П 610
4750

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. 4826

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

ЗА ГОДИНУ

1 8 6 1.

IV. ГОДИНА.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
У Сенти

У НОВОМЪ САДУ,
Брзотискомъ Епископске књигопечатње
—
1861.

1875

ПИСЬМА ЛЕТЪ.

ВЛ. ТОЛЬКА.

1861.

В. ТОЛЬКА.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 1. У Новоме Саду, 7. Јануарія 1861. ГОД. IV.

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДПЛАТУ

ШКОЛСКОГЪ ЛИСТА

за 1861. годину.

Съ овымъ 1. броемъ починѣ прва Четврть Школскогъ Листа за 1861. годину.

Когодъ дакле овай за младежь нашу користный Листь за слѣдующу 1861. год. имати жели, нека се изволи съ предплатомъ што пре приявити. Листъ ће излазити *четыри* пута у месецу, а цена му е као и досадъ, т. е. на целу годину 4 фор. на полъ године 2 фор. а на три месеца 1 фор. аустр. вредн. — Такође све одъ почетка до данасъ изишавше броеве за све три године везане или невезане ко жели имати, може ихъ добыти.

За примѣръ и похвалу наводимо овде, да у Сл. Шайкашкомъ батальону осимъ поединыхъ лица свака обштина држи овай Листъ за свою школу и децу. А за цело све наше обштине по своемъ родолюбію радо бы и више а не само 4 фор. на годину за любавь своє дечице на ову цѣль жертвовале, али може быти многе и незнаю да овай Листъ суштествуе, а ненаће се нико у месту, кои бы обштинскимъ поглаварима важность и користь овога Листа доказао: зато сви пріятельи школа и младежи учтиво се умоляваю, да бы се потрудили што више овай Листъ по обштинама нашимъ распространити.

Укупно учтиво опоминѣмо, да свакій кои іошъ штогодъ за овай Листъ дугуе, нека се постара што пре дугъ послати, єръ ако се вересія не скупи, онда овай Листъ велику штету трпи, а ніе право да се одъ фонда Шк. Листа крньи, єръ онъ опетъ свою благородну цѣль има.

Уреднишшво Шк. Листа.

Житіе Св. Василія Великога,

Архіепископа Кесаріе Кападокійске.

Светый Василіе, коега споменъ наша света православна црква 1. Јануара съ найвећомъ свечаношћу прославля, зове се Великимъ не само са премудрости, разума и краснорѣчивости свое, него и са ревности коіомъ се стараше обдржати, утврдити и распространити Православіе, и с' дивныхъ чудеса', кое є помоћи Божіомъ чиніо. Роћенъ є около 329. године у Кесаріи Кападокійской одъ богобоязльивыхъ и светыхъ родителя, кои су нѣга, три му брата, и сестру тако добро и христіянски воспитали, да су се сви са своихъ добродѣтельи и богоугодногъ живота прославили и после смрти одъ свете цркве за свете припознани были.

Василіе обдаренъ быяше одъ Бога лѣпотомъ лица, али онъ цѣняше веѣма дарове душевне, кое му Богъ у пуной мѣри подари, и стараше се ньи изобразити, и на славу Божію и ползу рода човеческогъ употребити. Высоке науке учіо є найпре у мѣсту свога роћеня, затимъ у Цариграду и напоследку у Атини. У Атини учіо се у то исто врѣме светый Григоріе Назианзинъ. Ньи двоица звали су се као найбољій другови, заедно су становали, при єдномъ столу єли, заедно су учили, заедно се Богу молили, и у добродѣтельима упражнявали. Они быяху єдна душа у два

тѣла, а законъ Божій бяше њиховъ путевођа на стази живота, и найболїй наставникъ у испуняваню дужностій.

Атина є была у то време мѣсто пуно незнабожаца, одъ коихъ су многи развратанъ животъ проводили. Василіе ніе се никада поводіо за невалялцима, нити се угледао на развраћену и покварену мложину, него се угледао на своґъ доброґъ друґа Григорія, као што се овай опетъ на њґа угледао. Они су были еданъ другоме чувари у добродѣтельи; они се нису никада съ лакомисленимъ и невалялимъ саученицима дружили; ѣръ су се бояли да се одъ њихъ непокваре. Само су два пута у Атини њима двоици позната была: путъ у цркву и путъ у школу. Владанѣ њихово мораху и сами незнабожци хвалити, и дабаръ примѣръ њиховъ исправляше мало по мало и друге ученике.

У тридесетой години свршн Василіе све высоке светске науке, и поврати се у свою постойбину гдѣ є нѣко време учителѣмъ био. Побожна сестра нѣґова Макрина саветовала га є да прилѣжно чита св Писмо, и онъ ю послуша. Што се веѣма къ читаню св. Писма отдао то га є све веѣма разумевао. Патріархъ Антіохискій Мелетіе рукоположи Василія за діакона, и постави га за проповѣдника у цркви Антіохиской. У Кесаріи буде произведенъ за пресвитера, и ту продужи свое проповѣдничко званіе съ великомъ ревношћу. Народъ слушаюћи нѣґове красне и поучне бесѣде ячаше одъ дана на данъ у вѣри и у богоугодномъ живленю, и славляше младоґа проповѣдника. Василіе опази да мѣстный Епископъ Евсевіе завиди нѣґовой слави, и зато се своєвольно уклони у пустиню Понтійску (съ оне стране Црноґа мора). Овдѣ у самоћи и у друштву са своимъ другомъ Григоріємъ проведе св. Василіе нѣколике године поучаваюћи се у светомъ Писму и у другимъ полезнымъ кньиґама, молећи се

Богу, постећи, и свеноћна бдѣнія служећи. По околни сели, и усамлѣни станови проповедаше Василіе науку евангелску, и обраћаше незнабожне жителѣ те околине у вѣру, и упућиваше их къ добродѣтельномъ животу. Млоги люди долажаху къ светоме Василію у пустиню съ жельомъ да се кодъ нѣга уче и да се привикаваю ка христіянскомъ савршенству угледаюћи се на животъ и подвиге нѣгове. Овимъ своимъ ученицима пропише Василіе правила, и обвеже их да се по њима владаю. Правила та и данасъ су дужни сви наши Монаси строго обдржавати, и съ тога се нашъ калуђерскій редъ назива редомъ светога Василія.

У то време сѣдіо е на престолу царства Римскогъ царъ Валентъ послѣдователь лажне науке Аріеве. Овай царъ науми лично доћи у Кападокію и цркве православне Аріянима предати. Евсевіе Епископъ Кападискій позове св. Григорія Назіянзина да у Кесарію доће и брани православіе, али овай изъ любави према Василію одговори му овако: „Ты мени честь указуешъ а Василія презиреш, а то ми долази, као кадъ тко другога єдномъ рукомъ глади по образу, а другомъ га ћуша, или кадъ подкопава темель кући, а овамо ю съ живописима и драгоцѣностима кити. Помири се съ Василіемъ и дозови га къ себи, па ћу ти одма и я доћи за њимъ, као што сѣнка иде за тѣломъ своимъ.“ Евсевіе прими ове рѣчи къ срдцу, позове Василія къ себи, и преда му найважнія дѣла црквена у своіой епархіи. Премда се Василіе ради благостаня св. цркве изъ свое пустинѣ повратіо быо, али е ипакъ и у граду живећи остао при обичномъ и простомъ начину живленя. Своима ближњима чињо е онъ по христіянской светой дужности млога добра. Заваћене люде е миріо, и тымъ постао участникъ онога обећаня кое е Спаситель дао миротворцима, говорећи: „Блажени миротворци, яко тіи сынове Божіи нарекутся;“ угнѣтене

з браніо одъ насилника, и ніе се страшіо и самима властницима и кнезовима истину у очи казати. Догоди се єданпутъ страшна гладъ у Кападокіи. Василіе распрода великій дѣо свога имања, и подѣли новце сиромасима; многе сиромахе самъ у свою кућу смести и надгледаше ихъ као своє госте раномъ и свакомъ послугомъ, и праше имъ по примѣру Христа Спасителя ноге. Но найвећма є Василіе помагао сиротиньи у време ове глади съ тымъ, што є своимъ бесѣдама побудіо богатирце да Бога ради отворе своє житнице, и да дѣле рану сиромасима. У єдной одъ оныхъ проповѣдій, коє є Василіе поводомъ велике те и ужасне глади говоріо, побуђує онъ богатирце на подпомаганѣ сиромашныхъ и гладныхъ страдалаца', са овымъ рѣчма: „Ядно страданѣ и найвећа одъ свію бѣда' есть гладъ, и смртъ одъ нѣ есть надъ свима смртима найокрутнія. Єръ у другимъ опасностима, ако є смртъ одъ мача, овай ти брзо сконча несрећника; ако є одъ ватре, сила нѣна одма угаси животъ; ако л' є одъ зверади, зуби ньихови растргнувши главніе удове, неоставляю насъ, да се дуго съ мукомъ боримо, и да се далѣ повлачимо. Но гладъ доноси спору смртъ, дугу муку, болѣтицу, коя унутра сакривена мори, и смртъ є увѣкъ на очима, али као да увѣкъ закаснява. Она троши природну снагу, смрзава топлоту, скраћує масу тѣла, и мало по мало подгриза силе. Месо, као паучина утанѣно, обавило се око костію. У кожи нема више цвѣта ни боє; образи, одъ сухоће поцрнѣни, непоказую више црвенила ни крви. Блѣдило и црна боя одъ болѣтице смѣшани учинише сво тѣло модро; колѣна немогу се пригибати; гласъ чуешъ танакъ и изнемогао; очи у ямама ослаблѣне, у своимъ корицама и вежама непомичне и затворене, као єзгре прегорѣлогъ плода у љуски. Трбухъ празанъ, суженъ, нагрђенъ, нема у себи толико мѣста, да бы се црѣва колико

треба разпружила, те се на вртенячу прислоніо! — Сада пытамъ, какву казнь заслужуе онай, кои слободно пролази мимо, нити удостоява и самогъ погледа своегъ у таково станѣ падшега човѣка? Ніе ли то крайня свирѣпость? Нећете ли га назвати звѣромъ, нећете ли га назвати човѣкоубійцомъ? —

(Наставиће се.)

О чуваню здравля.

(Изъ Диететике.)

Єдна лекция за недельошколце.

У *водъ*. Здравлѣ є найвеће богатство; ко нѣга има, найвећо благо има. Безъ здравля нема ни снаге, ни лепоте, и сами они найвећи умни дари невреде безъ нѣга ништа. Са здравлѣмъ є мио светъ и животъ, здравлѣ є зачинъ и заслада срећи и свима радостма.

Болесть є велико зло. Болестанъ є човекъ яданъ човекъ; нѣму є све противно, свако му є веселѣ мрзко, и животъ му є немио и отужанъ. Болестанъ човекъ ніе ни зашто, не само да никомъ полезанъ ніе, него є своимъ роѣенима теретанъ и досаданъ, и самъ себи мрзакъ.

Здравлѣ подиже и поджиже волю на све лепо и добро, и дае снагу и одважность, да іи извршимо. Болесть убие волю и све снаге, сва добра пропадну низъ ню. Здравлѣ одлакшава сваки посао и теретъ, и неда клонути вольомъ, ако што одма за рукомъ непоѣе; болестномъ непада ни на умъ започиняти што. Єдномъ речи здравлѣ є толико благо, да се никое неможе са ньимъ мерити, нити є икое кадро нѣга заменути.

И опетъ люди то свое найскуплѣ благо за чудо мало и немарно пазе, и найлакоумніе затиру и руше. Обично га онай найманѣ чува, кои га найвише има. Колико нхъ силно има, што веѣма чуваю альине и крпе,

него здравлѣ, и докъ се у болесть несвале, све имъ е пречe одъ овогъ; а кадъ су се сломили, онда уздишу: „нема блага надъ здравлѣмъ; незна здрави колико е богатъ“ онда уму то благо поштовати и ценити, кадъ су га изгубили; а докъ су га имали, нису хтели на она зла, што су то благо сатрти кадра, ни да помисле.

За сачуванѣ тога найвеѣегъ блага, има нека особита правила, по коима се сваки владати има, когодъ се здравлю и дугомъ веку радуе, и ко нежели, да га болести еду, и смрть пре времена у гробъ однесе.

Та правила нису текъ одъ волѣ смишлѣна и начинѣна, ни само одъ обичая узета, него су изъ скупогъ искуства црплѣна, те зато и разумомъ прописана, и самомъ природомъ наложена, да ін пазимо.

Та правила нуждно е свакомъ знати, когодъ е радъ да зна, одъ чега здравлѣ зависи, одъ чега болесть долази, и шта е све кадро здравлѣ порушити, а шта болесть одбити. Безъ тога знања часомъ е прилика здравлѣ порушити, или му велику штету начинити и животъ скратити.

Има люди што мисле да су та правила излишна. Има люди одъ нарави ячи и тврђи, што та правила доникле и преступати смеду, а неосете одма башъ много зла отудъ; алъ нека се добро пазе; гаженѣ и други закона непроѣе безъ каштиге, а природна никадъ. Неуреданъ животъ никадъ дуго нетраѣ.

Има примера да се по неки люди и на очевидно шкодльиве ствари навикну; алъ те имъ никадъ пробитачне бити мемогу, нити ће ін друго терати и безъ каштиге проѣи. Ако се по неки доникле и добро узнаоди, и никоегъ зла отудъ неосети, опетъ неможе реѣи, да се неби іошъ и много болѣ наодио, много снажніи био, и много дуже живио, да се закона природе држао.

Есте истина, да ние свакомъ увекъ могућно, правила ови строго се држати; али ін башъ зато ваља знати, те башъ онде, где намъ се неда сасвимъ се строго по њима владати, колко годъ є могућно њи пазити. Како се дае здравлѣ сачувати, то ћемо у слѣдующемъ укратко изложити.

(Продужиће се.)

Сирото просиняче.

(Божићна приповедка изъ Іокаева Декамерона).

Отца му беше лаћарско уже оборило, те се у води утопио. Мати му била праля; радећи едномъ до пола ноћи заладни, добие врућицу и умре. Малый синчићъ остаде самъ самцитъ, безъ отца и майке, а не беше му іошъ ни пуна четврта годиница.

Па кадъ му и майку већъ на гроблѣ понесоше, помисли у себи малый Милое: Милое, ко ће ти одъ садъ говорити: сладко чедо мое? Ко ће те ранити и неговати? Ко ће ти стрти меку постельицу, чисту обућу давати, на груди узимати? Ко ће те одъ садъ осипати врелима и сладкима полюбцима, кадъ те штогодъ заболело буде?“

И суседи разселише се овамо онамо, нови дођоше на њихово место. Кадъ бы Милое къ овима дошао и на врата имъ стао, то бы га ови строгимъ погледомъ мерећи запитали: Шта ћешъ? шта тражишъ овде? одлази!

И онъ бы сиромахъ одма и одлазио, и изилазио на улицу где никогъ непознаваше, па бы застао гдегодъ на роглю, гледаюћи на мимопролазеће народъ, не бы ли видео кога, кои бы покойномъ отцу и майци његовой наличио? да га заныта штогодъ, и одоли туги своіой.

Али е бадава онъ мотрио; люди пролазаше за своимъ посломъ, на нѣга се слабо и обзирао когодъ. Ко у данашнѣ доба што испросити жели, о — томе непомаже више никаква смерность, треба му знати добро отворити уста. Право просияче болѣ разумева свой посао; оно не друкче, но башъ савршено впадне на мимопролазећій светъ, и дотле се своимъ каљавимъ одртинама око нѣга вера, догодъ му човекъ не баци штагодъ, да бы га се што пре ослободио само. Просияче што само плакати уме, о — то може ласно и умрети одъ глади.

И умръо бы было іошъ прва два дана, да небеше єдне добре старице, коя на ономъ углю воће продаваше, где е нашъ Милов стаяо. Стара е дуго гледала шта тражи ово дете тако дуго на роглю, оно заиста шта украсти мисли. Но видећи да се ово све до мркле ноћи и некрену съ места, разжали се у срцу, изабере и пружи му неколико ябучица: „ево ти малый, али да си одма ишао кући.“

Милов беше весма послушно дете, те чувши да му кући валя одлазити, упути се єдномъ улицомъ.

Ово беше већъ друга ноћь, а ноћу знате да су по свима кућама и свакомъ већемъ месту врата затворена. Нашемъ маломъ сирочету бризнуше сузе на очи кадъ помисли, да онъ нема свое куће, нема добре майке, да на нѣга нигде нечекаю ни съ комадомъ хлеба ни съ мекомъ постельицомъ.

Затимъ се повуче подъ капию єдногъ великогъ дома, спусти се доле и плакаше. На исплакане очи наведе му се напоследку и санъ, у санку обгрли узань стоећи каменъ, и ово беше тако добро, еръ браняше нѣгово слабо тело противъ ладногъ ноћногъ ветра, па му често говораше: „сладка майко!“

Ноћу се често будио, и чувши страховито уканѣ

студеногъ ветра, пригибаше се на другу страну,— ѳръ постеля беше му тако тврда, врло тврда!

Сутра данъ потражи опетъ свою добру старицу, и ова видевши ядно снуждено сироче пружи му нешто мало одъ заоставше ужине свое.

И трећій и четвртый ѳ данъ ва истомъ месту стару налазио. Али петый данъ небеше ѳ већъ више тамо. Силни люди пролазише тамо и овамо, іошъ више него другдашъ; али стара пилярка недолазаше никако.

Погруженъ Милое упыта напоследку ѳдногъ старогъ просияка, (ѳръ другогъ кога ни осповити несмеде) — а где ѳ сада она добра стара, што овде воће продаваше?

— Данасъ неће продавати, ѳръ ѳ великій светацъ, одговори просякъ.

— А зашто ѳ светацъ?

— Ѳръ се данасъ Христосъ родио, види шъ, Синко, како народъ у цркву одлази.

Кадъ тамо тако многи иду, валяда ће и мени слободно быти, помисли сироче у себи; и како се радоваше кадъ види, да га у овой великой куће, одъ кое лепше и веће іошъ нигда видео ние, нико недира, нико га непыта шта тражи овде? Овде му беше слободно стояти међу осталимъ лепо и чисто одевенымъ светомъ, слободно му беше слушати анђелске песме, кое се разлегаше тако дивно и умилно по целой цркви, славећи Христа Спасителя.

На ѳдаредъ указа се предъ народомъ ѳдна часна старина, брада му беше бела до пояса, а одело са свимъ нешто необично, изгледаше више на светиню него ли на обичногъ човека. Старый свештеникъ почемъ се прекрсти, поче народу казивати, како се Христосъ родио, како ѳ у своемъ животу много страдао

и патио, како е любио и како люби іошъ еднако добру и послушну дечицу.

Милое бы слушао даню и ноћу благе речи доброга старца; али и овай набрзо престане, песме су се іошъ дуго ориле, напоследку се и народъ поче разилазити, и црква се затвори.

Све беше овогъ дана особито задовољно и весело, свакоме на лицу сияше радость, и прозори беу осветлѣни, силне кочие врвише горе доле по улицама.

Тако красанъ данъ беше роѣеня Христовогъ.

Само да не беше тако страота хладно овога дана! О благо ономъ, кои у топлой одаи на врелимъ майчинимъ грудма слуша уканѣ ветра, али шта ће онай ядникъ, кои нема куда у овако лютой срдитой непогоди.

Милое се поврати опетъ на црквена врата, клекне тамо, скрстивши свое мале ручице: — „Сладкій Христе! — кои тако любишъ децу; прими и мене ако желишъ за свога служителя, я ћу быти добаръ и послушанъ као и остали твои анѣели.“ —

И Спаситель чувши молбу свога малогъ служителя, узе га къ себи, почемъ се нѣга на земльи нико прихватити нехтеде. Ту заспи малый Милое, и пробуди се у — райскомъ населю...

Вы, кои се веселите и радуете о благимъ данима, сећайте се увекъ и онихъ кои гладую и жеђую.

Ђ. В.

Пословице.

Боля е своя корица, него туђа печеница.
Неће ни коза на вашаръ, ал' е воде.
Найпре уради па се онда фали.
Съ братомъ еди и пій, ал' ништъ не дели.

Съ комшиомъ се болѣ пази, нег' съ рођенимъ братомъ.

Богу се моли, ал' добро мисли.

Данасъ изгуби ал' сутра накнади.

Т. Вуићъ.

Штатистични податци

о Срб. нар. школа у Војводству за год. 1860.

Ове су год. отворене 3. *нове школе:* у *Ремешици*; у *Шиду* трећа класа; у *Сарaволи* е одлучена Србска одъ Романске. —

Повишене плаше: у Клари са 36 фор.

Умрли учишељи: Васа Филиповићъ у Ст. Бечею.

Георгій Ползовићъ у Кисачу.

Іованъ Фаркашъ у Сарaволи.

Софроній Зорићъ у Средишту.

Марко Максимовићъ у Бођани.

Іосифъ Тодоровићъ у Чоки.

Новонаименовани: Дим. Деановићъ у Ст. Бечею.

Георгій Глибонскій у Ст. Бечею.

Лазаръ Поповићъ у Шандору.

Георгій Богосавъ у Иванди.

Теодоръ Брановачкій у Чоки.

Прешли: Петаръ Луцићъ изъ Товаришева у Н. Бечей.

Теодоръ Милутиновићъ изъ Шульма у Беочинъ.

Милошъ Ђурчићъ изъ Кларие у Моолъ.

Тома Янкиевићъ изъ товаришевачке женске у мушку.

Симеонъ Тодоровићъ изъ Грабова у Товаришево.

Засади управне штацпе: Црна бара, Ороламошъ, Сарaвола, Сенпетеръ, Диняшъ, Средиште, Ватинъ, у Вршцу 3, у Итебеу 2; Кисачъ, у Н. Саду 1;

Черевићъ, Сибачъ, Мали Радинци, Марадикъ, Баносторъ, Грабово, Бешеново, Дивошъ, Моловинъ, и у Иригу 1.

Нове књиге: Евангелия и Апостоли за недельнѣ и праздничке дне. У Новомъ Саду, цена 70 нов.

Бисеръ и драго каменѣ, у Н. Саду, цена 15, нов.

Књига упражнения у рачуну за сеоске школе, у Бечу 1860., цена 22 новч.

Методика рачуна напаметъ поправлѣна. У Бечу 1860., цена 38 новч.

Практично Єзикословие немачко за III. разредъ, са немачкомъ читанкомъ. У Бечу, 36 новч.

Практ. Єзикосл. нем. за IV. разр. У Бечу 32. нов.

Читанка немачка за IV. разр. У Бечу 36 новч.

Школски налози: Зарадъ набавлѣня учебнихъ средстка, подъ бр. 19232. одъ 1859.

Зарадъ благовремене репаратуре школскихъ здания подъ бр. 19231. год. 1859.

Брой деце. Ове е год. било свега 33579. за шк. способне деце, одъ кое е 16383. школу походило, а 17196 ние.

По окружияма стояла су наша деца овако:

у Новосадскомъ	9815	спос.	4732.	пох.	5083	неп.
у Сомборскомъ	5265	„	2605	„	2660	„
у Бечкеречкомъ	14645	„	5104	„	9541	„
у Темишварскомъ	3854	„	1941	„	1913	„

По срезовима стояла су овако:

Нов. Садъ	1139	способ.	751	походъ.	388	непоход.
Паланка	1662	„	744	„	918	„
Ст. Бечей	2328	„	779	„	1529	„
Илокъ	1155	„	693	„	462	„
Рума	2973	„	1530	„	1443	„
Сомборъ	1174	„	598	„	576	„
Бая	60	„	48	„	12	„
Апатинъ	169	„	100	„	69	„
Суботица	217	„	185	„	32	„

Сента	879	способни	425	походн.	454	непох.
Кула	614	„	351	„	263	„
Бечкерекъ	1197	„	585	„	612	„
Бечей Н.	2310	„	778	„	1532	„
Кикинда	2488	„	880	„	1608	„
Каньижа	1650	„	573	„	1077	„
Хацфелдъ	979	„	671	„	308	„
Семиклушъ В.	1037	„	335	„	702	„
Модошъ	1562	„	343	„	1219	„
Билетъ	360	„	25	„	335	„
Темишваръ	524	„	275	„	249	„
Вршацъ	556	„	360	„	196	„
Арадъ	613	„	250	„	363	„
Чаково	645	„	192	„	453	„
Липа	137	„	61	„	76	„

По варошима е стояло овако:

Н. Садъ	568	способни	225	походил.	343	непох.
Сомборъ	1765	„	716	„	1049	„
Суботица	320	„	115	„	205	„
Бечкерекъ	684	„	416	„	268	„
Кикинда	2375	„	900	„	1475	„
Вршацъ	1158	„	645	„	513	„

Примѣтда. Желили би кадъ би намъ ко ове податке о стању нашихъ школа у Славонiи, Бараньи и у граници, саобштити хтео.

☞ Осимъ ланьскихъ ГГ. предчисленика на ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ прве броеве одъ 1861. год. и другима родолюбцыма за кое мыслимо да су пріятельи школа и младежи, и станѣ имъ допушта држати га, узели смо слободу разаслати. Зато ко примѣне броеве задржи и слѣдующе имати жели, нека одмахъ съ предплатомъ похити; ко пакъ реченый листъ не жели имати нека има доброту одмахъ примѣне броеве натрагъ вратити, да се по томе знамо управляти, колико ће намъ требати у напредакъ ексемплара штампати.

Уреднiштво Школскога Листа.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 2. У Новоме Саду, 14. Јануарія 1861. ГОД. IV.

Изясненіе Молитава изъ Часловца.

I.

Се женихъ грядетъ къ полунощи, — Ето, гле, женикъ долази у поноћи. Кои Псалтирацъ уме приповедити ону еванђелску притчу о петъ мудрихъ, и петъ лудихъ девоjака? Ко се подразумева у овой притчи подъ именемъ женихa? *Подразумева се самъ Христосъ Спасителъ.* — Ко се подразумева подъ именемъ мудрихъ девоjака? — *Разумеду се они люди, кои пазе на себе, чине добра дела и тако живе да у свако доба могу дати Богу одговоръ за своя дела.* — Ко се разумева подъ именемъ лудихъ девоjака? — *Они люди кои непазе на себе, и кои немисле на Бога и на душу.* Чему насъ учи Спасителъ чрезъ ову причу? Да будемо увекъ на опрезу, да назимо на себе и да се добро владамо; еръ незнамо, кадъ ћемо предъ Господа Бога изићи и одговоръ за наша дела дати морати.

И блаженъ рабъ егоже шбрящетъ бдяща. — И блаженъ, срећанъ е слуга, когъ наће (Господъ) будна. Сви мы люди есмо Божіе слуге, и Богъ намъ е овай животъ зато дао, да га по нѣговой светой вольи проводимо, да се добро владамо, и еданъ другоме Бога ради добро чинимо. Као што е свакомъ господару мило кадъ му е слуга за посломъ заузетъ и вредаанъ, тако е и Господару надъ свима т. е. благоме Богу по вольи, кадъ смо мы свагда заузети с' послови кои су нѣму повольни. Шта е Богу по вольи? Шта заповеда

четврта, шта пета Божія заповесть? Шта заповеда прва, друга, трећа, четврта, пета црквена заповесть? Коя су дѣла милости тѣлесне? — Имали у I. Читанки о каквомъ човеку речь, кои е сиромашну децу у време глади хлебомъ даривао? (Бр. 11). Кои ми уме ту приповедку приповедити? Ко зна іошъ єдну гдѣ е нека госпоѣа сиротой удовици и нѣной деци леба послала? (Бр. 25.) — Єсу ли онай богатый господинъ и ова госпоѣа градоначелница по вольи Божіой радили, кадъ су сироте подпомагали? Видите они су были добри, па ће зато у срећни быти, єръ ће ихъ благій Богъ у свачему благословити.

недостоинъ же паки єгоже шбрѣтетъ оуничижи. — а недостоянъ е опетъ, кога наће леньствующегъ? Онай слуга Божій, т. е. онай човѣкъ е недостоянъ милости Божіе, кои е лень, кои не чини добра дела, кои оне дарове што му Богъ даде неупотреблява на славу Божію и на корисгъ своихъ ближньихъ; тай ніе достоянъ Божіе милости. Какавъ е грехъ леньость? Кажи ми све грѣхе смртне? Како намъ се валя владати да будемо достойни милости Божіе?

Блюди оубо дше моа, — чувай се дакле душо моя; пази на себе душо моя.

не сномъ штяготисѧ, — немой се сномъоб теретити; немой да заспишъ. Кадъ се мы занемаримо, и непазимо на себе, онда душа наша спава. Валяли да се мы тако занемаримо?

да не смерти предана бдеши, — да небудешъ смрти предана. Кои е слуга лень па неће да уради господаровъ посао, тай буде каштигованъ. А шта ће быти с' онымъ човекомъ, кои неће да се влада по божіимъ заповестима? Разумева л' се овде смрть тѣлесна, кою свакій човѣкъ претрпити мора? *Не, него се разумева грехъ, и она вечита каштига, душевна смрть коя неисправне грешнике на ономъ свету чека.*

и царствїа мнѣ затворишися, — и да небудешъ изванъ царства затворена. Чувай се душо моя, да се царство Божіе испредъ тебе незатвори, да не останешъ исключена изванъ царства! Кои ће люди быти изключени одъ Божіега царства? Кои су грѣси смртни; ваніюћи на небо, туђи; греси прогиву св. Духа? А шта све валя радити да заслужимо царство Божіе и вечно блаженство ?

но воспрани зовѫщи: сватъ, сватъ, сватъ еси Боже, Богородицею помилуй насъ. Но прени, пробуди се, поправи се, упути се на добро, — зовући, говорећи: светъ, светъ светъ си Боже, чрезъ Богородицу, молитвама Богородице помилуй насъ. Гди сте іошт'ъ учили ову молитвицу? Зашто се каже трипутъ *свештъ?* —

II.

День онъ страшный помышлаюши дѹше моя погди. Данъ онай страшный помишляюћи душо моя буди будна. Душо моя, мисли на данъ страшнога суда, па увекъ буди на опрезу, чувай се одъ зла и чини добро.

кжигающи свѣщѹ твою, елеемъ просвѣщающи, — ужижаюћи, палећи свећу твою; и улѣмъ разсветлююћи. (Елей или улѣ значи овде милостиню или дѣла милости коя треба да мы чинимо.)

не вѣси бо когда пріидетъ къ тебѣ гласъ глаголющій: се женихъ. — Ер незнашъ кадъ ће доћи къ теби гласъ кои говори: Ето женихa, ето Господа Іисуса Христа.

Блюди оубо дѹше моя, да не воздремлеши. — Пази дакле душо моя, да незадремашъ.

и пребѹдеши мнѣ толкѹи ако пать дѣвъ. — и да неостанешъ наполю куцаюћи као петъ дѣвојака. (Овде валя опетъ псалтирце сетити на горепомену ту еванђелску причу.)

но бодренш пожди, — но бодро, трезвено, у буд-

номъ станю почекай, живи трезвено, по Божіемъ закону.

да оусрѣщеши Хрїста єлеємъ маститымъ, — да предусретнешъ Христа улѣмъ мастнымъ, лепимъ, финимъ, т. е. да с' добри дѣли предъ Христа изиђешъ.

и дасть ти чертогъ Божественный слакы своєѧ. — па ће ти дати свою божаственну славу.

III.

Тебе необоримоу стѣнѹ, спасенїа оуткерждєнїе Богородице Дѣво молимъ. — Тебе необориму стѣну, спасенія утврђенѣ Богородице Дѣво молимо. Мы молимо тебе Богородице Дѣво, коя си стѣна што се неможе оборити, и тврдиня нашега спасенія.

сопротивныхъ совѣтꙑ разори. Противника', буніја, немирныхъ людій намере разори, поквари.

людей твоихъ печаль на радость преложи, — твоихъ людій тугу на радость претвори.

градъ твой шгради. — градъ твой, место ово у коме мы живимо и тебе почитуємо, огради, одбрани, сачувай.

Імператорѹ нашемѹ спобори, — цару нашемъ буди одъ помоћи, помози му да немирне люде, буніе, непріятелѣ покори.

ш мирѣ мїра моли, — за миръ свѣта моли; моли се Богу да на свѣту, међу людма миръ буде.

ꙗкш ты єси Богородице оупокаиїе наше. — єръ си ты Богородице ухванѣ наше.

Житіе Св. Василія Великога,

Архіепископа Кесаріе Кападокійске.

(Наставлѣно.)

Осимъ свію овыхъ добродѣтельій, іоштъ є Василіе рѣчма и перомъ и чудесима браніо православне христіяне одъ нзпаданя Аріанаца. Єданпутъ кадъ є царъ

Валентъ забранио православномъ свештенству у црквама проповѣдати, и кадъ св. Василіе никоимъ рѣчма ни доказима ніе могао убѣдити цара да поврати цркве православнима, предложи онъ напоследку да се распра ова на судъ Свевишњега одложи, и то овако: да се врата црквена заключаю, да се предъ њима найпре Аріани а после православни Богу моле, и коіой се страни врата сама одъ себе отворе, та да има право у цркви проповѣдати. Аріяни пристану на то, и стану се Богу предъ вратима црквеныма молити. Они се молише и молише, ал' имъ се црква неотвори. Затимъ приступи св. Василіе са своимъ духовнымъ чедама и яснымъ гласомъ изрекне псаломске рѣчи: „Отворите се врата, на ће уђи царъ славе!“ И на ове рѣчи одма се браве поразпадаю, а вѣтаръ дуне и врата црквена отвори. И као што е у старомъ завѣту Богъ ревностномъ своме пророку Иліи огань с' неба послао, да спали жертву и покаже людма да е Онъ правый и єдиный Богъ, исто тако послушао е и молитву Василіеву и с' тымъ увѣрио люде о истини вѣре православне.

После смрти Евсевія избранъ буде Василіе за Архіепископа Кесаріе Кападокійске. Другъ нѣговъ св. Григоріе Назіянзинъ найвише е око тога радио, да изборъ овай у користь Василіеву испадне, али не толико изъ личне љубави свое према овоме, колико зато, што е увѣренъ быо, да е Василіе найдостойнїи за овай великій санъ и ово отлично достоянство црквено.

Као Архиерей Василіе е не само оправдао надежду, кою на нѣга православни христяни полагаху, него е іоштъ и превазишао свако очекиванѣ. Све свое доходке трошио е на издржаванѣ црквій, на подизанѣ богоугодныхъ заведенія, на подпомаганѣ сирота' и удовица'. Онъ е и као Архиепископъ живио са свимъ просто и безъ сваке велелѣпности, свакій сувишанъ

грешакъ у елу, одѣлу и покућству избѣгавао е. Сваке неделѣ и сваког праздника, а вишепута и у радне дане проповѣдао е у цркви слово Божіе. На проповѣди вѣгове врвио е народъ тако, да е онъ множину своихъ слушателя са морскимъ пескомъ уподобљавао. Своимъ примѣромъ и своіемъ наукомъ склонио е онъ не само просте људе, него и найотмѣнію господу и госпоѣе да су свако ютро, а особито сваке неделѣ пре зоре у цркву на полуноћницу и ютрењу долазили и грѣха се каяли, па онда у хвалу и славу Божію духовне пѣсме до свануѣа појли. У вѣговой цркви служила се св. литургія средомъ, петкомъ, суботомъ и недельомъ, а осимъ тога на дане, у кое се чинио спомень когъ мученика. Болницу, кою е Василіе іоштъ као свештеникъ основао био, распространио е као Архиепископъ тако, да се изъ више куѣа састояла, и као какво предграђе за себе изгледала е. Не имаюћи самъ довольно новаца да произведе тако огромно дѣло, умѣо е Светитель овай своимъ сладкорѣчивимъ бесѣдама и своимъ мудримъ савѣтима навести богате људе да приносе жертве на славу Божію и на помоћь бѣдныхъ страдалаца'. У великой той болници св. Василіе е болестнике надгледао, старао се да они сваку негу и послугу уредно добыяю, и кадъ му годъ врѣме дозволяваше дворио е самъ лично свое болестнике даваюћи имъ покрай тѣлесныхъ лѣкова', и мудре савѣте и утѣху духовну.

Пламенъ побожности, настрекe ревности и добродѣтельногъ живота кои обузимаше душу и срдце великогъ Іерарха, распростро се и на оне свештенике, кои су у вѣговой духовной области Богу служили, и кои су се кодъ нѣга за ово свето званіе припремали. Светый Василіе старао се да у своіой епархіи, по свима местима гдѣ се цркве налазе, подигне и училишта христіянска. У манастирима постояла су већъ

у то врѣме братства или задруге побожныхъ инока, кои су сирочадъ и другу себи повѣрену дѣчицу воспитавали и обучавали. У таковимъ училиштама учила су дѣца Богу се молити, читати, пояти, упражнявала су се у читаню Псалтира', у ученю Соломоновыхъ и Сираховыхъ изреченія; толковавъ имъ е Апостолъ, Евангелія и остале књиге светога писма, приповедана су и читана житія Светыхъ. Одраслія сиромашна дѣца даню су кодъ майстора занатъ учила, а преко ноћи су у заведенію ноћивала и при обштой вечерньой и ютренъой богомольи свавій данъ бывала.

До времена Василія Великога свештеници и архиреи служили су службу Божію употребляваюћи у различитымъ предѣлима различите обреде, но држећи се инакъ у главноме онога реда, кои е одъ Апостолскихъ времена заостао. На врло млогимъ мѣстима употреблявана е литургія св. Іакова брата Господнѣгъ и првогъ епископа Єрусалимскогъ. Будући пакъ да е ова литургія врло дугачка, то е ню св. Василіе Великій ради слабости людске скратко задржавши редъ и смисао молитава изъ оне стародревне литургіе, тако да се све ектеніе изъ Василіеве литургіе налазе и у литургіи св. Якова, само што е у овой свака молитва обширно изложена, а у Василіевой е само найглавнія смисао изъ цѣле молитве употребљенъ. Литургія, коя се Василіевомъ зове служи се у светой православной цркви сваке недѣле ускршнѣга поста осимъ цвѣтне, на великій четвртакъ, на велику суботу; на данъ спомена Василіевогъ 1-огъ Явуара, и напоследку у очи Божића и Богоявленія; но ако кои одъ ова два праздника у недѣлю или у понедѣлякъ пада, онда се Василіева литургія не у очи празднина него на самъ праздникъ Роѣеня или Богоявленія господнѣгъ служи. Молитве, кое свештеникъ на вечерню и ютреню у себи чита, такође су дѣло светога Василія. Исто тако мо-

литве на Духове, кое клечећи слушамо. Молитва на краю шестога и деветога часа, и вѣке молитве пре и после светога причешћа ёсу такође вливи чувства овогъ дивногъ Ёрарха, и небоявленога Христова тајника. Окромъ овыхъ молитава обдарио е овај свѣтилникъ спасовъ свету цркву млогимъ безсмртнымъ богословскимъ списанїма, одъ коихъ су найглавнїя ова: деветъ бесѣда на шестодневъ, т. е. књига у коїой е високимъ богословскимъ мыслима разясњена повѣстъ светога писма о створењу свѣта: седамнайсетъ бесѣда на псалме; петъ књига противъ Арїеве ереси; една књига о светомъ Духу, у коїой е опровргнуто лажно учење неваљога Евномїя, кои е учио да е Богъ тѣлесавъ; књига о монашкомъ животу, и нѣколико стотина' писама'.

(Свршиће се.)

Садашњи народи Европе.

(За старе ученике.)

Сви народи, што данасъ у Европи живе, доселили се изъ Асие, іошъ у врло старо време. Кои су раније дошли, ти су све далѣ на западъ отишли. Ови су народи слѣдећи:

1., *Келти*, некада врло великїй народъ, што е скоро цео западъ заузимао. Њихови потомци живе данасъ у Ирској (Irland), Шотској (Schottland) и у северозападномъ комаду Француске. Остали Келти примили су римскїй језикъ, и то су данашњи Французи.

2., *Ибери*, примили су такође римски језикъ. Њихови потомци живе данасъ подъ именомъ Португеза и Шпањолаца.

3., *Грци*, некада су были врло славанъ народъ. Имали су силне вароши и градове по целомъ скоро

приморю средиземногъ и црногъ мора; њиова е трговина била прва на свету; њиовъ језикъ најизображенији, тако да су га сви страни народи волели и учили. Имали су славне певце, као што е био Омиръ, кои е спевао красну и велику песму о Тројанскомъ рату, коя се песма и садъ по целомъ свету чита; имали су славне мудраце (философе), као што е био Сократъ, најпоштенији човекъ на свету, кои е радие умръо за љубавь истини, нег' да живи у лажи и непоштењу; имали су славне војводе, као Леонида, кои е съ 300. другова у једномъ теснацу више одъ милионъ персиске војске задржао и јуначки погинуо. Темистокла, кои е кодъ Саламина Персијане на мору победио. Аристида, кои е тако поштенъ био, да га іоштъ и садъ *праведнимъ* зову, и кои е милионе државни новаца у своимъ рукама имао, па опетъ у такой сиротињи умръо, да га нису имали съ чимъ сахранити; славне вештаке у свакой струци: молере, ваятелъ, зидаре и т. д. коима е и данасъ тешко пара наћи.

4., *Римљани*, тако названи одъ главнога града Рима, иначе и *Латини*, праотци данашњи *Талијана*. Некада су били јакъ и славанъ народъ, млоге су ратове водили и землъ освајали. Подъ њима е била некада данашња Енглеска, Француска, Шпанска, Италија, Турска и Грчка, мала Азија, Сирија, Египатъ, Тунисъ, Алгиръ, Марокко, и сва острова средиземногъ мора. Они су били само за боемъ; ал' у наукама далеко су иза Грка заостали. Данасъ се међу њиове потомке брое и они Келти и Ибери, што су њиовъ језикъ попримали т. е. данашњи *Французи* и *Шпањолци*, а тако исто и поримљени Даци, чи су потомци данашњи *Романи (Власи)*. Одъ Римљана био е најзнаменитији човекъ *Јулије Цесаръ*, подъ коимъ се увео нашъ календаръ, коимъ се и садъ православни служе; одъ

римски царева *Октавианъ* подъ чвіомъ се владомъ Христосъ Спаситель родио, и *Константинъ*, кои е Християнски законъ примло и у римско царство увео. Константинъ и Єлена мати вѣгова слави се 21. Мая. Константинъ е было први римски царъ, кои е столицу царства пренео изъ Рима у Цариградъ, кои се по нѣговомъ имену Константинополисъ (Константиновградъ) зове; за то га гдекои погрешно држе, да е био грчки царъ.

5., *Германи* или *Немци*, они су имали више грана, одъ коихъ се єдне населиле у римскомъ царству, па тамо изгубиле свой єзикъ, као *Лонгобарди* у Италіи (данашня Ломбардия у Аустр. царству), *Франци* у данашньой Француской (отуда земльи име), *Англи* у Енглеской (одтуда іой име). Остали Немци живе у данашньимъ Немачкимъ државама, има ихъ и у нашемъ царству. С' Немцима су сродни Холандези, Дани, Норвези, Шведи.

6., *Славени*, они су одъ свию европски народа найвећма къ северу и истоку. Найвеће племе славенско єсу *Руси*, после *Поляци*. *Чеси*, и *Срби*. Руса има и кодъ насъ у Галиціи, у Мађарской, и у Войводству у Бачкой, ти зову се Мали Руси и Рушняци. — Међу Чехе брою се и Моравци и Словаци, (Словаке нетреба да зовемо Тотовима, єръ ни мы не волемо, да насъ они Рацима зову, свакомъ треба дати свое), и сви живе у Аустріи. — *Срби* живе у Аустріи, у Турской, у Србіи, Црной Гори, и нешто мало у Русіи. — Осимъ ови има іоштъ у Аустріи *Хорваша*, *Словенаца* (мы ихъ обично Краньцима зовемо) и у Турской *Бугара*.

7., *Мађари*, они су найпосле дошли изъ Асиє и живе сви међу другимъ народима у Аустрискомъ царству.

8., *Турци*, живе у данашньой Турской, по варошима, измешани с Грцима, Србима, Бугарима.

9., *Литвани*, живе у кралѣвству Прускомъ и царству рускомъ.

10., *Фини и Лапони*, живе на северу у Русіи и Шведской.

11., *Арнаути*, живе у Турской, у Албании.

12, *Чивути*, живе расеяни по свой Европи.

13., *Цигани*, живе такође расеяни међу другимъ народима; доселили се изъ Индие.

Парамитие.

IX. Божіи законъ.

Кадъ Богъ на гору синайску сиђе, да своимъ народу законъ даде, онда и Мойсие у онай свети облакъ уишавъ предъ њега ступи и рече: Свемилостиви! ты оћешъ законе твомъ народу да дадешъ; а оћели и остали народи, и потоньи родови ньини гласа твогъ чути?

Они су га сви чули, рече Свесилни. Одъ пророка па до последнѣгъ детета кое на свету живи, сви су део свой примили; ньнове су душе одеци могъ гласа, гласа кои савъ светъ изпуньява.

Ово рекавъ даде знакъ анђелу душа, да уведе питаюћега у царство унутрашнѣгъ створеня. Како се зачуди Мойсие кадъ опази, како силомъ речи Вишнѣга створъ човечаства настаде. Ту виде, да е свака душа огранакъ єдногa великогъ дрвета пуногъ божии умишляя. „Колико ту душа видишъ, рече му анђео, толико и изражая онога гласа, што светъ овай створи. Многе душе сватаю многе гласове, а твоя Мойсие одређена е, да схвати дрво закона целокупно съ кореномъ дебломъ и гранама; али знай, да ће свака по

томъ што е примила и суђена быти; тако е наредба оногъ гласа, што ји у животъ уведе.

Онда га узе анђео за руку, и приступивъ с њимъ у придворя рая рече: овде се пре рођеня душе воспитаваю и за животъ земни спремаю. Како се коя ту послушна илъ непослушна покаже, тако и у земни животъ у еданъ илъ други родъ силази, на свою награду илъ каштигу; алъ пре него што у тай животъ ступи, проведе е нѣзинъ анђео хранитель по раю и паклу, и покаже награде и радованя праведника и неправедника, и коемъ се коя приволе, по томе се и у животу даде. Коя се райски радованя сећа, и онай животъ за образацъ узме, она ће се божи любимацъ назвати, и вечъ овде на земльи утеху рая уживати; коя се на неправеднике угледа, она ће њима раванъ робъ страсти быти; а коя се ни едномъ ни другомъ неприклони, она ће у безсвесћу задивляти и безумномъ земномъ животињомъ постати.

На то и анђео мудрости приступи и Мойсию за руку узевъ, у школу небесну уведе говорећи: „ово е сборъ они душа, што на Бога мисле. Свака се душа онога часа чимъ речь о Богу собомъ поведе овамо дигне; и кадгодъ чувства уђуте и тело засни, она се овде у небу бави, те речъ божию слуша.

Тада Мойсие на колена паднувъ уздану и рече: „Штедаръ е и многомилостивъ Богъ нашъ! Колико онъ све люде воли, вазда ји око себе скупля, да имъ свою речь казуе, речь вечне истине и любави.

И слепа деца идући у школу могу се у наукама ползовати.

Ако е учитель обученъ и вештъ са слепомъ децомъ у призренію школскихъ предмета поступати; то могу и слепа деца не безъ хасне у месту своегъ ро-

ђеня школу посештавати. Пакъ управъ да се и догоди, да учитель због великогъ числа другихъ ученика или због каковогъ другогъ узрока и небуде у станю са слепомъ децомъ обашка заниматисе; то ћеду она и пакъ наставленія учителѣва и отговараня ученика само слушаюћи много више научити, него што бы се веровати могло. И она сиречъ поредъ друге деце упражняваю свою паметь и свой разумъ; и она науку хрістіанску чешће чуюћи взгру изъ нѣ поцрпе; и она рачунити изъ главе науче, као увеште се и у пояню. Слепа деца посвакій данъ слушаюћи читаня другихъ ученика и изясненія (толкованя) учителѣва, тако ихъ запамте, да у станю буду на сва пытаня точно отговарати. Она се могу ползовати и у самомъ писаню, и ако се кои тисакъ гласно предае; то га она лагко на паметъ науче, а особито по данашњемъ методу. Мудра изреченія изъ светога писма; житія србскихъ светителя, и две три песме народне нека ихъ учитель као мале научи, а после ће кадъ буду већи, чимъ вдаредъ такову чую, одма лако схватити моћи.

Кадъ други ученици на табли рачуне, пакъ ако имъ учитель рачуне гласно задае, то се често догодити може, да по гдекои рачунъ и слепо дете пре изъ главе израчуна, него што бы га на табли окато дете израдило.

Слепа деца већъ у трећой, четвртой своіой години у школу слати се могу: ербо она много пре одъ друге деце утубе; слѣдователно много пре способна постану и за ученѣ него друга деца.

Она равіе осете нужду науке, и зато посештаваюћи школу, велику радость и утешеніе налазе, едно зато, што у школи учебне предмете слушаюћи и памтећи ихъ и тело и духъ свой занимаю; а друго зато, што съ другомъ децомъ чешће разговараюћисе мисли свое разведраваю.

Сремацъ.

Пописъ.

Онихъ честитихъ обштина у Войводству, кое су завештале сиротой деци своіой, на кньиге и остале школске опреме помоћи давати, заедно са сумомъ кою годишнѣ на ту целъ изъ обштинске касе издаю, и с' даномъ одъ кадъ то чине.

Ада	одъ	1. Септ.	1858.	по 84.	Ф.	
Арадацъ	„	10. Ян.	1859.	„ 18.	„	
Бая	„	21. Нов.	1858.	„ 105.	„	1.
Бегечъ	„	31. Дец.	1858.	„ 21.	„	
Беодра	„	19. Ян.	1857.	„ 52.	„	50 н. 2.
Бечей Нов.	„	1. Март.	1857.	„ 21.	„	
Бечей Ст.	„	17. Апр.	1859.	„ 84.	„	3.
Бочаръ	„	19. Септ.	1857.	„ 21.	„	
Брестовацъ	„	11. Септ.	1859.	„ 25.	„	50 нов.
Врбасъ	„	19. Ян.	1859.	„ 21.	„	4.
Гложань	„	1. Ауг.	1859.	„ 3.	„	
Дес. Ст. Иванъ	„	31. Ян.	1859.	„ 21.	„	
Елемиръ	„	19. Юл.	1857.	„ 31.	„	50 нов.
Иђошъ	„	21. Ян.	1857.	„ 63.	„	
Каньижа стар.	„	10. Септ.	1858.	„ 105.	„	
Карлово	„	18. Ян.	1857.	„ 105.	„	
Керъ	„	23. Нов.	1858.	„ 31.	„	50 нов.
Кикинда	„	4. Март.	1857.	„ 126.	„	5.
Кисачъ	„	31. Дец.	1858.	„ 21.	„	
Кулпинъ	„	26. Дец.	1858.	„ 21.	„	
Кумани	„	25. Фебр.	1857.	„ 31.	„	50 нов.
Марадикъ	„	1. Септ.	1859.	„ 8.	„	40 нов.
Меленци	„	12. Юн.	1857.	„ 52.	„	50 нов.
Моолъ	„	5. Фебр.	1859.	„ 63.	„	6.
Пачиръ	„	8. Окт.	1858.	„ 21.	„	
Петрово село	„	20. Фебр.	1859.	„ 52.	„	50 нов.
Пирошъ	„	20. Дец.	1858.	„ 21.	„	
Семиклошъ Вел.	„	10. Окт.	1854.	„ 8.	„	40 н. 7.

Сентомашъ	одъ 15. Апр.	1859.	по 21.	ф.	
Сиваць	„ 14. Мар.	1857.	„ 84.	„ 8.	
Станишићъ	„ 30. Септ.	1858.	„ 63.	„ 9.	
Стапаръ	„ 11. Септ.	1858.	„ 52.	„ 50 нов.	
Тарашъ	„ 25. Феб.	1857.	„ 21.	„	
Товаришево	„ 28. Апр.	1859.	„ 52.	„ 50 нов.	
Турия	„ 17. Апр.	1859.	„ 31.	„ 50 нов.	
Феудварацъ	„ 15. Апр.	1859.	„ 42.	„	
Франѣво	„ 23. Фебр.	1857.	„ 105.	„	
Футогъ	„ 30. Дец.	1858.	„ 25.	„ 20 н.10.	
Чанадъ	„ 22. Феб.	1858.	„ 52.	„ 50 нов.	
Шандоръ	„ 20. Септ.	1858.	„ 21.	„	
Шове	„ 1. Дец.	1858.	„ 10.	„ 50 нов.	

Примѣтбе: 1, за сву децу безъ разлике вере.

2. $^{5}/_{8}$ за Србску и $^{3}/_{8}$ за римску децу.

3. Полакъ за србску а пола за римску децу.

4. $^{2}/_{3}$ за србску а $^{1}/_{3}$ за лутерску децу.

5. $^{2}/_{3}$ за србску а $^{1}/_{3}$ за римску децу.

6. Окромъ тогъ завештала е Моолска обштина 14. Септ. 1858. по 42. фор. на премие за краснописание давати, на 4. србске и 4. римске деце.

7. Окромъ тога завештo е Семиклошъ истогъ дана годишнѣ по 10. фор. 50. нов. за премие давати.

8. За децу безъ разлике вере.

9. исто тако као и 8.

10. Полакъ за србску а полакъ за римску децу.

Іошъ су и слѣдующе обштине слѣдеће суме годишнѣ издавати завештале, ал' нису завештателногъ писма одъ себе издале:

Брестачъ	завештао 12.	фор.	60.	нов.
Баносторъ	„ 10.	„	50.	„
Беочинъ	„ 10.	„	50.	„
Беркасово	„ 15.	„	75.	„
Буѣановци	„ 8.	„	40.	„

Вогањ	завештао	10.	фор.	50.	нов.
Врдникъ	„	10.	„	50.	„
Гргуревци	„	21.	„	—	„
Ердевикъ	„	31.	„	50.	„
Инђија	„	15.	„	75.	„
Каменица	„	10.	„	50.	„
Крушедолъ	„	8.	„	40.	„
Лединци	„	10.	„	50.	„
Лежимиръ	„	12.	„	60.	„
Манђелосъ	„	12.	„	60.	„
Нерадинъ	„	8.	„	40.	„
Нештинъ	„	15.	„	75.	„
Павловци	„	10.	„	50.	„
Петровци	„	15.	„	75.	„
Радинци Вел.	„	10.	„	50.	„
Сибачъ	„	8.	„	40.	„
Силбашъ	„	26.	„	25.	„
Стеяновци	„	12.	„	60.	„
Суботиште	„	12.	„	60.	„
Сусекъ	„	21.	„	—	„
Черевићъ	„	15.	„	75.	„
Шидъ	„	42.	„	—	„
Шулямъ	„	8.	„	40.	„

Примѣтбе: Местни управитељи школа заедно са учитељма ваљало бы да се постараю, да се и овуда писмена по формулару одъ Наместништва даномъ што пре начине.

Местни управитељи и учитељи свію осталихъ места коя овде нису наведена, требало бы да се постараю, да се и кодъ њихъ та горепоменута завештаня учине и писмена напишу.

По налозима в. Наместништва имаю се ови новци сваке год. на наменѣну целъ савестно издавати, и рачуни о томе подносити. А целъ е, да се отудъ набављаю не само књиге, него и остале деци нуждне школске потребе, као ручне таблице, папиръ, мастило и пера, и по нека форинта да се и за премие изда, т. е. за књижице к иконице, ков ће се деци доброй покланяти. Приметити имамо, да се школске књиге недаю деци на поклонъ, него само на послугу, ков имаю у свое време натрагъ школи и школскомъ фонду књига вратити.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 3. У Новоме Саду, 21. Јануарія 1861. ГОД. IV.

Изясненіе молитава изъ Часловца.

1. Помани Господи ѥкѡ благъ рабы твоѧ. — Помени Господе, као благъ, слуге твое; Ты о Господе, кои си добаръ, сети се своихъ слугу; сети се свію христяна кои су се одавде к' теби преселили.

и ѥлика къ житіи согрѣшиша, прости. — што су у животу сагрѣшили, што су за живота сгрѣшили, прости имъ.

никтоже бо безъ грѣха, токмѡ ты могій и преставленнымъ дати покой. — Нико бо безъ греха ніе; еръ ніе нитко безъ грѣха, — само си ты безъ грѣха, кои можешъ и преставлѣнымъ (оныма кои су се теби преселили, кои су умрли) дати покой. —

2. Глѹбиною мѹдрости человѣколюбіѧ всѧ строи. — Ты кои дубљиномъ мудрости човеколюбиво све уређуешъ.

и полезное всѣмъ подаваи. — И кои полезно свима даешъ. Кои свима људма даешъ, што е за њи користно.

ѥдине Создѣтелю. — ты едини створителю! —

оу̀покой Господи дѹшы рабъ твоихъ, — упокой Господе душе слугу твоихъ.

на та бо оу̀покоѥніе возложиша, творца и зиждителя и Бога нашего. — Еръ на Тебе ухванѣ положише; еръ докъ су овде живили уздали су се слуге твое на тебе творца, саздателя и Бога нашега.

3. Со сватыми оўпокой Хрїсте дѹшы рабѡвк твоихъ, — Са светима упокој Христе душе слугу твоихъ. Упокој, смири, намести Господе Исусе Христе душе слугу твоихъ кои су помрли са светима, са избранима твоима. Кои се люди називаю свети? Гди пребиваю свети после смрти? Єли добро у царству небесномъ? Како намъ валя живити, да заслужимо царство небесно?

идѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздиханіе, — гди нема болести, ни туге, ни уздисаня. Како е овдѣ людма на земльи? Є ли свагда и свакоме човѣку овдѣ на земльи добро? Єси л' было кадгодъ болестанъ? Па како ти е онда было? Ето видите дѣцо, тако свакій човѣкъ на овомъ свѣту може у зло пасти, разболети се осиромашити; мора да жали да своимъ покойницима, и свакояке га бриге обузимаю, а у Божіемъ небесном царству нит' е ко болестан, нит' тужанъ, нити мора уздисати и плакати.

но жизнь безконечная, — но животъ е безъ края. У царству небесномъ трае животъ безъ края и увѣкъ е тамо добро, свакоме кои заслужи да у то царство примлѣнъ буде. Како мы можемо заслужити царство небесно? Како се дакле имамо владати? Зна л' ми кои Псалтирацъ изговорити еданъ псаломъ, у коме се каже ко ће доћи у царство Божіе. (Пс. 14).

4. Блажимъ та кси роди Богородице Дѣво, — Блажимо те, за срећну те држимо, сви родови, — сви нараштаи о Богородице Дѣво!

ѓ та бо некмѣстимый Хрїстосъ Богъ нашъ кмѣститиса благоволи. — Єръ у тебе е онай кои се неможе нигде сместити Христосъ Богъ нашъ, сместити се благоволио; єръ си ты Христа Бога нашега родила.

Блажени єсми и мы предстателство та имѣще,

— Срећни смо и мы предстательницу, заштитницу, обранителку тебе имаюћи.

день бо и нощь, молишися ѡ насъ. — Ѳр се ты даню и ноћу молишъ за насъ.

и скиптри царствїа твоими молитвами оутверждаютсѧ — И скиптри царства твоима молитвама утврђую се. Царско правительство утврђуе се твоимъ молитвама.

Тѣмъ воспѣвающе копіемъ ти: радѹйсѧ благодатнаѧ Господь сѣ тобою. — С' тога пѣваюћи вапіемо ти: Радуй се благодатна, Господъ е съ тобомъ.

5. Помани Господи, ѥх надежди воскресенїа жизни вѣчныѧ, оусопшыѧ отцы и братїю нашу. — Помени Господе у надежди ускрснућа живота вечнога уснувше, преминувше, отцеве и браћу нашу. Господе помени све старіе, и све вршняке наше, кои су надаюћи се на обште васкресеніе и на животъ вечный умрли. У коме члану вѣри вѣруемо мы да ће быти васкресеніе мртвыхъ? а у коме да ће быти животъ вѣчный? Коя су то четири последня? Какву мы науку можемо за себе извести изъ тога што знамо шта свакога човека после смрти на ономе свѣту очекуе? Коимъ начиномъ пребываю овде на земльи живећи христяни у заедници са оныма кои су помрли? (Кадъ се ньи сећаю, за ньи се Богу моле, даю ихъ споминяти на св. литургіи, изилазе имъ гробъ, за душу ньихову чине милостиню, и на ньихова добра дѣла угледаю се).

и всѧ ко благочестїи и ѥх вѣрѣ скончавшимсѧ. — И све у побожности и у вери скончавше се; помени Господе и све кои су у побожности и у вери с' овогъ света отишли. Како валя да живи свакі христянинъ? Како се има свакій у болести владати? Како се имаю старати сродници и дворбеници болестникови за спасеніе душе нѣгове. (Валя да зову свеште-

ника да болестника исповеди, причести, и да свештанѣ масла даю чинити. *)

и прости имъ всякое согрѣшеніе, волное же и неволное, словомъ, дѣломъ или помишленіемъ согрѣшеное ими. — И прости имъ Господе свако сагрешенѣ, волно и неволно, речію, дѣломъ или помишленѣмъ сагрешено одъ њихъ. Кадъ греши човѣкъ хотимице? Кажи ми кои грѣхъ кои бы нехотице био учинѣнъ? Ко греши речма? Кои греши дѣломъ? Ко греши помишлѣнѣмъ? Кажи ми све грехове кои се речма греше? (Псовка, лажна сведочба, хвалити, савѣтовати туђъ грехъ итд). Кажи ми кои грехъ што се дѣломъ чини?

и всели а къ мѣста скѣтла, — и усели њи, — покойнике, — у мѣста свѣтла.

къ мѣста прохладна, — у мѣста ладовна.

къ мѣста покойна, — у места покойна, тиха, мирна.

Ѿнюдѣже ѿбѣже всякаа болѣзнь, печаль, и воздиханіе. — Одкуда одбѣже свака болесть, туга и уздисаннѣ.

идѣже присвѣщаетъ скѣтъ лица твоегѡ, — где свѣтли свѣтлость лица твога.

и веселитъ вса ѿ вѣка скатыа твоа, — и где светлость лица твога весели све одъ вѣка (одъ вайкада) свете твое.

даруй имъ и намъ цароствіе твое, — даруй њима и нама царство твое.

и причастіе неизреченыхъ и вѣчныхъ твоихъ благъ, — даруй покойницима и нама учестіе, део, заедницу у неизреченимъ и вѣчнымъ твоимъ благама; дай да наши покойници, а и мы уживамо твоя вечна блага.

*) За ову дужность слабо данасъ знаю люди наши; зато ваља деду о томе найвѣма увавешњивати.

и твоея безконечныя и блаженыя жизни наслажденіе. — Даруй покойницима и нама твоегъ безконечногъ и блаженогъ вѣчногъ живота наслађенѣ.

Ты бо єси жизнь и воскресеніе и покой оусопшихъ рабшкъ твоихъ Хрїсте Боже нашъ. — Єрбо ты си животъ и ускрснуће и покой уснувшихъ (преминувшихъ, помрлихъ) слугу твоихъ Христе Боже нашъ. Ты даешъ животъ, васкресеніе, и упокоенѣ добрымъ людма. —

и тебѣ слакѣ возсилаемъ со безначалнымъ твоимъ отцемъ, и пресватымъ и благимъ и животкорящимъ твоимъ Дѣхомъ. — И мы теби славу горе шилѣмо са твоимъ отцемъ, кои нема почетка, и с' пресветимъ и благимъ и животворећимъ твоимъ Духомъ.

нынѣ, и присно и къ вѣки вѣкшкъ. — Сада и свагда и у векове векова. В.

Житіе Св. Василія Велнкога,

Архиепископа Кесаріе Кападокійске.

(Свршетакъ.)

Царъ Валентъ, кои е еднако на то ишао да аріанство распространи, а православіе упропасти, пошлѣ еданпутъ своегъ званичника Модеста у Кесарію с' наредбомъ да Архіепископа Василія приволи одрећи се вѣре православне и прећи на цареву т. е. аріанску вѣру. Модестъ дошавши у Кесарію призове к' себи Василія, и запыта га, зашто се непокори вольи царевой и непреће на нѣгову вѣру. Василіе на то одговори: „Зато еръ ми Господъ Богъ, кои е далеко већій одъ цара, забранюе то чинити!“ Заръ се ты небоишъ цареве силе — продужи Модестъ — онъ ты може твое достоянство и твою честь одузети, може-

те у найвећу беду низринути, свакојакимъ мукама умучити, и найпосле и животъ ти одузети.“ Светитель одговори: „Све те претнѣ нису кадре мене поплашити. Небоимъ се да ћу иманѣ изгубити, єръ осимъ ове хальинице на мени, и осимъ неколико књига ништа друго немамъ. Не боимъ се прогнанія єръ є ова земля Божія, а небо є мое право отачаство, то ми неможете одузети. Муке ме ваше немогу дуго мучити, єръ є мое тѣло слабо, и на првый ударацъ мораће смрти подлећи. Желите л' ме убити? а вы чините то што пре. Я се смрти небоимъ, єръ самъ подпуно увѣренъ да ћеме она саєдинити с' Богомъ моимъ.“ Модестъ се зачуди овомъ одговору и рекне: “Іошъ се досадъ нитко ніе усудио тако слободно самномъ говорити.“ А Василіе му одговори: „То вальда отуда долази, што ты іоштъ нигда ниси имао прилику с' Епископомъ говорити, єръ у оваковомъ случаю свакій православный Епископъ говори тако исто, као што я садъ тебиговоримъ. У свему другоме мы смо скромни и према свакоме понизни, али гдѣ се тиче Божію правду бранити: ту немамо мы никаквога призрѣнія, и презиремо све друго, ватру, мачъ, дивлѣ звѣрове, и гвоздене ченгеле; — ни одъ какве се муке я неплашимъ, и готовъ бы био не еданпутъ него кадъ бы могуће было, и више пута за правду умрети.“ — Я ти до сутра даємъ времена, да се о овой ствари промыслишъ, одпуштаюћи архіепископа рекне напоследку Модестъ. — „А я ћу быти сутра онай истый, кои самъ и данасъ,“ праштаюћи се одговори Василіе.

Кадъ царъ разбере за ове одговоре Василіеве, почне га и самъ уважавати, и остави га нѣко време на миру, али проклети аріевци дотле нису имали мира ни покоя, докъ нису опетъ навели цара, те изда заповѣсть да се Василіе Великій ноћу изъ престолногъ своегъ мѣста подъ стражомъ у заточеніе одне-

ти има. Све е већъ было спремлѣно да се ова потайна заповѣсть потайно изврши, кадъ алъ наеданпутъ ноћу люто се разболи царевъ малый синчићъ, и царица се одъ страха и одъ неповољьногъ сневаня яко уплаши. Царъ у невольи помисли, да ніе то каштига Божія због оне заповести, кою е противъ св. Василія издао, и одма преко своихъ посланика замоли Светителя да дође и да своіомъ молитвомъ изцѣли болногъ му сынчића. Василіе дође и обећа да ће царева сына изцѣлити, али само подъ тымъ условіемъ, ако царъ даде свою рѣчь, да ће чедо свое у православной вѣри воспитати. Царъ даде свою рѣчь, а Василіе се Богу помоли и тай часъ дѣте оздрави. Чимъ Василіе отиде а царъ преступи свое обећанѣ и даде дѣте одъ Аріанскогъ Епископа крстити, али га казнь Божія постигне, ѣръ на скоро затимъ дѣте се разболи и умре.

После нѣкогъ времена хтѣде царъ опетъ св. Василия прогнати и сѣдне на столицу да пресуду противъ Светителя подпише, али се столица подъ ньимъ сломие. Онъ устане и узме єдно за другимъ три пера (трске за писанѣ) да пресуду подпише, али му се сва три пера сломию, и кадъ четврто у руку узме, почне му рука яко дрктати. Нато царъ подере пресуду, и остави Светителя на миру.

С' єднымъ искуснымъ лѣкаромъ Евреиномъ Светый се често дружіо, у той надежди да лѣкара овогъ у Христову вѣру обрати. Лѣкаръ е изъ друштва са Светителѣмъ научио быо вѣру Христову, али се ніе хтео никако склонити да ю вѣрує и да се крсти. — Међутимъ се Василіе яко разболи, и даде дозвати к' себи онога лѣкара, па га запыта има ли надежде да ће оздравити. Лѣкаръ му одговори: „Нема никакве надежде, него ты іошъ данасъ морашъ умрети.“ „А шта бы ты на то казао — примѣти болникъ —

ако я іоштъ и сутрашньій данъ преживимъ?“ „То неможе быти, — одгови Євреинъ, — и ако то буде я ћу се одма крстити.“ „Нека буде тако“ с' радошћу рекне на то Светитель и помоли се Богу да га дотле у животу обдржи, докъ овогъ Євреина у вѣру Христову неприведе. Сутра данъ Василіе устане изъ постелѣ. Євреимъ доће призна да е нѣгово изцѣленѣ было чудо Божіе, и зажели одма крстити се. Св. Василіе одведе га у цркву и како нѣга тако и сву му породицу у присутству многога народа крсти.

Пошто се ово сврши Светитель легне опетъ у постелю, болесть му се поврати и последньи часъ нѣговогъ земальскогъ живота приближи се. Предъ смрть свою, опомене све притомне свое да буду постояни у вѣри православной. У самомъ самртномъ часу обяви околостоећима како види ликъ анђелскій кои га на небо позива, и изрекавши речи: „У твое руке предаемъ духъ мой!“ преда духъ свой Богу у 49-ой живота своегъ години, год. 378. после Христа. Савъ народъ у нѣговой епархіи и у цѣлой околини жаліо е св. Василія као свога отца и найвећегъ добротвора. При спроводу нѣговога тѣла у гробницу было е толико млого свѣта, да су се све куће и сами кровови по улицама, куда е спроводъ пролазио, с' народомъ напунѣне быле. Мало и велико хитило е к' самртномъ одру, да отдаде последнѣ цѣлованіе ономъ, кои е цѣлога живота свога за угледъ архипастирскихъ врлина народу своемъ служио. Другъ Василіевъ Григоріе Назіанзинъ лежао е боланъ кадъ му е гласъ о смрти своегъ любимца донешенъ, и ніе могао при укопу нѣговомъ лично присутствовати. После нѣкогъ времена писао е онъ утѣхе пуне писмено рођеноме брату Василіевомъ св. Григорію Нисскомъ, у коме за себе вели, да е онъ сада преполовлѣнъ, и да му е една половина мртва са любезнымъ другомъ Васи-

ліемъ; нѣга онъ често у сну виђа, и одъ нѣга прима савете и упутства у добродѣтельи, као што е за живота на яви примао. Добрый другъ Василіевъ дошао е после тога у Кесарію и држао е задушнице на гробу светопочившега найболѣгъ и найискренієгъ друга и пріятеля, и говорио красно надгробно слово у похвалу нѣгову.

Наша света православна црква назива овогъ Светителя трудолюбивомъ своіомъ пчелицомъ, и о нѣму овако пое: „Ты си сабрао свію светаца добродѣтельи отче нашъ Василіе: Мойсеову кротость; Илійну ревность; Петрову исповѣдъ; Іоаново богословіе: Ты си отацъ сирота и бранитель удовица; богатство сиромаха и утѣха болныхъ, подпора старости и наука младости.“

У споменъ св. Василія, у народу нашемъ меси се на нѣговъ правникъ погача, коя се зове: *Василица*, и у славу нѣгову сѣче се на млогимъ местима божићни колачъ. В.

О манама и недостатцима, у нашимъ школама, и коимъ начиномъ могу учитељи помоћи, да се те мане уклоне.

У коме годъ деланю има мана и недостатака, ту не може делатель покрай найболѣ волѣ свое напредовати онако, као што жели, као што бы требало. — Све лепе мисли, све племените намере, све красне желѣ мора често, због ове илъ оне, манѣ илъ веће пре преке да напусти, и у немаръ забаци. Па што е више тыхъ препрека, то се манѣ напредовати може. — Али, ако е делатель одважанъ, срдцемъ и душомъ за свой по-

сао зауветъ, потрудиће се да свеколике сметнѣ надвлада, и све препоне уклони, еръ зна да му у толико већа часть и дика пристои, у колико ихъ више победи, па дело свое сврши. —

У нашымъ школама има силно мана, много недостатака! ако си ихъ радъ познати, а ты загледай у Српскій Дневникъ почевши одъ 18. броя 1860. год. па далѣ редомъ; тамо ћешъ ихъ све видити моћи. Све те мане валя уклонити, ако желимо — а то треба — да намъ школе напредую, да намъ што пре процветаю. Брига и старанѣ о томъ найвећма се учителя тиче зато, што ихъ они найпре и найболѣ све опазити и лека имъ набавити могу. —

Истина сами они не могу ихъ уклонити, ербо ту се иште средства — найвише новчана средства — ал' помоћи могу да се уклоне. Како? — Кадъ улію любавь и поштованѣ у срца обштинскихъ старешина и дечіихъ родителя према школи, и настое, да іой сви важносеть и пробитачность нѣну упознаду и цене, кадъ гледе, да сви увиде и увере се, да е школа народна единый найпречій лекъ противу данашньихъ светскихъ опачина, противныхъ христіянству, противныхъ човечности; и да припознаду, да е она после св. матере цркве найнужніе, найполезніе и найсяйніе заведеніе, коега блесакъ цео народъ обасява, цео народъ усрећава, еръ таму незнаня, мракъ глупости разгони. —

Таке мисли о школи даће они людма онда, кадъ, живећи са свыма у любави, у свакой прилици живо имъ говорили буду о срећи, кою добро уређена школа народу дае и о набављяню новца на ту цѣль; кадъ се трудили буду, да имъ школе приметно напредую, па народъ да осети и види напредакъ тай; заш' кадъ то види, зацело ће набавити све оно, што му учителъи, за нужно саветовали буду, радо ће дати и по-

следню пару на школске потребе, с' пунымъ уверењемъ, да ће се то млогоструко наплатити. — Тымъ путемъ могло бы се и до фундације доћи, а онда ће се лако мане и недостатци изъ нашихъ школа уклањати! —

М. Настасићъ
свршеный предуготовник.

Парамитє.

X. Ємство рода човечіега.

Родительски є грехъ кодъ Бога са децомъ уямченъ; што отцеви скриве, то деца и унуци каю.

Кадъ оно Богъ на гори Синаю избраномъ народу своме законъ даде, онда и ємце заиска говорећи: дайте ми ємце, да ће те заповеди моє држати.

Ови му спомену̀ше своє праведнике предке и прaотце, алъ Богъ нехте овогъ ємства примити: „нећу ньи, ови су грешници были и преступници завета као и вы, већ оћу вашу децу и ваше унуке у залогъ.“

Тада све душе, и оне нероћене што около горе синайске сабране стояше, и сва деца с' недара и с' крила материни дигоше своє гласе и примише ємство.

Онда рече Богъ: я самь Богъ вашъ, Богъ яки и ревньивъ, кои ћу грехе отаца каштиговати на деци до трећегъ и четвртогъ рода, ако неузлюбе мене; али ћу и милости чинити и благосиляти у иляде родова оне, кои ме любили буду и моє заповести извршавали.

Мойсие се међутимъ приклонћнъ моляше, а гласъ се изъ облака зачу: „Штедри и милостиви Господе! дуготрпельяви и многомилостиви! ако и каштигуєшъ децу и унуке за грехе отаца ньнови, али ихъ и благосиляшъ у неброєне иляде родова.

Болыій Свѣтъ.

Некій човекъ живіо є са женомъ и с' двоє деце, на єдномъ пустомъ острову у средъ великога мора. Онъ є са своіомъ породицомъ пре неколико година, кадъ су му деца іошъ врло мала была, моремъ пловио, па имъ се лађа близу овога острова распадне, а они се спасу, и сви четворо срећно на острово изиђу. Ту су они у єдной усамлѣной горской пећини становали; зелѣмъ и коренѣмъ се ранили, и бистру водицу изъ извора пили.

Деца се нису могла сетити, где су пре живила, и како су овамо дошла. Они нису знали ни за какву другу землю осимъ овогъ острова, ни за друга єла, као што є воће, млеко, лебацъ, него су само знали за она єла и оно пиће, што су га на своме острову имали.

Єдногa дана дођу однекуда на маломе чамцу четири Арапина, и извезу се на ово острово, а чамацъ привежу за єдно дрво у крај мора. Отацъ и мати обрадую се овыма людма, знаюћи да ће се скоро навршити сва страданя ньихова, и да ће се они на овоме чамцу моћи срећно избавити изъ овогъ пустогъ острова и превести у другу болю и лепшу землю. Али чамацъ быяше врло маленъ, и они се немогаху сви четворо у нѣга сместити. Зато науми отацъ найпре самъ прећи у ту другу землю.

Мати и деца стану плакати, кадъ онъ у чамацъ седе, и кадъ се црни арапи за весла латише, па чамацъ одъ одъ брега отискоше. Али имъ отацъ рекне: „Неплачите, тамо на оной страни, куда я полазимъ, млого є болѣ живити него ту на томъ острову; стрпите се само мало, па ћете и вы скоро замномъ доћи.

Арапи пренесу отца преко мора на другу страну,

па се врате опетъ на острово да однесу и матерь. Деца стану садъ іошъ веѣма плакати за матеромъ, него што су плакала за отцемъ, а мати имъ рекне: „Неплачите драга децо моя! Мы ћемо се тамо у оной другой земльи, где вамъ е отацъ састати, и сви заедно живити. Арапи превезу и матерь на ону страну мора, па онда дођу и по трећій путъ на острово по децу.

Деца уђу у чамацъ, али са великимъ страхомъ, вруе се бояху одъ црныхъ арапа. Што су се далѣ одъ острова отискивали, све су се веѣма бояли; а и како небы, кадъ се чамацъ подъ ньима еднако љуљао, а они ништа друго немогаху видити него свудъ унаоколо воду, надъ собомъ небо, а са собомъ црне арапе. На еданпутъ опазе суву землю, на брегу свое родителѣ, кои ихъ с' радошћу очекиваху. Кадъ чамацъ на обалу приспе, отацъ и мати пруже своіой деци руку, те ихъ изведу на суво, посаде ихъ подъ едно лиснато дрво, и донесу имъ за сло бела хлеба и сладкога млека. „Ал' смо мы были луди што смо се бояли, — рекну садъ деца — та требало е да смо се радовали, кадъ су она четири човека дошла, да насъ превезу овамо у ову другу землю, у коіой е млого лепше и млого болѣ, него тамо на ономъ пустомъ острову!“

„Дечице моя! — рекне имъ на то отацъ: — Нашъ прелазакъ са оногъ пустогъ острова на ову питому и лепу страну, служи намъ за врло велику и добру науку: „Мы се сви морамо іошъ еданпутъ селити одавде на другій млого лепшій и млого болыій светъ. Цела земля, на коіой мы живимо, наликъ е на оно наше острово, а ова питома страна, где се садъ находимо, нешто е мало наликъ на онай другій светъ; али е тай другій светъ іошъ млого лепшій, и тамо се млого лепше живи него овде. Прелазакъ нашъ

преко бурнога мора, есть слика смрти. Онай чамацъ опоминѣ насъ на мртвачка носила, на коима ће насъ, кадъ умремо, четири човека на гроблѣ однети. Зато децо моя, кадъ куцне часъ, да я или ваша мати умремо, то онда немойте за нама плакати, нити ядиковати. Смрть за добре људе ние ни мало страшна; она е само прелазакъ са овога света у другій млого болій светъ!“ превео Н. Ђ. В.

Пописъ

учительскихъ плата контрактима и фасіяма утврђеныхъ.

Баносшоръ дае 126 фор. 20 пож. жита, 15 пож. кукуруза, 6 хватій дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са єдномъ собомъ, куйномъ, комеромъ, и подрумомъ. За огревъ школе, чишћенѣ и греянѣ нема означено, шта се и како дае.

Вачинци даю 168 фор. 25 пож, жита, 20 пож. кукуруза, 6 хватій дрва, 10 фун. свећа, квартиръ са єдномъ собомъ и куйномъ. За огревъ школе и фамилияза као и Баносторъ.

Беочинъ дае годишнѣ 210 фор. у готовомъ новцу, 20 пож. мер. жита, 20 п. м. кукуруза, 6 хватій дрва, 12 фун. лоянихъ свећа, за чишћенѣ и ложенѣ школе 25 фор. 20 нов. и квартиръ са 2 собе, куйномъ, коморомъ, шупомъ и подрумомъ. За школу нема одређено огрева, него деца по комадъ дрвета одъ куће доносе. —

Беркасосо дае 126 фор. 20 пож. жита, 20 пож. кукуруза, 6 хватій дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са єдномъ собомъ куйномъ и подрумомъ. За огревъ школе 6 хватій дрва и 16 фор. за чишћенѣ и греянѣ.

Бешеново дае 160 фор. г. н. 25 пож. жита, 6

хватій дрва, 6 фун. свећа, 3 хв. дрва за огревъ школе, 6 фр. за чишћенѣ и ложенѣ школе, и квартиръ с' едномъ собомъ, куйномъ, и баштомъ одъ 500 □ хватій.

Бингула дае 168 фор. 25 пож. жита, 20 пож. кукур. 6 хватій дрва, 10 фун. свећа; квартиръ са едномъ собомъ, куйномъ, коморомъ, шталомъ и подрумомъ, и башту, и 12 фор. за фамилияза.

Вођани даю 31½ фор. 16 ланаца землѣ, 2 хвата дрва, 1. собу и куйну са баштомъ одъ 165 □ хватый.

Брестачъ дае 160 фор. г. н. 25 п. м. жита, 6. п. м. кукуруза, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 4 хв. сламе за школу, 14 фор. за чишћенѣ и ложенѣ, и квартиръ са 2 собе, куйномъ, коморомъ и баштомъ 160 □ хв. —

Вуковацъ поредъ Сомбора дае 157½ ф. 30 пож. жита, 3 хвата дрва, 1 собу и куйну, за огревъ школе 4 хвата сламе, 5 фор. за фамилияза, и 30 фор. за школске потребе.

Буђановци даю 200 ф. г. н. 20 п. м. жита, 12½ п. м, кукуруза, 4 хвата дрва, 4 фун. свећа, 2 хвата сламе за огревъ школе, 20 фор. за чишћенѣ и ложенѣ, и квартиръ са 2 собе, куйномъ, коморомъ и баштомъ одъ 160. квадр. хватій —

Визићъ дае 126 фор. 20 пож. жита, 15 п. кукукуза, 3 х. дрва, и 3 х. сламе, 12 фун. свећа, квартиръ са 2 собе и куйномъ и за огревъ школе 3 хвата дрва.

Вогањ дае 160 фор. г. н. 25 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 2 хв. сламе за школу, 6 фор за чишћ. и ложенѣ, и квартиръ са 2 собе, куйн. ком. и баштомъ одъ 400 квадр. хв. —

Врдникъ дае са 160 фор. г. н. 7½ п. м. жита, 6 хв. дрва, 5 фун. свећа, 2 хв. дрва за школу, 5 фр.

за чишћ. и лож. шк. и квартиръ с' 1 собомъ, куйномъ, подрумомъ и баштомъ одъ 300 квадр. хв. —

Грабово, 126 фор. 20 пож. жита, 15 кукуруза, 6 хватій дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са 1 собомъ, куйн. комор. и подрумомъ, за огревъ школе као и Баносторъ.

Гргуревци даю 200 фор. г. н. 25 пож. мер. жита, 6 хватій дрва, 6 фун. свећа, 3 хв. дрва за школу, 5 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ, куйномъ и подрумомъ. —

Дероньи, 84 фор. 30 пож. жита, 2 хвата дрва, 1 ютро ливаде, квартиръ са 2 собе куйн. комор. и баштомъ одъ 100. квадр. хв. іошъ дае 220 фор. за остале школске потребе, алъ неозначено коме и како.

Дивошъ, 188 фор. 30 мер. жита, 25 мер. кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са 1 соб. куйн. подрум. и баштомъ одъ 450 квадр. хватій, и за огревъ школе 3 хвата дрва.

Добринци даю 200 фор. г. н. 20 п. м. жита, 10 п. м. м. кукуруза, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 4 хвата сламе за школу, 10 фор. за чишћ. и лож. школе, и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. —

Ердевикъ, 200 фор. 30 м. жита, 25 м. кукур. 3 хвата дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са 2 собе, куйн. ком. подр. и баштомъ одъ 300 квадр. хв. за огревъ школе 3 хв. дрва.

Жарковацъ поредъ Сомбора, исто оно што и Буковацъ.

Илокъ, 241 фор. 12 хв. дрва, 12 фунти свећа, квартиръ са 2 собе и куйномъ, и 6 хв. дрва за огревъ школе.

Инђия дае 320 фор. г. н. 3 хв. сламе за школу, 38 ф. за чишћ. и лож. школе, и ктартиръ са 2 собе, куйномъ, комор. шупомъ и подрумъ. —

(Продужиће се.)

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 4. У Новоме Саду, 28. Јануарія 1861. ГОД. IV.

Св. Григоріе Богословъ.

Св. Григоріе было је родомъ изъ града Назіанза, сынъ Епископа тамошнѣгъ Григорія.*) Матери му је было име Нонна. Отацъ и Мати Григоріева были су врло побожни и добродѣтельни, па на њихъ угледаюћи се постаде имъ и сынъ такавъ. Кадъ је у младићскій узрастъ ступио, пошлѣ га отацъ у Атину, да тамо високе науке слуша. Ту се упозна са св. Василіемъ, кои се такође у то доба у Атини учио. Њи двоица живяху као роћена браћа, еръ имъ склоности бяху еднаке. Друштва невалялыхъ и распуштеныхъ младића брижльиво су се они клонили знаюћи да бы се у таквимъ друштвима покварити могли. У место игре и другихъ светскихъ забава', коима се Атински ученицы оддаваху, налазила су ова два добра друга найвеће и едино задовольство у побожности и у наукама. Њима су два пута у Атини добро позната и наймилія была: путъ у православну христіянску цркву и путъ у храмъ наука! Василіе свршивши науке поврати се у свое отачаство, а Григоріе остане у Атини да се учи краснорѣчію. Ако се и есу они тада разстали, али дружба њихова ніе престала, него је іоштъ већма растла; они су еданъ другомъ дописивали, еданъ другоме свое мысли и намере пріятельски саобштавали, и у раной младости склопленый савезъ пріятельства њиховога остао је кодъ њихъ за навекъ постоянъ и неразрушимъ.

*) У то је време было и оженѣныхъ Епіскопа.

После неколико година, поврати се и Григорије у своје место рођења, у градъ Назіанзъ.

Єданпутъ кадъ се Григорије готово сву ноћъ съ наукама бавио, предъ зору сведе онъ очи и заспи. У сну учини му се као да види две прекрасне и светлошћу обколѣне дѣвице, кое се с' њиме разговарати почну. Онъ ихъ запита шта желе, а дѣвице му одговоре: „Єдна одъ насъ зове се цѣломудреность, а друга премудрость. Насъ је Богъ послао, да съ тобомъ у пріятельство ступимо, и да за свагда при теби останемо.“ Дело је показало, да ово появленѣ није было празанъ санъ; еръ је Григорије целога живота своѣ као земальскій анѣео чисто и цѣломудрено живио, и добыо одъ Бога особитый даръ премудрости, тако да су млоги савремени ученици и побожни мужеви изъ близа и изъ далека к' нѣму долазили и мудру нѣгову науку слушали. И блаженый Єронимъ великій учитель западне цркве, кодъ овога се Светителя учио.

Ступивши у чинъ свештено-иночки уклони се Григорије за неко време у усамлѣный предѣлъ Понтійскій (покрай црнога мора у Азіи), где је у друштву са св. Василіемъ проводио време изучаваюћи св. Писмо, и упражняваюћи се у богоугодномъ животу. Повративши се после некогъ времена у отечество, свога отца Григорія, кои се у вери почео было колебати, поврати у православіе, и приведе на познаванѣ истине. Кадъ Василіе постане епископомъ у Кесаріи Кападокиской, замоли онъ свога друга Григорія да се прими епископства у оближньой епархіи Сасимской. Григорије се на то склони, али кадъ се на скоро затимъ появи нетко, кои доказиваше, да има право на ту епископску столицу, Григорије му уступи своєвольно епархію, и поврати се у своје родно место.

Бавећи се єданпутъ црквенымъ посломъ у Цариграду поставлѣнъ буде за тамошнѣгъ вселенскогъ Па-

тріарха. Садъ є сва брига овогъ доброгъ првосвештеника была тамо управлѣна, да се расколници Аріани на путъ спасенія изведу, и да сынови православне цркве науку Спасителя свога познаду и по ньой животъ свой управляю. Расколници найме єднога убицу, да Патріарха, кои боланъ у постельи лежаше потайно убие. Убица подъ видомъ посете доѣе у собу у коіой є светыи Григоріе боланъ лежао, али у кои паръ хтеде, да свое богомрзко дело изврши, пробуди се у нѣму савесть, и онъ одкрие свою безбожну намеру, молећи за опроштенѣ. Светитель му одговри: „Нека ти опрости Богъ, кои є мене сачувао. Я одъ тебе ништа друго неиштемъ, него да се покаешъ и да се оставишъ Аріянскогъ разкола!“

Ал' не само одъ Аріеваца него и одъ своихъ єдиновѣраца морао є светый Патріархъ врло млого трпити. Нађу се неки епископи, кои нису хтели Григорія за своегъ Патріарха признати. Светитель имъ доказиваше, да се онъ ніе наметао, него да є управ' принуѣенъ быо великій теретъ тога достоянства на се примити. Но кадъ види да тіи епископи одъ своихъ захтеваня неодустаю, и да с' тога єдинству св. цркве опасность грозити починѣ, доѣе Григорій лично у зборъ епископскій, па овако стане говорити: „Любезни Сатрудници мои, и духовни пастири Христовога стада! Не бы вамъ лепо стаяло, да Вы, кои сте позвани да люде на миръ и сагласіе скланяте, сами у раздору и несагласію живите. Ако самъ я узрокъ вашегъ раздора, а оно добро; ево ме, я нисамъ болыій одъ пророка Іоне, баците ме у море, па ће се вашъ раздоръ одма утишати. Истина я знамъ да нисамъ кривъ, у томе с' чимъ ме обвинюю, али я ћу радо и невинъ страдати, само да немиръ престане.“

Пошто Григоріе ове и друге кротости и смирености пуне речи изговори опрости се онъ са свима,

па онда отиде цару и яви му да се жели изъ Цариграда уклонити. Царъ му то нехтеде одма допустити, али му Светитель мудро разложи, да то обшта полза изискуе, и тако царъ на то напоследку саизволи. Патріархъ се спреми на путъ, али пре полазка отиде іоштъ єданпутъ у цркву, и попне се на амвонъ да држи последню беседу: У беседи той опрости се онъ са скуплѣнымъ вѣрнымъ Христіянима, са црквама цариградскимъ, съ болницама и са заводима за сироте. Напоследку к' оныма, — кои су се често тужили на нѣгове беседе, у коима ихъ онъ за грехе укораваше, — окрене се св. Патріархъ с' овымъ речма: „Садъ плѣштите рукама одъ радости, ликуйте и вичите велегласно; ето ће престати вечъ єданпутъ тай злый и брблявый єзыкъ васъ гаѣати. Да, єзикъ ће престати, али неће рука. Перо и мастило ће се противу васъ борити.“ Далѣ опомене слушателѣ да се труде напредовати у вери и любави христіянской и знамениту ову беседу завърши с' речма: „Молимъ васъ, драга чада моя, храните оно чему самъ васъ учио. Благодать Господа нашега Іисуса Христа да буде са свима вама.“ Народъ є плакао и уздисао, и имао є зашто плакати и уздисати єръ є у овомъ светомъ мужу имао досадъ чедолюбива отца убогихъ, заштитника удовица' и сирочадій; поборника православія, наймудріега учителя, бодрогъ и неуморногъ духовногъ пастира и узоръ свію христіянскихъ врлина'. Сви су желили и молили га да на своемъ престолу заостане, али га немогоше задржати. Онъ управо отиде на лађу, коя га є вечъ спремна чекала, и врати се у свое мѣсто роѣеня. Тамо на своме отчинскомъ добру, кое се Аланзонъ зваше, настани се Григоріе с' тврдомъ намеромъ да последнѣ дане свога живота у самоћи Богу служећи, и полезне књиге пишући проведе. Дубока старость, млоге с' њоме скопчане бслести, и велики умни трудови ослабе

га на последку, али онъ ипакъ све до свое смрти писаше књиге утврђујући преко њихъ вѣрне у чистомъ православію. Умрло е у 90-ой години свога живота. На данъ спомена нѣговогъ, као, и свакомъ приликомъ кадъ се ко на првый степенъ свештенства узводи, пое се у славу овога Светителя тропарь: Пастырскаѧ свидѣль Богословїа твоегѡ риторшвз побѣди трѹбы: ꙗкоже бо глѹбины дѹха изискавшѹ и доброты вѣщанїѧ приложишасѧ тебѣ: но моли Христа Бога отче Григорїе спастисѧ дѹшамъ нашымъ.

Светый овай мужъ родио се год. 329, а у вѣчность се преселио год. 391. после Христа. С' узвишености своихъ богословскихъ мислій зове се онъ Богословомъ. Бьио е Патріархъ Цариградскій за владе Валента и Теодосія Великогъ. Са жаромъ православіемъ кипећега срдца уздржао е онъ каноне установлѣне на другомъ Вселенскомъ сабору, доказавши да се Македоніе у заблуђеню налази, и у слѣдъ тога спѣвао е у славу св. Духа, и Тривостасногъ Божества дивне оне пѣсме кое се и данасъ на Духовскомъ вечерню пое. Писао е св. Григоріе виспрено, точно и краснорѣчиво о св. Троици, о воплоћеню Христовомъ и о с. Тайнама. Одъ нѣга е остало млого ученыхъ беседа', између коихъ су найзнатніе две, написане противу Юліана одпадника. У стиховима описао е страданіе Христово. И ирмоси „Христосъ раждаетсѧ славите," всу изливъ нѣгове побожне душе.

Другъ Григорієвъ св. Василіе умрло е млого пре одъ нѣга. Оставши у животу св. Григоріе у надгробномъ слову, овако говори о своемъ преминувшемъ другу: „Сада е онъ на небу; тамо, као што я мислимъ, приноси онъ за насъ жртве и моли се за народъ. Оставивши насъ, ніе насъ одъ сасвимъ оставио. А я Григоріе, полумртавъ, полуодсеченый, отргнутъ одъ своега друга, незнамъ шта да чинимъ оставши безъ

нѣговога руководства. У осталомъ онъ — т. е. покойный Василій — и садъ ми іоштъ дае свое савете, и кадъ годъ я преступимъ границу дужности онъ ми ноћу на санъ долази и мене исправля.

Речи ове знамените су не само зато што се у њима изражава пламтећа любавь и уваженіе св. Григорія к' Великоме Василію; него и зато што се съ њима потврђуе наука свете православне цркве у призиваню светыхъ и о помоћи, кою намъ они чине.

Св. Григорія Богослова с' Василіемъ Великимъ и Іоанномъ Златоустымъ назива св. црква наша именомъ великихъ Іерарха', т. е. великихъ Светителя', и свечани споменъ све троице држи 30 Јануара, за знакъ да су њи троица, као три поборника триличнога Божества, праву и истину веру сачували и отдржали и цркву Божію своимъ учительскимъ беседама и списаніяма утврдили и украсили. Н. Ђ. В.

Пролеће и младость.

Пролеће, красно ово доба године, одговара младости, найлепшой чести човечіегъ века. Оно е одређено, да успавану природу разбуди, да іой животну силу покрене и да е с' онымъ изпуни што ће е до црне зиме красити и свему живомъ одъ преке нужде быти; ова пакъ, да се у њоой тело слабачкогъ детета снагомъ опасуе, да му се успавани и душевни дарови развияю и да се с' онымъ снабдева, што ће њему као будућемъ човеку и ближньима нѣговимъ до црне смрти одъ асне быти.

Гола е природа у почетку любкогъ пролећа, слабъ е човекъ у почетку младости свое. И она и овай потребую времена и помоћи да се оснаже и оките; оной као што рекохъ, одређено е време пролетнѣ, и овомъ

време младости; оной, да се окити, найвише помаже благодетна дажда, топлота и светлость небеснога сунца, овомъ пакъ светлость божанствене науке, и воспитаніе телесно и душевно.

Дивно у доцніе пролеће природа изгледа, дивно ли у оячалой младости човекъ. Она онда найснажніе дела Богомъ одређено іой дело лепшаюћи се све до зимнѣгъ одмора, кои іой савъ сполашный радъ и накитъ уништи, а само оно за будућность остави, што іой е унутарность дела; а овай сее многоструче труде што ће му плодомъ родити, кои ће устарости задовольно уживати и усавршув се све до самртногъ одмора, кои му свуколику трудбу прекине и сва за овоземальскій животъ чинѣна дела у ништа претвори, и само она, коя е душе свое ради чинио, остави му, да га у будућій животъ прате.

Колико е дивотно и мило пролеће, толико га често страшне и немиле непогоде потресаю, кое млогій миловидный цветакъ утамане или га тако осакате, да угинути мора, ако му се на време лека и помоћи не наће. И младость е исто тако красна и мила, али и ню найвише опачине светске нападаю, кое млогогъ младића упропасте, или са пута закона божіегъ сведу, где по тами лутаюћи, опетъ у бездань пропасти сурвати се мора, ако га за времена вештый воћа на прваштю путаю врлине не изведе.

Због тога они, кои су позвани, да слабачко дете оснаже и одгое, требаю строго да мотре на свакій коракъ ньиховъ, па опазе л' на комъ да е у чему годъ олошало, или да е страсть каква надъ врлиномъ превагу задобила; то су дужни одма лека и помоћи потражити и свойски се побринути, да се страстникъ извида. Тымъ само начиномъ изпуниће оно св. еванћелско изреченіе: „Чувайте се да ни едногъ одъ о-

выхъ малыхъ непрезрете, ѣръ вамъ кажемъ, да анђели њихови на небесима єднако гледаю лица отца мога небеснога.“ Мат. 18. 10.

єданъ свршеный
Предуготовникъ.

Парамитиє.

XI. Свлаченѣ Аарона.

Са тешкимъ срцемъ попесе Мойсиє на Оръ планину, да онде по налогу божиємъ своґъ брата Аарона, коємъ се часи живота навршише свуче, и првосвештеничке аљине нѣговомъ сину Елеазару обуче.

Кадъ ово сврши, болномъ Аарону, као да неки теретъ са душе паде, на часакъ се прибраше снаге, алъ после єдноґъ часка душе нестане.

Тридесетъ дана плакаше за њимъ савъ народъ. Тридесетъ дана сеђаше и Мойсиє на планини, и тай данъ му се братъ на сну показа. Величество небесника сияше с’ нѣговоґъ лица, лепше одежде покриваше нѣгово подмлађено тело, одъ злата поясъ опасаваше га, само они дванайстъ каменова одъ дванайстъ колена Израиля несияше са нѣгови прсию, нити имаде у руци првосвештеничке штаке, коя се оно довекъ зеленяше,

Зашто немашъ штаке првосвештеничке у руци, упита га Мойсиє, и зашто се не сяю на твоимъ прсима они дванайстъ каменова у успомену своґъ народа предъ лицемъ божиимъ?

Были су ми, рече Ааронъ, и на земльи тешки, а предъ лицемъ ии божиимъ нетреба. Успомене се на земльи чуваю; предъ лицемъ божиимъ стоє сва колена собомъ, стоє сви народи. Ни штаке првосвештеничке међу праведницима нетреба; я самъ садъ свеш-

теникъ Салимскій, у царству мира, свештеникъ вишегъ реда.

У овоме сна нестаде, и Мойсие се свђе с' планине, те тада по нови ове благе законе о одмору и празднованю седмога дне, и седме и седампутседме године оставляня о помилованю угнѣтени и сирота, и о ослобођеню слугу и робова.

Іошъ єдно коло загонетака.

(За маню школску децу.)

1, Има єданъ алатъ у глави, тай остае што є, та ти нѣга овако, та онако читао, ко є тай?

2, Има єданъ део тела, што найячи зверъ остане, кадъ га с' оба края с'рубишъ.

3, Има неки део тела, предня му пола значи висину, а кадъ први гласъ одбацишъ остане велико зло.

4, Има неки у глави алати, што бы те навели противъ шесте заповеди божие да сгрешишъ, кадъ имъ први гласъ одбацишъ.

5, Има неки део тела, што злу децу плаши, кадъ му главу натрагъ а репъ напредъ метнешъ.

6, Са н, є удъ на глави, а са к, тица.

7, Са в, є лютъ зверъ; са б, опако у води место; са к, удъ на телу; са л, врло питавъ разсадъ; са т, куйнска справица; са ѣ, ноћница тица?

8, Са к, є полезно домаће живинче; са т, рана тогъ наймилия; са б, твой чуваръ ноћни найверний; са д, наша река; а кадъ надоставишъ главу на репъ, изаће найслађа сласть.

9, Има єдна ноћница тица, у глави со стои, измени други гласъ с' првимъ изъ буквице изаћиће река и човекъ, а преметни слогове, опетъ є човекъ.

10, Са в, е зимска тица, одбаци први гласъ, остае лютъ болъ, а одбаци и други, изаће девойка.

11, Има една зимска тичица, одкини іой репъ, остае найвећи човекъ.

12, Има една тица невачица, што кадъ іой одкинешъ главу, остане права жена.

13, Са ж, е мала мила, а са б, стара бака.

14, Има една риба што каменомъ остане кадъ іой одкинешъ репъ, а кадъ е тада наопако извернешъ, изаће пакосна мува.

15, Има една риба, што лютъ коренъ постане, кадъ іой главу одкинешъ.

16, Са б, рибица е, а са к, керица.

17, Я самъ риба оштрогъ репа, одкини репъ, я іошъ оштрия.

18, И бубица самъ, и девойка самъ, погоди ко самъ ?

19, Са р, е чудна крактяста животиньица; са м, дремовъ цветъ: са џ, велика торба; а са ћ, са кьнигомъ дете.

20, Са м, е досадна безобразница, а са б, крвопилица.

21, Са м, е найвредния животиньица, а са б, найвећа леньштина.

22, И я самъ крвопилица, одкини ми репъ ето крстова майкица, одкини и главу ето сестрица.

23, Има еданъ пролетни цветъ, онъ остае кои е ма слогове преметнуо, алъ одкини му главу изаће чудовиште, ма и натрашке читао.

24, Има еданъ лепъ жутъ летньм цветакъ, кои остае што е, макаръ га и натрашке читао.

25, Има еданъ лепъ црвенъ летньи цветакъ, одкини му репъ, остане лютъ човекъ.

26, Са г, е воће; и са д, исто то, са ж, е лепа тица; а м, светлица.

27, има једно лепо воће, безъ главе е ука бука; са в, е српска река; са г, е болѣтица; са к, е чудна справа; са љ, е свирска рупа; са м, е люта немоћь; а са р найвећа помоћь.

28, Има неки расадъ, кадъ му одбацишъ репъ, башъ онда остане репъ.

29, Я вариво те вариво, та ты ме овако, та онако читао.

30, И я самь вариво, алъ имамъ у репу велику животиню, а у глави каменъ, што га та найволие.

31, Я самь лепо шумско дрво, изврни натрашке, а я сужань тамничаръ.

32, Я самь дрво питомо, изврћи како оћешъ, я све то те то.

33, Има једно шумско дрво, што натрашке читано оружћмъ изаће.

34, Има једна лоза, што мирисна смола буде, кадъ іой репъ одбацишъ.

35, Има једна лоза, у глави носи велику животиню, а репу твогъ присногъ роћака.

36, Са ч, е и лоза и тица, замени ч, са п, илъ р, илъ с, а оно девойка.

37, Са д, е лоза, а с' л, м, н, илъ т, девойка.

38, Има једно жито, што съ в, гуске тера; с' к, зове да говоришъ, алъ не оно, што с' л, мисли.

39, Са с, е тврдъ каменъ; с' б, големо зло; с' в, найвећи юнакъ; са з, люта мува; са р, домаћа справа; са ш, маленъ сасудъ; у глави има други каменъ, што га и люди еду и безъ њега быти немогу.

40, Са к, е мекъ каменъ; са в, вредльиво дете; са г, велико дрво; са с, срце свию ствари; а са ч, једва дочекано доба свакога врееногъ друга.

Пописъ

учительскихъ плата контрактима и фасіяма утврђеныхъ.

(Продужено.)

Иригъ даје троици учителя свакомъ по 210 фор. г. н. 6 хв. дрва и квартиръ са 2 собе куйномъ и подрумомъ, и за огрев све три школе 9 хв. дрва, и 36 фор. за чишћ. и лож. школа. —

Каменица даје 210 фор. г. н. 20 п. м. жита, 10 п. м. кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, и квартиръ са 2 собе, куйномъ, коморомъ и подрумомъ Огревъ за школу носе деца одъ куће, а за чишћ. и лож. школе плаћа свако свакогъ месеца по 2 новч.

Краљевци даю 160 фор. г. н. 20 п. м. жита, 6 п. м. кукур. 6 хв. дрва, 6 фун. свећа; 2 хв. дрва за школу, 10 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 2 собе, куйномъ и коморомъ. —

Крушедолъ даје 120 фор. г. н. 12 п. м. жита, 12 п. м. кукур. 2 хв. дрва и 3 хв. сламе, 6 фун. свећа, 2 хв. сламе за школу, 5 фор. за чишћ. и лож. школе и квартиръ са 1 собомъ, куйно мъ иподрумомъ. —

Лединци даю 210 фор. г. н. 20 п. м. жита, 20 п. м. кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, 15 фор. за чишћ. и лож. школе, и квартиръ са 1 соб. и куйн. Огревъ за школу доносе деца одъ куће. —

Лежимиръ даје 160 фор. г. н. 30 п. м. жита, 16 п. м. кукур. 6 хв. дрва, 12 фунти свећа, 15 фор за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 2 собе, куйномъ и подрумомъ, и башту одъ 50 квадр. хв. Огревъ за школу носе деца одъ куће. —

Манђелосъ даје 160 фор. г. н. 30 п. м. жита, 16 п. м кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, 4 хв. дрва за школу, 19 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 2 собе, куйн. комор. и башту одъ 144 квадр. хв. —

Марадикъ дае 120 фор. г. н. 12 п. м. жита, 12 п. м. кукур. 6 хв. дрва и 3 хв. сламе, 6 фун. свећа, 2 хв. сламе за школу, 5 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. —

Моловинъ, 126 фор. 20 м. жита, 15 м. кукуруза, 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, квартиръ са 1 соб. куйн. и башт. одъ 500 квадр. хв. и 8 фор. за фамилияза.

Перадинъ дае 168 г. н. 10 п. м. жита, 4 хв. дрва, 6 фун. свећа 8 фор. 40 нов. за чишћ. и лож. шк. и квартиъ са 1 собомъ, куномъ и подрумомъ. Огревъ за школу доносе деца одъ куће. —

Нешшинъ, 147 фор. 20 м. жита, 20 м. кукуруза, 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, и квар. са 2 собе, куйн. комор. подрум. и баштомъ. За огревъ школе као и Баносторъ.

Обровацъ 52^{1}_{2} ф. 17^{1}_{2} ютара землѣ, 25 м. жита, 150 фун. меса, 45 фун. соли, 15 фун. свећа, 3 хв. дрва и 3 сламе, квартиръ съ 3 собе куйн. комор. и баштомъ одъ 100 квадр. хв. и за огревъ школе 4 фор. сламе, а фамилиязу 3 мер. жита.

Павловци даю 120 фор. г. н. 30 п. м. жита, 5 хв. дрва; 5 фун. свећа, 3 хв. дрва за школу, 5 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ, куйн. комор. и баштомъ одъ 250 квадр. хв. и іошъ 1^{1}_{4} ютро ораће землѣ. —

Паланка дае свакомъ учителю (има ихъ 2) по 84 фор. 6 ютара землѣ, и 21 фор. за обделаванѣ землѣ, 20 м. жита, 120 фун. меса, 100 фун. соли, 25 фунти свећа, 1 м. варива, 2^{1}_{2} хв. дрва и 5 хватій сламе, и квартиръ едномъ са 2, другомъ са 1 соб. и куйн. и свакомъ башта одъ 230 квадр. хв. а за огревъ обе школе 5 хватій сламе и 33 фор. за потребе на обе школе.

Петровци даю 160 фор. г. н. 40 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 3 хв. сламе за школу, 8 фор.

за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ, и баштомъ одъ 500 квадр. хв. —

Пушинци даю 120 г. н. 20 п. м. жита, 10 п. м. кукур. 3 хв. дрва, 4 фун. свећа, 1 хв. дрва за школу, 10 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. —

Радинци Велики даю 120 фор. г. н. 20 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 2 хв. дрва за школу, 6 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ, куйномъ, комор. шталомъ, и баштомъ одъ 288 квадр. хватій. —

Радинци Мали даю 120 фор. г. н. 20 п. м. жита, 5 п. м. кикур. 4 хв. дрва, 6 фун. свећа, 1 хв. дрва за школу, 10 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. —

Ремешица даe 160 фор. г. н. 5 п. м. кукур. 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 30 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйн. Огревъ за школу доносе деца одъ куће. —

Рибица даe 126 фор. г. н. 24 п. м. жита, 4 хв. дрва, 6 фун. свећа, 2 хв. дрва за школу, 3 фор. 48 новч. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. —

Рума даe троици учителя на нормалной школи, свакомъ по 300 фор. г. н. 6 хв. дрва, и квартиръ са 2 собе, куйномъ и коморомъ. За огревъ све три школе даe 9 хватій дрва, и 50 фор. за чишћ. и ложењ школе. —

Свилошъ, 126 фор. 20 м. жита, 15 м. кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, и квартиръ са 1 собомъ и куйномъ. Огревъ школе као и Баносторъ.

Сибачъ даe 120 г. н. 20 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 2 хв. сламе за школу, 12 ф. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 соб. и куйномъ, и баштy одъ 250 квадр. хв. —

Сомборъ дае 4. мушкимъ учитељма свакомъ по 420 фор. и по 63 фор. за недељну школу, а 2 женскимъ учитељма свакомъ по 420 фор. На огревъ за 4 мушке класе троши до 200 фор. и дае 140 фор. на потребе школске, а на огревъ за 2 женске до 100 ф. и 70 фор. за потребе.

Сшељновци даю 160 фор. г. н. 26 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 2 хв. дрва за школу, 6 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 соб. и куйномъ и башту одъ 645 квадр. хв. —

Субошишше дае 160 фор. г. н. $32\frac{1}{2}$ п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 4 хв. сламе за школу, 15 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ, куйномъ и баштомъ одъ 160 квадр. хв. —

Сусекъ, 169 фор. 20 м. жита, 20 м. кукур. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, и квартиръ са 2 собе куйн. и подрум. За огревъ школе као и Баносторъ.

Товаришево мушкомъ учителю 106 фор. $16\frac{1}{2}$ ютара земљ, 25 мер. жита, 1 м. варива, 100 фун. меса, 40 фун. соли, 15 фун. свећа, 6 хв. дрва и 4 сламе, и квартиръ с' 2 собе куйн. комор. и баштомъ одъ 300 квадр. хв. За огревъ школе 4 фор. сламе; — а женскомъ учителю дае све то, само безъ земљ и баште, али 210 фор. готови новаца.

Чалма, 168 фор. 25 м. жита, 20 м. кукур. 5 хв. дрва 10 фун. свећа, и квартиръ с' 2 собе куйн. ком. подр. и башт. За огревъ школе 3 хв. дрва и 6 фор. фамилиязу.

Черевићъ, 252 фор. 6 хв. дрва, 12 фун. свећа, и квартиръ с' 2 собе куйн. и комор. Огревъ школе као и Баносторъ.

Шулямъ дае 120 фор. г. н. 25 п. м. жита, 6 хв. дрва, 8 фун. свећа, 3 хв. дрва за школу, 5 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 1 собомъ, куйномъ и подрумомъ. —

Језикъ дае 200 фор. г. н. 25 п. м. жита, 6 хв. дрва, 6 фун. свећа, 21 фор. за чишћ. и лож. шк. и квартиръ са 3 собе и куйномъ, и башту одъ 100 квадратни хв. Огревъ за школу доносе деца одъ куће. —

Приметбе. Има на више одъ горепоменутихъ места, да учитељи незнаду, шта управо добивати имаю, те због тога парнице са обштинама тераю; да небы овогъ у будуће было, зато е пописъ овай овде стављенъ, нека сваки знаде шта има; и валяло би да сваки ово у свой школскій протоколъ уведе.

Као што су ове горепомепуте, исто бы тако валяло да и све остале обштине фасионална писмена по формулару одъ В. Намеетничство изданомъ даду; и око овогъ валяло бы да учитељи и местни управитељи школа стану, да се свудъ та писмена начине.

Дописъ.

В. У *Сомбору* 15. Јануара. Јуче смо прославили праздникъ Светога Просветителя Србскогъ съ великомъ свечаношћу у цркви и школама. Службу Божію служио е Господинъ Прота са два свештеника и ђаконом; споменуо е све покойне учителѣ и добротворе овдашнѣгъ Педагогійскогъ завода и главне школе, и осветио школско кольиво. Господинъ парохъ В. К. говорио е овомъ приликомъ слово о воспитанію деце. После службе ишло се с' литіомъ у зданіе србске препарандіе, где е водица свећена. Затимъ е было водоосвећенѣ у главной школи, где е томъ приликомъ освећено 8 икона за овдашнѣ школске разреде. Управитель школскій раздао е овде добро учећой се и наиболѣ цркву долазећой деци у награду неколико Пчелара, и неколико „Бисера и Драгогъ камена.“

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврт год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 5. У Новоме Саду, 7. Фебруара 1861. ГОД. IV.

Изясненіе црквеныхъ пѣсама.

На праздникъ Срѣтенія Господнѣгъ.

Тропарь. Радуйсѧ благодатнаѧ Богородице Дѣво. — Радуйсе благодатна Богородице Дѣво. —

изъ тебе бо возсіа солнце правды Хрїстосъ Богъ нашъ, просвѣщаѧй сущіѧ во тмѣ. — еръ изъ тебе засія сунце правде Христосъ Богъ нашъ, кои обасява оне што су у тами.

веселисѧ и ты старче праведный прїемый во ржатїа свободителѧ дш҃ъ нашихъ даровающаго намъ воскресеніе. — весели се и ты старче праведный, кои си узео у наручиа ослободителя душа' нашихъ, кои даруе нама ускрснуће. — Кои е то праведный старацъ што се овде споминѣ? Кои ми знаде нѣгову молитву? Кажи ми зашто светкуемо мы Сретение! — Приповѣди повѣсть о томъ како су родителы Іисуса у храмъ божіи у четрдесетый данъ после роѣеня однели! Зашто се Іисусъ называ ослободителѣмъ нашихъ душа'? Зашто се каже да е онъ нама дао воскресеніе?

Кондакъ. Оутробѣ дѣкичѣ ржативый рождествомъ твоимъ. Ты Христе Спасителю, кои си утробу дѣве Марие осветио своимъ роѣенѣмъ.

и рѣцѣ Симеѡни благословивый якоже подобаше. — и кои си руке Симеонове благословио, као што е пристояло.

предварикъ и нынѣ спасъ еси насъ Хрїсте Боже. — предтекавши и сада спасао си насъ Хрїсте Боже.

но оумири ко бранехъ житєлство. — но умири одъ ратова државу. Дай земльи и народу миръ.

и оукрѣпи Імператора нашєго Франца Іωсифа Перкаго. — и укрепи цара нашега Франца Іосифа Првога.

єгоже козлюбилъ єси, єдине человѣколюбче. — коега си вазлюбио, ты єдиный человѣколюбче.

Опомене.

Духовной младежи.)*

1. Старайсе да будешъ не само добаръ човекъ, кои све по савести ради, него буди іоштъ и прави християнинъ, точный извршитель евангелске заповести. Ты си искуплѣнъ божаственомъ крвлю Христа Спасителя; облачи се дакле у новога човека, кои є сазданъ по Богу у правди, и у светиньи истине. (Ефес. 4, 29.)

2. Сазнавай, и осећай у себи осимъ Божіега закона, другій грѣховный законъ, (Рим. 7. 23.), кои се у нами налази у слѣдъ прворођнога грѣха. Старайсе, колко є могуће противити се своимъ рђавымъ наклоностима; бежи одъ сваке примаме на грехъ; слаби у себи све грешне намере, другчие ты нећешъ быти достоянъ ни християнскога имена „Иже хощетъ по мнѣ ити да ѿвержетсѧ себе и козметъ крестъ свой и по мнѣ градетъ.“ говори спаситель. (Мар. 8. 34).

3. Имай свагда у срдцу пламтећу любавь к' Богу, и искрено люби свое ближнѣ. Любавь к' Богу и бли-

*) Ове опомене изваћене су изъ християнскогъ чтенія С. П. Б. год. 1858. месецъ Априлъ. Изъ њи ће свако увидити у каквомъ се духу тамо богословци воспитаваю. Готово све ове опомене важе и за сву децу особито старију; добро бы было кадъ бы се по њима наша младежь у обште а особито приправници званія учительскогъ и богословци владали.

жнѣму докажи твоимъ делима, твоимъ говоромъ и твоимъ мислима. „Люби Господа Бога свога свимъ срдцемъ своимъ, сзомъ душомъ своіомъ и свима мислима своима, и ближнѣга твога као самъ себе.“ То є заповесть Господа нашегъ. (Мат. 22. 37—40. Лук. 10. 27.)

4. Живи непрестано у заедницы съ Богомъ, имай свагда у срдцу Господа Іисуса Христа, проси одъ нѣга благослова и благодетне помоћи при свакомъ послу твомъ. Єръ самъ Спаситель говори: „Безъ мене неможете творити ничесоже; и иже бѫдетъ ко мнѣ и азъ къ немъ той соткоритъ плодъ многъ. (Іоан. 15. 5.)

5. Сећай се свагда твога опредељења. Ты се приправляшъ да будешъ православный свештеникъ и у свима своимъ околностима тако се владай, да се достойнымъ покажешъ високогъ званія тогъ и да га кадаръ будешъ одправляти.

6. Изучи земальскій животъ Спасителѣвъ, и угледай се на нѣга, па се по нѣму владай. Знашъ да є онъ на тайной вечери апостолима, и преко ньи свима нама рекао: „Образъ дахъ вамъ да якоже азъ сотворихъ вамъ, и вы творите.“ т. є. я вамъ дадохъ угледъ да и вы тако чините, као што я вама учинихъ.“ (Іоан. 13. 15.)

7. Као питомацъ христіянске мудрости држи у срдцу страхъ Божіи, кои є почетакъ премудрости, т. є. бойсе оскорбити благога Бога радећи што нѣму ние угодно. Знай, и сећай се да є Богъ на свакомъ месту, да онъ види сва дела и саме тайне умишляе срдца твогъ, и кадъ годъ бы захтео зло какво дело учинити, опомени се праведнога Іосифа и съ ньиме рецы: „Како соткорю глаголъ сей злый и согрѣшю предъ Господемъ. т. є. Како да учинимъ ово зло дело, и согрешимъ предъ Богомъ.“ (Быт. 39. 9).

8. Одъ ране младости навикнисе свето хранити

заповести Божие и уставе свете православне католичке и апостолске цркве наше. Ты си наумио быти стражаръ закона Божиегъ. Чувай се дакле, да ты, кои ћешъ временомъ другима проповедати, самъ непотребанъ, неваљо небудешъ. (I. Кор. 9. 27.)

9. Као духовный воспитаникъ, старай се да воспитавашъ у себи љубавь к' духовномъ животу, упражнявайсе у посту, молитви, читаню слова Божиегъ, и са земальскимъ благама ползуйсе паметно, благоразумно, и опрезно.

10. За цело време свога воспитания, ни за єданъ тилый часакъ незаборављай, да си ты іоштъ воспитаникъ, па се зато свагде и свагда труди да се изобразишъ за свое будуће звание, а твое цело владанѣ нека буде таково, какво се пристои добровоспитаноме младићу.

11. Люби свету православну веру, и буди готовъ за ню и самь животъ свой положити Труди се да сазнашъ сву науку и све заповести нѣне, примай ту науку и те заповести съ побожношћу и храни ихъ тврдо и верно.

12. Молитва ће быти дело твога живота; она ће пратити све раднѣ твогъ будућегъ служења. Зато особито љуби свету молитву; све већма и већма упражнявай се у ньой; срдце твое нека се навикава често и радо Богу се молити, да бы могао готовъ быти у сгако време, и кадъ годъ узтреба Богу се молити.

13. Свако ютро и свако вече с' побожношћу и са сакрушенымъ срдцемъ свршуй ютренѣ и вечернѣ молитве, што се у Зборнику налазе. Тымъ ћешъ долазити у заедницу съ Богомъ коме се молишъ, и са светимъ отцима, кои зарадъ васъ саставише те красне молитве. После овыхъ молитава, моли Бога на обашка за собственe потребе и нужде, своимъ речма и срдчанымъ уздисаима.

14. Молећи Бога за спасеніе свое душе, уедно молисе сваків давъ за благостанѣ своґъ любезноґъ отачаства, за здравлѣ и спасеніе цара землѣ господара, за светоґъ патріярха, за православне архіереѳ, а особито за областвога епископа, за своѳга духовноґъ отца (пароха), за родителѣ, учителѣ, сроднике, добротворе, за пріятелѣ и знанце: молисе такоѣе и за оне люде кои теби пакосте и непріятелюю; ако и таквыхъ има.

15. Ове молитве изговарай своимъ простимъ изъ срдца извируѣимъ речма. На примѣръ, пошто си прочитао молитве изъ Зборника а ты говори: „Господе даруй миръ, срећу и свако добро моме любезномъ отачаству. Спаси Господе и помилуй нашега пресветлога цара и отца отачаства, и сахрани га на многа лѣта. Спаси Господе и помилуй св. патріярха, светый архіерейскій зборъ, и нашеґъ преосвештеноґъ архіерея, и сахрани ихъ на многая лѣта. После споминьи учителѣ, добротворе и родителѣ свое. —

16. Ако се (у духовномъ семеништу) сви заедно Богу молите, то, споминюћи отачаство и цара, валя да одпоете „Спаси Господи люди ткоѳ," а кратке молитве за цара и духовну власть у томъ случаю валя да ѳданъ одређеный младићъ чита на гласъ а сви други у себи. После сваке ове молитве валя се прекрстити и поклонити.

17. Моли се сваки данъ и за покойнике, кои су теби по сродству, по доброчинству, или по другимъ каквимъ отношенияма близки были, и то овако: Упокой Господи оу цароствѣ небесномъ раба ткога, рекавши му име, и учинивши за њега поклоненѣ.

18. Моли се Богу и за покойне твое духовне и светске учителѣ, и за упокой душе преминувшихъ основателя онога заведения у комъ се воспитаваш.

19. Кадъ си безъ посла, а незнашъ чимъ бы се

полезно забављати могао, а ты, — да ти недођу у главу суетне и праздне мысли, повторавай у души често ону молитву: „Господи помилуй,“ или кратку молитву ка Господу Исусу размишлянћмъ о нћговой любави према роду човечіемъ.

(Наставиће се.)

Методичный поступакъ

при предаваню некихъ предмета' изъ првогъ одсека друге Єзыкословне Читанке.

Првый одсекъ друге єзикословне Читанке садржи у себи приповедке, неколико песмица' и изречевия. Предмети тіи представляю човека у отношенію према Богу, према ближньима, и према природи. У ньима се у найлепшемъ виду излажу добродћтельи, а погрешке човечіе и заблуђеня се у сходно употреблћнымъ примерима изобличую, а све за то да се деца зарана усаветую, и да се одъ таковыхъ заблуђеня клоне и чуваю. Будући да су песмице те преводи, то се само неке, кое су найзгодние испале, и кое са приповедкама у неразривномъ саюзу стое у нашимъ школама употребити могу, а остале се мораю изоставити. Изреченія пакъ морална, т. е. сентенције као што су оне на брою 12. 14. 20. и 34. кодъ насъ се узъ дотичне приповедке повтораваю, а научити се имаю у часовима одређенима за казовно пытанћ.

Бр. 1. *Све съ Богомъ.*

На првомъ листу друге єзикословне Читанке стое ови стихови:

„Съ Богомъ починћмъ посао,
Да бы ми Богъ помоћь дао.
Ако Богъ ми непоможе,
Напредно ми быт' неможе.“

Човечие дело само онда напредка имати може, ако се у име Божие и съ Божиимъ благословомъ започне, и съ нѣговомъ помоћи продужуе, и свршуе. И школски посао има се започети с' Божиомъ помоћи. Бога смо дужни призивати у почетку свакогъ школскогъ посла, и на нѣгову се помоћь све еднако ослањати морамо, ако желимо да намъ Богъ раднју нашу благослови. То е узрокъ што се с' овымъ предметомъ наша друга езыкословна Читанка започинѣ.

Предметъ овай читаю деца, а учитель ихъ укратко опомене, шта чине люди кадъ полазе на путъ, кадъ починю орати, сеяти, ил' кадъ се ма' каквогъ другогъ посла лате. Нашъ народъ има красни обичай да при почетку свакога посла и предувеча рекне: „Боже помози! Ако Богъ да! У име Божіе! Спаси Богъ!“ Овай красный обичай треба да учитель у школу уведе, и на нѣга децу свою у данимъ приликама навикне. Овде се могу ова пытаня децы дати: Кадъ починѣмо мы посао съ Богомъ? (Кадъ Бога найпре за помоћь молимо?) Шта дакле значе те речи съ Богомъ починѣмъ посао? Зашто мы починѣмо съ Богомъ посао? (Да бы намъ Богъ помоћь дао). Како намъ дае Богъ свою помоћь? Како помогне Богъ, да ђакъ научи свою лекцию? Како помогне Богъ да землѣдѣлчевъ усевъ изникне и нарасте? Есмо ли и мы люди дужни еданъ другоме помагати? Шта бы ты радио, кадъ бы имао два добра пера, а твой другъ небы имао ни еднога? Шта раде добри суседи, кадъ е у селу ватра? Ал' можемо ли мы свакоме човеку, кои е у нужди помоћи? Ко е кадаръ свагда и свакоме помоћи? (само еданъ Богъ). Шта намъ све дае благій Богъ? Кадъ ты штогодъ одъ кога иштешъ, морашъ га молити? Треба ли се и Богу молити? Зашто? Вы желите да сте васъ данъ здрави и весели; шта дакле морате свако ютро радити? Шта ради путникъ кадъ се на путъ креће?

Шта ради ратаръ кадъ хоће да повуче прву бразду? Мы дакле треба да сваки посао с' молитвомъ к' Богу започинѣмо. Тако насъ учи и ова наша Читанка у коіой є на првомъ листу написано: „Све съ Богомъ."

Бр. 2. Трудъ и у нѣму постоянство.

У овой приповедки главна є мисао: „Будимо трудолюбиви, и неплашимо се одъ препона'." Приповедка ова стои у саюзу са песницомъ на брою 1. Тамо се каже да намъ се валя при свакомъ послу Бога сећати, а овде опетъ да намъ валя и свойски радити, єръ леньоме ни Богъ непомаже.

Посао при предаваню ове приповедке иде овако:

а.) Учитель рекне: „Вы сте сви видили мраве; шта ми дакле знате о њима казати? Где живе они у гомили заєдно? Кадъ човекъ добро посмотри мравинякъ, шта може тамо видити? Мрави су дакле непрестано у послу, све нешто раде, носе, вуку у свою кућу. О єдномъ тако вредномъ мраву приповеда се и у нашой Читанки. Отворите прву страну ваше Читанке и читайте приповедку на бр. 2. подъ насловомъ „Трудъ и у нѣму достоянство.

б.) Прозвато дете чита на гласъ целу приповедку разговетно, правилно, и удараюћи гласомъ где треба. Сва деца читаю у себи то исто.

в.) Друго дете приповеди целу приповедку.

г.) Учитель поведе съ децомъ разговоръ о прочитаномъ и приповеђеномъ предмету. Шта є радио човекъ о коме є овде речь? Именуйте ми кою малу животиньицу? (пчеле, бубе, пауци, мрави). Све те живстиньице нешто раде. Шта ради пчела, шта паукъ, шта мравъ ради? Шта є радио тай мравъ за когъ се приповеда? На што му є требало то дрвце? Одъ куда вы знате да му є за грађу требало? Али ели могао онай човекъ за цело знати, да мравъ то дрвце зарадъ гра-

ће вуче? Шта е то „*по свој прилици.*“ Кадъ се лети на западной страни навуку црни облаци; шта ће онда по свој прилици слѣдовати? — Какво е было оно дрвце? Па ел' га могао мравъ одма одъ еданпутъ узвући? Шта е дакле было съ дрвцетомъ тымъ? Па ели га мравъ оставио? Зашто се назива тай мравъ трудолюбивымъ? Како се іоштъ другчие може назвати онай, кои е трудолюбивъ? (вреданъ, прилѣжанъ, радинъ, марљивъ). — Шта е онай човекъ садъ радио? Ели мравъ узвукао дрвце горе? Шта е то напрега? Шта се зове повторавати? —

Кадъ човекъ више пута покушава што урадити, па му неиде за рукомъ, онда обично изгуби онъ волю па неће више да покушава. Ели тако и мравъ радио? Па ел' имао право што ние одъ посла свога одустао? Кажи ми с' другимъ речма ону мисао „*мравъ докучи доиста свою цѣль?*“ Какавъ е дакле био тай мравъ, кадъ ние хтео да остави свой започетый посао? (постоянъ, трпељивъ неуморанъ)?

Шта вамъ се допада на ономъ човеку? Чему се вы одъ нѣга научити можете? Децо! сматрайте ствари што су около васъ у дивной Божіой природи, па ћете тевъ онда кадри быти осећати благость и премудрость Божию, и моћи ћете много ковшта научити, што ће вамъ у животу на велику корысть служити. Тако реците ми чему се одъ мрава можете научити? Кадъ вамъ какавъ посао падне тешко, а вы се сетите на мрава па се учите одъ нѣга труду и постоянству. Чиме може показати ученикъ да е вреданъ и трудолюбивъ? чиме може то показати тежакъ? Чиме трговацъ, занатлия и т. д. —

д.) Садъ долази сношение са наукомъ вере и осталымъ школскимъ предметима. — Коя Божия заповесть заповеда намъ да будемо трудолюбиви? Кажи ми речи изъ четврте заповести съ коима намъ се трудолюбие

заповеда? Какавъ е грехъ леньость? Шта е казао Богъ Адаму кадъ га е изъ раја истерао? — Кои знаде еванђелску причту о талантима (Нед. 16). Шта е казао апостолъ Павле за оне кои неће да раде. „*Тко нерадн, нека и не еде.*“

е. Соломонова изречения о трудолюбию и о постоянству:

„Вреданъ ће радинъ свега имати, а лень ће довека у сиротиньи быти.

Вреданъ слуга завлада иманѣмъ леньога господара.

Вредна ће рука довекъ господарити, а леня довекъ сиротовати.

Вредна е жена круна мужевлѣва, а леня е гной, што му се у кости залеже.

Иди къ мраву и види како онъ ради, па ради и ты онако и буди мудріи одъ нѣга.

Иди къ пчели и види трудъ нѣнъ, и какавъ іой е валянъ посао, и како е свакъ люби и слави, ма да е мала и слаба.

Ко свой посао ради, онъ ће хлеба имати, а лень ће довека пунъ сиротинѣ быти.

Ко свою землю ради, быће ситъ хлеба, а ко нерадн быће ситъ глади.

Леньогъ се иманѣ непрестано сманява, а вредногъ непрестано расте.“

ж. Изречения Сирахова.

„Ако нестечешъ у младости нећешъ имати у старости.

Ко оно што е мало презире, онъ полагано пропада.“

з. Мудра изречения Златоустова:

„Трудимо се само и радимо, па намъ Богъ милость свою укратити неће.

„Мравъ, ова малена животиньица, може людма за

угледъ у трудолюбію служити. Сматраймо нѣговъ трудъ, па небежимо одъ труда и подвига.“

и. Пословице.

„Болѣ бадава ради, само бадава неседи.

Богъ говори: помажи се самъ па ћу ти и я помоћи.

Болѣ умети негъ имати.

Докъ се ненамучи, донде се ненаучи.

Мравъ и пчела уче, како се тече.

Моли се Богу ал' и ради.

Одъ човека се ништа отело ние.

Покрай пећи седећи ништа се недобия.

Радину човеку и Богъ помаже, а леньомъ ни Богъ неће.

Ради па ћу ти и я помоћи, вели Богъ

Радльивой девойцы у брзо сватови.

Радня е за човека, а штедня за жену.

Све надвлада воля озбильна.

У ратара црне руке ал' бела погача. и т. д.

і. *Приповедке.* Путъ богатству бр. 43. Шк. Листа год. II. „Попацъ и мрави; Два плуга; Чудотворна травица.“ Види: Бисеръ и драго каменѣ.

Два посленика, Подковица; Єлисавета; Простирачъ. — Све ово е изъ прве Читанке. В.

Учитель као државни грађанинъ. — Нѣговъ домаћій животъ. — Одело. — Учителька.

Као што е дужанъ учитель свету цркву любити, ньойзи срдцемъ и душомъ отданъ быти и отданость ту своимъ црквенымъ животомъ засведочити; исто тако дужанъ е онъ свагда и у свако време быти веранъ поданикъ, и послушанъ грађанинъ државе. У своме

разговору, и у свакомъ свомъ делу, валя да онъ има предъ очима оне речи св. Писма: „Бойсѧ Бога, сыне, и Царѧ и ни єдиномѹ же ихъ противисѧ.“ (Притч. Сол. 24, 21). Ништа тако неможе учителю наудити, и нѣгову важность предъ людма умалити, као кадъ се онъ упусти у пресуђиванѣ явныхъ обштинскихъ и државныхъ послова', и кадъ се издае за привржениха єдне или друге политичне партае. Было какво му драго време, звала се земля овако или онако, были управительи, поглавари и званичници обштински ови или они люди, то се учителя нимало нетиче. Дужность и радня учителѣва неподлежи никаквой промени политичныхъ уредба'. Нѣговъ позывъ остае увекъ єданъ и истый, а то е християнско воспитание деце, с' тежньомъ, да одъ ньи постану верни и послушни сынови цркве, рода, државе.

Жалостно искуство показуе, да се у време политичныхъ покрета, и неки учительи поводе за политикомъ, и оставивши свое мирно звание мешаю се у оне послове за кое нису дозрели и кои ньима нимало неприличе. Ал' и народъ по своимъ зреломъ разсуђеню одма позна, какви су люди ти учительи, и изгуби према ньима свако поштованѣ, знаюћи, да ко себе и свое звание непоштуе, тай ние поштованя вреданъ.

И домаћи животъ учителѣвъ, животъ нѣгове породице, и воспитание нѣгове деце треба да людма за узоръ служи.

Люди наши, особито селяни бодримъ окомъ мотре на учителя и на све што е нѣгово. Нѣгова домаћа педагогия найвећма е изложена критики и школске деце и одраслихъ людій, а особито дечіихъ родителя'. Был' могао ко имати повереня у рецепте и лекове, што му лечникъ прописуе, кадъ унапредъ зна, да тай истый лечникъ у болестима своихъ домаћихъ те лекове неће да употребльое? Могу ли люди савете

и опомене учителѣве, ове духовне лекове уважавати, и њима повереньѣ покланяти, кадъ виде да се у кући учителѣвой савети и опомене те не хране, и кадъ се на самомъ делу увере, да учитель свою децу сасвимъ у другомъ духу воспитава? Учитель дакле валя да пре свега свою рођену децу добро воспитава, и да одъ њихъ строго захтева да све оно чине, што се по начелима християнске педагогије одъ све деце иште. — Своју деци несме учитель ни најманѣ погрешке крозъ прсте гледати; њихъ несме одликовати, нити допустити, да надъ другомъ децомъ владаю, и да ову с' непристойностима своима заседаю. Ово е у толико нужднје, у колико е познато, да школска деца изъ почитания према учителю, нѣговой деци добровольно угађаю, а то већъ по себи повода дае, да се учительска деца погорде и постану погунаста, особито ако виде, да ихъ и отацъ одъ остале деце одликуе, и да њима допушта чинити оно што е другой деци забранѣно

Учитель живи у народу и съ народомъ, па то треба да се и на сполянности нѣговой, на нѣговомъ покућству и оделу показуе. Онъ треба да народу служи као образацъ чистоте и уредности, али несме се поневидити и угледати на богате људе ни у оделу ни у покућству. Кои учитель непази на ово, па се отда раскошности и суетной моди, тай одма с' тымъ постае незадоволянъ и несрећанъ. Она тужба: „Не могу да изилазимъ на крај съ маломъ платомъ,“ често се чуе одъ учителя, и праведна е ѣръ су понайвише слабо наплаћени; али е уедно и оно света истина што е мудрый Франклинъ казао: „Раскошность и лудорије есу понайтежа порција.“

Што се људи већма отдаю чувственымъ наслађама, што се већма средня класа па и сама сиротиня за модомъ занела; све то већма валя да се учитель

вештба у одреченю свега оногъ што ние за праву потребу. Речма, деломъ и животомъ своимъ и свое породице мора учитель засведочити, да є онъ правый християнскій мудрацъ, кои се неповоди за свакимъ ветромъ и кои зна разликовати истину одъ лажи, и сенку одъ ствари. Одреченѣ є таква речь, кою є садашньость готово и изъ речника вѣчъ избрисала. Чувай се учителю, да и ты на ову речь незаборавишъ. Она є теби нуждна, єръ означава єдну одъ твоихъ главныхъ дужностій!

Света простота у животу, у обичаима и у говору красила є наше старе свештенике и учителѣ и њихове породице, и то є было узрокъ, што су они у свачему за узоръ честитости и валяности народу нашемъ служили. Такова патриархална простота слаже се найболѣ са правомъ образованошћу; она є нѣзинъ найдрагоцѣнїи уресъ. Ако є куѣа учителѣва и мала, али зато може быти она тако чиста и тако лепо уређена да свакоме селянину и селянки у очи падне, и да се допадне. У овомъ погледу супруга учителѣва, ако є честита, може найвише добра учинити, а благо свакомъ учителю, коме є Богъ добродѣтельну жену даровао. И жена учителѣва є учителька оне обштине, у коіой нѣнъ мужъ служи. Нѣнъ упливъ допире и у школску собу, и у породичне кругове целога села. Ни єданъ учитель неможе подпуну любавь и повереніе народа заслужити, ако му у томе нѣгова учителька ние одъ помоћи. У колико пакъ ова свога мужа срећнымъ чини, у толико она и благо дечице школске подпомаже, и другимъ женама за примеръ служи.

(Извађено изъ Келнерове Volksschulkunde).

В.

Парамитиє.

XII. Мойсина смрть.

Кадъ се напоследку и овогъ любимца божиегъ навршише дани, призва Богъ све анђеле свое себи и рече: „ево доће часъ, да се душа могъ верна слуге Мойсие мени врати, ко ће ми одъ васъ поћи по ню?“

Анђелске старешине Миаило, Рафаилъ и Гаврилъ заедно са свима осталимъ, што око престола божиегъ стояше одмолише се говорећи: „Мы смо с' Мойсиомъ еданъ другомъ као браћа и учитељи были, немой насъ отацъ по нѣгову душу слати.

Ту изиће и анђео смрти одметникъ Самаилъ говорећи: „я ћу ићи, мене пошаљи.“

Како се обрадова овай душманинъ живота! Са пламенимъ у руци мачемъ одлети, да смртне муке на праведника удари; али кадъ доће Мойсіи, и нѣговъ ликъ опази, што пунъ достоянства и іошъ пунъ снаге и живота бияше, и кадъ га заста, онай свой дивный славопевъ писаюћи и свето име Бога своегъ славлећи, сяюћимъ окомъ и лицемъ као небесна анђела пуно мира и небесне ясности, душманинъ се овай престраши, изъ руку му испаде мачъ, и онъ утече натрагъ однесавъ гласа, да онъ несме на душу овогъ праведника наилазити.

Тада Богъ самъ поће, да душу одъ слуге своегъ прими, и сви анђели нѣгови сићоше с' њимъ, те своимъ рукама Мойсіи постелю наместише, и около нѣга сташе.

Мойсие се опреми, и кадъ се одъ свои опрости, онда му Богъ рече: „Сине мой! Сто и двадесетъ година одреди ти, да у той страшной кући поживишъ; твои часи изтекоше, изаћи садъ, да одсадъ кодъ мене будешъ“ а Мойсие одговори: „Господе свию светова,

кои си Богъ свију душа, у чијој су руци сви живи и мртви, кои се мени у пламену яви и позва, да твое люде избавимъ, са твоіомъ снагомъ я у дворъ Фараона уђо, и скидо му круну с' главе, и учини чуда по Египту, и изведо твое избране изъ робства, и разтвори море, и прими изъ твоихъ руку пламенъ закона кое твоимъ людма предадо, я ето сврши службу мою, опрости ако што неучини, као што твоя света воля бияше, опрости, и прими твогъ слугу себи.“

На то се Богъ Мойсіи приклони, и нѣга полюби, и у полюбцу нѣгову душу прими. На устнама божіимъ умре Мойсие и божіи га анђели сами саранише, те зато се и незна места гробу нѣговомъ.

Писмо уреднику Школскогъ Листа.

Упутно сте учинили, што Шк. Листъ обштини Воячкой на угледъ послати изволисте. Истина, было е многихъ препона, еръ су у граници околности строго стеснѣне, но ипакъ су за садъ сретно одклонѣне. Тако дакле изволте годишню предплату *четыри форінта аустр. вредн.* на Шк. Листъ примити, съ томъ молбомъ да првомъ приликомъ *признаницу* обштини Воячкой послати не пропустите, еръ се има у журналъ обштинске кассе ставити.

Іоштъ вамъ захвалюемъ на вашемъ труду и ревности, што о распространеню тако корыстногъ и полезногъ Листа свойски се заузимате. Будите увѣрени да ће тай трудъ скорымъ временомъ богатимъ плодомъ уродиты, и т. д.

Урошъ Лазаревићъ.
Парохъ.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 6. У Новоме Саду, 14. Фебруара 1861. ГОД. IV.

Опомене.

Духовной младежи.

(Продужено.)

20. Люби свимъ срдцемъ Господа Іисуса Христа, за ковга се службу ты воспитавашъ: навикни свою душу и свой езыкъ, да што чешће можешъ и усредъ твоихъ послова' с' уздисанѣмъ срдачнымъ Нѣму говорити: „Господи Іисѹсе Хрїсте, Сыне Божій, помилѹй мѧ грѣшнаго.“

21. Веруюћи у име Отца, и Сына, и светога Духа, непрестано држи у уму твомъ овай найвишій догматъ наше вере, и свакій данъ читай и ону молитвицу: „Пресвѧтаѧ Троице помилѹй насъ.“

22. Своимъ душомъ своіомъ почитуй пресвету Богородицу ходатаицу нашега спасенія, и више пута преко дана повторавай анђелско поздравленѣ: Богородице Дѣво радѹйсѧ благодатнаѧ Маріе. Св. Димитрие Ростовски*) читао е свакога сата ову молитву у славу Божие Матере.

23. Призивай у своимъ молитвама све свете Божие, говорећи: „Кси свѧти молите Бога о мнѣ грѣшномъ.“ Особито се моли ономе свецу ковга твоя породица као своги патрона и свое крстно име слави. Ако ти е на крштеню дато име ковгъ свеца, то се и

*) Светитель Русскій бывши Епископъ у Ростову у време Петра Великогъ. Онъ е основатель духовныхъ семеништа' у Руссіи.

нѣму у молитви препоручи*) овако: н. пр. „Свѧтителю Отче Нїколае моли Бога ш мнѣ грѣшномъ.“ Исто тако читай молитву ангелу хранителю; призивай у помоћь и оногъ свеца кога слави црква кодъ кое живишъ, кои се тай данъ споминѣ, а такође оне коихъ иконе у своіой соби имашъ. Све су то невидими приставници, и твои небесни воспитательи, кое ти е дао Богъ, да те у животу овомъ чуваю, и да те упућую къ вечноме спасенію. Зато ихъ дакле побожно споминьи, моли имъ се, подражавай ньиховой вери и ньиховой любави къ Богу, па ћешъ быти правый и достойный питомацъ ньиховъ.

24. Научи се свагда и на свакомъ месту Бога славити. Кадгодъ размишлявашъ о своме животу, о способностима, што ти ихъ Богъ даде, о успѣху кои си у наукама с' помоћу Божіомъ учинио, о стаю у кое те е промисао Божіи поставио, свагда имай на уму, па често и речма изговори молитву; „Слава Богу! Слава тебѣ Боже! Слава тебѣ Боже благодѣтелю мой во вѣки вѣковъ.“ Незаборави Богу благодарити, кадгодъ одъ нѣга милость какву добиешъ.

25. Кадгодъ пођешъ одъ куће у школу, у цркву, или на друго кое место, а ты управи погледъ на св. иконе што су ти у соби, па реци: „Господи, оуправи на добро пѫ́ть мой!

26. По старомъ побожномъ обичаю нашега народа, кадгодъ уђешъ у православный домъ а ты найпре погледай на икону и сети се Бога, па онда поздрави пристойно домаћина и друге люде у кући.**)

27. Кадъ пролазишъ покрай цркве, часовне, покрай

*) Руси называю овога свеца своимъ ангеломъ. Одатле: „День моего ангела“ значи у ньи: Имен-данъ.

**) Красный овай обичай іоштъ се мало задржао кодъ нашихъ простыхъ людій. Свештеници и учитељи чувайте га и разпростирите. Ние онъ, као што млоги мисле смеа, него похвале и угледаня достоянъ. В.

кръста, иконе ил' покрай записа,*) а ты смирено скини капу, помоли се Богу и прекрстисе. Покрай цркве прошавши реци у себи: „Поклонюсѧ къ хрaмꙋ свꙋтомꙋ твоемꙋ ко страсѣ твоемъ. Кадъ покрай кръста прођешъ реци: Крестꙋ твоемꙋ поклањаемсѧ владико и свꙋтое воскресенїе твое славимъ. Кадгодъ икону видишъ сећай се онога св. догађая, кои е на њой представлѣнъ, и препоручи се ономе Светителю, кои е на икони написанъ.

28. Кадъ опазишъ на путу литию, или свештеника са светомъ тайномъ, ил' кадъ носи крстъ и водицу, а ты издалека скини свою капу, и расположи духъ твой на молитву, приклонивши главу и прекрстивши се ако се света тайна покрай тебе проноси. Ако прође покрай твое куће укопъ, ил' ако га где на улици спазишъ, или кадъ чуешъ да звоно ковегъ новоупокоенога християнина оглашуе, а ты се моли за његову душу Богу говорећи: „Богъ да му душу прости," или „оупокой Господи, оу царствꙋ небесномъ дꙋшꙋ овога преставикшегосе раба твогъ." или читай молитву: „Со свꙋтыми оупокой."

29. Кадъ пролазишъ покрай православнога гробља, на коме су крстови и иконе, а ты реци: Оупокой Господи оу царствꙋ небесномъ, све овде сахранѣне православне христїане.

30. Самъ будући побожанъ и скроманъ почитуй и света занимања твоихъ ближњихъ. Кадъ видишъ кога где се Богу моли, побуди и ты у себи молитвена чувствованя. Нека се у таквомъ случаю твоя мислена молитва саедини с' молитвомъ твога ближнѣга, и нека се с' њоме заедно узноси ка Господу.

31. Да бы могао истинито облюбити молитву, и у

*) У Србіи, у Херцеговини и у Босни налазе се на стародревнымъ дрвама урезани крстови, и зову се записи. Ово, као и обе на овомъ брою назначене молитве и самъ уметнуо. В.

ньой душевну радость и утѣху налазити, тражи случаи, да се на само Богу усрдно помолити можешъ. Тада размишляй о своіой грешности, о безграничной любави Господа Іисуса Христа к' нама людма, и моли се дотле, докъ неосетишъ у себи срдачну топлоту и неокусишъ сладость молитве.

Тако се неколико пута у самоћи помоли Богу, па ћешъ познати сладость молитве, и она ће ти се омилити.

32. Ако се почнешъ Богу молити, па осетишъ да ниси расположенъ за молитву; немой да ю оставишъ. Знай, да те то лукавый духъ хоће да одвуче одъ светога дела. Па башъ зато се моли іоштъ прилѣжние, крсти се и кланяйсе, а умъ свой узведи горе ка Господу, па ће духъ злобе са стидомъ побећи одъ тебе, а духъ молитве осѣниће тебе и испунити ће твою душу сладостима осећаняма.

33. Знаменуй се знаменѣмъ частнога крста у време молитве твое што чешће. То знаменованѣ, кадъ се с' веромъ и побожношћу свршуе, освећуе нашу душу и сва чуства наша, и одганя одъ насъ старога нашегъ непријателя — ђавола. Чимъ се пробудишъ одъ сна, а ты се прекрсти: кадгодъ чуешъ благовесть на службу (кадъ звони на службу), кадъ починѣшъ штогодъ радити; кадъ хоћешъ да почнешъ вести, или пити, свагда се прекрсти и помени Бога говорећи: „Боже помози! Боже благослови! Спаси Боге! Господи Іисусе Христе, Сыне Божій помилуй мя грѣшнаго.

34. Кадъ хоћешъ да легнешъ спавати, а ты прекрсти свою постелю, и засни мислећи на Бога, обграђенъ заштитомъ частнога крста, и закрилѣнъ одъ свога ангела хранителя.

(Наставиће се.)

Благодаранъ дивякъ.

(Предметъ изъ II. Чит. бр. 6. како се има предавати.)

Ова приповедка е одъ велике важности за изображаванѣ благочастивога чувства. У њой се показуе, како е вера у найвисше суштество човечиемъ духу тако урођена, да безъ нѣ ни найдивльи народи быти немогу. Изъ те вере слѣдуе чувство зависимости одъ Бога, и чувство благодарности према нѣму, коя се чувства и у найсуровиемъ, найпростиемъ човеку появлюю. Кадъ дивякъ осећа, да е нуждно ноћу кадъ га нико видити неможе пасти на колена, и захвалити Богу што га е избавио, и молити се за оногъ човека кои га е у свой домъ увео и наранио: у колико е већма обвезанъ Бога се сећати и своимъ добротворима захвланъ быти християнинъ, кои прилику има Бога савршение познати и нѣгову свету волю изучити.

Пре него што се предузме ова приповедка, казаће учитель деци, како е Господъ нашъ Іисусъ Христосъ пре своега вознесения заповедио ученицима да иду по целоме свету, те да крсте све народе, и науче ихъ нѣговой светой науци еванђелской; како су апостоли и доцние епископи и свештеници науку христову незнабожачкимъ народима проповедали, али има и данасъ іошъ дивляка', до коихъ света ова наука ние допрла. Тымъ дивльимъ и полудивльимъ народима одлазе благовѣстницы слова Божиеъ, те ихъ у веру христову обраћаю. Томъ приликомъ има имъ іоштъ показати на мапи где е Америка, и како изгледаю тамошньи староседиоци у западной Индіи. Нека непропусти предъ очи ставити деци разлику измећу дивиегъ и питомогъ или образованогъ човека, да деца болю волю добыю изобразити себе. После ованковогъ разяснења, отворе деца читанку и читаю. Єдно дете на гласъ а сва друга у себи дотичный предметъ подъ

бр. 6. у другой езыкослов. Читанки, и то само до оне точке, после кое иде: „У полноћъ пробуди ме нека лупа.“ Учитель пази да прозвано дете правилно и са осећанћемъ чита.

Пошто се ово сврши започне се учитель овако одъ прилике разговарати: У чему се допада вама тай свештеникъ? Какво е добро дело онъ чинио, кадъ е незналице, незнабожце св. еванћелской науци учио? — Таковы благовестници св. еванћелия млого пута буду мучени и убияни одъ дивляка, али се нашъ свештеникъ ние дао одъ смрти уплашити, него ю е презирао зарадъ свое дужности. Какавъ е то даръ духа светогъ имао онъ, кадъ е тако якъ было у вери и у своіой дужности? (крћпость). Кажи ми све даре духа светога! — У приповедки той чули смо како е свештеникъ наишао на старца дивяка, кои е подъ еднымъ дрветомъ сасвимъ изнемогнутъ лежао. Єли было лепо одъ свештеника што се с' дивякомъ у разговоръ упустио? Тако, дечице моя, кадъ свога ближнћга у беди и невольи видите, немойте га презрети, нити се поносити одъ нћга, него се любезно съ њимъ разговарайте и гледайте да му помогнете. Єли свештеникъ нашъ помогао ономе дивяку? Како му е помогао? — Каква е дакле дела милости свештеникъ надъ овымъ дивякомъ испунио? (Три: гладногъ е наранио; жеднога напоио, и страногъ у домъ увео и упокоио).

Знате ли кою еванћелску причту што е наликъ на ову приповедку? (О милостивомъ Самарянину). Єли се и тамо свештеникъ смиловао на бедника? Ние, оно е было неваляо, недостоянъ свештеникъ. А да кое тамо дело милости учинио? У чему е ова наша приповедка на ту причту еванћелску наликъ? Знате л' кои примеръ изъ старога завета, где е нетко страногъ у домъ увео и упокоио? (Авраамъ и три анћела; Лотъ и анћели; Іоторъ прима Мойсея;).

Наведите примере милосрдия изъ прве Читанке:

Како богатый господаръ хлебомъ угледа сиромашну децу (бр. 11.)

Како градоначелниковица помаже сироту удовицу и нѣну дечицу (бр. 25.)

Како Драгутинъ и Смиляна пуштаю у свою собицу на бађни данъ туђе сиромашко дете, како му даю хлеба и хальиницу. (31.)

Како Елисавета заранюе сирочадъ.

Наведите примере милосрдия изъ жития светыхъ:

Како светый Никола као дете дели милостиню сиромашной деци (Шк. Л. год I. бр. 8).

Како св. Никола помаже осиромашеногъ богатирца бацаюћи му ноћу крозъ прозоръ кесе с' новци. (Ш. Л. II. бр. 28.)

Како се св. Іованъ Златоустъ кодъ царице заузима за право оне сирете удовице (Школ. Листъ год. II. бр. 27.

Како св. Василие Великій подиже болнице, и надгледа сиромахе (Школ. Листъ год. IV. бр. 1. 2. и 3.)

Како св. Мартинъ милостивый полу свога огртача дае просияку да се одъ зиме сачува (Школ. Листъ II. бр. 6).

Како св. Стефанъ Штиљановићъ рану раздае сиромасима (Шк. Л. II. бр. 34. и 35).

Наведите сгодне примере изъ „Бисера и драгога камена.“

Найвећа трпеза. (стр. 11.)

Просякиня; (32)

Путникъ; (33).

Науке Еванђелске:

Све што хоћете да чине вама люди, чините и вы њима; то е законъ и то су пророцы.

Благо милостивима, ербо ће быти помиловани.

Ако ко напои еднога одъ овыхъ а само са чашомъ студене воде, заиста вамъ кажемъ, неће му плата пропасти.

Люби ближнѣга свога као самога себе. То исто Славенски: види у бр. 19 и 20 год. II.

Апостолске науке.

Кои добро чини одъ Бога е, а кои зло чини, невиди Бога.

Любите еданъ другога, еръ е любавь одъ Бога. Свакій, ко има любави, одъ Бога е, а кои нема любави, непознае Бога; еръ е Богъ любавь.

Будите сви сложни, братолюбиви, милостиви, понизни.

Закони Божіи изъ Мойсеєви книга:

Ако братъ твой у беду падне, помози му, и прими га къ себи, нека твой братъ кодъ тебе буде.

Туђина, кои вамъ е пребегао, негопите, него га држите и любите, као свое и себе саме.

Туђинима, удовицама и сиротама нечините неправде ни зла, еръ ће плачъ њиховъ до мене допрети, и я ћу ихъ саслушати, и разгнѣвитисе, и мачомъ васъ посећи, да ваше жене удовице остану и ваша деца сирочадъ.

Изречения Соломонова.

Ко неће плачъ беднога да чуе, неће ни њега у беди другій чути хтети.

Ко свое уво одкреће одъ плача беднка, тай ће самъ плакати, а нико му се сажалити неће.

Ко се бедноме смилуе, Богу чини: онъ ће му подпуно вратити.

Ко се бедномъ смилуе и њему ће Богъ.

Ко бедногъ гови, Бога вређа; ко Бога люби, онъ е и бедномъ милостивъ. —

Изречения Сирахова.

Ко бедномъ помаже и њему ће у време беде други.

Ко другомъ у невољи помаже, њему ће у невољи други.

Ко се людма смилује и њему ће Богъ; ко се људма несмилује, неће ни њему Богъ.

Неодврати твогъ лица одъ бедника, до Бога уздисај његовъ допре, кадъ се на тебе заплаче.

Народне пословице.

Учини добро некай се, учини зло надай се.

Што е право и Богу е драго.

Чини добро, па се не кай.

Єданъ другоме валя да помажемо, па ће и нама Богъ.

Кадъ е нужда найвећа, онда е Богъ найближе.

Како семе посиешъ, онако ћешъ жито жети.

Видили смо дакле да е свештеникъ добро дело учинио што е сиротогъ дивяка примио; да видимо садъ хоћелъ му овай захвалити на помоћи: Читайте далѣ све до края!*)

Пошто се прочита до края пыта учитель: Шта се догодило око поноћи? Зашто се уплашио свештеникъ кадъ е чуо лупу у оной преклети, где е дивяка сместио? Одъ кудъ е могао свештеникъ, кадъ е догађай тай приповедао рећи: „али, о како самъ неправо о момъ госту судио!“ Шта е дивякъ радио? Шта вамъ се ту кодъ њега допада? (*Што е Богу захвалио на избављеню, и што е благосиляо свога добротвора*).

Кадъ тако дивяци чине, а да како валя да ми християни радимо?

Примери: „Еванђелска повѣсть о десеторицы прокаженыхъ;

Ное благодари Богу на избављеню после потопа.

*) При читаню примѣти ће учитель, да іоштъ болѣ у срб. єзыку стои: „Хвала ти, што ме ни една гуя неуеде, што ме дивій зверъ ненаиде, што ме непріятельи мои ненађоше.“

Мойсей съ Израильтяни благодаре Богу што ихъ е избавио изъ робства Египатскогъ. —

Евица захвалюе своме добротвору (I. Чит. бр. 11).

Живко посештава свое добротворе (I. Чит. бр. 41.)

Басна: Благодарный мишъ (бр. 109. у I-ой Читанки).

Изречения Соломонова. Бога се бой и одъ зла се уклоняй.

Богъ праведнике брани, и онъ ихъ на ньиховымъ путовима чува.

Учини добромъ добро, пакъ ћети враћено быти, и одъ нѣга и одъ Бога.

Изречения Сирахова. Ко се Бога бои нека се добру нада.

Ко се Бога бои, быће срећанъ, и на умромъ часу благословенъ.

Изречения Товїина. Благосиляй Бога у свако доба, и моли му се, да онъ путове твое управля.

После свега овога прозове се еданъ ученикъ да целу приповедку о „Бладарномъ дивяку“ приповеди и с' тымъ се предаванѣ заврши. В.

О воспитаню кћери.

(по Фенелону)

II.

Неупутность обичногъ воспитаня.

Гдегодъ кою девойку видишъ, да по куће привява, и никоегъ полезногъ посла наћи неуме, знакъ е незнаня и невоспитаня.

Коя девойка до неки година необикне с' полезнимъ радняма занимати се, та никадъ после на то волѣ ни добити неће; ньой ће сваки озбильни радъ по-

сле тимъ мрскии бити, што више пажнѣ и постоянства изискивао буде. Склоность на нерадню и празне забаве часомъ се кодъ девойке укорени и махъ отме; а примеръ другарица, кое само у безпослици и разкошнимъ забавама време траће и животъ проводе, сасвимъ є одъ посла одпади, и мало по мало праву мрзость и гаденѣ на сваки озбильнии и редованъ радъ изведе.

У млађимъ є годинама свака по себи невешта кућевну кою радню надгледати; неувиђа ни дае вредно учити то, докъ годъ є мати непритисне, те у свачемъ поединце свойски поучи. Єли изъ богатие куће, оно се ни толико оно нѣ неходи, да што радити научи, него ако є и приволу, да се чега привати, то є само за то, єръ се обично вели, да радъ женской доликуе и лепо стои; алъ коя га се само тако и толико привата, та се никадъ на редованъ радъ ненавиче.

Шта ће ти после таква девойка радити? Њойзи ће мати, што є непрестано по кући вияћи кара, — што є тимъ воспитати мисли, кадъ на часъ на ню ћипи и нагрди є, а одма за тимъ опетъ напусти и немари, ма ова што му драго чинила, — што іошъ при томъ онай невваляли обичай има, одъ кудъ годъ иде, све на кућевне послове и бриге, а предъ кћери викати и тужити се, — то іой мора животъ у таквой кући и с' таквомъ матеромъ тако окрзнути, да ће сваку прилику вребати, отуда се извући, и єдва чекати, да кудъ отићи може.

А шта ће да буде с' њомъ наполю? Наместо такве матере наће се лажа и ласкалица, кое є умеду са коекаквимъ ништавимъ и невалялимъ любавма и услугама к' себи примамити, кое умеу нѣзиной кћери угађати, око нѣ привиати се, и ню са онакимъ говорима забављати, докъ є наведу, да себе и своє заборави,

да понось и образъ, поштенѣ и богобоязность као сметнѣ свои увеселяваня одбаци и погази.

Шта онда таковой девойци найглавнии посао буне? Безпослица, и то таква, што іой у обичай, крвь и наравъ пређе, кою ничимъ више неизлечи. Ту ти е и последня надежда пропала, ню на озбилнъ животъ приволети. Таква се девойка даде на китню, прави отровъ свакога озбилногъ рада, или се преда коначеной леньости, коя іой и душу размлитави. Таква се научи око свачегъ примизгивати, свудъ зазявати, научи се дуже спавати него што е за здравлѣ нуждно; тимъ омлитави и тело, и постане тако вредльиво, да се свака болесть часомъ за нѣга прилепи: где бы е напротивъ умеренъ санъ после редовногъ рада и живльу и снажнию начинио, што би іой веѣъ по самутелесну лепоту сила користно било, да о душевнимъ користма и неспоминѣмъ.

Додай дакле к' овой леньости и млитавости оно горепоменуто незнанѣ, и нећешъ се онда чудити, одкуда она страстльива намама на оне разношне забаве доће, и оно немирно любопитство, кое ничимъ незасити.

Ко е обикао са озбилнимъ пословима занимати се, тогъ никадъ любопитство немори. Свойско занимане са ма коимъ полезнимъ радомъ, неда намъ много ни мислити на друго, нитъ трпи, да на друге безпослице богзна кою важность полажемо, особито кадъ наизвестно знамо, да е све оно тричаво, што безпослени и ничемъ озбилниемъ вични люди чинити могу и умеу.

У невоспитане и ленѣ девойке непрестано фантазия тамо амо мути. Нѣно любопитство ние ни кадро достойногъ предмета наћи, него се на найништавие дае.

Неке међу њима, што се за отмнѣние држе, даю се на читанѣ, алъ траже и читаю све онаке кньиге, што таштость и суету подранюю; читаю романе и друге коекакве лажльиве и вараве приповедке, у коима се само о некаквой измишлѣной любови казуе; и занесу се у тимъ лажима толико, да после о њима и саняю, и саме онай надувени говоръ романски юнака и юнакиня узму, те башъ тимъ себе за овай животъ и светъ сасвимъ неполезнимъ и непотребнимъ начине; еръ она ветрениста осећаня, и оне страсти и лудила, што ихъ списатель романа смишля, да своє читателѣ забавля, нису ни наликъ на ово, што се доиста у свету сбива, ни наликъ на ове люде, и њиова дела и намере, лажи лукавства и преваре.

Такве кукавице девойке, са пунимъ главама они чудновати ствари, што у њиовимъ кньигама стое, како ли се грдно зачуде, кадъ у светъ стану, и у нѣму све другчиє нађу, него што у њиовимъ кньигама пише; кадъ виде да се овде неможе онако, као оне у кньизи принцезе и вошебнице довекъ младо и лепо и довекъ обожавано быти, а за свакидашнѣ потребе живота ни забринути се. Можелъ тако сбунѣна девойка на обичне домаће послове и помислити, и можелъ та задовольна бити, кадъ изъ онаке волшебне висине наедаредъ на домоводство спадне.

Има ихъ, кое се у своме любопитству толико премаше, да се у сваки разговоръ упуштаю, кадкадъ о стварима на кое ни помисляти несмею, нити се игде с' тимъ показивати.

Има ихъ што немаре за то, али су опетъ тако прогризльиве и чисто шугаве, докъ сваку найтричавию новину и брблянѣ недокуче. Свака ситница, анекдота, свако писмо кое се прими и пошлѣ, и свака плетка мора се дознати; а зашто? да се далѣ разнесе.

Има ихъ до зла Бога суетни и брблави, кое у своіой несмисленой брблявости изговоре илъ пропитаю за ствари, кое небы никадъ и нигде ни показати смеле, да за ньи знаю.

Іошъ єдна песма

за на изустъ ученѣ у срб. нар. школи.

Славу славу Србски кнезъ Лазаре
У Крушевцу месту скровитоме,
Сву господу за софру сѣдао;
С' десне стране старогъ Югъ Богдана.
И до нѣга деветъ Југовића;
А с' лиеве Вука Бранковића
И осталу сву господу редомъ;
У заставу войводу Милоша,
И до нѣга две србске войводе,
Єдно вєсте Косанчићъ Иване,
А друго є Топлица Милане.
Царъ узима златанъ пеаръ вина
Па говори свой господи србской:
„Комъ ћу ову чашу наздравити?
„Ако ћу є напитъ по старешству,
„Напићу є старомъ Югъ Богдану;
„Ако ћу є напитъ по господству,
„Напићу є Вуку Бранковићу;
„Ако ћу є напитъ по милости,
„Напићу є моимъ деветъ шура,
„Деветъ шура деветъ Југовића;
„Ако ћу є напитъ по лепоти,
„Напићу є Косанчићъ Івану;
„Ако ћу є напитъ по висини,
„Напићу є Топлици Милану;
„Ако ћу є напитъ по юнашству

„Напићу е војводи Милошу;
„Та никомъ е ни напити нећу,
„Већъ у здравлѣ Милошъ Обилића;
„Здравъ Милоше веро и неверо!
„Прва веро потоня неверо!
„Сутра ћешъ ме издат' на Косову
„И одбећи турскомъ царъ Мурату!
„Здравъ ми буди, и здравицу попи,
„Вино попи а на частъ ти пеаръ!"
Скочи Милошъ на ноге лагане,
Пакъ се кланя до земльице црне:
„Фала тебе славни кнезъ Лазаре
„Фала тебе на твоіой здравици,
„На здравици и на дару твоме,
„Алъ не фала на такой беседи,
„Єръ такоме вера неубила,
„Я невера никадъ био нисамь
„Нитъ самь быо, нити ћу кадъ быти,
„Него сутра мислимъ у Косову
„За христянску веру погинути;
„Невера ти седи узъ колено
„Изподъ скута пиѳ ладно вино
„А проклети Вуче Бранковићу.
„Видовъ данакъ сутра ће сванути
„Видићемо у полю Косову
„Ко е вера ко ли е невера,
„А тако ми Бога великога!
„Я ћу отић' сутра у Косово
„И заклаћу турскогъ царъ Мурата
„И стаћу му ногомъ подъ гр'хоце:
„Ако ли ми Богъ и среѣа даде
Те се здраво у Крушевацъ вратимъ
„Уватићу Вука Бранковића
„Везаћу га узъ то бойно коплѣ

„Као жена куђель' узъ преслицу,
„Носићу га у полѣ Косово.

Писмо уреднику Школскогъ Листа.

Вы сте имали любавь нашу обштину почествовати и послати намъ вашъ Школскій Листъ. Обштина е увидила важность истога Листа, и моли да намъ га у напредакъ шилѣте; за кои изволите примити 4 фор. а. вр.

У Стапару

препоруучюћи вамъ се остаемъ
Урошъ Станковићъ
кнезъ.

Више нашихъ обштина, а и нека поединствена лица пріявили су се и ишту „Школскій Листъ“ одъ нѣговогъ почетка па до данасъ; ал' због недостатка 12-огъ 13-огъ и 14-огъ броя одъ 1859. год. нисмо ихъ могли одмахъ служити; садъ се тіи броеви прештампитаиваю, и кадъ буду готови свуда где треба неизоставно послаће се.

Уредн. Шк. Листа.

Овихъ дана изашао е изъ Епіскопске тіпографіе у Новомъ Саду „Осмогласникъ“, и може се у реченой тіпографіи добыти везанъ за 60 новч.

У варошици Шиду II. класа Србске школе потребуе учительскогъ Спомоћника кои е Препарандію свршио, и ће кои одъ 1. Марта до посл. Юлія о. г. по ст. школу прихватити, будући е учитель исте класе оболео и ослабио. Месечна е плата Помоћнику 17 фор. 50 кр. а. вр. — Кои бы исто место получити желио, нека се писмено или іошъ болѣ лично до последнѣгъ Фебр. п. ст. на долуписаногъ обратити изволи.

Младенъ Бошняковићъ
учитель II. класе.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 7. У Новоме Саду, 21. Фебруара 1861. ГОД. IV.

Опомене.

Духовной младежи.

(Продужено.)

35. Кадъ сее крстишъ, а ты сложи прсте како валя, и крсти се полагано и побожно, сећаюћ' се оне страшне претнѣ Божіе, коіомъ грози онима, кои чини Божіе дело съ небреженіемъ.

36. Храмъ Божій, ово земно небо, и место у коме особито Богъ пребыва, теби ће быти некада повереиъ, да га чувашъ, и да свршавашъ у нѣму найважніе раднѣ свога високогъ служеня. Люби дакле тай светый храмъ, буди у нѣму побожанъ, као у месту божіемъ; радуй се кад' чуешъ да звоно позива христіяне на молитву, и кадъ годъ можешъ похити у храмъ Божіи, као жедный еленъ на водене изворе. (Псал 41. 1.)

37. Сваке неделѣ и праздника иди неизоставно у цркву на вечернѣ, ютренѣ и на св. литургію, и проводи те дане као дане Богомъ благословенога покоя.

38. На твой именданъ буди такоће у цркви на богослуженію, и с' особитымъ усрдіемъ моли се своме небесномъ покровителю, коега име ты носишъ; *) проводи тай данъ богоугодно, и чувай се да не оскорбишъ свога свеца каквимъ годъ неупутнымъ поступкомъ; напротивъ тога старай се да своимъ до-

* Кодъ насъ ово іошъ млого веѣма важи за крстно име. В.

брымъ владанѣмъ, милосрднымъ делима, молитвомъ, послушношћу према старіима, и умереношћу, особито тога дана прославишъ свога свеца.

39. Исто тако постарай се сазнати и у побожности проводити данъ, у кои си крштенъ. То е найсветіи данъ живота твога. Тай данъ си ты ступио у благодетно царство Христово, и постао си сынъ и наслѣдникъ Божій; светкуй дакле и тай данъ с' побожношћу, и о ютреньой своіой молитви читай канонъ ангелу Хранителю, и гледай да будешъ тай данъ у цркви на правилу црквеномъ, а ако е могуће и на литургіи.

40. Почитуй и друге дане у кое си се сподобио Божіе особите милости, и получио одъ нѣга велика благодѣянія. Притомъ сети се имендана, и дана роѣенія и смрти своихъ родителя и добротвора молећи се Богу за здравлѣ ньиово или за упокой душе ньиове. Кадъ доѣешъ до савршеногъ возраста, и узимашъ средства, а ты долази у те дане у цркву да испросишъ милости Божіе ньима и себи, и подай ихъ у цркви споменути, или имъ, ако ти се може, држи парастосъ.

41. У цркву долази пре него што се служба започне. Идући у цркву са страхомъ Божіимъ размишляй о своме животу, о своимъ потребама, за кое ти се валя Богу молити, и приводи себи на паметъ свое недостоинство предъ Богомъ. Немой никоме зла мислити, нити помишляй у тай часъ на какво зло. То ће одъ свое стране бытк припреманѣ за молитвену беседу с' Богомъ, по речма премудрогъ Сираха: „Прежде даже непомолишисѧ, уготови себе, и небѹди ꙗко человѣкъ искѹшаѧ Господа. (18. 23.)

42. Кадъ улазишъ у цркву Божію, и видишъ предъ собомъ свете иконе, а ты представи себи да очи Божіе, и свію светыхъ гледаю ни те; буди дубоко про-

никнутъ страхомъ Божіимъ, и владай се у храму Божіемъ пажљиво и побожно: „Сохрани ногѣ твою, егда аще идеши въ домъ Божій и близъ бѫди еже слишати. (Еклес. 4. 17.)

43. Дошавши у цркву побожно се поклони предъ св. иконама *) говорећи у себи: „Боже шчисти мѧ грѣшнаго и помилѹй мѧ. Создавый мѧ, Боже, очисти грѣхи моѧ. Безъ числа согрѣшихъ, Господи помилѹй мѧ. Затимъ очитай молитву господню, опетъ се прекрсти и поклони предъ светымъ иконама. После тога поклони се пристойно онима кои су у цркви на обадве стране, у мислима молећи ихъ да ти опросте ако си ихъ у чему увредио. Ово се чини за знакъ братинске любави и у духу Христове заповести. (Мат. 5, 23. 24).

44. У цркви стани на оно место, кое е теби одъ твоихъ начелника назначено. У оне дане, кадъ ниси обвезанъ у цркву доћи, па слободанъ будући одъ ученя, изъ усрдія у цркву дођешъ, стани у певници и учествуй у читаню и пояню. Светый Тихонъ Воронежкій Епископъ у своіой инштрукціи къ семинарцима говори: „У цркви сви безъ изузећа нека стое у клиросима — певницама, — и нека се приучаваю црквеноме кругу, то есть: како валя читати изъ књига, пояти и остало. (Соч. Тихона Том. 1. стр. 47).

45. Кадъ идешъ по цркви, иди полагано а не брзо, пази на се и чувай се да другомъ несметашъ. Представляй себи, да самъ Богъ и сви свети на тебе гледаю. Прелазећи мимо црквенихъ дверій, и у олтару чело частне трпезе (испредъ частне трпезе у олтару ніе никоме осимъ свештеника пролазити слободно) прекрсти се и поклони се весма побожно: еръ и сами анђели Божіи присуствую на своме месту са страхомъ и трепетомъ.

*) двапутъ.

46. Ако покасно дођешъ у цркву, а ты иди полагано, да друге, кои се Богу моле, не бы узнемирио. Ако се тада чита св. Евангеліе *) а ты остани кодъ врата, прекрсти се и пажльиво слушай што се чита, па текъ пошто се Евангеліе одчита иди полагано на свое место.

47. Безъ велике нужде неизалази изъ цркве пре него што се служба сврши. Предъ излазкомъ прими анафору и где нема обичая да се целуе крстъ кога држи у руци анафору раздаваюћій свештеникъ, тамо теби као духовномъ воспитанику вћма негъ икоме другомъ пристои да целивашъ икону Христа Спасителя или матере божіе у мислима предаваюћи себи у њихову заштиту.

48. Изилазећи изъ храма божіегъ сећай се онога, што се тамо читало и пояло. Особито застани мислима на читаню изъ апостола и евангелія, и изнађи, какавъ ти урокъ даде црква изъ апостолске и евангелске науке. Идући изъ цркве захвали Богу и на милости што те е удостоио те си светой служби његовой присутствовао.

49. Кадъ си у цркви не зверай коекуда не гледай по людма, не мисли о коечему, него се вднако занимай с' молитвомъ обраћаюћи погледъ на свете иконе, и пазећи на све оно што се чита, пое и ради у цркви. Одъ смея, разговора и другихъ непристойностій особито си се дужанъ чувати.

50. Буди у храму божіемъ особито пажльивъ на то како се свакій поединый богослужебный чинъ одправля, да тако изучишъ практично редъ и уставъ, и да се за рана припремишъ за твою високу — ако те Богъ удостои, — службу.

*) исто тако о великомъ входу, о освећеню частрнихъ дарова, о явленію частныхъ дарова, и кадъ се чита символъ вере и отче нашъ. В.

51. Кадъ си у цркви чувай се да неосуђујешъ, и неизсмевашъ оне кои читаю, и пое, или кои су иконе насликали. Ако бы при чемугодъ и опазио какавъ недостатакъ; то, — да непаднешъ у грехъ осуђиваня, — сети се одма своихъ недостатака, и моли Бога да ти опрости твое грехе.

52. Тако пази на све што се чита и пое, да бы могао све то чувствовати, као да изъ твое собствене душе извлази. Чимъ ти буде дошла каква страна мисао у главу, а ты погледай на крстъ Христовъ, сети се како в онъ страдао и распетъ быо за грехе наше, и ове побожне мисли загушиће у теби оне друге, што су непристойне, да се с' њима у храму божіемъ занимашъ.

53. Учествуюћи своимъ душомъ у црквеномъ читаню и пояню, показуй то учестіе и по спошляшньимъ знацима, стой управо и пристойно; при богомольи крсти се и кланяй се кадгодъ треба; кадъ служећій свештеникъ благосиля народъ желећи му миръ божій или благодать божію, тада приклони, како валя свою главу, исто се тако поклони, кадъ те свештеникъ окади или с' водицомъ благослови.

54. Приклони такође главу свою кадъ свештеникъ носи частне даре о великомъ входу, молећи се у то време за здравлѣ и за упокой оныхъ кои су теби близки, и поминюћи свештеносдужителя божіегъ. Предъ и после евангелія, и символа вере крсти се и оно прво слушай, а ово друго читай са особитомъ пажльивошћу и побожношћу. Кадъ се пое трипутъ „аллилуя“ после апостола, и „святый боже“ предъ апостоломъ, а ты се по уставу крсти и кланяй. Предъ „отче нашъ“ учини великій поклонъ. Све ове уставе обвезанъ си ты обдржавати и за то, што в то права християнска дужность, и за то да служишъ добримъ

примеромъ другима, коима ови устави нису толико познати, као што су теби.

(Наставиће се.)

Неколико задатака деци на погађанѣ.

а, *Изъ буквара.* У буквару има две приповедке што се односе на 5-у и една на 8-у божию заповедъ; далѣ има две што се односе на 7-и и една на 6-и смртни грехъ; после има 1, што се на 6-и, и 1, што се на 9-и плодъ дара духа светога односи; ко уме све погодити, и казати кое е коя.

б, *Изъ библични приповедака.* Ко уме казати: 1. на кое се *заповеди божие* односе слѣдующе приповедке: Ноеви синови (види учил. библия часть I. стр. 22) златно теле стр. 108, Ахава и Езавелѣ грехъ и казань, стр. 209. Три младића у пећи, стр. 267. Іисусъ у храму. Часть II. стр. 100, и прва проповедъ Іисусова у Назарету, стр. 118, Фарисей и Митаръ стр. 260, неверни домостроитель, стр. 258.

2. На кое се *смртне грехе и њима противне добродетельи* односе слѣдующе приповедке: Яковъ кодъ Лавана, часть I. стр. 47. Іосифъ у ями, стр. 55, Іосифъ у Пентефриевомъ дому, стр. 58, Слава Іосифова стр. 63, Юдино краснодушие, стр. 73, Бой Давида съ Голиятомъ стр. 148, Навалъ и Авигеа стр. 158.

3, На кое се *даре духа свештог и плоде дарова* односе слѣдующе приповедке: Први грехъ, часть I. стр. 9. Звание Аврамово, стр. 25, Аврамово миролюбие, стр. 26, Аврамово човеколюбие, стр. 28. Искушение Аврамово, стр. 36. Царъ Соломонъ стр. 188, младићъ Данилъ стр. 264, милосрдни Самарянинъ часть II. страна 254.

4, На коя се *дела милости душевне и шелесне*

односе следующе приповедке: Аврамъ ходатаюе за Содому, часть I. стр. 30, Исавъ и Яковъ стр. 43, Семей у Вервелии стр. 175, благотворство Товита, страна 242.

5, Ко уме погодити библичне приповедке Новогъ Завета, што се односе на символъ вере, и то: на 3-и, на 4-и, на 5-и, 6-и, 7-и, 8-и, 10-и и 11-и членъ вере ?

(Продужиће се.)

Ђаво воспитаніе.

Башъ прекопута успенске цркве у Србскомъ А.. .. было е старый бакалскій дућанъ, кои е одъ отца на сына наслећиванъ, већъ одъ 150 година познатъ было са своега доброга еспапа, са свесрдне послуге, съ поштене мере и съ ефтине цене. Последныій ималацъ овога дућана звао се Іова Бакалиновићъ Ружичићъ, а нећговой жени было е име Тадіяна. Ньи двое были су вредни, еръ су ихъ родительи одъ малена навикли на посао. Они су се са своіомъ трговиномъ бавили; нису имали кадъ, да се воспитаю по данашнћмъ помодарскомъ укусу; нису знали за балове, соарее, и асемблее, нити су немачке и француске речи у свой говоръ мешали. Строго су се држали свое свете православне цркве, нћнога устава и нћныхъ обреда; постили су посте све четворе; недельомъ и свецемъ ишли су на ютренћ и на литургію, делили су сиромасима, и у недельне и свечане дане нипошто небы дућана свога отворили, ако ихъ и всу зато сусћди ньихови, богате болтаће и бакали, изсмеявали. Іова и нћгова Тадіана носили су се, што но веле, по старомъ адету. Єдне хальине имали су за тежетнике, друге за неделю и манћ свеце, а треће за велике

празднике. Хальине ове нису они мењали, него су ихъ по 10—15 година носили; притомъ су са своимъ суседима у миру и љубави живили, никога нису за животъ главе преварили, и опетъ су се свагда Богу молили да имъ опрости сагрешенія, и молећи давали су свакогъ месеца одъ стечевине свое по нешто на цркву, на школу и на болницу. Одъ свог привреде остављали су свакій данъ по некій новацъ на страну, и за двадесетъ и више година стекли су тако приличанъ капиталъ, да бы у старости своіой лепо живити могли. Єдномъ речію Іова и Татіана быяху србски варошани одъ старога шлога.

Іова е имао, единицу кћеръ, коіой е было име Персида, и могла е имати око 15 година, а была е лепа, танкострука и висока. Персида е изучила само србску школу. Она е знала читати, писати и рачунати; читала е, и будући да іой е отацъ држао србске Народне Новине, Народный Листъ; србски Лѣтописъ, Драголюбъ, итд. а имао е притомъ у своіой књижницы готово све србске књиге: то се рећи може, да е наша Персида са књижевствомъ србскимъ, добро позната была. Осимъ тога знала е она шити, плести и све остале домаће послове радити, а то е одъ свог добре матере научила была. Напоследку примѣтити имамо, да е она была, као и њени родителъи што су, проста, побожна, смерна послушна, и вредна, а не леня ни распуштена, ни іогунаста.

Па кадъ е то тако, зашто е ипакъ дућанъ Ружићевъ већъ одавна затворенъ? Каква е несрећа причинила, да су се бурадъ, кутіе, бардаци, и боце изъ дућана тогъ, и савъ еспапъ што у њима беше, на явной дражби пре неколико година распродали? — То ће те садъ чути.

Трећа кућа одъ господаръ Іовиногa дућана была е еднога богатогъ опанчара, кои е свой занатъ оста-

вио и прадѣдску њиву са свои волови оруѣи, до великогъ блага дошао. Онъ се назіо са господаръ Іовомъ. Было му в име Радиша Радићъ а имао в кћеръ Христину, коя в три године у Бечу на воспитанію была, и коя се у томъ ерциунгу прозвала Хортензія.

Одъ како в Христина, садъ већъ Хортензія Радићева изъ Беча куѣи дошла, одъ тога в времена и наша Персида Ружичићева одъ свое невине простоте и одъ своегъ задовольногъ живота млого изгубила. Она досадъ ніе знала за моду, нити в као маймунъ тежила, да све оно на себе набаца, што в у богатіихъ и отменіихъ жена и девоика виђала, али садъ како в нѣна другараца, с' коіомъ се одъ детиньства назила и познавала, постала *ноблъ*, ніе се могла ни она дуже уздржати да нечезне за великомъ модомъ и нобилитетомъ. У той чезньи сакривала се лукава змія, коя в невину душу нѣну непримѣтно тровати почела. Најпре се Персида почне стидити што незна тако добро немачки као Хортензія, што неуме тако ноблъ србски говорити мешаюћи немачке и француске речи као ова, и зато в свакій данъ матеръ молила любећи в и грлећи, да ю пошлѣ у ерциунгъ у Бечъ да научи ноблъ говорити, и ноблъ се држати као Хортензія Радићева. Госпоћа Тадіана, коя свою кћеръ нежно љубляше, была в већъ и сама завидила што се Хортензія или управо рећи Христина Радићева тако лепо држати уме, и тако фино говорити знаде, да су на ню млоги младићи очи упрли, — а на нѣну Персиду, коя в много лепша одъ свое другарице, неће нитко ни да погледа, зато што ніе одъ света, нити се знаде како ваља у друштву наћи. Њой као трговкињи была в срамота, што в майсторска кћи већій ноблесъ одъ нѣне, па съ тога стане себи и своме мужу одъ дана на данъ пребацивати, што су свою кћерь оставили сле-

ну кодъ очію. Пошто є тако два три мвеца свакій данъ мужу своме преговарала, склони се на послѣдку овай, да Персиду у Бечъ на воспитаніе пошлѣ.

Персида добыє нове лепе хальине, кое трговачкой кѣери приличе, и пунъ ковчегъ новога рубля — (веша,) — и смештена буде у оной истый пензіонатъ у Бечу, где се госпоѣица Радићева воспитала.

После неколико дана пише Персида матери писмо, кое є овако гласило:

„Сладка мама!

Я самъ несрећна. Мой є анцугъ найгори у целомъ институту; друге ме фрайле изсмеяваю, и кажу ми да самъ унгебилдетъ. Я самъ се већъ одъ єда и плача разболела, и разболећу се фиргевисъ іошъ и већма, ако ви неузимате митлайда са вашомъ єдиницомъ. Жанета Милићева, изъ нашегъ сокака, само є ћурчинска кћи, па ипакъ има свилену хальину, као и друге фајле, што су овде у ерциунгу. Сама я єдна идемъ и циценой хальиници, па немамъ ни шешира на глави, него идемъ гологлава као каква луда. Мене є већъ срамота и одъ нашихъ штумадлій, еръ и оне лепше носе, него я. — Молимъ васъ либе айнциге мама, подайте ми направити єданъ паръ свиленыхъ хальина и єданъ шеширъ али фини, и пошљите ми новаца. Видите како самъ я већъ немачки научила, а ако ми испуните желю, то ћу вамъ у другомъ писму и француску кою речь написати. Я самъ већъ научила и играти валцеръ, полку, кадрилъ, тако да ми у томе све фрайле завидити починю.

Мой емпфелунгъ анъ Хернъ Папа.

Ваша кћи

Сидоніе Розичићъ.

(Продужиће се.)

Друго коло
гимнастичнихъ игри,
за школску децу.

(види брой 7. прошасте године.)

1. *Љуљање на прстима.* Сви на своме месту право и круто стојећи пропну се на прсте, колена круто држећи, и спусте се доле, колена несавијајући нитъ земље петомъ додирујући; затимъ се одма опетъ на прсте дижу, и опетъ спуштаю, и раде тако далѣ. Цело се тело тиче само на сглавку у глави стопе. Учитель командира: горе доле, горе доле. Деца раде докъ кое може. Ова е игра за снаженѣ листова врло важна, и као приуготовляваюћа за скаканѣ врло нуждна.

2, *Подклецаванѣ.* Сви на своме месту круто стојећи пропну се на прсте колена круто држећи, а онда се спусте малко доле колена одпуштећи, алъ спусте малко, као подклецну, и дигну се одма у висъ, пакъ спуштаю опетъ, и опетъ дижу, и раде тако далѣ. Овде се цело тело само на коленима диже и спушта, а држи непрестано на прстима. Учитель командира, као и озго, а деца раде, докъ кое може. Ова е игра за оснаженѣ бутова и листова важна.

Ако неби могла деца на прстима радити, т. е. да земљю петама недодираю, оно могу и на целомъ табану, алъ на то ћи и навальивати ваља, да се на прстима ради.

3. *Скакушанѣ чучке.* Сви на месту круто стојећи и руке побочећи, шаке на слабине тако метнући, да прсти напредъ а палци натрагъ стоје, сви чучну, алъ тако, да леђа право стоје, а да се земља петама недира, него цело тело на прстима да стои. Тако чучке стојећи сви обеношке, на месту недижући се увисъ, и раде докъ ко издржати може. Овде се

цело тело само у глави стопе тиче. Команде нема никакве. Ова е игра за оснаженѣ листова важна.

4, *Ударанѣ рукама низасе.* Десна рука изманюе с' десногъ рамена, укоченимъ лактомъ, стиснутомъ песницомъ, и удара доле мимо десногъ бута, као кадъ бичемъ пуца, што снажније може. Међу тимъ изманюе лева рука с' левогъ рамена и удара доле мимо левогъ кука; после опетъ изманюе десна, и тако далѣ. Учитель командира: лево, десно, лево десно.

Ово се може и оберучке уедаредъ радити. Глава и цео трупъ стои круто, а руке се само у рамени мичу. Ако се оберучке ради, учитель командира: Єданъ, два. На єданъ се изманюе, а на два удара. Ова е игра за оснаженѣ груди важна,

5, *Ударанѣ за рукомъ.* Десна рука изманюе с' десногъ рамена, и удара доле к' *левомъ* куку; а међу тимъ изманюе лева с' левогъ рамена и удара доле, алъ к' десномъ куку. После опетъ изманюе десна, и тако се ради далѣ. Песнице стое непрестано стиснуте. Ударци треба да су оштри. Учитель командира: лево, десно, и деца удараю, докъ кое може. Оза е игра за оснаженѣ груди іошъ и важния.

6, *Ударанѣ одъ руке.* Десна рука изманюе с' *левогъ* рамена и удара на десну страну на полѣ; међутимъ изманюе лева с' *десногъ* рамена, и удара лево на полѣ; а теђутимъ изманюе опетъ десна, и тако се ради далѣ. Песнице стое стиснуте, ударци нека су оштри. Учитель командира као озго. Ова е игра за снагу груди іошъ важния.

7, *Ударанѣ сечки.* Десна рука изманюе с' десне стране с' поля, с' висине слабине, пруженимъ лактомъ, и удара на леву страну, као да би кога по поясу секла, при ударцу се лакатъ савие, и одма се повлачи скуплѣнимъ лактомъ натрагъ; а међу тимъ изманюе лева с' леве стране, и удара на десну страну. Затимъ

удара опетъ десна, па лева, и тако далѣ. Команда е као и озго.

8, *Ударанѣ у висъ.* Десна рука изманює као и озго, алъ удара к' левой страни у висъ; међу тимъ изманює лева рука, као и озго, и удара к' десной страни у висъ. Команда е као и озго.

Овай ударацъ може бити и с' рамена у висъ; онда изманює десна рука с' десногъ рамена, и удара преда се у висъ; а међутимъ изманює лева съ левогъ рамена и удара преда се у висъ.

9, *Ударанѣ осмака.* Овде су споена оба подъ 5 и 6. наведена ударца. Десна рука удара с' десногъ рамена к' левомъ куку, и одма одатле изманює с' левогъ рамена и удара десно на полѣ, а затимъ изманює опетъ с' десногъ рамена, и ради тако далѣ; или кадъ е десна еданъ такавъ дупли ударацъ извршила, онда чини то исто лева рука, изманюючи найпре с' левогъ рамена и удараюћи к' десномъ куку, а после одма с' десногъ рамена лево наполѣ. Команда е: Єданъ, два. Єданъ значи ударацъ за рукомъ, а два одъ руке.

10. *Издацанѣ обе руке одъ себе.* Сви пруже обе руке преда се, стиснутимъ песница за, опруженимъ лактовима, и избаце ихъ непопуштаюћи лактове оштро наполѣ, да онако доћу као разапете, а у висини рамена стоећи. Избацуюћи треба ихъ колко е већма можно натрагъ забацити, да тимъ груди што више можно напредъ изађу. Кадъ су избачене, онда у той истой висини иду напредъ, докъ се песнице саставе, и онда се опетъ избацую, и тако се ради далѣ, докъ ко може. Команда е: Єданъ два. На еданъ се руке састаю, на два избацую. Ово е найполезния игра за разширенѣ и оснаженѣ груди.

11, *Звонекъ.* Сви разкораче, одъ прилике за свое две стопе, и дигну обе руке висъ, едну низъ другу,

стиснутимъ песницама, опруженимъ лактовима, и бацаю ихъ међу разкорачене ноге, колена као и лактове круто држећи, само трупъ пригибаюћи. Затимъ дижу опетъ трупъ и руке у висъ, ногама непомично у разкораку стоећи, да опетъ доле тргну, и тако раде далѣ. Команда е: горе, доле.

12. *Омаиванѣ у разкораку.* Сви разкораче као подъ 11, и пруже обе руке преда се, као подъ 10, пакъ обема уедаредъ и заедно оманюю лево па десно, лево па десно. Лактови и колена стое круто; обе руке држе се непрестано едне висине, одъ прилике како поясъ носи. Овде се само трупъ укрстима вие.

Омаиваѣ ово може се и овако радити, да обе руке наполѣ идући уедно и у висъ иду, а преда се идући на ниже падаю, као оно на люляшки.

Обое се може радити трзаюћи, или безъ трзаня. Команда е: лево десно, лево десно.

Примедбе. Све кодъ првогъ кола игри споменуте уредбе валя строго пазити.

Iошъ єдна песма.

(за наизустъ ученѣ у срб. нар. школи.)

„Побратиме Косанчићъ Иване!
„Єсил' турску уводио войску,
„Єли млого войске у Турака
„Можемо ли с' Турци боякъ бити,
„Можемо ли Турке придобити?
Вели нѣму Косанчићъ Иване:
„О мой брате Милошъ Обилићу!
„Я самъ турску войску уводио,
„Єсте силна войска у Турака,

„Сви мы да се у со претворимо.
„Неби Туркомъ ручка осолили.
„Ево пуно петнаестъ данака,
„Како турску обилазимъ войску
„Я не нађо края ни есапа.
„Одъ Мрамора до сува Завора,
„Одъ Завора побро до Савлие,
„До Савлие на ћемеръ ћуприе
„Одъ ћуприе до града Звечана
„Одъ Звечана побро до Чечана
„Одъ Чечана врху до планине
„Све е турска войска притиснула:
„Конь до коня, юнакъ до юнака,
„Бойна копля као чарна гора,
„Све баряци као и облаци,
„А чадори као и снегови;
„Да изъ неба плаха киша падне,
„Нигде неби на земльицу пала,
„Већъ на добре конѣ и юнаке.
„Муратъ пао на Мазгитъ на полѣ
„Уватио и Лабъ и Ситницу.“
Іошъ га пита Малошъ Обилићу;
„А Іване мио обратиме!
„Где е чадоръ силногъ царъ Мурата
„Я самъ ти се кнезу зарекао
„Да ћу заклатъ турскогъ царъ Мурата
„И стати му ногомъ подъ гр'хоце:“
Алъ говори Косанчићъ Іване:
„Да лудъ ли си мио побратиме
„Где е чадоръ силногъ царъ Мурата,
„У средъ турскогъ силнога табара;
„Да ти имашъ крила соколова
„Пакъ да паднешъ изъ неба ведрога
„Перѣ меса не би изнело.“
Тада Милошъ заклинѣ Івана:

„О Иване да мой мили брате
„Нерођени као и рођени!
„Немой тако Кнезу казивати,
„Єр ће намъ се Кнеже забрунути,
„И сва ће се войска поплашити,
„Већъ овако нашемъ Кнезу кажи:
„Има доста войске у Турака,
„Алъ с' можемо с' њима ударити
„И ласно ихъ придобит' можемо;
„Єра ние войска одъ мегдана
„Већъ све старе оце и ауне,
„Занатлие и младе ђарџие
„Кои боя ни видили нису,
„Истомъ пошли да се лебомъ ране.

☞ Благородный г. Ђорђе Манойловићъ адвокатъ у Вршцу, осимъ оногъ прилога одъ 10 ф. а. вр. на „Фондъ Школскога Листа, (као што се у 38. бр. Српск. Дневника и 39. бр. Школск. Листа одъ 1860. год. видити може,) изволио е послати предплату за сиромашне обштине Ватинску и Суботичку у Банату, да имъ се шиље у напредакъ Школскій Листъ, за њихове школе. — Мы му на његовомъ благородномъ дѣлу свесрдно захваљујемо, и његово родољубіе предъ светомъ обелоданити за достойно налазимо. Дао бы Богъ да се овакви родољубци одъ дана на данъ множе.

Уредн. Шк. Листа.

Оглас ъ.

Овыхъ дана изишао е изъ Епіскопске тіпографіе у Новомъ Саду „Осмогласникъ“, и може се добыти у истой типографіи везанъ по 60 новчића. Мы га препоручујемо свима православнима обштинама, особыто учительима, певцима, слушательима богословіе и препарандіе.

У. Ш. Л.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 8. У Новоме Саду, 28. Февруара 1861. ГОД. IV.

Опомене

Духовной младежи.

(Продужено.)

55. У време службе, сећай се шта значи свакій чинъ црквеный и свака песма, о коіой ти е учитель у школи говорио. Тако на примеръ, на литургіи о маломъ входу са евангеліемъ сећай се господа Іисуса, кои доће на светъ овай, да просвети и спасе родъ човеческій, и кадъ се пое: „Пріидите поклонимсѧ“, а ты се поклони гледаюћи на св. евангеліе, као да самогъ господа Іисуса Христа долазећегъ у светъ да проповеда. Тако поддржавай свою побожность и крепи у себи молитвена чувствованя за време целе службе.

56. О св. литургіи, моли се Богу одъ свегъ срдца, а особито кадъ се пое: „Тебе поемъ, Тебе благословимъ, Тебѣ благодаримъ Господи и молимъ ти сѧ Боже наш.“ — Докле се ово пое, дотле се дѣйствомъ св. духа. по молитви свештенодѣйствуюћегъ пресвитера, претвара хлебъ и вино, на св. престолу, у право тело и праву кровъ Христову, кое се тада као найпріятнія жертва приносе Богу за све насъ за живе и за мртве.*)

*) Пресуществење или освећенѣ частныхъ дарова означуе се у србской ерархіи, у храму божіемъ налазећемъ се народу трикратнымъ звоненѣмъ звонца у олтару. Кодъ Грка и кодъ Руса тога не быва, него се Тебе поемъ врло лагано пое, тако да народъ свечану молитву свештеникову, коіомъ се св. дари освећую, савршено чути можо. Особито е трогателанъ овай св. чинъ у Бечкой руской црквици.

57. Где си годъ, кодъ куће, у школи, на улици или ма на коемъ месту, кадъ чуешъ да звони звоно на „*Достойно*“, знай да е тада у цркви наступио найважнїи део св. литургїе, и зато скини капу, и прекрсти се трипутъ с' поклономъ ако ти е то можно учинити, а притомъ се у свакомъ случаю побожно помоли Богу за здравлѣ и спасеніе свое, своихъ родитеља, добротвора и другова.

58. Ако те Богъ удостои, да будешъ свештеникъ, то ће онда причешће св. тайна Христовыхъ быти твоя скоро свакидашня спасителна радня. Размишляй дакле о великости, и спасителности овыхъ Христовыхъ дарова за насъ, и подрани у себи чезненъ за приобштенѣмъ свете тайне тела и крви Христове.

59. Пре него што ћешъ се причестити, приправи се да достойно примишъ св. тайну тела и крви Христове. Држи седмицу постећи т. е. уздржаваюћи се одъ мрсныхъ ела, и єдући постна ела манѣ него обично. Притомъ целе те седмице долази свакій данъ у цркву на богослуженіе, а остало време посвети на читанѣ светога писма и другихъ за душу полезныхъ и спасителныхъ кньига, поучавай се особито у те дане у божіемъ закону и размишляй о божественымъ истинама. На после тога исповеди грехе свое господу Богу предъ духовнымъ отцемъ.

60. Припремаюћи се за исповеданѣ грехова, опомени се десетъ божіихъ заповестій, свію добродѣтельи кое се у катихизису налажу, и свію грехова, кои се тамо забранюю; размисли се самъ у себи и разсмотри у души твоіой шта си сгрешио, и противъ ков си заповести и добродетельи преступленѣ учинио, и тако сазнавши найпре свое грехе, жали што си их учинио, и приступи къ тайни покаянія съ веромъ у безмѣрно милосрдіе преблагога Бога, кои праштa о-

ныма кои се истино каю, и имаю тврду намеру у будуће побожно и добродѣтельно живити.

61. У очи тога дана кадъ се намераваш причести прочитай одъ цркве одређено правило. *) У ютру на самый онай данъ кадъ се оћешъ да причестишъ прочитай найпре молитве ютренѣ, па онда неотложно прочитай канонъ и све молитве предъ св. причешћемъ. Безъ овогъ приуготовленя немой се усудити приступати къ св. тайни тела и крви господнѣ.

62. Онога дана кадъ се причешћуешъ особито ближльиво храни чистоту душе и тела. Дођи у цркву раніе, у чистымъ и найбольимъ твоимъ хальинама, целивай свете иконе, кое се налазе предъ олтаромъ на иконостасу, и ако ти е могуће купи свећу да гори предъ иконама, и подай просфоре да се изъ ньи изваде на проскомидіи честице за твое и твоихъ родителя здравлѣ, и за упокой душе твоихъ мртвихъ. **)

63. Докле се служба служи, очекуй са страхомъ божіимъ онай тренутакъ кадъ ћешъ се причестити. Кадъ се отворе двери, и свештеникъ изнесе у путиру тело и крвь Христову, тада са страхомъ божіимъ и с' веромъ приступай къ светима дверма; не хити, не гурай се, и съ любавію уступай место свакоме, ко се пре причестити жели. За свештеникомъ побожно очитай: „Вѣрую Господи и исповѣдаю“ поклони се предъ светомъ тайномъ до црне землѣ, и ставши предъ частный путиръ, сложи руке у накрстъ (скрсти руке), отвори уста и съ благоговѣніемъ веромъ и любавлю причести се животворећихъ тайна. Затимъ цѣлуй путиръ, отиди мало на страну, поклони се малко и полагано предъ образомъ божіе матере, (види: трул-

*) Молитве на сонъ грядущимъ; Акатистъ Іисусу слздчайшему, и богородицы и канонъ ангелу хранителю. У обичнымъ зборницима у место Акатиста налази се канонъ молебанъ пречистой богородици.

**) Кодъ насъ у место тога дати вала читулю на споменъ. В.

скогъ сабора прав. 101); и прими део антидора (нафору). *) Дошавши на свое место реци у себи трипутъ: „Слава Тебѣ Боже.“ Съ душевномъ радошћу стой у цркви докъ се сви непричесте, и докъ се служба несврши, слушай побожно и пажљиво благодарителне молитве после светогъ причешћа, и после одпуста изилази мирно изъ храма божіегъ.

(Свршиће се.)

Поступакъ при предаваню приповедке

изъ П. Бзыкословне Читанке

подъ насловомъ:

„Избављѣный калфа путникъ.“

Приповедка ова чита се и у обичной, ал' особито у шегртской школи. Путованѣ занатлискогъ момка или вандрованѣ има великій упливъ на будућій животъ нѣговъ, зато спада у дужность свакога учителя оне дечаке кои ће на занатъ ићи, а и све друге упознати са незгодама и пробитачностима оваковогъ путованя, и давати имъ мудре савете и опомене, о томъ како се има владати младићъ кадъ у туђъ светъ путује. Овакове опомене и савети особито се сгодно могу узъ ову нашу приповедку приключити. Нетреба се бояти, да се са оваковымъ саветима и разговорима време губи; єръ су разговори тіи за децу одъ найвеће важности.

Поступакъ при предаваню є овай:

А. Прозвано дете прочита лепо и с' правилнымъ ударанѣмъ гласа целу приповедку. Друго дете приповеди ту исту приповедку.

Б. Учитель испытуе, разяснява и обучава овако:

*) Кодъ Руса се после тога іошть узме у уста мало топле воде.

Ко е ишао по најлюћој зими преко поляне? Зашто путую калфе на страну? (Да болѣ изуче занатъ; да виде како се и на други мести њиховъ занатъ ради, па да се у нѣму усаврше; да познаду землѣ, градове и люде. кои се съ њиховымъ занатомъ баве; да науче како се валя съ людма учтиво, услужно и пристойно обходити). — Може ли се ма у коемъ месту калфа у занату своmъ извештити? Имали места у коима има млого занатлия? — Куда дакле треба да иде калфа путникъ? (У она места где се нѣговъ занатъ яко и валяно ради). А зашто башъ у та места? (Єръ ће се тамо моћи најболѣ и најлакше у своmъ занату извештити). Одкуда може дознати шегртъ, у коима се местима нѣговъ занатъ најболѣ ради? (Ако буде пажљиво слушао у недельной школи кадъ се предаваню землѣописанія о таковымъ местима говори; ако буде у радіоници слушао кадъ господаръ или кои старіи момакъ о занату, о местима где тай занатъ иде, и о валянымъ занатліяма на страни приповедаю. Све штогодъ чуе, треба да прибележи у свою књижицу, и да се њоме као калфа у путованю своmъ помаже). — Хоћел' свакій калфа, био онъ вреданъ или лењ, вештъ у занату или невештъ, посла наћи? Каквога дакле калфу радо има свакій валянъ майсторъ? Чему се дакле вы одатле можете научити? (Томе, да е свакій шегртъ дужанъ занатъ свой учити, быти вреданъ, и науку майсторову примати, да може после као калфа свуда добро примлѣнъ быти.)

У кое е доба године путовао нашъ калфа? Како изгледа онда на поляни, кадъ е најлюћа зима? Шта е то пртлягъ? На чему носе калфе свой пртлягъ? Кадъ се носе танке хальине? Шта е противно одъ „*шанакъ*?“ Єли имао калфа нову или стару обућу? Одкуда знашъ да е нѣгова обућа была стара? Шта носе дакле паметне калфе горе на своме пртлягу? (обично носе по е-

данъ паръ новыхъ чизама, да ихъ обуку ако имъ се оне што су на ногама на путу подеру). Шта носе гдекое калфе преко хальина за сачувати ихъ одъ прашине и одъ кише? (Горню хальину одъ увоштанога платна). Єли было овай нашъ калфа на путу своимъ весео? Одкуда знамо да е было жалостанъ? — Путую ли честите калфе обично зими? Да у кое доба године путую повайвише? Где се они преко зиме баве? Єли зимвѣ доба за путованѣ сгодно? А зашто ніе? Мы смо вечъ мало пре казали, да вредне и валяне калфе лако наћу посла, а овай нашъ калфа ето зими путуе, дакле е безпосленъ: можемо ли дакле мы мислити да е онъ вреданъ и валянъ? (Не, него морамо мислити, да га нико неће да држи у своіой радионици, што е лень, невештъ, ил' неваляо). А шта мыслите, єли то одъ нѣга лепо што иде зими у танкимъ, подеранымъ хальинама? Треба ли да честитъ калфа набави себи нуждне хальине? Има л' онъ одкудъ хальине набавити? На што треба да троши свою плату? Єли майстору мило, кадъ му се калфа пристойно одева? (Мило е, да како, еръ се изъ тога види да е калфа уреданъ младићъ, кои свое новце не баца у ветаръ и нетроши у лудость.) Е, дакле кадъ видимо да овай нашъ калфа путуе зими, кадъ валяни момци у радіонници седе па раде, и кадъ видимо да у издеранымъ хальинама путуе, шта можемо о нѣму судити? Шта е говорио у путу тай прозеблый момакъ? Коме е онъ то говорио? За кога се онъ бринуо? Зашто се бринуо за свою матерь? По тыма речма судећи, тко е матерь нѣгову издржавао? Єли плата еднога калфе велика? Ако е дакле нашъ калфа одъ свое мале плате матерь издржавао, єли могло нѣму довольно новаца остати за одело? Можете л' садъ погодити, зашто е онъ издеране хальине носио? Хоћемо л' и садъ о нѣму судити, да е невалянъ было? Али іоштъ

незьамо узрока, зашто є онъ по найлюћой зими путовао; дедъ размислите се мало, бы л' се могао наћи какавъ узрокъ, кои бы га у томе справдао! Єл' се могло догодити да є нашъ калфа дуже времена болестанъ быо? Бы л' у томъ случаю нѣговъ майсторъ, кои є можда млого посла имао, за тако дуго време безъ калфе остати могао? Ямачно є дакле морао онъ каквогъ другогъ момка у свою радіоницу узети, а нашъ калфа, кадъ є оздравио морао є себи друго место тражити. А ако у той вароши, где є дотле радио, ніе было празна места, шта є морао онда чинити? Єли онъ могао безъ посла лето дочекати, па да онда иде далѣ? А зашто ніе могао? Ето видите такавъ га случай може извинити у томе што зими путуе. А можда му се майсторъ разболео, пропао, или умръо, па шта є друго онда могао чинити, него на другомъ месту посла тражити!

Изъ свега овога види се, да се може кадгодъ догодити, да и найчестіи калфа принуђенъ буде зими путовати. Єли дакле овай нашъ калфа могао быти честитъ и валянъ при свемъ томъ што є по найлюћой зими и у подеранымъ хальинама путовао? Можемо л' и помислити, да є тако добрый сынъ, кои се своє матере сећао, и кои є ню зновмъ труда свога издржавао, неваляо и непоштенъ младиђъ быо? Ал' кои калфа има имуће родителѣ, па ипакъ иде халькавъ и подрпанъ, може л' се томе замерити? Шта бы намъ кодъ таковога сведочиле нѣгове подеране хальине? (да є лень, и да се хрђаво влада). Шта дакле треба да ради свакій дечко кои є на занату? (Треба да є штедльи, да оставля сваку крайцару на страну, па да набавля себи мало по мало нуждне хальине и обућу, и да има кою крайцару за случай болести.) Треба л' да иде калфа недельомъ у меане и на играпке? Да шта треба да ради у те дане? (До подне треба да

иде у цркву, а после подне, ако є ружно време нека съ добрымъ своимъ другомъ изиђе у слободну Божію природу, па нека сматра дивоте и красоте природне. Одъ туда ће имати три користи: *прво* сабираће себи полезна знања; *друго* сачуваће трудно заслуженый новацъ у свомъ џепу, а *треће* бытће душомъ и теломъ здравъ, задовољанъ, весео, и за свакій посао способанъ).

(Свршиће се.)

Рђаво воспитаніе.

(Продужено.)

Мати ніе смела ово писмо своме Іови показати, и омишљала се да є то наопако воспитаніе, што іой ћерка у Бечу добыя. Изъ писма се тогъ она уверити могла да іой є Персида постала за крако време врло лакомислена, међутымъ іой є мило было што іой є кћи тако добро немачки научила да већъ полу немачко, полу србско писмо пише; само іой є нпакъ неповольно было, што є име променила Найпре намисли да іой нешилѣ новаца, али се после неколико дана разжали, па помисли: „Садъ већъ ніе ни кудъ ни камо, кадъ є кћи у Бечу на воспитанію, мора и она за светомъ ћи, зато ћу іой, крадомъ да Іова незна, послати двапутъ толико новаца колико є у писму искала, па нека купи себи хальине и шеширъ, да є равна своимъ другарицама. — Што науми то и учини. — Фрайла Сидонія видећи да іой є ова прва молба за рукомъ добро испала, после две неделѣ напише другу, у коіой є іошъ више немачкихъ, и по гдекоя француска речь уплетена была. Тако є писмо за писмомъ изъ Беча у Србскій А.... летило, и пи-

смоноша є свако по наслову госпоћи Тадіани предавао, а господаръ Іова добыяо є опетъ друга писма, у коима є воспитаваюћа се ћерка нѣму ласкати и найлепше умилявати се знала, а све зато да и одъ нѣга новаца добые. Другарице су є у бечкомъ пензіонату већъ научиле быле, како се може отацъ и мати варати и за носъ вући, а одъ ньи се кћи Іове Бакалина брзо такоће научила свима вештинама облачења, уредногъ свакидашнѣгъ дангубленя и раскошности. У трећемъ писму искала є већъ фрайла Сидоніа одъ матере новъ свиленый шеширъ с' валомъ; у четвртомъ прекланяла є да іой се пошлѣ за баллъ мор—антикхальина. У петомъ писму молила є да іой се пошлѣ новаца на помаду, а овамо є већъ имала кутице съ руменіломъ и белилом, с' коимъ се крадомъ мазала, и свое одъ природе красно лице гадила.

Тако є фрайла Сидонія три године у Бечу провела, и последнѣ године ніе хтела ни у време одмора кући доћи; еръ є то сасвимъ за гемайнъ држала. Око Дмитровадне те исте године добые она одъ отца заповесть, да сасвимъ кући доће и да ће мати на последню станицу железнога пута у К...., овай и овай данъ предъ ню изићи да ю кући доведе.

Было є тай данъ лепо есенѣ време. На едно по сата пре него што ће паровозъ стићи доће у колодворъ една стара госпоћа. Она беше чисто обучена, у старинску бунду заогрнута и великомъ марамомъ повезана, у руцы имаћаше велики кишобранъ. То є была Тадіана господаръ Іовина жена, коя съ нестрплѣнѣмъ изчекиваше да паровозъ приспе; срце іой є већъ унапредъ одъ радости куцало, а и како не бы, кадъ ће садъ свою давно невиђену единицу после толикогъ дуговременогъ растанка видити, и с' матерньомъ любави загрлити моћи. На савъ едъ што є поднела, на све укоре Іовине што ихъ до пре три године никада,

а одъ тогъ времена због кћерина воспитанія често врло често добыяше; на савъ трошакъ, што є са знанємъ и безъ знања мужевлѣва кћери шиляла; на све то была є старица у овай паръ чисто заборавила, — само кадъ ће већъ єданпутъ кћерь свою видити, и куѣи сасвимъ довести моћи! — Но да видимо како ће се кћи своіой матери обрадовати кадъ ю опази.

Паровозъ застане. Госпоѣа Тадіана упре очи на излазеће женске, али међу ньима неспази свою Персиду. Шта то мора быти помисли она у себи, да се ніе девойчица разболела, па ніе могла данасъ доћи. Стара се разжали, што ту нема нѣне Персиде, и хтеде већъ да поѣе куѣи, кадъ ал' очи нѣне застану на єдной недалеко одъ нѣ стоећой Дами.

Она помисли: „Та ми се женска чини да є наликъ на мою Персиду, али опетъ ніе то она. Та ова є обучена као каква грофица.

И доиста дама та была є у хальини одъ тешке свиле, имала є на глави скупоценый шеширъ, преко нѣга покривало, у руци држала є малый али врло лепъ сунцобранъ; 15 кутія одъ различните величине, и два велика ковчега стаяху предъ нѣнымъ ногама.

Ова дама дуго є стояла тамо амо звераюћи, напоследку мане сунцобраномъ на стару госпоѣу, коя є у тай паръ позна. „Боже! та то є доиста моя Перса! повиче стара, потрчи к своіой кћери и хтеде ю обадвема рука загрлити.

Али башъ као да се нашла дама увреѣена, што є ню старица Персомъ назвала. Она се недаде матери ни загрлити, нити ю хтеде у руку полюбити, него іой само полагано рече: „Шта ме срамотите овде! шта правите овде ковкакве шпектакле!“ Затимъ іой другимъ яснимъ тономъ рекне: „Како сте мама! Шта ради херъ папа! Пазите да нестанете на мое шахтле!

Где сте за толико, већъ има по сата како орде на васъ чекамъ. Кадъ су у варошь улазиле рекне фрайла Сидонія матери: „Абер умъ готесь виленъ мама, какавъ вамъ е то анцугъ. Мене е срамота ићи с' вама, сви ће люди мислити, да сте каква паоркиня у той вашой марами, и у той алтмодвшъ“ бундетини. Баците молимъ васъ изъ руку тай гадный регенширмъ.“

Госпоћа Тадіана съ тужнымъ срцемъ одговори своіой превоспитаной кћери. Персида, дете мое, немой ты мене учити. Я се носимъ као што ми се и покойна мати носила. Моя се ношня никога нетиче, нитъ се я обзиремъ на то, ели коме по вольи или ніе моя ношня. Чега бы се мы имали, кћери, стидити; та мы нисмо Богу хвала никомъ дужни.“

(Свршиће се.)

О свилодѣлію

србскимъ народнимъ учитељма.

Свилоделие е една одъ найкористнии струка економие, коя се особито учитељма, ал' и свима онимъ людма препоручуе, кои нису на теретанъ посао обикли.

Свилоделие неизискуе никаквогъ капитала, даде се са голимъ шакама започети. Свилоделие неизискуе никаквогъ телесногъ напрезаня; неяцка деца и немоћни старци кадри су ове послове извршивати; а цео е посао за неколико неделя дана извршенъ, и по томе пада као нека лака и пріятна забава само.

Свилоделие узгредно терано неможе никогъ одъ нѣговогъ главногъ посла задржати, ер све око овогъ нуждно даде се у часима одмора извршити, кое могу

и деца и челядъ надгледати и сбринути; а доноси при свему томъ лакомъ послу врло лепъ добитакъ.

Свилоделие е учительма едно одъ найзреднии средства школску децу ньиовой младости и снази сасвимъ сгодной и користной забави, и на цео векъ врло користной струци заслуге научити.

Найпосле обученѣмъ деце у овой врло користной струци економие причини учитель целой обштини врло лепе и велике добитке, еръ е свилоделие кадро не само сиротиню лепо окрпити, него и свима осталимъ людма доиста врло лепе узгредне приходе донети.

Ево ће мо навести примера, да е свилоделие и у маломъ терано рада вредно, и да е користно и онде, где нема за тай посао никои други соба до обитаћи, и где се листъ за рану црва куповати мора.

Найманѣ се семена узима $^1/_2$ лота. Отуда се може 25 фун. чаура добити. Ако се 1 фун. по 25 грошића прода, то се преко 31 фр. добие. Одби $^1/_2$ фор. за семе, и рачуни по 2 фор. одъ 1 центе листа, за 4 центе 8 ф. на онетъ претече 22 ф. А кадъ се рачуна посао одъ 25 дана, еръ оно прво 10 илъ 12 дана толишно е маленъ, да га ни у есапъ узети нетреба, то се на данъ а за онай узгреданъ посао добия близу 1 ф. На $^1/_2$ лота семена довольно е 3 сата посла на данъ, и то посла лакогъ, играюћи се; па кадъ една глава о томъ лакомъ а само 3 сата на данъ послу едну ф. добити може, то е зацело особито за сиротиню, алъ и за скакога другогъ врло лепа узгредна заслуга.

Овдесмо узели да се и листъ и семе купуе. Сасвимъ другчие изаће рачунъ, кадъ сваки самъ семе и дудове запати, и више семена за негу узме. Ко 2 лота семена узме, а то ние врло много, и самъ листъ набавля, те само 100 фун. чаура добие, и по 25 грошића 1 фун. прода, добие 125 ф. као узгреданъ доби-

такъ. То е за 4 неделѣ дана врло лепа заслуга, и опетъ ние найвећа, еръ се іошъ већа добити даде.

На 1 лотъ семена иду 20,000 яя. Ако су сва добра, изаће 20,000 црва и толико хиляда чаура. Рецимо да само 16,000 чаура доспе, еръ многи црви с' малена угину, и почемъ у 1 фун. 250 чаура иде, то се одъ лота семена може сигурно 60 фун. чаура добити; по томъ се добие одъ 1 лота семена 75 фор. а одъ 2 лота 150 фор. то изаће на данъ по 5 фор. заслуге, а то е већъ лепа заслуга; пакъ ние ни то найвећа.

Кадъ 250 чаура на 1 фун. иде, то е добаръ плодъ; ал се може с' великомъ чистоћомъ, добромъ снажномъ и обильномъ раномъ, уобште свойскомъ негомъ дотерати, да 200 чаура єдну фун. изнесу, и онда се добие одъ 1 лота семена 80 фун. чаура, и ове су чауре пуние свиле, пакъ се и скуплѣ плаћаю, по 30, 35 до 40 грошића и више; по томе се дакле може одъ 1 лота 120, 140, илъ 160 и више, а одъ 2 лота по 250 до 300 фор. добити, и онда доће на данъ 8 илъ 10 фор. заслуге, то е више него капетанска плата; неможе ни богатъ човекъ више тражити, а некмоли сирома.

Истина е, да оволико неможе одма одъ прва маха онай добити, кои никадъ црве ранио ние; алъ ко се потруди научи и извешти, може већъ у други или трећи махъ ово добити.

Ово се чини за поединогъ богатиегъ човека мали добитакъ, али кадъ га многи люди добию, изнесе големе суме новаца. Кадъ би се у свакомъ селу само по 30 глава са овимъ занимале, то би у 100 села до милонъ фор. за 5 неделя дана, а на сва наша села много милиона фор. за нашъ народъ сваке године, о овомъ лакомъ и узгредномъ послу добивено биило. Милиони фор. наши новаца сваке се године за купов-

ну свилу наполъ изнесу, са чимъ мы сиромашимо, а можемо се обогатити и опетъ свиле наносити. Илядама фамилия могу овимъ свое домаће станѣ знатно побољшати. На ово валя учитељи да помисле, и да знаю, да само они своимъ примеромъ и вољомъ ове добитке себи и народу причинити могу.

При овомъ послу валя се само одъ єдне лудости чувати, држати, да найвећи добитакъ одъ многогъ семена зависи. На найвећи добитакъ може онай рачунати, ко довольно сгодногъ места и обильно добре ране има, а притомъ и црве вешто неговати уме. Безъ овогъ є узалудъ много семе. У овомъ погледу има врло знаменити рачуна: н. п. одъ $^1/_2$ лота, или 8000 найбољи чаура може се добити 60, 70 до 80 фор. и яче; одъ средньи добие се єдва 20 до 25 ф. а одъ лоши кадкадъ ни 5 фор. толика є велика разлика у неги и у доброти и вредности чаура. Болѣ є дакле мало валяно израниti, него гомилама кржави извести, єръ одъ ови нема добитка, ако ће ихъ милиона бити.

Рећиће ко: Єстъ истина, да є свилоделие врло користна забава; алъ ние свудъ прилике свилену бубу неговати; томе треба много дудова, а нити ихъ свудъ има, нитъ се даю свудъ поднеговати; іошъ многи люди и места немаю, где би довольно дудова засадили и довольно црва ранити могли.

Ово све нестои Што се дуда тиче, искуствомъ є посведочено, да онъ свудъ и у ладнимъ пределима и у свакой готово земльи доспева и прия.

Іошъ манѣ стои друго, да места за дудове нема; єръ неосапећи улице, друмове, црквене порте, гробля, и многа друга празна места, што банбадава стое, има низъ сваку кућу по селима толико места, да се свуда лако по єданъ мали дудинякъ засадити може. Уза сваку кућу има іошъ и баштица, коя би место оногъ

скупогъ плота, или они неполезни трняка и беркова са дудовомъ живицомъ ограђена бити могла; а ко би іошъ и око целе куће дудове засадно, имао би и сувише ране за црве. А дудъ место кое заузимлѣ тако богато газди наплаћуе, да зацело ни єдногъ другоъ дрвета ни воћке ни расада нема, кои би газди толико асне доносио. Дудомъ засађеня земля далеко више прихода донесе, него десетъ пута толико землѣ са најбогатиимъ родомъ најлепшегъ жита. Неби дакле штете било ни оне за усеве одређене землѣ дудомъ засадити, ко бы га само за рану црва садно, и ко с' дудомъ и бубомъ вешто поступати уме.

Ми дакле позивамо наше учителѣ, да се свойски овогъ прихвате; где дудова нема, да ихъ поднегую, а где има негу црва да прехвате и децу да поуче, не само да свое станѣ тимъ побольшаю, него да своимъ примеромъ покажу, да се одъ свилоделия и у маломъ ражењогъ велика користъ имати може; єръ онда ће се и други люди тогъ прихватити, кои ће му доцние Богъ зна како благодарни бити, а сиротиня ће га увекъ благосиляти, єръ ће є и лакой и трудъ богато награђующой струци добитка научити.

Учителѣи суокром тог єдини и позвани, рационално вешто обделаванѣ ове економичне струке народъ научити, не само говоромъ деци и недельошколцима казующи, него и примеромъ показующи. У Француской се ради свилоделие има више одъ 250 год. и ради се вешто и прилѣжно, пакъ є опетъ за добро нађено башъ учителѣ у ово коло позвати, да се они подхвате, пуно уверени, да они найвише за разпространѣнѣ овогъ учити могу. И доиста су ньиови учителѣи сила принели, и ньима се найвише захвалити има, да є ова струка економие у Француской онако лепо процветала. Исто онако могу и наши учителѣи учинити, кои годъ себе и свой народъ милую, нека су само уверени, да ние само теранѣ свилоделия у великомъ, него башъ оно у

маломъ, где се као узгреданъ посао ради, коегъ најсиромашнији люди, удовице и сирочадъ деца, старци и богаљи извршивати могу, да є башъ то по народъ одъ највеће користи, єръ ову сиротиню окрпи.

Писмо уреднику „Школскога Листа.“

Овдашнє обштество Велико-Радиначко увидєвши коликимъ є плодомъ полезнєйшій Школскій Листъ у обште кодъ учење се младежи уродио, нашло се побуђенимъ, таковый за овдашнє училиште држати: тако изволте примити овде приложены 4 фор. а. вр. за тек. лето 1860 и одъ мене долеподписаногъ 1 фор. а. вр. на фондъ Шк. Листа, као знакъ уваженя реченогъ Листа. — Да ме доходци мои неограничаваю дао бы и више, но ипакъ у будуће по мало даваюћи нежелимъ изостати изъ числа србске — за напредкомъ тежење и изображенъ омлађине желење — браће наше и т. д.

У Вел. Радинци.

Георгій Кнежевићъ парохъ
и местн. училишта надзиратель.

Поправка.

У 5. брою Шк. Листа 1861. год. страна 70 врста 25. последнє речи: казовно питанє: треба заменити овако: „казовно писанє.“

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 9. У Новоме Саду, 7. Марта 1861. ГОД. IV.

Опомене

Духовной младежи.

(Свршетакъ.)

64. Цео данъ кадъ си се причестио, старай се зауветъ быти чувствомъ духовне радости. Заборави на сваку тугу, еръ како бы жалостанъ быо онай, у кога се уселио господь Іисусъ Христосъ! Проводи тай данъ у молитви и у читаню слова божиега; буди у храму божиемь на вечерню; пази и буди на опрезу да се ни една невазляла мисао непояви у теби; пази и на свое споляшнѣ владанѣ; неплюй, и ако после обѣда узморашъ плювати, а ты негази ногама плювачку у овай за тебе свештеный данъ.

65. Као духовный воспитанникъ валя да се притомъ одликуешъ своимъ владанѣмъ и своимъ боголюбнымъ делима, коя ће печатъ положити на твое духовно образованѣ.

66. Читанѣ светога писма, и другихъ црквеныхъ кньига треба да е любима забава сваког православногъ христіянина, па тако по преимућству и твоя; читай ихъ што можешъ чешће, и научи по нешто на паметъ. На свакій начинъ валя да знадешъ на паметъ песме: Помилуй мя Боже: (50); Господи услыши молитвѹ мою: (101); и Живый кѣ помощи Вышнягw: (90). Такође и неколико молитава с' ютреня и вечерня. То ти е засадъ лако научити докъ си младъ па имашъ лаку паметъ, а кадъ у дужность ступишъ мораћешъ

то знати па ће ти онда бити тешко научити, или ћешъ на срамоту и гриоту свою, остати занавекъ безъ оовога знаня, кое имаю и многи световни люди.

67. Старай се да свакій данъ по свршетку ютреньихъ молитава прочиташъ єдну главу изъ библиє, држећи се притомъ извѣстногъ поредка, а толико прочитай и после свое вечернѣ молитве. Или ютромъ прочитай читанѣ изъ евангелія што є за тай данъ одређено, а вечеромъ изъ апостола.

68. Ако ти є могуће прочитай свакій данъ и житие онога свеца коега спомену є посвећенъ тай данъ. То чини особито у праздничне дане, а животъ твога свеца (кадъ си свечаръ, ил' кадъ ти є именъ данъ) старай се да сазнашъ и научишъ сасвимъ и нека ти светацъ тай буде образцемъ твога живота.

69. Люби и почитуй све што є свето. Свагда са страхомъ божіимъ говори о Богу; и о свему што се тиче богопочитанія и цркве сећай се и говори са побожношћу.

70. У дане недѣльне и праздничне докъ се св. литургия несврши, немой єсти, нит' пити. То нестои лепо ни другомъ коемъ православномъ христіянину, млого манѣ теби, кои ћешъ у чину свештеничкомъ, — ако га те Богъ удостои, — готово свагда до подне, а кадкадъ и дуже морати безъ єла и пића издржати. Навикни се дакле за времена на свако уздржанѣ у єлу и пићу.

71. Люби и уважавай свештеничкій чинъ, и поштуй свештенике, као служителѣ божіе; примай одъ ньихъ благословъ, и съ пристойнымъ чувствомъ полюби свештеникову руку коя те благосиля именемъ господа Іисуса Христа: „Всею дшею твоею благоговѣй Господеви, и їереи єго чти. Бойсѧ Господа, и прослави їерея“ говори премудрый Сиракъ. (7, 31 и 33).

72. Немой да се само чинишъ да си побожанъ; еръ є лицемерство страшанъ грехъ. Но буди истино, у души твоіой побожанъ. Испуняваюћи точно и свесрдно сва правила благочестия и благонравности, — како она коя є дужанъ свакій христіянинъ хранити; тако и она коя особито тебе као духовногъ воспитаника вежу, — нестиди се, нити се наћи увређенъ ако бы те когодъ за то изъ подсмѣха назвао светиньомъ, богомольомъ или бігот—омъ. Неоставляй твога доброгъ обичая с' оваковыхъ укора и подсмевања; сети се онога што є Спаситель казао; „Иже аще постидитсѧ мене и моихъ словесъ, и сынъ человѣческій постидитсѧ его, егда пріидетъ во славѣ отца своего со ангелы свѧтыми. (Марк. 8. 38).

Свагда имай предъ очима и на памети, да се ты припремашъ за таково звание у коме валя да будешъ — —свѣтъ мїра—светлость овога света, па с' тога одъ самогъ детиньства свога старай се да себе украсишъ добримъ свойствима, да бы се тако светлио светъ твой (светлость твоя) предъ людма, да и они видећи добра дела твоя прославе отца нашега кои є на на небесима. *) (Мат. 5, 14. 16.)

С' Рускога превео. Н. Ђ. В.

Поступакъ при предаваню приповедке

изъ П. Єзыкословне Читанке

подъ насловомъ:

„Избављѣный калфа путникъ,"

(Свршетакъ.)

Ако има у месту „момачка дружина" — Gesellenverein, — а оно треба да се валянъ калфа у ту дружину упише и нѣнымъ чланомъ постане.

*) Премда су све опомене, као што є напредъ речено управъ за младиће, кои се за духовный чинъ спремаю одређене, ипакъ

Шта є нашъ калфа хтео да ради, кадъ є озебао быо? Єли могао трчати? Шта є радио, кадъ є осетио да се уморио? Єли то добро было што є сео да се одмори? (Ніе добро было). Я ћу вамъ саобштити, шта приповедаю люди, кои су се смрзнули были. Они веле да су после дугогъ хода на зими, наеданпутъ осетили, да су уморни и санани, па су сели да се мало одморе, али у томъ ихъ є санъ савладао, и тако бы были они у сну и умрли, да имъ ніе помоћь дошла. Чувайте се дакле, кадъ зими путуете, и немойте нипошто сести да се одмарате, него протарите руке и лице снегомъ, попевайте кою песмицу, и приберите сву снагу свою па идите далѣ до найближега места!

Путую ли калфе поединце или у друштву? Како є по њи болѣ, поединце путовати или у друштву? Зашто є болѣ у друштву? (Што се могу разговарати, што може єданъ другоме у случаю нужде помоћи, єданъ другога одбранити и т. д.) Бы л' по нашега калфу было болѣ да є с' коимъ другомъ путовао? Добаръ другъ є на путу велика благодать. Али єсу л' сви, кои се за другове намећу, добри и поштени? Треба л' се свакомъ непознатомъ одма поверити, кадъ смо у страной земльи? Зашто нетреба! Кадъ бы вы себи сапутника избирали, бы л' изабрали за таковогъ познатогъ или непознатогъ младића? Зашто познато-

се оне с' малимъ изузеткомъ могу употребити и у свима народнымъ школама с' тымъ већма што су млоге изведене изъ побожныхъ обичая кои су до скора и у нашемъ народу постояли, и кои и сада іоштъ постое на оны месты где се наши люди одъ свое цркве одпадили нису. По себи се разуме, да се ово неће овако редомъ читати и учити, као што є ту изложено, него само треба да учитель и катихета у сгодныхъ приликама часъ єдну часъ другу опомену ученицима даю, њима своимъ примеромъ предходе, и на извршенѣ датыхъ правила да строго пазе.

В·

га? Чувайте се дакле одъ друштва онаковихъ людій, за кое нисте уверени да су поштени и добри!

Знате л' изъ библичне повѣстнице за каквогъ доброгъ сапутника? (анђео Рафаилъ, кои е у човечіемъ облику пратио Товію на нѣговомъ путу).

А знате ли изъ житія светыхъ за два добра и верна друга? (Св. Василие Великій и Григорие Богословъ).

Садъ хајдемо далѣ! — Ко е наишао на калфу? У каквомъ е станю калфа тада быо? Е ли прошао поштанскій слуга покрай смрзнутога човека безъ свакогъ саучешћа? Шта значи то: „*Овай осѣти у срдцу своме сажаленѣ*? Шта е дакле наумио быо поштанскій слуга да ради? А е ли му онъ самъ могао помоћи? Зашто ніе могао? Шта е дакле радио, кадъ е увидио да ніе у станю самъ кукавноме туђинцу помоћи? Кога е молио тай слуга за помоћъ бедномъ човеку? Е ли дужность свакога христіянина несрећномъ страдалнику помоћи? Каква е то дужность? Е су ли они люди, што су изъ крчме ишли, испунили ову дужность надъ онымъ смрзнутымъ човекомъ? Шта су они одговорили на молбу слугину? — Смемо л' мы одрећи помоћъ бедноме, све ако се незна за цело хоће л' наша помоћъ нѣму одъ користи быти? Е су ли они чинили, што е требало да чине? Како се дакле они називаю у књизи? (Немилосрдни люди!)

Ко е дакле помогао ономъ смрзнутомъ човеку? Како е надничаръ помогао? Бы ли ономе смрзнутоме было поможено да га е одма са зиме онако укоченога и смрзнутогъ у врућу собу унео? (Не бы, онъ бы онда ямачно за навекъ мртавъ остао). Шта дакле ваља радити кадъ на смрзнутогъ човека наиђемо? (Треба га нйпре подъ кровъ, али у ладну куйну или собу унети, метнути га гологъ нагогъ у корито пуно снега, и съ снегомъ га обтрпати. Мало после треба

га снегомъ трти по своме телу, и кадъ већъ мало к' себи долазити почне, онда га треба с' сувимъ чаршафомъ изтрти, у малко угріяву собу унети и у кревет метнути, па с' хальинама утрпати. На тай начинъ, ако е іошт живота у њему, доћи ће онъ къ себи. Међутимъ треба, ако е само могуће, одма искусногъ лекара позвати, кои ће знати, шта му ваља радити, да смрзнутога у животъ поврати.)

Ели калфа тай одма оздравио, чимъ е къ себи дошао? Ко га е за то време дворио и ранио? Каква су то дѣла, што е свій сирома надничаръ према бедноме калфи чинио? Коя е дела милости надничаръ испунио? Ето видите децо, да и найсиромашнін човекъ може дѣла милости другима людма чинити!

Има ли у св. еванђелію коя притча, што е наликъ на ову приповедку нашу? (То е притча о милостивомъ Самарянину). На кога изъ ове приповедке треба да се вы угледате?

Рђаво воспитаніе.

(Свршетакъ.)

Господаръ Іова стаяо е башъ за тезгомъ кадъ му дошавша изъ Беча кћерца с' матеромъ у дућанъ уђе. Опазивши ю тако обучену, савъ се у лицу снужди, и немогаше тада ни речце проговорити. А зашто? Ето зашто. — Њему е на паметъ пала кћи комшие Радише, коя е за ово четиръ године одъ како е изъ ерцигунга дошла, свога богатогъ отца упропастила, да се овоме башъ данасъ на явной дражби одъ дуга салашъ продае.

Іоштъ е у већой жалости была госпоћа Тадіяна.

Она се то вече у своіой куйни на само сита наплакала што ю є тако кћерца предусрела.

Али узалудъ бяше савъ плачъ и сво ядикованѣ; узалудъ сви савети, молбе и опомене. Фаила Сидонія остаде при своме. Чимъ она у дуѣанъ ступи одма заповедаюћимъ тономъ проговори: „Maman, ma chambre? Wo ist mein Zimmer mama? Немогу я ове шахтле ту у дуѣану држати. Нека ихъ шегртъ горе однесе!“

На еданъ сатъ после свога доласка затвори се фаила Сидонія у свою собу, и наће се у послу спремаюћи свое шешире и хальине, развлагаюћи лончиће с помадомъ, и бочице с' мирисавимъ улѣмъ. Кадъ све то свршн а она се онда найпре разчешля, па онда се на ново фризирати почне. То є траяло читава два сата а међутимъ є она певушила француске арие, тако ясно, да се чакъ у дуѣанъ чути могло.

У чему се дакле састояло воспитание госпоћице Ружичићеве? Ето у чему. Она є знала немачке речи у свой србскій говоръ мешати; сваку врсту одъ хальине и сваку материю одъ ков се хальине праве знала є француски именовати; исто тако знала є француска имена одъ свакояке врсте чешляня, одъ свию помада, и мириса, одъ свакоякихъ тортій и паштета. Осимъ тога знала є немачке титуле изреѣати одъ свию Димаовихъ и Сиовихъ дела, као: Драй мушкатире, фиръ гренадире; драй яре форхеръ; фиръ яре наххеръ итд. итд. Па садъ нека се усуди ко рећи да то ние воспитана девойка была!!

Овако воспитана фаила Сидонія седила є пре подне одъ 11 сатій до 12; и цело после подне у дуѣану, па є тамо извиривала на врати; разговарала се, кокетирала и смеяла са младимъ ветропировићима, кои стадоше одъ садъ све четће полазити господаръ Іовинъ дуѣанъ, бояги да купую смотке, а овамо имъ ние было до смотака, него до удворяваня фаили Си-

донiи, коя се са свога билдунга, и своихъ нобл-хальина по свой вароши разгласила.

Тако е было данасъ, тако сутрa, еле за два месеца дана мало помало оставише све болѣ муштерие господаръ Iовинъ дуђанъ: а и како небы, кадъ се господа ветропировђи и лепа кћерка Бакалинова непрестано засмеяваху и немачко-француско-србски кликотаху, па се поштенымъ муштеріяма чиниило, да ихъ ова безобразна голобрада дерладъ изсмеяваю.

У колико се фрайла Сидонiя предъ странима као добра показивала; у толико е у куђи према отцу и матери и према домаћима гора и бешня была. Она е была правый тиранъ куђный. Нaйпре е савъ намештай собный изкритизирала, све е викала: политуръ, политуръ! докъ iой отацъ ние у собу политиране ствари донео. Свете иконе е изъ собе избацила; билдунгъ недопушта да се те ствари у соби налазе, еръ бы нобл- визите помислиле да е фрайла Сидонiя биготъ, и да iоштъ нешто на веру држи. У место икона покуповала е ковкакве контрафе на коима е было свакоякихъ накарада па iоштъ и безобразлука. Ћилимъ, кои е одъ пре у чистой соби на столу стояо, садъ е дошао на патосъ, те се па нѣму газити морало; столице и канабета купише се нова па све на федеръ. Бадава се свему томе сирома отацъ противио; фрайла кћи е дотле молила, и плакала, докъ iой отацъ небы зажмурио, па купио часъ ову часъ ону стварь. Знала се она и разболети, кадъ се иначе ние помоћи могла, а кадъ се отацъ ни на нѣну измишлѣну болесть осврtао ние, онда е дама знала отићи сама, и оно што iой е требало на вересию купити, а тата нека после исплаћуе конте, како му е воля.

Фрайла Сидонiя е у 9 сатiй устаяла; до 11 се облачила и чешляла; у 11 сатiй е доручковала; а ручакъ, — ручакъ се морао због нѣ у три сата по-

сле подне држати. Кадъ су родитељи постили, њој се морало обашка кувати: она ніе могла постити више никадъ него само на велики петакъ у подне, па и то кадъ е тай данъ предъ вэче ишла у цркву да гледа Христовъ гробъ; или болѣ рѣчи да се с' младићима у цркви унтерхалтуе, говорила е: „Ахъ Боже прости, куртала тога поста, башъ мора човекъ кор (т. е. немачко gar) болестанъ постати одъ тога невалялогъ ела; ніе то за насъ кое смо одъ билдунга.

Госпоѣа Тадіяна ишла е досадъ сваке неделѣ на ютренѣ а и на служби е была увекъ у друго звоно. Фрайла Сидонія ніе ишла ни на ускрсъ на ютренѣ; то е — говораше она — алтмодишъ. Заръ самъ луда да пре зоре устаемъ? На службу ишла е само о велики свеци и то никадъ пре четвртогъ звона. У цркви ніе скидала рукавице, редко се крстила, него се непрестано разговарала съ ветропировићима, кои су стаяли у они столови што деле мушку цркву одъ женске, и нису были окренути главомъ олтару, него женама.

Па гледайте іоштъ горега чуда. Госпоѣа Тадіяна дотле ніе имала мира одъ свое високо изображене кѣери, докъ ніе у место капе шеширъ понела, и изсечене ципеле са помоднымъ ушниранымъ ципелама променула. Сирота старица, кадъ е првый путъ тако напараѣена у цркву са кѣеромъ своіомъ пошла, ніе никоме смела у очи погледати, а ніе башъ умела лако ни ићи у тымъ помоднымъ ципелама, него се свакій часъ бояла да непадне. Нѣне друге и комшинице ю исмеяваху што се покондирила, а њој сиротой ніе та мода одъ срца ишла, него ю е фрайла кѣи на све те промене приморала.

По господаръ Іову было е садъ све наопако, и свакій данъ горе. Досадъ е свакій данъ было госпо-

сподаръ у кући, и држао е свой дућанъ и трговину свагда у таковомъ стању, да су њему бывали други дужни, а онъ никоме. Садъ е већъ напредъ увидио, да му рачунъ неће добро испасти. Ал' бадава е онъ говорио то своіой кћери. Воспитана фрайла незна што се неможе; него вичe еднако као помамна: „Мени мора быти; мени мора быти; кадъ имате кћерь морате се за ню старати; немогу я быти последня у вароши! Вы сте папа одъ старога шлога; вы незнате како сада светъ стои; садъ су друга времена; ко ніе ноблъ и на велико, тай болѣ да ніе ни живъ."

Тако прође една пуна година; дванаесть месецій пуныхъ свађе, домаћега раздора, и родительскога еда прохуђеше, и напоследку старый господаръ Іова, као побеђеный юнакъ приклони главу, и кровъ плачь проговори: „Кадъ ме неслушашъ кћери, а ты ради како знашъ; видиће люди на што ће тай великій нобилитетъ извући!" — Са овымъ речма ућути и зажмури господаръ Іова, али му уедно и срдце одъ туге препукне; беду свою ние онъ могао дуже гледати, еръ се наскоро разболи, одъ болести, одъ кое се више ни придигао ние.

Докле е Господаръ Іова боланъ у кревету лежао, дотле се у дућану много коешта промешило. Фрайла Сидонія дала е тезге и полице на ново премазати, стаклене излоге, пуне свакоякихъ посластица, ставила е на обадва прозора; на врата изметнула е нове табле, на коима су была измолована деца што кафу туку, смотке пуше, и дуванъ мере. У вече горео е у дућану гасъ, еданъ калфа послуживао е муштерије, а фрайла Сидонія седила е на увишеномъ месту покрай прозора, и ние се у продаванъ мешала, него е читала какавъ француски романъ у немачкомъ преводу, пушила смотке или се с' младићима разговарала.

Међутимъ е дућанска каса све праздния бывала,

а и како небы, кадъ фрайла Сидонія сваких 14 дана нову хаљину правити даје. Старый господаръ Іова лежао је све једнако у кревету, и сваки данъ му је све горе и горе было. Једнпутъ га је старый вѣговъ познаникъ др. Милошевићъ, кои га је пре неколико година одговарао да кћерь у Бечь пошиљѣ, походио и видио у каквомъ се онъ спасномъ стању налази. Господинъ овай полазећи одъ болестнива куће сврне у нѣговъ дућанъ, и фрайли Сидонію, коя се у тай паръ башъ с' младићима о прочитаномъ роману разговарала, с' озбиљнымъ гласомъ проговори: „Несрећна кћери! Твой је отацъ на самрти; ты си га убила!“ Ове речи продру као мачь кровъ срце све размажене девойке, оне јој очи отворе, и смртну рану зададу нѣној сујети, раскошности и лажномъ воспитанію! Али је садъ већъ све касно было!

На по сата доцније почне издисати господаръ Іова. Нѣгова кћи с' разплетеномъ косомъ клечала је кодъ постеље молећи отца за опроштенѣ, и любећи му десницу поливала ју је с' сузама горкога каяња.

Умирући дуго је жмурећи ћутао. Напоследку отвори очи, погледа клечећу кћерь, и спусти свою малаксалу руку на нѣну главу па рекне: „Богъ нека ти опрости. Да си срећна и благословена кћери моя!“

И душа нѣгова одлети на небо. —

Садъ сви знате зашто је дућанъ Бакалиновъ затворенъ, и зашто се савъ еспапъ нѣговъ путемъ јавне дражбе распродао, али сте једно могли чути шта је рђаво воспитаніе, и до шта оно довести може.

Ова је приповедка истинита, и на жалость у животу обичномъ често се у различитомъ виду повторя. —

посрбио

Срболюбъ.

Колевка и мртвачки сандукъ.

Две узвишене слике стою на оба краја нашегъ живота: колевка и мртвачки сандукъ, како наликъ! Обе чине две оне точке, кое намъ животъ граничу, обе су тако тесне кућице, и опетъ доста простране за свое обитателѣ. Ал' кодъ њиове наличности како су врло различне!! Кадъ се кодъ колевке сладке сузе радости топе, кодъ мртвачкогъ сандука се горке сузе бола лију; вр у колевци е једно биће настало, а у сандуку једно биће престало; у колевци почива једанъ здравъ, пунъ и весео животъ, а у сандуку једна укочена слика смрти.

Колевка и мртвачки сандукъ, како близу и како раздалеко! Колевка тако мила, мртвачки сандукъ тако страшанъ! Ал' испунимъ ли време кое обе раставља верно с' дарованомъ снагомъ, онда ми постаю оба пријатна места одмора: онда ми е колевка мртвачки сандукъ, коя почетакъ једногъ драгоценогъ растенија крие, а мртвачки сандукъ колевка вечногъ живота.

п. Миланъ П.

Сребро и гвожђе.

Сребро поче једномъ неразсудно и пренаглѣно овако гвожђу говорити: „О ти опака, зла материо несреће! Небровна преступлѣња бивају у свету чрезъ тебе, вр изъ тебе се праве мачеви, џида, копља, шлем и паклене оправе, за погублѣнѣ и каштигованѣ люди, чрезъ тебе бивају ратови, распре и раздори. Кадъ неби ты био овде, онда би светъ у миру почивао“ — Гвожђе е мирно ово саслушало, и разборено себе овако извинило: „О брате, каква си ти дѣла садъ изговорио! Я ти нечинимъ никакву неправду, ал' разсуди само у истини, дал' я као што кажешъ зло дѣламъ, и ты ћешъ наћи, да се ништа безъ мене збити неможе; да се чрезъ мене сва худо-

жества и вештине извршую; и земля се чрезъ мене доведе, да плодъ принесе. Люди се паште око мене и произведу изъ мене шта желе, ал' я се непротивимъ њима, и я имъ се покоравамъ као што е творацъ установио, и кадъ зло изъ мене начине, ние моя кривица, еръ я тако морамъ. Ти напротивъ извршуешъ грдну неправду, еръ чрезъ тебе биваю вараня, краће и убиства, чрезъ тебе пропада правда и истина, бива лихоимство и грабежъ, ти развраћашъ люде и доводишъ ии до осуде и проклетства, зато ти се пристои да ћутишъ." Ал' оно незна ћутати, кое неразуме говорити.

п. Миланъ П.

Милошъ у Латинима.

(Ёдна песма за на изустъ ученѣ у срб. народной школи.)

Када славни Српски кнезъ Лазаре
Посла зета Милошъ Обилића,
У Латине да купи араче;
Латини га дивно дочекаше,
И господскомъ части угостише,
Те га воде предъ бијелу цркву,
Предъ бијелу цркву Димитрию,
Пакъ се фале госпоа латинска:
„Гле видишъ ли војвода Милошу!
„Видишъ нашу цркву Димитрию,
„Какова е и колика ли е,
„Ви немате таковие цркви."
Вели њима војвода Милоше:
„Ви сте мудри госпоо матинска,
„Сте мудри, ал сборите лудо:
„Да ви знате наше намастире,
„Наши славни цара задужбине,
„Какови су и колики ли су!

„Да видите лавру Студеничку,
„Не далеко одъ Новогъ Пазара;
„Да видите Ђурђеве Ступове,
„Кодъ Дежеве старие дворова,
„Задужбине цара Симеуна;
„Да видите чудо невиђено,
„Бѣл' Вилиндаръ усредъ горе свете,
„Задужбину Саве светителя,
„И његова отца Симеуна;
„Да видите Жичу кодъ Мораве,
„И кодъ Ибра више Карановца;
„Сопоћане Рашки на извору,
„Задужбине светога Стевана,
„Србскогъ краля првовенчанога;
„Да видите Паправу велику,
„Виш' Зворника Спречи на извору,
„Подъ високомъ горомъ Бороговомъ,
„Задужбину Вукана жупана,
„Да видите високе Дечане,
„Кодъ Призрена града биелога,
„Задужбину краля Дечанскога;
„Да видите Рачу пребиелу,
„Кодъ Сокола украй воде Дрине;
„Да видите липну Троношу,
„Кодъ Лознице на рѣци Троноши;
„Задужбину браће Југовића;
„Да видите славну Раваницу,
„У Ресави ниже Параћина.
„На студеной рѣци Раваници,
„Задужбину нашегъ господара,
„Господара славногъ кнезъ Лазара,
„И остале србске намастире,
„Да видите пак' да се дивите,
„Какови су и колики ли су!
„Шта е ваша црква Димитрия?

ГГ. Приложница*) на „Фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32.–1.

ГГ. Никола Мандушићъ бележникъ у Куштилю 8 фор. Браћа Антоновићъ у Липову 8 фор. Емилъ Милиновићъ учитель у Вуковару 2 фор. Петаръ Шукићъ учитель у Негославцу 2 фор.

Изъ Новогъ Села у Банату.

ГГ. — Атанацковићъ ц. к. капетанъ 2 ф. Ђорђе Ђуричинъ парохъ 2 фор. Любомиръ Ивановићъ 3 фор. Сава Ивановићъ 2 фор. Симеонъ Ст. Зега 3 фор. Михаило Ивановићъ 2 фор. Василије Ивановићъ 1 фор. Гђица Александра Поповићева 1 фор. Иованъ Петковићъ учитель 2 ф. М. Атанацковићъ учит. спомоћникъ 1 фор. Лазаръ Павловићъ ученикъ 1 фор. Н. Михайловићъ изслуж. стражмештеръ 1 фор. Любомиръ Мариновићъ ученикъ 1 фор. Никола Петковићъ граничаръ 1 фор. Петаръ Чавошки гранич. и туторъ црквн. 1 фор. —

Г. Димитрије Кода грађ. и трг. у Н. Саду. 30 ф. Г. Иованъ Политъ трг. и гр. новос. 10 ф. Гђа Анка Милетића 10 ф. —

Прeч. Г. Максимъ Папићъ протопресв. жабальскій 5 ф.

Изъ Старогъ Футока.

ГГ. — Сава Стоишићъ пар. и мѣст. управ. школе 10 фор. Ђорђе Груићъ парохъ и чл. конс. 1 фор. Максимъ Ивановићъ парохъ 1 фор. Гаврилъ Поповићъ адвокатъ 10 ф. Димитрій Милетићъ бележникъ 2 фор. Иованъ Ивановићъ трговацъ 2 фор. Гђа Александра Стефановића изъ Нов. Футока 10 фор. Павле Поповићъ трговацъ 1 фор. Лазаръ Шиячкій кнезъ 2 фор. Гаврилъ Іосифовићъ туторъ црквн. 1 ф. Иованъ Пантелинацъ трговацъ 2 ф. Александръ Ползовићъ трговацъ 1 фор. Андрија Милићъ 50 нов. Миланъ Іовкићъ 1 фор. Васа Петковићъ 1 ф. Петаръ Ивановићъ 50 нов. Урошъ

*) Имена гг. Приложника на Фондъ Школскога Листа до 1861. год. назначена су у 35. бр. Шк. Листа одъ 1859. год. и у 38. 39. и 48. бр. 1860 год.

Петровићъ 1 фор. Стефанъ Григоревићъ 50 нов. Миланъ Касаповъ 50 нов. Павле Ефремовићъ 40 нов. Лука Мога 2 фор. Алекса Живановъ 2 фор. Стефанъ Гибарацъ 1 фор. Гаврилъ Илићъ 40 нов. Лазаръ Вукотићъ 40 нов. Лазаръ Бичанскій 50 нов. Живанъ Маријъ 50 нов. Петаръ Живаниćъ 30 нов. Ђорђе Букинацъ 50 нов. Петаръ Станковъ 50 нов. Тома Симеоновићъ учитель 1 фор. Іованъ Іосифовићъ девояч. учитель 1 фор. Іосифъ пл. Јелинацъ ученикъ 30 н. Іошъ њихъ 8. родољубаца заедно 1 фор. 50 нов. —

Г. С. Стаићъ изъ Вел. Бечкерека 15 ф. —

Преч. г. Алекс. Дргићъ парохъ Коморанскій 1. ц. дук.

Изъ Старогъ Врбаса.

ГГ. — М. Миловановићъ парохъ 1. ф. В. Поповићъ администраторъ 1 фор. С. Коићъ трговацъ 1 фор. Гђа Персида Мороквашића изъ Сомбора 1. фор. Гђа Конст. Влашкалића 1 фор. Несторъ Докићъ економъ 1 фор. П. Коићъ чизмаръ 50 нов. Гђа Јулијана Стојковића 40 нов. Димитр. Стефановићъ црквн. туторъ 40 нов. Сам. Аврамовъ 40 нов. Исидоръ Куниćъ 40 нов. Мојсей Паниćъ 30 н. Іошъ њихъ 38. родољубаца заедно 5 фор. 35 нов.

Изъ Брестовца у Банату:

ГГ. — Арсеній Поштићъ, парохъ и конс. чл. 2 ф. Лазарь Поштићъ, капеланъ 50 н. Панта Продановъ, земледѣл. 1 ф. 40 н. Ананій Петровићъ учитель 30 нов. Мих. Маоръ, сенаторъ 1 фор. Коста Поповъ земледѣлацъ 1 фор. Іосифъ Поштићъ угоститель 1 фор. Лука Поп. аренд. 2 фор. Іоштъ њихъ 10. земљодѣл. заедно 1 фор.

У брою 8. стр. 113. вр. 14. место да, треба на, — у предпосл. реду место можо, треба може. — Стр. 118. врста 30. место једнога треба једнога. — Стр. 119. вр. 31. штедљи треба штедљивъ. — Стр. 125. вр. 32. милонъ треба милионъ. У предпосл. реду биило треба было. Стр. 128. вр. 11. место 1860. треба 1861.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврт год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 10. У Новоме Саду, 14. Марта 1859. ГОД. VI.

Светыхъ четрдесетъ Мученика.

На триста година после Христа за владе цара Константина, али пре него што се овай у Христову веру обратио быо, Мучитель Ликиније, кои е у Азіи владао, изда заповесть, да се сви христіяни римскимъ боговима кланяти имаю, и кои то небы учинио, да се страшнымъ мукама умори. У граду Севастіи, кои се другчіе и Никомидіи зове и у Арменіи лежи, налазило се тада едно оделенѣ цареве войске, кое се звало дванайста Легія. У Легіи той было е 40 войника, кои се непорочнымъ и добродѣтельнымъ животомъ одликовали, и были храбри, юначни и точни у испуняваю своихъ дужностій. Сви ови были су христіяни.

Кадъ се овой войски заповесть прочита, да се свакій войникъ идолима поклонити има, тада оныхъ 40 войника' изиђу изъ реда и признавши явно да су христіяни, рекну, да се они идолима поклонити неће, нити ће бездушнымъ делима човечіихъ руку жертву принети. На то буду одведени предъ судію кои имъ строгомъ каштигомъ претити стане, ако заповесть неизврше; но они одговоре, да нема те силе на свету, коя бы кадра была ньи одъ свете вере одвратити. Тада ихъ судія даде немилостиво избити, у ланце оковати и у тавницу бацити, где су 8 дана лежали. После тога буду изведени предъ войводу, кои е было заповедникъ надъ целомъ томъ войскомъ, и пошто и предъ овымъ смѣло и безъ найманѣга страха исповеде Христа, буду сви на смрть осуђени.

У то време была е яка зима, притомъ е горнякъ ветаръ страховито дувао, и съ тога е зима іошть люћа была. Судія заповеди да се христіянски войници голи, наги у езеро баце, те да се тамо посмрзаваю. Ово е една одъ найужасніихъ мука', кою е само найзверскіе срдце измислити кадро. Али 40 войника' неуплаше се одъ те грозне муке, него отиду одма на одређено место, поскидаю са себе хальине, и наги уђу у езеро кое е было кодъ града Севастіе. Место за мученъ одређено е было хотимице близу топлога купатила, да може свакій осуђеникъ, чимъ се Христа одрече, у купатило ући, и своме страданю край учинити.

Три дана су мученици у води грозну муку подносили, три дана су подъ найлюћимъ боловима лагано умирали, али ипакъ сви осташе постоани, еданъ е другогъ наговарао да юначки подвиге смртне заедно издрже, и овако су се сви скупа Богу молили: „Насъ четрдесеторица смо у ово езеро ушли. Дай о Господе, да сви четрдесеторица примимо одъ тебе венце мученичке, и да ни еданъ безъ венца неостане. Четрдесетъ е брой частанъ, еръ е Мойсей 40 дана' постио па е заповести одъ тебе приміо; и Илія е постомъ одъ четрдесетъ дана' удостоіо се видити лица Твога.“ Молитва светыхъ мученика' испунила се, али другчіе него што су они мислили.

У край езера постављен беше стража да пази на мученике. Сви стражари ноћу засне, само еданъ на стражи остане. Овай спази велику светлость и види сяйне и дивне круне надъ главама светыхъ страдалаца, али ніе было 40 круна' него само 39. А то е зато, што су едномъ страдалцу муке додіяле, па е крадомъ одъ другихъ изишао био изъ езера и отишао у врућу кућку съ намеромъ, да се Христа одрече; али чимъ у кућку уђе, згоди га ударъ, и онъ

издане. Тако е несрећникъ овай желећи сачувати земальскій животъ, изгубио и земальскій, ал' и вечный. Но Божія благодать, кое се овай лишио, излила се на другогъ човека. Онай стражаръ, кои е сяйне вѣнце надъ главама светыхъ страдалаца' и смрть однадникову видио, свуче са себе хальине, скочи у воду, доће међу мученике, и повиче: „Я самь христіянинъ. Господи, Боже мой, я веруемъ у тебе, у кога верую ове твое праве слуге. Прими и мене, господи, причисли ме къ овыма, и удостои ме да за тебе мученъ будемъ.“ — И Богъ даде овоме страдалцу, те е и онъ надъ своіомъ главомъ сяйный венацъ победе угледао. Тако обрадовани овымъ новымъ другомъ свети мученици съ ньиме заедно прославляху Бога.

Напоследку, кадъ се мислило да су се већъ сви страдалци скончали, буду они изъ воде изваћени, и на кола натоварени, да се на спаліште однесу. Губительи опазе да е наймлађи страдалацъ, кои се Милитонъ зваше, іоштъ у животу, и хтедоше га на страну оставити, у надежди, да ће се онъ Христа одрећи кадъ къ себи доће. Овай Милитонъ имађаше матерь, коя беше пука сиротяца. Кадъ она опази да губительи хоће да сына нѣногъ поштеде, приступи къ нѣму и наће га само толико у животу, да е іоштъ болове осећати могао. Съ угасаваюћимъ се и изнемоглимъ очима гледаше страдалацъ свою милу майку. И мати осећаше горку болю, гледаюћи страшну смрть свога чеда, али ипакъ съ духовномъ крепошћу опоминяше га да буде постоянъ у вери и да претрпи до конца. Шта више, она га сама своимъ рукама однесе и метне на она кола, на кояма су мртва телеса нѣговихъ састрадалаца на спаліште ношена, да и у смрти съ оныма буде, съ кояма е заедно толике муке за Христа претрпио. За колима ишла е мати Милитонова пратећи свога

сына и нѣгове састрадалце на место где имъ телеса поганици ватромъ сапалише.

Дивный е ово примеръ духовне крепости, какавъ е само вера православна произвести кадра. Да нису ови свети мученици живу веру имали, то бы они веѣма ценили были свой животъ, земальско благостанѣ, и заповесть свога невнабожногъ господара, него заповесть божию; а Милитонова мати да ніе имала крепости духовне коя се одъ живе вере у Бога раѣа, небы могла найвеѣу жалость свою, смрть сына свога тако юначки поднети.

Св. Василіе Великій, св. Григоріе Нисскій и други знаменити свети отци говорили су и списали похвална слова у славу 40 мученика; а света православна црква чинеѣи споменъ овымъ страдалцима 9. Марта сваке године, одредила е да се на данъ тай, осимъ ако у неделю пада, преѣеосвеѣена служба Божія служи и да се на ньой апостолъ и евангеліе чита.

Разговоръ свештеника съ христіяни о томъ да неваля у говору употреблявати срамне речи.

Свештеникъ. Мени се чини брате мой, да се теби неѣе допасти ова моя данашня посета. Ал' шта ѣемо? Мы се обично у првый махъ срдимо, кадъ намъ ко истину у очи рекне, а после кадъ к' себи доѣемо и размислимо добро о ствари, онда и сами се уверити можемо, да е онай кои насъ е саветовао, право имао, па му іошъ захвалюемо, и поправимо се. Тако баремъ быва кодъ паметныхъ и разборитыхъ людій.

Парохіянинъ. И я држимъ да е гріота одъ Васъ непримами савета. Ко бы насъ и могао болѣ одъ Васъ учити и упуѣивати на добро. Мы смо люди прости, и у гресима огревли.

Свеш. Порокъ о коме самъ намеранъ съ вама говорити, постао е готово обштински; мало ихъ има данасъ међу нашима людма, кои тымъ порокомъ заражени нису. Зато ми е мило, што се овде кодъ тебе скупило велико друштво, па ће баръ сви моћи чути што говоримъ. Сећашъ ли се како си прошасте недељ кадъ си куће ишао, говорио неваляле погане речи.

Парохіянинъ. Е, отче, я самъ онда био знашъ мало весео; ишао самъ изъ гостію.

Свеш. Но ты си ипакъ био при себи, и знао си шта говоришъ. Што трезанъ мисли, то піянъ говори. Да се ниси навикао у трезвеномъ стању неваляле речи говорити, небы ихъ био ни піянъ на своя уста изговарао.

Парохіяни сви заедно. Отче, та то е нашъ простачки обичай да тако говоримо. Сви смо мы такови.

Свеш. Тако е жали Боже. У целомъ нашемъ селу, едва ћешъ наћи неколико скромныхъ людій, кои никада непсую. Сви остали псую, и говоре срамотне речи безобзирке. На већъ и деца се ваша изъ малена на то уче! — Вы сте се тако привикли псованю, да већъ млоги изговараю те речи као неке пословице. Ако у ютру марвинче ранишъ, а ты му псуешъ то и то! Ако ти когодъ одъ млађихъ неуради добро посао, ето тебе опетъ где га псовкомъ исправляшъ и карашъ. Ако сынъ отца, или жена мужа разерди, понавља се та иста исторія. Млоги одъ васъ до таквога су безобразлука дошли, да и предъ свештеникомъ псую, а има ихъ на жалость, кои као поганици псую крстъ, законъ, свеца, и — страшно е и казати, самога Бога! Невалялый тай обичай прешао вамъ е у наравъ; млоги се убезекну, кадъ имъ кажемъ да е гріота псовати, а неки се и диче тымъ невалялымъ обичаемъ, и псујући држе себе за јунаке и разумняке, а овамо нема горихъ страшльивица' и лудака, него што су они.

Парохіянинъ. Неки путъ не бы хтео отче псовати, ме алиразлюте . . . !

Свешт. На заръ ти псовка помаже у томъ случаю. Заръ ти є онда лакше кадъ опсуешъ. Знамъ я любезный мой да имаде млого люди, кои кадъ се разсрде псую, али тіи рекао бы, као да хоће зло іоштъ горьмъ да учине; порокъ хоће да с' порокомъ излече! Болѣ бы было да се уместо тога прекрсте, и да одѣуте па бы ихъ прошла лютина и савъ ѣдъ. — Међутимъ пытамъ я васъ, єсте л' вы кадгодъ размишляли о томъ као є великій грехъ псованѣ, и како шкоди онъ благонравности.

Парохіянинъ. Научите насъ, отче. Можда ћемо се мы лакше поправити, ако дознамо, како є великій грехъ псовка.

Свешт. Псовка є грехъ, кои се забранює у седмой заповеди; псовка є путъ къ развратности, она є речма извршена развратность. Где се псуе, ту се у полакъ повлює и нечистота, а нечистота є грехъ смртный, као што изъ науке христіанске знате. Кадъ є господъ Іисусъ Христосъ разпетъ было, онда га є онай разбойникъ што є было на левой страни грдио, а грдили су га речма и они поглавари и старешине кои су викали: „А, а, то є онай што вели да є кадаръ разрушити цркву и за три дана ю сазидати!“ Св. апостолъ Павле, захтева да се скрнаве речи међу христіянима не говоре, да имъ ни имена нема. (Ефес. 5. 3, 4).

Псовка скрнави и наше уображенѣ, и слухъ, и єзыкъ и владанѣ наше. Єли могуће да човеку предъ очи неизлазе невалялства, кадъ неваляле и срамне речи на уста своя произноси? Слухъ нашъ, кои треба да пази само на чисте и полезне речи, са гадныхъ нашихъ речій кужи се и скрнави. Єзыкъ, кои бы требало да слави Бога, обезсвећује се псованѣмъ. Помислите само, ніе ли гріота, онымъ истымъ єзыкомъ,

— коимъ призивате име Божіе, име отца и сына и светога Духа, — разпратне и гнусне речи говорити. На што е іоштъ страшніе. Вы примате на своя уста св. тело и крвь Христову, па на та иста уста говорите погане речи. Напоследку люди доброга владаня, кадъ васъ чую где говорите ковкакве гадне речи, одъ тога ее сгаде, ожалосте, а млоги се съ тыхъ вашыхъ речій покваре и пођу вашимъ трагомъ.

Но да видимо, кога вы грдите, и коме досађуете съ вашомъ викомъ и псовкомъ? Свое жене, кое вамъ децу рађаю, свое матере; кое су васъ родиле и одранile. О, како е то гадна неблагодарность! Пытамъ я васъ, могу ли они добро се владати, кои често псую? Та тіи люди обично и сами признаю да су и деломъ невалялиси, само што се іоштъ и диче са своимъ невалялиством. Я готово немогу ни веровати, да човекъ, кои радо псуе, ніе и развратненъ. Особито е гадно чути старе људе и родителъ, где псую предъ женама и децомъ.

Єдна жена. Тако е, частный отче, па опетъ наши мужеви често говоре погане речи и у присутству своихъ одраслыхъ кћерій? Само да знате колико између насъ съ тога греха (т. е. сваће) быва.

Свеш. Видите, каква се темелына тужба противу Васъ доноси! Видите, како сте вы яко у невалялство забраздили! Довета се човекъ мора чудити, одкуда у васъ тай невалялый нехристіянски обичай. Тай се обичай само ђаволу може допадати а никомъ другомъ. Онъ васъ и наводи на тай поганый грехъ. — А да ніе и међу вама коя, што непристойне речи говори? (къ женама окренувши се)?

Парохіяни (готово сви заедно). Што е истина, истина, отче. Жене непсую. Само погдекоя се наће, ал' то су безобразнице, што немаю стыда ни поштења.

(Свршиће се.)

О чуваню здравља.

(Једна лекција за недељошколце.)

1. О светлости.

Светлость је за здравље и животъ врло потребна, и свакоме је створеню тимъ нуждния, што је ков савршение. Дете чимъ се роди на светъ, одма светлость тражи, и тако се непрестано за њомъ окреће, да много разроко остане, ако га мати непази и незакланя, или онако неокреће, да право онамо гледа, одкуда светлость долази. Како дете, исто се тако и свака кличица, сваки стручакъ травице, чимъ је изъ семена пукао, и сваки листакъ текъ што се изъ пупка промолио, къ светлости вие. Метни ихъ у мракъ, у лагумъ или подрумъ, непрестано ће се на ону страну савијати, одкудъ имъ светлости ма зрачакъ допирао буде. Покушай ихъ ту свакояко обртати и премештати, расте ће у висъ, и косо и поземлюшке и стрмоглавце, ако ихъ тако светлость осиявала буде.

На светлости све растинѣ и животинѣ найлепше увраште. Покушай разсадити одъ истогъ цветнѣгъ семена неков по местима, где светлость недопире, а неков по местима, где непрестано сунце сия, и зачудићешъ се колика је разлика: оно у мраку изаћиће кржаво ядно и богаљсто, а оно на светлости велико, снажно и лепо, једва ћешъ самъ веровати, да је одъ истогъ семена.

Покушай одузети светлость, онога ће се часа све разболети и пропасти. Унеси найлепши цветъ и затвори у таму, до кои данъ сасвимъ ће избледити, ни познати га нећешъ. Найрумения ружица у соби цветаюћи изаће бледа, једва се као магла руменило опажа. Найбельи цветъ изаће бледъ, ни близу онако чисто и ведро бео, као на светлости. А изнеси онай найкржавии изъ

таме на светлость, и ако га само дeба прешло ние, чудиѣешъ се како све лепши излази, што више светлости имао буде.

Ко ние запазио некъ пази да види, колика е разлика између они у шуми у мраку, и они на ведрини и светлости растећи дрва: она у мраку и густини добиваю светлость само съ темена, те онако и расте у висину, али съ танкимъ деблама, и текъ на врху нешто незнатно граня и лишћа пусте; а она на ведрини и осою одъ сви страна светлость примаюћи израсте са снажнимъ деблама, многимъ снажнимъ гранама и силнимъ листомъ, како ихъ едва два и три одъ они у мраку донесу.

Исто е тако разлика на воћу са они воћака, што у тами и сену стое, и они на светлости; оно ние нибливу онако зрело, ни онако сочно и сладко, као ово, што е на светлости узревало.

Исто е тако светлость важна ако не и важния по животинѣ. Овде е само реѣе прилике видити то, али где е прилике, ту се сваки зачудити мора разлики на лепоти и сяйности, на животности и снази они животиня, што су на светлости растла, и они по кавезима. Найлепше цветнѣ и животиньске бое само се на найвећой светлости развию, и само ихъ у онимъ предѣлима има, где е найвише светлости.

Iошъ важния е светлость по люде. Да неспоминѣмо оне многе благотворне промене, што се у човеку подъ упливомъ светлости сбиваю, навешћемо само, како се сваки човекъ сасвимъ веселие и бистрие, живлѣ и снажние осеѣа на ведромъ и светломъ дану, а као да нека чама одма на свакогъ навѣе, чимъ се небо наоблачи и светлость намъ сакрие; сваки се осеѣа суморнии и леньи, и сва се воля изгуби.

Люди и деца на светлости бавећи се добию живлѣ и ведрие бое, узрасте лепши и виши, здравии и

срчании, и душомъ и умомъ живльи и бистрии. Нигде толико богаля нема, као у мрачнимъ доловима и гудурама између високи планина, где никадъ зракъ сунца недопре, или по прокопима, лагумовима, казаматима и по мрачнимъ варошкимъ конацима, а нигде тако лепи и снажни люди, као на ведримъ и светлимъ просторима живећи.

То све показује, колико е светлость по животъ и здравлѣ преко нуждна. Яко дакле здравлю и животу греши, ко се одъ светлости клони, или за ньомъ и необазире, ко по васъ данъ у соби у тами седи, и текъ подъ вече, кадъ е сунце зашло, и то на часакъ изъ рупе изаће, да се по полю прође. Башъ за сунца то чинити валя, и колко е комъ више могућно на светлости бити. Сви што по собама седе и ту послове раде, валяло би, ако е иоле прилике на полю то да чине, особито у зелени, изподъ листнатогъ дрвля и сеница.

Ходанѣмъ или седенѣмъ изподъ листнатогъ дрвля и у листнатимъ сеницама имамо и тай найвећи добитъ, да се ту найчистиегъ и найснажниегъ воздуха нагутамо. Нигде ние воздухъ здравии ни снажнии, него изподъ лиснати дрва и у зелени, при упливу светлости; тада листъ найвећма воздухъ чисти и снажи, кое нечиви, кадъ сунце заће и светлости нестане.

Неуживанѣ светлости одъ велике е штете и нагубе по здравлѣ. Ово найболѣ видимо на людма у тами живећимъ; сви су бледи и слаби, надувени и болешльиви. Найздравии и найснажнии люди, чимъ неко време у тами поседе, изаћу слаби и болешльиви. У тами седећи крвь избледи и оводени, отуда слабость и бледило, а онда се часомъ изметне шкрофула или ектика, костоболя или водена болесть, или ма коя друга трула болештина, одъ кое не само тамничари и казаматлие, него и силни варошанинъ што никое нужде

нетрпи и сасвимъ добро и повольно живи, само зато страда, ербо се кадкадъ по читаве месеце дана изъ они мрачни улица и рупа неизвлачи. То е узрокъ, те су и рудокопачи онако увели, еръ у лагумима радећи кадкадъ по пуне неделѣ и месеце на светлость дана неизлазе. Исто су тако и силне занатлие по варошима, било они, што ноћу радећи а даню спаваюћи, светлость дана немогу, или што неће да е уживаю. Ни єданъ одъ ови неће безъ каштиге проћи, пре или после стићиће свакогъ тимъ яче, што е кои одъ нарави слабии, и отице или неотице законъ природе преступао и газио.

Напоследку имамо додати, да као што е светлость противу сви горепоменути болештина найверниі чуваръ, исто е тако и у болестима тимъ єданъ одъ найглавниі лекова; те по томъ валя сви кашльави, шкрофулозни, костобольни, сви са бледиломъ, са воденомъ болести и воденимъ отоцима и пр. да се светлости сунчани зрака направце излажу, да е напуштаю на голе болне уде направце падати и изливати се. Исто тако валя да е и сви остали слаби особито после претрпѣне болести уживаю, свакоме е томъ врло користна и кадра кадкадъ више помоћи, него найснажниа рана, и найбольи лекови. Само болестницима патећимъ одъ врућице, главоболѣ, лудила, одъ неспаваня, и свима болестима очию, исто као и здравимъ очима, направце на њи падаюћа светлость е шкодльива, и ови се одъ нѣ закланяти мораю.

Лисица и риба.

Кадъ оно насилни Римляни Єрусалимъ разорише, и већи део Израильскогъ народа у жестокой битки посекоше или у робљѣ одведоше, преоста само нешто

ядно и жалостно, да подъ тешкимъ ярмомъ погани ови силеџия іошъ грђе прође, кои савъ онай юначки одпоръ Израилћана и оно юначко браненѣ своіъ отечества само израильской вери приписиваше, те зато ову сасвимъ истребити одредише, и у той намери беднимъ преосталцима овимъ и држанѣ свои богослужения, и ученѣ свога закона закратише.

У то доба бияше међу Израильћанима еданъ смирени свештеникъ именомъ Акива, кои све ове яде своіъ народа и свое браће тешко гледаше, и страшећи се, да се неби вера праотаца и законъ божии сасвимъ заборавио, усуди се противу наредби угнѣтателя народъ свой у вери праотаца поучавати, и законъ божи њима читати и тумачити.

Єдаредъ, кадъ онъ у овомъ светомъ послу бияше, дође къ нѣму еданъ од њихови тадашњи први наученика именомъ Папа, и представляюћи му, како нимало мудро нечини, што противу наредби земальски власти, вери и законима божиимъ народъ учи, и плашећи га са истимъ властима хћаше га од нѣговоіъ светоіъ предузећа одговорити, наводећи іошъ, како и мудрость сама налаже, приклонити се околностима.

Али Акива бияше другоіъ мнѣния, да никое околности немоіу праве Израилћане оправдати, ако се свое праотеческе вере и закона одреку, у коемъ пише: люби Господа Бога своіъ свимъ срцемъ своимъ и своимъ душомъ своіомъ, макаръ и у опасность са животомъ дошао. Смирени Акива бияше уверенъ, да све беде и зла, што ихъ народъ од римскоіъ насиља трпи, нетрпи съ вере и закона свои праотаца, већъ съ недржаня истихъ по пропису, и да ће му само отуда спасенѣ доћи, ако се овихъ по пропису држао буде, пакъ онда припода Папи: „Я самъ за тебе слушао, и савъ народъ држи, да си ты први мудрица, али твое те речи издаю више за будалу него за мудрицу.“ — За-

тимъ се окрете къ народу, кои овай разговоръ слушаше, и да би уверио, како е кадкадъ лудо и опасно владати се по околностима, еръ се ту найвећа блага изгубити могу, приповеди народу ову басну:

Одаюћи лисица едаредъ покрай воде опази где многе рибе у найвећемъ страу изъ воде смуцаше, и любопитна да дозна, шта йхъ тако узнемирава, проговори: смемъ ли, любезне мое, тако слободна бити и запитати, са шта сте у толикомъ страу? Бежимо одъ наши душмана, одговорише рибе, и одъ мрежа ньиови, кое су на све стране заметнули. О, о, викну лукава лисица, ако ништа друго ние, то ћу вамъ я средство казати, како ће те се за часъ спасти. Изађите амо на суво, пакъ да заедно као некада наши праотци у слоги и споразумлѣню, любави и братству живимо. Али рибе опазе подлость овога подмуклогъ и башъ на ньиовъ животъ вребаюћегъ саветника па одговорише: Лиіо, лиіо! Еси ли ты она, што е за найдрию међу животиньма држе, а твой те говоръ издае за найвећу улу и будалу. Кадъ ми оволике беде и неволѣ у нашой роћеной постойбини и завичаю трпити имамо, а да каквоме добру да се надамо у тућемъ нашой нарави и обичаима сасвимъ противномъ завичаю.

Исто е тако браћо и съ нами, придода смирени свештеникъ народу. Кадъ ми толика зла и беде трпити морамо држећи се свое вере и закона, у коима намъ е животъ и спасенѣ, а да шта бы съ нама текъ онда было, кадъ бы йхъ се сасвимъ одрекли.

Међутимъ дознаше гонителъи за Акиву и затворише га недаюћи му ове свое свете дужности извршивати. Али непроће дуго, пакъ и Папу у исту тамницу вргоше, кога учућенъ Акива упита: Папо, мудри Папо! шта тебе амо донесе, варъ те немога твоя околности пазећа мудрость сахранити. О сретни Акива,

викну му уздишући Папа, ты трпишъ за законъ, а я за ништице; и ту опозва Папа оно мнѣние свое, и припозна, да веру и завичай свой кадъ у опасность доћу сложно и до последнѣ капи крви бранити валя, и нинакое околности необазиратисе, тимъ манѣ, што душмани прибеглице као и одпорнике еднако награђую, іошъ увекъ веѣма ове негъ оне поштуюћи, сматраюћи само ове за поштене люде, а оне за никакве.

Мракъ и светлость.

Вы казуете, рече царъ Траянъ єдномъ смиреномъ владици, да є вашъ Богъ свуда, и фалите се да є онъ увекъ међу вама, я бы га радъ видити.

Богъ є вездесуштъ, одговори владика, али га нико видити неможе; никое смртно око ние кадро нѣговогъ величества гледати.

Али царъ некте попуштати одъ свое намере.

Добро, рече владика, а ми ћемо покушати, да найпре єднога одъ нѣгови посланика видишъ.

Царъ пристане на то, и владика га изведе єднога дана у подне подъ ведро небо, и замоли, да погледа у сунце, кое тада са пуномъ снагомъ свое светлости сияше.

То немогу, рече царъ, нѣгова силна светлость недопушта гледати у себе.

А онда придода владика: Господару! ты неможешъ ни светлость єднога одъ нѣгови рукотвора гледати, а да како можешъ я помислити, да би нѣга самога у оной далеко већой светлости и величеству гледати могао; смртно око ние у станю чинити то.

ГГ. Приложници на „Фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32.-1.

Изъ Тишела.

Милитарскога реда: *Г.* вбл. и пл. Паићъ полковник 5 фор.; г. Ивковъ маіоръ у пензии 2 фор.; г. Дим. Стеинъ капетан 2 ф.; г. Марко Крестићъ ауднторъ у пензии 1 фор.; г. Теодоръ Добановачки капет. у пензии 2 ф.; г. Давидовацъ кап. у пензии 20 н.; г. Никовиц кап. у пензии (римокат.) 30 н.; г. Станоевъ, надпоручикъ 2 ф.; г. Никовицъ поручикъ (римокат.) 1 ф.; г. Савинъ поруч. 1 ф.; г. Сегединацъ поруч. 1 ф.; г. Гайшинъ поруч. 1 ф.; г. Воинов руков. грунт. кньига 1 ф.; г. Ђукићъ профоз 1 ф.; г. Бошковъ фелбаб 30 новч.; г. Шаучки примаитель 40 новч.; г. Николићъ капларъ 20 новч. — *ГГ. свештеници.* ч. г. Стефанъ Богдановићъ 1 ф.; ч. г. Атан. Поповићъ парохъ 1 ф.; ч. г. Антоние Вуграч пар. римски 1 ф. 20 н.; ч. г. Петаръ Петровићъ ђаконъ и учитель 50 новч. — *Трговци и майстори*: ГГ. Лазаръ Янковићъ 1 ф.; Вас. Іановићъ 4 ф.; Сим. Манастирлия 1 ф.; Петаръ Натошевићъ 1 ф.; Тим. Георгиевићъ 1 фор.; Адамъ Херманъ (римокат.) 1 фор.; Фран. Чуновићъ 20 н.; Сава Секулићъ 50 новч.; Андр. Зорић 20 н.; Іов. Свобода (римокат.) 50 н.; Іованъ Рацковић 50 новч.; Илия Атанасиевић 1 ф. 20 новч.; Ђорђе Црнячки 1 ф.; Стеванъ Мушицки 1 ф.; Мойс. Іовановъ 1 ф.; Андр.; Николић 20 н.; Алекс. Зорићъ 20 н.; Іованъ Сомборацъ 10 н.; Наумъ Іовановъ 32 новч.; Стеванъ Николић 20 н.; Драгомиръ Манойловићъ 20 новч.; Лазаръ Николинъ 50 новч.; Рада Вуковъ 40 новч.; Тодор Поповићъ 20 новч.; Петаръ Іовановићъ 1 ф.; Карло Дайчъ (римок.) 30 новч.; Шлезъ (римок.) 1 ф.; Іосифъ Якобъ (римок.) 20 новч.; Маћашъ Іожефъ (римок.) 30 н.; Яковъ Поповићъ 30 н.; Ђорђе Николићъ 40 новч.; Свта Іованов 40 новч.; Ђорђе Крестићъ 1 ф.; Марко Янковићъ 3 фор.; Михаило Крестићъ 2 ф. *Трговачки помоћници*: Дим. Радосављевићъ 1 ф.; Іоца Милутиновићъ 1 ф.; Алекс. Мана-

стирлия 1 ф. — *Граничари*: Урошъ Пеинъ 1 ф.; Атан. Ружићъ 1 ф.; Іованъ Лалинъ 20 новч.; Марко Аврамовъ 30 новч.; Ниђа Бешлинъ 10 новча Іованъ Николинъ 20 новч.; Ниђа Стойковъ 10 н.; Сима Секулићъ 10. новч.; Мойс. Враниħъ 20 новч.; Тима Деановъ 10 новч.; Рада Бешлинъ 10 новч.; Урошъ Вла 20 новч.; Тома Пеинъ 20 новч.; Яш.; Чавиħъ 20 новч.; Алекса Стокинъ 10 новч.; Атан. Шувяковъ 10 новч.; Пая Мишковъ 20 новч.; Милошъ пл. Хриняковъ 20 нов.; Теофанъ Пеинъ 20 н.; Милошъ Петровиħъ 10 н.; Аца Момировъ 20 н.; Іованъ Улиħъ чобанъ 10 нов.; Мила Мишковъ 10 нов. — *Племените госпоѓе*: Н. Н. 76 новч.; Мария Крестиħа 2 ф.; Мария Янковиħа 1 ф.; Агница Янковиħа 1 ф.; Юлияна Петровиħа 50 новч.; Емилия Райчетиħа 20 н.; Ана Манастерлина 1 цванцикъ.

Изъ Темишвара.

Високопреосвешт. г. Самуилъ Машировиħъ, Епископъ 20 ф., Високопречеств. г. Антоній Нако, Архимандр. Бездинскій 20 фор., Препод. г. Арсеній Продановиħъ, игуманъ Воиловачкій 5 ф., Преч. г. Василіанъ Петровиħъ, синђелъ 2 фор., Преп. г. Несторъ Ковачевиħъ, еромонахъ и економъ епископ. 5 фор.

Изъ Даля.

ГГ. — Данiилъ Раячиħъ, адвокатъ 2 фор., Ђорђе Миланковиħъ, начелникъ 1 фор., Іоанъ Смекалъ, властел. рачуноводитель 1 фор., Петаръ Стефановиħъ, парохъ 2 фор., Антоній Миланковиħъ, трговацъ 10 фор., Іоаннъ Маринковиħъ, трговацъ 5 фор., Савва Марковиħъ, трговацъ 1 фор., Аца Поповиħъ, абаџія 1 фор.

Свима ГГ. пренумерантима, кои одъ ланске т. е. 1860. год. за Школски Листъ дугую; и коима смо изъ почести за ову 1861. год. почели Шк. Листъ шиљати, одъ 12. броя престаћемо шиљати, ако у скоро не плате. Уредн. Шк. Листа.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 11. У Новоме Саду, 21. Марта 1861. ГОД. VI.

Мудра Изреченія Св. Іоанна Златоуста.

Изъ толкованія.

На посланія Апостола Павла.

I.

Ко учи речма и животомъ, тай е вишій одъ свію.

Пороцима обузетъ човекъ ніе кадаръ и речма и деломъ друге на добро учити.

Родительи су после Бога први виновници живота нашегъ, па зато смо и дужни почитовати найпре ньи, па онда остале люде.

Ако ко непочитуе свое родителѣ, може ли тай кадгодъ поштивати туђе люде? —

Ако хоћешъ да ти сынъ буде послушанъ, а ты ихъ воспитавай у запту и у науци Господньой.

Немисли да е слушанѣ светога писма по дете излишно. Та ту ће оно пре свега чути заповесть „Чти отца твоего и матерь твою,“ — а то су вѣчъ речи, кое смераю на твою користь.

Учини свое дете добримъ христіянниномъ, па се небой да ће быти несрећно; где е право духовно благо, тамо често за ньиме слѣдуе и телесно.

Найвећу неразсудльивость показую они родительи и учительи, кои обучаваю децу у светскимъ наукама и искуствама, а притомъ занемаре право воспитаніе сердца детіега, нити ихъ воспитаваю у запту и у на-

уци Божіой. Такови ће люди први пожнѣти плодове рђавогъ воспитанія, видећи децу свою како су безобразна, неумерена, непослушна, и покварена.

Деци треба дати, да се изъ младости упражняваю у читаню светога писма.

Ко се научи мудрость любити, тай тымъ самымъ добыя таково богатство, кое е врстіе одъ свакогъ другогъ богатства, а узъ то добыя и найвевећу славу.

Ніе онай богатъ, кои има млого имања и влада надъ млогима; него онай, кои ни у чему нетрпи нужду, кои е задоволянъ съ онымъ што има.

Нестарай се толико о томъ да ти сынъ живи дуго, колико о томъ да живи овде тако, како бы се удостоио онога живота, кои нема краја.

Добро владанѣ болѣ е него оштроуміе; благонравност више вреди одъ речитости; дела више ваљаю него речи.

Ко е већма у чести и у слави овога живота, за тога е све нуждніе да буде образованъ и у духу свете вере.

Нетражите одбране и подпоре за свою децу у сполашнимъ благама; него ихъ воспитавайте у добромъ запту, па ће те имъ съ тымъ найячу подпору и одбрану дати.

Кадъ су они люди, кои се занимаю с живописанѣмъ царскихъ ликова, у великой части; то ћемо мы, кои образъ цара небеснога у човеку негуемо, іоштъ млого већа блага задобити зато што воспитательскомъ радньомъ нашомъ воспоставлямо божіе подобіе. —

Научимо децу да буду добри, да буду добротворни и човеколюбиви, да сувише млого недрже на велика земальска блага, да се оставе срдитости и злопамтења.

Ако наши млађи буду неваљали; мы ћемо за њи предъ Богомъ одговарати.

Молимо се Богу да намъ буде у помоћи и да намъ благослови труде наше, и онъ ће намъ зацело помоћи, ако увиди да се мы свойски о добру старамо. Ако мы ништа нерадимо, неће намъ ни Богъ помоћи. Онда намъ Богъ неће помоћи, ако будемо спавали, него ако се будемо и сами трудили.

II.

Ко милостиню даје, нека то чини съ любављу, съ милосрђемъ и са смиреношћу.

Богъ је могао и самъ заранити убоге, али је то оставіо нама, да бы насъ једногъ съ другимъ у љубави савдиніо, и да бы намъ дао осетити да смо једанъ другоме одъ потребе.

О, како би добро было, кадъ бы међу людма љубавь у пуной мери владала. Тада небы были нуждни грађански закони, ни судови, ни изтраживања, ни казни, ни други овакови поступцы; тада једанъ другога не бы вређао, небы было убійства, свађе, рата, буне, отимања, грамзеня за туђимъ благомъ; једномъ речію, не бы было зла, и само име порока не бы се знало.

Ко свое ближнѣ люби, тай овде на земльи већъ тако живи, као да је на небу; тай се наслађује свагда спокойствомъ, и плете себи тисућу венаца. Такавъ човекъ чува свою душу чисту одъ срднѣ и мржнѣ, одъ зависти и гордости, одъ суетне славе и грешне желѣ, и одъ свакогъ другогъ греха.

Нетреба мрзити на неваляле људе, и на погане народе, него на њиова неваљалства; не на човека, него на порочанъ животъ и на развратность нѣгову.

Кои зове свое другове и пріятелѣ на часть, тай ніе ништа велико учиніо, већъ ће му они то исто вратити; а тко зове маломоћне и убоге, томе ће самъ

Богъ быти дужникомъ, а Богъ свагда памти, и никадъ незаборавля.

Я се волимъ ранити лебом, уживаюћи слободу, него многоразличитымъ елима трпећи робство.

Богъ те е, о човече, нараніо своимъ благама, па кадъ си се нараніо, требало е да си му захваліо, да си рекао: Хвала ти боже, кои си ме нараніо, а ти се несећашъ Бога. Пасъ добыо шта или не добыо одъ своѓъ господара, ипакъ му се улагуе; а ты добыяшъ одъ Бога свака добра па си му опетъ неблагодаранъ. (Ово е за оне кои се стиде после ручка Богу се молити).

Трпельиво сношенѣ беда, есть найяче оружіе, кое се неможе сломити.

Као што искра, кадъ у море падне, не наноси му никаква вреда; тако напасти, кое сналазе трпельиву душу, брзо нестаю, и нису е кадри узмутити.

Мы зато просимо миръ одъ Бога, и зато старешина у цркви на свакой служби по три и по четири пута говори намъ: „Миръ ксѣмъ“ што е миръ изворъ свію блага, и што намъ онъ са собомъ доноси праву радость.

Миръ е тако велико благо, да се они кои га праве и меѣу людма подржаваю, називаю сынови божіи, а ако су миротворци сынови божіи, то су онда бунџие ямачно сынови ѣаволски.

Непоступамо ли мы неразсудно, кадъ толико пута чуюћи у цркви, где се напоминѣ, да миръ имамо меѣу собомъ; ипакъ злобимо другима, и сами примаюћи миръ и другима речма даюћи миръ, устаемо противу онога, кои намъ дае миръ.

Ты говоришъ: „И дѫховн твоемѹ,“ а чимъ изиѣешъ изъ цркве, већъ оговарашъ друге. Тако е на

срећу, оно што є отвећъ важно и драгоцѣно у цркви, постало само єднымъ споляшньимъ обредомъ, а не деломъ.

В.

Разговоръ свештеника съ христіяни о томъ да неваля у говору употреблявати срамне речи.

(Свршетакъ).

Свеш. Али жене опетъ имаю другій невалялый обичай, што проклиню друге, а найвећма и найчешће свою собствену децу. Оне свакій часъ говоре: „Иди до ђавола; иди к' врагу на благословъ; врагъ те однео; виле те кидале и т. д: Знате ли вы шта є клетва; знате л' особито шта є клетва родительска. Та вы желите своіой деци, своимъ наймилiима свако зло, кадъ ихъ кунете.

Єдна жена. „О сахрани насъ боже одъ свакога зла. Мы, отче, немислимо тако као што говоримо. Знашъ, мы то само у злу срдцу кунемо, алъ после одма на то и заборавимо.

Свеш. Веруємъ я, веруємъ, да вы нехотице, и само изъ обичая кунете свою децу кадъ укора заслуже. Знамъ я и то да такове клетве немаю никакве важности. Али ипакъ искуство сведочи, да деца кою родительи често куну, небиваю у животу подпуно срећна. Ево вамъ єднога примера на то. Мати нека, была є врло лютита, па є често клела свою децу. Па гле, нѣна деца єдно за другимъ почну умирати, и она за кратко време остане сама саморана, а имала є пре петоро деце. Садъ текъ кадъ є и последнѣ дете саранила, отворе іой се очи, и она стане сама себе гристи, што є свою децу проклињяла. Тако се неко вре-

ме гризла и ѣдила, докъ напоследку неполуди и сама се неубіе.

Ѣдна жена О, та нећу я више никада клети свою децу, а признати морамъ да самъ и сама досадъ то чинила. Световаћу и друге, да се одуче одъ тогъ невалялогъ обичая.

Свеш. (свима). То іоштъ ніе све што самъ вамъ имао казати. Вы имате обичай проклиняти ѣданъ другога, па и саму домаћу животиню. Вы, називате ѣданъ другогъ, и ѣдна другу ђаволомъ, врагомъ, вештицомъ и т. д. — То є зло и наопако. Заръ вы то ѣданъ другоме желите, да буде ђаво, нечистый духъ, или да срамномъ смрћу умре. — Знате ли вы да є ђаво, нашъ найвећи непріятель, кои насъ на зло наводи и кои тежи да насъ учини вечито несрећнима. Па, ипакъ вы желите, да ваши ближньи, ваши другови и знанци вечито несрећни буду. О, како сте вы неразумни, и како су страшни ваши греси! — За дивно є чудо да вы тако често споминѣте име ђавола, па іоштъ и у шали; а заръ незнате, да сте се на крштеню одрекли ђавола и свію дела нѣговыхъ! — Па онда зашто вы проклинѣте домаћу животиню, коя васъ рани, и служи, и коя за наше грехе носи теготу на себи. (Быт. 3, 17)).

Парохіянинъ. Та знашъ, отче, мы онда запсивамо марву, кадъ є леня, и бесна, и кадъ неће да намъ по вольи иде. Па онда се мы разлютимо, доћемо у ярость, па морамо тући и псовати непокорно марвинче.

Свеш. Може ли марвинче разумети вашъ говоръ; може л' оно изъ ваше псовке разабрати да сте вы срдити, и да вамъ штогодъ ніе повольно. Заръ вы можете одъ неразумныхъ и безсловесныхъ скотова изискивати да све како валя раде, кадъ вы сами кои сте разумомъ и слободномъ вольомъ обдарени, не ра-

дите свагда како ваља. Та ако и морашъ марвинче исправляти и управляти бичемъ, неморашъ быти према скоту Турчинъ и орятинъ, немориш га киньити и мучити. Я вамъ кажемъ, да онай, кои е спроћу скота немилостивъ, неможе ни спроћу люди милостивъ бити. Напосльдку ништа луће нема, него кадъ когодъ бездушну стварь проклинѣ и грди, као на примеръ свой занатъ, или алатъ, чиме лебацъ заслужуе, свою кућу у коіой живи и свою землю, коя га рани! Може ли васъ бездушна стварь разумети, можел' се она боятя одъ ваше лютине? Елте да неможе. Па зашто онда псуете, и поганите уста ваша са колекаквимъ гаднимъ речма, и с' клетвама.

Парохіяни сви заедно. О, Отче, мы видимо, мы признаемо, да смо были неразумни.

Свеш. Ошъ вамъ имамъ нешто казати. Вы имате обичай често непристойнима именма друге називати; на пр. желите ономе, кои васъ е увредио свакояке беде, болести, називате га псетомъ, лоповомъ, обешенякомъ. Све то вы у лютини говорите. А има л' у таквомъ понашаню према ближньима любави христіянске! Како можете вы после тавовыхъ гнусныхъ речи кое на своя уста изговорате, тымъ истымъ устима призивати име божие! Како можете єднымъ и истымъ органомъ славити Бога, и проклинятн люде створене по обличію божиемъ? Тече ли изъ єдногъ и истогъ извора сладка и горка вода? (Як. 3, 9). — Осимъ тога опажао самъ и тай рђави обичай кодъ васъ, да се ругате ромима, и грбавима, да издевате имена своимъ ближньима и знанцима и да имъ се ругате због ньиховыхъ недостатака и порока! — То све неваля.

Парохіяни. Знашъ, отче, мы смо люди невѣже, нисмо учили кньигу, па неумемо учтиво говорити.

Свеш. Одъ васъ се неищте ништа друго него

да у любави єданъ съ другимъ живите; да єданъ другога ни речма ни деломъ, ни предъ ньимъ ни на страни невређате. А тога ради неморате быти учени. Вы можете сами изъ свое памети дознати шта е непристойно и безобразно, па тогъ се чувайте и у говору и у твору. Кадъ бы я почео тако непристойно говорити и владати се, вы бы ме осудили, и то съ пунымъ правомъ. А знайте, да све што се мени непристои, то ни вама нестои лепо; єръ вређа часть и поштенъ. Хоћете л' се дакле одъ сада одъ псовке, проклињања, ружныхъ речій, и исмевања своихъ ближньихъ чувати?

Парохіяни сви. Хоћемо, хоћемо отче! —

Свешт. Тако и валя. Веруйте ми драги мои христіяни, чимъ се вы одучите одъ невалялыхъ речій, одма ћете быти честитіи, срећніи, задовольніи, Богу миліи, па и други ће васъ люди већма уважавати, и ваша рођена деца ће васъ већма поштивати. Садъ съ Богомъ остайте, и памтите мое речи. —

Превео съ рускогъ изъ Воскресногъ Чтения

В.

Образи домаћегъ воспитаня.

Шта чине деца? Што виде одъ отца.

1. Фамилия Лажиловъ.

Школа се већъ у велико започела била, а онда уђе Ката и Гавра Лажиловъ. Што тако доцне? упита ихъ учитель. Дао намъ Папа писмо, да носимо на пошту, а тамо било затворено, па смо морали чекати. — Текъ то рекоше, а єдно дете стаде часъ ньи, часъ учителя погледати, и главомъ машући пришапта другу свомъ: ние истина. Учитель опазивъ то запита, шта е?

а дете рече, да е Ката са Гавромъ сасвимъ другимъ путемъ отишла, не на пошту, већъ своіой тетки. Сва се деца сташе смеяти, а њи двоє намештаюћи своє књиге чињаше се и невешти. Дакле опетъ сте ми слагали, рече учитель сажаљиво, а зашто сте ишли тетки? Дала намъ мама да іой нешто однесемо. Ние истина викне една девойчица, били су кодъ тетке да крушака еду, и я самъ тамо била и видила самъ. Садъ се стану деца сва иза гласа смеяти, ма да ихъ учитель ућуткаваше, и учитель обоє ово жалостиво погледавъ рече имъ: даклемъ е све моє ученѣ и свето-ванѣ, опоминянѣ и каштигованѣ узалудъ, ви башъ нећете истину да говорите, као да васъ ко мучи и тера да лажете, Богъ милостиви децо нека вамъ помогне, а мой е трудъ око васъ сасвимъ узалудъ.

Предъ вече дође нотарошъ по обичаю мало учителю на разговоръ, и после различита говора дођоше и на господина Лажилова, на коє ће учитель уздануши рећи: то ти е жалость брате са гдна Лажилова децомъ, едне истините речи неуму на своя уста рећи, докъ зину лажу, лажу и безъ узрока и безъ намере; да ми е само знати, одкуда то зло? О мой брате, одговори му нотарошъ, да ти знашъ, како е у њиовой кући обичай говорити, неби више питао, одкуда деца лажу. Я самъ у той кући три године дана канцелистомъ био, и умало што и самъ лажомъ непостадо; то ти е чудо и покоръ, како се то мало по мало у обичай уђе, пакъ ти се после ни едне едине речи истине казати неда. Та ме стварь яко интересира, рече учитель, молимъ те приповеди ми. Ево, рече нотарошъ, да ти само еданъ данъ изъ те куће приповедимъ, и овако започе:

Едно ютро сећасмо сви заедно при кафи. Господинъ Л. опази у деце шећерни колача, пакъ стаде госпоћу псовати, што деци то дае, ербо е и скупо и

нездраво. То су синоћь одъ майке добили, рече госпоѣа, и намигну на Кату, а ова одма привати: есте кодъ майке било гостию, она ихъ е са тимъ колачима послужила, пакъ онда и нами дала. Гднъ Л. погледа ихъ обое сумньиво, и нѣгова сумня бияше на месту: вер е те колаче по деци госпоѣа изъ дућана купила. Гднъ Л. на то озловолѣнъ окоштавъ кафу отиште е одъ себе говорећи: опетъ вамъ е кафа као и вода безъ икое снаге; а госпоѣа одма обеди слушкиню, коя башъ у тай махъ у собу уѣе, на кое ова одслови, я незнамъ шта да чинимъ, кадъ е кафа у дућану тако рѣава, да се неда одъ нѣ болѣ скувати. Госпоѣа уѣута и одобри лепъ слушкиньинъ изговоръ тимъ више, што она при свему искаю слушкиньиномъ, да іой више кафе даде, увекъ врло мало даваше.

Покажи ми твой прописъ Гавро, рече гднъ Л. и узевъ у шаку главомъ климаюћи проговори: опетъ пуна страна крмача. То ми е, доскочи Гавра, пекаровъ Яша учинао, што до мене у школи седи. То е башъ неваляло дете, придода іошъ брже Ката, лажь потврѣуюћи. И мати се ядаше, да Гавра башъ до Яше седити мора; тако сви сложно лагаше, а сви добро знаше, да е Гавра самъ прописъ изкрмачио.

За тимъ се окрену гднъ Л. мени: ви знате, да самь іуче по подне у маѣистрату седницу имао, те нисамь могао оногъ посла свршити, узмите га данасъ прво и напишите. Я одобримъ, и чинио самь се и невештъ на нѣгову лажь, ма да самь добро знао, да нит' е седнице било, нити е онъ маѣистрата видио.

Садъ доѣе редъ и на мене, и рекнемъ: Онай контрактъ нисамъ могао іуче написати, ербо самъ три сата ону кньижицу радъ нѣга тражио, и сва акта превртуо, и нигди е наѣи. И доиста нисамь писао, ал' не акте тражећи, него неки романъ читаюћи.

Све ово приповедивъ придода нотарошъ: то ти бияше ютрењи разговоръ у Гдна Л. куѣи, и тако се свако ютро ради, пре воре єданъ другогъ изварамо. Затимъ овако далѣ настави:

У башти гдна Л. бияше две брескве пуне врло лепогъ крупна воћа. Гднъ Л. бияше строго запретио, да се нико неусуди воћа дирати, єръ га є онъ за *презентъ* наменуо. Предъ подне уѣе госпоѣа у башту, и ухвати Кату и Гавру, где найлепше брескве посваљивали бияше и єдоше. Децо, децо, уздану она, ако васъ отацъ дозна, наопако по вами, — и брже болѣ децу крадомъ у собу утера, а онда іошъ єданъ часакъ по башти проѣе, пакъ наєдаредъ викати поче, и грдећи дотрча гдну Л. казуюћи, како є тай часъ неку страну децу подъ бресквама затекла и извияла. Одма се дигне вика и псовка на те крадљивце, и одма дотрче изъ собе и Ката и Гавра, те и они удри у грдню.

О ручку имасмо некоегъ отмнѣниегъ госта. Госпоѣа га послужи виномъ и рече: примите за љубавь, то намъ є найболѣ, што у подруму имамо; а гднъ Л. придода: мораћу га опетъ преточити, чини ми се као да починѣ фарбу мењати; то вамъ є найвећа кирия са рѣавимъ подрумомъ. Ката и Гавра, кои єданъ часакъ пре ручка то исто вино изъ крчме донели бияше, погледаше се испоѣъ очию, и ћуташе.

У визитской соби имаше врло лепе ћилимове, и столице све везене и штиковане. То су све рукотвори Катини, кое є она дуго времена данъ и ноћь радила, рече госпоѣа єдной другой, што іой после ручка у визити бияше. О мила моя, рече гошћа Кати, то є готово сувише за тебе іошъ тако малу; а Ката стидљиво придода: ал' є мама сила помагала. То говораше на мое очи, кои врло добро знамъ, да ни єдна

игле задела ние, него имъ е то све една сирота рођака будъ зашто радила и продала.

Предъ вече пође гднъ Л. у кафану, и узе и Гавру собомъ, а госпоја викну за њима: молимъ те немой детету вина давати, знашъ да му одма очи поцрвене. Небрини се, одговори онъ; алъ како ти е познато, гднъ Л. пие прилично и детету дае. Кадъ кући дођоше, опази мати црвене детинѣ очи и образе; мени се чини, ти си опетъ вина добио? — Ни једне капи, одговори брже болѣ отацъ, а Гавра прискочи у лажь: брзо смо ишли мамо, пакъ смо се яко угрејали, а данасъ ние ни тата више одъ две чаше пио. Отацъ се окрете на страну тайно смешећи се досетльивости синчића, а овай стискаваше очи на отца, да се неизда.

Тако ти е мой брате сваки данъ у той кући; ту се една речь истине неговори, и я ти кажемъ, то е чудо и покоръ, како су се сви ухитрини лагања *изпрактицирали*. Кадъ е кои иншпекторъ у нашу писарницу дошао, одма се до зла Бога ядаше гднъ Л. како незна где му глава одъ силни и тешки послова стои, и то увекъ на мое очи казиваше, кои найболѣ знамъ, како онъ комотно и приятно по себе све удесити уме. Кадъ ние никога другогъ налазио, коме би лагати могао, онда се тужио мени на свое послове, и морадо му полагивати, тако ме управо застиђиваше силномъ лажи. Найпосле самъ га гледао и то чешће, како самъ собомъ говораше, и самъ себи се тужаше на теретне послове свое; а то е већъ врло рафинирата лажь, кадъ човекъ самъ себи лаже.

Тако ти е у той кући довекъ, пакъ где су родителъи такви и до те готовости на лажь дотерали, ни деце се нестидећи, да шта се онда можешъ надати одъ деце, коя се у такой школи по васъ данъ находе одъ кадъ су на светъ дошла и прву речь говорити по-

чела. Мой брате! ти добро знаш како се и по другим кућама кадкад ради: ако мало дете упрља, превали ил' разбије што, и поплаши се те плакати поће, оногъ часа стане и мати и отацъ, а на детиѣ очи викати на вашку ил' мачку, на столъ ил' патосъ, и ове вияти ил' туѣи, као да су ови штету начинили, те тако неотице наводе дете на лажь, а чимъ дете мало дорасте, онда мора много реда на заповесть лагати; часъ га пошлѣ мати, да изтрчи предъ долазећегъ кога, и да каже, да ниѣ мати кодъ куће, или га пошлѣ отацъ, да каже, да отацъ у кревету лежи, и да садъ нико у нутра уѣи неможе. Тако мало по мало доће, да деца ни єдне речи истине рећи немогу, пакъ буди ти ту први на свету учитель, кодъ такове непрекидне школе лажи, као у гдна Л. кући, узалудъ ће ти сва наука и трудъ бити.

Толкованіє.

Нѣки страны существительны собствены имена на Славенскій єзыкъ.

А.

Аввакумъ, борецъ силный. Дек. 2.
Авдій, рабъ Господень. Ноемвр. 19.
Аверкій, дерзновенъ. Октовріа 22.
Авраамъ, отецъ многи народа. Октовріа 9.
Аврамій, богатъ. Окт. 29.
Агавъ, свѣтлый. Априла 8.
Агатангелъ, благовѣстникъ. Януар. 22.
Агатія, благая. Февруара 5.
Агатонікъ, благопобѣдный. Авг. 22.
Агатоподъ, благоножный. Априла 5.
Аганіа, (женско.) любимая. Апр. 16.

Агапій, любимъ. Марта 15.
Аггей, веселый. декем. 16.
Агрипіна, проста. Юнія 23.
Адамъ, человѣкъ, или земскій.
Азарій, помощь Господня. Декем. 17.
Аиталъ, приснорастущь. Сеп. 1.
Атанасій, безсмертенъ. Януар. 18.
Атиногенъ, въ Атинѣ рожденый. Юліа 16.
Авксентій, растителенъ. Декем. 13.
Автономъ, самозаконикъ. Септ. 12.
Акакій, незлобивый. Ноемвр. 29.
Акепсімъ, съ смѣхомъ бесѣдуяй Ноем. 3.
Акіндінъ, безбѣдникъ. Ноем. 2.
Акила, болящій. Юлия 14.
Александръ, помощь мужественная. Авг. 30.
Александра, (женско), запаленіе. Апріл. 23.
Алексій, пособителенъ, помощникъ. Мар. 17.
Алимпій, безпечалный, Ноем. 26.
Амфілохій, отъ двою рожденъ. Ноем. 23.
Амосъ, долготерпѣливъ. Юніа 15.
Антімъ, цвѣтный, Септ. 3.
Антіпа, ради всѣхъ, или противенъ всѣмъ. Апріл. 11.
Антоній, свыше данный. Януар. 17.
Анісіа, совершителница. Декем. 30.
Арета, добродѣтелный. Окт. 24.
Афтоній, независтный. Ноем. 2.

В.

Вавила, мятежь. Сеп. 4.
Вартоломей, сынъ замѣшающаго води. Юніа. 11.
Висаріонъ, полный. Юніа 6.
Вонифатій, добротворъ. Декем. 19.
Вакхъ, провождатай. Окт. 7.
Вуколъ, волопасъ. Фебр. 6.
Варахіа, ученъ сынъ.

Варвара, крѣпка. Декем. 4.
Варлаамъ, сынъ благъ. Ноем. 19.
Варваръ, грубый, неуки. Маіа 6.
Варіисусъ, сынъ имена. Дѣяніа.
Варнава, сынъ утѣшенія. Юніа 11.
Варсава, сынъ обращенія.
Варухъ, благословеный.
Васілій, царскій. Януар. 1.

Г.

Гавріилъ, мужъ Божій. Марта 26.
Галактіонъ, полнъ млека. Ноем. 5.
Герасімъ, честный. Марта 4.
Германъ, крепкоумный. Маіа 12.
Георгій, земледѣлацъ. Април. 23.
Гликеріа, сладостная. Маіа 13.
Гурій, присно равенъ. Ноем. 15.
Григорій, остроуменъ. Януар. 25.

Д.

Давідъ, возлюбленый. Юніа. 25.
Даміанъ, злопитатель. Ноем. 1.
Даніілъ, судъ Божій. Декем. 17.
Дарій, взискающій. Марта 19.
Димитрій, плодъ земный. Окт. 26.
Діомідъ, дивенъ совѣтникъ. Авг. 16.
Діонисій, двоеостровный. Окт. 3.
Дометій, свыше дарованый.
Дометіанъ, домашникъ. Януар. 10.
Доримедонтъ, коплѣмъ царствующи. Септ. 19.

(Продужиће се.)

Писмо уреднику Школскогъ Листа.

Изволте примити плату на Шк. Листъ за год. 1861. за 4. обштине, т. е. Адашевачку, Кузминску, Илиначку, и Мало-Вашиначку, у суми одъ 16. ф. аустр. вр. съ томъ молбомъ, да првомъ приликомъ признанице за све 4. обштине понаособъ на мене подписатогъ послати не пропустите, єръ се има у журналъ обштинске касе ставити.*) — Одъ како се у нашимъ народнимъ школама новъ начинъ предаваня увео, далеко већи напредакъ кодъ дѣце школске увиђа се, него што є до садъ было, и то само онде где є учитель или обштина *Школскій Листъ* држала, єръ безъ њега се свуда и свагди по мраку тумара, и опетъ безъ успѣха остае.

Я кои званіе учительско у мѣсту Кузмину у граници 6. година одправлямъ, — увидивши шк. власть мой трудъ и знанѣ шк. дечице — одаренъ самъ єдномъ одлукомъ одъ 27. Фебр. 1860. године бр. 928. одъ високославне генералъ команде за год. 1859. — А ове самъ године получио декретъ одъ 21. Януар. 1861. године бр. 450. за прошлу 1860. годину; у комъ високосл. генералъ команда изявлюе найвеће задовольство са своєручнымъ подписомъ господина обрштара. — А за то све имамъ благодарити *Шк. Листу*, и онымъ кои се свойски око њега стараю.

Овдѣ су у граници околности врло стѣснѣне, али ипакъ власти увиђаю да є *Шк. Листъ* врло нужданъ; и зато сл. компанія адашевачка, коіой просвета млађаногъ нараштая на срдцу лежи,**) смиловала се, и за речене 4. обштине Шк. Листъ набавити ние пропустила, за кое іой одъ свію учителя и млађаныхъ ученика изъ све четири обштине велика благодарность.

У Кузмину

Илія Пантелићъ
Учитель.

---

*) За овымъ слѣдовали су г. приложници на фондъ Шк. Листа кои су у 23. бр. Срб. Дневника назначени, и кои ће и у Шк. Листъ у свое време доћи. Уред. Ш. Л.

**) Тако исто и висбл. г. Кукулѣвићъ, обрштаръ српске банатске регименте у Белой Цркви, послао намъ є овыхъ дана предплату на Школ. Листъ за 15. ексемплара. — То є похвално. Уредн. Шк. Листа.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. в.вр

БРОЙ 12. У Новоме Саду, 28. Марта 1861. ГОД. VI

ПОЗИВЪ НА ПРЕДПЛАТУ
ШКОЛСКОГА ЛИСТА.

Съ овимъ 12. броємъ свршује се *прва четврть* Шк. Листа за 1861. год. — Ко овай листъ и у напредакъ добывати жели, нека изволи обичномъ предплатомъ похитити.

Уредн. Шк. Листа.

Субота Св. и праведнога Лазара
Четвородневнога.

Данасъ празднуємо воскресение светога и праведнога друга Христова Лазара, кога є Христосъ Спаситель у четврти данъ изъ гроба воскресао. Онъ є было Єврей родомъ, а сынъ некога Фарисея по имену Симона, изъ села Витание. Христосъ Спаситель ходећи по земльи и проповедаюћи евангелие царства небеснога, често є долазио у село Витанию к' Фарисею Симону, и съ њимъ найвише разговарао се о божественой науки, и о спасению рода човеческога. Лазарь прилѣжно є слушао и примао науку Христа Спасителя, и то не само онъ, но и сестре нѣгове Марта и Мария. У томъ приближи се време Спасителѣвогъ страданя, а праведни Лазарь и нѣгове сестре са великомъ су радости очекивали оно време кадъ ће Іисусъ о-

петъ доћи, да ихъ іошъ болѣ о божественой науки, о воскресенію мртвыхъ, и о животу вѣчномъ упозна. Злоба и зависть рода еврейскога све є вѣма растла, кое приnуди Христа Спасителя на ону страну рѣке Іордана прећи, и ту найпре Іаирово дѣте, и нѣке сироте удовице сына подигне изъ мртвыхъ. Праведни Лазарь одъ дуже времена болуюћи умре. Іисусъ Христосъ удаљенъ одъ села Витание, у путу своимъ ученикомъ рекне: Лазарь другъ нашъ заспао є! а мало после рече: Лазарь є умръо! После смрти Лазарове у четврти данъ кадъ су вѣћ Лазара саранили были приспѣ Іисусъ у Витанію и ту га предусретну сестре Лазарове говорећи му: Господи! да си ты овдѣ быо не бы умръо братъ нашъ, но и садъ кадъ бы ты хтѣо подигнути ћешь га, ербо ты то можешъ. Іисусъ упыта: гди сте га саранили? и таки га сви одведу на гробъ. Кадъ подигну каменъ одъ гроба, Марта рече: Господи вѣћ смрди, четврти є данъ како мртавъ лежи. Христосъ Спаситель помоли се Богу, сузе надъ лежећимъ испусти, и гласомъ повикну: Лазаре! изиђи наполѣ. Мртвый устаде и изиђе, и оде са своима кући. Ово велико чудо, подигне на зависть и злобу еврейскій народъ, и противъ Христа Спасителя почну найвећу злобу водити; Іисусъ пакъ остави Витанію и отиде. Еврейскій народъ и архіереи и Лазара смысле да убію. Онъ пакъ чуе, и у Кипрскій островъ отиде, и тамо є пребывао. По воскресенію Спасителѣвомъ одъ св. апостола произведенъ буде за архіерея Китайскога града. Дабро є и богоугодно поживно, и по тридесетолѣтномъ времену живота свога, преселио се у вѣчность, и у томъ истомъ граду честно погребенъ буде, многа чуда творећи. Нѣговъ архіерейскій Омофоръ преблагословена Дѣва Мария своима є рукама сготовила и нѣму даровала.

Тѣло светога и праведнога друга Христова Лазара четвородневнога пренесе премудрый царъ Лвъ одъ крпрскога острова у Цариградъ, и положи предъ свети олтаръ у цркву кою е премудрый царъ у славу Светителя савидати дао. Православна наша црква празднуе пренесение тѣла светога и праведнога Лазара четвородневнога 17. Октобра сваке године.

Давашньій па ъ праздникъ (кои мы у народу нашемъ православномъ з вемо: Субота Лазарова) установили су свети отцы на свршетку светогъ великогъ четрдесетодневногъ поста предъ саму свету страстну седмицу господа нашега Іисуса Христа зато: да бы се невѣрный еврейскій родъ о воскресеню мртвихъ болѣ увѣрити могао, будући и праведни Лазарь на позивъ Христа Спасителя изъ гроба устао и свима виђенъ было: и заиста тымъ су се многи Евреи увѣрили, да е Іисусъ Христосъ правый сынъ Божій, да е у трећій данъ одъ гроба воскресао славно као Богъ, и да ће быти воскресение мртвыхъ и животъ вѣчный. Одтуда смо увѣрени, да ћемо сви у последный данъ на позывъ Христа Спасителя изъ мртвыхъ устати и страшноме суду предстати, и по заслуги наслѣдити животъ вѣчный.

Школа као и воспиталиште.

(по Келнеру.)

Да е воспитание младога човека у духу науке Христове тежакъ задатакъ, то ће свакій одъ насъ увидити, ако пажльиво прочита и смотрено разсуди речи апостола Павла у посланици къ Римлянима, (гл. 7. ст. 15—25), где мудрый овай учитель народа о човеку и човечиој природи овако говори: „Еже со-

дѣваю, неразумѣю, не еже бо хощѫ сіе творю: но еже ненавиждѫ, то содѣловаю. Аще ли еже не хощѫ, сіе творю, хвалю законъ ꙗко добръ. Нынѣ же нѣктомѫ азъ сіе содѣваю, но живый во мнѣ грѣхъ. Вѣмъ бо ꙗко неживетъ во мнѣ, сирѣчь въ плоти моей, доброе. Еже бо хотѣти прилежитъ ми, а еже содѣати доброе нешбрѣтаю. Не еже бо хощѫ доброе, творю: но еже не хощѫ злое, сіе содѣваю. Аще ли еже не хощѫ азъ, сіе творю, оу҃же не азъ сіе творю, но живый во мнѣ грѣхъ. Шбрѣтаю оу҃бо законъ, хотящѫ ми творити доброе, ꙗкш мнѣ злое прилежитъ. Соѵслаждаюсѧ бо законѹ Божію по внѹтренемѹ человѣкѹ: Виждѫ же инъ законъ во оу҃дѣхъ моихъ противѹвоющъ законѹ оу҃ма моегш, и плѣняющъ мѧ закономъ грѣховнымъ, сѫщымъ во оу҃дѣхъ моихъ. Шкаанень азъ человѣкъ: кто мѧ избавитъ ѿ тѣла смерти сеѧ." А то на србски значи ово: „Не знамъ шта чинимъ, ер҃ нечинимъ оно што хоћу, него на што мрзимъ оно чинимъ. Ако ли оно чинимъ што нећу; хвалимъ законъ да е добаръ. А садъ више я ово нечинимъ него грѣхъ кои живъ у мени. Ер҃ знамъ да добро не живи у мени, то есть у тѣлу моему. Ер҃ хтети имамъ у себи, али учинити добро неналазимъ. Ер҃ добро шта хоћу нечинимъ, него зло што нећу оно чинимъ. А кадъ чинимъ оно што нећу, већъ я то нечинимъ, него грѣхъ кои живи у мени. Налазимъ дакле законъ, — кадъ хоћу добро да чинимъ, — да ми зло припада (да морамъ зло чинити). Ер҃ имамъ радость у закону божіемъ по унутрашнѣмъ човеку; али видимъ другій законъ у удима моима, кои се противи закону ума моега, и зароблява мене закономъ греховнымъ, кои е у удима моима. Я несрећный човекъ! Ко ће ме избавити одъ тела смрти ове."

Изъ овыхъ речій, кое се свию насъ и свакога човека тичу, ясно се може увидити, да човекъ, све

ако му е умь найвѣма изображенъ, и све ако е найточние кадаръ познати шта е добро, шта л' е зло; инакъ може доћи у противоречие и супротивность своме уму и свомъ познаваню добра и зла. Изъ овога пакъ слѣдуе та истина, да се единымъ обучаванѣмъ не може човекъ сасвимъ како ваља воспитати, него се узъ то мора воспитателѣва радня на облагороћенѣ срца и на снаженѣ волѣ воспитаникове распрострти.

Само е оно обучаванѣ у правомъ смислу ваљано и воспитательско, кое е *истинито*. А таково ће бити, ако наука, особито наука вере и морала, изъ увѣреня учителѣвогъ проистиче, и ако е са живимъ примеромъ нѣговимъ сугласна. „Покажи ми ѿ дѣлъ твоихъ вѣрꙋ твою," вели свакоме одъ насъ а особито свакомъ учителю слово Божие. Знай дакле учителю, да ће савъ трудъ твой безплоданъ быти, ако ты едно учишъ, а друго животомъ своимъ засведочавашъ. Као што е негда ученикъ Клеантесъ мотрио на философа Зинона, да л' онъ по своме образцу живи (an ex formula sua viveret); тако и тебе мотре твои младјани воспитаници, мотри те и цела обштина у коіой служишъ, идул' ти речи одъ срца, еси л' онакавъ какавъ бы, по науци коју предаешъ, требало да будешъ!

Покрай тога обучаванѣ ће онда быти истинито и по томе воспитаваюће, ако се буде постепено, наочигледно, природи и разуму детинѣмъ сходно предавало, и ако буде учитель настоявао, да деца све оно што науче и у животу употребити кадра и вольна буду. Ту дакле ние доста само на изусть научити молитве, и изречения, коя за правило живота служе, ние то доста ни онда, кадъ се узъ наизусть рецитованѣ тыхъ предмета и ньиховъ садржай разуме; него мораю те свете, те управо ређи наймудрие науке на

облагорођенѣ срца дечиегъ служити, и правацъ вольи њиховой давати. Само оно што є за времену и вѣчну срећу детию нуждно, треба да дете у народной школи учи, али то мало, треба да му у сокъ и у крвь пређе, да се съ њиме наука та савоплоти, да пређе у наравъ нѣгову, и да изобрази у нѣму временомъ сталный моралный карактеръ. —

Сви дари, кое Богъ човеку даде, све моћи и снаге наше треба да се у народной школи складно (хармонично) изображаваю. Ни єдна се не сме занемарити, ни єдна се несме на рачунъ друге слабити или запретати. Умъ, срдце и воля, ово тройство духа нашегъ, єдно съ другимъ у найтешньой узаймной свези и заедницы свое. Као што єдно безъ другога суштествовати и дѣйствовати неможе; тако се исто несме єдно одъ њихъ развияти и изображавати, а да се и друго неподпомаже у своме напредку Ние школа само за то одређена, да се у њой моћь мишлења снажи, нити да се само стварна знања у њой прибавляю; него є нѣнъ задатакъ и срдце детиє облагородити, и свакимъ могућимъ средствима судѣйствовати томе да одъ детета правый христіянинъ и поштенъ човекъ постане. Што є младићъ већма сполашнѣмъ свету окренутъ, плотскій и чувствености отданъ, све то већма има се учитель старати, да духовный унутрашньій животъ у срдцу нѣговомъ пробуди, и да га изобрази. Ние свагда оно право добро, што се страстима и чувствености одаиомъ младомъ човеку допада. Страсти свое ваља найпре покорити уму, и то уму просветлѣномъ и обасяномъ светлошћу сунца правде господа нашего Іисуса Христа. То є єдиный путъ, коимъ се човекъ у правомъ духовномъ смислу, воспитати може. Тога ради сваки христіаскій воспитатель, дакле и народный учитель дужанъ є своимъ старанѣмъ на то тежити, да се деца одъ превелике

себичности, коя на свету влада одтргну, да се увере да ние свагда оно добро, што е нама повољно, да себе сматраю као чланове породице, цркве, рода и обштества; да се науче волю своју вољи божиой покоравати, своє благо у благу обштемъ налазити, и само оно свагда любити и миловати што е Богу повољно. —

Дете треба да се навикне саучествовати у срећи и несрећи ближнѣга; и съ тымъ да одговори науци апостола Павла, по коіой смо дужни радовати се съ овыма кои се радую, и плакати съ оныма кои плачу.

Кадъ учимо децу природу познавати и нѣне производе на свою корист употреблявати, онда треба да ихъ научимо да у природи налазе и увиде одблескъ вечите славе божие. Шумско звѣрѣ и сву осталу животиню сматра добросрдачанъ човекъ съ радошћу и са саучешћемъ не само по бои, облику и по користи коју одъ ньихъ добыямо, него и по томе што су то жива створеня божия, по томе, што е „праведнику и своихъ скотова животъ мио.“

Човекъ, кои отресавъ се сваке претеране себичности, свой животъ и по божиой вольи проводи и своимъ ближньимъ на ползу служи са онымъ даровима кое му Богъ даде, имаде у себи любавь къ ближнѣму, а такова любавь есть найвећа добродѣтель човеческа, коју смо у народной школи свойски у срдцама дечице наше подраньивати и воспитавати дужни. С' тымъ се уедно каже и то, да народна школа имаде све оне неваляле склоности и страсти дечие, кое су противне таковой любави, зарана ослабити и недати имъ да отму махъ у срдцу детинѣмъ. Такове неваляле склоности есу: свирѣпость, освета, злоба, штеточинство, зависть, радость о туђой штети, и сувта. Свирѣпость и осветльивость, где се ове кодъ деце яко появлюю,

треба пре свега средствомъ телесне каштиге лечити, да деца осете, како е другима зло, кадъ ихъ они дираю, и да се тако усаветую, и одъ своихъ бездѣлия престану. Завистъ и радованѣ о туђемъ злу лече се озбильномъ опоменомъ, и доказима да су ти греси божіемъ закону найвећма противни, почемъ оовай налаже да любимо свое ближнѣ као сами себе. Суета се найболѣ излечити може съ доказима, да е све на овомъ свету променьльиво, да наше богатство и слава земальска нема никакве предъ Богомъ важности, да добро срдце, поштенѣ и праведна дела човеку празу важность даю. Напоследку валя имъ изъ свештене и изъ светске повѣстнице показивати како су найбольи и найваляніи люди свагда и найсмиреніи были, и сваку суету презирали. Штеточинство често е кодъ деце производъ урођене ньима склоности къ радньи. У таквомъ случаю валя децу увекъ съ користнымъ посломъ особито тѣлеснымъ забавляти н. пр. учити ихъ да саде и каламе воће.

В.

Неколико мана на певаню и пояню.

Докъ деца цео текстъ песме лепо на паметъ незнаю, незнаю ништа. За певача нема ништа срамотние, него кадъ средъ найлепше започете песме запне, пакъ ни маѣи далѣ; читаво се друштво застиди у тай махъ, и у неку руку одъ нѣга се осрамоћени нађу. Овога се кодъ насъ често догађа. Я самъ ньи више певача учителя слушао, што у песми св. Саве запну, пакъ одъ друге строфе ни маѣи далѣ.

Докъ се деци текстъ песме неразговори да га разумеу, бадава е што га и на паметъ знаю. Има у

насъ много зрели люди певача и учителя іошъ, пакъ при певаню найпростіи србски песама Богъ зна какви сакати речи неизговоре, што сасвимъ никоегъ смисла немаю, іошъ и редъ строфа и стихова сбркаю, те смисао песме тако замрсе, да га нико да свету разабрати неможе, — а да шта чине одъ црковни песама! То е знакъ найнесмисленіегъ и найглуплѣгъ пояня. Учительи валя да децу съ малена на смислено певанѣ навикаваю, онда ћемо и песама лепши добити, а не „багряношарно одъ востока заря,“ или „твой е юнакъ быо дедъ;“ како се пева, онако се и пише.

Деца валя да науче цео текстъ лепо ретицирати, гласомъ свудъ правилно удараюћи и отезаюћи, връ одъ овогъ зависи и правилно поянѣ. На ово се кодъ насъ за чудо непази, и то е узрокъ те толике силне погрешке у арияма имамо: ту ћешъ наћи гомилу слогова, кои су по себи кратки, ариомъ дугачке, а кои су собомъ дугачки, ариомъ кратке, наћи ћешъ многе, кои су собомъ снажни, ариомъ слабе, а собомъ слабе, ариомъ снажне, и све тако сбркано, да ћешъ одма познати, да е ария изкварена илъ туђа альина, коя на многомъ месту смешнше стои него на детіой глави Марковъ калпакъ, или на Маркови леђи детия доламица. Исто е овако и са дизанѣмъ илъ спуштанѣмъ и паданѣмъ и пресецанѣмъ гласа. У песми „единородный“ аданѣ гласаня „спасенія нашего ради“ и на „спроелавляемый“ на поле смислове разчупа, као да су на тымъ местима свршени. Тако ћешъ ихъ наћи на многимъ песмама, а ние истина, да е такова ария, него е несмисленость пояча тако изкварила, и тако ихъ съ дана на данъ све веѣма и веѣма квари.

Исто овако и предисанѣ певача на незгодномъ месту грдно песму осакати. Какадъ предише башъ на ономъ месту, где ария найлепше извия, и где найвећа снага и лепота нѣзина стои. Деца много реда на по-

лакъ речи пресецаю и одишу, и кадкадъ доће, да све по полакъ одъ једне съ полакъ одъ друге речи спаяю, те изађе вашаръ да Богъ сачува; тако у „Достойно“ „я ково истину“ у единородный: „распни сяже“ у видѣхомъ свѣтъ „покланяемся табо“ и силна друга іошъ и горе искварена места.

Когодъ в сеоску децу пазио, чуо ихъ в и у говору, алъ особито у поняю неке гласове употребляваши, коихъ у азбуки нема; готово ни једнога самогласа чисто неизговараю, него неку смесу изъ іошъ нечегъ непознатога, коемъ неумешъ крстна имена дознати. Тако пов „господе помелуй“ башъ као да су имъ образи укочени; а тако и друге гласове промену, „и свѣкъ и свякъ“ „и са дукамъ твоемъ“ и пр. ков и говоръ силно ружи, а песму яко осакаћава.

(Продужиће се.)

Одкадъ се почело свето причешће

са лжицомъ (кашикомъ) даваши вѣрнима.

У првенствующой цркви ние было забранѣно и неосвећенимъ людима узимати у руке божествено причешће, и кућама своима носити, кои су далеко одъ цркве обитавали; такоћеръ и онима, кои бы на далекъ путъ одлазили, са собомъ св. причешће носити, ние забранѣно было. —

У граду Селевки, *) неки еретикъ трговацъ имао једногъ правовѣрногъ слугу, кои в доносио св. причешће изъ цркве у кућу и хранио га у ковчегу; за ков

*) Селевкия градъ у Сирији одъ Никанора Селевка созданъ и нѣговимъ именомъ прозванъ, преко кога в и св. апост: Павао проповѣдаюћи пролазио. Дѣян. 13.4.

кадъ є временомъ сазнао вѣговъ господаръ, хотѣо є запалити и изгорити св. тайне; али у исто време изъ свију части пречистогъ тѣла Христовогъ, подъ видомъ хлѣба, чудеснимъ начиномъ прораста класи. *) Изъ овога се ясно види какавъ био обичай у првексвуюћой цркви у погледу св. причешћа. Овимъ поводомъ забранили су св. отци неосвећенимъ на руке примати и односити изъ цркве тѣло Христово; а особито є то забранио св. Іоаннъ Златоустъ због следующегъ узрока: У време нѣговогъ патрияршества у Цариграду,**) жена нека примивши у цркви частицу пречистогъ тѣла Христовогъ, однесе куѣи своіой, и смеси га съ некимъ чарима волхвования ради, за кое сазнавши Св. Златоустъ, одмахъ издаде заповесть по свима црквама, да унапредакъ нипошто се на руке тѣло Христово не ставля, него да се у цркви има држати мала лжица и съ ньомъ да се даѳ у уста, (а не више у руке); уедно съ божественомъ крви подъ видомъ вина; и тако управо одъ тогъ времена, по заповести Св. Златоуста почело се са лжицомъ хрисіянне причешћивати тѣла и крви Христове. (Никифоръ кнь. 3. глава 7.)

У Скрадину.

І. Яворъ.

Шта могу учитељи чинити, да се станѣ школскихъ здањя побольша, и да се школе у добромъ реду одрже?—

Обично люди гледе за тымъ, да имъ храмови божіи найлепши, найвиши и найукрашенїи буду. Заиста

*) — Лимонарій гл. 79.

**) — Одъ отца Секунда и матере Антусе родио се у Антиохіи

то є лепо и на часть имъ служи; а тако и пристои тыма светилиштма! — Али заръ не бы іошъ лепше было, заръ не бы тымъ людма іошъ на већу дику и поносъ служило, кадъ бы имъ и школе — ћерке св. цркви — што красније, више, и окићење биле? — Бы, за цело бы; еръ тымъ не само да бы свету показали, да познаю и цене важность њиову, него бы іошъ и деци своіой — радованю своме — велику асну учинили и по телу и по души. —

Но будући да нашъ народъ незна, илъ баръ неће да зна о неоценћной користи лепо уређеныхъ школскихъ здания; то спада учительима у део, посао, да они вештимъ, паметнымъ наговорима своима обштине на то доведу, да не жале ни трошка ни труда на побольшанћ њиово, среће ради помладка свога! — Где су главари обштински разумни, добру ради, ту ће се моћи са неколико мудрыхъ савета цељъ постићи: еръ ко паметанъ не воли добро! — Али шта ћемо са онакима, кои више хаю за марву свою и стае њиове него за децу и школу? Ту не помажу савети ма Ментторови были, већъ само тврдо уверенћ одъ стране учителя, да се ништа одъ праве волћ отети не може, и свесрдна радня око тога посла на деци победиће и у томъ случаю, ако не одма, а оно у првомъ нараштаю. —

Учительи! воспитавайте ученике свое тако, да после као люди и чланови едне илъ друге обштине маре за школу: сладите имъ са найживльимъ изразима прилоге на школе, и наводите рачунске примере, изъ коихъ бы се видити могло, да човекъ и радньомъ и паметномъ штедньомъ доста на ту страну дати мо-

Сирской године 354.; посвећенъ за патріярха Царигрђскогъ на 26. фебр. 398. на престолу є стаио до 404. године; у изгнанию као патріярхъ три године: умръо є пакъ на воздвиженіе честнаго креста 407. године; живио є дакле у све 53 године.

же, и опегъ да му станѣ материяльно ни у длаку не ослаби.

Одъ велике в важности такође придобити любавь и повереньѣ богатыхъ людій особито самаца, па имъ често говорити о овомъ илъ ономъ мужу, кои в велике жртве на обштеполезна заведения принео, па са тога живи и живиће у своме роду „докле трае и єданъ Србинъ.“ Тымъ бы можда гдекога побудио и навео, да и онъ тако задушно дело учини, зашт':

„Кадъ човека самрть наће
Ништа собомъ не понесе
Већъ скрштене беле руке
И праведна дела своя“

Што се тиче уредногъ држаня школе, ту в чистъ учительскій посао. Заото чимъ види, да в што поремећено, илъ нуждно, таки илъ самъ нека оправи илъ нека яви школскомъ управителю да се онъ о томъ побрине —

М. Н.

ЗАСВЕДОЧЕНѢ.

Богъ намъ хтеде показати, да смо безсмртни. Онъ створи семено зрно. Кадъ виде люде, како зрно у земльи као увели човекъ изтруне, и управъ онда кадъ се уништено чини, новъ снажный влатъ избие, онда ће помислити: вальда в и човечие тело само завеса вечне врлине. — Алъ човечій родъ мало в пазио на семено зрно.

Тадъ створи Богъ гусеницу. Кадъ виде люди, како гусеница као мртвацъ у сандукъ легне, и после гробницу развали и излети съ крилима на рамени, онда ће помислити, вальда расту и човеку у мр-

твачкомъ сандуку крила. — Алъ човечій родъ мало е пазио на гусеницу.

Тадъ створи Богъ бурѣ и дугу. Они ће чути гласъ, кои ће к' позору звати; они ће видити, како муња съ неба човека на земљи пружи, и онда ће заключити: кои е животъ дао, може га и узети; вальда га узима изъ овогъ ломногъ суда, да га вечнымъ покривалом одене. И кадъ овако увиделе, тадъ ћу седмошарну капию *) преко целогъ небесногъ свода подићи, и путъ къ новомъ животу показати. — Алъ човечій родъ мало е пазио на ову изредну великолѣпность.

Онда створи Богъ сводъ безмѣрни звезда и рече: кадъ густи облакъ разлучимъ, и дивећи погледъ ока човечијегъ, место у бедну ноћъ, у бездно пламтеће сунчано море падне, онда неможе више човекъ мислити, да е земља светъ, и онъ ће предчувствовати да е безсмртанъ!

И тако се светли ово засведоченѣ наше вечитости у непобледимомъ писму. Алъ и дуга, лептиръ и усевъ нису безкористни. Одкако е предчувствованѣ (ahnung) наше неумрлости пробуђено, умствуе нашъ духъ и у маломъ писму о доказу *велике истине*.

п. Миланъ П.

Чудесна ограда.

За време нѣкогъ рата, бяше една породица у усамлѣномъ своме дворцу, у великомъ страху одъ нападаня непријатељскогъ; особито е пакъ была за ньи една ноћъ страшна и опасна. Непріятель се томъ

*) Дугу виђамо у три бое, алъ корено састои се она изъ седамъ и то: љубичасте, загасно плаве, светло плаве, зелене, жуте, нарацо-жуте и црвене. Ове се боѳ простомъ оку у три главне спою. (Предметъ изъ оптике).

предѣлу приближавао, и небо се часъ овде часъ онде као крвь црвено виђаше одъ пожара, кои злобный и пакостный непріятель проузроковаше; къ томе іошъ бяше зима и врло бурно и хладно време. Добри ови люди изгледаху са страхомъ часъ, кадъ ћеду свега своегъ имања лишени, и у ово опоро доба године злоставлѣни и изъ свое куће и кућишта истерани быти.

Дѣда, майка, родитељи, дѣца и сви млађи не наслоните одъ страха цѣлу ту ноћъ свое главе, већъ сѣдите искуплѣни у соби и молите се непрекидно Боту. Дѣда читаше ясным гласомъ изъ нѣкогъ молитвеника „молитву за време рата,“ у коіой следующе речи стаяху: „Нека насъ Богъ огради тврдомъ оградомъ, да се непріятель одъ дома овогъ отврати.“ „Но то е ипакъ велико захтеванѣ одъ Бога,“ примѣти садъ на ово младый земледѣлацъ, кои е са скромнымъ срдцемъ и смиренымъ духомъ све пазльиво слушао, „да онъ съ нама грѣшнымъ людма чудо учини, и таквомъ насъ оградомъ огради.“

Међутымъ проће ова ноћъ мирно, и ни єданъ имъ непріятельскій войникъ не насрне. Сви су се томе чудили али узрока незнадоше; но кадъ се у зору усуде изъ собе изићи, виде они на велику свою радость, да е Богу све могуће, и да е онъ ньи, као што га моляху заиста якомъ оградомъ оградио. Вѣтаръ е снѣгъ, кои ту цѣлу ноћъ падаше съ непріятелске стране око ньине куће тако высоко навѣяо, да имъ непріятель ни близу приступати ние могао. — Сви хваляше и славяше сада Бога, кои ихъ е тако чудеснымъ начиномъ спасао; а дѣда рече: „Видите, любезна дѣцо, како спасава Богъ оне, кои му се крѣпко и истинито моле, и кои надежду свою свагда на нѣга самогъ полажу.“

Кои е Богъ великъ — силанъ — као Богъ нашъ? Ты си Богъ, кои чинишъ чудеса! —

А. М.

Решеня географичнихъ загонеткій.

у брою 42. Школскогъ Листа год. 1860.

(Кое су у срб-народ: нормалномъ училишту Шидскомъ решене).

1. Дента, — Сента. — 2. Сомборъ. — 3 *Кула*. — 4. Бечкерекъ. — 5. Моришъ. — 6. Тителъ. — 7. Банатъ, — занатъ. 8. — Модошъ — Ходошъ. — 9. Бачка, — мачка. — 10. *Паланка*. — 11. *Тиса*. — 12. *Баялица*. (Бая.) 13. Калвинъ, (Каинъ.) 14 Ада. — 15. Бегей (Бечей.) — 16. *Карловцы*. — 17. Темишваръ. — 18. Фрушка (крушка.) — 19. *Илокъ* (Локъ.) 20. Сентомашъ — Сентиванъ — Сентпетеръ, Ст. Мартонъ итд. — 21. *Дунавъ*. — 22. Земунъ — музе. — 23. *Нови* Садъ, — 24. Сава (рѣка,) Сава (човекъ,) Васа. — 25. Тамишъ, мамишъ, камишъ, чамишъ. — 26, *Лушоранъ*. (тор овца). — 27. Вршацъ. — 28. Иригъ, (Сиригъ.) — 29. Мађаръ, (сарма.) — 30. *Суботица*, — 31. Рума, ружа, рупа, рука, руда, руса. — 32. Бунѣвацъ. (Бува). — 33. У Кикинди. — 34. *Аранка*. — 35. Панчево.

М . . . . . Б . . . . . ћ —

☞ Овыхъ дана изишао е изъ Епіскопске штампаріе у Новомъ Саду одъ Іосифа Горяновића Пароха Иришкогъ на србскомъ езыку Псалтиръ у стихови. Цена му е 1 фор. 50 новч. а. вр.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 13. У Новоме Саду, 7. Априла 1861. ГОД. IV

Мисли о школи и учитељима.

XXIX. Законикъ за учитеља.

Одпре негде у разговору рече ми неко, вальда да се похвали што апостоле чита, да нема лепшегъ законика за учителѣ, него што је 12 глава у посланици Павловой Римлянима.

Я самъ ту главу добро проучио, и многа места врло важна нашао; ал' прави и найлепши законикъ за учителя остае довекъ еванђелие. Она любавь према деци, и онай ученя начинъ, као што га је Спаситель имао, оне науке и приче, пакъ она благость и стрпельивость, найсветии су образци, на кое би се сви мирски и духовни учителъи угледати валяли. Прича она о сеячу, о шеници, о талентима и пр. вреди више него многа педагогия.

У свакой школи валяло би да стои икона Спасителя, како децу к' себи прима, и њи благосиля; я самъ уверенъ, да бы сваки погледъ на ту икону, многу немилу речь учителю с' језика одбио, и много реда му прутъ изъ руке извио.

XXX. Викањѣ при ученю деце.

Има многи особито млађи учитель, што одъ велике ревности при ученю деце тако вике, да бы іошъ толико деце, наполю седећи, науку слушати могла.

Та је ревность, ако је и найболѣ смерана, несмислена, и по здравлѣ врло шкодљива. Младъ човекъ, кои се іошъ у годинама телесногъ развитка находи,

може са такомъ викомъ часомъ кои дефектъ ухватити, и болестъ себи навуѣи, коя ће га и у гробъ свалити. Као што се умеренимъ говоромъ груди снаже и шире, тако се претеранимъ напрезанѣмъ особито у младости најлуѣе осакатити могу.

Притомъ е виканѣ сасвимъ противно ономъ мира духу, коимъ школа дисати има, и сваки мирни човекъ мора се чудити, кадъ мимо те школе проѣе, и учителя децу учеѣи викати чуе. Виканѣ издав, као да е радъ учитель, да силомъ и напречацъ што уради, и чисто га с' поля видишъ, како се часъ онамо на оно дете обрецне, часъ оно онамо чупне ил' гурне и удари, а да само миръ и тишину одржи, кою самъ са своіомъ викомъ највеѣма квари.

Помажел' деци то виканѣ што? Ни најманѣ. Іошъ шкоди. Учитель своіомъ викомъ заглуше децу, и штогодъ онъ веѣма виче, то му и они све више шушкаю и несташую; сваки мисли, да и наполе пазеѣи учителя довольно чути и разумети може. Кои учитель дечии несташлукъ са викомъ предавати свладати мисли, тай се люто вара; онъ прави зло далеко веће. А нека само покуша, у њиовъ несташлукъ с' тимъ гласомъ уѣи, и видиће, да ће се деца сама одъ свогъ несташлука и безобразлука застидити и поплашити, и одма ће се утишати, и нѣга слушати.

Я самъ имао єдногъ учителя, кои е тако тио говорио, да се таманъ чуо, и памтимъ и данасъ, да смо кодъ нѣга само зато најмирнии били. Исти тай учитель, тако е — особито изречения и пословице — лагано и по типару речъ по речъ на разтегъ говорио, да смо готово све за њимъ писати могли; али се и свака нѣгова речъ тако у паметъ хватала, да е редко коя заборављена била.

Кои учитель виче и брзо говори, тай само вику и немиръ у школи прави, а ништа више.

Неколико правила за обучаванѣ у народной школи.

1. Учи децу у Духу Благочестия и вере Православне.

У Духу Благочестия обучава учитель децу, кадъ се стара њи уверити да Богъ сва дела, све речи и саме мисли наше познае, и кадъ настои да се Благочестие у запту школскомъ, у науци и у животу његовомъ као найвећа светиня, и као найпреча потреба показује. Тога ради има учитель Благочестие сматрати као средоточие целогъ обучаваня школскогъ; с' наукомъ вере треба да у савезъ доведе све остале науке, кое у овой школи, само као средства за постиженѣ благонравности и умногъ развитка, важности имаю. Волю дечию има учитель свагда и у свакой прилици одъ зла хранити и управляти на све оно што е добро, поштено, лепо, племенито, єдномъ речию: богоугодно. — У срдцу своихъ питомаца има онъ пробудити любавь къ добродѣтельи и валяности. Самъ учитель има быти добаръ християнинъ, владатисе по заповестима Божіима, одправляти цркевна дела, коя се нѣму повере, уредно, точно, радо и свесрдно,*) и не само клонити се одъ порока, конма бы могао деци ил' народу на саблазань служити, него іошть и примере християнскихъ врлина своимъ животомъ и своимъ безукорнымъ владанѣмъ има народу давати. Християнски учитель сматра свою школу као вртоградъ Божій, у комъ е онъ за вртара поставлѣнъ, али подъ тымъ увѣтомъ, да за свое деланѣ добаръ

*) Немогу се задржати да и овде неподигнемъ гласъ мой противу грдногъ злоупотребленя и саблазна, когъ наши чтеци и пеицы, — понайвише учительи. богословци и препаранди, — у цркви чине, брзоплетно читаюћи у цркви и прескачући. У своимъ Листу и у Срб. Дневнику много е већъ пута противу тога говорено, али иакъ на неки мести ово зло іошть и садъ постои.

ответъ даде ономе, чіи є тай вртоградъ. Имаймо дакле предъ очима драга браћо учитељи, светиню нашега позива, чуваймо се да не саблазнимо ковга одъ малыхъ што су нама предани; неговоримо, и нетворимо ништа усупротъ вери и благочестию, ни усупротъ побожнымъ обичаима нашега народа, него се потрудимо, да школу нашу у християнско воспиталиште преобратимо, и повѣрену намъ дечицу млекомъ християнства напаяюћи, њи и времено и вечито срећнима учинимо.

2. Старай се учителю, да любавь и повереньѣ своихъ ученика' придобиешъ!

Кои учитель учи децу у духу Благочестия християнскогь, тай мора имати праву и чисту любавь к' своимъ ученицима. Буде ли пакъ онъ свое ученике любио и пазио, то ће они њему любавь — своіомъ послушношћу враћати; радо ће у школу долазити, и съ вольомъ науку примати. Све што имъ буде говорио, то ће ићи к' срдцу њиховомъ, и чинити да они напредую.

Да бы пакъ учитель любавь и повереньѣ своихъ ученика задобио, нуждно є да онъ самъ буде право християнски воспитанъ, и одъ свию слабостій и нравственыхъ мана, у колико є више могуће, слободанъ. Єръ само такогъ учителя могу деца одъ срдца поштовати и любити. Осимъ тога има учитель быти према децы благъ и трпельивъ, али тако да благость нѣгова са озбильношћу растворена буде. Деца треба да изъ владаня учителѣвогъ према њима ясно увиде, да учителю благо њихово и њихова срећа на срдцу лежи, и да є онъ при награђиваню и при казненю безпристрастанъ.

3. Старай се да ученѣ децы омилишъ.

Детету е оно ученѣ мило и приятно, кое е природномъ развитку нѣговыхъ умныхъ дарова сходно. Зато дакле несмемо одъ деце искати онакова знаня, коя они схватити и научити немогу и коя превазилазе ньиховъ возрасть и ньихову снагу. Притомъ све оно треба избегавати, чиме бы се кодъ деце воля къ ученю ослабити и умалити могла. Особито се препоручуе учителю трпельивость, кадъ деца слабо напредую; несме онъ быти равнодушанъ према успѣху или према назадку дечиемъ, него мора онай похвальивати, а о овоме отечески негодовати и децу к' прилѣжности побуѣивати и поощтравати. Предаванѣ не сме быти суводарно, него съ живимъ примерима и приповедкама изпреплетано. Никада ние добро да учитель дуже времена самъ говори, а деца да га слушаю, еръ ће се тада одъ пасивногъ слушаня уленьити, па разсеяти; него е млого болѣ по децу ученѣ у разговоръ претворити, тако, да часъ учитель пыта децу, часъ деца учителя. Где се тако поступа, тамо е школа права умна гимнастика. Іоштъ се ище одъ учителя да е кадаръ предметъ, когъ предае, са сваке стране вешто схватити, и промене у начину предаваня употребити. Промена е зачина живота. Она е и у школи нуждна, да бы се деца у живости и у вольи къ послу одржала. Ако учитель съ вольомъ одправля свое дужности, то ће и деца с' вольомъ учити; ако онъ у школи радость и задовольство налази, и деца ће налазити радость у ученю. — Напоследку валя да учитель сваку тежню дечию коя за напредкомъ смера, свакій трудъ и свако напреванѣ ньихово припознае. Припознаванѣ и одобраванѣ кадро е млого добра учинити и кодъ найславнiихъ юнака, и кодъ найотличнiихъ списателя, а камо ли небы кодъ мале дечице,

коя особито млого држе на то, кадъ виде да имъ старiи и разумнiи люди посао вьиховъ за валянъ признаю.

4. Учи децу наочигледно!

Гледанѣмъ и слушанѣмъ кадра су деца сваку науку и сваку вештину найпре, найлакше и найболѣ примити. Чему годъ желимо децу научвти, то имъ валя найпре показати у самой ствари, и дати да стварь и све нѣне делове сматраю са свию страна, и да кажу све шта на той ствари виде и опажаю. Ако ние могуће стварь саму деци предъ очи донети а оно имъ валя извети моделъ или слику одъ те ствари и дати имъ да ю сматраю. Кадъ се неможе ни сама стварь ни нѣна слика деци показати, онда се за нужду може показати предметъ кои е млого наликъ на онай о комъ децу учити желимо, али ту се мора iошъ казати у чему е онай другiй предметъ на овай когъ видимо наликъ, и у чему се разликуе одъ нѣга.

Ово досадъ наведено важи за ученѣ стварныхъ предмета, т. е. оныхъ кои се очима видити могу. Но ако е предметъ чисто духованъ, кои се ни у икони представити не бы могао, онда се мора прибеѣи къ приповедкама, причтама и баснама, у коима ће наука наша живо изложена и чисто као остварена быти. Тако е учио божественый нашъ Спаситель, тако су и мудраци свию времена за децу и за простоту писали, тако се и у нашимъ Читанкама о трудолюбию, о покорности, о милосрђу, о истинитости, о каяню, о смиренности и о другимъ духовнымъ предметима учи. Приповедке и басне подпомажу такоће и ученѣ о стварнымъ предметима, али само онда кадъ се ови найпре покажу.

(Продужиће се.)

Учитељска питања.

1. О прилѣжности

и како се даю деца на ню навикнути.

Прилѣжность школске деце састои се у томъ, сваку задаћу што ко болѣ и лепше може научити ил' израдити.

Прилѣжность є у школи преко нуждна; безъ нѣ се неда ништа научити, нит' икои успехъ начинити. Она є у школи претежния, него што су таленти; найвећи умни дари и таленти, ако ние прилѣжности узъ ньи, мало вреде ил' нимало. Измећу двоице, єдногъ са найвећимъ талентима, ал' с' немарньомъ прионути с' ньима на валянъ посао кои, и другогъ с' манѣ талената, ал' с' прилѣжности и любави к' послу, вреди овай далеко више одъ оногъ, и надмашуе оногъ недогледимо.

Прилѣжность є окромъ тогъ єдна одъ найвећи добродетели. Као што є леньость свию зала, тако є прилѣжность свию добара почетакъ и изворъ. Она тако свимъ срцемъ и душомъ човека са подузетимъ посломъ занима, да овай нит' мари, нитъ има кадъ на безпослице мислити, а тимъ га одъ многи зала задржи и учува. Зато є прилѣжность кодъ деце двоструко вредна, єдаредъ са чуваня одъ зла, а други редъ са навике на радъ. Ко се с' малена на прилѣжность навикне, тай ће и у поздниемъ веку све свое снаге и даре на свою и свое браће користь аснити; а ко се с' малена запусти, тай ће као сваки леньивацъ довекъ само на теретъ другима быти.

Колико є дакле користно, да деца науке и знаня, іошъ є претежние, да и ову найдрагоцению навику — прилѣжность — изъ школе у животъ изнесу, и да се у

школи тако на ню навикну, да имъ у крвь и наравъ пређе.

Кои дакле учитель децу на прилѣжность навикава, и о томъ настои, да имъ ова обичаіомъ постане, тай ихъ на едну одъ найвећи валяности навикава, найчеститие люде у вьима подиже; а ко за ово немари, то е незналица, кои неувиђа несцениму вредность ове навике, те коегъ бы сбогъ они силни зла, што изъ леньости на деци изађу, одма одъ деце одбити валяло.

Свакоме, ко о вредности школе ил' учителя пресуђивати има, нека прилѣжность дечия найизвестние мерило и едини знакъ ньиове валяности буде; безъ овогъ невреде школе ни учитељи, па нека ће све остало на вьима у найлепшемъ реду быти. —

Найглавния средства децу на прилѣжность навести и усбичавти есу: *любавь* и уважаванѣ науке, любавь и почитанѣ учителя, и честолюбие.

Любавь и уважаванѣ науке найизвестние е и найпостоянше средство прилѣжности. У коемъ е детету ова любавь пробуђена, томе нетреба више споляшньи надраживаня на посао, то ће се и само отимати, и томе неће посао теретъ већъ мила забава и веселѣ бити. Учитель има дакле непрестано смишляти, како бы деци посао пријатномъ и миломъ забавомъ начинио, да тимъ любавъ к' послу пробуди, а онда ту утврди и обичаіомъ начини.

Коима е начинима могућно извести то?

Свакоме е познато, да лакше и манѣ послове деца вольно и радо извршую; за тешке и велике и нису. Сваки дакле учитель, кои се у предаваню наука елементарности строго и смотрено држао, и полагано децу са лакшегъ на теже преводио буде, учиниће деци посао лакъ, пакъ већъ тимъ мио и драгъ, на кои ће с' вольомъ ићи, и съ коимъ ће се радо бавити, те

тимъ и на прилѣжность приучавати; а кои учитель на ово неузпази, учиниће деци посао тежакъ и немио, и она ће бегаюћи и извлачећи се одъ нѣга учити се и привикавати на леньость.

Сваки учитель добро зна, да дете, кое е у нижемъ разреду довольно за виши спремлѣно, све послове у вишемъ разреду лако, а онда и вольно и радо извршуе; а кое се дете лакоумо, и безъ довольногъ спремлѣня на силу у старии разредъ премешта, то тамо непрестано нарама и натеже, и найприлѣжние за кратко време тако душомъ и вольомъ клоне, да га ние могућно више подигнути.

Познато е, да се сваки ономъ, што е собственимъ трудомъ стекао тимъ веѣма радуе, што е то валяние, и радуюћи се с' тимъ све више и више усвоити жели. Исто е ово и с' наукомъ, и кодъ деце. Кои учитель пазио буде, да одабране науке децу научи, и децу обавестио буде, да сама ту одабраность увиде; кои далѣ пазио буде, да стечене науке честимъ повторованѣмъ особито комбинациомъ и концентрациомъ у деци утврди; учиниће те ће се деца радовати и отимати, све више и више полезногъ знаня усвоити, а тимъ ће више прилѣжавати, и на прилѣжность се приучавати.

Сваки човекъ и дете онай посао найволие, коегъ найвеѣма уважава; а уважаванѣ долази одъ познаваня и увиђаня нѣгове користи. Кои се дакле учитель потруди, да децу практичнимъ начиномъ о користи и лепоти науке тако обавести, да деца сама увиде, учиниће науку деци у толико милиомъ, и она ће отимаюћи се и прилѣжаваюћи око нѣ на прилѣжность се навикавати.

Увиђанѣ напредка у предузетомъ послу, причинява у свакомъ врло приятно и мило осеćанѣ, кое силно волю задражуе на іошъ веће прилѣжаванѣ око

нѣга. Кои дакле учитель деци показивао буде, како пре краткогъ времена готово ништа знала нису; а како садъ већъ толико много лепога и полезногъ знаю; и кои ихъ обавешћивао буде, да сама увиде, како лепо напредую, навешће ихъ на іошъ већу любавь и почитанѣ науке, и на веће прилѣжаванѣ око нѣ.

Са ова три средства, обавештенѣмъ деце о користи науке, о њиовомъ лепомъ напредованю у науци, и о одабраности и лепоти науке, кадаръ е вештъ учитель науку деци сила омилити, и њи на найвећу прилѣжность навести.

Примеръ учителѣвъ и овде е као свудъ врло главно средство децу чему научити и навикнути. Прилѣжность учителѣва на очигледъ деце наведе и децу на прилѣжность. Любавь и уважаванѣ науке одъ стране учителя на очигледъ деце, наведе, да е и деца заволеу; а кои се учитель волие леньити него радити, ил' кои безъ волѣ на посао иде, и безъ волѣ га ради и свршуе, тай неће ни децу навести, да посла своегъ вольно и радо свршую. —

(Продужиће се.)

О чуваню здравля.

(Єдна лекция за недельошколце.)

II.

О топлоти.

Топлота е по животъ и здравлѣ іошъ преча нег' светлость. Безъ топлоте неможе се никои животъ ни зачети, некмол' постояти. Свакоме е познато, како зими све растинѣ илъ сасвимъ изамру, ил' уполе премру, небровне манѣ животиньице помру, а друге се дублѣ подъ землю у топлие таване, и по осталимъ топлиимъ

местима завуку, и ту пола обамрто зиму презиме; а неке се у топлије пределе повуку и онде буду, докъ опетъ кодъ насъ пролеће несине, и сунце већма неогрее, а онда се оне, што су подъ земльомъ и по осталимъ топлимъ рупама зиму преживиле извуку, и поново оживе, оне изъ топлији предела опетъ се нами врате, а све растинѣ опетъ озелене, порасте, уцветаю и свой плодъ донесу.

Топлоте има различити степена: сваки животъ има свою одређену меру. Човекъ е едини, кои може највеће разлике безъ вреда поднети, ако само нагло непромене. Али како е по свако живо створенѣ, тако е и по нѣга средня мера топлоте найпробитачнія. Сувиша е топлота и нѣму шкодльива као и свачему, исто онако, као и сувиша ладноћа.

Сваки на себи види, како се на якой топлоти све жиле по рукама и пр. набую, сва кожа напрегне, била яче бію, тело већма у пару и зной дође, яча жеђь нађе, а изъ напоя іошъ ячи зной, пакъ онда млитавость, тромость и уморъ, чама, зеванѣ и саньльивость, теже дисанѣ, осећанѣ некогъ терета на прсима и загушъ, човекъ се забуни, мисли затупе, и сва воля клоне.

Бива ли ово чешће и трае ли подуже, а оно се мало помало сва снага изгуби, сва меса омлитаве, све тело размекша, кожа постане вредльива, изроди се склоность на различите болести, што свакогъ тако разнеженогъ пре ил' после увате, тару и животъ му скраћую. Ни еданъ одъ ови люди неможе оне старости дочекати, нити се оногъ здравля наживити, као они на ладније научени. А има примера, да на якой врућини, узъ вреле пећи и у врелимъ собама исто тако и на полю на якой жеги сунца, особито ако зраци на голу главу упиру, кайчи люди напречацъ падну и на место мртви остану, ил' имъ се мозакъ упали,

и найопасније главоболѣ изаћу, одъ коихъ многи помру, а други полуде ил' побесне, и свакояке, напасти на себе навуку.

Ячa топлота подноси само као лекъ на неке врсте узетиня и укоченя удова, и на све ладне отоке у воденимъ болестима. Іошъ и неки болесници патећи одъ кашлѣва болѣ се осећаю у ячой топлоти, и сви што су сувишомъ ладноћомъ провебе себи навукли. А сувише е шкодльива и опасна свака ячa топлота свима людима пунима крви, особито у среднѣмъ веку после 40 до 60 године, ал' и онима млађимъ людма, што одъ блювања и плювања крви пате; исто е тако шкодльива свима одъ зноєва етрадаюћима, и у свима врућицама.

Уобште сви здрави люди треба да се одъ яке и дуготраюће врућине врло чуваю, било у собама или наполю. У собама где се ради нека е мало топло, особито ако е радъ, при коемъ се тело већма миче и умара, єръ су ту вреле собе далеко убиточније одъ ладни. При раду у полю, болѣ е у оне найврелије часе дана одмарати се и ладовати, а посао у ютреньимъ и вечерньимъ часовима свршивати, до 10 и одъ 4. Єръ на оной жестокой врућини и жеги врло се мало и ядно посла уради, а люди и марва сувише море и убияю.

Умерена ладноћа по здравлѣ и снагу далеко е пробитачнија. Сваки се осећа одма живльи и окретнии и ячи, дисанѣ иде слободније, сва меса буду чвршћа, цело тело крепчије, ело и пиће и санъ болѣ прија, човекъ е на сваки радъ склонитии, умъ и мисли ведрије су. Ладноћа е узрокъ, те су северни народи здравии, ячи, єрчании, поуздании. У ладноћи е и воздухъ чистии, нема у нѣму онолико трулежа ни смрадова, као кадъ е топалъ, то е узрокъ те готово све радње и найлюће болештине, кое лети найвећма бесне, зими клону и попусте.

Само склонѣнима на неке грчеве, наступе, болове и проливе, исто тако свима шкрофулознима, ектичавимъ, костобольнима и патећимъ одъ далкова, водене болести, и водени отока ладньоћа є шкодльива, и мораю се чувати одъ нѣ; а свима здравимъ пробитачна є, и у многимъ болестима лековита, у свима врућицама, крви проливима, свима врелимъ оспама, и у свима горепоменутимъ болестима, где є врућина шкодльива и убитачна.

Сви здрави люди, кои су ради да здраво и дуго поживе, да ячи и окретни буду, валя да се ладноће држе, и на ню науче. Нема већегъ зла, него сваку найману промену времена одкуняти и одболовати морати, или одъ свакогъ ветрића бежати и умотавати се морати: такавъ є животъ веће зло и каштига него смрть. А овога се зла починѣ и кодъ насъ све више и више налазити; многи наши и простии люди, кои су у овомъ погледу досадъ паметнии били, почели су децу свою сувише мекано и топло одраньивати, пакъ то и есте узрокъ, те ихъ онако мало одране. Нико већма одъ ладноће нестрада, него ко се якомъ топлотомъ укварио. Противу тогъ зла нема другогъ лека, него стврднути. Научити се на ладноћу мора, ко ние радъ да сваки часъ одъ нѣ страда; а деца се даю лакше на ню научити, него врели люди, єръ имаю одъ нарави топлоти довольно, и неваля ихъ іошъ већомъ задавльивати. Само нека и ово навикаванѣ на ладноћу постепено и полагано бива, ко є радъ да сретно проће.

Здравимъ людма може ладноћа само на путу шкодити, седећи на коли ил' лађи и т. д. неутоплѣно, особито ако путованѣ по више сата трає. Ненавикле на ладноћу кадро є ово у часу осакатити. Сви ови путници найболѣ по себе чине, кадъ на часакъ, с' кола скћу и пешце ходе, ал' неваля до задуваня и зноя дотерати, єръ задуванъ и озноенъ на коли на

ладноћи седити іошъ е опасние, нег' безъ зноя озебсти. Найвише путници с' ногу озебу, єръ на ове найманѣ пазе, било у коли седећи ил' низ' кола идући. Слабии и на зими мекши люди, валя да се іошъ болѣ одъ зиме на путу чуваю. Сувише слабимъ ил' болестницима, ако зими кудъ однешени бити мораю, валя топле циглѣ у ћебе и у сламу умотано подъ ноге ставити, вреле воде у затворене крчаге ил' бешике узъ ньи пометати, пре полазка ихъ топло напоити, и ако е путъ дужи, ово понављати, ал' и с' овимъ здраво пазити, и зноя имъ неистерати.

Найшкодльивия е нагла промена врућине и зиме. Ово е кадро найяче люде или напречацъ убити, или за навекъ грдно осакатити. Зла е и врућина иза ладноће, кадъ ко озебао и полу смрзао управо к' ватри и врелимъ особито гвозденимъ пећима приступа, да се ту одкравлюе; али е ладноћа иза врућине іошъ далеко опакия. Никадъ се већма нестрада, него иза ячегъ рада ил' игре или иза бављења у врелой соби зноявно на полѣ изаћи, и на ладну землю, траву, каменъ сести, или у ладну одаю, собу, подрумъ, лагумъ и т. д. ући, те ту се одмарати. Небројено примера сваки данъ има, да све найячи люди иза овакогъ одмора, кадкадъ у часу као прострелѣни, укочени ил' узети остану, и после дуге патнѣ едва се неки са тешкомъ мукомъ курталишу, а други ил' тешке проливе, пробаданя и врућице, и после овихъ дуготраюће ил' до смрти ихъ мученье кашлѣве ил' водене болести и различита друга зла навуку, ако у онай први махъ одъ смрти утекну.

Парамития.

1. Єфтай и Наема.

Пре него што ће Єфтай на непријателя поћи, учини лакомисленъ заветъ: да ће оно, што му при по-

вратку дома прво на сусредъ изађе, Богу па жртву принети.

Кадъ сретао битку оконча, и весео се дома врати, а то прва Наема нѣгова единица кћи, с' радости, песмама и свиркомъ миломе отцу своме на сусретъ и дочекъ изађе. Као ножемъ ударенъ оста Єфтай, и у ономе болу викну: ты ме уби кћери моя, — ал' Богу самъ се завештао, и немогу поречи!

Узалудъ му првосвештеникъ говораше, да Богъ те жртве одъ нѣга нетражи, и да ће е с' гровомъ одбацити, ако онъ отацъ единице кћери крвь на олтару пролие; Єфтай оста тврдъ при своіой речи, и едва плачуюой кћери дозволи, да на планину оде, и да се са своимъ другарицама опрости и изплаче.

Кадъ Наема на место они радостни песама, с' кима отцу на дочекъ изађе плакати садъ започе, а ту іой се грлица една придружи, коя нипошто више одъ нѣ неодступаше, кукаюћи заедно са ньомъ, као да е тешити хтеде, макаръ да ова на ню и непазаше

По краткомъ времену врати се Наема отцу, и позвавъ нѣга, да изврши како е завештао, сама к' жртвенику приступи, као невино ягнѣ мирно приклонивъ и предавши се.

Кадъ Єфтай ножъ диже и рукомъ на свое дете заману, гле предъ нѣга изађе Аврамовъ духъ сриитогъ погледа, и увативъ га за отимаюћу се руку викну: несмисленi! нечини детету зла, те жртве Богъ одъ тебе нетражи, ние ни мое примио, на кою ме е самъ кушаюћи изазвао, — тврди отче! ни ты се нећешъ нарадовати с' децомъ!

Ово изрекавъ изчезе; а садъ грлица одъ Наеме одступи, и жртвенику прилетивъ првосвештенику се за ню на жртву даде.

Весела се поврати Наема са своимъ другарицама, благодарећи Богу на поклонѣномъ животу; али овай

небияше за дуго; она се на скоро разболе и умре, и на нѣнъ гробъ дође и онай други голубъ, да кука за ньомъ и за своимъ другомъ.

Све кћери израильске плакаше за Наѳмомъ, и идоше одъ то доба сваке године на нѣзинъ гробъ оба спомена чинећи, нѣзино избавлѣнѣ слазлѣћи, и нѣзину смрть оплакујући.

Мудра изречения.

Побожанъ християнинъ надвлада свое страсти.

Непослушни синови и кћери греше страшно противъ Бога и родителя.

Учтивость краси младиће и девойке.

Што Богъ хоће, то треба да е и наша намера.

Наша света религия улива балсамъ у раняво срце страдаюћихъ люди.

Добродетель и полезна знания красе човека.

Леньштина краде одъ самъ себе скупоцено време.

Путъ е къ пороку изъ почетка съ ружицама посутъ, да не видимо трнѣ.

Сумня насъ често наводи на неправду.

Ко сиромаху за нѣга згодну радню дае, гай му найвећу милостиню чини.

Сирома е онай кои много жели, а онай е богатъ кои е задоволянъ.

Нестрплѣнѣ іошъ више увеличава зло.

Онай кои науке и знания люби и у ньима се упражнява, ужива дуговечнию срећу него онай кои животъ свой проводи у увеселеню.

Лажь е порокъ, на кои се люди гаде.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 14. У Новоме Саду, 14. Априла 1861. ГОД. IV

Мисли о школи и учительнима.

XXXI. Уважаванѣ и неуважаванѣ школе.

Многи се учитељи туже, да обштине за школу немаре, и да никое жртве неће за њи да чине.

Ова тужба није сасвимъ празна, еръ доиста има обштина, кое бы, кадъ бы имъ само на вольи стояло, онога часа школу затвориле, и учителя безъ трага отерале.

Питанѣ е овде, шта е узрокъ томе. Мы држимо, да онай занатлия, кои е школу тако свршио, да данасъ самъ свое књиге и писма чисто и лепо водити уме, и све приходе и расходе лепо израчунати; да тай сасвимъ другчие о школи мисли, и да тай зацело на то неиде, да се школа затвори. Тако држимо, да и онай простакъ, кои е са свое вештине у читаню, писаню и рачуну у школи научено, кнезомъ, туторомъ, одборникомъ илъ другимъ коимъ отличнимъ чланомъ обштине постао, да и тай на школу невиче, ни на то иде, да се затвори. Кои су дакле што на школу вичу? Разгледаймо узроке добро, и неваряймо се при испитиваню, пакъ ћемо се, ако и не ласкаво по насъ у часу уверити, да није обштина томъ, него да е школа и управо учитель кривъ.

Учителю! подигни се са озбилѣмъ и поносомъ, са удеснимъ методомъ и ревношћу, и учини да обштина одъ свое школе користь увиди, и буди уверенъ, да

ће се то несгодно мнѣние о твоіой школи и теби за кратко време у сасвимъ друго окренути.

Доклегодъ школа има, где деца за петъ и више година єдва кое-како читати науче; докъ учителя има, коихъ се цела вештина писаня што є деца за 5 година дана науче, само у томъ састои, са прегледалице преписивати, и деца имъ после толико год. школе єдне речце изъ главе написати неуму, — и коихъ є рачунъ само слепачко тумаранѣ и нагађанѣ, безъ икое практичне користи за животъ, — да богме да ће обштине према таквой школи немарне быти, и єдва чекати, да учителя таквогъ избаце.

Свестанъ и изображенъ народъ непрезире школе, него є свимъ могућимъ начинима помаже. Дигни се дакле те прионн, и осветћуй народъ, и онъ ће ти благодаранъ быти далеко више него што заслужио будешъ.

Алъ изображаванѣ народа нестои у самомъ разумномъ читаню, самосталномъ писаню и рачуну, него іошъ у нечемъ далеко важниемъ, кое є свакомъ учителю добро познато, и у овомъ погледу упућујемо на посланицу къ Єфесцима гл. IV. стр. 14—16. ту є толико речено, да се читавъ векъ мислити дае.

Неколико правила за обучаванѣ у народной школи.

(Продуженѣ.)

5. Почни обучаванѣ одъ онога што већъ деца знаду, и води ихъ полагано у напредак одъ близкога на далѣ, одъ лакшега на шеже, одъ простога на сложено!

Дете ние кадро своіомъ телесномъ снагомъ одъ єданпутъ велике терете дизати, али подай му у руке

најпре лакій теретъ па после сваке недељ све мало тежій и зачудиѣешъ се како ће, после неколико година таковога вечбаня, яко постати. Исто тако стои и са снагама духовнима, и ове се развияю мало по мало, а вечбанѣмъ постепенымъ се снаже и напредую. Кои бы учитель тако несмотренъ быо, и ово правило преступио, пакъ наеданпутъ децу ученомъ учинити хтео, тай бы напрежући снаге детиѣ сасвимъ ихъ ослабио, или бы деци науку огадио. Оно дидактично правило „*одъ близкога на далѣ*," треба разумети овако: Најпре треба децу упознати са онымъ знаняма, коя су или чувствима или духу дечиемъ близка. Чувствима детіима најближе су оне ствари, кое дете у дому родительскомъ, у школи, у цркви и у месту своегъ роѣеня види, и кое се у свакидашнѣмъ животу употребляю. По овоме дакле пре треба учити свой матерньій езыкъ него суседне, туѣе и стране езыке; пре треба познати свое место роѣеня него удалѣне градове; пре обичае свога народа него обичае другихъ народа; пре домаће животине, него жирафу, слона и камилу; пре ствари, кое за потребу служе, него оне што раскошъ измишля. Но има догађая, и предмета, кои ако и есу временомъ и местомъ одъ насъ највећма удалѣни, ипакъ стое духу дечиемъ много ближе, него гдекои догађаи, што се у наше време сбываю, и него многи предмети у самой околини нашой. Тако дивне оне и свете библичне повѣсти, притче еванђелске и житія избраныхъ светаца, тако народне песме особито косовске, и приповедке изъ наше србске историе, много ближе стое срдцу и уму православногъ Србчета, него гдекои савремени догађаи. Тако познаванѣ свете землѣ или Палестине; наговешћиваня о Хилендару и Студеници, о Жичи, и высокимъ Дечанима, о Призрену, о Косову полю, о Црной Гори, о Карловцима и Фрушкой Гори, много се лакше уче и схваћаю, и много су

ближа нашой деци, и знанѣ овыхъ предела и догађая по ньи е важние, него говоръ о Сасима у Ерделю, о садашньимъ таліанскимъ ратовима, о мађарскомъ музеуму, и о француской революции.

6. Држи меру у обучаваю!

Важность науке несастои се у нагомиланомъ многомъ знаню, него у валяномъ избору онога, што се учити има. Само дакле оно треба да деца уче, што ће имъ у животу нужно и полезно быти, а не што ће се као непотребно данасъ сутра заборавности предати. У малой школи неучи се наука нѣ ради, него живота ради. Неучимо за школу него за животъ. Мера у ученю одлакшава се вештымъ поделенѣмъ задатка. Учитель има тако поделити лекције, да се свакій данъ по мало а све више и више учи. Не сме учитель само онай предметъ предавати, на кои има особиту волю,а све друге занемарити; нити сме деци допустити, да само оно и сувише уче на што волю имаю а друге предмете да пренебрегну. Не сме онъ еднако самъ разумъ дечіи изображавати, а занемарити памтенѣ, или срдце, или другу коју моћь, нити сме обтерећавати децу съ многимъ а све съ еднакимъ посломъ. Мера е у свачему, па и у ученю найболя найвећа и прва потреба.

7 Обучавай децу темељно!

Темељно обучаванѣ у народной школи изискуе да учитель пре свега добаръ основъ положи знаню дечіемъ, еръ безъ доброгъ основа неможе се стално здание никада подићи. Ученѣ у народной школи не сме быти половно и овлашно, не механично абрихтованѣ, него подпуно, стално, свестно и разумљиво. Не сме-

мо за тымъ иѣи, да дете много научи, него се имамо поглавито о томъ старати, да оно што има научити, научи добро и темељно, да добывено знанѣ постане собственошћу дечиомъ, и да га дете, у колико е могуће іошъ сада у животу своме употребити и одъ њега ползу што пре увидити може. Нека нико непомеша ову темељность, коя се у народной школи ише, са ономъ, што се у већимъ школама, при обучаваню зреле младежи захтева. Тамо се изискуе, да се наука, коя се предае, темељно изцрпи, — и да се съ њоме, као съ наукомъ, младежь подпуно и достаточно упозна; напротивъ свега тога у народной школи быти неможе, нити се овде уче науке као науке, него само као основна за животъ свакогъ човека найнужнија знања.

Да бы учитель изложеномъ правилу за доста учинити могао, то се ише, да самъ онъ подпуно и точно знаде све оно, чему децу научити намерава: да се осимъ тога за свако предаванѣ кодъ куће прилежно приправи, да обучава ясно, разговетно и велегласно, и да такве речи и начине говора употребляе, кое ће деца схватити моћи. Не сме онъ предпостављати да деца ово или оно већъ знаду, него валя да се увекъ найпре увери, знаду ли они то доиста, па текъ онда далѣ сме иѣи. Свако ново знанѣ сдружити треба са онымъ што е деци одъ пре познато, свакій данашньи задатакъ нека извире изъ ючерашнѣга, и нека прави путъ къ сутрашнѣму. Ништа нетреба заборавити што е нуждно, ништа съ ума сметнути, ништа прескочити. Строго валя изискивати да деца на пытаня, чисто, правилно и у подпунымъ ставовима одговараю, и упућивати децу, да разумеу оно што уче; да размишляваю о наученом предмету, да траже узроке и послѣдице оныхъ догађая, кои су имъ познати. Добаръ учитель велику радость налази у томъ, кадъ

га деца сама запиткую; еръ тымъ се особито подпомаже развиянѣ разума. Иза свакогъ пытаня „зашто?„ вири еданъ мали филозофъ, казао е некій врло ученый мужъ.

8. Сродне предмете доводи у сношеніе, и повторавай при свакомъ новомъ задашку сва сродна знаня, коя деца већъ имаю!

Ово е правило одъ найвеће важности како по умно, тако особито по срдчано воспитаніе дечие, и зато га валянъ учитель свагда предъ очима имати мора. Тако, кадъ се учи н. п. изъ катихизиса пета заповесть божия, тада се испытитую деца: коя изречения изъ Соломоновихъ и Сираховихъ и изъ Товитовихъ; кое народне пословице, ту исту науку о почитаню родителя у себи садрже; кое библичне и друге приповедке показую намъ примере одъ деце, што су ту заповесть испунявала, или противъ нѣ грешила? Исто тако кадъ се приповеда коя приповедка о милосрдию, тада се имаю деца сећати свию дотле наученыхъ приповедака о истомъ предмету и свию правила изъ катихизиса кое то исто налажу, и свию изречения евангелскихъ, апостолскихъ и старозавѣтныхъ, и свию дотле наученыхъ пословица у коима се милосрдие препоручуе.

(Свршиће се.)

Учительска питаня.

1. О прилѣжности

и како се даю деца на ню навикнути.

(Продужекъ.)

Любавь и почитованѣ учителя такође е врло лепо и врло снажно средство децу на ученѣ и на прилѣжность

навести, само ако се учитель овимъ аснити уме. Кодъ мале е деце ово іошъ известние средство негъ оно предпоменуто, вр̀ъ е много лакше учинити, да учителя заволеу, него да важностъ и користъ науке свестно увиде.

Любавь се само с' люб̀ави и милости задобива. Кои учитель децу любавно и милостиво предусрета привата и помаже, учини да и деца нѣга заволу; а кои се онда показуе, да науку и прилѣжность воле, и показуе, да се врло радуе, кадъ деца уче и прилѣжаваю, учини да деца нѣму за любавь науку заволеу, и као што своимъ родительма за любавь много ковшта и теретногъ вольно учине, учине и нѣму.

Овимъ средствомъ учини люблѣнъ учитель, да се и найлошия деца отимлю задатке научити и израдити, а само да нѣму радость начине и волю испуне; учини, да се деца и сама радую, видеѣи да нѣму радость чине, и сама се одъ себе стиде, кадъ му любавь и радость учинити занебрегну, и кадъ га с' тога незадовольна, смућена и жалостна начине. Я самъ имао учителя, кои е безъ иков далѣ учительске вештине, само овимъ єднимъ средствомъ милости и добротомъ своіомъ према деци, ову децу навео, да су тако учила и прелѣжавала, као да су у найвећи махъ науку любила и уважавала. Ово е средство тако снажно, да е кадро чуда са децомъ починити, и мы га свима учительма найтоплие препоручуемо. —

Честолюбие, како се обично узимлѣ, мало е лошие, али опетъ сгодно средство децу на прилѣжность навести. Ово се састои у томъ, да се деца надмеѣу и отимлю, да своіомъ прилежности себи веће отличие и важность задобию. У школи бити први или меѣу првима, све задаће научити, найболѣ и найчистие и найлепше израђено донети, егзаменъ найбо-

ль положити, било е довекъ тежня найкраснин духова. Само имамо приметити, да се при подстицаню честолюбия учитель недржи само оне едне лошие стране, коя се само са другима отима и надмеће, него да гледа ону другу лепшу страну честолюбия да подиже, што изъ почитаня себе самогъ, изъ поноса све задаће и послове гледа што болѣ може да изради, безъ обзираня на отиманѣ части и славе одъ други.

За подстицане и поджиганѣ честолюбия у обште, има окромъ надтицаня (цертираня) писменогъ и устменогъ више различити средства.

Кои учитель прилѣжну децу свакомъ сгодномъ приликомъ похвалюе, наведе не само ову, него и сву осталу на іошъ веће прианянѣ и прилѣжность.

Ободраванѣмъ и оживляванѣмъ башъ сладие деце, и похвальиванѣмъ ньиовогъ труда, учини вештъ учитель да се ова найвећма труде и отимлю, и изведе башъ одъ ове найприлѣжние люде, кои све оне талентиране далеко превазиђу.

Отликованѣмъ са почастнимъ знацима, местомъ, службомъ, учини се и са зрелимъ людма много, а са децомъ іошъ много више. Овде е само нуждно, при деленю отличия строго праведанъ бити; неправда и неотична а особито пристрастие найшкодльивие е, кое не само савъ ефектъ овога важногъ средства убие, него и децу, окромъ што имъ волю убие, на злобу и зависть наведе, и тимъ грдно семе у ньи баци. Да бы учитель сваку найманю сумню неправде и пристрастия избегао, валя да нареди и удеси, да деца сама пресуду праве, и отличия еданъ другомъ уступаю.

Найпосле саме новчане награде, нису башъ онако е неупутна средства децу на прилѣжность побудити, као што ихъ оће неки да извичу, особито кадъ се напредъ изметну, и праведно после поделе; єръ ни

ово деца негледаю као плату, већъ само као знакъ отличия; ово имъ више честолюбие подстиче него лакомость, и више се радую добивеной победи него добивеной награди.

У погледу честолюбия имамо іошъ и следуюће приметбе учинити.

Когодъ е пазио видио е, да се деца са онимъ посломъ што га сама безъ туће помоћи свршити могу, ма тай и лошии био, далеко већма поносе, него са онимъ, што с' туђомъ помоћи извршую, ма далеко лепши био. Кои дакле учитель пазио буде, да за домаћи радъ онаке задатке деци дае, што ће сама, с' мало труда и напора свршити моћи, учиниће, да ће се трудити и отимати, да сама израде, и тимъ већма ће прилежавати.

Познато е далѣ, да деца онай посао найрадие извршую, где ихъ старии гледаю, ма тай и тежи и немилии био, а наймилие послове, чимъ ихъ нико негледа, за дуго радити немаре. По томе е дакле чешће држанѣ егзамена, особито они на угледъ, предъ старинма особито родительима, мудро чинѣно, да се никое дете незастиђуе ни срамоти, врло важно средство децу на прилѣжность навести; кои дакле учитель ово чешће чинио буде, неће само деци посла омилити, него и себи сила одлакшати; а ко неће да се са овимъ средствомъ асни, тай сила и себи и деци греши.

Кои учитель све школске и домаће послове дечиа свойски прегледао буде, и тако, да и деца виде, да се њиовъ посао уважава, ил' свойскогъ прегледания и оценьиваня удостоява, учиниће тимъ, да ће се деца отимати тимъ свойские ихъ израђивати; а кои учитель то овлашно чинио буде, илъ ниподашта неценио, учини ће, те неће ни деца тогъ посла уважавати, и тимъ га овлашние израђивати; іошъ чимъ

дознаю, да ихъ може и лажући и варајући проћи, одма ће и то покушати, и онда ће изаћи ништа.

Овако има іошъ и више страна на честолюбію, кое ће помљивъ учитель лако одкрити моћи, и тимъ удесно аспећи се децу на прилѣжность побудити.

(Свршиће се.)

О Чуваню здравља.

(Єдна лекција за недельошколце.)

III.

О воздуху.

Воздухъ є после топлоте прва потреба за животъ людма, и свимъ животињама, и свимъ растињама. Човекъ чимъ на светъ ступи, воздухъ предисати почне, и съ њимъ до смрти живи. Воздухъ є прави оживлююћи елементъ, докъ човекъ дисати непочне, незна се имали живота у њему или не; а кадъ дисати престане, онда є и животъ угашенъ. Воздухъ є пречи негъ ело и пиће; безъ ела се може кадкадъ по више дана бити, али безъ воздуха ни єднога часка. Воздухъ є прва рана; њимъ се крвь снажи; сваки є предисай занављанѣ и подмлађиванѣ крви, а с' крви, целогъ тела и сви телесни и душевни снага.

Али само чистъ и свежъ споляшњи воздухъ є та рана и снага; тай човека оживлява, крепи, ведри, весели; у томе є мило быти; у њему се прса слободние шире, у њему се осећа човекъ као новороћенъ, онъ насъ начини за сваки телесни и умни радъ сгодние, и веселие га извршуемо; онъ и слабе крепи, и суморне разведрава. Затворенъ воздухь са своимъ задаіомъ и смрадомъ тако стеже и дави човека, да се

сваки отима наполъ; само осећанѣ тера човека на сло-
боданъ воздухъ. Сло и пиће и санъ, све болѣ при-
онима, што у слободномъ воздуху живе; кое радъ, д-
се најслаће нае, напие и одспава, нека у полѣ иза
ће, и нека се ту живо изхода, изради, и онога снаж-
ногъ воздуха нагута, пакъ да види разлику у сласти
ела и онога сна уполю према ономъ у затвору, и да
види, колико оно окрепи. Сви люди, што наполю у
слободномъ воздуху живе живљи су, єдрии и снаж-
нии, румении и лепши, веселии и бистрии, слободнии
и срчании; а сви у затворима и затвореномъ воздуху
живећи бледи су и увели, потмули суморни и болеш-
љиви. Шумари, пастири, ловци, рибари, баштовани
найздравии су, и найдуже живе, єрбо се непрестано
на чистомъ воздуху баве, на извору живота здравља
и снаге. Ко годъ даклє жели здравъ бити и дуго жи-
живити, треба да се што више може наполю на чис-
томъ слободномъ воздуху бави. Путованѣ є само с'
тога онолико по здравлѣ пробитачно, што се човекъ
непрестано у слободномъ воздуху наоди. Бављнѣ у
илицама облето, или на селу, у брду, у шуми итд.
само є с' тога онолико благотворно по здравлѣ: а ко
би се и туга по рупама завлачио и затварао, оно би
му врло мало илъ нимало вредило.

Чистъ воздухъ ние само хранитель здравља и ду-
гогъ века, него и чуваръ и лекъ у многимъ болести-
ма телеснимъ и душевнимъ. Чистъ воздухъ излечи
силанъ светъ одъ гомиле маньи болѣтица, и многи би
далеко болѣ учинио, на место што одма у креветъ
леже, да наполѣ изаће, пакъ да се живо по ономъ
чистомъ воздуху проће, и у зной ушавъ, утре, пресву-
че, мало одмори, пако онда пролази. За децу патећу
одъ шкрофуле нема ни пречегъ ни болѣгъ лека одъ
чистогъ воздуха, овай є едини што ихъ спасти може.
Свима загушљивима, као и свима патећимъ одъ не-

свестица, главаболя, дременя, спаваня, нема никоегъ болѣгъ лека одъ чистогъ воздуха. Болестницима после претрплѣне болести чистъ ваздухъ е найпрече окрепљнѣ. Загушенима у нечистомъ воздуху изнешенѣ е на чистъ воздухъ една помоћь. Никое средство несачува люде одъ трули грознича и остали трули болештина толико, као чистъ воздухъ. У свима врућицама, тифусу, богиньи, куги и колери, и свима найприлѣпчивиимъ болестима чистъ воздухъ е еданъ одъ найглавнии лекова, како за болестника, тако и за ньиову околину; Осведочено е, да се люди одъ ови найопачии редньи и поморa спасу, чимъ се одъ онога места уклоне, и у брда, винограде, салаше итд. у чистъ воздухъ утеку. Има много лекова, што ихъ светина противу гомиле болести хвали, али ни еданъ одъ ньи ни близу чистогъ воздуха недомаша. Вода е еданъ одъ найсвестрании лекова, али воздухъ е и одъ нѣ пречи. Ни едне едине досадъ познате болести нема, у коіой би чистъ воздухъ шкодльивъ био, а у многима е онъ готово едини единцати лекъ, и по томе превазилази онъ и светлостъ и топлоту и све остале ствари, по животъ потребне.

Алъ као што е чистъ воздухъ найглавнии изворъ здравля и чуваръ и лекъ у болестима, тако е нечистъ воздухъ изворъ найопачии зала и болести, и еданъ одъ найубиточнии отрова. Никои лекови ни лекари нису кадри она неброена зла, што одъ нечистогъ воздуха излазе, одбити. У нѣму е не само легло найопачии болештина, него и оне найневиние болѣтице изметну се у нѣму найтежимъ найлюћимъ и прилѣпчивима, те силне люде потамане. Осведочено е, да у у свима редняма и поморима они люди найвећма страдаю, шго се у нечистомъ воздуху и затворима баве; и осведочено е, да ньи найвише угине, и да они одъ найразнии болештина морени биваю. Показаматима из-

роде се и владаю најгоре болести, само због нечистог воздуха. Подрумски и лагумски станови по градовима и варошима са онимъ затвором, тамомъ, задаіомъ, влагомъ и онимъ смрадомъ од њиови канала и прохода, то су гнизда и легла шкрофуле, ектике, тифуса, трули грозница, и свакояки најопачии трули болештина. У тамницама отруне и поквари се воздухъ тако да се најпоганије болести ту изроде, и отровъ се залеже у саме алине одеће и спаваће, те много се реди догодило, да су робови у алинама отровъ изнели, и све люде кои су се са њима мешали, судие и слуге отровомъ уморили. По шпиталима, у коима се на чистоту воздуха непази, болестници при свој бољој осталој неги више умиру него кодъ куће, само због нечистог воздуха.

(Продужиће се)

Парамитнє.

2. Славопеви ноћи.

Кадъ оно Давидъ у своме детињству по витлеемскимъ луговима своя стада пасаше, ту му духъ божи силазаше, разтвараюћи душу нѣгову, да чуе славопеве ноћи.

Небеса пояше славу божию, и све звезде пристаяше у едно дивно коло; гласъ њиови славопева допираше до землѣ, и разливашесе одъ края до на край света.

Светлостъ е око божие, — говораше залазеће сунце; а вечерня румень одговараше: я сямь само рубъ одъ алине нѣгове.

Облаци што се изнадъ њи вияше говораше: мы смо му ноћни шатори; а воде изъ грмећи облака ви-

каше: гласъ божи носи се по облацима, гласъ нѣгове силе грми у облацима.

Мы га на нашимъ крилама носимо, — говораше ћаркаюћи ветрови; а тихъ воздухъ одговараше: я самь нѣговъ одухъ, оживлююћи и окреплююћи сваку живу душу.

Мы чуемо славопеве, — говораше гласъ са чезнуће земље, — мы их чуемо и слушамо мирно; а света роса одговараше іой: я ћу мое благе капљице изливати, да се деца твоя окреплѣна зарадую, да твоя одойчадъ као ружице цветаю.

Мы цветамо весело, — одазиваше се ладовни лугови; а богати класови додаваше: мы смо благослови отца небесногъ, мы смо нѣгови борци, противу беде глади.

И са мномъ онъ свое благослове на васъ излива, — говораше месецъ; и с' нама вамъ благослове шаљ, — придодаваше звезде.

Ту улеже и попацъ хвалећи се: ни мене малена отацъ небесни незаборавля; а ѳленъ привати: и мене жедна сећа се онъ; а танка срна придода: и мене онъ милостиви чува.

И нама рану даѳ, — хваляше се дивлядь; и наше яганьце одева, — придодаше стада.

Грлице гучаше, и ласте и остале птице у сну цвркуташе: и насъ чува отацъ нашъ небесни, и мы на нѣговомъ олтару своя гњивда виѳмо, и подъ нѣговимъ закрилѣмъ живимо сви у сладкомъ миру.

У сладкомъ миру, — прихвати тия ноћь, и гласомъ подржа; а садъ и певацъ будилацъ зоре запоя: отварайте се двери истока, да изаће царъ славе, устайте люди и славите Бога.

Садъ и сунце изаће, и Давидъ се пробуди одъ свога сна пуна псалми, што му до смрти у души стаяше, и што их до смрти изъ свое арфе изазиваше.

ГГ. Приложници на „Фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32-1.

Изъ Србобрана (Сентомаша.)

Преч. г. Авраамъ Георгиевићъ парохъ 2 Ф.; пр. г. Павелъ Петровићъ пар. 1 Ф.; пр. г. Јованнъ Ковачевићъ парохъ 2 Ф.; г. Лазаръ Михайловићъ учитель II. класе 5 фор.; г. Новакъ Голубски пар. капетанъ 1 фор.; г. Гедеонъ Дунђерски 20 Ф.; г. Несторъ Цветнаровъ кнезъ 2 Ф.; г. Лазаръ Дунђерски 2 Ф.; г. Ђорђе Раля Стефановићъ 4 Ф.; г. Несторъ Миковићъ учитель I. кл. 2 Ф.; г. Димитр. Гложански 2. Ф.: г. Рада Каћански 2 Ф.; г. Павелъ Георгиевићъ адвокатъ 1 Ф.; г. Григор. Танасиевићъ трговацъ 1 Ф.; г. Ђорђе Янковићъ 1 Ф.; г. Мих. Пандовићъ 1 Ф.; г. Никола Ђорђевићъ столаръ 1 Ф.; г. Софроне Диняшки трговацъ 1 Ф.; г. Стефанъ Диняшки црквени туторъ 1 Ф.; г. Сава Гавански трговацъ 1 Ф.; г. Гавра Ђукићъ опанчаръ 1 Ф.; г. Петаръ Ђукићъ опанчаръ 1 Ф.; г. Јоаннъ Попићъ чизмаръ 1 Ф.; Ђорђе Рунићъ кројачъ 1 Ф.; г. Петаръ Ђовићъ ковачъ 1 Ф.; г. Стефанъ Врањинъ економъ 1 Ф.; г. Ђорђе Продановићъ 1 Ф.; г. Стефанъ Манойловићъ 1 Ф.; г. Дамянъ Каћански 1 Ф.; г. Урошъ Штрбачки 1 Ф.; Ђорђе Симинъ 1 Ф.; г. Урошъ Мудрински 1 Ф.; г. Никола Севкићъ 1 Ф.; г. Рая Риговлевъ 1 Ф.; г. Яковъ Дебелячки 1 Ф.; г. Григор. Шиячки 1 Ф.; г. Арсени Пивички 1 Ф.; г. Аврамъ Манойловићъ 40 нов.; г. Іоаннъ Зурковићъ 1 Ф.; г. Ефремъ Аћански 1 Ф.; г. Стефанъ Сакачевъ 1 Ф.; г. Іоакимъ Пришићъ 1 Ф.; г. Партеније Чизмићъ 1 Ф.; г. Илија Крнетинъ 1 Ф.; г. Милошъ Гложански 1 Ф.; г. Мирко Каћански 1 Ф.; г. Павле Цветнаровъ 1 Ф.; г. Драгойло Ергелашевъ 1 Ф.; г. Матей Ергелашевъ 30 нов.; г. Яковъ Гавански 1 Ф.; г. Петаръ Ђурђевъ 50 нов.; г. Лука Срђановъ 1 Ф.; г. Ђука Срђановъ 1 Ф.; г. Лазаръ Гложански 1 Ф.; г. Лазаръ Ди-

няшки 1 Ф.; г. Лазаръ Вуићъ 1 Ф.; г. Валента Дунђерски 1 Ф.; г. Ааронъ Ниђинъ 2 Ф.; г. Трифонъ Каћански 1 Ф.; г. Арсеніи Манойловићъ 2 Ф.; г. Василіе пл. Николићъ Стефановъ 2 Ф.; г. Григори Манойловићъ 1 Ф.; г. Петаръ Ниђинъ 2 Ф.; г. Јоанъ Николићъ 1 Ф.; г. Михаилъ Петровићъ 1 Ф.;

Изъ Ердевика.

Преч. г. Косма Лонгиновићъ парохъ 4 Фор.; г. Станко Зечевићъ изъ Митровице 5 Ф.; г. Јоаннъ Станковићъ трговацъ 5 Ф.; г. Лазаръ Лукићъ бележникъ 2 Ф.; г. Аксенти Янковићъ трговацъ 2 Ф.; пр. г. Григори Илиновићъ парохъ 1 Ф.; г. Васили Стояновићъ учитель 1 Ф.; г. Урошъ Лонгиновићъ трговацъ 1 Ф.; г. Петаръ Данборовићъ кнезъ 1 Ф.; г. Стефанъ Бабићъ црквн. туторъ 1 Ф.; г. Урошъ Бабићъ опанчаръ 1 Ф.; г. Тодоръ Савкићъ економъ 1 Ф.; г. Божа Ширадовићъ економъ 50 нов.; г Ђорђе и Петаръ Миятовићи 57 нов.; г. Стефанъ Стояновићъ ковачъ 30 нов. Више њихъ родолюбаца и родолюбкиня заедно 4 Ф.; 63 нов.

Изъ Старог Кера:

Преч. г. Григорие Крстоношићъ. парохъ 1 Ф.; пр. г. Мих. Стефановићъ парохъ 1 Ф.; г. Дим. Поповићъ бележникъ 1 Ф.; Гђа. Екат. Поповића 1 Ф.; г. Тома Адамовићъ правникъ 1 Ф.; г. Марко Атанасиевићъ трговацъ 50 нов.; г. Јоаннъ Ракићъ економъ 1 Ф.; г. Петаръ Ботићъ економъ 50 нов.; г. Дим. Кобиларовъ економъ 1 Ф.

Преч. г. Ђорђе Кнежевићъ парохъ и мест. директоръ у вел. Радинцима 1 Ф.

Високопреч. г. Амвросие Шимић архим. Грабовачки 5 Ф. — Препод. г. Никола Бошњакъ еромонахъ 1 Ф. 79 нов.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 15. У Новоме Саду, 21. Априла 1861. ГОД. IV

Мисли о школи и учительима.

XXXII. Побольшанѣ школскога стања.

Сви мисле, да се станѣ школско донде побольшати неће, докгодъ се материяльно станѣ учителя непобольша. Кадъ се учительске плате повисе, онда ће се више младьеа и изъ отмьенiи кућа, што већъ отудъ леншегъ воспитаня донесу, на учительски чинъ давати, и учительско ће звание одма веће уваженѣ добити; а докъ сама сиротиня, и деца изъ найпростiи кућа, што никовгъ леншегъ воспитаня отудъ недонесу, у препарандию долазила буду, неће сбогъ ньи учительско звание уважено и пажено бити. Дайте дакле учительима болѣ плате, пакъ ће и они сами одма више поноса добити, и онда ће се са већимъ правомъ одъ ньи све оно искати моћи, што се са правомъ искати има. — Тако говори данасъ савъ светъ.

Овде има много истине, ал' све нестои. Есть истина, да су болѣ плате кадре станѣ школа сила побольшати, ал' нису ни оне свеможне, нису ни найглавнiе некмол' едно едино средство. Обазримо се и увериħемо се о томъ. Кодъ насъ су плате башъ траљаве биле, и има ихъ iошъ и данасъ на много места: па заръ ние ни едногъ валяногъ учителя ту било? На много места плате су већъ одъ некогъ доба лепо побольшане, едва се болѣ жалити сме, па есунл сви учительи туда больи постали? Има ихъ не само туда, него и на вишимъ школама, и са далеко леншимъ платама опетъ тако удни, кои своегъ посла као и други

надничари безъ икое ревности и вештине тераю, и такоће га терати, па ако ћешъ имъ іошъ онолике плате дати. Єсул' међу свештеницима увекъ оно найревностніи радини у цркви, што найболѣ парохие и найвеће приходе имаю? Не. Тако ти е и у осталимъ звањима. Независи дакле све само единце одъ побольшаня плата.

Срдца требамо мы у школи, оддати срдца за народъ и за нѣгову децу, срдца, што су зракомъ божие любави у челикъ претворена и недаю се никоіомъ нуждомъ и невольомъ савити; срдца што уму и у сиротиньи показати, да човекъ неживи само зарадъ обилногъ хлеба.

Я знамъ, да ће се многомъ ова речь тешка учинити, али е истина. Лепа е плата лепа стварь, ал' одъ нѣ едине незагреи се срдце за школу никадъ. Ово се мора пре плате имати, и у овомъ е погледу препарандия далеко претежние средство: ако ова уме любавь к' званю у младимъ срдцама пробудити, и светимъ пламеномъ богозаданућа разпалити, онда ћемо пре што желимо добити, а безъ овогъ ће узалудъ найвеће плате бити.

Неколико правила за обучаванѣ у народной школи.

(Свршетакъ.)

9. Настоявай да ученици свои све оно задрже, и у животу употребити знаду, што су у школи научили!

Ово ће учинити учитель, ако буде само оно деци предавао, што су деца схватити кадра; ако буде умео кодъ деце пажню за време предаваня одржати; ако буде само оно учио, што е найважние, и што е вредно да деца знаду; ако буде сваку науку, коя се учи темељно предавао, притомъ не само сродно съ сход-

нымъ у сношеніе често доводио, него іошъ къ томе последньій школскій часъ сваке неделѣ, и последньій данъ свакогъ месеца съ повтораванѣмъ свега те неделѣ наученога проводио. Іошъ су стари рекли да е повтораванѣ мати знања', па то треба и мы предъ очима свагда да имамо, тако ћемо оно, што е еданпутъ научено, одъ заборавности сачувати, и добыти способность, да се са своимъ знанѣмъ кадгодъ треба разумно користити можемо.

10. Старайсе да се у школи своіой како ума, тако и стварна цѣль обучаваня постигне!

Свака наука у народной школи учи се: 1. зато да се ньоме умне и душевне снаге детиѳ пробуђую, развияю, крепе, и на радню подстичу. То е умна цѣль обучаваня. 2. Науке се уче у народной школи и за то, да изъ ньи дете набави себи она знаня, коя су му у свакомъ станю живота необходимо нуждна.

Ове обадве тежнѣ мора учитель у школи своіой свагда предъ очима имати, али поглавито ону прву, ѳрбо е она много важния, и нѣ рэди се предмети уче, и школа држи.

Овомъ приликомъ има се напоменути іошъ и то, да се предмети у народной школи не смеду свакій за себе као неко цело сматрати, него сви заедно имаю сачинявати ѳдно цело, кое бы назвати могли именемъ обштыхъ и найнуждніихъ знања. Ученѣ овыхъ знања, има се тако удесити, да се тымъ самимъ кодъ деце умни и душевни дари развию и оснаже, а у томе поступаню састои се башъ права вештина учителѣва. Кадъ на примеръ уче деца рачунъ, то е стварна тежня наша при томъ послу да га науче, па да га после у животу употребити могу, а умна е тежня да имъ се ученѣмъ рачуна разумъ изобрази. Само онай учитель

кои є кадаръ средствомъ ученя рачупа разумъ детіи изобразити може се као воспитатель сматрати, а не онай кои га є ма коимъ начиномъ научио, добро рачунати. Исто тако кадъ учимо децу молитве, заповеди Божие, библичне и друге моралне приповедке и т. д. не смемо се онда задовольити само съ тымъ да деца то науче и знаду, него морамо много веѣма за тимъ тежити, да се посредствомъ овыхъ наука срдце детие облагороди.

11. Пашти се да швое обучаванѣ свой деци полезно буде!

То сви знамо, да неможе свако дете еднакъ успѣхъ у наукама учинити, еръ то, и покрай найболѣ волѣ, зависи у млогоме одъ природнога дара. Тко напримеръ има слабо памтенѣ, одъ тога се неможе изискивати да научи на паметъ онолико, колико се иште одъ другога, коме таково ученѣ лако пада. Али при свемъ томъ несме се учитель еднако само съ ономъ децомъ бавити, коя су болѣга дара, него мора свима све быти, и особито трудъ свой обраѣати на поучаванѣ среднѣ и слабие деце, коя нѣгове помоѣи и нѣговога упутства найвеѣма требаю. Млого є валяніи онай учитель, у коега школи сва деца ма и у средню руку напредую, него онай, кои съ ньи неколико бравуре прави, а овамо веѣій део деце безъ свакогъ напредка године у залудъ проводи, па се онда іоштъ такови учитељи изговараю: „Я немогу шта силомъ, кои су хтели учити тіи знаду, а кои нису хтели, сами су криви што ништа незнаду!“ Одговоръ овай никада неможе подпуно оправдати учителя, него свагда нѣму самомъ дае свѣдочбу, да нема вештине учительске, и да ние хтео онолико и онако радити, како и колико се одъ нѣга иште. Исто тако непристои се учителю, да онъ само

отличнiихъ и имућнiихъ родителя децу свойски учи, а сиромашну занемаруе. Онъ треба да нема никаквога лицеприятия, да негледа ко е ко, него, по речма апостола Павла треба да *свима све буде*, да бы све у колико е могуће изобразно, воспитао, просветлио и унапредио.

12. Несшой нигда у знаню швомъ на едномъ месшу, него еднако с' Божiомъ помоћу напредуй.

Христосъ Спаситель каже у св. еванћелию „Иже несобираетъ со мною, расточаетъ," а стара учительска пословица каже: „Docendo discimus, — *учећи друге, учимо сами себе.*" Дотле е само кадаръ учитель са успћхомъ децу како валя изображавати, докле око своегъ собственогъ изображаваня и усавршеня ради. Ни еданъ дакле одъ насъ нека немисли, да е онъ савршено валянъ учитель. Изображаванћ мора быти непрекидно напредованћ. Школа е и за учителя самогъ найболћ училиште. У ньой има за нћга iоштъ више науке, него за децу. По школи ће сваки вештакъ познати ели учитель нћнъ добаръ или ние, настои л' онъ око своегъ изображеня или не настои. И као годъ што е истинита она пословица: „Покажи ми с' кимъ се дружишъ, па ћу ти казати какавъ си самъ!;" исто тако е истинита и ова: „Покажи ми учителю твое ученике, да видимъ тебе!"

Идеа ради кое учитель живи и дела, есть неговане благочестивости, благонравности и разумности у млађаномъ наштаю; едномъ речию: свестрано изображаванћ младежи, а ово е такавъ посао, кои иште да у свему томе, чему учитель друге руководи, самъ онъ непрестано и непрериван напредуе. Зато особито важи за учителя оно правило, кое е славный немачкiй списатель Шилеръ поставио, а то е ово:

„Rastlos vorwärts mußt du streben,
Nie ermüdet stille stehen,
Willst du die Vollendung sehen.“

Н. Ђ. В.

Учителска пытања.

(Свршетакъ.)

Напоследку долази и *приморавање*, као средство задаће и прилѣжность истерати. Приморавање ако и ние мило и приятно, опетъ се и са њимъ даје посао истерати, и ово непрестано чинећи, преће радъ у обичай. Овде намъ знати валя, да приморавање кодъ мале деце никадъ онако морално насиле ние, као кодъ зрели люди. Колико силно примера има, да су найленя деца изашла после найприлѣжния, и коима е радъ с' почетка мрзакъ био и отужанъ, изашао е после мио и драгъ; то е знакъ, да ово приморавање ни наликъ на оно ние, где се о послу ради, кои никако и никадъ мио бити неможе.

Али приморавање нека е последнѣ средство, кое се текъ онда покушати сме, кадъ е све друго узалудъ кушано; а то ће поредъ они многи предпоменути лепши и удеснии средства текъ кодъ врло забаталѣне деце можда нуждно бити; али и у овомъ случаю валя найпре той деци хрђаве и жалостне слѣди леньости често и живо предъ очи изводити, хрђаве слѣди не само за време школскогъ живота, него на цео векъ, у дружини, обштини и држави; а уедно и добре слѣди прилѣжности у живимъ примерима представляти; пакъ ако и ово све узалудъ буде, и кадъ учитель обозрено све узроке извидно буде, зашто се ово ил' оно дете на прилѣжность нанести неда, и буде свудъ сходну помоћь дао, текъ онда ће савестно смети ош-

трие навалити. И у овомъ погледу имамо следующе навести.

Познато е свакомъ, да се деца у погледу науке и прилѣжности онако владати обикну и остану после онако, како ихъ учитель одма у почетку стегне ил' напусти. Кои дакле учитель за свакомъ задаћомъ било школска ил' домаћа, одма с' почетка озбильски стане тако, да деца одма с' почетка увиде, да ту нема шале ни врданя, већъ да се израдити мора, научиће децу на израћиванѣ; а кои ихъ напуштао буде, и деца га сазнаю, да могу и безъ тогъ проћи, занемариће се едно по едно сва, найпосле и найприлѣжния.

Придоданѣмъ свакомъ леньомъ детету по едно прилѣжние, да га на радъ подстиче и помало му помаже, научи се найленѣ прилѣжавати. Наређенѣ леньой деци шедатора, да ихъ сваки данъ испитаю и приняве, кадро е такоћеръ леню децу на веће прилѣжание подстаћи.

Леню децу валя напредъ у скамию ставити, да су непрестано на очима, као и она непажльива. Оно е врло неупутанъ обичай леню и лошию децу у найстражню скамию турати, тамо іошъ лошия буду, и іошъ манѣ се отимлю. Леньо дете башъ то и жели; и по томе му ние то ни каштига, ни приморованѣ ни надражаванѣ.

Исто е тако неупутно средство детету, кое домаћу задаћу ние научило ил' израдило задавати као у каштигу, да онда две и три израдити и научити мора. Кое ние кадро едне израдити, іошъ манѣ ће две и три моћи. То е само голо претовараванѣ, и то волѣ недражи, него е убия. Учитель мора непрестано смишляти, да деци посла одлакша и омили, да га деца као милу и користну стварь свршую, а не да га за каштигу сматраю. Ако е кое дете домаће задаће изъ немара занебрегло, нуждно е задржати га, да после

школе у школи сврши; али настоятн ваља, поучити га и помоћи му, да е сврши, а не оставити безъ надгледаня и помоћи. Кои учитель овако децу оставля принужденъ буде после карати и каштиговати, и кадъ ово чешће чини, деца огуглаю и напоследку волю мало караня ил' каштиге претрпити, него за посломъ стати, особито онимъ, ковгъ неуму безъ учителѣве помоћи свршити. Отуда се види, да ни караня ни каштиге никако нису средства децу на прилѣжность приморати, нити ће се икой валянъ учитель на ово већъ само оно право приморанѣ ослонити, кое за вратъ стане, пакъ и показуе и помаже, и неда маћи, докъ ние задаћа свршена.

О чуваню здравля.

(Една лекция за недѣльошколце.)

III.

О воздуху.

(Продужевѣ.)

Чистъ воздухъ ние едноставно већъ многоставно тело. У своемъ природномъ саставу има на сваки 100 мера, 21 меру едне а 78 мера друге животдржеће провидне паре, а само $^{1}/_{100}$ одъ іошъ други неки ствари, као водене паре и различити други смеса и задая, што се одъ различити ту живећи и дишући ил' трунући животиня и растиня, и одъ други на воздуху испараваћи ствари извиняю. Одъ ови смеса неке су невине, а неке сувише убитачне, ал' и найневиние шкодльиве су, чимъ ихъ се више нагомила; а ово се у часу с' буде у затворима, отуда е сваки затворенъ воздухъ по животъ и здравлѣ онако шкодльивъ.

Одъ сви ови смеса найубиточния е по люде она пара, што се одъ дисаня люди и животиня, одъ гореня ватре, вриења винскогъ и што се одъ трулежа прави, и непрестано у воздуху нагомилава, коя се на полю разасне и изгуби, а у затвору найгоре отрове людма начини. Воздухъ се дисаня исто онако троши, као и свака друга рана еломъ; и одъ ове танке воздушне ране потребує сваки човекъ много, на данъ по више кубични хвати. У обичнимъ собама дакле, кое само неколико кубични хвати воздуха имаю, кадъ ньи неколико душа само неколико сата одседе, савъ се воздухъ тако потроши, да у нѣму ништа више за животъ валяногъ неостане; и не то, него се іошъ оне горепоменуте найопачие паре напуни, коя ихъ после само труе и дави.

Човечия е пара отровъ за нѣга и за све кои е воздухъ едаредъ у цигерицама био, тай е потрошенъ; што годъ е у нѣму валяногъ било, то е у телу у крви остало, а после е избачено издануто найнечистие, самъ отровъ. Кои е воздухъ едаредъ у цигерицама био, гори е негъ ело и пиће, кое е крозъ тело прошло, и наполѣ изъ тела избачено. Тако сваки човекъ већъ самъ собомъ себи воздухъ квари, труе; а где ихъ е више сгомилано, тимъ већма га кваре, особито у собама малимъ затворенимъ и топлимъ. Кваре га и испаравањемъ на кожу, а найвећма дисањемъ, особито мужеви, кои тимъ више воздуха требую и троше, што е кои већи и здравии, и што тежи посао ради. У затворенимъ собама дакле, особито где ньи више седе, у радионицама ил' спаваоницама ние поднипошто могуће добити воздуха, кои ние већъ едаредъ ил' и више реда у телу био. Кадъ се дакле само по 6 сати на данъ у затвореной соби седи ил' спава, то е по $^1/_4$ дана трованя сваки данъ, а да шта е кадъ се ко и дуже тако бави. Нема ништа убиточние, него сгоми-

лано пребиванѣ люди. То е узрокъ, да сви люди, што у собама много седе и ту раде слаби изгледаю, бледи, зловольни, и пате одъ груди, кашлѣва, водене болести, шкорбута, и остали трули болештина; то е узрокъ, да ови и одъ найневинни болетица веѣма страдаю, нег' други одъ найопакии; то е узрокъ, да су сви селяни, поредъ сви свои далеко веѣи нужда и неволя опетъ здравии, а варошани поредъ свега свогъ болѣгъ живота опетъ више одъ болести страдаю и пропадаю; то е узрокъ, те люди по варошима при свой больой лекарини и искусниимъ лекарма много веѣма умиру него по селима; овуда на 50 ил' 60 по 1, а по варошима на 20 ил' 25 по 1. По самимъ варошима осведочило се, да по онимъ предградияма и краевима, где су улице шире и простори веѣи, те више воздуха има, люди и одъ болести веѣма поштеѣени биваю, и у ньима сретние пролазе: а по узкимъ улицама и стешнѣнимъ местима и становима ил' рупама живеѣи одъ сваке болести веѣма морени и ньима уморени биваю; овуда ихъ на 1000 по 40, а онамо едва 20 мру. Одъ сгомилаванъ люди у казаматима, лагумовима, подрумима, тамницама ил' на галияма, особито лети на вруѣини има страотни известия найстрашниегъ помора свию, загушомъ за неколико часа, ил' найопачниимъ болестима, кое се одъ часа ту изроде а одатле и на слободне просторе разпростру, те силанъ светъ потамане. Найубиточние е сгомилаванѣ ово по войску, еръ е и много людство, и све здрави люди, кои нису на нечистъ воздухъ нимало обвикли, те тимъ ихъ нечистъ воздухъ пре помори.

Што су собе манѣ, ниже, мрачние, влажние, што су по себи несгодние за ветренѣ, што се веѣма зими грею, што се манѣ тварижу, што дуже затворене стое, што више люди у ньима живи, тимъ су опачие, праве гробнице; у ньима се извия непрестанце гомиломъ сва-

кояки найпогании задаи, кое мораю ти у нутри седећи люди непрестано у себе увлачити и крвь свою тровати. Одъ такови соба нека се сваки клони и бежи, кои е своме добру рдъ, ерь ни еданъ неће безъ каштиге проћи. Исто су тако шкодльиве собе, у коима многе свеће ил' кандила гору, у коима се мирисаве и задишуће ствари држе, туда многи човекъ одъ часа у несвесть пада; у собама, где се пећи диме, где се пере и суши, где се кува, у собама влажнимъ иза рибаня ил' креченя ил' молованя, добию се у часу главоболѣ, киявице и грознице. Паленѣмъ сумпорача и сумпорски жишки извия се и у не затворенимъ местима найзагушльивия пара и мора се сваки носомъ и устма далеко одъ нѣ клонити. Затворенъ ил' застоянь воздухъ, као у рупама, бунарима, лагумовима, гробницама, старимъ подрумима и т. д. угуши люде напречацъ.

Свима по собама у затвореномъ воздуху живећимъ людма чистъ воздухъ е тимъ нуждниј, што се више у затворима бавити мораю, а особито онима кои седећки послове свое свршую, зато, што се седећи на пресомићено тело дисанѣ спреже и манѣ воздуха увлачи, те крвь неповольно занавля, одкудъ долази, да су ови люди, и у чистомъ воздуху бавлећи се увекъ нездравии одъ они, што стоећки ил' ходећи раде где слободние одисати могу; зато онима чешће устати и по кои редъ већма воздухъ повући, слободние оданути валя. Чистъ воздухъ е нуждниј мужевима него женскима, и мужеви се у затвору пре поболу негъ ове, кое су и одъ нарави саме већма за затворъ удешене, више вичне, и више га безъ вреда поднети могу. Чистъ воздухъ е нуждниј людма здравиимъ и ячимъ, ови се пре у затвору поболу него на затворъ вични. Ал' како сви горепоменути, тако и сви остали треба да непрестано чистъ воздухъ траже, и да се за ово прво ста-

раю, ако су ради, да се здравља и века мирно наживе, да их болести неморе и пре времена у гробъ неодносе. Комегодъ е дакле и кадгодъ е могућно нека своє послове наполю свршује, а ако мора у собама радити, нека се за довољно чистогъ воздуха прво и найвећма стара, ветренћмъ собе чистимъ воздухомъ тимъ чешће занављаюћи, што су манѣ. Нека се и зими по читаве сате собе баръ по триредъ на данъ ветре, еръ на часакъ прозоре и врата отворити невреди готово ништа, а лети нека су кадгодъ е могућно по васъ данъ прозори отворени. А найвећма се старати валя за воздухъ, коегъ ноћу трошити имамо. Обданъ се и врата чешће тваринку те увекъ чистогъ воздуха понешто уђе, а то ноћу небива; зато неваля у онимъ истимъ собама спавати, где се обданъ седи и ради; и неваля се много у исту собу на спаванѣ сгомилавати, еръ ако е игде, то е овде нареће бити найнуждние. Спаваће собе нека су по васданъ, а особито онда, кадъ и зракъ сунца у њи уђи може отворене. Аколи се пакъ у онимъ истимъ собама, где се обданъ ради, и ноћу спавати мора, оно их валя пре спаваня, ма какво на полю време било отворити и яко изветрити, те чистогъ воздуха напустити, наватати. Іоштъ за млађе люде, неби спаваће собе никако ванъ у прекомерной цичи само греяти валяло, не само зато, што греянћмъ воздухъ ређи буде и тада много манѣ рани и снажи, него и зато, што се у ладнимъ обданъ отворено држанимъ собама много тврће мирние и слађе спава, и далеко већма оснажено устав.

(Продужиће се.)

Царъ Лазаръ и царица Милица.

(О бою Косовскомъ.)

Царъ Лазаре сѣде за вечеру,
Покрай њега царица Милица;

Вели нѣму царица Милица:
„Царъ Лазаре, Србска круно златна!
„Ты полазишъ сютра у Косово,
„С' собомъ водишъ слуге и войводе,
„А кодъ двора ни когъ не оставлянъ,
„Царе Лазо одъ мушкиехъ глава
„Да ти може киньигу одниети
„У Косово и натрагъ вратити;
„Одводишъ ми деветъ миле браће,
„Деветъ браће, деветъ Юговића:
„Остави ми брата баръ еднога,
„Єдногъ брата сестри одъ заклетве."
Ньой говори србски кнезъ Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
„Кога би ти брата найволѣла
„Да т' оставимъ у биелу двору?" —
„Остави ми Бошка Юговића."
Тада рече србски кнезъ Лазаре:
„Госпо моя, царице Милице!
„Када сютра биелъ данъ осване,
„Данъ осване и огране сунце,
„И врата се отворе на граду,
„Ти ишетай граду на капию,
Туд' ће поћи войска на алае:
„Све коньици подъ бойнимъ копльима,
„Предъ ньима є Бошко Юговићу,
„И онъ носи крсташа баряка;
„Кажи нѣму одъ мене благословъ,
„Некъ да барякъ, коме нѣму драго,
„Па некъ съ тобомъ кодъ двора остане."
Кадъ у ютру ютро освануло
И градска се отворише врата,
Тад' ишета царица Милица,
Она стаде граду кодъ капие,
Ал' ето ти войске на алае:
Све коньици подъ бойнимъ копльима,
Предъ ньима є Бошко Юговићу
На алату васъ у чистомъ знату,
Крсташъ га є барякъ поклопио,
Побратиме! до коня алата;
На баряку одъ злата ябука,
Изъ ябуке одъ злата крстови,
Одъ крстова златнеките висе,

Те куцкаю Бошка по плећима;
Примаче се царица Милица,
Па увати за узду алата,
Руке склопи брату око врата,
Пакъ му поче тихо говорити:
„О мой брате, Бошко Югновићу!
„Царъ е тебе мене поклонио,
„Да не идешъ на бой на Косово,
„И тебе е благословъ казао,
„Да дашъ барякъ, коме тебе драго,
„Да останешъ са мномъ у Крушевцу,
„Да имадемъ брата одъ заклетве.“
Ал' говори Бошко Југновићу:
„Иди, сестро, на биелу кулу;
„А я ти се не бихъ повратио,
„Ни изъ руке крсташъ барякъ дао,
„Да ми царе поклони Крушевацъ;
„Да ми рече дружина остала:
„Гле страшивца, Бошка Југновића!
„Онъ не смѣде поћи у Косово
„За крстъ часни крвцу пролѣвати
„И за свою вѣру умрити.“
Пакъ проћера коня на капию.
Ал' ето ти старогъ Југъ-Богдана
И за њиме седамъ Југновића,
Све е седамъ уставляла редомъ,
Ал' ниеданъ ни гледати не ће.
Мало време за тимъ постаяло,
Ал' ето ти Југновићъ-Воина,
И онъ води цареве ѳдеке
Покривене са сувиемъ златомъ,
Она подъ њимъ увати кулаша,
И склопи му руке око врата,
Па и њему стаде говорити:
„О мой брате, Југновићъ-Воине!
„Царъ е тебе мене поклонио,
„И тебе е благословъ казао,
„Да дашъ ѳдек', коме тебе драго,
„Да останешъ са мномъ у Крушевцу,
„Да имадемъ брата одъ заклетве.“
Вели њојзи Југновић-Воине:
„Иди, сестро, на биелу кулу;
„Не бихъ ти се юнакъ повратио,

„Ни цареве једеке пустио,
„Да бихъ знао, да бихъ погинуо;
„Идемъ, сејо, у Косово равно
„За крстъ часни крвцу пролѣвати
„И за вѣру съ браћомъ умрипти.“
Пакъ проћера коня на капию.
Кадъ то виђе царица Милица,
Она паде на каменъ студени,
Она паде, пакъ се обезнани;
Ал' ето ти славнога Лазара,
Када виђе госпођу Милицу,
Удр'ише му сузе низъ образе;
Онъ с' обзире с' десна на лиево,
Те дозивлѣ слугу Голубана:
„Голубане, моя вѣрна слуго!
„Ти одяши одъ коня лабуда,
„Узми госпу за биеле руке,
„Пакъ є носи на танану кулу;
„Одъ мене ти Богомъ просто било!
„Не мой ићи на бой на Косово,
„Већъ остани у биелу двору:“
Кадъ то зачу слуга Голубане,
Проли сузе низъ биело лице,
Па одсѣде одъ коня лабуда,
Узе госпу за биеле руке,
Однесе є на танану кулу:
Ал' своимъ срцу одолѣт' не може,
Да не иде на бой на Косово,
Већъ се врати до коня лабуда,
Посѣде га, оде у Косово.

(Продужиће се.)

Подражаня достойно.

I.

У *Далю* се скупило іошъ 28 дек. 1847. неколико жителя, да осную заведение, изъ кога би могли школовати єдно сиромашно дете изъ своє обштине. Томъ приликомъ скупили су међу собомъ 229 фор. С' кон-

цемъ 1860 год. било є станѣ овогъ заведения кое одъ каснии прилога, кое одъ интереса дошло на 905 фор. Ове год приликомъ светковине о св. Сави позове г. нарохъ Петаръ Стефановићъ обштину, да притеку овомъ заведению у помоћь, и ту се скупи іошъ 153 ф. 60 новч. Многи су се овомъ приликомъ завештали, за живота свога давати годишнѣ прилогъ на овай фондъ.

Овако би могле многе обштине наше учинити; іошъ ако би се при избору питомца, низъ сиротиню и на таленте и при одређиваню школа, и на економичну школу и на препарандию, коихъ курсъ само по две године траѳ, дакле найкраће, обзирали, учинили бы себи и своіой обштини найвећу задужбину.

Упразнѣна учительства.

1. У *Нимету* близу Темишвара: плата є 90 форин. у готов. новцу, 40 пожунаца жита, 2 ланца ливаде, 2 фата дрва, 4 фата сламе, 12 фун. свећа, 25 фун. соли, 8 форин. свинче, и 8 ф. писарне потребе. Конкурсъ траѳ 3 недељ после трећекратногъ обявления у Србскомъ Дневнику.

2. У *Чакову* два учительства:

а, за старии разредъ са годишньомъ платомъ 262 фор. 50 нов. 10 фати дрва с' коима се и школа греяти има, 50 пожунаца жита по постоећой тримесечной пияцной цени, 15 фун. свећа, 2 ланца землѣ и 60 фор. за обиталиште.

б, за млађи разредъ, с' платомъ 200 ф. 8 фати дрва, с' коима се и школа греяти има, 25 пожунаца жита, 15 фун. свећа, и обиталиште.

Молбенице имаю се до конца Априла обштеству послати.

3. У *Сентомашу* старии разредъ са платомъ: 210 фор. гот. новца, 28 фор. 35 нов. за 3 фата дрва, 18 ф. 90 нов. за 3 фата сламе, 52 фор. 50 нов. за обиталиште, 16 ланаца ораће землѣ. Молбенице имаю се до конца Априла обштеству послати.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 16. У Новоме Саду, 28. Априла 1861. ГОД. IV

Мисли о школи и учитељима.

XXXIII. Одшуђиванѣ одъ звања.

Нема ништа лакше, али ни шкодљивије, него одтуђивати се одъ свога звања. Томъ ништа више нетреба, него само ону несретну мисао на себе напустити да смо за наше званѣ и сувише добри. Овай напасникъ и кушатель и на многогъ учителя наилази, пришаптаваюћи му, да онъ са нѣговомъ вештиномъ и наукомъ, са лепимъ шакописомъ и лепимъ гласомъ далеко већи човекъ бити може, и да многи у много већемъ званию и достоянству ни толико незна.

Чимъ се ова несретна мисао улеже, онда е зло. Она с' почетка само кадикадъ и едва приметно главу подигне, алъ мало по мало разшири се, и убрзо тако се дубоко укорени, да е нико после неизчупа.

Имали учитель іошъ и друштво, кое ово зло у нѣму подстиче, место да га са крепкомъ рукомъ зграби и изчупа, онда оно данъ по данъ све силние бива, докъ найпосле толико махъ непреотме, да све мисли превлада, и онда найпе оно страотно станѣ, где човекъ свое звание омрзне, те и часъ проклинѣ, кадъ се одважио на нѣга; онда онъ с' отужаванѣмъ међу децу долази, и са горомъ мрзкошћу посла свршује; а станѣ, коемъ човекъ неслужи одъ срца, него у силу, не само да никомъ неасни, него и нѣму самомъ убия душу и тело, и већма здравлю и животу шкоди, него икоя телесна болесть.

Имали томе лека ковгъ? Има, само єданъ али тай мора са своимъ веромъ, оданосћу и своимъ снагомъ употреблѣнъ бити, другчие ни онъ непомаже. Тай є радикални лекъ само у еванћелию, у ономъ светомъ сматраню учительскогъ звања. Са тога погледа кадри смо свладати себе и светъ, и доћи до оногъ мира и задовольства собомъ, што га ништа на свету узнемирити неможе. Са тога погледа потврћуемо, да нико ние за учительско званѣ сувише добаръ, него да є и найбольи іошъ сила лошъ за нѣга; а когодъ са овогъ погледа негледа, тай ће да богме одъ часа на оно найнесретние мнѣние пасти: Quem dii odere, paedagogum fecere.

XXXIV. Учителска малодушностъ.

Малодушность є єдно одъ найвећи зала на учителю: та све снаге убие, пакъ онда ни оно што би могао успеха учинити, неучини.

Найболѣ є средство противу тога зла тврда вера на велику важность и достоянство учительскогъ звања. Нека говори за ньимъ ко шта оће, нека є и лошие награћено, оно опетъ остае прво, найблагословение, и найпуние важности; оно є деланѣ у смислу оногъ, што говори: пуштайте децу къ мени, и незакраћуйте имъ.

Ко годъ на учительско званѣ виче, и силомъ га понижава, онъ є найвећи непријатель не учителя, него народа и нѣгове деце. Нека сваки учитель у точномъ одправляню своегъ звања свою найсветию дужность држи, нека га одправля са своимъ душомъ и снагомъ, ни на што съ већомъ любави и немислећи, него на свою децу, и никадъ та малодушность на нѣга наићи неће. Кои учитель срећу и задовольство на другой страни тражи, а не у своимъ званю и пуномъ о-

даню томе, тай неће никадъ ону малодушность са себе одбати, што као рђа душу и срце огриза. Пуно и любавно одданѣ начини насъ задовольне, пакъ онда и поузданѣ у се, а онда се могу и терети и беде и неволѣ сносити, а да човекъ неклоне ниг' мужества изгуби. Ко свое званѣ воли, томе ће любавь све терете одлакшати.

Нема већегъ зла него тежити за нечимъ, што изванъ нашегъ домашая лежи, и грабити се за нечимъ, што нисмо и неможемо. Има по неки учитель, кои би свашто пре био него учитель; то е беданъ човекъ. и други е званичникъ сила несретанъ, кои годъ се одъ свога посла туђи, алъ учитель е найнесретнии.

Наше званѣ треба да насъ своимъ душомъ заузме, да ни мисли ни зашто друго немамо. Онда ћемо найзадовольнии и найсретнии бити, кадъ небудемо на споляшньи светъ пазили, нити се са нѣговомъ срећомъ мерили.

Коимъ ће средствима учитель деци полазенѣ школе омилити.

Народне е школе задатакъ, да у колико више може, целой маси народа нуждна за живот знаня дае, да међу цео народъ просвету распростире, коя е врело сваке среће и напредка. — Да бы она то успешно чинити могла, ипште се, да е подмладакъ народный многобройно посећуе, о томъ пакъ старати се дужность е свыхъ поглавица народныхъ, а особито учителя. Онъ мора знати па употребити сва средства коима бы деци полазенѣ школе омилио, а тымъ ихъ умножио. При томъ послу треба да има учитель и ве-

штине и умешности, и тога ради наведена су овде неколика правила, конх се ваља придржавати. —

1.) Учитель мора да има праву љубавь к' званию свомъ и деци школской, да ихъ све сматра као исте синове свое, да се за све отачки стара, да са свыма подеднако, благо ал' озбильно поступа, да трпельивъ при свакомъ предаваню ил' испитиваню буде, и да телесну казнь што већма избегава. — Поредъ такогъ владаня одъ стране учителя, заволе ће деца нѣга, а тымъ и школу. —

2.) Съ дана на данъ треба да све новоме децу учи, а увекъ лакимъ, занимльивымъ и разумнымъ начиномъ, па чимъ ихъ што научи, одма да имъ прилику да, ил' наведе, где бы и како бы се научено употребити могло, да тымъ одма уведе плодъ полаженя школе. —

3.) Нигда не треба да обтерећује децу съ многима предметима; увекъ пазити мора, да имъ онолико зада, колико ће моћи свршити, а опетъ имати времена за игру и одморъ. Ако е што тешко, то имъ ваља што већма разяснити, и лакимъ учинити. При задаваню оногъ илъ оногъ предмета не ваља претити, да ће, ако не сврше, овако илъ онако казнѣно быти; ербо ако запрети, а не казни, онда самъ себи цену побия, а ако ће ихъ опетъ увекъ казнити, онда ће ихъ заплашити, те ће свако вребати ма найманю згоду, само да изостане одъ школе. —

4.) Учитель треба да одма с' почетка године школске радополаженицима обећа награде, доцние, да ихъ у свакой прилици одликује, да наводи примере, изъ коихъ бы се видити могло, како су они люди, кои су свагда радо у школу ишли, постали научени на поштовани, славни и богати. —

М. Н.

О чуваню здравља.

(Одна лекц[illegible] нелељошколце.)

III.

О ваздуху.

(Продужење.)

Али није ни сваки сполашњи ваздухъ чистъ ни пробитачанъ, и има где кои, кои је исто онако отрованъ и убиточанъ, као и онай одъ сгомилаваня люди; тако је близу канала, где се увекъ силанъ смрадъ и трулежъ извия и сву околину труе; тако је близу шталога, у коима марва лежи, ма да се најчистие држе: іошъ горе су кокошињаци и голубињаци, а највећма кочине, изъ конхъ силанъ смрадъ излази; тако су сви проходи, све руне, где се ђубре баца, особито ако се у њи вода слива, и ако на топломъ месту леже, где ихъ и сунце грее. Исто су тако и подруми, и шупе и качаре, докъ у њима вина врию; нечисто држанѣ месарница, а особито они места где се марва колѣ; велики и тескобни шпитальи итд. Одъ сви ови места ваља се и с' радньима алъ особито спаваюћимъ собама далеко клонити, да онай смрадъ никако на люде ненаилази, и нипошто се у собе не сгомилава.

Исто се тако ваља чувати одъ воздуха пуногъ прашике, дима, водене паре итд. и клонити радньимъ и спаваћимъ собама одъ тихъ места, као што су главни друмови и патосани, особито непатосани: одъ места где се с' кречомъ ради, где се камень сече илъ туче, где се зида и руши; у воденицама и сувачама или амбаровима где се рана истоварива, вее илъ мелѣ, кои прахъ и грудма и очима сила вреда наноси; одъ

огньишта где многа ватра особито где угаль горе. Исто тако валя далѣ бити одъ фабрика и ливница, особито они где се са оловомъ, живомъ или сумпоромъ ради, и одъ рудокопаня исти, кое радъ да здравъ и читав остане; а ако и ту живити и радити мора, нека се стара, коликогодъ може, да се одъ зала отудъ изходећи брани, и нечистоту ону са чистимъ воздухомъ накнади.

Іошъ већма квари воздухъ пранѣ и сушенѣ куделъ, и каланѣ рибе, кое сву далеку околину найубиточнимъ смрадомъ испуњава, и кое би се, као и много предпоменуто близу людски станова чинити забранити морало.

Али одъ свега досадъ поменутогъ найубиточнии е барски воздухъ. У барама се небровне животиньице у небровнимъ ровнима коте, и ту умиру и труну, одъ чега силанъ смрадъ савъ околни воздухъ пуни и труе, особито у топло доба, и люди тай воздухъ дишући савъ онай трулежъ и смрадъ у крвъ увлаче и ню трую, ние чудо, да ту найвише болести има, да се ту найопакие изроде, и найвише люди ту мре. Сви остали узроци, што людма болести и смрть навлаче, неубию ихъ толико, као те болести, што се одъ барскогъ воздуха излегу. Ту е гньиздо и легло куге, колере, трули врућица и грознича, и остали многи ренъи и помора, ту се све изроде, ту станую, ту бесне и одатле се у найдалѣ пределе разнесу, свуда морећи и осакаћаваюћи. Све остале болести, заедно са свима ратовима неуморе ни трећи део людства, што ове одъ барскогъ воздуха изходеће болести. Али и найневиние болѣтице, кое другчие ни длаке с' главе несвале, постану овде зле и опаке, и умараю. Сви люди овуда, кои и остану поштеђени одъ болести и реднѣ, неостану одъ отрова, кои ихъ тимъ већма осакати, што су сиромашнии и немогу се ни од еломъ ни чистоћом ни раном

и станомъ онако како би валяло чувати; овуда е увекъ пролива, срдоболя, кашлѣва, шкрофула, зли и трули рана, грозница, далкова, водени болести итд. Савъ народъ ту живећи отрованъ е њимъ крозъ и крозъ, зато и нико ту до оне снаге и здравља недоће, нити оногъ века доживи, као у здравомъ и чистомъ воздуху живећи.

У баровитимъ пределима найвише е болештина у лето у найвеће врућине, еръ е онда трулежа и отрова у воздуху найвише, пакъ коме годъ е могућно, валя да се тада отуда найвећма клони. Ту се найвећма страда обноћъ наполю остаюћи, и на мутнимъ данима, те тада се найвећма затварати валя. Найвећма пропада туда сиротиня, живећи по низама, подрумима, лагумима, те колико годъ е комъ могућно нека по висовима станове држи. Найгоре страдаю они, што су по себи слабльи илъ болешльиви, тешкимъ пословима измучени, екцесима изргани, те ови би морали сви одудъ утећи, ако се животу радую. Исто тако страдаю сви страни, особито изъ здрави брдскій предела овамо доселивши се, пакъ особито у лето то чинећи: ови, ако мораю амо доћи, морали би гледати, да се у позднy весенъ и зиму амо доселе. Найвећма страдаю войске, овуда лежећи и ноћу у логорима наполю спаваюћи, особито войске гублѣће, тучене и бегаюће, а найвећма оне што брђане имаю. Овуда е нужно найвеће чистоте, зато сваки смрадъ утаманити валя; и нужно е чувати се одъ свакогъ найманћгъ преступлѣня, на кое се на другомъ месту ни назити немора; сваки найманьи екцесъ овуда найвећма каштигованъ бива.

Кое е найсигурние средство, да се люди одъ овогъ зла спасу? Ако осуше баре одведенћмъ воде, а то регулиранћмъ изливаћи река, одведенћмъ свию овамо се сливаюћи потока и канала, прокопима, на-

сипима илъ засипима и ососито насађенѣмъ шуме, аколи ово ние могућно, онда ваља бегати отудъ.

Исто се овако изроде болести после свакогъ потопа изливомъ река; и овда ваља сва горепоменута средства употребити, да се вода што пре одведе, и и све поливено и трунуће полѣ посече и спали. Ако и не у оной мери као широке и велике баре, алъ сила су шкодљиве и оне мале барице, што ихъ у насъ по некимъ селима изпредъ куће довекъ има, ков су тимъ шкодливие, што башъ изподъ прозора свой смрадъ разпростиру, и люди га данъ и ноћъ у себе увлачити мораю.

Противу сви досадъ поменути нечистота воздуха и смрадова ништа люде толико нечува као зелень, особито лисната дрва. Ово су Богомъ самимъ за чуваре людма наређени. И дрва одъ воздуха живе и њимъ се ране, алъ што е у воздуху по люде отровъ, то е дрвима и зелени рана, кою у себе увлачећи воздухъ за люде пречишћаваю, и ков особито подъ уливомъ светлости чине, зато е тада найздравие у зелени бити. Што е више зелени и лиснати дрва око людски станова, то е воздухъ здравии, и люди туда манѣ одъ болести страдаю, и у болестима срећние пролазе. Свуда по селима и варошима где годъ е могућно валяло би лисната дрва засадити, башъ то начешће, што е манѣ места. Дрва на улицама бране станове людске одъ праха, одъ врућине и ветрова, држе савъ околни воздухъ не само чистие него и ладовние и приятние. Дрва су и чувари людски станова одъ ватре, кою већма задрже него дуварови. Дрва око людски станова чине ове и погледомъ милие и питомие. Ошъ нека дрва као ораси, багрени липе итд. изпуняваю воздухъ и приятнимъ мирисима. Дрва око цркви, на гробляма, око ћубра и сви горепоменути шкодљиви места, не само да люде чуваю, него и сама туда найболѣ при-

яю. Особито су дрва око бара по здравлѣ и животъ люди, найпробитачния, то су найвеѣи чувари людски одъ оногъ отрова, и многа су се места одъ оногъ отрова само тимъ осигурала, што су се шумомъ одъ бара оградила, као што су се многа места непазеѣи на ове природне чуваре отрову и помору изложила, чимъ су дрва и шуме, што су ихъ закланяли посекли.

(Продужиће се)

Толкованіе

Нѣки страны существителны собствены имена на Славенскій езыкъ.

(продуженъ.)

Е.

Евдокіа, благоволеніе. Марта 1.
Екатерина, надежда или истина. Ноем. 24.
Елеазаръ, Божія помощь. Август. 1.
Елевтерій, любочестенъ. Дек. 15.
Елісей, Богъ спасаяй. Юния 14.
Елпідифоръ, надежденосецъ. Ноември. 2.
Емилианъ, разуменъ. Януар. 8.
Елпидій, надежденъ. Марта 7.
Епенетъ, хвалебный. Юлія 30.
Епимахъ, ратникъ силенъ. Октовр. 31.
Епіфаній, обявленый. Мая 12.
Епихаріа, всѣмъ любкій Септ. 27.
Еразмъ, любый. Фебр. 24.
Ерастъ, милый. Ноември. 10.
Ермолай, сила людій. Юліа 26.
Ева, живнь.

Евулъ, доброреданъ. Ноемвр 28.
Евгевій, благороденъ. Декемвр. 13.
Евгеніа (женско.) благородная. Декемвр. 24.
Евграфъ' доброписецъ. Декемвр. 10.
Евдокимъ, благоискусенъ. Юліа 31.
Евдоксій, доброславенъ. Септ. 6.
Ефіміа, достохвалная.
Ефімій, веселый.
Евкратій, благодржавный.
Евлогій, благословеный.
Евменій, милосердъ. Септ. 18.
Евника, благопобѣдная. Октовр. 28.
Еводъ, благопутный. Септ. 1.
Еводіа, добрый задахъ. (т. е. воспитаніемъ.)
Евпраксіа, щастльивая. Юліа. 25.
Евсевій, благочестивъ. Юніа. 22.
Евстатій, истиненъ, твердъ. Септ. 20.
Евстратій, благъ войнъ. Декемвр. 13.
Евтропій, благообразенъ. Марта. 3.
Евтихіа, щастльива. (срѣна.) Септ. 4.
Евтихіанъ, щастльивый, (сретни.)
Евтихій, благощастльивъ.
Евфиміа, благославная. Септ. 16.
Ефрасіа, (жен.) учтивая радость. Мая. 18.
Евфросиніа, добров веселіе. Септ. 25,
Евфремъ, плодовитъ. Януаріа. 28.

З.

Захаріа, память божія. Септ. 5.
Зиновій, чистожитель.

И.

Иліа, божія крѣпость. Юліа. 20.
Иродіонъ, спѣваніе. Апр. 8.

Исаіа, спасъ Господень. Мая. 9.
Исихій, безмолвникъ.

Θ.

Θалалей, цвѣтущая маслина. Мая. 20.
Θекла, преславная. Сент. 24.
Θеодосіа, (жен.) богодана. Мая. 29.
Θеодосій, божіе даяніе. Януар. 11.
Θеодотъ, божіе даяніе. Януар. 11.
Θеодотъ, божіе даяніе. Марта. 2.
Θеодулъ, божій рабъ, Октор. 28.
Θеодоръ, божій даръ. Февр. 17.
Θеодора, (жен.) богодарованая. Сент. 11.
Θеоктістъ, богомъ созданъ. Сент. 3.
Θеопемтъ, богонареченый. Ян. 5.
Θеофанъ, богоявленъ. Окт. 11.
Θеофилъ, боголюбъ. Марта. 6.
Θеофилактъ, богомъ храненъ. Марта. 8.
Θеона, (ж.) Богъ. Януаръ. 5.
Θірсъ, вѣтвъ. Декемвр. 14.
Θома, двоякій. Окт. 6.

І.

Іаковъ, (еврейски) запинатель. Окт. 9.
Іасонъ, лѣчащій. Апр. 28.
Ігнятій, честь. Делемвр. 20.
Іеремій, високость. Мая. 1.
Іеротей, освященъ одъ Вога. Окт. 4.
Іисусъ, избавнтель. Сент. 1.
Іларій, веселый. Юл. 12,
Іларіонъ, тихомиренъ. Окт. 21.
Іпполітъ, разрѣшитель. Янн. 30.
Іриней, миренъ.
Ірина, миръ. Мая. 5.

Ісидоръ, равенъ дары. Февр. 4.
Ісмаилъ, слушаніе Божіе. Юн. 17.
Іоакимъ, господское поштованіе. Сеп. 9.
Іоаннъ, (Еврейскій) благодать Божія. Септ. 26.
Іоаникій, благодати полнъ. Ноем. 4.
Іовъ, твердъ. Мая. 6.
Іоиль, любовь Божја. Окт. 10.
Іона, голубица. Мая. 27.
Іосифъ, помноженіе. Апр. 4.

(Сршиће се.)

Парамитије.

3. Зора.

Ко невна дивну зору, вечне светлости зракъ, утеху людма, што изъ придворја рая сваки данъ излазећи савъ светъ обасява. —

Кадъ оно Давидъ гонећъ одъ свои злотвора, у оной бурной ноћи на брегу Аермону сећаше, найплачевнию одъ свои песама певаюћи: лавови и тигрови урлаю око мене, чете злотвора обколеше ме, и нема ми избавителя и помоћника; — тада сину зора, и у пуной светлости по брду разасувши се, као анђео нѣму приступивъ рече: неочаявай, ниси оставлѣнъ; ево я идемъ таму и страву разганяюћи, и ведро ютро теби доносећи.

Утешенъ диже се Давидъ, докъ и сунце, — благословъ и радость света, изъ сяйни недара зоре изаће, и онъ на место гласа плача песму дивне зоре започе.

Песму ту певаше онъ и после тога врло често, певаше в и у поздной старости благодарећи Богу на неволяма, што ихъ за младости свое претрпити имаде; и кадгодъ у беди бияше, увекъ му та зора на умъ долазаше. —

Кћери божија, дивна зоро, ты сваки данъ изъ рая долазишъ, небо и землю осветлујући, осветли и мою душу, да мира и утехе станъ буде!

4. Псалмопевацъ.

Кадъ царъ Давидъ онай найкрасний псалмъ одпоя и тихи ветрићъ, кои свак ѓъ ютра при раћаню сунца жице на нѣговой арфи потрезаше, іошъ гласъ и одъ жица одаваше, а то зли духъ цара кушати поће, и овай гордосћу запалћенъ увисъ очи дигнувъ рече: имаш' ли Свесилни іошъ кое међу твоима створењма, кое би те лепше него я славило.

Али текъ што горду ову речь изусти, а ту крозъ отворенъ прозоръ, предъ коимъ онъ свое руке небу подигао бияше, ускочи еданъ попацъ, и на нѣгово раме паднувъ, свою ясну ютреню песму запоя. Одма за ньимъ паде іошъ множство други певаца; ту долети и славуй, и у едномъ часу чу се неброена песна тица, што се све надметаше, творца свога славлћи.

Царево се уво разтвори, и неброене гласе чу' одъ песама сви живи створења, коима се присаюзише и жуборъ потока и шумъ лугова, и гласъ данице и дивни гласъ раћаюће се зоре.

Изгублћнъ у хармонии неброени гласова, што сви небесногъ отца славляше заћеми царъ, и видевъ, да нѣговой песми ни гласакъ малецногъ попца, што му іошъ на рамену стояше неуступа, застићенъ узе опетъ арфу певаюћи: пойте Бога сва створења нѣгова, пой и слави га и ты унутеньости моя, и ты душо моя.

Три домаћа савѣтника.

»Али како е то,“ рекне човѣкъ нѣкій своме суседу, „я нити примѣчавамъ на теби ни на твоима изванредногъ чега, и опетъ е очевидно, да ты лѣпше, уредние и лакше живишъ него мы, пакъ іошъ и на-

предувшъ. — Та и мы радимо, пазимо на свое, и трудимо се колико є годъ могуће, да до чега дођемо; али бадава, никадъ да буде зглавно!“ — „Я незнамъ, брате,“ одговори му сусѣдъ, „шта бы томе узрокъ было, ако не моя три домаћа савѣтника, коима самъ я много обвезанъ.“ „Твоя три домаћа савѣтника?“ прихвати првый: „Тко су ти то?“ — „Домаћій пасъ, пѣтао и мачка;“ одговори овай. „Ты се шалишъ!“ рече опетъ првый. „Я ти заиста озбильно говоримъ;“ одговори му овай другій, „еръ видишъ пасъ лав кадъ намъ се непріятель какавъ подкраде, и онда ми онъ вели: „Пази!“ Пѣтао ми рано у зору кукуриче, и вели ми: „Устай!“ А мачка се умива — гладн — кадъ ми кои чесгитъ и врстанъ гость дође, и вели: „Спраляй!“ —

„Видимъ већъ шта хоћешъ съ тымъ;“ рече му садъ онай, „ты велишъ трое є одъ потребе, да се домаће благостанѣ подпомаже: Напредъ се постарати противъ свега, што бы намъ шкоду нанети могло; озбильно настоявати око свега, што бы намъ одъ ползе было; и любезно предусретати све оне, кои намъ добро желе и чине.“ „Небранимъ ако ћешъ стварь и тако узети,“ одговори му онай другій, „али я зато опетъ оставмъ моимъ савѣтницыма благодаранъ, што они мене у свако доба опоминю, шта ми валя чинити; еръ бы се я безъ ньихъ лакко могао заборавити.“

Гдѣ домаћинъ дрема, ондѣ среће нема.
Туђа рука нетече.

А. М.

Царъ Лазаръ и царица Милица.

(О бою Косовскомъ.)

(Свршетакъ.)

Кадъ є сютра ютро освануло,
Долећеше два врана гаврана

Одъ Косова поля широкога,
И падоше на бијелу кулу,
Башъ на кулу славнога Лазара,
Єданъ гракће, други проговара:
„Да л' е кула славногъ кнез-Лазара?
„Ил' у кули нигђе никогъ нема?“
То изъ куле нико нечуяше,
Већъ то чула царица Милица,
Па излази предъ бијелу кулу,
Она пита два врана гаврана:
„Ой Бога вамъ, два врана гаврана!
„Откуда сте ютросъ полећели?
„Нисте ли одъ поля Косова?
„Виђесте ли двије силне војске?
„Єсу ли се војске удариле?
„Чија ли е војска задобила?“
Ал' говоре два врана гаврана:
„Ой Бога намъ, царице Милице!
„Ми смо ютросъ одъ Косова равна,
„Виђели смо двије силне војске;
„Војске су се ноће удариле,
„Обадва су цара погинула;
„Одъ Турака нешто и остало,
„А одъ Срба и што е остало,
„Све ранђно и искрвављено.“
Истомъ они тако бесећаху,
Ал' ето ти слуге Милутина,
Носи десну у лијевој руку,
На њему е рана седамнаестъ,
Васъ му коњицъ у крвъ огрезнуо;
Вели њему госпођа Милица:
„Што е, боланъ! слуго Милутине?
„Заръ издаде цара на Косову?“
Ал' говори слуга Милутине:
„Скин' ме, госпо, са коня витеза,
„Уми мене студеномъ водицомъ,
„И зали ме црвенијемъ виномъ;
„Тешке су ме ране освоиле.“
Скиде њега госпођа Милица,
И уми га студеномъ водицомъ,
И зали га црвенијемъ виномъ.
Кадъ се мало слуга повратио,
Пита њега госпођа Милица:

„Што би, слуго, у полю Косову?
„Ђе погибе славни кнеже Лазо?
„Ђе погибе старый Югъ Богдане?
„Ђе погибе деветъ Југовића?
„Ђе погибе Милошъ воевода?
„Ђе погибе Вуче Бранковићу?
„Ђе погибе Бановићъ Страхина?“
Тада слуга поче казивати:
„Сви осташе, госпо, у Косову.
„Ђе погибе славни кнезъ Лазаре,
„Ту су млога копля изломлѣна;
„Изломлѣна и Турска и Србска,
„Али више Србска, него Турска,
„Бранећ', госпо, свога господара,
„Господара, славногъ кнез-Лазара.
„А Югъ ти е, госпо, погинуо
„У почетку у бою првоме.
„Погибе ти осамъ Југовића,
„Ђе братъ брата издати не шћеде,
„Доклегоће еданъ шецияше,
„Ошъ остаде Бошко Југовићу,
„Крсташъ му се по Косову вия;
„Ошъ разгони Турке на булюке,
„Као соко тица голубове.
„Ђе огрезну крвца доколена,
„Ту погибе Бановићъ Страхина.
„Милошъ ти е, госпо, погинуо
„Кодъ Ситнице кодъ воде студене,
„Ђено многи Турци изгинули;
„Милошъ згуби Турскогъ цар-Мурата
„И Турака дванаестъ хиляда;
„Богъ да прости, кога е родио!
„Онъ остави споменъ роду Србскомъ,
„Да се прича и приповѣда
„Докъ е люди и докъ е Косова.
„А што питашъ за проклетогъ Вука,
„Проклетъ био и ко га родио!
„Проклето му племе и колено!
„Онъ издаде цара на Косову
„И одведе дванаестъ хиляда,
„Госпо моя! лютогъ оклопника.“

Издаде Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 17. У Новоме Саду, 7. Мая 1861. ГОД. IV

Света Петдесетница.

(Една лекция за одрастлию децу).

Као што се великій постъ назива другчіе Света Четиредесетница; тако се време одъ Ускрса до Духова назива Петдесетницомъ. У време четиредесетнице чита се и пое изъ књиге Триода, коя е пуна утѣхе, пуна цѣлбоносногъ мелема за грешнике, кои се каю своихъ грѣхова; у време Петдесетнице т. е. одъ Ускрса па до недељ после Духова употреблява се у цркви превесела духовна књига Пентикостаръ или Цвѣтный Триодъ, у коме се славе и хвале найвеће дѣла изъ живота Христа Спасителя и нѣговыхъ апостола'. Воскресеніе, Вознесеніе, и силазакъ светога Духа на Христове апостоле, єсу три главна праздника, о коима се прекрасне стихире изъ Пентикостара (петдесетника) пою.

Недеља после Ускрса зове се Томина недеља, недеља Антипасхе или младый Ускрсъ. Ове недељ праздруємо мы, како се Іисусъ Христосъ осмый данъ после свога воскресенія явио ученицима своима, и показао Томи руке, ноге и ребра своя, да бы и онъ повѣровао у славно воскресеніе Христово, али овай се данъ на ютреню велича іоштъ и само Христово изъ мртвыхъ воскресеніе, с' коимъ насъ Онъ одъ вѣчне смрти избави и у свое небесно царство уведе. Одъ овога дана па све до Спасова дна почнѣ се и свршуе свако Богослуженіе са тропаромъ „Христосъ воскресе изъ мертвыхъ“ и пою се пѣсме у славу Хри-

ста, кои е изъ мртвыхъ воскреснуо, зато да бы мы непрестано предъ очима имали преблагогъ Спасителя нашегъ, кои се после воскресенія свога за четрдесетъ дана выше пута ученицима являо, њима о царству небесномъ говорио, и предъ њима знамења и чудеса творио.

Треће неделѣ после Ускрса, коя се зове неделя светыхъ Мироносица', чини се успомена Іосифу Аримателскомъ и Никодиму, кои су Христа частно сахранили, и женама Мироносицама, кое су прве видиле и проповедале Христово воскресеніе. Евангеліе ове неделѣ описуе како е Іисусъ сахранѣнъ и како е васкреснуо, а у дѣлима апостолскимъ чита се, како су апостоли изабрали седамъ ђакона' да надгледаю и послужую сироте удовице христіянске, коима богати чланови прве хрістіянске обштине рану даваху. Примеръ Іосифа, Никодима и мироносица' с' едне стране; с' друге пакъ стране примеръ првыхъ христіяна побуђуе насъ на любавъ к' ближнѣму и на радо и свесрдно подпомаганѣ сиротинѣ Бога ради.

Четврте неделѣ после Ускрса чита се Евангеліе о разслабљеноме (костобольномъ), кога е Іисусъ изцелио у време праздника Іудейскогъ у Іерусалиму кодъ овчіе купѣли, коя се звала Іеврейски Витезда (језеро милосрдія). По томе и ова неделя зове се неделя о Разслабљеноме, и пѣсме духовне успоредъ са прославлянѣмъ Христовогъ воскресенія, величаю и ово чудо, кое се на овай данъ споминѣ, ако се и есть пре воскресенія Христовогъ догодило.

У Среду после ове неделѣ изилази половина дана између Ускрса и Духова, данъ тай зове се због тога Преполовленіе праздника, и означенъ е особитымъ правиломъ црквенымъ, у комъ се споминѣ, како е Іисусъ у време едногъ праздника Іудейскогъ у цркви Ерусалимской проповедаюћи рекао: „Кои жедни, нека дође

к' мени и нека піе. Дивный е Тропаръ овога дана кои се чакъ до слѣдуюће Среде с' целымъ осталыимъ правиломъ свакій данъ пое, и у коме се мы молимо Господу Іисусу, да садъ у половини праздника жедну душу нашу напои водомъ чисте побожности; ербо е Онъ єдиный источникъ жића нашегъ. Тропаръ тай овако гласи:

„Преполовившїсѧ праздникъ жаждѣщїю дш҃ю мою благочестїа напой водами: ꙗкw всѣмъ спасе возопилъ єси: жаждай да грѧдетъ ко мнѣ и да пїетъ, источниче жизни нашеѧ Хрїсте Боже слава тебѣ.“

Пете неделѣ после Ускреа чита се у св. Евангелію како се Іисусъ Христосъ на студенцу Яковлѣвомъ разговарао са Самарянкомъ, и ньойзи казао, да е Духъ Богъ, и кои се кланя Богу, треба да се духомъ и истиномъ кланя. И ове неделѣ с' пѣсмама воскреснима, и преполовленія, пою се скупа пѣсме у коима се казуе све оно што се у светомъ Евангелію тай данъ чита. Изъ дѣла апостолскихъ чита се, како су се ученици Христови, пошто Іудеи св. Стефана архиђакона каменѣмъ побыше, разишли по свету, проповедаюћи науку Христову само Іудеима; како су у Антиохіи почели проповедати и Елинима — Грцима — и како су се ту млоги ка Христу обратили. Како су апостоли Варнава и Павао целу годину у Антиохіи народъ учили, и како су у томе месту послѣдовательи науке Христове првый путъ прозвани Христіяни. Напоследку чита се и то како су Антиохіски христіяни, изъ међу себе скупили милостинѣ сиромашнымъ христіянима, кои живяху у Іудеи, и послали такову старешинама обштинскимъ преко апостола Варнаве и Павла. И овай апостолъ треба да умекша срдце оныхъ христіяна, кое е Богъ са земальскимъ благомъ обдарио, те да даю милостинѣ сиромасима, а особито да

подижу и подпомажу цркве, болнице, школе и друга општеполезна заведенія.

Шеста неделя после Ускрса зове се неделя о Слѣпомъ, с' тога што се о служби на тай данъ чита Евангеліе, како е Іисусъ слѣпцу, кои одъ роѣеня ніе нигда видио, очи отворио и видъ даровао, и света црква желећи намъ предъ очи ставити, како греси помрачаваю душу нашу веѣма, него што слепоћа тѣло помрачава, позива насъ да топлымъ каянѣмъ припаднемо ка Христу, кои е светлость оныхъ што се у тами налазе. Ова мысао особито се живо изражава у кондаку, у коме свакій одъ насъ сећаюћи се свое душевне слепоће свако вапіе:

„Дѹшевнима очима ослѣплѣнъ, къ тебѣ Хрїсте прихождѹ, якоже ѿ рожденїа, покаанїемъ зовѹ ти: Ты сїяыхъ во тмѣ сѣтъ прескѣтлый."

Будући да се Воскресеніе Христово по наредби свете наше православне цркве одъ 22 Марта до 25 Априла догаѣа; то быва да кадъ е найраніе Ускрсъ, онда Благовести падаю на светлу Среду; а кадъ е найкасніе Ускрсъ, онда Ђурђевъ данъ пада на великій Петакъ. Благовести се свагда мораю држати у онай данъ кадъ есу, т. е. 25-огъ Марта, и тако се догодити може, да погдѣкадъ на великій Петакъ, на велику Суботу и на самъ Ускрсъ Благовести буду, и заедно с' тыма светковинама држесе. Напротивъ Ђурђевъ данъ ако се догоди на великій Петакъ ил' Суботу, или првый данъ Ускрса, у сва три случая држи се другій данъ Ускрса.

У едну неделю између Ускрса и Спасова дна а на нѣки мести на Ђурђевъ ил' на Марковъ данъ носи се литія на жита.*) На овой литіи пое се найпре „Воскресеніе твое Хрїсте Спасе," а пошто се свештеникъ на едной њиви с' народомъ помоли да Богъ благо-

*) Литія есть речъ Грчка и значи молбанъ, молба, молитва.

слови жита, и да намъ даде родну годину, онда се при повратку пое Усвршный канонъ. Заиста е лѣпо и пріятно видити великій зборъ побожныхъ христіяна и христіянкій, како чисто и свечано обучени у найболѣмъ реду ступаю преко цвѣтныхъ ледина' и зеленыхъ њива и како одъ свегъ срдца и изъ свегъ гласа хвале Бога творца свога кои имъ тѣло рави земальскимъ плодовима, а безсмртну душу пита раномъ небесномъ, светомъ наукомъ еванђелскомъ, кою сынъ Божій с' неба на землю донесе. При повратку са жита' међу виноградима застане литія и ту свештеникъ благослови лозу винову.

Осимъ ове литіе, носисе іошть єданпутъ између Ускрса и Спасова дне или на самъ Спасовъ данъ литія кровъ место ка крстовима, кое обштина, побожне задруге трговачке и рукодельске, или поєдини ревнительи православія у славу Божію подигоше, томъ приликомъ кодъ свакога крста чита свештеникъ по єдно Еванђеліе воскресно, и моли се Богу да сачува мѣсто то и оне, кои у њему живе, одъ напрасне смрти, и одъ сваке беде и неволѣ, и да намъ свима даруе здравлѣ миръ, спокойство, здравъ воздухъ, изобилность земальскихъ плодова, и особито напредованѣ у познаваню и испуняваню његовогъ светогъ закона. И на єдной и на другой литіи носи се крстъ, рипиде, великій и мали баряцы, на коима су иконе Іисусове, матере Божіе и светителя живописане, а свештеници у рунама носе частный крстъ, Еванђеліе и икону Христовога Воскресенія. — Литіе се зато носе, да се мы опоменемо, да можемо Бога не само у цркви, него и у полю и у гори и на свакомъ мѣсту славити, и да се сетимо да мы овде на овоме свету немамо сталнога града ни сталнога пребывалишта, него да е тежня наша за овога живота управлѣна к' небу, кое е права отачбина наша, и кое ће вѣчно наше место быти, ако се

овде на земльи по божіой вольи владали и одъ грѣха као одъ живе ватре и одъ найвећегъ зла брижльиво чували будемо.

У очи Спасова дне у Среду іошъ се єданпутъ разлежу по храму Божіемъ све свечане ускршње пѣсме, и служба се Божія, као и на самый Ускрсъ завршуе са трострукимъ поздравомъ: „Христосъ воскресе“ и „воистину воскресе.“ —

(Свршиће се.)

Єданъ данъ изъ живота доброгъ учителя.

Лепо майско ютро свиће. На црквеномъ часоказу избіяю четири сата. Учитель нашъ већъ є устао, умио се и обукао, и предъ икономъ распетога Спасителя са скрштенымъ рукама велегласно чита ютреню молитву. До нѣга се побожно у себи Богу моли вѣрна сапутница живота нѣговогъ. Двое старіе деце, єдно мушко уз' отца, а друго женско узъ матерь са скрштенымъ рукама стоећи и угледаюћи се на побожне свое родителѣ, изъ свегъ срдца слѣдую гласу и смислу оныхъ светыхъ речій, кое отацъ на гласъ изговара. Молитва є кратка али усрдна. На лицу учителѣвомъ дае се видити, како му є крепка молитва улила снагу да може синоћъ оставлѣный посао опетъ у име Божіе продужити, и на славу нѣгову целый данъ тай посветити. Прекрстивши се заврши учитель молитву, и упути децу свою да тихо повторе ону науку, кою су юче у школи учили. Посаветовавши се затимъ са другомъ живота своегъ о домаћи послови и наредивши шта се тай данъ у кући радити има, отвори прозоръ да ужива чистый балзамскій воздухъ, когъ тихый повета-рацъ преко цветућихъ ливада и вртова разнашаше, и са побожнымъ усхићенѣмъ стане сматрати раћаюће се

сунце, кое изилази као снажный юнакъ на дневный посао у свой красоти и дивоти своіой. Пошто се тако нагледа дивне Божіе природе, и научива вѣныхъ прекрасныхъ дарова' узима учитель у руке свою бележницу, у кою синоћь уписао беше све оно што е размислио и угодио за данашнѣ предаванѣ. Пажљиво прочита онъ савъ планъ свой одъ данашнѣга рада, поправи га, и іоштъ се болѣ приправи за предаванѣ.

На то се пробуде и устану два млађа детета учителѣва, кои полюбирши нѣга и матерь у руку обуку се и Богу се помоле, а отацъ имъ свакій одсекъ молитве напредъ велегласно читаше. Међутимъ су старія деца свое уроке већъ научила была, и отацъ ихъ преслиша, прегледа имъ прописе, разгледа всу л' чисто обучена, и всу л' имъ све ствари у реду, и посаветуе ихъ како се имаю владати.

У шестъ сатій звоно црквено благовѣсти да е време ютреня приспело. Учитель нашъ чисто и пристойно обученъ, ноће у цркву са своіомъ старіомъ децомъ. У путу састане се са свештеникомъ, когъ учтиво поздрави и у руку полюби, па съ ньимъ заедно у цркву уће. Школска дечица, и неколико побожныхъ людій и жена' већъ чекаю у цркви да се богомоля започне. Свештеникъ започне ютренѣ. Смернымъ гласомъ ясно и разговетно читаю два старія ученика наизменце на гласъ прописане псалме и молитве. Остала деца прате смерно и пажљиво красне мисли кое се у тымъ светымъ Божіимъ молитвама налазе.*) Тыхо у себи чита свештеникъ предъ царскимъ дверима молитве светилничне, а учитель у певници дае своіой деци и народу добаръ примеръ, како ваља у цркви стаяти и Богу се молити. Пошто се свештеникъ велегласно помоли за

*) У Банату постои на неколико места тай красный обичай да деца свакій данъ у цркву иду, и побожно у ньой прописане псалме на ютреню, часови и о вечерню читаю. Држимъ да бы овай светый обичай свуда увести требало. В.

миръ Божій и за спасеніе нашихъ душа', за светлога Цара, светогъ Патріарха и преосвештенога Владику, за путнике кои по суву ходе и на води броде, за страдалнике, болне, и сужнике, за здравъ воздухъ, за изобилность земальскихъ плодова и за друга тѣлесна и душевна добра, и с' децомъ савъ народъ на сваку молитву свога свештеника одазва се с' ономъ найкраћомъ али подпуноиъ и найобичниомъ молитвомъ: „Господи помилуй;“ започне учитель дивно появѣ у славу Божію и Божіега светителя, коме се данасъ споменъ чиняше, и завръши га с' величаніемъ матере Божіе на деветой песми. Садъ опетъ очита едно дете анђелскимъ гласомъ хвалу Божію у природи, а друго изговори полагано едну одъ найстаріихъ христянскихъ песама: Слава тебѣ показавшемъ намъ свѣтъ, слава ко вышныхъ Богу.“

Међутимъ се свештеникъ у олтару за служенѣ св. литургіе приуготовио, и по свршетку славословія започне се служба Божія. Учитель и ученици смерно пояху, читаху и слушаху, а люди се радоваху у срду своимъ што имъ деца тако лепо Бога славе. Особито се на деци и на учителю примѣтити могло, да с' найвећомъ пажньомъ слушаю свето Евангеліе. По свой прилици ће учитель у школи децу пытати шта су изъ св. Евангелія запамтили, и мило ће му быти, ако му деца кою евангелску науку узмогу казати, схватити и разумети. После трогубе ектеніе држао е свештеникъ годишньій споменъ за одавна упокоенога школскогъ учителя и добротвора. Деца су за овай споменъ іоштъ юче одъ свога учителя чула. Ньима су већъ добро познате заслуге покойникове за ньихову школу, и ликъ нѣговъ свакій данъ у школи виде, па зато ніе чудо, што су складно и благогласно пояли туге и надежде пунымъ гласомъ „господи помилуй“ за упокой онога, кои е за живота школу ньихову у до-

баръ поредакъ довео, и на смрти велику задужбину одъ свога благословеногъ имања за издржаванѣ учителя, и за купованѣ обуће сиромашкой деци оставио. —

Служба се сврши и деца у найбелѣмъ реду изиђу изъ цркве и оду куѣи где ручаю, и свое школске ствари узевши, у школу похите.

На четвртъ сата пре него што ће се обучаванѣ започети учитель в вечъ у школи. Ту в све пометено и почишћено, и свакій в школскій намештай на своемъ месту. Неколико деце спремаю све што в за обучаванѣ нуждно. Єданъ цеди сунѣеръ и отире таблу; другій отвора прозоръ, трећій раздае таблице и писалке, и т. д.

Међутимъ се школа с' децомъ напуни. Свако дете улази у школу с' найвећомъ учтивошћу и с' веселимъ лицемъ поздравивъ учителя са найлепшимъ нашимъ србскимъ поздравомъ: „Помоз' Богъ," полюби га у руку и иде на свое место, где га с' веселимъ осмѣхомъ и умилятимъ погледомъ дочекую мали другари. Доиста се види на овой деци да имъ в школа мило место, у кое они не с' натегомъ и силомъ, него радо и весело долазе. Свако в дете чисто обучено, умивено и очешљяно, и свако дошавши на свое место и распоредивши свое ствари у тишини повторава свое предмете, и жељно чека да се ученѣ за почне.

Єдно дете, кое данасъ свеца слави, уѣе у школу. Лепо в одъ нѣга што ние хтео одъ школе изостати, и зато га онда учитель похвали што в у школу дошао; опомене га на милость Божію, коя му допушта те в доживіо и ове године данъ онога Светителя, когъ нѣгови стари за свога заштитника и молитвеника узеше іошъ онда кадъ на данъ тай веру христову примише; поучи га о томъ шта значи крсно име, и како валя свеца своегъ славити и на нѣго-

ве врлине угледати се. Іоштъ опомене и сву осталу децу, да учествую у духовной радости свога друга, кои е данасъ свечаръ, и да му честитаю, и блистаюће се одъ радости очи дечіе засведочише, да се желѣ ньихове, са жельомъ учителѣвомъ подпуно слажу.

Осамъ сатій избіе, и господинъ катихетъ у школу ступи. Учитель и деца устану и поздравега. На датый знакъ сви се прекрсте, скрсте руке, и с' управлѣнимъ очима на ікону Спасителѣву почну поjти: „Воскресеніе твое Христе Спасе;“ еръ в было време између Ускрса и Спасова дна. Поянѣ иде сложно и побожно, деца разуму текстъ, па се моле изъ свегъ срдца. То ће на ньима свакій лако примѣтити кои наравъ човечію у обште а понаособъ наравъ дечію познае. Пошто се песма одпое, сва деца у хору, приятнымъ и умеренымъ гласомъ одчитаю молитву Господню „Отче нашъ,“ прекрсте се, и на речъ господина катихете седну.

Господинъ катихетъ пре свега запыта псалтирце, зна ли кои шта се данасъ у св. Евангелію читало. Сви псалтирцм а и неки часловци дигну руку у знакъ да знаду; Прозвано буде найслабие дете одъ оныхъ коя руку дигоше, и за дивно чудо и тай слабый иначе ученикъ кадаръ бяше у кратко казати шта се у Евавђелію читало. Катихетъ опомене децу да ту свету науку добро упамте и да се по ньой владаю. Затымъ прозове єдногъ Букварца да изговори юче научены одсекъ изъ Катихизиса, а другій буквараць каже шта то на србски значи. Садъ се прозове єданъ часловацъ да изговори єданъ одсекъ одъ те исте молитве далѣ; то исто повторе два три часловца, а єданъ псалтирацъ разтолмачи. Буквари пажливо слушаю и на последку и они науче напаметъ изговорити и разумети тай новый одсекъ молитве. У полъ деветъ завршисе обучаванѣ изъ науке вере и г. ка-

тихетъ с' пунимъ задовольствомъ школу остази. При излазку нѣговомъ испрате га ученицы с' речма:„ с' Богомъ: мы се препоручувмо.“

За цело време докле в г. катихетъ предавао, учитель намъ седио в мирно на страни, и пазећи на мудру беседу катихетину, давао в с' тимъ предъ децомъ важность той светой науци кою катихетъ предаа.

После одлазка катихетиногъ предаваше намъ учитель за полъ сата рачунъ найпре на паметъ па онда на табли. Сва три разреда заедно су пазила и свакій в ученикъ по нешто научити могао.

Садъ се започну вешбаня у читаню. Найпре читаху букварци приповѣдку изъ буквара: „Туђе не дирай.“ Приповедку ову приповеди найпре у кратко еданъ часловацъ, а за њимъ одма еданъ букварацъ. Затимъ почне еданъ псалтирацъ лепо изъ буквара о томе предмету до прве точке читати, и то исто повтори на позивъ учителѣвъ найпре еданъ найбољи затимъ средньій и напоследку лошіи букварацъ. Тако се прочита цела приповедчица, и садъ учитель поведе различита пытаня, на кои часъ едно, часъ друго оделенѣ ученика одговоре даваше, а сва пытаня и сви одговори на то смѣраху да се деца тврдо увере о томе да туђе ствари неваля дирати.

Часловци су читали данасъ оно што в у маломъ часловцу школскомъ на страни 47-ой написано, т. в. Из глѣбини коззкахъ тебѣ господи, а псалтирци су имъ свакій стихъ толмачили. Напоследку дође редъ и на псалтирце. Они су имали читати изъ друге езыкословне читанке предметъ подъ насловомъ „Цвеће“. Читали су њи едно петорица еданъ за другимъ, и сви читаху тако правилно и тако лѣпо, да ихъ в милина было слушати. Никаква запињаня, никаква муцаня ту не бяше. Учитель донео бяше изъ свога врта разли-

чито цвеће те са свакимъ ученике свое упознаваше. У школи е была и збырка различитога семеня, коя се овомъ приликомъ деци показивала, те су тако учили и семенѣ одъ цвећа познавати.

Десетый часъ већъ е избио, и садъ на знакъ учителѣвъ скамія по скамія изилазити почне на полѣ. Одморъ е петъ минута траяо, и по истеченію тога времена обучаванѣ се продужи. Овай е последный часъ ютренѣга предаваня за пѣніе одреѣенъ. Часловци певаху мелодію а Букварци ю одъ ньихъ науче. Пошто су научили мелодію коя е за ту неделю одреѣена, остану іошъ мало те науче и неколико речій изъ текста оне песме, одъ кое ће мелодію доидуће неделѣ пѣвати учити. Кадъ и то готово буде, одпусти учитель букварце куѣи и садъ остану сами часловци и псалтирци у школи. Псалтирци су учили часловце башъ духовскій кондакъ поняти, а после тога су се ови сами спремали за поянѣ доидуће неделѣ у цркви. Учитель е непрестано съ децомъ было, цело обучаванѣ управляо, и на свакій посао дечій позоръ имао. Онъ е у свему было озбилянъ и любезанъ и с' тымъ е учинио да су деца съ найвећомъ вольомъ науку нѣгову слушала и све свое послове съ радошћу извршивала, тако да нити е учитель нити су ученици осетили како имъ е брзо време прошло. За цело време предаваня не бяше нужде ни едно дете казнити, и укори бяху редки и то не са срдньомъ, него съ отчинскомъ любави сдружени. Редко се кое дете искало на полѣ, а кое е пуштено было, брзо се натрагъ враћало.

Обучаванѣ се завриши и на знакъ учителѣвъ сви ученици устану и благодаре Богу што имъ е дао свою милость, да су ютренѣ часове школске на свою ползу и на свое душевно спасеніе провести могли. После молитве сви ученици изиђу предъ школу где се подъ надзоромъ учителѣвымъ у гимнастици за 10 минута вечбаху, затимъ се опетъ врате у школу, и узму свое

књиге; затимъ скрајњи ученици поскидаю капе съ клинова и даду свакомъ своју, и тако се сви у најболѣмъ поредку изъ школе развиђу. Учитель гледаше за њима са ћошка школскогъ како свакій своіой кући иде.

(Свршиће се.)

Парамитиє.

5. *Давидъ и Іонашанъ.*

Кадъ одъ брига за благосганѣмъ своігъ народа, и одъ жалости за своіомъ децомъ Іессеевъ синъ на смртну постелю паде, и у тамне пределе смрти оде, а ту му прво на сусретъ изађе другъ младости нѣгове Іонатанъ: „наша е любавь вечита, — рече онъ к' сени старца цара, — ал' немогу ти свое руке пружити, ѣръ си крвлю окалянъ, крвлю и мое куће, и уздисаима могъ сина, него идида се најпре очистишъ.

Давидъ пође за њимъ, и уздишући говораше: тешка е судбина люди на земльи, а царова іошъ тежа! да самъ и я онда кадъ гы Іонатане за мое младости, и за невиности срца могъ пао, или да самъ остао пастиръ кодъ стада мога на витлеемски поляма, я би сретнии био! Ты си овде блаженъ животъ имао, зашто нисамъ и я съ тобомъ пошао!

Нероптай — рече му Іонатанъ — на оногъ, што ти круну народа своігъ на главу метну, и тебе отцемъ вечнога царства начини.

У томъ говору дођоше на єдну у раю реку. Напи се одъ ове воде, — рече му Іонатанъ, — и све ћешъ бриге заборавити; и уми се томъ водомъ, и бићешъ невинии и лепши, него што си у младости био, алъ уђи у воду савъ, она ће те очистити, као што ватра очисти злато.

Давидъ се напи и уми, и съ напоіомъ заборави све бриге земне, а уживанѣмъ проѣе га вода крозъ, и као ватра целогъ га прожеже, докъ га одъ греха очисти, и онъ невинни и лепши изаѣе, него што у младости своіой бияше.

Садъ му Іонатанъ арфу пружи, и онъ запоя слаѣе него икада на земльи: Давида и Іонатана, два мала друга ни смрть нерастави; обое су садъ лакши негъ тице, живльи негъ срне на планини. Синови Израиля неплачите на нами, мы смо се у нову младость обукли, ми смо се радовали єданъ другомъ на земльи, ал' овде є наше радованѣ слаѣе него што намъ є за младости на земльи било.

6. Соломонъ у младости.

Любимцу своимъ рече неки царъ: ишти што ти срце жели, я ћу ти дати.

А младићъ се замисли: шта ћу да иштемъ, а да се непокаемъ? власть и достоянства имамъ; злато и богатсво найнепостояния су блага; него ћу господарову кћерь искати, ню више негъ свою душу волимъ, а тако и она мене, ню ћу искати, пакъ ћу са ньомъ све добити, са ньомъ и срце доброгъ господара могъ, тако ће ми отцемъ постати.

Онъ заиска тако, и молба му се изврши. —

Кадъ се Богъ Соломону у нѣговой младости први редъ на сну показа и нѣму рече: ишти штогодъ ти срце жели, све ћу ти дати; ни Соломонъ незаиска сребра ни злата, ни власти, ни славе, ни другогъ живота, већъ заиска Божию кћерь мудрость, и доби са ньомъ све, штогодъ зажелити могаше.

Ньойзи певаше онъ найлепше песме своѣ, ню славляше онъ и хваляше є свемъ свету као єдино благо и блаженство на земльи, и докъ онъ ню љубляше, љубляше и нѣга Богъ, и љубляше га савъ светъ; са нѣ оста онъ славлѣнъ и данъ данасъ, и живи у уст-

ма сви народа неумрло, и после толико стотина векова по смрти своіой.

Песма за Маялесъ.

I.

Давно зима уступила
Киѣеноме пролеѣу
Природа се веѣъ явила
У зелену одеѣу
Веѣъ кровъ китне горе
Потоци жуборе
И тичице пое
Дивне песме свое.

II.

С' песмомъ сада тежакъ ради
За премилый свой домъ
Любовъ к' дому радъ му слади
И моѣь дае трудномъ,
А кадъ тавна ноѣца
Разастре кріоца
Тад' се рада мане
Чека, да осване!

III.

Сад' по шуми по зеленой
Любко мири цвеѣе
Благо ономъ кои по ньой
Задовольно шеѣе.
Хайдмо и ми тамо
Да се поиграмо
Докъ смо млади, чили,
Докъ намъ с' игра мили.

IV.

Сунце майско данасъ тио
Ведрымъ небомъ ходай
Не были намъ дужій быо
Среѣный данакъ овай.
А ты Боже милый
Одъ зла насъ закрили
Да те величамо
Да ти хвалу дамо!

М. НАСТАСИЂЪ
учитель Беодранскій.

Решенѣ загонеткій у 4. бр. 1861. год.

1. Око. — 2. Глава. — 3. Вратъ. 4. Зуби. — 5. Трупъ. — 6. Носъ. — 7. Вукъ. — 8. Крава. — 9. Сова. — 10. Врана. — 11. Царићъ. — 12. Шева. — 13. жаба. — 14. Сомъ. — 15. Мренъ. — 16. Буцовъ. — 17. Сабљаръ. — 18. Мара. — 19. Ракъ. — 20. Мува. — 21. Мравъ. — 22. Кумарацъ. — 23. Лала. — 24. Невенъ. — 25. Турчинакъ. — 26. Гуня. — 27. Ябука. — 28. Репа. — 29. Бобъ. — 30. Сочиво. — 31. Боръ. — 32. Дудъ. — 33. Чамъ. — 34. Тамняника. — 35. Волунъ. — 36. Чавка. — 37. Динка. — 38. Ражь. — 39. Соля. — 40. Креда.

Изъ писма уреднику Шк. Листа.

Slavno Uredništvo Šk. Lista u Novom Sadu.

Dočim dobrotom vašom i bez predplate šaljemi se sve jednako Šk. List, — radostno vam predplatu šaljem 4 for. a. v. na celu godinu 1861. želeći samo imati podpune brojeve, budući da od prve početne 1858. sve — i svaku godinu svezati, te u ormaru školskom, (prem mojim troškom), za vekovitu uspomenu potli moje smrti ostaviti školi Sesvetačkoj želim. —

Ujedno dva forinta a. v. evo priložena šaljući darujem Školskog Lista fondu, želeći da Bog da, da se isti što skorije na onaj stepen popne, kojeg mu svaki čovečanstvo ljubeći iz sveg srdca želi.

Ovim se preporučujući blagonaklonstvu vašem ostajem predplatnik dokle god živim.

Sesvete 2|4 1861.

pokorni sluga
Franjo Kolarić Učitelj katoličke
učione Sesvetah kod Požege
u Slavoniji*).

(* Са овако племенитимъ мислима добротвори у роду нашемъ да богда се хилядили.

У. Шк. Листа.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 18. У Новоме Саду, 14. Мая 1861. ГОД. IV

Света Петдесетница.

(Една лекция за одрастлию децу).

(Свршетакъ.)

Четрдесетый данъ после воскресенія Христовогъ, кои свакда у четвртакъ пада, празднуе св. црква наша съ найвећомъ свечаношћу Вознесеніе Христово, а празникъ тай зове се кодъ насъ „Спасовъ данъ.“ Свети отци оставили су намъ прекрасне стихире и высокога смисла пуне пѣсме духовне, у коима чини се као да анђели съ людма славе и хвале сына Божіегъ, кои се изъ найвеће милости къ човечіемъ роду сишао на землю, постао човекомъ, страдао, умръо, воскресао изъ мртвыхъ и са славомъ узнесао се на небо гдѣ седи съ десна до Бога отца.

Апостолъ е на овай праздникъ онай истый, што се и првый данъ Ускреса чита, али се къ томе придодае іошть и описанія како е Іисусъ ученике свое извео до Витаніе и благословивши ихъ на гори Масличной, коя е съ источне стране одъ Іерусалима, вознесао се на небо; како два анђела рекоше апостолима: „Овай Іисусъ, кои се садъ вознео одъ васъ на небо, доћи ће опетъ, као што га видисте гдѣ иде на небо.“ И у св. евангелію приповеда евангелистъ Лука како се Іисусъ на самый данъ Воскресенія свога явио ученицима говорећи имъ: „*Миръ вамъ*;“ како имъ е показао ноге и руке и ребра своя, съ ньима во, и отворио имъ умъ те могоше разумети свето писмо, у коме написано стои да е требало Христу тако постра-

дати и уѣи у славу свою; затымъ како ихъ є упутио да проповедаю и обѣщао имъ Духа светогъ; напоследку како се предъ њима вознео на небо.

Све што ово св. еванђеліе и апостолъ у себи садрже и што се у стихирама на вечерню и утреню овога дана обширно пое, налази се укратко описано у две главне пѣсме овога дана, одъ конхъ тропаръ, овако гласи:

„Вознеслсѧ єси ко славѣ Хрїсте Боже нашъ, радость сотворивый оученикомъ, wбѣтованїемъ сватаго Дх̃а, извѣщенымъ имъ бывшымъ благословенїемъ, ико ты єси сынъ Божїй избавитель мїра.“

А кондакъ, у коме се каже, како є Іисусъ, — свршивши сво свое старанѣ што є за насъ люде имао, да бы насъ на правый путъ извео, — вознео се на небо, али насъ инакъ неоставля, него є увѣкъ съ нама, овако гласи:

„Єже w насъ исполникъ смотреніе и ниже на земли соединикъ къ небеснымъ, вознеслсѧ єси ко славѣ Хрїсте Боже нашъ, никакшже wлꙋчлсѧ, но пребывалъ нешт҃ствный, и копїм любящымъ тѧ: азъ єсмь съ вами, и никтоже на вы.“

Између Ускрса и Духова држали су се у стара времена, а имали бы се по уредби св. цркве и садъ држати сабори и синоди црквени. У неделю после Спасова дна држи се споменъ првога васелѣнскогъ сабора, кои є држанъ у граду Никеи, у малой Азіи, у области Витиніи за владе цара Константина год. 325., и на коме є 318 светыхъ отаца изъ свію краева христіянскога свѣта скупљено было. На сабору томъ саставише св. отци символъ вере до осмога члана, изключише изъ цркве богохулнога расколника Арію, одредише за свагда време, у кое ће се Ускресъ праздновати, и у редъ доведоше найважнія дѣла свете цркве. Св. Николай, св. Спиридонъ, св. Атанасій и многи други

учитељи цркве кое мы сваке године посебице спо-минѣмо, утврдили су на Никейскомъ сабору науку православне цркве. Недеља ова посвећена е спомену свію тыхъ св. отаца, кои на првомъ Васелѣнскомъ сабору присуствоваше, и кое св. црква уподоблява свѣтилама кое Богъ на земльи постави да насъ чрезъ ньи къ истиной вери научи и настави.

У Петакъ после ове недѣлѣ завршуе се прославлянъ Христовогъ вознесенія, а у Суботу чини се споменъ свима мртвима. Као што се по уставу св. цркве одъ Ускреа па до Спасова дна умѣсто „Видѣхомъ свѣтъ истинный," пое „Христосъ воскресе;" тако се по стародревномъ непрописаномъ преданію у млогимъ црквама одъ Спасова дана до уочи предуховске суботе пое у то исто време: „Вознесыся еси," а на ову задушну суботу пое се молитва Богу за упокой мртвихъ: „Глѫбиною мѫдрости человѣколюбно всѧ строи, и полезное всѣмъ подаваи едине содѣтелю, упокой Господи дѹши рабъ твоихъ: на тѧ бо упованіе возложиша Творца и зиждителя и Бога нашего." И тако се света пѣсма „Видѣхомъ свѣтъ истинный" започне пояти на духовскій праздникъ коме и припада, и пое се све до Ускреа.

Тако приспе и петдесетый данъ после Ускреа. Іудеи су овай данъ праздновали као споменъ кадъ е Богъ законъ десетословія Мойсею дао на гори Синайской. У тай истый данъ сишао се Духъ светый на апостоле и ученике Христове кои су после вознесенія Христова сви скупа пребывали у молитви у ономъ истомъ дому гдѣ е Исусъ на великій четвртакъ тайну вечеру држао. Због тога се праздникъ тай и зове Сошествіе светога Духа, или Духови. А будући да се у истый данъ слави у пѣсмама духовнима и св. Троица, то народъ нашъ назива овай праздникъ другчіе „Троица." Праздникъ овай есть данъ између четири

најглавнія наша празника, и празднує се у христіянской цркви одъ првыхъ векова свагда са највећомъ свечаношћу.

У очи празника држи се бдѣніе, а на самъ праздникъ после службе божіе одма се започне вечернѣ на коме се повѣсть о сплазку св. Духа у виду ватреныхъ језика, коя се на служби у апостолу читала понавља у једной одъ најкраснііхъ стихира, коя овако гласи: „Преславнаа днесь видѣша вси језыцы во градѣ Давїдовѣ, єгда Дх҃ъ сниде сватый во огненныхъ језыцѣхъ, јакоже богоглаголивый Лк҃а повѣствуетъ, глаголетъ во: собраннымъ ученикомъ Хр҃істовымъ, бысть шм҃ъ, јакоже носимъ диханію бр҃нъ, и исполни домъ, идѣже бяхў сѣдяще, и вси начаша глаголати страннымі глаголы, страннымі ученми, страннымі повелѣнми сватыа Троицы.

Пошто се іошть друге две стихире, једна у славу свете Троице а друга у славу светога Духа одпою, долази на входу молитва светоме Духу, съкоіомъ се свако богослуженіе у нашой цркви започинѣ, и коя се садъ свечано пое. Та е молитва: „Царю небесный Оутѣшителю Дх҃е истинный, иже вездѣ сый, и вся исполнлаи, сокровище благихъ и жизни подателю, прїиди и вселисм вх҃ ны, и шчисти ны ѿ всакіа скверни, и спаси Блаже дх҃и наша.“

Пошто служећи свештеницы на средъ цркве одпою: „Свѣте тихый сватыа славы,“ и пошто народъ одпое великій прокименъ: „Кто Богъ велій јако Богъ нашъ, ты єси Богъ творлй чѫдеса, позове насъ діаконъ да се съ преклонѣнымъ колѣнима Господу помолимо, и мы одговараюћи у трипутъ „Господи помилў“ клекнемо на землю и съ преклонѣномъ главомъ и са скрштенымъ рукама слушамо молитве, кое свештеникъ клечећи на царскимъ дверима, окренувши се народу велегласно и полагано чита. Молитве ове одъ најславніихъ пастира цркве православне сачињене

су и управљене Богу у светой Троици славимомъ за живе и за све мртве наше. Тако се у трипутъ клечећи Богу молимо, а између молитава стоећи ектеније слушамо. После последње молитве пое савъ народъ у славу триличнога Божества химну св. Григорія Богослова патріарха Константинопольскога, коя се овако почиње: „Приидите людіе трїипостасномѹ Божествѣ поклонимсѧ," а цела свечаность заврши се съ тропаромъ у славу Христа Бога, кои е рибаре мудрацима учинио, и чрезъ њихъ цео светъ къ себи обратио. Тропаръ тай овако гласи: „Благословенъ єси Хрїсте Боже нашъ, иже премѹдры ловцы рыбѣй, низпославъ имъ Дѹха сватаго, и тѣмы оуловлей вселенную, человѣколюбче слава тебѣ." —

Црква е и порта на овай праздникъ посута зеленомъ травомъ, и окићена гранама и цвећемъ, а и куће побожныхъ христіяна украшене су гранћемъ и цвећемъ, и съ тымъ овай праздникъ іоштъ свечаніи быва. Чини се пакъ то у споменъ Израилтянскога путованя по пустињи, кое су они сваке године месеца Септембера празновали бавећи се 7 дана подъ сѣницама одъ граня начињенима; али мы христіани са овымъ обичаемъ нашимъ не споминѣмо само прошлость, него празднуюћи о Духови установленѣ како старога тако и новога завѣта китимо цркве и домове наше цвећемъ и гранћемъ, желећи съ тымъ показати, да смо путницы овде на земльи, кои подъ окрилѣмъ закона Божіега путуемо у другій болыій, савршени и вѣчный животъ.

У вече на Духове чита се мало повечерје и на њему пое се духовски канонъ, а после и кондакъ овога праздника, у комъ се описуе како су се люди по езицима разделили кадъ су зидали кулу вавилонску, а када е Богъ послао апостолима огнѣне езике, тада е призвао све народе у саединѣнѣ вере и любави, уста-

новивши свету православну цркву, коіой є глава самъ Іисусъ Христосъ.

Другій данъ Духова носи се литія на гроблѣ, и чини се споменъ мртвима, а у Іерусалиму првый данъ Духова после службе носи се литія на гору Сіонску где є садъ православно гроблѣ, и ту се свечано вечернѣ духовско съ колѣнопреклонимъ молитвама свршуе.

Одъ тога дана на све до суботе пое се духовске пѣсме, а неделя после Духова посвећена є спомену свію Светыхъ, и на тай данъ завршуе се време свете Петдесетнице. В.

Єданъ данъ изъ живота доброгъ учителя.

(Свршетакъ.)

Половина дневнога посла урађена є, и часъ одмора за учителя настао є. Онъ уђе у свой вртъ, и гле, што іуче іошъ пуполякъ бяше, то се данасъ на благоме зраку сунчаномъ развило и разцветало. „О Боже," помисли онъ у себи, „хоће ли и мои савети на срдце и душу невине дечице тако дѣйствовати, као што дѣйствуе сунчана светлость на ово цвеће?" У овакимъ мислиме узме мотику и съ њоме по вр.у радити почне; връ се и ту као и у школи єданій данъ по нешто радити мора, ако нећемо да намъ вртъ задивля, и да га коровъ и травульина обузме.

У подне скупи се учителѣва породица да обедуе. Молитву очита самъ домаћинъ велегласно. Сви посѣдаю за столъ и насладе се земальскихъ блага Божіихъ, па онда благодаре Богу на примљеномъ дару његовомъ. После обеда учитель преслиша свою децу, и съ читанѣмъ „Школскога Листа" и „Упутева за србске учителѣ" проведе єданъ сатъ.

У три четврти на два онъ є већъ опетъ у школи. Нека су дечица већъ у школу дошла и справляю се за писанѣ; друга тада у школу долазаху. Учитель седне за свой столъ, прибележи себи изъ Шк. Листа изреченія за казовно писанѣ, размишляваюћи о томъ како бы ово полъ дана на ползу своихъ ученика найболѣ употребити могао. На то ступи у школу єдно дете и сва се остала деца његовомъ долазку врло обрадую. То є Миланъ, кои є іошъ одъ пролећа више неделя болестанъ лежао. Данасъ после подне сунце є лепо огрануло, а нѣму є већъ са свымъ лакше, па му є лекаръ дозволио да може у школу доћи. Онъ се управо къ учителю упути и полюби га у руку. Учитель Милана съ радошћу полюби у чело, изяви му свою радость што є оздравио, и опомене га на милость Божію, коя му є здравлѣ повратила, саветуюћи га да буде на томе Богу благодаранъ па да се увекъ добро влада и свое старіе слуша.

Миланъ є наређенъ да се садъ при почетку обучавања на гласъ Богу моли. И онъ се моляше свимъ ердцемъ и изъ дубльине душе свое. Сва деца после молитве поседаю, и учитель изговори єдно изреченіе евангелско кое ће сви ученици писати. Псалтирци и часловци већъ га одъ ланьске године знаю, али га мораю опетъ два и трипутъ изговорити да букварци чую и науче, найпосле и букварци изговоре то изреченіе. Єданъ одъ средньій буквараца изиђе на таблу, а сва остала деца испишу негледаюћи на таблу то свето изреченіе. Псалтирци су найбрже свой посао урадили, и часловци су одма затимъ са своимъ посломъ готови били. Учитель имъ нато зада єдно изреченіе изъ пословица Соломоновихъ, кое они на наметъ науче и одма напишу. Пошто псалтирци и то свршe, зада имъ се єдна народна пословица, кою ће имати српски али съ латиницомъ исписати. Међутимъ

су букварци свой єдиный, а часловци обадва посла већъ свршили, и садъ сва деца на позивъ учителѣвъ гледе на таблу и траже погрешке у тамо написаномъ изреченію. Кадъ се ово поправи, учитель упути све часловце и букварце да свакій свой прописъ исправи по ономе како є на табли поправлѣно; затимъ даде еданъ другомъ прописъ те тако свакій свога друга погрешке іоштъ болѣ опази и опомене га, те ихъ поправи. — Дотле су и псалтирци свой трећій задатакъ изписали и садъ учитель поведе съ њима моралнорелигіозный разговоръ сврху написаногъ и наученогъ єдногъ, другогъ и трећегъ изреченія, доводећи та изреченія у сношеніе са божіимъ заповестима, са дѣлима милости, съ гресима, са другимъ одпре наученымъ изреченіяма, и са приповедкама, кое су дотле ученицима већъ познате а судараю се са ова данашня три изреченія, коя є учитель нашъ, — мимогредъ буди речено, — тако изабрао, да сва три єдну науку у себи садрже.

Писанѣ и разговоръ се око три четврти на три сата завршн, и садъ учитель съ ученицима своима изради єдну игру сравньиваня употребивши на то воћке деци познате и распитуюћи у чему су наликъ и разликъ. По свршетку ове игре предузме се са ученицима средњега оделеня бр. 59. изъ прве читанке подъ насловомъ „Кралѣвъ гробъ.“ Учитель найпре испыта садржай юче прочитанога предмета изъ прве читанке, затимъ проповеди имъ у гореназначеномъ предмету за читанѣ изложеный догађай, те тако припреми децу за разумеванѣ онога што ће се читати. Пошто деца прочитаю овай краткій предметъ придружи учитель науку о томе како смо дужни свѣтломе цару нашемъ свагда и у свакомъ случаю верни быти, и указуюћи рукомъ на слику премилостивогъ цара нашегъ Франца Іосифа I. опише имъ съ ватренымъ речма доброту, лю-

бавь, мудрость и отеческо старанѣ пресветлога цара о благу своихъ поданика. За ово цело време пазили су и псалтирци, а букварци су дотле целу тълу са данасъ наученымъ изреченіемъ изписали.

Полъ четири избие, и садъ наступи оно време у кое се библична приповедка приповеда. Време є ово свима ученицима а особито букварцима наймилѣ. Учитель приповеди повѣсть о обраћеню ап. Павла, и покаже то исто деци на икони. Милина є было гледати съ каквомъ пажльивошћу сви ученици слушаху приповеданѣ учителѣво, и текъ што онъ приповедку свршн, сви псалтирци и половина часловаца руку дигоше у знакъ да бы кадри были и они то исто приповедити. Учитель прозове найпре єдногъ псалтирца, па онда єдногъ одъ найбольихъ часловаца, кои приповедку ту лепо и на подпуно задовольство вѣгово приповеде. Желило є вьи выше приповедати, већъ се и по гдекои букварацъ промолио съ изясненіемъ да бы и онъ кадаръ было штогодъ реѣи, али ихъ учитель нехтеде выше данасъ испытивати, него све опомене да кодъ куће своима родительима ову свету приповедку приповеде, а и онъ ће ихъ сутра и прекосутра изъ те исте приповедке испытивати; єръ и онако є єдна библична приповедка за целу неделю дана одреѣена.

Часоказъ опомене да є време школскій посао завршити. Учитель нашъ у неколико речій похвали оне ученике, кои се тай данъ найболѣ одликоваху у владаню и у прилѣжанію, и опомене све да се на путу и кодъ куће добро владаю, и да свое прописе лѣпо изпишу.

Съ благодареніемъ Богу школа се свршн, и учитель съ ученицима своима у цркву отиде. Ту є већъ свештеникъ на ньи чекао, и садъ се мало свакидашнѣ вечернѣ започне. Два детета читала су изъ часловца и изъ другихъ црквеныхъ кньига прописане молитве

и пѣсме, а сви су побожно слушали и запамтили каквога е свеца данъ сутра. Съ чувствомъ топле побожности одчита учитель на краю вечерня молитву матери Божіой и Іисусу Христу, а дѣца умилнымъ гласомъ складно одпою: „*Упованіе мое Отецъ, прибѣжище мое сынъ, покровъ мой Духъ святый, Троице святая слава тебѣ.*“ Као годъ што е у школи највећій у свему поредакъ владао, тако е исто и у цркви све у своме реду было. Свештеникъ се скромно Богу молио и съ пуномъ важношћу свое мало духовно стадо и њиовогъ учителя благосиљао; сва су дѣца смерно и съ пажљивошћу молитве слушала, а два старія ученика са своимъ учителѣмъ побожно су и полагано на гласъ прописане молитве читали. Ніе ту было хитења, ни прескаканя, него е то была права служба Божія, коя служи на славу Божію и на душевно спасеніе свію оныхъ, кои се у цркви на богомольи налазе.

Учитель е своіой дужности данашньой задоста учинио. Са своіомъ децомъ изилази онъ у полѣ да надгледа свою малу њивицу. Благословъ Божій кои га е у школи пратио, прати га и овде. Жито е већъ влатало, кукурузъ лепо изникао, ливада е пуна траве и цвећа польскогъ; у разсаднику каламци се лепо попримали, а у воћняку сва су дрва у пуноме цвету.— Изъ разсадника и воћняка упути се учитель у свой пчелињакъ. Неколико кошница, у кое се пре неколико дана млади роеви ухватише, прегледа онъ, и посмотри како брзо напредую ове пчелице и съ каквимъ дивнимъ прилѣжаніемъ и вештиномъ ћелице себи граде. Дечица запыткиваху отца о пчелама и пчеларству и отацъ имъ на свако пытанѣ сходне одговоре даваше.

Враћаюћи се у село, учитель нашъ поздрављаше учтиво свакога съ кимъ се годъ састао быо, свако, быо онъ младъ или старъ, сиромахъ или богатъ съ

њиме се могао разговарати, и свакоме е разговоръ тай на користь служио, као што е примеръ нѣговога живота и владања за свакога поучителанъ био.

Вече наће учителя нашегъ опетъ у школи. Съ неколико одраслихъ сеоскихъ младића проводи онъ ту пол' часа учећи ихъ појати. Данасъ су они баш учили ирмосъ за духовски праздникъ. И за овай посао, кои учитель драговольно и безплатно одправля заслужуе онъ нашу похвалу и подпуно одобраванѣ.

После вечере проведе учитель еданъ сатъ у кругу свое миле породице обучаваюћи свою собствену дечицу договараюћи се са супругомъ своіомъ о домаћи послови и упућуюћи ню, како има воспитавати децу свою. Затимъ прочита велеглasно едну главу изъ библие и као чедолюбивый христіянскій родитель и побожный домаћинъ поучи изъ прочитаногa свое домаће упућуюћи ихъ у богоугодномъ животу, ковга примеръ и образацъ сви су на нѣму и на нѣговомъ владаню видити могли.

Затимъ се деца Богу помоле и легну спавати, а отацъ њиховъ узме свой дневникъ и упише у нѣга све што е тай данъ радио, па онда се приправи за посао слѣдуюћега дана.

Десетый е већъ сатъ и време да се спава; еръ е дугій и великій био трудъ и посао целога дана. Као што смо ютросъ видили учителя предъ образомъ распетога Спасителя, тако и садъ у средъ ноћне тишине благодари онъ Богу што му е дао силу и крепость те е могао свой дневный посао свршити; моли га за опроштенѣ ако е по незнаню или слабости у чему погрешио, и препоручуе себе и свое у милость Божію.

Тако пролази еданъ данъ за другимъ у земальскомъ животу ваљаногъ учителя. Нису сви дани увѣнчани еднакимъ успѣхомъ, наће по гдекадъ и теретъ и туга и едъ, те му покой душевный за часъ узне-

мире. Али онъ негуби ухваня у милость Божію, него свагда постояно ради на полю воспитанія и просвете съ пунымъ уверенѣмъ, да ће Богъ труде нѣгове благословити и на пользу и садашнѣгъ и будућегъ младогъ нараштая обратити. И кадъ єдномъ последнѣй часъ живота нѣговогъ куцне, тада ће му сва нѣгова добра дела съ благословима іоштъ єданпутъ предъ очи изићи; анђели Божіи пренеће нѣгову душу у горнѣй Єрусалимъ, и Спаситель света дочекаће га тамо съ овима речма: Благій рабе и вѣрный ѡ малѣ ми былъ єси надъ вѣрена многими тѧ поставлю. Книди въ радость Господа твоегѡ. В.

Почетакъ християнства.

(Єдна лекция изъ историе.)

Да е Христосъ Спаситель подъ владомъ римскогъ цара Аугуста у Витлеему рођевъ, познато намъ е изъ библие. У той светой кньизи описанъ е нѣговъ животъ, нѣгова дела, науке и чудеса, нѣгово страдавѣ и смрть, нѣгово воскресение и вознесение. У той истой кньизи има написано много и о животу и делима апостола, и о животу и судбини први християна.

Апостоли, ученици Христови и први учителъи християнства били су први, кои су свету науку Христову по свету разпростирати почели, и кои су почели християнске друживице и обштине уводити.

Прва е християнска обштина установлѣна у Єрусалиму, а после су заведене и по осталимъ странама, у све три онда познате части света. Свака обштина имала е свога старешину као начелника, коегъ е владикомъ звала. Прве и найглайние владике бияше ерусалимски, антиохиски, александрински, цариградски и римски, и они се доцние назваше патриярсима, а овай папомъ.

Колко годъ ови први християни заданути светомъ наукомъ Христовомъ богоугодни и човеколюбиви люди биваше, кои и међу собомъ у найвећой любави живљаше и свима осталимъ людма не само любавь приповедаше, него и гдегодъ могаше, свима и своимъ непријатељма любавь и добра чињаше, опетъ имаше злотвора и гонителя, кои ихъ и изъ незнања, а іошъ више изъ зависти обтужаваше оцрњаваше и проганяше. У Палестини, где се прве христијанске обштине утврдише, ту и прва гоненија христијана почеше, где Стефанъ први после Христа мученикъ биваше. Исто тако страдаше христијани и по осталимъ краевима и странама, али найвећи гонитељи христијанства биваше римски цареви. Ови великоможни и горди господари, што онда готово целимъ светомъ владаше, и њиови наместници и великочиновници, живећи онда у свима гресима и пороцима, и у свакомъ непоштењу и невалялству, немогоше трпити, што христијани на такавъ животъ явно викаше, кудећи га и опорочаваюћи, и на изправлянъ свога живота по закону божиемъ светъ позиваше, и о томъ свуда проповедаше. Они господари држаше іошъ и то, да ће са пропашћу идолопоклонства и њиова мирска власть пропасти, те зато нипошто немогоше христијане и њиову науку трпити, и то е узрокъ, што христијане то већма гонити почеше, што ихъ съ дана на данъ све више биваше. Іошъ горди они цареви имаше обичай, себе за божества издавати, и заповедаше, да ихъ народъ као божества почитује, те налагаше, да се њиове иконе и кипови по свима црквама наместе, и народъ се мораде предъ тима кланяти, молити, клечати и кадити ихъ ков христијани никако чинити немогоше, вр ови само єдногъ Бога почитоваше. То необожаванъ царева изнеше непријатељи христијанства као упорство и презиранъ царске власти, и извикаше невине христијане за људе немирне и за бунтовнике тимъ више,

што ихъ съ почетка само за неку чивутску секту држаше, а Римлянима бияше Чивути као немирни народъ давно познати.

Између римски царева бияше Неронъ први гонитель християнства. Овомъ нечовеку прокте се едаредъ свой градъ Римъ запалити, да се увеселява съ ватромъ, и учини то, али после грдногъ пожара покаясе, и обеди на християне, да су они то учинили, те ихъ даде све штогодъ ихъ у Риму бияше, на найсвирепии начинъ поморити. Онъ нареди, да ихъ све повежу и у џакове сашию, пакъ съ поля катраномъ поску, и онда као колѣ у землю укопаю и запале, где пао буктинѣ изгореше. Сваки се мора згрозити, кадъ помисли, да моготе люди съ людма тако нечовечно поступати.

Іошъ бездушние бияше гонѣни християни подъ царемъ Домицияном, Траяномъ и Маркомъ Ауреліемъ. Сваку несрећу, што онда на онай невалъли народъ и градъ найлазаше, приписиваше християнству; ако река Тиберъ изливаше, ако землѣтрусъ бияше, ако болесть коя владаше, ако гладь найлазаше, одма душмани християнства викаше: томе су християни криви; и одма све могуће муке на бедне и невине християне удараше. Одма ихъ све на судъ позиваше, где се мораше или християнства одрећи, ил' найстрашниомъ смрти умрети; али ови, кои већма волеше у Богу умрети, него у оной незнабожной вери и богопротивномъ животу на овомъ свету живити, волеше и муке сносити, пакъ и изподъ мача и у ватри и мукама Бога своегъ и Спасителя славляше, и на своіой найстрашниіой смрти пояше псалме у славу нѣгову, кое све оне ондашнѣ язичнике до чуда задивляваше. Самртне молитве и последнѣ опомене ови побожни мученика, њиова нечувена стрпељивость и постоянство у мукама, и њиова тврда надежда у свога Бога, съ коіомъ они умираше, све то

побуђаваше околостојећи и њихове муке гледајући народъ толико, да готово увенъ, одма ова свакогъ тако свршеногъ мученя, илядама њихъ у веру Христозу прелазаше.

ГГ. Приложници на „фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32-1.

Г. Баронъ Іоанъ Николићъ Руднянски 100 фор. а. вр.

Изъ Бегеча.

ГГ. — Александаръ Адамовићъ трговацъ 2 фор. Н. Н. 2 фор. Іоанъ Васићъ кнезъ 1 фор. Тимот. Боронски економъ 1 фор. Петаръ Васићъ касиръ 50 нов. Мия Крстинъ цр. туторъ 40 нов. Јованъ Іовановићъ екон. 1 фор. Тан. Живановъ екон. 30 нов. Прока Косићъ 20 нов. Зарія Нинковъ 20 нов. Сава Драгојловъ 20 нов. Прока Парлићъ 20 нов. Софр. Васићъ 20 нов. Тан. Весићъ 20 нов.

Изъ Модоша.

ГГ. — Дим. Марковићъ 5 фор. Тома Милутиновићъ ср. акт. 1 фор. Богољубъ Фарановићъ ср. канц. 2 фор. Љубомиръ Гаћански докторъ права 2 фор. Александаръ Влаинићъ пар. 1 ф. Александаръ Вуковићъ пар. 1 ф. 50 н. Дим. Петровићъ адм. 1 ф. Іованъ Фарановићъ учит. 1 ф. Михаилъ Павловићъ уч. 1 ф. Ђорђе Амиџинъ санун. 1 ф. Александаръ Николаевићъ берберъ. 2 ф. Стефанъ Станковъ економъ 1 ф. Андр. Гигићъ певацъ 1 фор. Ђорђе Гаћански економъ 1 фор. Марко Стојшићъ екон. 1 фор. Іованъ Фолянски екон. 1 фор. Вас. Фолянскій 1 ф. Лазаръ Теодосинъ екон. 1 ф. Іов. Красићъ екон. 1 ф. Іов. Бабићъ екон. 1 ф. Данило Нинковъ изъ Чавоша 1 ф. Ефремъ Џаковачки 40 н. Жива Докићъ 30 н. Крста Радовановъ 20 новч. Аркадие Миневъ 20 новч. Тима Петровъ 20 нов. Ласа Марковъ 40 нов. Миша Лазићъ 10 нов. Марко Белобркинъ 10 нов. Лаза Васићъ 10 нов. Пера Вуичинъ 20 н. Жива Радивоевъ 10 нов. Трифунъ Шурлячевъ 10 нов. Жива Мали 6 нов. Матия Петровъ 20 нов. Стеванъ Петровъ 40 н. Аћа Васићъ 1 фор. Панта Гигићъ певацъ 1 фор. Пера Ба-

бинъ 10 нов. Филипъ Амиџићъ 10 нов. Васа Гаћански 30 н. Лука Шупљајски 10 н. Алекса Бркинъ бербер. 2 фор. Макса Грчки 20 нов. Давидъ Пантићъ 10 нов. Илија Амиџићъ туторъ 1 фор. 30 нов. Дим. Лазићъ обућаръ 30 нов. Лазаръ Савићъ кројачъ 1 фор. Манојло Васићъ 1 фор. Жива Артуковъ 10 нов. Жива Воиновићъ 20 нов. Макса Бабићъ опанчаръ 30 нов. Пая Ђосићъ 50 нов. Ђока Петровъ 10 нов. Тадија Гигићъ 1 фор. Никола Свиленгаћинъ 10 нов. Лаза Чарнићъ 1 фор. Ђорђе Манојловићъ поштар 1 ф. Дим. Павловићъ ћурчија 10 нов. Лука Мијавъ провизоръ у Шуряну 1 ф, Сима Костадиновъ црквењакъ 10 нов. Панта Стојшићъ 10 нов. Мата Гигићъ певацъ 50 нов. Макса Диминъ 10 нов. Крста Чарнићъ 20 нов. Лука Іосићъ 10 нов. Манојло Џаковачки 10 нов. Гига Жебељански 10 нов. Миланко Бедричићъ 20 нов. Гига Шурјичевъ 10 нов. Тея Гигићъ 20 нов. Нића Зеленковъ 40 нов. Корнелије Вуковъ 40 нов. Рада Трлаинъ 10 нов. Кузманъ Бели 10 нов. Пая Вуичинъ 20 нов. Іованъ Поповићъ парохъ Шурјански 1 фор. Модошка обштина варошка 2 фор. Сава Поморишки туторъ 30 нов. Бога Гаћански туторъ 20 нов. —

Изъ Дероњ.

ГГ. — Гедеонъ Ђурићъ игуманъ ман. Бођана 2 фор. Несторъ Перишићъ нам. у Бођани 2 фор. Светозаръ Турјакъ пар. 2 фор. Стефанъ Божићъ трг. 1 фор. Лазаръ Стаићъ трг. 1 фор. Максимъ Јићъ учитель 1 фор. —

Изъ Кузмина.

ГГ. — Любомиръ Рунјанинъ парохъ 1 фор. Пав. Мишчевићъ пар. 1 фор. Илија Пантелићъ учитель 2 фор. Милошъ Врховацъ трг. 1 фор. Игнятъ Филиповићъ трг. 1 фор. М. Илићъ црквени отацъ 50 нов. Любомиръ Бошковићъ стражмештаръ 20 нов. Марина Филиповића ученица 3 кл. 40 нов. Софија Коичка ученица 3 кл. 20 нов. Миланъ Радојчићъ уч. 3 кл. 10 нов. Јковъ Симеуновићъ ученикъ 1 кл. 10 нов.

Издае Епископска књигопечатња у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 19. У Новоме Саду, 21. Мая 1861. ГОД. IV

Канонъ ускршньій.

(за младежь Србску Србскымъ єзыкомъ разтумачио

Н. Ђ. В.)

Пѣсна 1.

Коскресенїа день, просвѣтимсѧ людїе, Пасха, Господна Пасха. Пасха є данъ воскресенія, просвѣтимо се о люди! То є Господня, Божія Пасха.

Ѿ смерти бо къ жизни, и Ѿ земли къ небеси, Хрїстосъ Богъ насъ прекеде, побѣдну пѣснь поюшыѧ. Єрбо є одъ смрти къ животу, и одъ землѣ к' небу Христосъ Богъ превео насъ, кои побѣдну пѣсму поемо. — Овде є сравнѣна пасха старога завѣта са пасхомъ новога завѣта. Пасха старозавѣтна была є установлѣна за вечитый споменъ како є Богъ Израилтяне изъ робства Египатскогъ ослободио и преко црвенога мора и пустинѣ у обећану землю превео. А новозавѣтна пасха есть Христово воскресенїе, коимъ насъ є онъ одъ вечите смрти у вечитый животъ, одъ земальскихъ брига и суета къ небесной истини привео. — За то, као што су сынови Израилѣви после преласка преко црвенога мора, у коме се гонительи ньихови утопише, побѣдну пѣсму: „Поемъ Господеви славно бо прослависѧ“ пояли, тако и мы поюћи ове радостне и побѣдне, одъ угодника христовогъ св. Іоанна Дамаскина сачинѣне песме, благодаримо спасителю Богу на избавленю нашемъ.

Шчистимъ чѣвствїа, — Дай да очистимо чуства наша, да видъ и слухъ нашъ съ позорношћу обратимо на велеважный догађај воскресенїа Спасителѣвогъ,

и оузримъ непристѫпнымъ свѣтомъ воскресенїа Христа блистающаса, — и да увидимо, угледамо, видимо Христа, кои се неприступномъ светлошћу воскресенїа блиста; кои сїя светлошћу своегъ славногъ воскресенїя, коя е светлость тако преясна, да іой се ни приступити неможе. Тайна Христовогъ воскресенїя надвишава моћь разума нашегъ, и она е само уму озареномъ светлошћу вере приступна и откривена.

и радѹйтеса реклѹща ясно да оуслишимъ, побѣдноѹю поюще.

и дай да мы поюћи побѣдну пѣсму чуемо Христа кои ясно говори: Радуйте се! Овима е речма Іисусъ после воскресенїя поздравио жене мироносице. (Мат. гл. 28, ст. 9).

Небеса оубо достойно да веселятса, земла же да радѹетсѧ. Небо нека се дакле достойно, — као што валя, — весели, а земля нека се радуе.

да празднѹетъ же мїръ видимый же весь и невидимый, — а нека празднуе савъ светъ и кои се види и кои се не види.

Хрїстосъ бо воста веселїе вѣчное, — ер Христосъ уста изъ гроба, па зато е вечито веселѣ.

Пѣсна шрећа.

Прїидите пиво пїемъ новое, не ѿ камене неплодна чѹдодѣемое: Одите ново пиће, нову воду да пiемо, али не ону што ю е Мойсей изъ неплоднога камена чудомъ извео.

но нетлѣнїа источника, изъ гроба ѿдождивша Хрїста.

но да пiемо пиће ново самога Христа, кои намъ изъ гроба свога изворъ непропадљивости као дажду

(кишу) даде. — И овде в сравненіе обичне воде, кою Мойсей изъ камена чудесно изведе, са спасеніемъ, кое задобисмо чрезъ Христово воскресеніе, єръ она вода беше напредъ показана слика (проображеніе) спасенія нашегъ и благодати божіе, кое смо се у новомъ завѣту сподобили.

кѣ немже оутверждаемсѧ, — у коемъ, т. е. у Христу утврђујемо се.

Нынѣ всѧ исполнишасѧ свѣта, небо же и землѧ и преисподнѧѧ. Сада се све испуни светлости, и небо и земља, и оно што в доле подъ земљомъ. Цео свѣтъ испуни се сада светлошћу; на небу славе анђели, на земљи људи, а у преисподньима, у паклу радују се душе умрлыхъ праведника, кое в Христосъ своіомъ смрћу обрадовао и сужанства опростио.

да празднѣетъ оубѡ всѧ тварь костаніе Хр҃стово, кѣ немже оутверждаемсѧ. Нека дакле сва тварь, сва природа, празднује ускрснуће Христово, у коемъ се мы утврђујемо, о комъ смо мы осведочени, и у вери на то особито приликомъ ускршнѣ светковине сваке године утврђујемо се.

Вчера погребохсѧ тебѣ Хр҃сте. Јуче кадъ си ты быо саранѣнъ, и я самь се осећао као да самь с тобомъ саранѣнъ.

сокостаю днесь воскресшѹ тебѣ, — а данасъ кадъ си ты воскресао, и я устаемъ, оживљујемъ, питамъ се надеждомъ у тебе, радуемъ се твоме воскресенію кое в залогъ и моега безсмртія и воскресенія.

сраспинахсѧ тебѣ вчера, — јуче самь се и я осећао, као да самь съ тобомъ страдао. Муку твою и неблагодарно понашанѣ рода човеческогъ према теби о Спасителю мой, и я самь јуче тако живо осећао, као да ю самъ подносимъ.

самъ мѧ спрослави Спасе ко царствіи твоемъ. Ты

самъ Спасителю допусти да будемъ удіовникъ прослављења съ тобомъ у царству твоме.

Пѣсна четврта.

На божественѣй стражи, богоглаголивый Авакѹмъ да станетъ съ нами и покажетъ свѣтоносна Ангела ясно глаголюща: днесь спасеніе мірѹ, яко воскресе Хрїстосъ яко всесиленъ. Стража, значи ноћно бденѣ, неспаванѣ; божествена стража овде се назива ускршње ютренѣ, кое у неки предѣли у поноћъ а и кодъ насъ врло рано быва. Пророкъ Авакумъ говори: „Я ћу стати на моіой стражи и попећу се на каменъ и посмотрићу да видимъ," — и у томъ пророштву предсказује, да ће се сва земля испунити познаваня славе господнѣ, да ће се Господа бояти сва земля, да ће Богъ одъ юга доћи, и Светый одъ дѣве родити, да е добродѣтель нѣгова покрила небо, и хвале нѣгове да е пуна земля и т. д. да ће сіянѣ нѣгово као светлость быти, и да е любавь основъ нѣговога закона. (Види пророк. Авакум, гл. II. 1, 14, 20 и гл. III. 3. 4.)

Пошто е ово предпоставлѣно, толкуе се смисао горнѣга ирмоса овако: На божественомъ, ускршнѣмъ бденію нека божіе речи говорећій Авакумъ стане съ нама, и нека намъ покаже светла светлость носећега анђела, кои ясно говори: „Данась е спасеніе целоме свѣту, вр е воскресао Христос као свесиланъ."

Мѫжескій оубѡ полъ, ꙗкѡ разкрзый дѣкственнѹю оутробѹ ꙗвысѧ Хрїстосъ ꙗко человѣкъ же:

Христосъ се явио као одъ непорочне дѣве роѣный првенацъ мушкога рода, а као човекъ.

агнецъ наречесѧ, Христосъ е названъ агнѣтомъ, непороченъ же ꙗкѡ невѣсенъ скверны. Христосъ е непорочный ягањацъ, вр у нѣму нема никакве сквер-

ни, никаквога греха. У Мойсеовомъ закону заповѣђено е, да се — за споменъ што е Богъ поштедио првенце Израильске, кадъ су по нѣговомъ караню сви првенци египатски погублѣни были, — свако мушко првенче Богу посвети; а притомъ да Іудеи сваке године ягнѣ одъ едне године и безъ мане и савршено у време пасхе заколю и еду. Све ово быле су слике искупителя нашегъ Христа, кои е наша пасха. (Види Исхода XII.)

и ꙗко Богъ истиненъ, совершенъ рече сѧ. — и као Богъ правый названъ е Христосъ савршенимъ. (Исходъ XII. 5.)

Ꙗко единолѣтный агнецъ, благословеный намъ кѣнецъ, Хр҃истосъ колею за всѣхъ закланъ бысть. Христосъ благословеный свію насъ вѣнацъ, као ягнѣ одъ едне године, своевольно быо е за све люде закланъ.

пасха чистителнаѧ. Христосъ е пасха коя насъ чисти одъ греха; онъ е распетъ быо, страдао и умръо за наше очишћенѣ и спасенѣ.

и паки изъ гроба красное правды намъ возсїа солнце. — и опетъ е изъ гроба красно сунце правде нама засіяло; Христосъ свѣтло сунце добродѣтельи, ако е за некій часъ и быо у гробу, али е ипакъ као побѣдитель смрти воскресао.

Богоотецъ оубѡ Давїдъ предъ сѣнными ковчегомъ скакаше игрѧ. Прародитель Христа Бога по човечеству, царъ Давидъ, предъ ковчегомъ, кои сенку закона представляше, скакао е играюћи. Царъ Давидъ кадъ е преносио ковотъ завѣта господнѣгъ на гору Сіонску ишао е предъ ньимъ и скакао одъ радости. Цео старый завѣтъ сматра се као сенка, предсказанїе, или слика напредъ представлѣна о ономе што се у новомъ завѣту догодити имало; съ тога се ковотъ завѣта называ сѣнный ковчегъ. —

людіе же божіи сватіи образшвх сбытіе зряще веселимсѧ божествен҃е, ико воскресе Хр҃їстоѕ, ико весиленѕ. — а мы избрани народъ божіи т. е. Христяни, гледаюћи образа испуненѣ, гледаюћи у самимъ догађаима новозавѣтнима испуњено оно што е у старозавѣтнымъ предображеніяма и сликама обявлѣно, — веселимо се у Богу! еръ намъ воскресе Христосъ као свесиланъ.

(Продужиће се.)

Учительска питања.

II.

О пажњи

и како се даю деца на ню навикнути.

Пажня е душа науке; безъ нѣ се нигди ништа ненаучи. Безъ пажнѣ бы намъ очи и уши у залудъ биле, нити бы што видили ни чули на ньи; безъ нѣ намъ неби вредила ни паметъ, ни разумъ, ни сва снага мисли. Ко неуме пазити, неуме ни разумети, а ко неуме разумети, ние у станю ни найманѣ заповести примити, пакъ онда ни извршити е, а такавъ ние никоемъ послу кадаръ.

У школи е пажня прва и найнуждніа потреба, безъ нѣ е све ученѣ узалудъ. Кои учитель немари, или неуме децу на пажню побудити, узалудъ му е савъ посао и мука, може одерати прса говоромъ и викомъ, и опетъ неће успеха видити.

Алъ ние пажня само у школи и само за школу нуждна, него за савъ векъ. Човекъ мора изъ свега, што се око нѣга сбива, изъ свакога и зла и добра, среће и несреће свое или туће себи науку извући, ако ће колико толико кровъ светъ сретно да пролази; а

то ће само онда моћи, ако отворенимъ очима све догађае пратио, ако на њи добро пазио буде.

Децу дакле на пажню навукнути, валя да прва и найглавния тежня свакогъ учителя буде, не само зато, да му деца у школи успети могу, него да овога телесногъ и душевногъ чувара и хранителя — пажню, изъ школе у животъ, а на савъ векъ изнесу.

У овомъ погледу има гдекои учитель врло вештъ, и то є увекъ найбольи учитель; кодъ тога сва деца све науче, и што є найважние, науче на свашто пазити, и буду после у животу наймудрии пакъ и найсретнии люди; а има опетъ понеки по све невештъ, то є увекъ найлошии учитель, тай ние ни едногъ детета научити, нити за животъ опремити кадаръ. Ова є вештина дакле едно одъ найглавнии свойстава на учителю тако, да безъ ове нико неможе учитель бити, ни овогъ звания оправляти.

Пажня у школи састои се у управлѣню сви мисли на онай предметъ, о коемъ є речъ. Она се познае на деци, по запетомъ — каколи да кажемъ — држаню главе и целогъ тела, по животно и заузето гледеѣемъ оку, и по цртама на лицу, кое наѣу душу оддаю, кое се црте недаю речма описати, али су свакомъ пажльивомъ учителю добро познате; а непажня, было блесанѣ или разсутость познае се по одпетомъ држаню и главе и тела, и немарно или блесасто стоѣемъ илъ мутеѣемъ оку, и по цртама лица, кое немарню или блесанѣ и разсутость оддаю, и кое сваки пажльивъ учитель тако добро познае, да ће съ еднимъ погледомъ, у гомили деце свако одъ часа кое пази или непази погодити.

У погледу пажльивости има различите деце; има по неко врло пажльиво, животно и любопитльиво; то само собомъ, безъ икоегъ надражаваня пази на свашто, пакъ и све, што му само умне снаге нѣгове не-

превазилази, часомъ научи; са тимъ е дететомъ посао најлакши, или управо рећи, нема никоегъ. Има опетъ по неко такоћеръ животно, али несташно и разсуто, што бы радо было све видити, али нигде постояти; са овимъ е дететомъ много мучнии посао, али најмучнии е са онимъ, што немарно, као полумртво седи и само зия; то е дете непрестано као у некомъ сну, и мора га човекъ непрестано будити и дражити на пажню.

За побуђенѣ и навику деце на пажню има различити средства, одъ ковхъ су најглавнија: побуђенѣ любави къ ствари, обавештенѣ деце о користи и о важности предмета, а најглавние е вештина у предаваню.

Кои учитель уме деци овай или онай предметъ омилити, на тай деца увекъ и највећма пазе; а то ће учинити учитель, ако самъ буде стварь волео. Кадъ деца виде, да учитель самъ ту стварь воле, заволеу е и она, те тимъ већма и живлѣ пазе; а кадъ виде, да немари онъ, немаре онда она ни толико; а то деца на учителю тако брзо и сигурно смотре, каогодъ и онъ на ньима; и ни еданъ учитель нека и непомисли, да ће децу у овомъ погледу преварити, да га неће деца познати моћи. Учителѣва е вольность и любавь дакле прво. Кои учитель съ вольомъ и любави стварь казуе, ту и деца съ вольомъ и любави пазе. Живо и одушевлѣно представлянѣ и предаванѣ оживи и раздражи пажню и гледанѣ. Ладанъ и немарни говоръ и казиванѣ начини ладну и немарну пажню и слушанѣ. Бадава ће онай учитель тражити, да деца све своѣ мисли уедно сабрано држе, кадъ деца виде, да ни нѣгове нису, и виде да нѣму самомъ свакояке крозъ главу иду.

Кои учитель уме полезность предмета деци дечии представити, да и она користь увиде, тай ће

предметъ деца тимъ већма волети, и већма на њега пазити; особито ако узуме ту користь деци практично показати, и не само то, неко ако ихъ узуме и научити, како ће се сама тимъ практично користити. (О овоме є у чланку о прилѣжности више речено, и мы се на оно позивамо.)

(Продужиће се.)

О ВОЗДУХУ.

(Продуженѣ.)

Далѣ може воздухъ по здравлѣ шкодљивъ бити ветромъ, сувоћомъ и влагомъ, топлотомъ и ладноћомъ, пределомъ или временомъ и пр.

Ветрови су по здравлѣ људи и животиня и растиня одъ велике користи. Они су пределима исто оно, што ветренѣ соба становима људскимъ, занавлянѣ воздуха. Они пречишћаваю и протерую нагомилану нечистоћу у воздуху, они га изравнаваю топлотомъ и ладноћомъ, и влагомъ и сувоћомъ. У дубокимъ доловима, где ветрова нема воздухъ є найнездравии, зато онуда и има силно болести; али и у равницима ако дуже времена ветра нема, сѣвъ се задай и смрадъ застои, и њимъ напунѣнъ, воздухъ болести изведе.

Али, као што се неваля излагати оной промаи при ветреню соба, исто се тако валя іошъ и већма клонити и закланяти одъ ветрова, и то тимъ већма, што су наглии. И онде страда многи са непажнѣ и нечуваня, а овде іошъ далеко већма; есени и пролећемъ найвише људи угине само зато, што неће довольно одъ ветрова, кои су тада найлуђи, да се пазе и сачуваю.

О нарави поедини ветрова имамо следующе навести. Северни ветаръ долази нама изъ предела ладни са ледова и снегова, зато е тай увекъ найладнии. Источни ветаръ долази са велики суви простора къ нама, зато е найсувльи, и зими е као и северни ладанъ, а лети нешто топлии. Южни ветаръ докази изъ топли предела, зато е увекъ найтоплии, али долази преко мора, зато е увекъ и влажанъ, и нанесе многу пару, и начини облаке, пакъ ако е кодъ насъ ладние, падне одма киша и снегъ, аколи ние довольно ладно, оно падне киша или снегъ доцние мало, докъ се или само собомъ или ладнимъ коимъ ветромъ воздухъ незалади. Западни ветаръ долази нама изъ мало ладовнии предела, те е ладнии одъ южнога, али преко іошъ већегъ мора, зато е исто онако влажанъ.

Шта све зима и топлота съ нами учини, речено е у речи о топлоти; овде имамо само придодати, да е ладанъ воздухъ далеко здравии, и снажнии е и пунии ране, окромъ што ладноћомъ човека стеже, и живля ведрия и веселия чини; а топалъ е воздухъ увекъ трулии, и рђи е те манѣ и ране и снаге има, а у нѣму има увекъ и задая више, те е и нечистии. Тако и источни и северни ладнии ветрови стежу и крепе човека, и чине свакогъ живля, и каогодъ што небо, исто тако начине и насъ ведрие и веселие; али ако су сувише яки, ваља ихъ се чувати, еръ и зимомъ буду свима онимъ людма, о коима е озго речено, да имъ е зима шкодльива, убитични, а и осталимъ найздравиимъ людма, коима е другчие зима пробитична, могу врло опасни бити, особито путуюћи противъ ньихъ. Далѣ могу ова оба ветра и сувоћомъ своіомъ сила наудити, особито слабльимъ цигерицама, ков сувише дражи; зато сви, кои су склонити на кашаль и киявице, сви што крвъ плюю, мораю га се яко чувати; исто га се тако мораю чувати сви косто-

болни и ревматични, кои га као и жуљяиви већъ по данъ по два пре, него што є на савъ махъ дувати почео, осећаю, и яче болове добию. Старци и деца падаю на овимъ ветровима найвећма. Путници на овимъ ветровима найвећма страдаю идући имъ на супротъ, пакъ нагло ходећи или нагло конѣ вияюћи, и говорећи, те задуваюћи се и халаво тай ладанъ и сувъ воздухъ гутаюћи, где се у часу людма и коньма цигерице ужегу, и смрть или на пречацъ, или дуготраюће болештине и зла наиђу. На оба ова ветра путуюћи, валя наймирние ходити, ни пошто не певати ни говорити, и колкогодъ є могућно леђа имъ обртати.

Южни и западни топли а влажни ветрови учине насъ млитаве, ленѣ, суморне, исто као што са облацима и маглама небо и дане смуте. Топли а влажни ветрови натерую ячи зной, и приузрокую свакоме лакше одевеномъ назебъ; при свой топлоти дакле, шкоде исто онако као и они ладни; а далѣ шкоди своіомъ силномъ паромъ свима загушљивимъ, и свима одъ бледоће, тифуса и грозница патећимъ. Найубитачнии є овай ветаръ у редняма и поморима, и овихъ се никадъ већма чуватн и пазити немора, као при овомъ ветру. — Іошъ шкодљиви є влажни а ладни западньи ветаръ; ово є, кои найвише назеба навуче, далеко више него сувъ северни и источни, ма да су ладнии. Противу овога западнѣгъ ветра валя дакле найтоплие одевенъ бити. Овай найвећма шкоди кашљяивима и ревматичнима, шкрофулознимъ, єктичавимъ и костобольнима, и свима одъ ладни грозница, далкова и водени болести патећима, овда ови падаю као и муве, те неби се на овомъ ветру никуда изъ соба ни маћи смели.

Што годъ є озго о наглой промени врућине и зиме речено, исто то и овде вреди. Нагла промена

топлогъ и ладногъ ветра іошъ шкодльивия е по здравлѣ оногъ, кои се томъ излаже, него што су ветрови сами. Иза топлогъ ветра на едаредъ ладанъ тако е убитачанъ, као да бы насъ зноявне наишао.

Исто су тако шкодльиви и ветромети, као што ихъ увекъ има у сурдуцима, узкимъ прокопима и кланцима, по великимъ дугачкимъ подрумима и лагумовима, по портама и гдекоимъ варошкимъ теснимъ улицама, и дугачкимъ манастирскимъ ходницима. Овуда увекъ и кадъ е найтишие време ветра има и ветаръ дере, а на ветру іошъ вѣма. Овуда найтиши ходъ ако е узбрдито задува свакогъ и у зной уведе, а наглии ходъ и зноемъ и зимомъ убия.

(Свршиће се.)

О гимнастичнимъ играма.

Гимнастичне игре биле су кодъ сви стари народа, особито кодъ они мудри и умни Грка найглавния ствaрь у детиемъ воспитаню. Они су радъ тога имали особите школе, кое су се гимнасие звале, и кое су државнимъ трошкомъ издржаване биле. У њима се вештбала младежь, подъ надзиранѣмъ одређени старешина, у трчаню и скаканю, пужаню и пливаню, бацаню и гађаню, рваню итд. и са тимъ су добивали онолику телесну снагу тврдину и итрину, да су найвеће терете и несгоде подносити могли, и онолику неустрашимость, одважность и срчаность, да ни одъ кои опасности зазирали нису; све оне юнаке, коима се мы данас дивити морамо, гимнастика намъ е дала; а међу Грцима били су Шпартанци найвећи юнаци само зато, што е кодъ њи у воспитаню деце то найглавния цель била, научити ихъ, да издрже сваку не-

згоду, и да победу одрже у свимъ борбама, до чега су само гимнастикомъ долазили.

Нами су данасъ іошъ и друга свойства нуждна, а не само гола снага и одважность; мы у другомъ времену живимо, и нуждно намъ е іошъ и други знаня имати, да се међу народима као народъ одржати можемо; али е и данасъ снага и юнаштво нуждно, ков се ничимъ тако добити неможе, као с' гимнастичнимъ играма.

Са гимнастичнимъ играма окрепи се и оснажи тело и душа. Гимнастичне игре састое се у непрестаномъ телесномъ раду, а радъ е главанъ изворъ здравля и снаге, као што е леньость и гньилость гробъ ньима. Радъ тай више вреди негъ сви лекови, и сви ускупа лекови нису кадри нѣга заменити. Тай радъ чини, да крвь слободние и живлѣ по телу тече, и чини да се яче и живлѣ предише, а тимъ се више воздуха прима, съ коимъ се крвь то веѣма чисти, занавля и подмлађуе. Тай радъ дач мишцима чврстину и снагу, и сглавцима гибкость, и не само да се много сакатости и клякавости телесне предупреде, него се ньимъ нейвеѣа телесна лепота добива. Оне лепе мушке ликове, коима се на грчкимъ и римскимъ штатуама дивимо, нису кипари ньиови са крояча и писара снимали, нити би ихъ икадъ и видили, да нису гимнастике имали. Фидия найславнии грчки кипаръ, имао е свою радионицу у Олимпии одма низъ оно место, где су те игре игране биле, и где е оне лепе мушке видове снажни младиѣа и люди непрестано на очима имао.

Исто су тако полезне гимнастичне игре и за душу. Сократъ ихъ е свима своимъ ђацима найвеѣма препоручивао, и ни едногъ дана пропуштао ние, да се и самъ съ ньима вештбао ние. Играма тимъ изађе и душа будния и ведрия и доће у весело разположенѣ, те тимъ будне и воля на душевне радове живля и

оснажена, а не као што би погдекои незналица помислити мого, ослаблѣна. Само валя и са овимъ играма умеренъ бити, не тако претеривити, да тело сасвимъ малакше и клоне; еръ за онай махъ нестане волѣ и на душевне радове. Умерити и удесити валя телесанъ и душеванъ радъ тако, да узаймице єданъ другомъ на измену и одморъ буду, онда ће бити и тело и душа здрава и снажна.

Правда и кривда.

Кад Сократа на смрть осудише, и єданъ одъ нѣговыѣака плачуѣи уздану: Заръ тако на правду да погинешъ, — одговори Сократъ: а заръ бы ты волио, да као кривацъ погинемъ.

Єдна рачунска игра.

Замишлѣни брой погодити.

Учитель заповеди, да свако дете по єданъ брой, кои кое оће себи замисли. После заповеди, да сваки одъ свога замишлѣногъ броя єдну єдиницу одузме, а къ остатку іошъ толико колико є остало да дода. Затимъ заповеди, да одъ те суме іошъ єдаредъ єдну єдиницу сваки одузме, а къ томъ остатку да онай брой дода коегъ є ко замислио. Кадъ су сви израдили, нека онда єданъ по єданъ казуе, шта му є изашло, а учитель ће свакомъ замишлѣни брой погодити, чимъ къ реченомъ брою іошъ 3 дода, и цело са 3 подели.

Н. пр. 5—1=4+4=8—1=7+5=12.
12+3=15: 3=5.

Н. пр. 115—1=114+114=228—1=227+115=342. 342+3=345: 3=115.

ГГ. Приложници на „фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32-1.

Изъ Вел. Бечкерека.

ГГ. — Ђорђе Димитриевићъ 3 фор., А. Стоићъ 2 фор., М. Ароновићъ 5 фор., І. Бакаловъ 2 фор., П. Куруцки 1 фор., Д. Рожа 1 фор., І. Іоановићъ 1 фор., Н. Купусаровићъ 2 фор., Л. Паничъ 1 фор., Л. Вуићъ 1 фор. И. Іоановићъ 2 фор., С. Лончаръ 1 фор., І. Клее 2 фор., К. Секулићъ 1 фор., Т. Анагности 1 фор., С. Бранковићъ 1 фор., І. Сабо 1 фор., Е. Николићъ 1 фор., др. Биндеръ 2 фор., Н. Лойка 1 фор., Н. Вилтше 1 фор., Х. Парчетићъ 5 фор. Д. Деметровићъ 1 фор., Ђ. Јанковићъ 5 фор., Ремелъ 1 фор., А. Теофановићъ 1 фор., Биелекъ 2 фор., Вичеи 2 фор., Штайнгаснеръ 2 фор., М. Таназевићъ 2 фор., Ковачъ 2 фор., Стојшићъ 2 фор., Чокрлянъ 2 фор., Ђурчинъ 1 фор, Радоевићъ 1 фор., Сечанацъ 1 фор., Николићъ 1 фор., Поповићъ Пеци 3 фор., Менцеръ 1 фор., др. Гестеши 1 фор., Тобиасъ 1 фор., Перятелъ 2 фор.. Мештеровићъ 1 фор., Филкозићъ 1 фор., Арсеновићъ 1 фор., Вайгерсхаймъ 1 фор., Шлезингеръ 1 фор., Лихенталъ 1 фор.. Коби 1 фор., Клебовићъ 1 фор., Ђорђевићъ 1 фор., Е. Іоановићъ 2 фор., Новаковићъ 1 фор., Плаянъ 1 фор., Фромбахъ 5 фор., Михайловићъ 1 фор., Натошевићъ 1 фор., Милетићъ 1 фор., Крстићъ 5 фор,, Г. Петровићъ 1 фор., Вуковъ 2 фор., Бабаре 1 фор., Стојковићъ 2 фор.. Евгеновићъ 1 фор., Атанасиевићъ 1 фор., Бранкованъ 1 фор., Јанковићъ 1 фор., Стоићъ 1 фор., Никифоровићъ 1 фор., Дуякоаићъ 1 фор., С. Савићъ 2 фор., І. Поповићъ 1 фор., І Николићъ 1 фор., М. Рашковићъ 2 фор.

Г. Фрањо Коларићъ учитель изъ Сесвета у бановини 2 фор.

Г. Сима Тарански изъ Сомбора 1 фор. г. Стеванъ Јанятовићъ изъ Сомбора 1 фор.

Г. Лазаръ Костићъ правословъ изъ Бингуле 1 фор.

Изъ Петровог села (у Бачкой).

Г. Г. Аронъ Крестићъ парохъ 1 форинту, Васа Ракићъ пар. 50 новч., Сима Маински ђаконъ 1 ф.. Младенъ Григоријевићъ бел. 1 фор., Сам. Крестићъ учит. 40 н, Ђорђе Балубџићъ адв. 1 фор. Тешимиръ Матићъ кроячъ 1 ф., Милошъ Бугарски ковачъ 1 фор., Мик. Іовановићъ сапунџија 1 фор.. Максимъ Вуичинъ економъ 1 фор., Светозаръ Стакићъ кроячъ 1 фор., Панта Милинковъ економъ 1 фор., Ненадъ Маински економъ 1 фор.. Милошъ Маински економъ 1 фор., Іованъ Крестићъ економъ 50 новч., Никола Димићъ трг. 50 новч., Сава Рацковићъ столаръ 50 новч., Адамъ Велицки економъ 50 новч., Стетозаръ Бугарски кроячъ 50 н., Анта Стаићъ коларъ 50 новч., Урошъ Гагицки економъ 50 новч., Максимъ Милинковъ економъ 50 новч., Маталија Трифунова 50 новч., Євта Ћирићъ тутораъ 45 новч., Ђула Суботичка 40 новч., Ђорђе Вукосављевъ 40 новч., Сида Гагицка 40 новч., Никола Маински 40 новч.. Анта Гагићъ 40 н., Ранко Сганоєвъ 38 новч., Арсенъ Живковъ кожуаръ 33 н., Лазаръ Завишинъ 30 новч., Исакъ Крагуевъ крчмаръ 30 н., Имра Халасъ кнезъ 30 новч., Іов. Балубџићъ кож. 30 н., Лука Велицки подвоз. комесаръ 30 новч., Моя Цвеяновъ 30 н., Марко Панићъ 30 новч., Милутинъ и Драгутинъ Маински ученици 24 новч., Сима Бранчићъ коларъ 20 новч., Сергије Топџићъ 20 новч., Васа Лалићъ 20 новч., Милошъ Тобџићъ 20 новч., Милошъ Левашинъ 20 новч., Лука Стаићъ 20 новч., Алекс. Панаіотъ чизмаръ 20 новч., Максимъ Бугарски 20 н., Игнятъ Тобџићъ 20 новч, Іоца Станоєвъ 20 иов., Наталија Деканска 10 новч. —

Г. Васа Стояновићъ учит. у Ердевику 2 фор.

Г. Ђорђе Глибонски учитель у Ст. Бечеју 5 фор.

Г. Стефанъ Чордаръ правдобранитель 2 ф., Ђорђе Митрашиновъ Димитријевићъ трг. помоћникъ у Пешти, родомъ изъ Вршца 4 ф. —

Издае Епископска књигопечаня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе сваког месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. в.вр

БРОЙ 20. У Новоме Саду, 28. Мая 1861. ГОД. IV

Канонъ ускршньій.

(Продужено.)

Пѣсна шеста.

Оу̀трењемъ оу̀трењю глѣбокѣ, — Уранимо врло рано у ютру.

и кмѣстш мура пѣснь принесемъ Кладыцѣ, — и уместо мирисавогъ уља, принесимо пѣсму Господу Исусу

и Христа оу̀зримъ правды Солнце, — па ћемо угледати Христа, кои е сунце правде, кои е сунце добродѣтељи, и духовногъ живота нашегъ.

всѣмъ жизнь козсіяющи. — Кои Христосъ свима людма животъ засіява. Као што вештаствено сунце сія и оживлява стварну природу, тако наше мислено сунце правде обасява нашъ духовный животъ, и оживлява духовну природу нашу.

Безмѣрное твое благоутробіе, адокымы оу̀зами содержимїи зрящіе, къ свѣтѣ идяхѣ Христе, веселыми ногами, пасхѣ хвалящіе вѣчнѣю. О Христе Спасителю нашъ, праведници изъ старога завѣта, кои су померли, и трпећи осуђенѣ за грѣхъ праотачаскій везани были оковима у аду, гледаюћи твое безъ мере велико милосрдие, коимъ си ньи одъ сужанства опростио, иђаху къ светлости т. е. у славу небеску, съ веселымъ ногама, хвалећи вечну пасху, т. е. воскресење твое коимъ си ньи и све насъ одъ смрти у животъ превео.

Приступимъ свѣщеносніи, исходящѵ Хр!стѵ изъ гроба ѩкш женихѵ. — Носеѣи запалѣне свеће у рукама приступимо Христу кои изилази изъ гроба са славомъ као женихъ. (Види Псал. 18).

и спразднѵимъ любопразднственными чинми пасхѵ Божію спасителнѵю. — и празднуймо скупа делима празднику приличнима пасху божию коя е за насъ спасителна.

Пѣсна шеста.

Снизшелъ еси къ преисподнима земли, и сокрѵшилъ еси кереи вѣчныя, содержащыя связанныя Хрїсте. — Сишао си се у найдубля места землѣ, у адъ преисподный, и скрушио си, изломио си вечне браве или резе, кое су задржавале свезане праведнике изъ старога завѣта.

и триднекенъ ѩкш ѿ кита Іѡна, воскресълъ еси ѿ гроба. — и као што е Іона трећи данъ изишао изъ грдне оне рибе морске, коя се китъ зове, тако си ты трећій данъ воскресао изъ гроба.

Сохранивъ цѣла знаменїа Хрїсте воскресълъ еси ѿ гроба, ключи дѣкы пекредивый къ рождествѣ твоемъ. — О Христе, кои си одъ пречисте Дѣве роѣенъ, ты си сачувавши знаменя т. е. печате гробне у целости, воскресао изъ гроба.

и ѿкерзлъ еси намъ райскїа дкери. — и отворао си нама райска врата.

Спасе мой, живое же и нежертвенное заколеніе, ѩко Богъ, самъ себе колею приведъ ко отцѵ, сокоскресилъ еси всероднаго Адама, воскресъ ѿ гроба. — Спасителю мой, кои си као Богъ живо заклање што се не може на жртву принети, ты си самъ себе своевольно привео къ отцу, и надъ си воскресную изъ гроба съ

собомъ си воскресио, избавио, оживио Адама, кои е све люде родио.*)

И к о с ъ.

Єже прежде солнца, солнце зашедшее иногда ко гробъ предвариша ко оутрѣ, иꙗвшꙗ ꙗко дне Мироносицы Дѣвы. — Оно сунце, кое е пређе сунца было, и кое е некада зашло у гробъ, т. е. Іисуса Христа превѣчнога Бога, кои е као човекъ умръо и саранѣнъ био, жене мироносице су претекле у ютру рано, тражеће нѣга, изгледаюће нѣга, као што се данъ жељно изгледа.

и дрꙋга ко дрꙋзѣй копїахѫ, — и една другой говораху.

Ѡ дрꙋгини, прїидите вонами помажемъ тѣло живоносное и погребенное, плоть воскресившꙋю падшаго Адама, лежащꙋю ко гробѣ. — О другарице! одите мирисима помажите тѣло кое животъ людма носи, а саранѣно е; у гробу лежеће тѣло, кое е оживило сагрешившага Адама.

идемъ, потщимсѧ ꙗкоже колсвы, — хайдемо, попаштимно се, као оно мудраци,

и принесемъ мꙋра ꙗко дары, — и принесимо миро, као што су они мудраци принели свое дарове.

не къ пеленахъ но къ плащаницѣ обвитомꙋ, — принесимо миро не у пеленама, него у платну — у мртвачкомъ покрову обвіеноме Христу.

и плачимъ и возопїимъ: ѽ Владико востани: падшымъ подаи воскресеніе. — и плачимо и вичимо: О Господе, устани ты, кои падшима сагрешившима даешъ воскресеніе.

*) Предмете изъ ускршњега канона, кои се овде не налазе, наћи ће читатель разтумачене у 13. бр. Школскога Листа године 1859.

Пѣснa седма.

Отроки ѿ пещи избавивый, быкъ человѣкъ страждетъ ико смертенъ. — Онай кои е момке изъ пећи избавио, (Богъ, кои е три младића у пећи неповређена сачувао), поставши човекомъ страда као смртанъ.

и страстію смертное, къ нетлѣнїа ѿблачитъ благолѣпїе, — и своіомъ страшћу смртно човечество облачи у лепоту непропадљивости; своимъ страданћмъ дарує людима поуздану надежду на безсмртіе и на животъ вѣчный.

єдинъ благословенъ отцекъ Богъ и препрославленъ. — То све чини самъ Богъ отаца кои е благословенъ и надъ свима прославлѣнъ.

Жены съ мѵры богомѫдрїа къ слѣдъ тебе течахѫ, єгоже ико мертва со слезами искахѫ: — Богомъ умудрене жене съ мирисима хитиле су за тобомъ кога су као мртва са сузама тражиле биле.

поклонишасѧ радѫющыясѧ живомѫ Богѹ, — радујуће се жене мироносице поклоните се живоме Богу.

и пасхѹ тайнѹю твоимъ Хрїсте оученикшмъ благовѣстиша. — и пасху тайну, пасху новозавѣтну, воскресеніе твое Христе, твоимъ ученицима благовестише, објавише.

Смерти празднѣемъ оумерщвленїе, адоко разрѹшенїе, иногѡ житїа вѣчнагѡ начало, — Мы прославнуемо умртвлѣнѣ смрти, разрушенѣ пакла, и другога живота вечнога почетакъ.

и играюще поемъ виновнаго, єдинаго благословенаго отцекъ Бога и препрославленаго. — и играюћи, веселећи се поемо, прославлямо, онога кои е узрокъ што се смрть умртвила, пакао разорио, и новъ животъ започео, а то е самъ Богъ отаца наших кои е благословенъ и надъ свима прославлѣнъ.

Йкш воистинно сквщенная и всепразднственная сїа спасителная ношь. — О како е доиста света и свечана ова спасителна ноћъ.

и свѣтозарная свѣтоноснагш дне востанїа сѣщи провозвѣстница, — ова е ноћь сяйна предсказателька светлога дана ускрснућа. Воскресеніе Христово есть предсказаніе обштегъ воскресенія мртвыхъ, када ће праведници у прославлѣной плоти оживити.

кг нейже безлѣтный свѣтг изг гроба плотски всѣмг возсіа. — у кою ноћь е светлость вѣчна изъ гроба тѣлесно свима засіяла.

Пѣсна осма.

Сей нареченный скатый день: єдинг сѣвѣштг царь и Господь, праздникшвг праздникг и торжество єсть торжествг, кг оньже благословимг Хрїстг во вѣки. — Ово е названый светый данъ: први после суботе т. е. недели. Данъ е тай царъ и господаръ међу данима, надъ празницима праздникъ, и свечаность надъ свечаностима, у кои данъ славимо Христа увекъ.

Прїидите новагш винограда рожденїа, божественагш веселїа, кг нарочитомг дни воскресенїа царствїа Хрїстова приобщимсѧ, поюще єго, ико Бога во вѣки. — Одите роде новога винограда, одите хрістияни, постанимо божествене радости царева Христовога учестници у овай гласовитый данъ ускреа, поюћи Христа као Бога у векове.

Возкреди окресть очи твои сіоне и кижде. — Подигни унаоколо очи твое Сіоне, Єрусалиме, црквo божія и погледай.

се во прїидоша кг тебѣ ико богосвѣтлаѧ свѣтила ѿ запада и сѣвера, и моря и востока чада твоѧ, — ерь гле доћоше къ теби,, као богомъ просветлѣна свѣтила чеда твоя одъ запада, одъ сѣвера, одъ

мора и одъ истока. Овде се узима положай съ мора према Єрусалиму у место юга, єръ съ южне стране према томъ светомъ граду лежи средиземно море.

къ тебѣ благословлю Христа ко вѣки. — Чеда твоя дођоша са свію страна, о св. цркво Сіонска, коя чеда у теби славе Христа увѣкъ.

Отче вседержителю и слове и дше, треми соединаемое ко упостасѣхъ естество, пресућественне и пребожественне, къ та крестихомсѧ и та благословимъ ко всѧ вѣки. — Отче свемогућій, сыне Божіи и св. Духа естество у три лица саединѣно, кои надвисуешъ сва суштества, и кои си найсветији, — у тебе, у име твое крстимо се и тебе славимо у све вѣкове. Споменъ о крштеню нашемъ овде зато долази, што су се у старо време оглашени т. в. у християнство ступаюћи и науци еванђелской научени люди, у очи ускрса на литургији крштавали.

(Свршиће се.)

Учитељска питања.

О пажњи.

(Продужено).

Што се важности или неважности ове или оне ствари тиче, у томе неуму деца никое разлике правити, и сасвимъ се на учителя ослањаю и нѣму верую; што годъ онъ за важно предъ њима држи, на то и она тимъ већма пазе. Кои дакле учитель сваку маленкость и ситницу деци као велеважну представити уме, ту ће деца и найвећма пазити и научити. Вештъ учитель уме найнезнатнију и найсувопарнију ствар деци найинтересантниомъ начинити, а невешть

начини одъ найинтересантние найотужнию. Я познаемъ учителя, кои башъ о найнезнатниимъ ситницама са такомъ важносћу лика и погледа, и тако тио говоре, као да се кое светинѣ тиче, и нѣгова га деца башъ у тимъ тренутцима найвећма слушаю.

Найпосле што се вештине тиче, ту имамо следующе навести.

Има понеки учитель, кои уме, пре него што ће деци стварь кою казивати, њи надражити, како ће имъ садъ нешто врло лепо, или врло полезно и важно казати, те сва деца одма као запета стану, и едва чекаю, да казивати поће. Ово е кодъ многи предмета врло важно средство.

Пажня се дае и надтицанѣмъ побудити: „ да видимо, ко ће болѣ то запамтити„. Ни ово средство неће вештъ учитель занебрећи.

Окромъ овогъ валя сваки учитель да по кои определѣнъ знакъ има, коимъ децу на пажню позива, башъ као оно официръ муштраюћи солдате; и одъ тогъ часа нека му сва деца као запета пушка стое

Далѣ треба учитель да зна, да мала деца нису кадра о едномъ предмету дуго мислити, пакъ ни пазити. Неваля се дакле око едногъ предмета дуго бавити, него мењати. Свака промена поново уморену децу оживи, и съ новомъ вольомъ пазе. Што су деца маня, то ихъ све краће валя са истимъ предметомъ занимати. Са стварма, о коима деца ошъ ништа незнаю, валя ихъ съ почетка текъ на часакъ, а после, што више о нѣму знаю, све дуже ихъ забављати, тако ће све више пазити. Съ почетка имъ валя све по мрвицу науке давати, тако ће моћи и хтети доцние и велике залогае свладати. Дугачку

ствaрь вaля на више ситнии делова разложити, или ако е могућно, најпре е у кратко у єзгри само и шкелету казати; тимъ радие е после обширно казивано пазе и слушаю и запамте.

Већма и радуе пазе деца на оно, што и окомъ видити могу, него што само слушати мораю. Колко годъ и гдегодъ е дакле могућно, валя имъ показати ствaрь саму, да е у наравн виде, или баръ у икони. Са абстрактнимъ говоромъ децу занимати, то е известно средство пажню затупльивати и убияти. Само невaля по више ствари или икона предъ очи имъ уедаредъ и у исти махъ износити ни оставляти, еръ ихъ то одма разасне; него валя єдну по єдну износити, и чимъ е о њоj речъ и наука свршена, одма е опетъ сакрити. Когодъ е радъ да по єдну ствaрь децу учи, нека имъ и по єдну предъ очи износи.

Већма пазе деца, кадъ имъ се свака нова ствaрь особито ако е теже понятна, на кою сродну одпре научену и већъ познату наслони и као надостави. Са тога е комбинација деци онако мила, и тимъ већма ту нову ствaрь волеу и слушаю.

Сваки школски предметъ дае се тако многострано сматрати, да ће учитель, кои се съ вольомъ о науци деце бави увекъ, макаръ ту ствaрь десетъ пута повторавао, по кою нову страну на њojзи наћи, и деци е као нову представляти. Са оваквимъ топлимъ и любавнимъ обиманћемъ ствари извешће у деци ново надраженћ, и тимъ ће га радие пазити и слушати.

Учитель валя и на згодно време и на згоданъ часъ да пази, и дочекано да га асни. Већма пазе деца на ствaрь, кадъ ихъ ствaрь сама на пажню побуђуе. О пролећу волию у пролеће слушати, о киши при киши, о празднику при празднику и пр.

Кадъ се на кое важно правило или науку дође, нека учитель непропусти позвати децу, да сви скупа

хоромъ у гласъ то кажу, тимъ већма у њима пажњу побуди, и тимъ наука та снажније те дуговечније упечатленѣ на њи учини. Іошъ веће упечатленѣ учини, кадъ ихъ позове, да и устану при томъ; іошъ веће, ако науку ту у исти махъ и на табли написано читати добију, да е и очима увате; іошъ веће, ако е и на кою згодну арију одпое. Можели се узъ науку ту или правило и примеръ кои дати у приповедки, онда се іошъ болѣ и правила и примеръ у паметъ увате.

Непрестано приповеданѣ умори децу іошъ већма него непрестано питанѣ. Вештъ учитель валя дакле да уме, часъ ову часъ ону форму предаваня предузети, само свако на овомъ месту; и тимъ ће пажњу дечију већма запето држати. Свака промена форме предаваня поново и децу на пажњу оживи.

Већма пазе деца, кадъ знаю, да ће казивано одма сама казивати морати. Зато валя учитель одма, чимъ е што деци казивао, да препита, не само да види есули, него и како су шта сватила; другчије ће узалудъ говорити.

Ко е радъ, да му сва деца пазе, несме ихъ ниипошто по реду испитивати, (ванъ само при погађаню чега), еръ онда само онай пази, кои зна да е на реду, а остале ни бриге нис. Исто тако неваля ни све само найбистрију, ни увекъ само найтуплю децу на одговоръ изазивати, еръ чимъ то сазнаю, а то сазнаю врло брзо, одма дотична пажњомъ попусте. Исто тако валя чинити и са онимъ питаньма, коя безъ предходећегъ казиваня иду. Свако питанѣ задае се увекъ целой класи, а не повединомъ детету. Кадъ незна ко ће одговарати, онда се сваки нада, да може башъ онъ изазванъ бити, пакъ онда сваки и пази, а

другчие само онай, кои е изазванъ. Никадъ дакле пре питаня изазивати нетреба.

(Продужиће се.)

О ВОЗДУХУ.

(Свршетакъ).

Што се дана и ноћи, и што се годишньи времена тиче, имамо следующе опоменути: даню е воздухъ редовно у свако доба године топлии и сувльи, и то око подне и по подне найвећма, а ноћу е редовно ладнии и влажнии, и то предъ зору найвећма, изузевъ изванредне случаеве, као ветрови, облаци или кише, кои ово промену. По томе се валя дакле владати што се топлоте или зиме, или влаге и сувоће воздуха тиче; а што се чистоте воздуха тиче, ту е разлика већа по годишнѣмъ времену, него по поединимъ данима; лети е найчистии и найздравии воздухъ с' ютра, докъ се іошъ ние прашина дигла, ни врућина и ньомъ задаи одъ трулежа овладали; а зими е чистъ непрестано, те зато здравии око подне, еръ е ютромъ сувише ладанъ. У пролеће и есенъ воздухъ е више или на летньи или на зимньи наликъ, што е ближе лету или зими; прво пролеће више на зиму, а прва есень више на лето. У осталомъ ово су кодъ насъ два найнездравия доба године, и то найвише съ ветрова, и нагли промена топлоте и зиме, и влаге и сувоће, одъ коихъ неће люди да се довольно пазе, зато ихъ се тада найвише разболева и умире. У пролеће найвише крвь пати, одъ они яки и дуготраюћи ветрова, те навалюе млађимъ людма на дигерице, и натера блюванѣ, а стариима на главу, и натера капъ. У пролеће се найвећма страда на лепимъ ведримъ данма,

ѣръ е тада најладнији, а башъ тада се сваки полакоми, пакъ лако обученъ изађе, да изъ загушљиви зимњи соба утекне. Есени се највећма страда на мугномъ дану и особито после кише, опетъ съ лакомости, знаюћи како е у лето после кише најприятније, почемъ се тада воздухъ разлади, прахъ уталожи; сви задаи изъ воздуха кишомъ доле свале се, и воздухъ најчистији и најздравији остане; само што есени мутно време и киша неначини ону приятну ладовину, него га сувише разлади. У прелеће и у есень ваља се највећма ютромъ и вечеромъ чувати.

У зиму и у пролеће пате највећма они, што су склонћни на болѣ грудњ, на кашлѣве, назебе, водену болестъ и костоболю, сви шкрофулозни и ектичави; а у лето и у есень пате опетъ они, што су сконћнина болѣ трбуа и главе, што страдаю одъ далкова, пролива и срдоболѣ, жутице, жулѣва, одъ главоболѣ и несвести; те овима се ваља у та доба већма него у остала пазити, да се и одъ ови незгода сачуваю, и осталимъ животомъ колко већма могу пречуваю.

Што се поводини предела и њиовогъ воздуха тиче, имамо следуюће спомонути: на брдима е воздухъ ладнији и снажнији, чистији сувљи и лакши; зато су сви брђани животнии и бистрии здравии и снажнии, ерчании и слободнии. Брдски е воздухъ најлековитии за све оне, кои су по низама, доловима или по равницама алъ око бара живећи оболели. Противу ладни грозница нема сигурниегъ лека, одъ брдскогъ воздуха. Исто е тако и шкрофулознима. Ово е узрокъ, што и ови и остали болесници по варошима у низама лежећи одма се поправе, чимъ се изъ низки предградия изнесу на виша; или изъ дойни спратова у горнѣ. По великимъ варошима осведочено е, да су люди здравии што више на висини живе, и у самимъ редняма

сретније пролазе, него они по подрумима у собама при земљи или што у дућанима живе.

Али није ни на висини и у брдима са сви страна еднако. И овде су јужне стране брда топлије, а северне ладније, изузевъ оне случаеве, ако е на северној страни велика вода, коя ово промене. На брдима е већа разлика у топлоти дана и ноћи, пакъ се овогъ већма чувати валя, овуда е остаянѣ ноћу и спаванѣ на полю шкодљивије. Ова промена топлоте дана и ноћи на јужној страни брда найяча е, те е се ту и найвећма чувати валя. На северној е страни воздухъ оштрији и сувљи, и манѣ разлике у топлоти дана и ноћи. Источне и западне стране брда више су или јужној или северној подобне, како су коіой већма наклонѣне, у осталомъ чисто источна страна већма е на северну, а чисто западна већма на јужну наликъ.

У равницама су нагле промене топлоте и зиме умерење, алъ овуда су опетъ ветрови ячи, еръ већи махъ имаю. Овуда се одъ ови опетъ већма чувати валя. По равницама текуће воде праве изливе и баре, пакъ чине тимъ воздухъ нездравији.

У доловима воздухъ застаява, и већма се напуни нечистотомъ, задаима и смрадомъ, и тимъ е нездравији. Обданъ е овуда яча врућина, а обноћъ яча зима, те у овомъ погледу сила су на брда наликъ, и валя се ноћи пазити, и са зиме, и са нечистоте воздуха.

Около већи текући вода, ако неизливаю воздухъ е іошъ чистији него у брду и здравъ е, у нѣму нема праха ни задая; зими е туда топлије, еръ вода многу топлоту у себи има, коіомъ зими савъ околни предѣлъ загрева, а лети е ладовиније, еръ се вода нека онолико као сува земля загрејати, почемъ пре у пару оде и силну топлоту собомъ односи; овуда е

дакле и топлотомъ умерение и здравие. Изнадъ теку-ћи вода ни обданъ се воздухъ неугрее онако као на суву, нити обноћъ изладни онолико, пакъ е маня раз-лика и ове топлоте дана и ноћи, и по овомъ е да-кле овуда здравие. То е окромъ остали, узрокъ, те су се люди овуда прво и найрадие населили, и туда се найвећа села градови и вароши начиниле.

Каменити предели зими су сувише ладни, а ле-ти сувише врели, а особито лети обданъ, а зими об-ноћъ. Исто су овако и песковити, и валя ихъ се найвећма обноћъ чувати.

Толкованіе

Њеки страны существителны имена на Славенскій езыкъ.

(Свршетакъ.)

V.

Vакінтъ, каменъ ыхонтъ. Юл. 18.
Vпатій, вышшій судія.

К.

Калінікъ, добропобѣдникъ. Юл. 29.
Каллистъ, предобрѣйшій.
Каллиста, (ж.) прелучшая. Септ. 1.
Каллістратъ, добръ воинъ. Септ. 2.
Капитолина, жена. Окт. 27.
Капитонъ, князъ. Март. 7.
Карпъ, злодовитый. Окт. 13.
Кассіанъ, мироношть. Февр. 29.
Келсій, высокій. Окт. 14.
Кипріанъ, плодъ зрѣлъ. Окт. 2.
Киріакъ, господскій. Септ. 28.
Кириллъ, почтенъ. Ян. 18.
Клеоникъ, славенъ побѣдитель. Март. 3.

Климентъ, покорный. Ноемвр. 25.
Кодратъ, дѣлатель. Сент. 21.
Кононъ, отрова. Март. 5.
Корнилій, рогатъ. Сент. 13.
Косма, миръ. Ноемвр. 1.
Константінъ, твердъ. Мая. 21.

Л.

Лаврентій, многолюденъ. Авг. 10.
Лазарь, мертвъ, связанъ. Ноемъ. 7.
Леонтій, лавскій.
Логгінъ, долгій. Окт. 16.
Лукіанъ, чуденъ. Окт. 15.
Лука, возкресшаяй. Окт. 18.

М.

Мавра, черній, Мая. 3.
Макарій, блаженъ. Януаръ. 19.
Макрина, долгоумна. Юл. 19.
Мануилъ, лице Божіе. Юн. 17.
Максімъ, славанъ. Ян. 21.
Маріа, госпожа. Април. 1.
Маркіанъ, помислитель. Окт. 25.
Марко, совершенъ. Апр. 25.
Мартиніанъ, свище свидѣтелствованъ. Фебр. 13.
Мартирій, исповѣдникъ. Окт. 25.
Матѳей, дарованый. Ноемвр. 16.
Матѳій, даръ господскій. Авг. 9.
Матрона, учтивая. Ноемвр. 9.
Методій, научень хитрости. Мая 11.
Меркурій, проповѣданый. Ноемвр. 24.
Митродора, матерный даръ. Сент. 10.
Міхаилъ, божій войвода. Ноемвр. 8.
Міхеа, убогій. Авг. 14.
Моусей, пріятій одъ води. Сент. 4.

Н.

Назарій, отлученый. Окт. 14.

Наумъ, покой, мудрость или честь. Дек. 1.
Неофітъ, новорожденый. Ян. 21.
Нікита, побѣдитель. Сент. 15.
Нікифоръ, побѣдоносецъ. Март. 13.
Нікодимъ, невинный. Окт. 31.
Ніколай, побѣда людская. Дек. 6.

О.

Олімпа, отъ небесъ. Ноемвр. 10.
Онисімъ, пожиточный. Февр. 15.
Орестъ, угодникъ Богу.

П.

Павель, уста трубы. Юн. 29.
Пантелеимонъ, всемилостивъ. Юл. 27.
Петръ, камень. Юн. 29.
Шіменъ, пастырь. Авг. 7.
Платонъ, простотъ. Ноемвр. 18.
Полікарпъ, млогоплоденъ. Февр. 23.
Порфирій, червенъ или багрянъ. Февр. 16.

Р.

Романъ, крѣпокъ. Ноемвр. 18.
Рафаилъ, Духъ Божій.

С.

Самуилъ, положеный отъ Бога. Февр 16.
Самонъ, яростный. Ноемвр. 15.
Самсонъ, солнце его. Юн. 27.
Севастіанъ, чести достоянъ. Дек. 18.
Сергій, славенъ. Окт. 7.
Сисонъ, смиренъ. Юн. 6.
Софіа, мудрость: Сент. 17.
Спиридонъ, молніеносецъ. Дек. 12.
Стефанъ, вѣнецъ. Дек. 27.
Стратоникъ, войномъ. Ян. 13.
Симеонъ, знаменіе. Февр. 3.
Созонтъ, спасенъ,
Софроній, цѣломудреный. Март. 11.

Т.

Тавіта, серна, (или срна.)
Тарасій, смущеный. Февр. 25.
Татіана, повелителница. Апр. 10.
Терентій, глубокоуменъ.
Тімотей, богомъ почтенъ. Ян. 22.
Тріфонъ, пріемляй дни благій. Февр. 1.

Ф.

Філотей, другъ Божій.
Флоръ, цвѣтенъ. Авг. 18.
Фока, славенъ. Септ. 22.
Фотій, свѣтелъ. Окт. 28.

Х.

Харалампій, радостьсіятеленъ. Февр. 10.
Харітіна, полна благодати. Окт. 5.
Харітонъ, благодати исполненъ. Септ. 28.
Хіонія, снѣжная. Апр. 16.
Хрістофоръ, Хрістоносецъ. Мая. 9.
Хрісантъ, златоувѣтенъ. Марта. 19:

Набавио у Румы. Григорій Видаковичъ.
Учитель.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ НА ДРУГО УМНОЖЕНО ИЗДАНѢ
К Њ И Ж И Ц Е

БИСЕР И ДРАГО КАМЕНѢ.

Ово красно дѣлце, кое е изъ пера єдногъ одъ први ауторитета у школской струци истекло, и за награде (премиѳ) деци наменѣно, уступлѣно е мени но ту цѣль, да га своимъ трошкомъ издамъ, „и одъ чистогъ добитка половину фонду школскогъ листа, а половину фонду учительски сирота уступимъ.

Дѣло ово штампа се на малой осмини, на лепомъ финомъ папиру, биће у лепе папирне корице везано, и са єдномъ лепомъ иконицомъ украшено, износиће пуни шестъ табака, и биће до кои данъ сасвимъ готово.

Цена е 20 новч. Скупителъи добияю на сваки 12 єгземплара по єданъ на даръ. Пренумерация безъ готови новаца неће се уважити. Писма са предплатнимъ новцима молимъ да да ми се плаћена пошлю.

У Новомъ Саду 18. маи 1861. ДРАГУТИНЪ ХИНЦЪ
народни књигоиздаватель.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 21. У Новоме Саду, 7. Іюніа 1861. ГОД. IV.

Канонъ ускршньій.

(Свршетакъ.)

Пѣсна девета.

Аггелъ вопіаше благодатнѣй: чистаа дѣво радуйсѧ, и паки реклъ радуйсѧ, твой сынъ воскресе тридневенъ ѿ гроба, и мертвыа воздвигнувый, людіе веселитесѧ.

Анђео говораше блаженой Дѣви Маріи: О дѣво чиста радуй се, и опетъ велимъ радуй се; твој сынъ воскресе трећій данъ изъ гроба, онъ је кои мртве подиже, кои мртве оживи, кои грешне људе опрости одъ клетве. За то вы люди веселите се.

сѣтисѧ, сѣтисѧ новый Іерусалиме. — Свѣтли се, свѣтли се новый Іерусалиме.

Слава бо Господня на тебѣ возсіа, — єръ слава Господня на теби засіја (види: Исаіи глава 60, и 62.)

ликуй нынѣ и веселисѧ сіоне, — ликуй, украшавај сада и весели се Сіоне, цркво божія.

Ты же чистаа красуйсѧ Богородице ѿ востанїи рождества твоегѡ. — А ты пречиста Богородице красуй се, дичи се; што је сынъ твој воскресао.

Ѡ божественнагѡ! ѡ любезнагѡ! ѡ сладчаишагѡ твоегѡ гласа! єси нами бо неложно шѣщалсѧ єси быти до скончанїа вѣка Христе. — О божіега, о милога, о сладкога твогъ гласа! єръ си се истинито о-

бѣѣао да ѣешъ съ нама быти де свршетка света Христе. (Мат. глава последня, стихъ последньій).

єгоже вѣрнїи оутвержденіе надежды имѫще, радѹемсѧ. — коега имаюћи као потврђенъ надежде, мы вѣрни люди радуемо се.

Ѡ пасха велїа и сѫщеннѣйшаѧ Хрїсте! О Христе пасхо велика и найсветлія.

ѡ мѫдросте, и слове Божїй и сило, — о ты кои си мудрость, речь, и снага божия.

подавай намъ намъ истѣе тебе причащатиса, въ неверченѣмъ дни царствїа твоегѡ. — дай намъ, допусти намъ, да се истоветно тебе причешћуемо, да тебе самога приобштавамо се, да съ тобомъ самымъ у заведницы будемо у дану кои нема вечера, у вечноме времену твога царства; у царству твоме кое неће имати края.

Свѣшиленъ.

Плотїю оусн҃въ ꙗко мертвъ царю и Господи, триднекенъ воскресль єси. — Тѣломъ заспавши као мртавъ, царе и господе, трећій данъ воскресную си.

Адама воздвигъ Ѡ тли, — Адама подигавши изъ трулежа, изъ пропадљивости; човечество подигавши изъ греха.

и оупразднивъ смерть, — и укинувши, уништивши смрть.

пасха нетлѣнїа, мїра спасенїе. — пасха непропадљивости, спасение е свѣта; — твое воскресение дало е спасение цѣломе свѣту.

Хвалитне сшихире. *)

Поемъ твою Хрїсте спасителнѹю страсть, и славимъ твое воскресенїе. — Пѣсмама прославлямо Христе твое

*) Ове четири стихире само се први данъ ускрса пою, а после се уместо њи, као и на вечерню узимаю стихире одъ 2, 3, 4, 5 и 8. гласа, сваки данъ друге.

спасительно страданѣ, и славимо твое воскресение.

Крестъ претерпѣвый и смерть оупразднивый и воскресый изъ мертвыхъ, умири нашъ жизнь, Господи, ико единъ всесиленъ. — О ты господе, кои си кретъ претрпио, и смрть укинуо, и воскресную изъ мртвыхъ умири нашъ животъ као свесиланъ.

Ада плѣнивый, и человѣка воскресивый воскресенїемъ твоимъ Хрїсте, сподоби ны чистымъ сердцемъ тебе пѣти и славити. — О Христе, кои си пакао плѣнио, и човека ускрсную, воскресио, подигао изъ мртвихъ, твоимъ воскресениемъ, — молимо та се удостои насъ да чистимъ срдцемъ тебе пѣвамо и славимо.

Боголѣпное твое снисхожденіе славаще; поемъ та Хрїсте. — Богу приличну твою снисходителност, благост, славећи пѣниемъ, славимо тебе Христе,

родилса єси ѿ дѣвы и неразлучен былъ єси ѿ Отца. — Ты си се родио одъ дѣве, и нисси се разлучио одъ Бога отца; постао си човекомъ, а нисси престао Богъ быти.

пострадалъ єси ико человѣкъ и волею претерпѣлъ єси кретъ: — пострадао си као човекъ и своевольно си претрпио кретъ, распетие.

воскреслъ єси ѿ гроба, ико ѿ чертога произшедъ, до спасеши мїръ, — воскресную си изъ гроба, као изъ палате произишавши, да спасешъ овай светъ,

Господи слава тебѣ, — Господе слава теби.

* * *

1. Да воскреснетъ Богъ и расточатсѧ врази єгѡ. — Да устане Богъ, и да се разаспу непријатељи нѣгови. *)

Пасха священнаѧ намъ днесь показаса, пасха новаѧ свѧтаѧ, пасха таинственнаѧ. — Пасха освећена

*) Псал. 64.

нама се данасъ показала, пасха нова и света, пасха тайне пуна (коіой бѣше само предсказание, слика и сѣнка, она старозавѣтна пасха)

пасха всечестнаѧ, пасха Хрїстосѣ избавитель, пасха непорочнаѧ; — пасха частна, пасха, коя е самъ Христосъ избавитель, пасха безъ мане.

пасха великаѧ, пасха вѣрныхъ, — пасха велика, пасха вѣрныхъ христіяна,

пасха двери райскїѧ намъ w҃тверзающаѧ. — пасха, коя врата райска нама отвара,

пасха свѣхъ шсвѧщающаѧ вѣрныхъ. — пасха коя све вѣрне освећује.

2. Ꙗко изчезаетъ дымъ, да изчезнѫтъ. — Као што нестаје дима, тако нека и њи, т. е. грешника, непріятеля божіихъ, нестане.

Прїидите w҃ видѣнїѧ жены благовѣстницы. — Одите одъ виђења жене проповѣднице благе вѣсти; Одите мироносице, кое сте прве видиле Христа после воскресенія, и одъ њега добиле налогъ да објављујете његово воскресеніе.

и сіѡнѣ рцыте: — и реците Сіону, реците вѣрнимъ людма, — цркви,

прїими w҃ насъ радости благовѣщенїѧ воскресенїѧ Христова. — Прими одъ насъ радость благе вѣсти да е Христосъ воскресао; прими одъ насъ радостанъ гласъ о томъ да е Христосъ воскресао.

красуйсѧ, ликуй и радуйсѧ Іерусалиме, царя Хрїста оузрѣвъ изъ гроба, ꙗко женіха происходящаго. — дичи се, усклицавай и радуй се Ерусалиме, кои си првый угледао цара Христа, где изъ гроба побѣдоносно изилази.

3. Такѡ да погибнѫтъ грѣшницы w҃ лица Божіа, а праведницы да возвеселятсѧ. — Тако да пропадну, да се изгубе грешници, да ихъ нестане испредъ лица Божіега, а праведници да се развеселе.

Мироносицы жены, оутрѣ глѣбокѣ представшѧ гробѣ живодавца, ѡбрѣтоша Ангела на камени сѣдѧща, — Жене мироносице, у ютру рано дошавше ка гробу онога кои животъ даѳ, наѣоше Анѣела, кои на камену сеѣаше.

и той прокѣщавѣ имѣ сице глаголаше: — и овай т. е. Анѣео проговоривши имъ овако говораше:

что ищете живагѡ съ мертвыми — шта тражите живога съ мртвима?

что плачете нетлѣннагѡ ко тли; — шта оплакујете онога кои неможе изтрунути на месту трулежи, на гробу?

шедше пропокѣдите оученикѡмѣ ѥгѡ. — идите, па приповедите ученицима Іисусовыма. То е анѣео мироносицама рекао. (види Евангеліе отъ Мат. гл. последня.)

4. Сей день ѥгоже сотвори Господь возрадѣемсѧ и возвеселимсѧ конь. — Ово е данъ когъ е створио (и одликовао) Господь, радуймо се и веселимо се у тай данъ.

Пасха краснаѧ, пасха, Господня пасха, — пасха лѣпа, пасха, пасха, господня. —

пасха всечестнаѧ намѣ возсіѧ, — пасха свевимъ частна нама засія,

пасха, радостію дрѣгѣ дрѣга цѣимемѣ, — пасха е данасъ, зато съ радошћу єданъ другога загрлимо.

ѡ пасха избавленіе скорби! — О пасха, ты си намъ мабавленѣ одъ туге,

ибо изѣ гроба днесь ако ѡ чертога возсіавѣ Хрістосѣ, жены радости исполни глаголѧ: пропокѣдите апостолѡмѣ. — ербо Христосъ данасъ изъ гроба, као изъ славне дворане изишавши, обрадовао е жене мироносице говорећи имъ: приповедите о момъ воскресенію апостолима.

5. Воскресенїа день, и проскѣтимсѧ торжествомъ. Данасъ е ускрсъ, и просветимо се свећаношћу; светкуймо га радујући се, бога славећи и добра дела чинећи, а не частећи се, опијући се, и безчестећи съ тымъ праздникъ овай.

и дрѹгъ дрѹга цѣлѹемъ, — и єданъ другогъ загрлимо.

(Стари е Христянски обичай, да се сви люди о ускрсу на ютреню любе. Обичай овай у Русіи држи се найсветиє. И кодъ насъ се на тай данъ, башъ кадъ се ово пое у олтару любе свештеницы. То бива у знакъ слоге и братске любави, коя треба да међу правымъ христіянима влада).

рцемъ, братїе, и ненавидящымъ насъ. — рецимо браћо, назовимо браћомъ и оне кои на насъ мрзе.

простимъ всѧ воскресенїемъ — опростимо све увреде, опростимо свима кои су насъ увредили, за то, што е данасъ ускрсъ.

и такѡ козопїемъ: — и тако, кадъ смо се са свима измирили и опростили, онда запоймо:

Хрїстосъ воскресе изъ мертвыхъ, — Христосъ воскресе изъ мртвыхъ, оживи, устаде изъ гроба.

смертїю смерть поправъ, — смрћу своіомъ самрть погази, сатре, уништи, победи ю.

и сѹщымъ во гробѣхъ животъ даровавъ. — и онима што су у гробовима, што су помрли, животъ дарова, даде животъ вѣчный. Христосъ ће све мртве воскресити у данъ обштега воскресенія и датће имъ животъ вечный по заслуги њиовыхъ дела, коя су они овде на земльи за живота свога учинили.

Учительска питања.

О пажњи.

(Свршетакъ.)

При изазиваню деце на одговоръ, има учитель найвећма на непажљиву децу мотрити, и њи изазивати. Прави учитель башъ ову децу и вреба и на њи найвећма навалюе, те само тимъ учини, да увекъ сви као запети стое.

И похваљиванћмъ и награђиванћмъ пажљиве, а укореванћмъ непажљиве, даю се деца на пажню побудити.

Деца се наведу на већу пажню, кадъ се у обичай уведе, да све у школи чувено и кодъ куће своимъ родитељма и старима казую; тога ради би ваљало, да се учителъи са овима у споразумленъ ставе, да ови одма чимъ е дете изъ школе дошло, препитую и преслушаю, шта е у школи чуло и научило.

При предаваню мора учитель непрестанце око на деци имати, нипошто се тако незабунити да невиди, шта деца раде, дал' пазе или не, еръ чимъ деца опазе, да онъ на њи непази, неће ни она на њега.

При предаваню треба учитель на сгодномъ месту да седи или стои, одкуда ће и онъ сву децу, и сва деца њега видити, онда ће и већма пазити; еръ ако онъ њи негледа, неће ни они на њега да пазе.

Чимъ се непажня на деци примети, ваља одма са предаванћмъ застати, ућутати, и деца ће се одма пробудити или тргнути: или ваља тише почети говорити, и на то ће се непажљива и немарна одма тргнути. Уобште ваља се одъ сувише ясногъ говора и виканя при предаваню чувати, виканћ заглуне децу, и наведе на непажню, іошъ ако е подеднако, као оно у воде-

ници, онда их и успава. На тих говор деца увек боље пазе.

Опази л' се непажња на многој деци, онда ваља узроке потражити, те ту помоћи. Узроци могу бити окром горенаведених још неки на школи, на деци, или на учителю самом.

Школа треба да е тако удешена, да на њој ништа нема, што би пажњу деце на се навлачило, и тим од пажње на предавани предмет одвраћало; а ако се што таковог деси, то ваља одма са очију деце уклонити; тако су све нове деци још непознате по дуваровима навешане иконе, мапе или друге ствари. Кадкадь е ситница, што децу забуни, една зуара мува, золь, пчела, лептир, бубица, или по дувару милећи паук. Најгоре е, ако су прозори тако ниски, да деца свакога и свашто путем мимо школе пролазећега опазити могу; овуда е непрестано по штогодь друго и ново. Иконе, мапе, табле и остале у школи на дувару висеће ствари кое деца непознаю, ваља у орману држати, и кадь кое треба изнети, па кадь е казано, и деца е познаю, онда може висећи остати, другчие никако. Ниске прозоре ваља застрти, или у њи оздо она непровидна стакла ударити, да деца немогу наполь видити; и уопште треба школу тако удесити, да деца немаю шта друго у њој гледати, онда ће учителя самога, и тим ће већма пазити.

Кадкадь е непажњи криво тесно или невгодно седень, или седень у сувише топлом или мокром оделу, у сувише врелим собама и т. д. и на ово се има пазити, и колко е могућно помагати.

На деци е кривица само немарня и блесань; ту мора учитель непрестано будити; а сваки остали немиръ и несташлукь, шапутань, шушкань, играње ногама или рукама, осврtань, или занимань са коіом у школу унешеном играчком и т. д. није толико де-

чия, колико о учителѣва кривица, са напуштаня и немарнѣ или съ невештине. Кои учитель одма съ почетка децу незаузда, и одма на прве опажене немире несташлуке и непажню незапне и строгъ се непокаже, да деца одма съ почетка сазнаю, да онъ на пажню строго држи, и ню одъ свакогъ безъ разлике као прву и найважниюшколску дужность изискуе, те одма ихъ с почетка на то непривикне, него ихъ у непажню напусти, онъ ће после триста сиясета съ ньима имати. Немиръ се мора уталожити, и миръ и тишина извести ма што коштало, еръ докъ овогъ ние, неможе ни пажнѣ бити, и ту е узалудъ предаванѣ започинати.

Окромъ ове немарнѣ и напуштаня деце може учитель iошъ и другчие, дечиiой непажньи кривъ бити. Има по неки учитель обичай при предаваню овамо онамо по школи мутити и тумарати, или седећи на столици незнаюћи люляти се, ногама или рукама тактъ давати, руке разбацивати, прсте ломити, носъ копати, зубе чачкати, нокте грискати, или бурмутицу превртати, перомъ или плайвазомъ о столъ куцкати, леньиромъ люляти, кньигу отварати и затварати, наочаре смицати и натицати, мараму у шакама плести или гужвати, или ма кои други неваляли обичай, на кое све деца гледе, и кое ихъ толико забунюе, да више на ово пазе, него на нѣговъ говоръ.

Било кое му драго узрокъ непажнѣ, мора се тай одклонити, то е увекъ прво и найглавние средство противу непажнѣ; пакъ онда се iошъ може и по неко следуюће средство употребити: нека сва деца устану и на часакъ постое; или нека два триредъ на команду устану, постое, и седну, пакъ опетъ устану: или нека кою гимнастичну игру начине, коя се на месту начинити даде; или нека едну маню песмицу одпое, и т. д. то ће ихъ поново оживити, и съ новомъ ће вольомъ пазити.

Санљива деца нека или у скамии, или на средъ школе стое; а више пута съ немира и несташлука опомињано ваља после іошъ строжие каштиговати, после школе у школи задржати, да лекцию ту научити или кои устменъ илъ писменъ задатакъ ту израдити мора.

Свето писмо.

Свето писмо е божии допису людма. Кадъ би ты начелникъ звания коегъ био, и одъ коега свогъ мирскогъ старешине писмо какво добио, бил' могао мирногъ сна имати, докъ неби писмо отворио и прочитао, да видишъ, шта ти старешина пише? А заръ можешъ равнодушанъ и немаранъ бити, према ономъ писму, кое намъ е одъ Бога, Господа неба и землѣ дато!

Свето писмо премашуе далеко све науке и сва знања. У нѣму е еванђелие чисте истине, кое насъ небесномъ отцу позива. Оно одвраћа срце и мисао читателя одъ ови ништави земньи ствари, и подиже ихъ къ вишемъ душевномъ раду и радованю. Са своимъ теже понятнимъ местима занима найбистрие и найснажние духове и умове, а са своима сладкимъ речма забавля и весели, крепи и облагороћава и найслабие. Што га ко чешће увчита, све веѣма ће га волети, и сваки ће му се тимъ веѣма радовати, што више о нѣму размишляо буде. Нѣга разуме и ненаучени, а наученомъ е увекъ ново. Са оне чисте и безазлене простоте езика нѣговогъ, чита га сваки лако; а са онимъ вишимъ мислима свои речи подиже свакога, и приводи къ савршенству.

Узимльи га дакле са страхопочитанѣмъ у руке, еръ е у нѣму речъ божия написана. Кои неимаше воѣе на опасномъ путу живота, кои неимаше утехе у горкимъ неволяма, и кои неимаше помоћника у последнима часима своимъ, њима е свето писмо било воѣа утеха и помоћникъ. Свето писмо е майка, што сву правоверну децу свою рани и пои, докъ недоспеу до зрелиегъ века вишега и лепшегъ живота.

Робъ.

Єданъ црнацъ робъ допаде се и омили са своегъ владаня господару своемъ тако, да му се овай у свему повераваше. Господаръ овай затреба єдаредъ више робова, и оде на вашаръ, алъ поведе и овога собомъ, и заповеди му, да онъ бира, и да онаке изабере, о коима мисли, да ће валяни бити. Овай учини то, али при полазку съ вашара, опази међу робовима іошъ и єднога старца, и рече господару: купи іошъ и овога. А зашто тогъ старца? упита га господаръ. Зато, купи га само. Господаръ пристане, ма да овай врло старъ и врло слабъ биняше, и врло се малой помоћи одъ нѣга надаше.

После некогъ времена разболесе старацъ овай врло яко. Црнацъ онай неговаше га и почитоваше као свога роѣеногъ отца, тако, да и господару то у очи падати поче. "Шта имашъ то толико са тимъ старцемъ, — упита га єдаредъ господаръ, — те си тако забринутъ за њимъ; да ние то отацъ твой?" Ние господару отацъ, одговори овай. „Или ти е сродникъ кои?" „Ние ни сродникъ." „Ние ли приятель кои?" „Ние ни приятель." „А да ко ти е онъ?" „Мой неприятель, онъ ме е, докъ самъ іошъ дететомъ био,

одъ мои родителя украо, и у роблѣ продао; али я самъ у св. писму християнскомъ читао, гди пише: люби и непријателя свога, и ако га гладна нађешъ нарани га, ако жедна напой га, вр̀ъ сви сте деца єдного отца небесногъ.

Речи ове господара тако тронуше, да му готове бияху сузе одъ очию поћи, и онъ оба ова роба пригрли и полюби, те онога као свога рођеногъ отца, а овога као рођена брата уза се задржа.

Царско воспитанѣ деце.

Царъ Лазаръ примораваше строго децу свою на ученѣ. Томе беше неки дворани врло противни, и єдаредъ му рекоше, да царевиће валя на ловъ и јашенѣ и друге коньичке и войничке послове и терете прво приучавати; на кое имъ овай одговори: научиће лако и сама одъ себе, како се конь јаше и зецеви вијаю, као што то и сви безъ науке знате; али како се богоугодно живити, християнски земльомъ и людма владати, и свой народъ сретанъ начинити има, то се ненаучи само одъ себе, већъ є томъ нуждно и мени и моіой деци, окромъ Божие милости и живога собственогъ труда іошъ и науке мудри люди и мудри кньига.

Кукавица.

Кукавица, коя се само као гостъ преко лета кодъ насъ бави, служи намъ за примеръ найугледнии, како се промисао Божи за све стара, па ма и кукавчадъ било.

Кукавица неноси као остале тице сваки данъ, него свако 8 или 10 дана по єдно ае; додъ би пуно гньиз-

до нанела, требало би више недеља; зато ихъ неможе сама ни лећи, него их носи у гньизда други мали тичица, едно овде друго онде; а ове тичице не само да та туђа яя међу своима трпе и њи излежу, него и ову сирочадъ драговољно одранюю. Іошъ да в коме видити, кадъ то кукавче одрасте, те изъ гньизда одлети, а іошъ се само ранити неможе, пакъ се гдегодъ на грани одъ глади дерати стане, да в онда коме видити, како се све ситние тичице изъ оне целе околине узбуне, пакъ томъ сирочету рану доносе, стои их ягма око њега, одудъ му една пружа муву, одунудъ друга лептира, една бубу, друга црва, са сви страна га облећу, незна кукавацъ коіой пре да се окрене, читаво ято око њега се отимлю, и свака цвркуће одъ радости, ди му е ране донела, сироче неможе довольно да се наприма.

Тако бива башъ онай, кои се чини да е одъ свию заборављенъ, найдовольние снабдевенъ, толика е велика Божия милостъ и промисао.

Хвалиша.

Мудри Сади приповеда о себи ово:

Кадъ самъ іошъ дететомъ био, седио самъ едаредъ дуго у ноћъ св. писмо читаюћи, кадъ моя сва браћа увелико спаваше, и рекнемъ отцу момъ: видишъ сви спаваю, а я се самъ Богу молимъ; на ков ме отацъ за руку (увати и рекне: Болѣ би било, да и ты спавашъ, него да се тимъ, што чинишъ, хвалишъ.

Краћа и батине.

Кадъ мудри Зенонъ еднога одъ свои слугу на краћи увати, и њега батинати поће, стаде се онай

извинявати говорећи, да онъ то нечини одъ свое волѣ, већъ да му е судбиномъ суђено красти; а Зенонъ му одговори: онда ти е истомъ томъ судбиномъ суђено и батинанъ бити.

Єдна рачунска игра.

Замишлѣни брой погодити.

Нека свако дете по єданъ брой, кои ков оће себи замисли. Онда нека сваки тай брой са 3 мултиплицира, и нека къ томъ продукту іошъ 1 дода. Затимъ нека сваки іошъ єдаредъ тай добиени брой са 3 мултиплицира, и къ томъ продукту онай замишлѣни брой дода. Садъ нека єданъ по єданъ свой добиени брой казуе, одъ коега ты само последню цифру, коя е увекъ 3, оставити имашъ, да ти остане замишлѣни брой.

Н. п. $16+3=48+1=49\times3=147=+16=163$, одбаци крайну цифру 3, остаеши 16.

Н. п. $4\times3=12+1=13\times3=39+4=43$, одбаци 3, остае 4.

Скривалица.

(Єдна игра за децу у полю)

У овой се игри єдна оплетена марама сакрива, и друштво е тражи, пакъ ко е наће, онъ њомъ остале туче, докъ до определене мете недотрче. Прво се дакле та мета одреди, коя има повећа бити, до кое се или на правацъ или у колу трчи. После стане све друштво на єдно сакривено место, да не-

види, где ће онай на кога е редъ, мараму сакрити, кадъ е сакрио, онда све друштво тражи. Ако би далеко одилазили, онай што е сакрио упућуе остале са речми „вода, вода“ у знакъ, да су далеко одъ нѣ; а „ватра ватра“ у знакъ да су близу нѣ. Ко мараму нађе, тай съ њомъ остале до мете вия и по лѣви бие коегъ стигне. После онъ мараму сакрива, и тако иде игра далѣ.

ГГ. Приложници на „Фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32-1.

У Перлезу.

ГГ. Данило Стаићъ прота изъ Вел. Бечкерека 2 фор., Андр. Іовановићъ парохъ изъ Леополдова 1 фор., Милутинъ Іовановићъ пар. изъ Фаркаждина 2 фор., Іованъ Арсеновићъ пар. изъ Перлеза 1 фор. 20 н., Вас. Женарошъ пар. изъ Баранде 2 фор., Марко Радосављевићъ пар. изъ Перлеза 1 фор., 40 нов., Ђорђе Момировићъ капетанъ у пенсии 1 фор., Іованъ Андреићъ поручикъ 1 фор., Конст. Константиновићъ парохъ изъ Перлеза 2 фор. 10 н., Стеванъ Радойчићъ трг. 1 фор., Игнятъ Янковићъ трг. 1 фор., Марко Стефановићъ трг. 2 фор., Мих. Стояновићъ трг. 1 фор., Ћирило Ивкозићъ аренд. 1 фор., Тома Ивковићъ аренд. 1 фор., Тима Закићъ угоститель 1 фор., Дим. Живановићъ стражмештаръ 1 фор., Аксентие Кикиръ учитель 1 ф., Аксентие Данкуцъ учит. изъ Фаркаждина 1 фор., Ѳота Мишковићъ шумаръ 1 фор., еданъ Родолюбъ 5 фор., родолюбиве госпоће: Теофана Бекића 4 фор., Елисавета Георгиевића 2 фор, Ана Константиновића 2 фор., Ана Илића 1 фор., Милица Іовановића 1 фор. 50. и за кћеръ Катарину 50 нов., Юлияна Радосављевића 1 фор., Евица Ивковића 1 ф., Милица Дадкуцова 1 фор. —

У В. С. Миклошу

Чистъ приходъ одъ србскогъ бала 18. фебр. т. г. држаногъ поклоненъ е фонду Школскога Листа и износи 64 фор. а. вр.

Изъ Митровице.

Г.Г. —Урошъ Милутиновићъ Протопресвитеръ 5. фор. —Мирковићъ, парохъ 1· фор. —Іоаннъ Николићъ. парохъ 1. фор. —Павао Борићъ, капеланъ 1. фор. —Іоаннъ Поповићъ 5. фор. —Ђорђе Костићъ 2. фор. — Вас. Јанковићъ 1. фор. —Михаилъ Бакмазъ 2. фор. —Милошъ Бакмазъ 2. фор. — Павао Панаотовићъ 2. фор. —Ник. Костићъ 1. фор. —Алекс. Крстоношићъ 1. фор. — Миланъ Крајчиновићъ 1. фор. — Димитр. Поповићъ 1. фор. — Софрон. Дробацъ 1. фор. — Стефанъ Кулићъ 1. фор. — Андр. Василићъ 50. новч. — Живанъ Игнатовићъ 50. новч. — Петаръ Кулићъ 1. фор. — Гавр. Животинъ Учитель 40. новч. Стефанъ Адамовићъ 1. фор. — и єданъ непознатый Родољубъ 2. фор.

У Маршинци.

ГГ. — Андр. Георгиевићъ школски надзиратель 2 ф., Андр. Георгиевићъ млађи трг. 1 фор., Адамъ Георгиевићъ сапунција 1 фор., Іованъ Георгиевићъ трговацъ 1 ф., — Игнятъ Арсениевићъ учитель у Бингули 2 фор.

Съ 25. бр. о. г. принуђени смо престати Школскій Листъ оной Господи шиљати, коя намъ за нѣга штогодъ дугую. — Зато дакле ако кои одъ те Господе реченій Листъ и у напредакъ имати жели, нека намъ се што пре пріяви, и доякошньи дугъ послати изволи.

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 22. У Новоме Саду, 14. Юнія 1861. ГОД. IV.

Светый апостолъ и евангелистъ Іоаннъ Богословъ.

Светый Іоаннъ богословъ, млађій братъ апостола Іакова, родио се у месту Витсаиди, кое лежи на обали езера Генисаретскогъ. Отацъ му се звао Зеведей, а мати Саломія была е кћи Іосифа обручника.*)

Родительи Іоанови были су побожни. Зеведей показао е редкій примеръ преданости къ промислу Божіемъ, кадъ е на позивъ небесногъ Учителя съ благословомъ одпустио обадва своя сына да могу науку Спасителѣву слушати. Саломія была е свимъ срдцемъ отдана царству долазећега Месіе, ако и ніе съ почетка разумела у чему се царство то састои. Господу Іисусу служила е она са другимъ благочастивымъ женама, и ніе одступала одъ нѣга ни онда, кадъ е на крсту разапетъ био.

У мирномъ дому родительскомъ провео е Іоаннъ прве године свое младости занимаюћи се риболовствомъ, душа нѣгова сачувала се чиста и непорочна, а срдце нѣгово спремало се да прими любавь Христову.

Неко време пре появленія Христовогъ слушао е Іоаннъ науку Предтече и Крестителя Господињегъ Іоанна, кои беше последньій и найвећій одъ свію старозавѣтнихъ Пророка' и кои приправляше срдца людска за приманѣ еванђелскихъ истина.

*) Праведный Іосифъ имао е четири сына: Якова, Симеона, Юду и Іосію, и три кћери: Естирь, Марту и Саломію.

Кадъ е Іоаннъ Крестителъ после крштеня Іисусовогъ свима людма казивао, да е Месія већъ дошао, и кадъ е, опазивши Іисуса где иде, прстомъ на нѣга указао говорећи: „Гле, агнѣ Божіе кое узима грѣхе свѣта!;“ тада е другій данъ после овога догађая съ Крестителѣмъ заедно было Андрей, и другій ученикъ, а то е као што се за извѣстно држи Іоаннъ богословъ. Господь Іисусъ на ново се появи, и Предтеча повтори ючерашнѣ сведочанство о нѣму, и о високомъ опредѣленю нѣговомъ. У тай махъ засія првый лучъ благодати у срдцу Андрея и Іоанна; они осете у себи позивъ слѣдовати за Христомъ, и ни речце неговорећи поћу за ньимъ. Іисусъ окренувши се запыта ихъ: „шта тражите?“ А они у место одговора назову га Учителѣмъ, изражаваюћи тымъ самымъ желю да постану нѣгови ученицы. Тай данъ остану обадва ученика Крестителѣва кодъ Іисуса, и Іоаннъ се по свой прилици поврати къ родбини своіой и продужи свой рибарскій занатъ.

Іисусъ Христосъ после повратка своегъ изъ Іерусалима у Галилею, настани се у знаменитомъ граду Капернауму. Єданпутъ проходаюћи се по обали мора Тиверіядскога, опази онъ Іоанна и старіегъ му брата Іакова, где хватаю рибу заедно са своимъ отцемъ Зеведеемъ. Іисусъ ихъ позове обоицу къ себи, и они оставивши отца и наймлѣне посленине поћу за Іисусомъ.

Іоаннъ, садъ већъ ученикъ Господа Іисуса іоштъ ніе одма сасвимъ оставио было свой рибарскій занатъ кои ихъ е лебомъ ранио. Они су радили опетъ у задруги са Симономъ Петромъ на мору Тиверіятскомъ. Іисусъ желећи ослободити срдца ньихова одъ старања за земальска блага, покаже имъ чудо учинивши да су врло млого рибе уловили, и призове ихъ да буду ловци людій. У слѣдъ овогъ трећегъ и послед-

нѣгъ призваня, Іоаннъ заедно съ братомъ своимъ Іаковомъ и са Симономъ Петромъ извуку обе лађе на землю, и оставивши све што су имали, пођу за Исусомъ одъ кога се никада више разстаяли нису.

Одъ тога часа пребывао е Іоаннъ у задруги съ Господомъ Исусомъ и съ нѣговымъ Ученицима любећи своґъ божественоґъ Учителя, и нѣгову любавь у пуной мери уживаюћи. Іоштъ у почетку кадъ е Исусъ Іоанна у брой Апостола узео, отликовао е онъ нѣга и брата му Іакова необичнымъ именомъ, назвавши ихъ сыновима громовымъ. Съ овимъ именомъ предсказао е Спаситель ону силу и ону висину ученя, коя е дана была синовима Зеведеевима а особито Іоанну, као Евангелисту, Пророку и богослову: ѣръ гласъ Господа у устима Іохановимъ, доиста пресеца пламенъ огня, и свака речца нѣгова, по висоти и дубљини мисли подобна е удару землю потресаюћега грома.

Но не само по имену, него и по дѣлима одликовао е Исусъ сынове Зеведееве и Симона Петра одъ другихъ своихъ апостола. Они су притомни были чуднома живленю кћерце Іаирове; они су се удостоили видити на Таворской гори свѣтло Преображеніе Христово; њи троицу повео е Исусъ са собомъ на само, кадъ се у врту Гетсиманійскомъ на неколико минута пре страданя свога Богу молио.

Али Іоаннъ е имао іоштъ едно особито преимућство, кое ніе дано было ни Петру ни Іакову. Іоаннъ е было ученикъ, коега е любио Исусъ, и коме е особито одкривао тайне сердца свога. Поразителный примеръ любави Исусове къ Іоанну показуе намъ Тайна вечера. Сви апостоли удостоише се, да имъ е Исусъ ноге опрао, и да ихъ е причестио своґъ божественоґъ тѣла, и свое божествене крви; но любимый Ученикъ Іоаннъ удостои се найвеће и безпримерне милости. Онъ е седио на вечери до Исуса; онъ е свою

главу на прси Іисусове наслонио; онъ е ѳданъ смео упитати Іисуса: „Господе, кои е тай, што те хоће да изда,“ и нѣму е као што се мислити дае открио Іисусъ тайну предательства Іудиногъ. Но найвећу любавь и повереніе указао е Спаситель своимъ ученику Іоанну съ тымъ, што му е съ крста свою Матерь преблагословену Дѣву Марію препоручио. Самъ Іоаннъ о томе овако у Евангелію говори:

„Іисѹсъ видѣвъ матерь и оученика стоаща, ёгожѣ люблаше, глагола матери: жено, се сынъ твой. Потомъ глагола оученикѹ: се мати твоя.“ (Іоаннъ. XIX. 25. 26.)

Велику ову любавь и повереніе своегъ небесногъ Учителя заслужио е Іоаннъ своимъ добримъ и непорочнимъ владанѣмъ. Онъ се одъ свію Ученика Христовыхъ найвећма одликовао чистотомъ душевномъ и тѣлесномъ због чега се и назива по преимућству дѣвственикомъ. Списанія Іоанова ясно показую, да е онъ было обдаренъ найвиспреніимъ умомъ, коимъ се кадаръ было узвисити до найвишегъ богословскогъ знања, па присвемъ томъ види се изъ истыхъ списавія, да е великій овай богословъ и мудрацъ имао о себи свагда смерно мнѣніе, по коме онъ нигде о себи неговори називаюћи се правимъ именомъ, нигде се нехвали, нигде недржи на свое достоянство, неназива себе ни апостоломъ ни евангелистомъ. Но иза виспреныхъ мислій и подъ покровомъ смирености светло сія найотличніе свойство душе Іоанове, а то е жива, силна и крепка любавь. Срдце нѣгово, чини се као да е за саму любавь створено было, уста нѣгова само су се ради проповеданя любави отварала. Іоаннъ, кои е одъ свію апостола найвећма любио Господа Іисуса и одъ нѣга найвећма люблѣнъ было, поняо е найбольма ону найглавнію заповесть Христову:

„Си заповѣдаю вамъ да любите другъ другa.“ — и све што е речма учио и писано потоньимъ наштаима оставио, проникнуто е духомъ любави.

(Продужиће се.)

Шта имаю учитељи радити да се девоячке школе отворе, да се по већи мести главне заведу, и да се учебна средства набаве.

Свака е мати прва и найважнія воспитателька свога детета. Она даде правацъ вольи његовой и срдцу, кои се целогъ живота види и повлачи. Па како е срећанъ — и у самой беди — онай човекъ, кога е майка право христіянски воспитала, коме е срдце краснымъ и нуждним врлинама испунила! Али може л' свака воћка укусанъ плодъ дати? Не, него само негована вешто и облагорођена. Тако исто ніе у стању ни свака мати чедо свое врлинама окитити; ніе у стању, еръ ихъ сама нема. — Треба е дакле обучити у њима. А где? — Та гдећешъ на другомъ месту, ако не у школи — у народной школи — што дише духомъ православнимъ, духомъ народнимъ. Заото валя да се учитељи постараю побудити обштине на отварање женскихъ школа. Ту е и опетъ найболе средство саветованье и явно и приватно. Све благослове, што изъ такихъ школа произиће мораю, треба старешинама обштинскимъ и родительима напомињати, валя имъ рећи, да ће имъ се ћери научити свему, што е за животъ нуждно, да ће постати праве христіянке а тимъ честите ћери; праве сестре, валяне супруге, врле матере и добре домаћице, па коме поносъ негъ роду, коме дика негъ родительима! —

Што се тиче подизаня главныхъ школа по већимъ местима, то треба да учитељи представе старешинама потребу њіову, а то ће моћи, ако имъ говорили буду, какву користъ одъ такихъ школа други народи имаю, како бы се у нашемъ народу разпростръла елементарна знаня, што су свакомъ нужна, како бы само тымъ еднымъ путемъ могла имъ дѣца брже, а темељніе потребна знаня себи прибавити, коя бы имъ доцніе више науке олакшала. —

Да бы школа у свакомъ погледу напредовати могла, мора она имати све справе, што іой требаю. Учителѣва е дужность о потребама школскима управителя школскогъ известити и молити га, да се што пре свака намири. Нема л' се одъ куда, то се мора учитель самъ постарати. — Набавити валя само матеріялъ, па замолити когъ рукодѣлца, да га любавь школе, у коіой се и нѣгова дѣца уче, ову илъ ову справу направи, и мислимъ, да ког воле любави према своимъ народу има, учиниће и извуниће ту молбу. А за набављанѣ матеріяла, може употребити оне новце, што ихъ одъ пратвѣ добія, или башъ може казати ученицима, да у име ове или оне ствари замоле одъ родитеља неколико новчића. —

При свакомъ томъ послу могу свештеници одъ врло велике помоћи быти, само ако учитель с њима у любави живио буде. —

М. Н.

Животъ првы Христіяна.

(Една лекция изъ историе.)

Оне промене што ихъ Христова наука у срдцу и души людской произведе, немогоше тайно остати, да се и у њіовомъ сполашнѣмъ животу непокажу. Как-

ва разлика бияше при упоређењу живота и владања язичника онога доба, са животомъ и владанѣмъ први Християна. Ови живише у чистой вери на Бога, и у найискреннioй любави према свима людма. Овихъ животъ бияше побожанъ, у пуномъ богооданю и пуномъ поштењу; єданъ другогъ зваше братомъ, и бияше готови, у свако доба животъ єданъ за другогъ дати; свою децу одраньиваше и воспитаваше у любави и почитаню Бога, са своимъ слугама и млађима поступаше благо и милостиво, и о своимъ болницима удовицама и сиротама, као и о сваком сиромашку водише отеческу бригу, са найвећимъ пожртвованѣмъ, и странце примаше као свое найрођење къ себи, и саме непријателѣ у душмане свое неизтискиваше изъ ове свете любави свое. Са светомъ озбильношћу извршаваше они сва дела своя; на ликовима ньиовимъ стояше човечность и поштенѣ само. Они се само о душевномъ добру своихъ стараше, и држаше овай животъ за животъ привремени, а животъ вечни за животъ прави, небо за право отечество; а ову землю само за привремену обитель. Тако бияше они права со землѣ, и светлость света, те и сами непријательи ньиови, по души говорећи немогоше за ньима зла рећи, нити имъ коегъ зла приговорити.

На данъ господньи, недельомъ, скупляше се сви у єдной одређеной кући, кою христовимъ домомъ зваше, а за време гоненя, мораше се ноћу и по пустиняма и лагумовима на скупштине крити. Текъ доцние поче єдна по єдна обштина, особена и самомъ Богослужению намењена здания дизати, кея домомъ господньимъ назваше, по грчки киряка или ћиряка, одкуда после и наше име црква постаде. На тимъ скупштинама имаше обичай, найпре по єданъ псаломъ одпояти; затимъ по єданъ одсекъ изъ св. писма прочитати и о томъ поразговорити се, после се Богу мо-

лише. Спочетка имаше обичай сваке недељ, а у време гоненя сваки данъ свету причесть држати.

Св. крштенѣ извршаваше само на одрастлима, коемъ увекъ предходише наука, кою в свази, кои се крстити хтео, признати и примити имао. Крштенѣ извршавало се загнюренѣмъ подъ воду, изъ кое в изашавши добивао сасвимъ чисто бело одело, у знакъ, да нѣговъ досадашньи грешви животъ сасвимъ престае, и нови Богу угоданъ и сасвимъ Богу оданъ и посвећенъ започинѣ. Они, што науку примаше, зваше се катехумени. Коегъ одъ катехумена опажаше, да в слаблѣ волѣ и слабе душе, нехтеше га дуго времена крстити, боећи се да небы ту свету свезу крштеня са коимъ годъ своимъ грехомъ оскврнуо; него га наукомъ крепише, докъ га неприведоше, да тврдъ веромъ и поштенѣмъ непостаде; и ни єдавъ не бияше пре крштенъ, докъ известне знаке на нѣму невидоше, да в свой пређашньи животъ съ мисли и деломъ променуо, и онаки узео, како га законъ Божии налаже.

Изпредъ свете причести држаше они општи обедъ, коегъ обедомъ любави и братства зваше, где сваки одъ свое куће єла и пића донети мораде, кое онде све безъ разлике међу све братски поделише. Богати добиваше одъ єла, што ихъ сиромаси принели бияху, а сиромаси добиваше одъ оногъ, што богати донашаше. Овай обедъ любави, коегъ тога ради Установише, да искрену любавь и слогу међу собомъ покажу и одрже, завршиваше са братскимъ изгрлѣнѣмъ и излюблѣнѣмъ. При овомъ акту свете причести непушташе никомъ страномъ присутствовати, ни катехуменима. Молитву ову назваше душомъ христианскогъ живота и оградомъ свое вере.

Први Християни неимаше строго прописани дана и часа за молитве и богослужения, али никадъ непропушташе, сваки данъ ютромъ и вечеромъ пре и

после сна, и изпредъ свакогъ обеда Богу помолити се, по ономъ начелу; кадъ телу рану даемо, варъ своју душу безъ икоегъ окрепленя да оставимо. На данъ господньи имаше обичай узправо стоећи Богу се молити, вр ъ е у тай данъ Богъ люде одъ зла спасао и подигао, а у остале дане молише се клечећи.

Први християнски свечани дани бияше; праздникъ Воскресения, коемъ предходише два дана мира и тишине, у споменъ смрти и воскресения Христова; праздникъ св. Духа и доцније узеше и праздникъ Рождества христовогъ. Окромъ ова три велика праздника бияше обичай у свакой обштини іошъ и онай данъ светковати, кои данъ њиновъ кои учитель или владика, или и њихова браћа или отцеви као мученици вере одъ язичника и њихове власти мучени или уморени бияху.

Свака християнска обштина држаше строго црковни зантъ. Чланови обштине, кои се невладаю по закону божиемъ бияху опоминяни и укоревани, а кои саблазань кою даваху, или се при гоненю Христа одрицаху, ти чланови бияху као недостойни име християнима на себи носити, изъ дружине изтиснути, и непримаху ихъ међу се пре, докъ известне знаке покаяня и побољшаня непоказаху.

Путници християни, као и сви они християни, кои сбогъ гоненя изъ своегъ отечества бегати мораше, имаше увекъ одъ своегъ владике писмено, да су доиста чланови християнске обштине, съ коимъ писмомъ свудъ као браћа примлѣни бияше. Исто се тако познаваше християни свуда по знаку крста; а знакъ, коегъ Спаситель самъ (по Іоанну гл. 13. ст. 35) као прави знакъ свои ученика и послѣдователя назва „любавь међу собомъ“ носаше сваки на себи тако ясно и непоречиво, да сами язичници за њима дегодъ ихъ опажаше говораше: где како се любе.

Паранитиѳ.

7. (Соломонъ у старости.)

Слава и богатство и раскошство заслепише Соломона подъ старость тако, да онъ на любу младости свое Мудрость саевимъ заборави, и свакоякима се страстма предаде.

Єдаредъ изађе, да се по оной лепой башти своіой проће, и ходаюћи чуе разговоре растиня и животиня те приклони уво, да чуе, шта говоре. „Гле цара — рече крнъ, како гордо мимо мене смерна прелази, а я самъ моіомъ смерношћу лепши одъ нѣга.“ — И палма виюћи свое лишће рече: ето га где иде тлачитель свое землѣ, и мучитель бедногъ народа, и опетъ му певаю, да є онъ палма међу њима, а где му є слађакъ плодъ и где ладовно лишће, съ коимъ народу своме и деци своіой радость чини.“ — Застиђенъ Соломонъ поће далѣ, и чу славуя своимъ другу певаюћи: као што се любимо мы, тако нелюби Соломонъ никога, пакъ ни нѣга нико.“ — И грлица говораше своме другу: нико га ни одъ нѣгови найроћенни неволе, нико му среће нежели, нити би му у невольи на помоћи био.“ — Разерђевъ царъ убрзи кораке и доће подъ родино гньиздо, коя свое тичиће полетати учаше: Тако нечини, — рече ова мати, тако нечини царъ Соломонъ са своимъ синомъ Ровоамомъ, пакъ му онако ни среће имати неће; туђини ће овладати съ нѣговомъ земльомъ, туђини ће порушити, што є онъ са крвнимъ зноемъ своегъ народа саградио.“ — Соломонъ се и разжали и расърди, пакъ утеће у свою собу, и седећи ту разжалѣвъ премишляше о судбини народа свога, у кои га махъ друга младости нѣгове Мудрость невидимо по оку дирну, и онъ у тежакъ санъ паде, и у сну

виде жалостне дане будућности свогъ народа и царства; виде, како се съ неразборитости Ровоамлѣве царство разчупа, и како надъ они десетъ колена Израиля, кои съ нѣговогъ угнѣтаваня одъ нѣга одпадоше, овлада туђинацъ; виде порушене свое царске дворове, а свое дивне баште и лугове землѣтрусомъ у пропастъ однешено; градъ разоренъ и опустошенъ, сву землю оплачкану, села и градове спалѣно, и самъ овай найвеличественни споменъ свой храмъ божи у пламену горећи. Ово га іошъ већма разжали, и као поплашенъ тргне се одъ сна, а предъ ньимъ стояше люба младости нѣгове у виду девойке плачући и кровъ плачь нѣму говорећи: видио си шта ће после тебе са твоіомъ земльомъ бити, свему си томе самъ кривъ; а више ние у твоіой ни моіой власти прошлость променути, и учинѣно као неучинѣно начинити; као што ти нестои у власти учинити, да се изливене воде натрагъ къ своммъ извору врате; тако ни изтеклимъ годинама и младости твоіой, да се поврати. Раскошность ти е душу уморила, ты ниси више ни за коя добра кадаръ, пакъ немогу ни я више низъ тебе остати.“ Ово изрекавъ изчезе изъ предъ нѣга, а Соломонъ, кои свою младость славомъ увенчао бияше, поче у своіой старости люде учити, да су празне и таште све людске славе и раскошства, на овомъ свету.

Гимнастичне игре.

(Треће коло.)

1, Скакушанѣ на прстима обеножке. У другомъ колу подъ 1 описано е люлянѣ на прстима. Скакутанѣ изађе изъ тога люляня само собомъ, чимъ се живлъ ради. При люляню остаю ноге съ прстима непрестано на земльи, при скакутаню одскачу одъ зе-

млѣ. Овде нема никое команде. Деца раде докъ кое може. Ова е игра за оснаженѣ листова іошъ важния него люлянѣ.

2, *Скакушанѣ съ подклецаванѣмъ.* Подклецаванѣ описано е у другомъ колу подъ 2, а скакутанѣ ово изаѣе изъ подклецаваня само собомъ, чимъ се живлѣ ради. И овде при подклецаваню стое ноге непрестано на земльи, а при скакутаню овомъ дижу се на часакъ одъ нѣ. Ни овде нема никое команде. Деца раде докъ могу. Ова е игра за оснаженѣ бутова и листова іошъ важния него само подклецаванѣ.

3, *Скакушанѣ обеношке на измень пете натрагъ бацаюћи.* Ово скакутанѣ изаѣе само собомъ изъ бацаня пета натрагъ, као што е у првомъ колу подъ 3. означено. Нема команде. Деца раде, докъ кое може.

Исто овако иде и *скакушанѣ съ дизанѣмъ колена къ ирсима на измень.* Дизанѣ ово описано е у првомъ колу подъ 5. изъ коегъ изаѣе скакутанѣ само собомъ, чимъ се живлѣ ради.

4, *Избацанѣ ноге напредъ.* Кадъ су сви круто стали, онда с укруѣенимъ колениіма, избацую ногу едну па другу у висъ онако, као да би хтели коня оздо у трбу ударати. Колко ко веѣма може валя да ноге у висъ баца, алъ да притомъ ни главе ни трупа нимало натрагъ незавраћа. Команда е: лево, десно, т. е. левомъ ногомъ, па десномъ, левомъ, па десномъ. Деца мораю толико едань одъ другогъ удалѣно стати, да неможе едань другогъ ногомъ доватити.

Исто овако иде *избацанѣ ногу напрагъ* али несавияюћи колена, нити при томъ избацаню трупа имъ главе напредъ пригинюћи, веѣъ све управо и круто држеѣи. И ово се ради на изменъ едномъ па другомъ ногомъ, а не све едномъ. Команда е као и озго. Деца раде докъ кое може, само нека е избацанѣ оштро.

Исто овако иде *избацанѣ ногу на страну у ребаръ*. И овде се држе колена круто, нога се баца у висъ што ко већма може, а на изменъ, лева па десна, лева па десна. Команда е као и озго.

5, *Ударанѣ ногомъ*. Нога се одъ землѣ дигне и у колену савие, привуче, као да се тимъ измане, пакъ се онда нагло опружи, тако изађе ударацъ. Ударати се може или напредъ или натрагъ, или на страну. При удараню напредъ дигне се и колено и бугъ мало у висъ а трупъ стои круто и узправо. При удараню натрагъ, мора се трупъ мало напредъ, а при удараню на страну мало на противну страну пригнути. И ово се чини на изменъ, левомъ па десномъ ногомъ. Команда е као и озго. Ударци ови, особито напредъ, нека се начине са опруженомъ стопомъ, (да се пета што већма може натрагъ завуче) неколико пута, пакъ онда неколико пута са привученомъ стопомъ, (да се прсти што већма могу напредъ къ голени савию, као да бы коме табанъ показивали)

6, *Боденѣ рукама низа се*. Стиснуте песнице привуку се до подъ пазуо, лева подъ лево, десна подъ десно, и одатле се оштро доле избаце опружени лактове. Ово се ради найпре на изменъ, левомъ па десномъ рукомъ, а после и оберучке уедаредъ. Команда е: лево, десно, лево десно, или еданъ, два, три и т. д. оно при ударцима на изменъ, ово при ударцима оберучке заедно.

7, *Боденѣ рукама подъ ноге*. Сви се разкораче, колена круто држећи, и пригну се напредъ, пакъ руке у лактовима савияюћи, привлачећи, као изманююћи, стиснутимъ песницама на изменъ, левомъ па десномъ, боду доле, као да муляю, или као да землю песницама набияю, ма да землѣ недоватаю. Команде нема. Сви раде, докъ ко може, и што брже ко може.

8, *Ударанѣ и боденѣ.* Ова е игра сповна изъ две; една е подъ 5, а друга подъ 10 у другомъ колу наведена. Десна рука удара съ десногъ рамена къ левомъ буту, и одма се одатле привуче къ десной сиси, пакъ одатле боде управо преда се; затимъ илъ повторава то исто, илъ ради то исто леза рука са свое опетъ стране; пакъ онда опетъ десна, и тако далѣ. Обое треба оштро да иде. Команда е: еданъ два, еданъ два; еданъ, значи ударацъ, а два, боденѣ.

9, *Коло съ рукама напредъ.* Десна рука дигне се са укруѣенимъ лактомъ и стиснутомъ песницомъ увисъ изнадъ главе, песница тако окренута, да нокти къ глави обрнути стое; одатле се спушта рука низъ трупъ напредъ до иза бутова, и у тай се махъ песница мало наполѣ изврне, и диже натрагъ као за леѣи цела рука у висъ, до изнадъ главе, пакъ одатле опетъ пада доле, и иде тако непрекидаюѣи у колу. При овомъ ваља пазити, да коло лепо и сасвимъ округло испада, а да трупъ сасвимъ укочено стои. Ово се може неколико реда чинити съ еднома рукомъ, и то баръ 10 пута; после исто толико пута съ другомъ рукомъ; а доцние после неке недѣ дана, кадъ су се сглавци у рамену мало навикли, може се и ваља оберучке уударедъ чинити.

Исто овако иде *коло нашрагъ*, алъ овде се руке пруже доле низа се, пакъ се одатле дижу напредъ у висъ до надъ главу, а одатле падаю натрагъ доле, до бута, одкудъ опетъ напредъ у висъ иду. Овде се при спуштаню натрагъ песница мало изврне. И ово се ради найпре еднома рукомъ баръ 10 пута, после толико пута съ другомъ, а доцние оберучке уударедъ.

10, *Дизанѣ и спуштанѣ на лакшовима прошиа ничице на земльи лежеѣи.* Сви легну на землю, ослонеѣъ се на длановe, претима напредъ пруженимъ, а по едну педаль илъ малко више шаку одъ шаке раз-

далеко: пакъ укруѣенимъ целимъ теломъ и коленима, а на ножне прсте осланяюћи се, на лактовима, попуштаюћи ихъ спуштаю до землѣ, да цела предня страна трупа целокупно као проштацъ землю мало додирне, а затимъ се опетъ целокупно одъ землѣ дижу, лактове опружаюћи, пакъ опетъ спуштаю и дижу, и раде то докъ ко може.

11, *Скакушанѣ на єдной нози*, другу ногу илъ скуплѣно и дигнуто предъ собомъ, или за собомъ у руци носећи, држећи є у врату стопе, са рукомъ оне исте стране, или съ рукомъ одъ противне стране, или недираюћи є рукомъ, или є опружено и са укруѣенимъ коленомъ предъ собомъ или за собомъ носећи, пакъ тако скакутаюћи или на месту, или до определѣне мете. Свака ова промена са ономъ другомъ дигнутомъ ногомъ чини за се по єдну обашка игру, дакле може ихъ се оволико играти: 1, Скаканѣ до мете на десной нози, леву ногу у левой руци за собомъ носећи: 2, то исто алъ леву ногу предъ собомъ држећи, 3, то исто, алъ леву ногу десномъ рукомъ за собомъ, 4, предъ собомъ носећи; 5, то исто, алъ леву ногу не придржаваюћи рукомъ, већъ є саму собомъ скуплѣно за собомъ носећи; 6, скуплѣно предъ собомъ; 7, опружено за собомъ; 8, опружено предъ собомъ као оно умануту носећи. Између ове сваке поєдине игре, долази іошъ по єдна, та иста, на левой нози, а десну одигнуто носећи. Іошъ се могу вештиимъ скакачима и мале препоне на стазу пометати, било да се запара, или да се штапићи илъ прутићи метну, преко кои се прескочити мора, да недодирнути остану.

12, Трчанѣ у надшецанѣ до определѣне мете, направце. Зарадн овогъ нуждно є определитн место съ ковгъ тркъ починѣ, и мету, до кое се трчати има. На определѣнъ знакъ почну сви уєдаредъ трчати, тр-

чећи несме еданъ другогъ сметати ни дирати, сви трче на праваць; мета несме бити една точка, него дугачка линия, зидъ илъ тараба. За подстицанѣ изложе се увекъ неколико награда, една найвећа, после неколико маньи, да ихъ добію они, кои крви до мете стигну. Награде могу бати илъ воће, илъ цветићи, илъ новчићи идт. идт. Трчанѣ е една одъ найкористнии игри за децу, само мора трчалиште чисто бити, не само безъ препона, него и безъ прашине.

Єдна рачунска игра.

Єданъ отацъ напише своіой деци оваку икону, и метне на ови 8 поля, свуда по 3 новч. тако, да се одъ свакогъ края, озго и оздо, спредъ и натрагъ 9 наброяти може, и обећа ономъ, ко погоди, али само 20 новч. тако наслагати, да ихъ опетъ и озго и оздо, и спредъ и съ натрагъ по 9 изађе, она 4 новч. што ту претеку, на даръ дати. Како су деца то учинила?

3	3	3
3		3
3	3	3

Кадъ су ово израдила, онда имъ дода, на она 24, новч. іошъ 4, да ихъ тако наслажу, да опетъ у свакомъ реду само по 9 буде, и обећа ономъ, ко то изради, сва 28 новч. поклонити. Како су то деца учинила?

Съ 25. бр. о. г. принуђени смо престати Школскій Листъ оной Господи шиляти, коя намъ за нѣга штогодъ дугую. — Зато дакле ако кои одъ те Господе реченій Листъ и у напредакъ имати жели, нека намъ се што пре пріяви, и доякошньи дугъ послати изволи.

Уредн. Шк. Листа.

Издаје Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 23. У Новоме Саду, 21. Юніа 1861. ГОД. IV.

Светый апостолъ и евангелистъ Іоаннъ Богословъ.

(Продуженъ.)

Кадъ є Іисусъ Христосъ последньій путъ у Єрусалимъ на праздни ъ Пасху полазећи предсказао своимъ ученицима, да ће онъ одъ првосвештеника' и књижевника' Юдейскихъ осуђенъ быти на смрть и преданъ незнабожцима, да га изплюю, изругаю, измуче и разапну на крстъ; тада є Іоаннъ съ братомъ и съ матеромъ тражио првенства у царству Божіемъ желећи да имъ Іисусъ Христосъ даде такову власть, да єданъ съ десне а другій съ леве стране до Њега седе у царству благодати. Ова неумѣстна молба смутила є и ожалостила друге ученике, кои почеше негодовати на оба ова брата. Но преблагій Спаситель по великомъ свомъ милосрдію исправи криво мнѣніе за влашћу чезнеће браће упутивши их̑ъ да пію ону чашу, кою ће Онъ испити, и да се крсте онимъ крштенѣмъ, коимъ се Онъ крсти. Ободривши тако надшу браћу, научио их̑ъ є Господъ, да се неотимаю за споляшњимъ властима и господствомъ, него да се надтичу у смирености и у служеню къ другима.

Ова наука Христова силно є дирнула срдце Іоаново, и принела є іоштъ за време земногъ живота Спасителѣвогъ обилне плодове.

У последнѣ дане живота Спасителѣвога просіяла є найвећа величина духа Іоановогъ. Њему и Петру поруку дае Іисусъ да приправе Пасху, и они се неодри-

чу тога посла. Вѣра Іоанова равна є была вѣри Петровой, али Іоаннъ превасходи Петра силномъ своіомъ любави ка Господу, сталнымъ постоянствомъ, и одважношћу у средъ найвећихъ опасностій. Када є Господъ одъ непріятеля ухваћенъ быо, сви се ученици разбегоше одъ страха, самъ се Іоаннъ наскоро охрабри и смѣло слѣдоваше за Господомъ у дворъ првосвештениковъ. И Петаръ иде за ньимъ, али се у часу опасности трипутъ одриче Христа, и затимъ одлази плачући и каюћи се свога греха. А Іоаннъ прати божественогъ страдалца на саму Голготу, и стои кодъ крста Нѣгова. Ту кодъ крста Христова, у часъ страданя и смрти Нѣгове, нико на свету небыяше већій и узвишенїи духомъ одъ Іоанна, окромъ само єдне матере Іисусове. Ту є Іоаннъ деломъ засведочио и доказао да може пити чашу Господа нашега Іисуса Христа, и да се може крстити крштенѣмъ нѣговымъ. После овога догађая не значи за Іоанна много ни сама претешка смрть мученичка. Быти кодъ крста господнѣгъ єстъ већій крстъ, него што є крстъ мученичкій.

Крѣпка и жива любавь Іоаннова ка Господу особито се обявила у ону зору кадъ є Господь изъ гроба ускрснуо. Іоаннъ є быо съ Петромъ пошао ка гробу, кадъ є предъ ньи изишла была Марія Магдалина, и казала имъ да нема на гробу камена. Обадва ученика похите ка гробу да се увере о томе што имъ се каза, али Іоаннъ похити брже, и доће пре до гроба, где види не само одвалѣный каменъ, него и мртвачке покрове. Докле є онъ тако замишлѣнъ кодъ гроба стаяо, приспе и Петаръ, и одма уће у гробъ. Но овай се видећи ризе мртвачке и сударъ*) само дивио немо-

*) Сударъ є марамица, коя є мртвацима на лице метана. Сада се зове у цркви сударъ или воздухъ онай покровацъ кои свештенинъ на леђима има кадъ частне даре носи. Тай сударъ меће се мртвомъ свештенику на лице у место покрова.

гући одма докучити, шта се то догодити морало, а напротивъ у души Іоанновой већъ в засіяла была свѣтлость Васкресенія. С' томъ светлошћу уђе и онъ у гробъ, и видѣ и вѣрова. Тако в любавь одкрила Іоанну найвећу тайну Васкресенія Христова и ясно се на нѣму самомъ испунила она истина, коіой в онъ после учио, а то в да онай, кои люби Бога, познае Нѣга. „Любмй знаетъ Бога.“ (I. Іоан. IV. 8.)

После Васкресенія свога неколико пута се явіо Іисусъ ученицима своима међу коима в было и Іоаннъ. Єдно одъ тыхъ явленія' особито в по Іоанна знаменито было, а то в оно, кадъ в Спаситель одрекавшегъ се Петра опетъ увео на апостолско достоянство и предсказао му, да ће у старости не само Юдеа него и язычнике на путъ спасенія наставляти, и да ће мученичкомъ смрћу на кресту прославити Бога. Томъ приликомъ Петаръ захтѣ знати за судбину Іоаннову, коегъ и онъ особито љубляше; но Іисусъ му на то одговори: „Аще хощѣ, да той пребываетъ дондеже пріидѣ, что къ тебѣ; ты по мнѣ гради.“ (Іоан. XXI. 22) Ове речи прославлѣнога Богочовѣка разумели су ученицы као да значе, да Іоаннъ никада умрети неће, али самъ Іоаннъ ніе ихъ тако разумевао, као шіо се то изъ слѣдующихъ нѣговыхъ речій види: „И не рече емѣ Іисусъ іако не умретъ: но аще хощѣ да той пребываетъ дондеже пріидѣ, что къ тебѣ;“ (23.) Доцніи животъ и смрть Іоаннова одкрива намъ явно, у комъ се смислу има разумети предсказаніе Христово. Нѣму в Господъ за награду особите сталности и постояне љубави, коју показа на Голготи, предсказао, да ће дуго на земльи живећи служити на утврђенѣ и распространенѣ стада Христова и да ће се природномъ смрћу и съ миромъ преселити у вѣчне обителъи. Кадъ Петаръ и сви остали апостоли мученичкомъ смрћу завршe свою службу, онда ће іошћъ Іоаннъ заостати у цркви Бо-

жіой на земльи и као живый сведокъ истине еванђелске чувати и хранити словесно стадо одъ лажныхъ пророка' и явныхъ гонителя све дотле, докъ зрно царства Божіегъ неузрасте у велико дрво, докъ царство Божіе међу люде недоће.

У десетый данъ после Вознесенія Христовогъ светый Апостолъ и дѣвственикъ Іоаннъ заедно са осталимъ ученицима Господньима и съ пречистомъ Богоматеромъ пребывао е на молитва у горньици (соби) сіонской, и сподобио се примити светога Духа, коимъ умудренъ и укрепљенъ покрай синовнѣ дужности према пречистой дѣви Маріи приповедао е онъ истину евангелску за нѣнога живота у Палестини и у пределима Мале Азіе, а по смрти нѣной у Риму, Патмосу и у Ефесу, где е мирно окончао свой светый и богоугодный животъ.

Прва апостолска радня Іоаннова описана е у дѣяніяма апостолскимъ. Онъ се као и други апостоли, с' почетка трудио у Палестини, и то понайвише заедно съ Петромъ. Съ ньиме е онъ подигао кодъ црквеныхъ врата' хромогъ; съ ньимъ заедно проповедао е Юдеима Началника жизни, кои васкресе изъ мртвыхъ, и сведочио е истину и предъ самимъ првосвештеницима и старешинама повинуюћи се већма Богу него людма. Њему и Петру быяше повѣрено одъ лика апостолскога да призову благодать светога Духа на Самаряне, кое е крстио быо Филипъ. У свима овымъ заедничкимъ дѣлима оставио намъ е Іоаннъ примеръ свете дружевности и сложне радње у заедници съ другима, али е међутымъ и у то време Іоаннъ и самъ у околини Єрусалимской евангелску светлость распростирао и приликомъ сабора апостолскогъ као столпъ Цркве дао е десницу Павлу и Варнави одобраваюћи имъ да могу проповедати евангеліе међу незнабожцима. (Гал. 2, 9)

Покрай тога испунявао е св. Іоаннъ синовнѣ ду-

жности према Божіой матери одъ самогъ оногъ часа кадъ му е вю, умирућій Спаситель препоручио, до блаженогъ Успенія вѣногъ. У Єрусалиму и садъ показую место и развалине одъ дома Іоанновогъ у комъ е преблагословена дѣва Марія живила и преставила се.

За извѣстно се невна, кадъ е Іоаннъ оставио Палестину, али се обично држи, да се то у седмомъ десетолѣтію после Христа, и текъ по смрти Божіе матере догодило. Толико се само види изъ прве послане Іоанновe, коя е наскоро предъ разореніемъ Єрусалима (около 70 год. после Хр.) писана, да е онъ тада не само Юдеима него и невнабожцима проповедао, слѣдователно кругъ вѣговога деланя веће се у то време и изванъ Палестине разпростирао.

Около оногъ времена кадъ су апостоли Петаръ и Павао у Риму мученичкій вѣнацъ примили, или мамо доцније дошао е Іоаннъ Богословъ у градъ Ефесъ и као единый у животу заоставшій самовидацъ величества и славе сына Божіега, светлио е изъ Ефеса не само Малой Азіи, него и свой цркви христовой. Св. Игнатій Богоносацъ было е ученикъ вѣговъ, па е после служио као епископъ цркве антіохійске; другій ученикъ Іохановъ Поликарпъ управляо е као епископъ ревностно црквомъ у Смирни, и воспитао многе ученике, између којихъ е было и св. Ириней, кои е пренео чисту вѣру у Галію (Француску) и тамо ю чакъ до свршетка другога столећа проповедао.

(Свршиће се.)

Шта имаю учителн чинити, да любавь дечіихъ родителя себи придобію?

Познато е, да, у обште узето, родителн свою децу воле као сами себе, или још више него сами себе;

заото свакій онай учитель, кои бы пристрастно, изъ когъ му драго уврока, едногъ ученика болѣ погледао него другога, кои би неправедно награде делио, кои би пристрасно своегъ одъ оног' одликовао, и кои би нечовечно, наемнички с' децомъ поступао, вређао бы имъ родителѣ њіове, а тымъ бы губио важностъ предъ њима, и навукао на себе презренѣ и мржню. Будући пакъ, да напредакъ школе много одъ родителя дечіихъ зависи, то ваља учитель да се постара како ће любовь њиову себи придобити, да му желю радо испуне, кадъ ихъ у овомъ ил' ономъ посаветује, кадъ имъ ово или оно добра ради деце њіове препоручи. Тако бы се свака породица у воспиталиште дечіе протурила, па небы оно кварила, што се у школи добіе.

Но како се та любавь задобити може? — С' отачкимъ старавѣмъ о деци њіовой, да напредую и теломъ и духомъ, да се вечбаю у лепомъ писаню и читаню, да се уче у религіи и моралитету, да сбираю си елементарна знања, коя су свакомъ нуждна и асновита, да се ките са свима врлинама, што ће ихъ за цело срећнима учинити. Поредъ тога учтиво обхођенѣ, христіянска смиреностъ и смерно предусретанѣ дечіихъ родителя задоби ће му любавь њіову, задоби ће му повереніе њіово. — М. Н.

Свето писмо.

У свима бедама и неволяма душевнимъ и телеснима, кадъ нисамь нигде помоћи ни утешења наћи могао, држао самь се св. писма. Само самь ту, а нигде више, налазио увекъ утешења и то предовољно. Као што се до познања Бога истине, и до праве вере безъ божіегъ слова доћи неможе, тако се неможе ни утешења ни мира нигде наћи, безъ тога слова; а плодъ е читаня тай, да сваки у вери и надежди ояча, и на-

учи, са свима делима и мислима, и целимъ животомъ своимъ на Бога се ослањати, и све што є комъ за тело и душу нуждно одъ нѣга очекивати; далѣ є іошъ и то добитакъ, когодъ се св. писма трвдо уздржи, сачува се одъ лажльиви наука и одъ лажльиве вере.

Слово є божие скупоцено благо, кое сва блаженства и овогъ и оногъ живота собомъ носи; и тако є богато, да се сваки, когодъ га зна, макаръ у найвећой невольи и сиротиньи био, са ньимъ радує, и небн га ни за кое благо дао; пре би волио светъ и животъ дати, и волио у смрти са ньимъ остати, него безъ нѣга на овомъ свету бити.

Само га читай са своимъ озбильности, не овлашно, не шале ради. Коя места неразумешъ, пређи ихъ съ почитанѣмъ; неизврѣи ихъ по твоіой вольи, нетумачи ихъ по начину неваляли люди, єръ у вѣму нема игре ни шале, него є све чисто озбилѣ, кое ište пoштованя. А читай га често, читай непрестано, и увекъ ћешъ исту ову утеху имати, као и први редъ, и іошъ више. Я самъ сваке године по двареду цело прочитавао, и знамъ свако местанце у нѣму, и држао самъ да ништа више нема, што би ми непознато било, или ми се подкрало, и опетъ самъ увекъ по нешто новогъ нашао, кое ме є све већма радовало и тешило.

Царь Константинъ.

(Єдна лекція изъ Историе.)

Константинъ бияше први римски царь, кои се год. 311, као покровитель христіанства показа. Каже се за нѣга, да є ратуюћи са суседнимъ кралѣвима єдно вече у логору стоећи, при заласку сунца на небу знакъ крста видио, и изнадъ нѣга надписъ „са овимъ ћешъ знакомъ победу одржати“ а идуће ютро приповедаше

онъ самъ свой санъ, што га ту ноћь имаћаше: да му є Христосъ Спаситель у сну дошао, у руци крстъ држећи, и да му є заповедио, да такавъ крстъ начини, и тай предъ войскомъ носити даде, пакъ ће победу одржати. Константинъ учини тако, и нѣгови войници, кои понайвише христяни бияше, борише се доиста са найвећимъ одушевлѣнѣмъ тако, да Константинъ победу одржи. Одъ то доба постаде онъ за навекъ приятель християна и чиняше овима све могућне любави и милости. Онъ издаде наредбе, с' коіомъ се дозволи християнима слобода вере, и закрати по язичнимъ црквама жртве приносити; іошъ изяви желю свою, да се сви нѣгови поданици язичне вере одреку и на християнство прећу, те нареди явно проповеданѣ христове науке, и подиже християне на прва и найвиша достоянства. Одъ тада настане за християне, кои досада свакояко гоњени беше, сасвимъ друго и сретније време; весело изаћоше они изъ таме; време горки гоњења престаде; царъ даде многе цркве сазидати, и преобрати многе язичне цркве у християнске. Християни што донде богослуженія своя криюћи и ноћу по лагумовима и шумама свршаваше, и по подрумима и гробницама свои мученика могоше садъ смело, на дану у явнимъ свечанимъ скупштинама свое славопеве Богу и спасителю своимъ приносити. Християнска вера и црква настаде одъ то доба царствуюћомъ, што свимъ изображенимъ светомъ овлада.

Зли и добри дани.

Често се люди туже, да є добри дана тако мало, а зли тако много, а мени се чини, да є та тужба сила реда неправедна. Кадъ би мы само увекъ добро гледали, и увекъ отворено срце држали, те сва-

ко добро што га сваки данъ одъ Бога имамо благодарно уживали, онда би и снаге довольно имали, вла она сносити, што намъ покадкадъ дођу. Али мы смо обично незадовольни, те тимъ и зле волѣ іошъ, а то є горе, него да би леньи и трули били; при томе се іошъ овой гньилости сувише подаемо, а сви добро знамо, да намъ сваки посао одъ часа лепше за рукомъ пође, чимъ живлѣ за ньимъ устанемо и нѣга мушкимъ срцемъ окупимо, пакъ чисто є непонятно, како може човекъ у леньости и гньилости веселѣ находити!

Найсигурнїє благо.

Єданъ мудри отацъ световаше непрестано свою децу макаръ што ал' валяно да изуче. На блага овогъ света, — говораше онъ, — на богатство, снагу и славу родителя нетреба се осланяти. За честъ, што є у кући своегъ отца имамо, неће нико ни да насъ запита, чимъ изъ тогъ места изађемо, и у туђину ступимо. Злато и сребро и остало богатство, што насъ одъ родителя остае, врло є несигурно; єданъ едини одъ крадљиваца може намъ га однети, и има неброено начина и случаева изгубити га или потрошити. Али наука и вештина, то є найсигурнии и никадъ неизцрпимъ изворъ блага. Ако ће вештакъ све иманѣ изгубити, опетъ немора очаявати, єръ му є у науци и вештини, кою му нико отети ни украсти неможе, довольно блага и богатства остало. Притомъ є сваки вештъ човекъ, гдегодъ дође свудъ радо примлѣнъ и поштованъ, и свима осталимъ предпосталѣнъ; а незналица и невештакъ, кои ничега валяно научио ние, неуме се никудъ ни окренути, ни свои га непоштую, нигде за нѣга немаре, и непитаю за ньимъ, іошъ га после презирати пођу и одъ себе одбияти, те онда у сиротиню и

сваку неволю падне. Іошъ децо моя! ништа тежега нема, него у богатству и изобилю одрастети и на то се научити, пакъ онда у сиротиню пасти, то найвећма боле.

У Дамашку роди се єдаредъ буна. Сви жителъи мораше оставити градъ, и кудъ кое у бели светъ утећи, те како умияше хлебомъ се ранити. Деца изъ найсиромашнии и найпростии кућа, кои кодъ свои родителя што то радити научише, могоше се у туђини хлебомъ ранити, іошъ многи одъ ньи доћоше на мания и већа достоянства и до саме владе; а деца изъ богатии кућа, што се само у висока достоянства и богатство свои родителя уздаше, а ништа сами за се ненаучише, мораше по свету просити, да се хлебомъ одране.

Єси л' радъ, да прави наслѣдникъ своегъ отца будешъ, а ты се потруди, да и мудрость и вештину свога отца себи присвоишъ; друкчие се може лако догодити, да ћешъ свое очинство ма колико велико било у часу изгубити, и онда навекъ го просиякъ остати.

Младый мученикъ.

Єданъ сиротанъ цриацъ робъ, коемъ текъ десетъ година бияше, слушаше єдаредъ придику некоегъ християнскогъ мисионара, и приволе се християнству. Господаръ нѣговъ, кои заклети непријатель мисионара бияше чувши то закрати му, да се нипошто више неусуди на придику ићи, еръ ће га дотле камцияма туђи дати, докъ подъ ньима неумре. Сирото ово дете, доће томъ запрекомъ у велику забуну, и у читаву борбу само собомъ; али му се християнске науке толико миле и свете видоше, да опетъ после на придику оде. Кадъ се дома врати, даде га немилостиви господаръ везати, и после грдне нагрде заповеди да му 25 кам-

ција ударе; а онда га са подсмевомъ запита: шта ти садъ науке помажу? „Даю ми снагу, одговори бедно дете, да овай бой стрпељиво сносимъ.“ Удрите му іошъ 25, викну свирепи господаръ, и онда га опетъ упита: шта ти садъ помажу? „Помажу ми мислити на правду отца нашегъ небеснога,“ одговори ово кукавно сироче. Удрите му іошъ 25, викне онай орятинъ изванъ себе одъ ярости, и крвнички на болове ове умируће жртве радујући се упита опетъ: шта ти садъ помажу? а овай малый мученикъ одговори: помажу ми, да се и за тебе отцу небесномъ и моме и твоме молимъ, — и ово рекавъ издану.

Мравъ.

Чудновата животиньица! у многоме е чели подобна животношћу и трудолюбиемъ, памети и слогомъ живота.

Єдна єдина мравља жена нанесе по 6000 яя, коя остали мрави са найвећомъ бригомъ чуваю, да имъ ни влага ни зима и врућина ненауди. Кадъ имъ кое несташно дете, ил' други кои случай мравинякъ разбаци, онъ да валя гледати шта раде. Прва имъ е брига та, яя та на сигурно место склонити, и онога се часа сви слегну, те ихъ на све стране разносе и скриваю, сваки по єдно устма узме и с' ньимъ бежи, да се мало часъ врати по друго, и треће, и тако далѣ, докъ се сва несклоне; сваки ти е тада у послу, па с' каквимъ страомъ и бригомъ.

Мрави су мударъ народъ. Франклинъ намъ приповеда слѣдующе о ньима, што е самъ своимъ очима гледао. Онъ имаћаше у єдномъ буџаку собномъ єданъ лонацъ меда. Гомила мрави наклати се на медъ, и потроше много. Мрави волию сладкиште негъ деца. Кадъ то

опази, узме лонацъ одандe, веже га са једнимъ јакимъконопцемъ, и обеси о једанъ клинъ, кои на средъ собногъ слемена стаяше тако, да лонацъ сасвимъ у воздуху висећи оста. Случайно се догодило, да в једанъ мравъ у лонцу заостао. Кадъ се и овай наситио, изађе наполе, али се у великомъ чуду наће, видећи да никудъ далѣ отићи неможе. Дуго се онъ врташе с' поля, све по дну лонца унаоколо трчећи, али узгудъ, землѣ се никако докопати немога. Найпосле после дугогъ свакоякогъ кушаня погоди путъ, по конопцу, о коемъ лонацъ висаше, узпужа се брже болѣ до слемена, пакъ онда слеменомъ на дуваръ, и дуваромъ доле сиће и оде. Али непроће за тимъ ни неколико часа, ето ихъ доће читава войска, са једнимъ воћомъ, и онимъ истимъ трагомъ кудъ в онай сишао, пођу узъ дуваръ на слеме: и по конопцу у лонацъ уће, те наставе часть и краћу, кое дотле чињаше, докъ савъ медъ неповдоше; а одма се тако удесише, да једни с' једне стране конопца једанъ за другимъ у лонацъ силазаше, а други с' друге стране конопца, све једанъ за другимъ као поворка узъ лонацъ въ слемену, и одатле далѣ силазаше и односише, кое читавъ данъ траше.

Једна физикална игра.

Начиниши да стрмоглавъ окренушъ лонацъ воду изъ чиние у висъ одвуче. Узми повећи лонацъ, найболѣ би било стакленъ; успи у њега до полакъ воде; изли ту воду у једну празну чинию; сажежи повише папира, 2 или 3 листа, и придржи изподъ тога стрмоглавъ окренутогъ лонца, да пламенъ у нутра улази, а држи лонацъ близу изнадъ те воде, да га можешъ брзо, пре негъ што ће папиръ догорети, тако стрмоглавце у воду турити; и тогъ ће часа готово сва вода изъ

чиние у лонацъ уђи тако, да е у чинии готово нимало остати неће.

Ова игра спада у науку о тиску воздуха.

Како бива то? ватра воздухъ разшинѣ, и изтера га изъ лонца, у лонцу неостане ништа, зато вода изъ чиние тискомъ споляшнѣгъ воздуха мора у лонацъ да уђе.

Исто овако бива ваденѣ воде изъ вина и пр. изъ бурета или изъ лонца на натегачу. Воздух изъ заденуте у воду натегаче извуче се, и тиска воздуха утера воду или вино и пр. у ню. Безъ ове тиске нису кадре ни найснажние прса, ни едне кашце у натегачу навуђи.

Исто тако можешъ, изъ горе поменуте чиние у воду спустенъ прстенъ пристима извадити, а да прсте у воду незабагљавашъ. Ко ти неверује, обклади се са њимъ, да ти поклони пристенъ, ако то учинишъ; пакъ онда лонацъ онако съ ватромъ спремљенъ тури у воду, да попие воду, и извади прстенъ.

Єдна рачунска задаћа.

Єдна мати подели међу свое трое деце єдну гомилу ябука тако, да найстарији А. половину те гомиле и іошъ полу одъ єдне ябуке добие, средњи Б. добие половину одъ остатка гомиле, и іошъ половину одъ єдне ябуке, а наймлађи добие остало, а то су четири целе ябуке. При овой деоби ние ни єдна ябука разсечена била. Како е то могућно? колико е ябука свега било? и колико е ябука добио А а колико Б?

Ово се може на два различита начина израчунати.

Сакриванѣ.

(Єдна игра за децу у полю).

Овде се игра ньи неколико. Сви окромъ єдногъ стану на кое скривено место, и причекаю мало, докъ се онай єданъ гдегодъ сакрие. Сви онда изаѣу и траже га, и чимъ га ко опази, одма яви свима, и сви беже до опредѣлнѣ мете; а онъ вия, коегъ мисли, да ѣе моћи стићи, и гди га є стигао, мора онай стати, да га овай узяши, пакъ да га онай до мете на леѣи однесе; и онда се крие други, кои є на реду, и кои се редъ одма с' почетка нареди.

ГГ. Приложници на „фондъ Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32-1.

Г. Іосифъ Іоановићъ изъ Вршца 2. фор.

Г. Никифоръ Боичићъ изъ Ковиля за пок. Игнята Руса 75. новч.

Изъ Мохола.

ГГ. Григорие Ковачићъ парохъ и мѣстн. учил. управитель 1 фор., Георгій Груићъ парохъ 1 фор., Стефанъ Сичь, бел. (римокат.) 1 фор., Урошъ Нинићъ ѣаконъ и учит. 2 фор., Милошъ Ћурчићъ учит. 2. фор., Стефанъ Матићъ касиръ 1 фор., Драгутинъ Шевићъ арендаторъ 2, фор., Леополдъ Фишеръ арендаторъ 1 фор., Светозаръ Радоничъ трговацъ 1 фор., Іованъ Ковачићъ трг. 50 н., Іоанъ Настасићъ трг. 20 н., Григорие Цвеићъ касиръ 40 н., Христина Милићъ 20 н., Іосифъ Гавриловићъ црквн. туторъ 1 фор., Арсение Станишићъ туторъ 1 фор., Симеонъ Пеићъ туторъ 40 н., Прокопие Субићъ 1 ф., Георгие Врбашки 1 фор., Драгутинъ Каракашевићъ економъ 1 фор., Іованъ Радоничъ економъ 1 фор., Любомиръ Каракашевићъ столяръ 1 фор., Іованъ Недељковићъ 1 фор., Стефанъ Моховићъ ковачъ 1 фор., Божидаръ Каракашевићъ економъ 1 фор., Ђорђе Трифуновъ 1 фор., Груя Радулашки 1 фор., Михаилъ Радулашки 1 фор., Григори Радулашки 1 фор., Аронъ Удовички 1 фор., Несторъ Стани-

шићъ 1 ф., Мирко Лолинъ 1 ф., Никола Лолинъ 1 ф. 60 н. Димитрие Настасићъ обућаръ 1 фор., Леса Ђоришъ 80 н., Драгойло Радулашки 40 н., Іосифъ Божићъ 50 н., Мита Поповићъ 80 н., Миланъ Поповићъ 30 н., Давидъ Ђурчићъ 50 н., Урошъ Матићъ 40 н., Гаврилъ Матићъ 40 н., Янко Ђоришъ 40 н., Крста Живковъ 80 нов., Іованъ Ђурчићъ Кроячъ 40 н., Манойло Якшићъ 60 н., Маргита Угринова 60 н., Михаилъ Конѣвићъ 40 н.,Аџко Живићъ 40 н., Мата Матићъ 80 н., Нинко Ђоришъ 80 н., Игнятъ Марковићъ 40 н., Груя Матићъ 40 н. Моя Радулашки 40., Елена Пенћа 40 н., Неца Сегединацъ 40 н., Григорие Матићъ 60 н., Баба Удовички 40 н., Петаръ Раушки 40., Нића Малеташки 80 н., Панта Матићъ 40 н., Яша Удовички 40 н., Іоса Матићъ 40 н., Самоило Матићъ 40 н., Моя Сегединацъ 40 н., Янко Сегединацъ 40., Урошъ Ђоришъ 80 н., Іоаннъ Матићъ 40 н., Михаилъ Алабурски 40 н., Григорие Удовички 40 н., Трифунъ Марићъ 40 н., Ефтимие Алабурски 40 н., Богданъ Конѣвићъ 40 н., Георгие Ракићъ 50 н., Лазаръ Моротвански 40 н., Стефанъ Каракашевићъ 30 н., Яша Каракашевићъ 40 н., Марко Ђоришъ 80 н., Максимъ Кардарски 60 н., Іоаннъ Винцаръ 40 н., Петаръ Каракашевићъ 1 ф. 20 н., Груя Ђоришъ 80 н., Радивой Ђоришъ 80 н., Милошъ Поповићъ 40 н., Іоаннъ Живковъ 40 н., Новакъ Милошевъ 1 фор., Василій Ковачевићъ 40 н., Новакъ Поповићъ 30 н., Димитрие Глуваковъ кроячъ 40 н., Катарина Лолина 80 н., Петаръ Ракићъ 80 н., Гаврилъ Вулетићъ 50 н., Елена Епурска 40 н., Ека Милићъ 40 н., Михаилъ Пенћъ 80 н., Коста Живићъ 40 нов., — ученици II. разреда: Михаилъ Лолинъ 10 н. Стефанъ Ђурчићъ 10 н., више родолюба и родолюкиня у Молу приложише у скупу 7 фор. 50 новч.

Изъ Шида.

ГГ. Любомиръ Момировићъ трг. 3 ф., Петаръ Цвенићъ трг 1 ф., Мита Орешковићъ угоститель 5 фо., Петаръ Мауковићъ (Коички) трг. 2 ф., Іованъ Форишковићъ сапунџия 1 ф., Іованъ Мауковићъ бел. 2 ф., Ђока Михайловићъ пиваръ 2 ф., Криста Мауковићъ поштаръ 1 ф.. Мих. Ђорђевићъ лекаръ 2 ф., Іов. Юришићъ трг. 1 ф., Петаръ Коички абација 50 новч., Божа Пријићъ трг. 1 ф., Светозаръ Шумановићъ трг. 2 ф., Игнятъ Симуновићъ шеширџия 1 ф., Янко Николићъ 20 н., Еремия Доброутровићъ посластичаръ 50 н., Давидъ Недељковићъ абац. 50 н., Божидаръ Грчићъ чарап. 50 н., Исакъ Симеоновићъ абац. 20 н., Аца Шумановићъ трг 1 ф., Іов. Не-

дельковићъ трг. 1 ф., Лука Тубићъ ћурч 50 н., Ђорђе Симуновићъ трг., 1 ф., Никола Крсмановићъ чарубџија 1 ф., —

Обзнана.

Са више страна пытаю насъ, може л' се добити „Школскій Листъ, одъ почетка нѣговогъ излазења па до данасъ; зато слѣдующимъ являмо, како смо у стању са шк. листомъ служити:

За 1858. год. могу се сви броеви са насловомъ и садржаемъ у едно везани добити за 1 фор. а. вр. поедини пакъ броеви (осимъ 1-огъ кои немамо,) по 12. нов. —

За 1859. г. све 4 четврти са насловомъ и садржаемъ заедно везане стое 4 фор. а. в. — Поособце пакъ I. четврть везана стои 1 фор. а. вр. — II. четврть за себе не може се добити.— III. четврть 1 фор. а. вр. а такође и IV. четврть за себе 1 ф. а. вр.— III. и IV. четв. заедно везане 2 фор. а вр. Поедини пакъ броеви, (изузимаюћи 3. 12. 15. 16. 18. 27. 28. и 46. кое немамо,) по 12. н.

За 1860. г. све 4 четв. са насловомъ и садржаемъ заедно свезане 4 фор. а. вр. — I четврть за себе не може се добити. — II четврть за себе 1 фор. — III. четврть такође за себе 1 фор. — IV. четв. по особце неможе се добыти. него III. и IV. заедно за 2 фор. а. вр. Поедини пакъ броеви, (изузевши 2. 22. 34, и 41. кое немамо) по 12. новч. Ради порука молимо да се сваки управо на насъ обрати. — На 10 плаћеныхъ ексем., дође ће по єданъ (кои се заиште) на даръ.

Уредништво Шк. Листа.

НАРОДНА ШКОЛА.

чланци изъ Србскога Дневника год. 1860 и 1861., препечатани су, и могу се башка добити по 50 новч. а. вр. Сувишно ће бити доказивати и важностъ предмета, о коемъ говоръ, и валяность дѣла, у коемъ е предметъ овай претресанъ на онаказъ начинъ, съ онакимъ познаванѣмъ ствари и онаковимъ одушевлѣнѣмъ за напредакъ свестручне народне просвете, каквомъ е редко пара наћи у школской литератури ма коегъ народа. Обштинама нашима и свима кои утицаю имаю у дѣла наши, као и свима приятельима народногъ напредка препоручуемо ово дѣло, да га набаве, и да се њиме користе, колико више могу. Наручбине съ новцима шилю се на уредништво Србскогъ Дневника.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири брои. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 24. У Новоме Саду, 28. Юнія 1861. ГОД. IV.

Светый апостолъ и евангелистъ Іоаннъ Богословъ.

(Свршетакъ.)

У средъ апостолскихъ трудова о утврђеню и разпростираню вере Христове, позванъ буде Іоаннъ у Римъ предъ лице царево. Крволочный Домитіянъ мученъ савешћу за млога своя безакона дела, сматрао е у кроткимъ и незлобивымъ христіянима свое душмане и съ тога е наумио ньи гонити. У той намери, а може быти и изъ любопитства заповеди онъ да се Іоаннъ као единый самовидацъ распетога Іисуса у Римъ предъ нѣга доведе. Пораженъ тврдомъ вѣромъ и одважношћу светога старца, осуди га на муку, коіой пара нема; да га бацити у кључало улѣ. Но узалудна беше сва ярость мучителѣва, узалудно сво напрезанѣ нѣгови слугу, кои се надметаху да Іоанну досаде. Жестокій огань остане безъ снаге, а кипеће улѣ уподобисе животворной роси, и светый Апостолъ остане невредимъ.*)

После тога посланъ буде Іоаннъ у заточение на островъ Патмосъ кои се налази на средземномъ мору близу мале Азіе.

Бавленѣ Апостолово на острову Патмосу, уподоблявало га е првомъ наставнику нѣговомъ Іоанну Крестителю. Патмосъ е едно одъ найдивльихъ и найпустіихъ места на земльи, пунъ каменитыхъ надъ моремъ висећихъ стѣна и мрачныхъ пештера, али е ово

*) Tertulian. de praescr. cap. 36.

место было за остарѣлога Іоанна тихо пристаниште, у коме се онъ мислима узносно къ своме возлюблѣномъ учителю и Господу.

У єданъ недельный данъ, кадъ се Іоаннъ съ веромъ и любави молио господу Ісусу, яви му се самъ Господь у свой слави своіой и одкріе му будућу судбу како помѣстныхъ Мало-азійскихъ црквій, тако и целе свое по свима краєвима землъ распростртя се имаюће цркве. Плодомъ овогъ явленія Спасителѣвогъ было є Апокалипсисъ или тайно откровеніе Св. Іоанна. Жительи острова Патмоса показую и садъ место, где се по преданію сынъ божій явио Іоанну и где є написанъ Апокалипсисъ.

Божіи човекъ где се годъ бави, свагдѣ распростире утѣшенѣ и радость. Са светымъ Іоанномъ было є на острову Патмосу више заточника. Апостолъ є ове тѣшио, болне између ньи изцѣльивао, обучавао ихъ у вери и приводио къ светоме крштеню. Не далеко одъ оне пештере где є по преданію было написанъ Апокалипсисъ, жительи Патмоса показую каменито купатило, у комъ є апостолъ крштавао ове, кои се обратише у веру Христову.*)

Напоследку судъ Божій постиге Домитіяна; онъ буде убіенъ 96-те године после Христа, а послѣдникъ нѣговъ царъ Нерва (у нашимъ славенскимъ кньигама назива се *Неруй*) даде христіянима миръ и слободу, коіомъ ползуюћи се Св. Іоаннъ поврати се у Ефесъ.

Повратакъ св: Іоанна у Ефесъ догодио се у време мученичке смрти првога епископа Ефескогъ Тимотея, коя се догодила год. 97 после Христа. Епископи Малоазійски умоле св. Іоанна, као единогъ іоштъ у животу заоставшегъ апостола Христова, да имъ науку Христову, кою є дотле речима проповедао, спише за

*) Види: Норова путешествие къ семи малоазискимъ церквамъ.

сведочанство истине противу лажныхъ учителя. Св. Іоаннъ пристане на молбу њихову; онъ є дотле већъ прочитао био сва три Евангелія, коя су списали били Матеј, Марко и Лука, и одобраваюћи све што су они написали, науми у своме Евангелію само оно изъ живота Спасителевогъ написати, што су они изоставили били. Пре него што бы великомъ овомъ дѣлу приступио, по обичаю апостолске цркве, нареди свеобштый постъ и молитву, даваюћи у томе красанъ примеръ свима, кои се желе трудити у славу Божію и съ благословомъ божіимъ. Благочастіе Іоаново было є обилно награђено. Духъ божіи узвисио є духъ његовъ до недоступне висине богопознаваня. Іоаннъ є написао у евангелію науку о превѣчномъ роѣеню сына божіегъ; о роѣеню христіяна водомъ и духомъ; о почитованю Бога духомъ и истиномъ; о воскресенію мртвыхъ и саобштио намъ є последню беседу христову, коя є управо заветъ Христовъ преданый ученицима после тайне вечере на горници Сіонской. За све то украсила є света црква овога евангелиста именемъ, првога Богослова. У ово време написао є Іоаннъ своя два последня посланія, у конма онъ себе старцемъ назива, одъ куда се види, да є већъ врло старъ быти морао; но при свемъ томъ є онъ неуморно обилазио цркве кое подъ његовомъ управомъ стаяху, проповедаюћи слово божіе и утврђуюћи чеда цркве у вери и у добродѣтельнима.

Преданіе сачувало намъ є єданъ примеръ изъ старачкихъ дана живота Іановогъ, изъ когъ се примера види његова велика ревность около исправляня оныхъ кои са пута правогъ заблудише.

Єданпутъ опази Іоаннъ приликомъ апостолске своє посѣте у обштини некой єдногъ младића кои му се учини да има лепе душевне дарове. Іоаннъ га возлюби и рекне мѣстномъ епископу: „Препоручуемъ ти о-

вога младића да пазишъ на нѣга и мећемъ ти на срдце спасеніе душе нѣгове.“ Младићъ овай буде обученъ у вери христовой, прими св. крштенѣ, и нѣко време живио е као што христіянину приличи, али се после помеша са невалялымъ друштвомъ, те падне у свакояка зла дѣла, докъ се напоследку не одметне у разбойнике и постане ньиховымъ поглаваромъ. После дужегъ времена посѣти св. Іоаннъ опетъ ону обштину, у коіой е познао младића тогъ, и запита епископа: „Гдѣ е онай младићъ, што самъ ти га пре неколико година повѣрио?“ Епископъ дубоко уздане и рекне: Младићъ е тай умръо? „Како то, коіомъ е смрћу умръо? упыта Іоаннъ? „Умро е Богу, постао е злочинацъ и садъ е предводитель разбойничке чете“ — плачући одговори епископъ. Іоаннъ чувши то разжалили се, што е младићъ тай тако страшно заблудио и необзираюћи се на свое старе године отиде у гору да потражи заблућеногъ младића. Стража разбойничка ухвати га и одведе предъ свога четовођу. Несрећный младићъ познавши евангелиста смути се одъ стида и нагне бегати. Но светый Іоаннъ му съ отачкомъ любави рекне: „Сыне мой, зашто бѣжишъ одъ твоега отца коі е старъ и безъ оружія. Небой се іоштъ е надежде за твое спасеніе. Ако се покаешъ, то ти стои отворенъ путъ къ Богу и греси твои опростиће ти се. Я ћу се за тебе радо предъ Христомъ молити, и саму ћу смрть за твою кривицу радо претрпити, као што е Господь нашъ за све насъ смрть претрпио. Само се врати на правый путъ. Вѣруй ми да ме е самъ Христосъ къ теби послао! „Младићъ се на ове речи заустави, баци одъ себе оружіе и признавши грехе своє, стане молити за опроштенѣ. Апостолъ га одведе у цркву, и покаже га као примеръ истинитога каяня цѣлой обштини. Тако е тврда вѣра и непоколе-

бима любавь Св. Іоанна каюћегъ се грешника на путъ спасенія обратила.

Кадъ е св. Іоаннъ већъ тако остарио было, да ніе могао ићи, онда су га ученицы у цркву носили. У томе станю у место проповеди и савета говорио е онъ непрестано само ове речи: „Чеда моя, любите другъ друга!“ Кадъ га е єданъ одъ нѣговыхъ ученика запытао, зашто све то те то говори: тада му старацъ рекне: „За то што е то заповѣдь господня и доста е ако ню саму, како валя, испунявамо.“

У колико е тѣлесна снага Іоанова старошћу малаксавала, у толико се силніе показивала у нѣму сила Божія. Єданпутъ е воскресио онъ у Ефесу некотъ мртваца; другійпутъ опетъ испио е отровъ а ніе се отровао.

Тако е речма, писаніямa, и примеромъ и чудесима чувао Іоаннъ цркву божію до конца првога столећа после Христа. Осетивши свое преселенѣ съ овога света дао е онъ себи ископати гробницу, и увевши опроштай одъ своихъ ученика легао е у ню. Светый животъ нѣговъ на земльи угасио се тако тихо, да се за дуго чувало о нѣму у цркви то мнѣніе, да е онъ као Енохъ и Илія управо у вѣчность пренешенъ. Изъ гроба Іановогъ извлазио е дуго времена цѣлителный нѣкій прахъ кое чудо света црква 8-огъ Мая спомине. А споменъ смрти нѣгове држи се 26-огъ Септембра. На икони св. Іоанна евангелиста изображава се орао у небо гледећій; ерь као што орао у сунце слободно гледи, тако е св. Іоаннъ богословъ божество Іисуса Христа найясніе сматрао и описао.

Н. Ђ. В.

Учитель у цркви.

Іисусъ се Христосъ звао учитель. Онъ осимъ што е учио люде, био е примеръ сваке добродетельи и скромности. Тако и данашньи народный учитель, осимъ што децу учи у школи, треба да е образъ и примеръ сваке скромности, у свако време и на свакомъ месту, особито у цркви. Тако ако ће се сви люди кои су за певницомъ или по другимъ столовима у цркви разговарати; као што е то ушло у обичай, особыто по варошима, учитель не треба ни съ кичъ да се разговара; и ако ће сви люди по столовима седити, учитель — осимъ какве велике немоћи и слабости, — треба да стои, и то о *вечерню* и ютреню кадъ самъ пои, на средъ певнице, а о литургіи кадъ деца пою, близу њихъ. — Макаръ ко и макаръ зашто у олтаръ улазио и излазио, учитель и ђаци у време богослуженія тамо немаю посла. Свештеносци нека се обуку у школи, и предъ богослуженіемъ нека узму изъ олтара чираке и рипиде, а после богослуженія нека оставе у олтаръ свое ствари и некъ се свуку. Само о ютреню кадъ деца одъ куће управо у цркву долазе, могу се и мораю се у олтару обући, иначе никадъ, (и само е онай ђакъ, кои ће апостолъ читати, и где е обичай да свештеника пре и после апостола у руку полюби, мора ући у олтаръ да се сбуче и свуче и свештеника у руку полюби а такође и онай ђакъ, кои ће изнети и унети налонь,) иначе нико.

При богослуженію учитель мора пазити: а., на оно *што самъ пои*, б., на оно *што деца пою*, в., на *свештеносце*, и г., на *поредакъ остале мале деце* коя не пою.

Учитель треба да зна црквеный типикъ у прсте, еръ учитель као слабъ типичаръ, ако ће иначе како

добаръ и валянъ учитель быти, многе ће невгоде и непріятности искусити. Но и као добаръ типичаръ несме се на свое знанѣ ослонити, него треба да се управля онако, како служећій свештеникъ или како Настоятель хоће. — Гди е настоятель едаредъ за свагда наредио, каквогъ типичногъ правца валя се држати, ту е за вештогъ у типику учителя врло лако, а гди Настоятель хоће садъ *дуже* садъ на *краће*, садъ *брже* садъ *лавше* да се пои, ту е нуждно да онъ то учителю іештъ напредъ каже; а гди онъ неће да каже, онде треба учитель да га запыта, и то пре богослуженія, єръ е врло гадно у време богослуженія свакій часъ да се учитель у певници окреће и пыта, како ће и шта ће поятн; или гди е Настоятель укупно и служећій свакій часъ у олтаръ трчкарати и запиткивати га. — Гди е пакъ више свештеника, па єданъ бы хтео овако, другій онако, ту нека се држи учитель найстаріега, или служећегъ; како околность ште. — При пѣнію нека учитель приправи изъ свію књига оно што му поятн треба и нека књиге отвори: да му е све готово и на руци кадъ му што треба. Ружно е видити, кадъ се учитель за певницомъ сагнѣ, па садъ єдну књигу тражи, садъ другу, садъ трећу и т. д. и нашавши ихъ, онда текъ превріе е тамо амо и тражи оно што му поятн треба. И онда кадъ мора и онн листъ у књизи да превріе, то тако тихо нека учини да се скоро а не осети или опази; особито мора бытн предострожанъ да књиге свећомъ не капље. Ко при читанію или пояію књигу капље то е знакъ да е слабъ *чтецъ и певацъ*.* — Ако бы се какавъ странный гостъ понудио да пои, учитель съ найвећомъ услужношћу треба да

*) Признати морамо, да садъ лецедери тако гадно воштане свеће праве, да е тешко књиге одъ капанія свеће сачувати, єръ врло смрде, па мора човекъ све главу одъ њихъ да окреће, ал' опетъ добаръ и вештъ чтецъ и певацъ могу ихъ сачувати.

му уступи, и ако нема никога за другомъ певницомъ, учитель нека тамо пређе и съ гостомъ пои. А ако кои ондашньи граћанинъ или селянинъ зна да пои, и радо и лепо пои, учитель неки га и самъ свагда понуди. — Гди е учитель самъ и нема никога за другомъ певницомъ, ту обычно свештеникъ на другой страни помогне учителю, алъ гди свештеникъ неможе или неће, ту мора свакояко учитель све самъ пояти.*) — Алъ да бы себи одлакшао, то нека све оно, што се обично сваке неделѣ и праздника пои, децу научи, па нека она то пою, ако ће и на едной страни: а оно што се едаредъ или редко преко године пои, то нека самъ пои, алъ нека увекъ приправи двое трое деце, да му могу помоћи, докъ онъ одане.

Кадъ пакъ деца пою, онда учитель стане управо кодъ ньихъ, и на ектевія онако исто пази као и оно дете ков починѣ, еръ се може догодити да се дете заборави или се што забуни, и зато учитель мора быти на опрези да се што не погреши. А ако су гди деца мала и за починянѣ пѣнія неспособна, онде нека самъ учитель починѣ, а деца некъ му помажу: а са свимъ мала деца нека ћуте. Ако бы пакъ гдигодъ дечаци или люди своимъ гласомъ у цркви преотели учителѣво или ћачко пѣніе, онда учитель и ћаци нека се мало гласомъ стишаю, докъ люди тай текстъ не истераю, па онда нека наставе далѣ; еръ ако люди, особыто дечаци нагну на едну страну, а учитель или ћаци на другу, онда неваля; учитель съ ћаци нека попусти.

Или докъ учитель самъ пои или докъ деца пою, учитель мора мотрити и на свештеносце, да право и еднако држе чираке и рипиде, да свеће у обично вре-

*) У таквомъ случаю найгоре е за учителя о великимъ праздницима, кадъ се много народа у цркву скупи, па ихъ свештеникъ мироноше, а учитель мора самъ „канонъ“ да пои.

ме запале или угасе, да чираке дигну и спусте кадъ треба, и да при *входовима* што непогреше. Кадъ треба свеће палити или гасити, како и у каквомъ реду треба при *входовима* ићи, ние свудъ еднакъ обичай, него овде овако, онде овако; ал' учитель те обичае не сме кварити, него ако што боље и лепше зна, нека яви настоятелю, па ако онъ то допусти, онда нека учитель тай свой новъ начинъ уведе. Учитель и на то павыти мора, да деца фарбу съ држала одъ чирака или рипида не изгребу.

Осимъ тога, да треба учитель и на сву осталу децу у цркви да пази по себи се разуме. Деца се несмеду на певницу наслаяти, нити с шарати или новтима гребсти. — У цркви деца не стое онако еданъ до другогъ као што у школи седе, него певци за себе а остали са равнымъ себи у величини. Већи натрагъ а све маньи и маньи напредъ, или обратно како е гди обичай. — Особыто мора учитель на малу децу удиль пазити, да ние коме позлило ил' да ние кое озебло; ер мала деца често у таковомъ случаю незнаду да се спомогну, па се може и саблазнь каква у цркви догодити.

Онде гди ђаци мораю помагати звонару да звони, и за туторомъ да носе тасъ, треба учитель іошъ у школи да нареди, кои ће звонити, и кои ће носити тасъ, да се после у цркви деца неграбе и неправе немиръ.*) Агди башъ самъ учитель препар. тасъ носити мора, као што су по заповести верховн. шк. надзирателя г. Евг.одъ Ђурковићъ носити морали, ту особито мора учитель дечицу у ектению извештити, да небы што погрешила, докъ онъ тасъ носи. — Где ђакона

*) Има места гди учитель и звонити мора, ал' то само очи неделъ и праздника о вечерню. — Ово е многима учительима противно, ал' нека помисле да е звоненъ гимнастично упражнение и служи имъ за здравлъ, па некъ имъ ние ни то криво.

нема ту учитель причеснике брише, а где има ђаконъ, ал' другогъ свештеника нема, ту ђаконъ причеснике брише, а учитель имъ анафору дае.

Примери мученичке смрти.

За владе римскогъ цара Траяна падоше многи найкрасниј учитељи христијанства жртвомъ гоненја. Између свихъ бијаше и старацъ Игнатије, владика антиохиски. Обтуженъ за христијанина, неодрече се овај свети отацъ свое вере, него позванъ предъ судъ рече, да остае у њој, и зато га осудише, да на увеселенје јавичнога дивљимъ звероврма баченъ буде, да га растргну. Смирени старацъ прими гласъ овај мирно, и његове последње речи биху: Ја самъ шеница врло мога Спасителя, кое мораю зуби дивљи зверова смрвити, да се текъ онда види, да е чисто и право.

Исто тако бијаше и 120-годишни Симеонъ владика ерусалимски, найпре свакојако мученъ и после разапетъ.

Подъ владомъ цара Марка Аурела бијаше мученикъ Јустинъ посеченъ и владика Поликарпъ сажеженъ. Овомъ обећаваше, да ће му све опростити, ако се Христа одрече, а онъ имъ одговори: Ја служимъ Христу ево већъ 86 година, и онъ ме е чувао, те целогъ века свогъ никоегъ зла дочекао нисамъ, како би се могао садъ подъ старост могъ Спасителя одрећи."

На то повика луда светина: „То е отацъ христијана, и разоритель наши Богова, у ватру съ њимъ." А кадъ му и судије съ ватромъ претише, одговори имъ: „Ви ми претите съ ватромъ, што ће у једномъ часу пређи и угасити се, а несећате се на вечиту ватру су-

да божиегъ, коя в свима злимъ и невалялимъ наређена“ — и молећи се ясно Богу попе се на гариште, и умре.

Санъ и смрть.

(Една парамития.)

Као два рођена брата загрлѣни ходаше, Анђео сна и Анђео смрти по земльи. Доће вече. Обоица остану на едномъ брдашцу, не далеко одъ людски станова. Свуда около ньи бияше тишина. Ћутећи по своіой нарави, седоше ова оба Анђела еданъ поредъ другогъ, еданъ другомъ у загрляю. Наступи ноћь. Садъ устаде Анђео сна, и просу своіомъ лакомъ рукомъ сневе на землю. Вечерньи ветриће разнесоше ихъ на све стране до последньи колебица уморени ратара, и слађакъ санъ увати све, одъ стараца, што на штапу ходе, до одойчади у колевкама; болници заборавише на свое болове, тужни и сиђени на свое яде и тугу, сиромаси на свою сиротиню.

После овако окончаногъ посла посади се опетъ Анђео сна низъ брата своегъ, и у оной нѣговой невиности рече: Кадъ зора сване, и опетъ се сви пробуде, онда ће видити люди, да самъ имъ приятель и добротворъ. Може ли веће радости бити, него невиђено благо творити! Има ли кога сретниегъ одъ насъ невидими посланика отца небесногъ, и има ли лепшега звања на свету одъ нашега!

Нѣга погледа Анђео смрти са ожалошћенимъ погледомъ, и сузе одъ лица просувши уздаву: Кадъ ћу я дочекати, да и мене люди за свога приятеля и добротвора признаю. Али мене сви за непријателя држе,

и за душманина своѓъ, ма да ихъ я одъ найвећи зала спасавамъ.

На то му одговори Анђео сна: неплачи брате на незнале људе. Ни еднога здрава и живота на земльи кадра ты са землѣ неодводишъ, већъ само оне, кои своимъ раскваревимъ телеснимъ алатима нису више кадри ту живота видити, и кои би найсужнии патници били, кадъ ихъ ты неби спашавао. Само незнали дакле на тебе вичу, а сви добри ће и тебе после устанка одъ твогъ одмора као своѓъ іошъ већегъ приятеля и добротвора видити, и благодарно тебе благосиляти; та ми смо обоица деца и посланици еднога истогъ отца небесногъ.

На ове речи синуше опетъ очи Анђелу смрти и опетъ се обоица загрлише.

Почитованѣ старии.

Поштуй ликъ свои родителя и свои старии у свима старимъ людма. Свака добра душа поштуе старость. У Шпарти е био законъ, да су млађи предъ старима чимъ су ихъ видили устати морали, ако су старіегъ на путу срели, морали су му съ пута сићи, ако су старии говорили, ови су ћутали и слушали.

Велики Александаръ, силни онай Македонски царъ, око ковга су се сва земна блага стекла, да га погорде, умео се опетъ предъ старцима понизити. Єдаредъ га у логору у полю увати снегъ и люти мразъ, те се мораде и самъ око ватре гурити и сгревати. У тай махъ опази еднога међу своимъ войницима, кои одъ велике старости већъ погуренъ бияше, одъ зиме ту дрктаюћа. Одма прискочи къ старцу, и узме га подъ руку, те на свою собствену столицу посади.

На свету нема невалялије душе одъ оне коя старость непоштуе, или ако іошъ ков има, то е после она, коя се бедномъ несмилуе, вели Перинъ. Єдногъ дана сдиште се овай на некогъ младића, кои му због некогъ преступленя обтуженъ бияше. Случайно опази онъ тай исти данъ истога тогъ младића где на улици єдногъ старца подъ рукомъ држаше, и нега одъ неваляледе деце, коя се старцу подсмеваше и на нега грудвама бацаше, браняше и закланяше. На то притрчи и Паринъ къ старцу, и увативъ младића за руку рече му: Пре єдногъ часа држао самъ те за невалялца, али садъ, кадъ самъ се самъ своимъ очима осведочио, да поштуешъ и бранишъ старость, садъ опетъ држимъ, да си за многа добра способанъ.

У поштованю старости има толико много благонравности и душевне врлине, да су и они, кои тевр лине у себи немаю, приморани онима, кои е имаю пуну хвалу одавати. Єданъ старацъ изъ Атине тражаше єдаредъ при олимпиской игри места за се, одкуда би игру видити могао, али сва места бияше заузета. Онъ пође одъ єдногa до другогъ свои сугражана тражећи места, али га ови отискиваше, іошъ неки и исмеваше. Тако тураюћи се дође и на онай край тога игралишта, где Шпартанци сеђаше. Текъ што ови старца опазише, одма по своме обичаю усташе, и старцу места начине. Ово опазише Атинци ударе сви у плесакъ и хвалу Шпартанаца, на кое старацъ викне: Атинци само знаю, али Шпартанци и извршую оно што се пристои.

Као старость, исто тако валя и обичае и наредбе старости и предака чувати и поштовати. Ако и у многима недостатцима илъ злама данашньимъ само слѣди страсти и погрешака прошасти времена опажамо, или ихъ трпити морамо, опетъ незнамо, коя е и колика нужда, или безазлена погрешка нашимъ старим-

ма поводъ дала, да оно учине, или у обичай узму, или нареде; или еда л' ние оно, што ми данасъ одбацуемо, онда и за оно доба башъ найудесние било. Тешко е и мучно е, вели мудри Катонъ, людма што ће после насъ и у доцнимъ вековима живити, све ово понятно начинити, што бы имъ на оправданѣ нашегъ живота и наши дела служити могло.

Добро употреблѣно време.

Ништа тако лако непролази као време, и опетъ нема по човека ништа скупоцение одъ времена. Свакы тренутакъ, кои ние добро употреблѣнъ валя сматрати као изгубленъ. Само одъ добро употреблѣногъ времена живота, а не одъ гомиле нѣгови дана и година зависи срећа наша. Себи и своима полезанъ бити, добро мислити и добро радити, само се то зове, доиста живити. Гледай дакле, да съ дана на данъ све разумнии, мудрии и больи будешъ, да много добра чинишъ, и свима могућнимъ начинима свету и своима на користь будешъ. Са свакимъ смо тренуткомъ све ближе гробу, а само онай мирно умире, кои е добро живио.

Рчакъ и мравъ.

Башъ сте ви мрави никакавъ народъ, — рече имъ рчакъ; еля вредно на то мало зимнице, што е спремите, читаво боговетно лето одъ рана ютра до мрклогъ мрака радити; али да видите мою зимницу колика е!

Чуй ричу — одговориште му мрави — ако е више, него што требашъ и потрошити можешъ, онда е право, што те люди виняю, и отимлю, и право е да крадъу напоследку главомъ платишъ.

Една рачунска задаћа.

Ты си добио на поклонъ еданъ крчагъ меда, у коемъ е управо 8 олби, и радъ си половину дати своме добромъ пријателю, али немашъ крчага одъ 4 олбе, него имашъ еданъ одъ 5, а други одъ 3 олбе; како ћешъ учинити, да медъ управо наполе поделѣнъ буде, да ни себи ни нѣму жао неначинишъ? да други судова неузимлѣшъ.

Една игра за децу.

Вучен̀ ѳдека. Сва се деца поделе на две стране тако, да ихъ на свакой страни еднако буде, и онда се сви, што су на едной страни, увате за еданъ, а што су на другой страни, за други край ѳдека, и вуку што ко већма може, ко ће кога надвући. Радъ овогъ обележи се една линия на земльи, било да се запара, или кредомъ начини, преко кое линие превучена страна губи, и мора одъ яче стране едногъ друга више добити, или съ поля едногъ узети.

Што е више деце у игри, то болѣ. Ово е една за децу и врло весела, и врло пробитачна игра.

ОГЛАСЪ.

Изъ епископске Књигопечатнѣ у Н. Саду изишла е књига: „Кратко упутство за србске народне учителѣ.“ — Друго поправлѣно изданѣ. Савъ приходъ иде на фондъ учительскихъ сирота. — Ова књига износи 9 табака, на финомъ е папиру штампана, и у лепе папирне корыце везана, а цена іой е 50. новчића. — Мы е препоручуемо свима учительима и мѣстнымъ школскимъ Директорима, єръ они у правомъ смислу и не могу се назвати учитељи и шк. Директори безъ знања речене књиге; ал' осымъ њихъ препоручуемо е и свима пріятельима нашихъ школа и младежи, єдно што само помоћу речене књиге познаћеду како треба деца да се наставляю у нашимъ школама, а друго, што е чистъ приходъ одъ те књиге, као што е поменуто, на фондъ учительскихъ сырота наменѣнъ, кои заиста народну помоћь заслужуе.

Учительска места.

1., У Буђановци упразнѣно е учительско место съ годишньомъ платомъ одъ 210 фор. аустр. вр. 20 ножун. мерова жита, 15 мерова кукуруза, 6. хватій дрва, 6 фун. лоянихъ свећа и квартиръ у натури. — Стечай трае до 1. аугуста 1861.

2., У Сомбору у I. разреду главногъ училишта упразнѣно е учительско место, съ годишньомъ платомъ одъ 420 фор. в. вр. Стечай трае до 1. августа о. г.

Съ овимъ 24. бр. свршуе се *друга четврть* Шк. Листа за г. 1861. и ово е последньи брой за дужнике Школскога Листа. Више имъ се шиляти не може докъ не плате. Ко овай Листъ и унапредакъ добывати жели, нека изволи пријавити се, и обычну предплату послати.

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири брои. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 25. У Новоме Саду, 7. Юлія 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ

или

изясненіе св. литургіе и другій црквены обреда.

(Одъ Павла Симеоновића пароха Буђановачкога.)

ГЛАВА I.

О Цркви.

Шта е црква?

Црква у своме значеню есть храмъ Божій, или домъ молитвенный, у комъ вѣрни сабираю се на славословіе Божіе и молитву. Называніе ово происходи отъ грчкогъ Κυριακον, и значи: „Домъ Господенъ.“

Како се устроява црква?

Црква, буди она изъ камена сазыдана или одъ дрвета сграђена была, тако да се устрои, да олтаръ къ востоку окренутъ буде. 1. Єръ исповѣданіе вере наше на востоку почело се. 2. Што мы сматраюћи на востокъ, тражимо древнѣ наше отечество, сирѣчь „рай“ коега е Богъ на востоку насадио. 3. Христосъ Спаситель самъ называ се *востокъ востоковъ* по пророку Исаіи: Востокъ има емъ — и далѣ: поклонитеся Господеви... на востоки. Зато и обредъ нашъ восточный есть, и црква наша именуе се восточномъ.

Како се раздѣлюе црква?

Црква раздѣлюе се на три части: прва часть саставля олтаръ, друга храмъ или корабль, а трећа притворъ или предхраміе.

Зашто се шако раздѣлюе?

Црква наша изъ старогъ завѣта почетакъ е узе-

ла црквомъ Соломоновомъ, и Мойсеовомъ скинiомъ, и по примеру томе раздѣлява се на три части. У той прво место одѣлено е было ради народа, храмъ названъ. Затимъ слѣдовала е прва завѣса раздѣляваюћа споляшньи храмъ, гди су само свештеницы уилазили, жертве савршаваюћи, и то место именовало се *Свято*; изнутра тогъ истогъ места была е втора завѣса, и скинiя названа *Свято Святыхъ*, у комъ е преко године еданпутъ архiерей жертву приношао. Сва та места была су само образъ данашнѣ цркве, а таинственный чинъ служенiя изображавао е сва света таинства новогъ завѣта, приношенiе жертвы пакъ, закланѣ несквернога Агнца Господа нашегъ Iисуса Христа, и данашнѣ одъ самогъ њега установлено безкровно приношенiе, почемъ е сѣнь образовала истину. Прво се оснива на онима пророка Исаiе речма: Якш агнецъ на заколенiе ведесѧ" друго на самимъ Христовымъ словма: Прiимите ядите сiе есть тѣло мое. — и сiе творите ко мое воспоминанiе." — —

Шта е олтаръ?

Олтаръ е найвыше и найсветiе место, у комъ священнодѣйствiе отправлясе. У ово место кое е изображавало скинiю святая святыхъ, никому осимъ свештеника пiе дозволѣно ући, и развѣ отличны послужителя, а тiи чистогъ, побожногъ и добродѣтелногъ живота мораю быти.

Шта е храмъ?

Храмъ, кои иначе называ се корабль, есте место, гди верны при служби Божiой, и гди побожни вѣрни стое а не седе, за богослужителѣмъ свештеникомъ моле се и молитву свою са свештеникомъ совокупляваю.

Шта е притворъ?

Притворъ изъ давны времена было е место у комъ су оглашени, iошть некрштени, и каюћи се стояли. У насъ таково место означава место гди се деца кр-

сте, отричу се свію грѣхова и наваждења діаволскога. Данашњимъ даномъ назива се *притворомъ* женска црква потомъ, што на томъ месту и жене стоју, и само онда къ олтару приступаю, кадъ свето причешће хоће да приме.

Шта е таинствено знаменіе истогъ раздѣленія?

Божественный храмъ тройственно раздѣленъ е изъ тайногъ узрока, а то е:

1. Три оделеня значи три лица божественна.

2. Значи, што ангели слуге Божіе како што су на небу на три достоинства раздѣлени, тако и люди на земльи у три степена отликую се, т. е. совршителныхъ, совершаемыхъ и очищаемыхъ или свештеноначаліе совршително, просвѣтително и очищаемо; све пакъ скупа *святилище* назива се по светомъ Діонисію —

3 Трегубый образъ с. цркве знаменуе земля, небо и више небесное святилище т. е. напертъ или придворіе или притворъ ков означава землю гди народъ као каюћи се живи; храмъ означава небо гди народъ душевномъ радосћу наслаждава се; олтаръ пакъ означава више небесну славу, гди самъ Богъ на престолу седи по светомъ Симеону Тесалонитскомъ.

Каково е раздѣленѣ три чина ангела и человѣка?

Ангели на небеси у деветъ лика раздѣляваю се, и ови деветъ саставляю три чина; у првомъ чину находе се они кои су блізу Бога, као: Престолы, Херувимы и Серафимы; у второмъ су чину: Власти, Господства и Силы; у трећемъ пакъ: Архангели, Ангелы и Начала.

Тако и люди раздѣлюю се на три чина, као што говори Симеонъ Солунскій: къ првомъ чину првогъ реда принадлеже архиереи, ереи и діакони. Къ второмъ; Монаси, Иподіакони Чтеци и. Къ трећемъ: сви

вѣрни т. е. народъ кои проси отъ Бога милости, последньи чинъ ангела изображава.

(Продужиће се.)

Изясненіе

избраныхъ псалмова, кои се школской деци толковати имаю.

Псаломъ Првый.

Садржи у себи науку о срећи праведника' и о пропасти неваљца.

Блаженъ мѫжъ, иже не иде на совѣтъ нечестивыхъ. Блаженъ е онай човекъ, кои неиде на саветъ нечастивыхъ. Благо ономе, кои се недружи съ безбожницима, съ невалялима, съ покваренымъ людма, и кои неиде по ньиховомъ савету. Зашто ніе добро съ невалялымъ людма дружити се? — Зашто ніе добро ньихове савете слушати? Нашто насъ саветуе неваљо човекъ? Да съ каквима людма треба се дружити? Треба л' да се мы угледамо на неваљале люде? Да на какве люде треба да се угледамо? Како о томъ учи апостолска наука? („Неугледайте се на зло, него на добро.“)

и на пѫти грѣшныхъ неста, и кои не стои на путовима грешныхъ. Срећанъ е, кои се на неваљале неугледа, и не иде ньиховымъ путемъ, нечини оно што они чине.

и на сѣдалищи гѫбителей не сѣде. Срећанъ е човекъ, кои не сѣде на седалишту губителя или мучителя, — кои не мучи, не киньи браћу свою.

Но въ законѣ Господни волꙗ его, и въ законѣ его поучится день и нощь. Но у закону Господньемъ воля е нѣгова, (у закону Господньемъ налази праведникъ найвеће задовольство, наислаћу радость); и у закону Господньемъ поучава се праведникъ даню и ноћу.

И бѫдетъ ꙗко древо насажденное при исходищихъ водъ, еже плодъ свой дастъ во время свое, и листъ его неотпадетъ. И праведникъ ће быти, као оно дрво што е засађено водъ потока, кое ће плодъ свой дати у свое време, и листъ његовъ неће опасти.

и вся, елика аще творитъ, оуспѣетъ.— и све што-годъ узради праведникъ, успеват'ће; испаст'ће му за рукомъ све што-годъ узради.

Не тако нечестивіи не тако: но ꙗко прахъ, вложе козметаетъ вѣтръ отъ лица земли. Неће тако неваљаци проћи, неће; него ће они быти као прахъ, кога размеће, развіява ветаръ са лица земљ. Зна л' кои примере изъ библичне повѣсти, изъ коихъ се види како неваљаци пролазе?

Убица Каинъ, быо е одъ Ламеха нехотице убіенъ. Неваљалый Хамъ одъ отца проклетъ, быо е несрећанъ и онъ и његово потомство.

Фараонъ и његови люди, кои су мучили и гонили Израилтяне подавили су се у црвеномъ мору.

Неваљаци сынови свештеника Илия погинули су, а отацъ ньиховъ, кои ихъ ние добро воспитао сломио е вратъ и умръо.

Юда, кои е Христа продао, самъ е себе обесио и т. д. — Тако, дечице моя неваљаци люди понайвише већъ и овога света зло проћу, али где е текъ права каштига за ньихов неваљалства? Шта очекуе неваљаце на другомъ свету? За коя ће насъ дела особито испытивати Іисусъ Христосъ на страшноме суду?

Сего ради некоскреснѣтъ нечестивіи на сѫдъ, ниже грѣшницы въ сонѣтъ праведныхъ. Тога ради неће неваљаци ускреснути на судъ праведника', нити ће грешници у саветъ, у друштво праведника примљени быти. Т. е. неваљаци неке на суду быти са праведницима заедно, него ће одъ ньи быти разлучени, и по пре-

суди Спасителѣвой, одслани у муку вечну. Где се наука о обштемъ суду изложена? (У седмомъ члену вере; у четири последня, и особито у св. Евангелію). Кадъ се читаю Евангелія о овомъ обштемъ суду? (Єдно о воскресенію мртвыхъ и о суду чита се на свакомъ опелу и на служби за упокой; а друго, у комъ се пореду описуе судъ Божій чита се на неделю Месопустну и на великій вторникъ).

Ибо кѣсть Господь пѫ́ть праведныхъ и пѫ́ть нечестивыхъ погибнетъ. *) Єръ зна Господъ путъ праведника', позната су Господу дела речи и мисли праведника; а путъ нечастивыхъ, невалялыхъ людій погинуће, невалялци сами себе упропашћую.

Кадъ знамо дакле да неваляо човекъ зло пролази и овога и онога света, како намъ се валя владати? Кажи ми изъ науке христіянске коя су поглавита зла, одъ коихъ се чувати морамо? Садъ опетъ изређай она добра, коя смо дужни чинити. Н. Ђ. В.

Свећа у тами и у сумраку.

(Изъ духовне бесѣде, превео Н. Ђ. В.)

Одъ нѣкога времена показую се међу людма нижегъ и вишегъ па и среднѣгъ реда разговори, шале, па и сама дела противна вери, и мисли шкодљиве спасенію душевномъ. То нису све сами производи глупости и невалялства срдчанога, него производи рђавихъ и на развратность смѣраюћихъ књига. Люди образовани, али у туђемъ духу, люди кои су тако несрећни были, да су изъ дѣтињства свога на туђимъ изворима образованѣ и науку поцрпили, а у своіой вери незналице и странци остали; такови люди су обично носиоци и распространительи оваковихъ разговора' и

*) Псаломъ овай особито се може препоручити младежи, као молитва у часу кадъ ихъ ко хоће да на зло наведе.

дела. А неискусни и слабомоћни верую њиховымъ саветима безъ разлога као каквомъ оракулскомъ изреченію, те се тако поквари и проневаљяле, и оштреће свою досетљивость о онакве ствари, кое безъ вѣре постиће немогу, отдаю се разврату, кои све већма махъ отима.

У овомъ дѣлцу, изложићемо найобичніе мисли и говоре, кое ћешъ сада већъ жалибоже и по нашимъ србскимъ варошима чути, и стараћемо се да Сирінскомъ примамљивомъ гласу њиновомъ одговоримо, и добрый нашъ народъ а особито омладину одъ вукова кои долазе у овчиой вожи предохранимо.

Господь Богъ, кои жели да се сви люди спасу и у познанѣ истине дођу, да сачува и сахрани свакога одъ убиточныхъ за срдце и савесть мислій таковыхъ, а особито да сахрани омладину нашу одъ свакога кои ю одъ вѣре однадити жели, и кои съ вѣромъ шалу тера.

I.

Нема Бога!

Знашъ ли ты доиста да е тако? Кадъ, велишъ да нема Бога, а оно ми реци ко е створио небо и землю, сунце, мѣсецъ, звѣзде, люде и цѣлый овай свѣтъ? Заръ е све то само себе створило? — Шта бы ты рекао за онога човѣка, кои бы рукомъ на какву кућу показуюћи, доказивио да е та кућа сама одъ себе постала? Ямачно бы ты рекао да е тай човекъ съ ума сишао, или да тебе за луду држе. И ты бы право имао, вр свакій разуманъ добро зна, да кућа неможе сама одъ себе постати, ни сама се сазидати. Но, кадъ ни една єдина кућа ние могла сама себе створити, како бы могла цела ова земля, и тай пространый свѣтъ, и све ствари на нѣму, саме себе створити.

Ко ти є казао човѣче да нема Бога? Безъ сумнѣ морао ти є то казати єданъ одъ оныхъ, кои нису никада видили Господа Бога, па изъ тога заключую да Га нема. Али ты ниси видио такође ни свою мысао, па заръ можешъ рѣи да є нема? Є л' да не можешъ? Шта више знамъ, да си ты тако увѣренъ о томъ да имашъ мыслій у себи, да те сви люди, што су на свѣту, небы могли о противномъ увѣрити. Па вси л' ты кадгодъ видио, или опипао, или чуо твою мисао и твою душу? —

И тако немой говорити да нема Бога, зато што га невидишъ. Разуманъ човѣкъ никадъ неможе тако што рѣи. Наша душа неможе се видити тѣлеснима очима, връ є она духъ; а духъ неможе се сматрати и постиѣи иначе, него само снагомъ духа. Богъ є духъ найчистій, и потоме нашимъ тѣлеснымъ чувствима нѣга гледати и познати никако неможемо.

Кажу, да є у прошастомъ столећу, — кадъ є у Француской была мода невѣровати Бога, — єданъ разуманъ човѣкъ ручао у гостионици съ неколико несрећника, кои се за ядномъ ономъ модомъ повели бѣху, и кое називаху тада филозофима. Филозофи ови ни очемъ другомъ нису говорили при ручку, него о своме невѣрію, и подсмѣвали су се явно онима людма, кои Бога вѣроваху. Напоследку опазивши да онай човѣкъ ћути и непристае у њихово друштво, запытаю га вѣруе л' онъ у Бога. У тай махъ избію сати. Запытаный покаже рукомъ на часоказъ, па рекне: „Чуо самъ я добро све што сте вы говорили, али самъ све свое мисли управио на овай часоказъ. Дуго самъ мислио, и мислио, па самъ найпосле до тогъ увереня дошао, да овай часоказъ ние самъ одъ себе постао, него га є морао какавъ часовникъ (сација) направити и удесити!“

Єданъ господинъ, кои бешe знаменитый ученикъ безбожника Волтера, старао се свакоякимъ доказима и досеткама увѣрити нѣку госпоѣу о томъ, да нема Бога. Савъ нѣговъ трудъ бешe узалуданъ. Видеѣи напослѣдку, да му нитко изъ друштва тогъ недржи страну, рекне: „Немогу мислити, да самъ у овомъ великомъ и образованомъ друштву самъ я єданъ, кои Бога невѣруемъ!“ „А, не драгій господине, — одговори паметна она госпоѣа, — ниште вы самъ, што Бога невѣруете. Мои коньи, мое псето, и моя кокошка такоѣе невѣрую Бога, само што су они прости, па се зато ни предъ кимъ нехвале!“

Драгій мой! знашъ ли шта управо значе те незналичке рѣчи: „Нема Бога!“ Ево я ѣу ти садъ казати. Речи те значе ово: „я самъ неваляо човекъ, па бы желио да нема Бога, вр̀ъ онъ нема радо неваляце.“

(Продужиѣе се.)

Народно училиште и народный учитель.

(Посрбио Ник. Ћирићъ, учитель.)

I.

Шта шреба да є народно училиште?

Народно училиште треба да е сакупленя место, где се за училиште способна деца обштинска налазе, да бы себи у истомъ мѣсту нуждна знаня за различита заниманя у животу сакупила, и научила, како ће богобоязльиви, честни и воспитани люди бити.

Оно (т. е. училиште) треба да е отчински домъ, кои у обзиру заита и реда дому єдне породице нимало не уступа, него га іошъ и превазилази; кои свуѣ децу, безъ разлике пьивогъ материялногъ станя с' єднакомъ любазности и старанѣмъ руководи; кои све добро, што су деца кодъ куѣе научила негуе и проду-

жуе; ал' и сва ова зла, — што су деца случайно одъ своихъ родителя или у њиовомъ кругу живећихъ попримала, — изганя.

Оно треба да е обштинско садилиште, где младыце онаковый правацъ добию, да кадъ порасте усавршене и одъ користи буду.

Оно треба да е прибежишта место противъ многоврстныхъ опастностій, кое младости прете, противъ тѣлесныхъ и душевныхъ пренебрегаваня или запуштая, противъ развратности свакога зла, противъ уздржаваня и смутня са спасоносногъ пута.

Оно треба да е предвориште св. цркве, где се мала дечица са светыма истинама религіе упознаю, где исти свога Господа и Спасителя познати и любити уче, и угледаюћи се на нѣга као небесногъ воћу слѣдовати му, и никадъ одъ нѣга неодступити.

Оно треба да е упражнявалиште, где се погледъ дѣци изнадъ обштинскогъ дома и обштества ванъ отвара.

Народный Учитель нека на то помишля кадъ годъ у кругъ таковыхъ малыхъ ступа.

II.

Тко се има старати о народномъ училишту?

Родишельи. Народно е училиште поузданый приятель породица, оно углублюе овыма силно заповести Божіе и да намъ деца на часть и радость прирасте, подпомаже е къ томе народно училиште.

Обшшина. Народно училиште сачинява у маломъ едну обштину. Где се измећу ученика небрежльность, лагкомисленость и разузданость спажа, ту се по обштину немогу велика добра очекивати. Кои е у младости тѣлесный или душевный богаль, остае обично и у старости истый. Штета коя се едной младицы учини, дае се обично и дочаше на дрвету примѣтити.

Свака разумна обштина има ће привреніе на добру школу, и никадъ свое око одъ такове отвратити неће; еръ валяна школа изображава прилѣжне, марљиви нравственно поштене чланове обштинске.

Света црква. Њой принадлеже мала дечица и заиста су іой особито препоручена. „Пріемлѣй єдиное сихъ малыхъ," говори божаственый учитель, „мене пріемлетъ. Ангели ихъ узратъ на небесѣхъ ксегда лица Господня, иже на небесѣхъ." Разумный вртаръ подраніое брижльиво нѣжно растиніе, и чува га одъ сваке могуће шкодљивости. Семе божаственe науке мора се у свое право време посеяти, ако хоћемо да богатимъ плодомъ уроди. Тко срдашца невине дѣчице не придобіе, тежко ће онихъ одрастлихъ придобити, и ако се коме теретно чини децу изображавати, заиста неће ни окол' одрасглихъ особитый трудъ полагати, Изъ добре школе раћа се за свету цркву богатый добитакъ.

Држава. Еръ у народной школи почиње се изображенѣ будући граћана. Све што је добро и користно у коима се овди обучава и упражнява народна школи; на све стране добротворно дѣйствує; дете сиротогъкао и богатогъ заузима овди места; у народной се школи унапреди свака обштеполезна дѣятелность.

(Продужиће се.)

Калуђери и монастири.

(Изъ историе.)

За време гоненія бияше многи **християни** приморани све свое оставити, и у шуму и пустиню утећи, те се онде крити, те одъ корења, зеља и остали дивљи плодова и воћа живити, и проводиште ту свое време у побожномъ сматраню и размишляню о благу

своє браће, и у молитвама за њи. То се зваше онда пустињици, Еремити. Највише их̑ бивше у Палестини и у Египту. Сваки пустињикъ живљаше усамљенъ, а само се на богослужение скупљаше сви, што наближе онде бияху. Окромъ тога забављаше се са земљедѣлиемъ и различитимъ другимъ ручнимъ радняма, и штогодъ тимъ начиномъ заслуживаше, све сиротињи раздаваше, за се незадржаваше гогово ништа. Сви ови пустињици постише строго, и клонише се сваке забаве, да би само више времена имали, мислити о своіой главной задаћи. При таковомъ душевномъ и телесномъ миру и древномъ животу, доспеваше они до велике старости, и живеше по 80 до 100, и преко 100 година.

Доцније се сабираше по више пустињика увдно, и сачињаваше мале дружинице, и њиовъ задружни станъ, ковгъ зидовима оградише, назваше монастиромъ, себе монасима, а старешине своє отцима. У четвртомъ столѣтию после Христа подигоше се ови монастири много на истоку а у шестомъ и на западу. Пусте и голе землѣ око монастира начинише прилѣжни монаси плоднимъ поляма. У облизини монастира населише се мало по мало маня а после и већа сеоца и села. Монаси почуваше ове доселѣнике, што понајвише груби войници беше, у земљедѣлию и различитимъ маньимъ занатима коимъ ін упитомише. После подигоше монаси по монастирама праве школе, и примише на се воспитаванѣ и обучаванѣ младежи. Тако имамо и мы цело воспитанѣ и све науке готово до послѣднѣгъ доба само овимъ людма захвалити; ер̑ текъ ово последнѣ доба почеше люди по варошима и по селима собствене школе дизати и особене учителѣ намештати коихъ у прећешнѣ време нигде небияше, него сви што читати и писати знаше, или и то као и Богомолю

и поянѣ научити хтеше, могаше то само у монастирима научити.

Любавь рада.

Ко є радъ да дуго и сретно поживи, нека се отима на радъ. Радъ награђує свакога са здравлѣмъ, радъ зачинява и услађує рану, радъ прави сладакъ санъ, радъ чува одъ дангубе, радъ насъ сачува одъ многи будалаштина, радъ прави човеку добру волю. Леньомъ є увекъ време дуго, радину човеку увекъ кратко и часомъ проће. Радъ узвишава и облагороћава свако веселѣ и радованѣ; радъ начини човека снажна и срчана: те много и лако поднети може, и учини, да се мала зла и неосећаю. Радъ дає хлеба и чести, радъ доноси поштованѣ и веру кодъ люди, и што све превазилази, ако га у Богу извршуємо, доноси и божии благословъ.

Како се може човекъ обогатити.

(Приповедчица изъ пролога)

Два човека живили су су єданъ до другога. Обадвоица су радили єданъ занатъ, єданъ є имао много деце, жену отца и матерь. Овай є ишао свакій данъ у цркву, пакъ є ипакъ са свога заната многобройну породицу ранио, и іоштъ стекао нешто имања. Онай другій разумевао се много болѣ у занату, био є и вреднін одъ своега суседа, радио є даню ноћу као црвъ, шта више ние ни недельомъ у цркву одлазио, него є и у те дане по васданъ радио, па ипакъ єдва

се хлебомъ могао ранити ако и естъ было самацъ. Видећи овай радинъ, како му суседъ лепо на край излази и тече стане завидити своме суседу, па му рекне: „Како е то? одкуда си се ты обогатио, кадъ я немам радимъ занатъ него ты, па опетъ немогу да живимъ лепо, него се морамъ патити? На то му суседъ одговори: „Кадгодъ я у цркву идемъ, то на путу наилазимъ на злато, кое покупимъ, па самъ се тимъ мало обогатио; ако ти е воля, ходи самномъ у цркву, па ћешъ се и ты обогатити. Вредный онай радинъ повероуе своме суседу, и започне уредно и точно цркву полазити, а Богъ га благослови, па и онъ наскоро осети напредакъ у своме дому. Кадъ то онази суседъ, рекне му: „Видишъ брате, я самъ тебе преварио да самъ идући у цркву на злато наилазио, па самъ овомъ преваромъ твоіой души и твоме стаю помогао. Садъ ти ево истину исповедамъ, да нисамъ ни я ни на какво злато наилазио, него самъ само ишао у цркву зато што самъ повероваo ономе кои рече: „Ищите прежде царствія Божія и правды его, и сія вся приложатся вами. (Мат. 6, 30). В.

Права честь.

Изредно вели мудри Сократъ: „найпречи е путъ к' чести, гледати да озбиля оно будемо, за што се уздаемо и као што се свету показуемо. Но годъ мисли са суетномъ хваломъ, или са претворомъ и с' лажи себи честь извадити, лото се вара. Права честъ и поштованѣ укоренява се дубоко и разпростире све далѣ, а све лажливо пада брзо, брже негъ онай пролетньи цветакъ, нити е икое притворство кадро лютима очи дуго заслеплявати.

Неситъ пасъ.

Неки пасъ украде єдаредъ єданъ комадъ меса, и бежећи с' њим дође на реку, и пливаюћи крозъ бистру воду опази у води одсенъ тогъ комада меса, па помисливши, да е то други комадъ, лакомо скочи, да и то понесе; али текъ што зину, да и то зграби, испусти и онай што у зуби имаде, те место два комада, неоста му ни єданъ. — Ко тражи веће изгуби и оно изъ вреће.

Слепи мишеви.

Єдаредъ се завадише птице са сисавцима, и водише жестокъ ратъ дуго у коемъ часъ ови а часъ они победу одржаваше. Слепи мишеви извлачише се увекъ, све вребаше на изходъ битке, пакъ се увекъ оне стране лепише, коя побеђаваше; ако сисавци, издаваше се за сисавце, ако птице, издавише се за птице. Али да видишъ њиовогъ зла, кадъ се обе ове стране измирише; ту се издаде њиово лукавство, те обе ихъ стране одъ себе срамотно одтераше, и одъ то се доба крију одъ видла, и мораю као и друге уле по мраку и по ноћи да се виваю, и себи рану да траже.

Нема гори люди одъ дволични, али и нико горе непроће одъ њи.

Єдна рачунска задаћа.

Єдаредъ дође курякъ, овца, и глава купуса на єдну реку, да ихъ скелеция преко превезе. Скелеция бияше к пецъ, кои све путнике на єдномъ маломъ чу-

ничу превазаше, у коемъ небияше више места, него за њега, и само за іошъ еднога. Тако мораде онъ ова три путника свакога обашка превозити. Али ту бияше и та незгода, да ни купусъ нипошто некте, ни на овой, ни на оной страни самъ са овцомъ нити овца ктеде сама са курякомъ остати, боећи се свако за свою главу. Мудри скелеција досетисе, и доиста ихъ превезе тако, да ни курякъ са овцомъ, ни овца са купусомъ ни с' ове, ни с' оне стране реке сама неостаяше. Како е то учинио?

Борба на коню.

(Една игра за децу на трави)

За ову игру треба ньи четворо. Двоица узяше оной другой двоици на леђа, и ово су борци, кои гледаю, да еданъ другогъ дрпаюћи доле свале. Ко доле падне, узима оногъ, на коемъ е яшио на леђа, и онда е ово борацъ; тако се ради докъ имаю волѣ. Яшити се може на леђи, ноге коню изподъ пазуа промолећи, или на врату, и ноге преко рамена коню спустивши, невештии яше с' ногама изподъ пазуа, а вештии преко рамена. Яшени несме яхача за ноге држати, и мора гледати, да га згодно око супарника обноси.

Явна кореспонденција.

Г. Як. Ард... у Ъев... — Ви сте предплатили до конца Марта; и ово некъ вамъ служи за признаницу.

Ур. Шк. Листа

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе сваког месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.пр

БРОЙ 26. У Новоме Саду. 14. Юлія 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

(Продуженѣ.)

ГЛАВА II.

О светомъ Престолу.

Шта е престолъ?

У олтару видимо више место назива се е. престолъ, и онъ е само жертвенникъ божій, на комъ се принаша самъ Христосъ Спаситель за грехе наше, као архиерей, и као сынъ божій на жертву тайну и безкровну, съ коимъ се мы причешћуемо ради вечногъ живота и безсмртногъ. Престолъ овай назива се изъ међъ прочи: жертвеникъ, оучилище, сѣдилище, трапеза, гробъ Христовъ, и скатая скатыхъ.

Зашто престолъ назива се „жертвеникъ?“

Зато, што на нѣму приноси се жертва, т. е. бива животное заколение Господа и Спаса нашегъ Исуса Христа, у виду хлѣба и вина, кое постае существено тѣло и кровь нѣгова, а принаша се Богу и отцу небесномъ, за душевно вечно спасение целогъ рода човеческогъ искупленогъ цѣномъ саме проливене крви Спасителѣве.

Зашто се назива „училище?“

Зато, ербо е престолъ исто место на комъ слово божіе видимо и таинственно пребыва; еръ е на нѣму свето евангеліе кое изображава самогъ Исуса Христа проповедаюћа нама и учећа насъ на земльи о царству божіемъ.

Зашто се назива „судилище?“

Престолъ назива се судилище зато, што мы съ тога престола о будућемъ и вечномъ животу судъ изреченный примамо, као што е писано: „сѣдѧ сѣкъ мсть и пїетъ“. и зато што на истомъ месту праведный судія всецаръ Христосъ седи са светима апостолима, судећи 12. колѣномъ Іераилевимъ.

Зашто „трапеза?“

Зато, єръ на св. престолу Христосъ дає вернымъ своимъ живоносну свою плоть єсти, и живоносну свою крвь пити, и на ово говори св. Германъ: „Трапеза глаголется, зане всѣмъ всемъ Іисусъ пища живителная, и хлѣбъ, яко укрѣпляетъ, и утверждаетъ, и чаша съ вїномъ яко веселитъ, и животворитъ, и согрѣваетъ, упоеетъ всякаго кѣрнаго божественными благодатми, а вода съ вїномъ яко очищаетъ и трезвитися творитъ, роситъ, поитъ, итд.

По чему „гробъ?“

Гробомъ назива се св. престолъ за успомену, што е Христосъ погребенъ одъ Іосифа и Никодима; чревъ такову успомену олтаръ е вертоградъ, а св. престолъ есть гробъ Христовъ.

Зашто „свѧтая свѧтыхъ?“

Зато, єръ престолъ светый есть престолъ божій, и жилиште славе на комъ пренебесный Богъ седећи на херувими воплоћенъ пребива; — и зато, што е Богъ само найвећа Светость, тога ради и место, т. е. престолъ нѣгове славе назива се сѧтаѧ сѧтыхъ, као гди што се називала скинїа старогъ завета, е жезль Ааронов и скрижаль завѣта, т. е. 10. за повѣдій божіи хранѣнъ, и гди е само еданпутъ у години архіерею слободно было унићи.

Сбогъ чега се назива „С. Престолъ?

Светый престолъ по различномъ Спасителя дѣйству разнымъ именемъ назвати се може; као напри-

мѣръ; исле: у коима се Христосъ родио; горница т. е. трапеза гди е Христосъ тайну вечеру држао; назива се вертоградъ, гди е гробъ Христовъ изсеченъ био; назива се гора Єлеонска съ кое се Христосъ вознесао, и ово се све напоминѣ при С. Литургіи.

Како треба да е устроенъ С. Престолъ?

Светый престолъ мора быти 1. четвероуголный и узвышенъ одъ землѣ, зато што Христосъ посреди престола положенъ е, да бы сви нѣга видили и ели, и зато престолъ дуженъ е быти четвероуголанъ на све четири стране света; извишенъ сбогъ высокогъ и пренебесногъ на нѣму савршаваюћегъ се таинства. 2. Истый св. престолъ поставля се на четири или на едномъ столпу одъ землѣ узвышенъ. — Четыри столпа знаменую четыри Евангелиста проповедаюћа науку Христову на четыри стране света, а знаменую и пророке и Апостоле; а на едномъ столпу св. трапеза означава утвержденіе и единообразное исповѣданіе вере наше; іоштъ значи ёдиностолніе по слову Симеона Епископа и трость, съ коіомъ е Христосъ по глави біенъ было, кои е место скиптра жезль правленія примио, съ коіимъ е сакрушио главу зміину. — 3. Почемъ престолъ знаменуе гробъ Христовъ, зато на нѣму простире се одежда ланена, као умертвлену саму плоть Христову прву одежду, и ова одежда называ се *срачица*, коя ништа друго незначи но плащаницу съ коіомъ е Христосъ обвіенъ было, и у ньой у гробъ положенъ. — У колико истый престолъ знаменуе престолъ божіи и скинію славы, зато полаже се друга одежда светлія, коя славу означава, и коя се называ Индітіа. Ова Индітія есть место светлы Христовы хальина кое су се на Таворской гори при славномъ нѣговомъ преображенію као светъ блистале по ономе слову Еванг: „Ризи же ёгw быша бѣли якw свѣтz.“ — Подъ св. престоломъ утверждава се ковче-

жиѣъ, на форму малогъ града, у комъ погребаваю се мощи светителя, ербо као што е извиста престолъ светый, и гробъ Христовъ, тако е и гробъ мученика кои су мучени, и други подражаваюћи њему, са њега ту съ њимъ погребени; и као што е саранѣный Христосъ устао ко славѣ, тако и свети спогребшиисм съ њимъ прославляду се у дань славе. 4. На С. престолу више Индитіа дужанъ быти Илитонъ кое значи сударъ, съ коимъ е обвиена была глава Христова, у време положенія његовогъ у гробъ, и кои е по костаніи његовомъ наћенъ быо у гробу; на истомъ Илітону полаже се освећеный Антиминсъ и потомъ С. Евангелие кое е образъ Христа Спасателя. Истый Антиминсъ место стола или место жертвеника т. е. престола или трапезе употребляваше. О Антиминсу говори св Симеонъ Солунскій, да е онъ трапеза, коя съ места на место носити се дозволява, и подобіе древніи скинїи означава, на комъ дѣйствуе се велика жертва и тайна. — Антиминсъ мора быти не одъ камена но откань одъ лана или свиле, еръ страдаше трпи лань, и саранюе се, и одъ землѣ е. „Лень бо ѿ земли, ижѡ и на земли спасовъ гробъ,“ говори истый Симеонъ епископъ. Антиминсъ освећава се чрезъ архіереа тако као и трапеза т. е. омыва се и помазуе се светимъ миромъ, и умиваю се у њему мощи светителя или мученика, кои су миромъ помазани, зато се миряним и недозволява коснути се истогъ Антиминса.

(Продужиће се.)

Изясненіе

Трећега псалма.

Молитва и утѣха Давидова, кадъ е бежао одъ сына Авесалома.

Господи что сѧ оумножиша стѫжающи ми. — Господи, што се умножише они кои досађую мени.

Мнози востаютъ на мѧ. — млоги устаю противъ мене.

Мнози глаголютъ дѹши моей: нѣсть спасенїѧ ємѹ къ Бозѣ ёгш. — Млоги говоре души моіой, млоги говоре о мени: нема помоћи њему у Богу његовомъ; — млоги говоре за мене ово: ни Богъ му неће помоћи! — Дечице, и садъ имаю обичай неваляли и погани люди рећи за другога кадъ у беду падне: „Неће му ни Богъ помоћи“. Одъ таковыхъ людій чувайте се и непримайте тай невалялый начинъ говорења одъ њи; еръ е благій Богъ свагде, онъ све зна, онъ намъ е кадаръ у свакой нужди помоћи, и онъ ће то свагда и учинити само ако се мы њему топло молимо, и ако помоћи његове доиста потребуемо.

Ты же Господи застѫпникъ мой ёси, слава моѧ, и возносяй главѹ мою. — Али ты, о Господе, — заштитникъ, одбранитель мой еси; ты си слава моя; ты узносишъ, подижешъ главу мою. Као што е на цара Давида нападао његовъ сынъ, тако и на насъ свакій данъ нападаю неупутне мисли и неваляле желѣ; али ко се одъ свегъ срдца Богу моли, и ко своимъ снагомъ настои да буде добаръ и да живи по науци сына божіега, тай ће кадаръ быти све те неваляле желѣ и неупутне мисли надвладати.

Гласомъ моимъ ко Господѹ воззвахъ и оуслыша мѧ ѿ горы святыѧ своеѧ. — Гласомъ моимъ ка Го-

сноду викахъ, и онъ услиша ме са горе свете свое. — Светомъ горомъ свуда у псалтиру зове се гора Сіонска на коіой е стаяла скинія т. е. храмъ божіи.

Азъ оусн҃ѣхъ, и спахъ: костахъ ꙗкѡ Господь застꙋпитъ мѧ. (*) — Я заспахъ и спавахъ; устадохъ одъ спаваня, пробудихъ се; вр҃ъ Господъ ме чуваше.

Не оубоюсѧ ѿ тем҃ъ людей, окрестъ нападающихъ на мѧ. — Не ћу се бояти одъ десетъ хиляда людій, кои унаоколо нападаю на мене. Кадъ ме Господъ чува, небоимъ се никакве напасти.

Воскресни Господи, спаси мѧ Боже мой, ꙗкѡ ты поразилъ е҃си всѧ враждꙋющыѧ ми всꙋе; зꙋбы грѣшникѡвъ сокрꙋшилъ е҃си. — Ускрсни, устани Господе, спаси ме, помози ми Боже мой; вр҃ъ ты си ударио (по образу) све оне, кои ми непріятелюю за бадава (кои иду противъ мене безъ права узрока): ты си зубе грешника изломио. Ты си ми Господе вћъ помогао, те самъ оне кои за права бога на мене нападаю победио; молимъ те, помози ми и сада. Као што си ме до сада Господе одъ свакогъ зла и одъ сваке напасти снажно сачувао, молимъ ти се чувай ме и одъ сада.

Господнѣ ѣ҃сть спасенїе, и на людехъ твоихъ благословенїе твое. — Господнѣ е спасение; помоћъ и избављенѣ е у Господа, и на людма твоима, на народу твоме о Господе твой е благословъ.

П. Ђ. В.

*) Овай псаломъ ѣ҃сть првый у шестопсалмію, чита се на почетку свакога ютреня, осимъ светле недѣле, и има се деци, као ютреня молитва препоручити.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженъ.)

2.

Неговори ми о вѣри.

Зашто да ти неговоримъ о вѣри? Та вѣра насъ учи познати Бога, и свое дужности, казуе намъ најлепше, шта намъ треба чинити да постанемо срећни, и одъ чега намъ се ваља клонити, да небудемо несрећни. Има ли ту дакле штогодъ тако постиднога или неприличнога, да ты нежелишъ ни чути за вѣру.

Драгій мой! Ты непознавшъ вѣру. Ты на ню зато мрзишъ, што ти се она другачія чини, него што есть. Вѣра дае разуму нашемъ истину, у срдцу нашемъ миръ и спокойство. Она е една кадра дати нама подпуне одговоре на најважнія питаня о томъ: ко смо мы? одкуда смо? рада шта смо створени? и како можемо срећни постати? Безъ нѣ не бы мы знали, ни ко смо, ни шта смо, и были бы најжалостнія, најбеднія створеня.

Тебе е стидъ и слушати а камо ли поштивати и уважавати вѣру, т. е. ону науку, коіомъ су највећи люди образовали свой умъ, и коіомъ су они цѣлога живота ранили свое срдце?

Како да не говоримъ о вѣри, съ коіомъ су се непрестано и најусрдніе забављали люди, као што е: Василіе Великій, Григоріе Богословъ, Іоаннъ Златоустъ, Светитель Николай, Великій Антоніе, Св. Саза Просвѣтитель, Св. Арсеніе; Св. Сергіе, Алексіе, Митрополитъ Московскій Димитріе Ростовскій, Тихонъ Воронѣжскій, и Св. Петаръ Црногорскій!

О, кадъ бы ты видио, како вѣра Христова осушуе сузе сиромаха, исправля невалялце, како испунява душу човечію истиномъ, спокойствомъ, надеж-

домъ, радошћу, чистотомъ, любављу и самоотреченћмъ; све то кадъ бы ты видио и искусио; ты бы доиста сасвимъ другчіе понятіе добыо о вѣри, ты бы онда рекао; „Говори самномъ што чешће о вѣри. Просвѣти умъ мой нѣзиномъ свѣтлошћу, освети срдце мое нѣномъ светиньомъ, разгрей га нѣномъ топлотомъ!“

Вѣра благотворно дѣйствуе на люде, кои се іоштъ сасвимъ нису лишили човѣческогъ достоянства. Ево на то између многихъ еднога примѣра:

Блаженый инокъ Пафнутіе быо е у свое време чувенъ са своегъ добродѣтелногъ живота, и съ тога што никада ніе вина пио. Єданпутъ на путу падне онъ у руке разбойника, кои су башъ у тай паръ пили и частили се. Арамбаша познавао е Преподебногога, а знао е и то да онъ не пие вина. Науми дакле съ ньиме се подсмевати, и пружи му чашу вина, па рекне: „Испій ту чашу илъ ћу ти садъ главу одсећи.“ Инокъ са спокойнымъ лицемъ узме у руку чашу, и яснимъ гласомъ рекне: „Я бы изгубио царство божіе, кадъ бы пристао на то да себи одузмемъ животъ; одузети себи животъ, то е велика гріота. Господъ неба и землѣ найвећма се о томъ стара, да бы се мы сви спасли, и да ни єданъ одъ насъ непропадне. Какве е страшне муке онъ на крсту поднео, само за то да бы насъ одъ вѣчне погибли избавио. Я дакле никако немогу таквога насъ любећега Господа врећати одузимаюћи себи животъ. Ире ћу попити и две чаше вина него то учинити.“ После овыхъ рѣчій погледи Преподобный на небо па рекне: „Господе, не прими у грѣхъ ни мени, ни ономе, кои ме натеруе!“ и тай часъ испіе чашу. Арамбаша быяше силно пораженъ овымъ поступкомъ старчевымъ, онъ се одма покае и замоли за опроштенѣ. На то Павнутіе тай часъ клекне на землю, и гледаюћа на небо, помоли се Бо-

гу овако: „Премилостивый Спасителю мой и Боже! хвала ти, што си ме удостоио, овако малымъ поступкомъ сахранити одъ вѣчне погибли и себе и овога слугу твога, за коега си спасеніе ты исто тако страдао, као и за мое. Велика, о велика е доиста твоя милость, слава теби! Затимъ устане, благослови арамбашу, па ту рекне: „Надамъ се да те премилостивый Спаситель нашъ неће лишити вѣчнога спасенія, кадъ те е спасао сада одъ тешкога грѣха убійства. Арамбаша е дубоко осећао силу вѣре старчеве па одма съ чувствомъ правога каяня рекне: „Надамъ се у Бога, да одъ садъ више никомъ зла учинити нећу!“ И сви разбойници покаю се и разиђу своимъ кућама.

(Продужиће се.)

Народно училиште и народный учитель.

(Продуженѣ.)

Коме дакле припада народно училиште?

Народно училиште исключиво непринада само родительима дечіима, ни обштини, ни св: цркви, нити пакъ самой држави, она припада свима; еръ сви поменути имаю колико имъ околности и силе њиове допуштаю, о добромъ станю народногъ училишта старати се.

III.

Народно училиште е врло великій благословъ по обштину; прилѣжаніе и добро поведенѣ деце, уобите њіовъ узрастъ у свему што е добро, приноси радость у домъ њіовыхъ родителя, и допринои често къ поболшаню владаня породичныхъ чланова.

Сладкій отацъ, говораше єдно ћаче, молимъ те, немой дати Петру слузи нашемъ, тако псовати; єръ є то гадно, а и грехъ є. Отацъ истога детета прими ту опомену къ срдцу, и потруди се око тога, да му слуга више неисуе, те тако немогау више чути слугу да псуе.

IV

Алъ кажи ми Марице, рекне єдномъ майка своіой ћерцы, где учишъ ты те силне гадне рѣчи и погрде. У училишту отговори Марица. Само да чуешъ, мати сладка, како нашъ г. учитель децу што ништа неуче и што нѣговима саветима неслѣдую — грди — и како се деца єдно другомъ ругаю.

Шта се може дакле о таквомъ училишту судити?

Честанъ и разборитъ учитель никадъ неће таке гнусне речи требати, и такове међу своима ученицима ни на кои начинъ трпити; шта више, онъ ће свымъ силама противу такій гадни изражая, ако бы примѣтио да се у нѣговомъ училишту находе — воевати, да бы ихъ изагнати могао. Грдня намъ открива подлость и недостатакъ у изображеню, а псовка суровость.

V

Народный учитель нетреба да є странъ и невештъ у дѣлима народногъ училишта. Ако онъ никакве користи у томе неналази, што се тиче блага училишта или дѣйства учительскогъ званія, то му онда зацело оскудѣва правый учительскій духъ. Може л' што жалостніе быти, него кадъ учитель напредакъ или назадакъ, узлетъ или пропасть, уваженѣ или опаданѣ нѣговыхъ садругова равнодушно при-

ма? Може се съ пунымъ правомъ рећи, да е учительство по већой чести само криво онэмъ малоуваженю, кое нередко испусити може.

VI

Нека непрезире народный учитель кадъ му нѣгови ученици особито по сели по єдну кичицу цвећа доносе, єръ е то већъ добаръ знакъ, кадъ дечица неку радость у цвећу уживаю; осећаюћи свою радость у цвећу, мисле да ће сотымъ и другима радость проузроковати моћи. Шта выше, нека подстрекава и поджиже колико е годъ могуће любавъ удѣци према цвећу и говори имъ, да никадъ изъ лакомислености или несташства таково не кидаю и чупаю. Неговане цвећа изображава чувства, и може се рећи, да по селима, у коима се у великомъ количеству цвеће подраюе, люди изображеногъ чувства живе. (Слѣдователно треба и у нашимъ народнимъ училиштима о неговаю цвећа згодноэмъ приликомъ кою речь прословити.)

(Продужиће се.)

Нешто о науци Читаня.

Читане е врло важно средство за изображаване рода човеческогъ. Одъ вештине писаня и печатаня праву и непосредну користъ имаю само они люди, кои умеду читати. Съ тога е читане было свагда єданъ одъ найглавніихъ и найважніихъ предмета у народной школи; одъ нѣ се особито сада иште, да свое ученике не коекако него башъ валяно читати научи.

Читане е вештина, коя се недобия сама одъ себе, него се мора научити одъ другога, и то одъ о-

нога, кои самъ добро читати знаде. Одъ свакога се дакле учителя пре свега иште то да буде добаръ чатацъ, а у колико се онъ самъ у читаню извештио у толико ће, покрай знања метода, кадаръ быти и децу валяно научити читати.

Но како ће се учитель найболѣ у читаню дотерати? Ево како: Онъ треба пре свега да пази, слуша, и подражава добре чатце, да чита понайвише наглась и да никада и нигде нечита безъ смисла и као одъ беде, него да при читаню свагда пази на смисао, и на правилно своме езыку сходно изговарапѣ речій. Осимъ тога подпомаже се добро читанѣ изученѣмъ и познаванѣмъ езыка свога и црквенога, на коима у школи деца читаю. Тога ради има се учитель постарати не само да изучи и позна правилности свога народногъ езыка, него треба да се упозна и оприятельи и са духомъ езыка вештбаюћи се у србской и у црквено-славенской словесности, и такимъ начиномъ изображаваюћи умъ и срдце свое.

Безъ знања езыка на коме се што чита, и безъ разумеваня предмета о коме се чита, неможе быти ни доброга читаня. Безъ тога двога, оснива се читанѣ на слепомъ и неразговетномъ подражанию, и ике одъ душевне ползе ни по онога кои чита, ни по оне коима се чита. А да е то тако, томе ћемо се увѣрити кодъ многихъ нашихъ людій, па башъ и кодъ самыхъ пѣкихъ учителя. Колико ихъ има, кои читаюћи на примѣръ молитве у цркви и не мисле шта читаю, него имъ иде пустый езыкъ као да е чиме годъ намазанъ. Алъ као годъ што они сами немисле шта читаю, тако имъ и слушательи и несаняю о томъ да треба пазити, и да се зато чита, да они штогодъ схвате и науче.

„Не читай ми те паримие!“ рече пре некогъ времена у едной обштини Господинъ нѣкій ономе,

кои е у годишньой сѣдници рачуне читао. Ние ли то страшный Аттилѣ земаљ за наше људе, кои мисле да се парнице и друге свете ствари у цркви само као одъ беде читаю, и да у њима никакве душевне ране нема. — Алъ свему е томе крива школа, и неваљало, неуко и недотупавно безъ смисла читанѣ, кое е кодъ насъ свуда овладало.

Кодъ насъ се у цркви чита, пое, а по гдѣ што и казуе; али треба намъ људій за кое се чита, пое и казуе. Люди тіи немогу се наеданпутъ створити, него се мораю іоштъ малена у школи приправити за слушанѣ, схваћанѣ и разумеванѣ онога што други читаю, и што они сами читаю. То се одъ школе прегега и особито изискуе, и очекуе, да она то учини.

Књиге, Богу хвала изилазе и кодъ насъ, али се слабо читаю, връ нема довольно людій, кои тако знаду читати да су кадри и разумети и употребити оно што читаю, а безъ тога не вреди имъ ни читанѣ ни књига много, па зато нити читаю, нити књиге купую. Готово тако стоимо, да мало више имамо читателя него оныхъ кои бы кадри были, списатељи бити, а требало бы да е читателя хилядама више него списателя. И овоме е узрокъ оно безсветно и наопако ученѣ читаня, коимъ се дѣца, неразумеваюћи, и немислећи да се може разумети оно што се чита, у народной школи забатале и занемаре, тако да ихъ е после врло тешко до разумногъ читаня дотерати.

Ученѣ читаня, као и сваке друге вештине и науке, има свое степене, или свое течаѣ. Мы ћемо раздѣлити ученѣ то на три течая: На читанѣ механично, логично и естетично. Найнижій степенъ читаня приличи дѣци одъ 7 и 8 година или Букварцима; средный степенъ приличи дѣци одъ 9—12 година или часловцима и псалтирцима, а на найвишемъ степену

налазе се текъ по гдекои ученици гимназия, и други зрелии и одабрани мужеви.

Механично читанѣ есте мостъ, преко коега свакій невештакъ прећи мора, ако жели да дође до свестногъ и разумногъ, па уедно правилногъ и лепогъ читаня. Тога ради и ммѣемо овде найпре о механичномъ читанію говорити.

Између многихъ начина, коима се може научити читати, мы ѣемо три найглавния, коя се найвеѣма употребљю споменути. Остала су и онако изводи и извияня изъ та три начина. Найстарии, и све до пре неколико година, кодъ насъ единый начинъ, коимъ смо учили читати, есть сриланѣ. Оно е тегобно, дангубно и недотупавно. Учитель, кои бы данашньимъ даномъ, покрай другихъ далеко больихъ и савршенихъ начина, сриланѣмъ децу мучио, показао бы да е или пука незналица или да е слепый противникъ явне и познате истине.

(Продужиће се.)

Молитва.

Кадъ се у невольи осећашъ, и никое помоћи немашъ, ни икоегъ лека ни утехе неналазишъ, ништа те неможе пре избавити, ни душу веѣма ублажити, него простосрдна молитва.

Брже него твоя помисао одлеће молитва, кадгодъ е простосрдно изговоришъ, до престола божиегъ, и брже него помисао, силази утеха и окреплѣнѣ одъ онога светогъ извора вечите милости.

Детлићъ и голубъ.

Єдаредъ оде детлићъ са голубомъ пауну у пооде. У повратку ће упитати детлићъ: како се теби свиди паунъ, мени се онъ башъ нимало не допада, она гордосћь, а оне клякаве ноче, и онай крекави гласъ, глава човеку одъ нѣга да пукне. — Богме я нисамь на то ни пазио, одговори голубъ, вр̀ъ неима времена, ни лепота се нѣгови нагледати.

Ула ти волиѳ туђа зла, него добра мотрити.

Єдна рачунска игра.

Єданъ царъ опази у єднога своѓъ пријателя, кои добаръ рачунџија бијаше, єднога врло доброѓъ коња, и хтеде га купити, те запита, шта кошта. Овай одговори, да му све дупло толико крајцара даде колико клинаца у све четири подкове има; то єстъ на први клинацъ 1 кр. на други 2, на трећи 4, на четврти 8, и тако далѣ, на сваки идући іошъ єдаредъ онолико, као на предходећи. Клинаца є било свега 32, колико є милиона форинти стао тай конь?

Єдна физикална игра.

Начинити, да неможе вода изъ флаше изцурити, ма да є дно флаше све избушено. Узми єдну флашу, алъ са врло узанимъ устма, да можешъ лако палцемъ запушити; подай стаклару, да избуши дно на многе као игла танке рупице; или нека ти кломферъ тану єдну флашу одъ плеха начини; или метни стаклену флашу у врелу гвоздену пећъ, пакъ ће се дно одма одвалити и испасти; и онда узми єдну танку дашчицу, окружи є колико є дно, и избуши га подебљомъ

агломъ на много места, пакъ онда то дно углави илъ прилепи, алъ тако, да неможе ни една капъ воде около изцурити. Загнюри ту флашу у воду, да се напуни водомъ, после е узвуци изъ воде, алъ палцемъ озго уста флаше запуши, и неће ни једне каплѣ воде оздо на дно ма да е избушено процурити; а одпусти палацъ, одма ће на све рупице потећи, пакъ опетъ стати, чимъ палцемъ озго припушашъ.

Ова игра спада у науку о *тиски воздуха*. Исто овако изъ пуне натегаче неће да изцури вино и. т. д чимъ се озго палцемъ припуши, а чимъ се прстъ одпусти, сва изцури. Тако неће на отворену славину вино изъ бурета да цури, ако е врань добро ударенъ. Зато е нуждно, кадъ се славина у буре удара, врань добро затући, пакъ онда неможе ни на извученъ чепъ вина много изцурити.

Учительска места.

2, У петровомселу (у бачкой) упражнѣно е Учительско место за II. класу. — Годишня плата 168. фор. а. в. два хвата тврда дрва, квартиръ са баштомъ и 16. ланаца землѣ (одъ 2200. кв. хватій ланацъ) безъ свакогъ терета и нореза. — Стечай траје до 15. Августа о. г.

У Сомбору у I. разреду главногъ училишта упражнѣно е учительско место, съ годишньомъ платомъ одъ 420. фор. а. в. Стечай траје до 1. Августа о. г.

Явна кореспонденція.

Госп. В. Б. у Ш..... Ваше дописе неможемо употребыти, єръ кадъ сте ихъ писали проливао е папиръ па не може да се чита. Ако желите съ вашима дописима Роду корыстити, извол' те ихъ написати на папиру кои не пролива и послати намъ.

Госп. С. Л. у, Ш.... Неке рекламиране броєве Шк. Листа шилѣмо вамъ; а 2. и 5. брой одъ 1860. год. неможемо вамъ послати, єръ смо ихъ дали у кньиге везати.

Ур. Ш. Л.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 27. У Новоме Саду, 21. Юлія 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

ГЛАВА II.

О светомъ Престолу.

(Продуженъ.)

5. На светомъ Престолу поставля се божественный крстъ Хрістовъ, на комъ е сву спасителну жертву савршио, ербо гди е жертва тамо и орудіе быти належитъ. 6. Такоће на с. престолу дужна устроена быти дароxранителница или киботъ т. е. ковчежићъ у комъ живоносно тело и кровъ Спасителя свагда хранитисе има, причешћа ради болныхъ; а такоћеръ храни се ту и частица преће освећена за среду и петакъ у време четиредесетнице. Истый киботъ или ковчегъ означава место, гди е распетъ, погребенъ и одъ кудъ е воскресао Хрістосъ. Означава и войничку стражу коіой е заповеђено было чувати тело Исусово, да небы одъ ученика украдено было. Такоћеръ исти ковчежецъ или киботъ завѣта господня именуе се скатам скатыхъ, на подобіе древне скуніе Мойсеове, у коіой су скрижали завѣта чувани были По превосходству именуе се скатам скатыхъ, ербо у нѣму самъ Хрістосъ Спаситель пребыва. 7, На св. трапези мора быти 3. воштане свеће или кандило елеемъ напунѣно, кое означава просвѣщеніе, тайногъ нѣговогъ смотренія, просвѣштаваюће душе наше, и пресвѣтлима и вѣчнима водеће; зато *Анастасіе* назива га кан-

диломъ неѣгашаѣмимъ, а Пахимеръ скѣтомъ неѣсипнимъ, а то за честь и славу Бога живаго, и у ковчегу истино лежећега Христа, и овы свѣтняци изображаваю милость даровану свемъ свету: а елей есть ради щедрота и милости рождшагося Спаса Христа, богочеловѣка.

Шта е потребно къ устроснію или украшенію св. престола?

На св. престолу е покривало т. е. сѣнь на све четири стране столпа кое се называ *Киворіи.* (Ciborium) Покривало исто изображава небо по светомъ Герману патріярху Цариградскомъ, а пространство целе землѣ съ четири ступовма заключени сводъ , кои на средини своіой Спаса и спасенія нашегъ дѣло у себи садржава, и тако се испунява оно пророческо слово: „Спасеніе содѣлалъ еси Боже посредѣ земли," кое спасеніе четири св. Евангелиста подкрепляваю, као непоколебими столпи вѣре наше , и вѣчногъ спасенія истине виновницы. —

Осимъ „престола" шта е іошъ у олтару потребно быши!

Осимъ стоећегъ на среди св. престола има быти у олтару: Горнѣ сѣдалище и сопрестоліе, и такоћеръ и предложеніе или жертвеникъ и сосѣдохранителница.

Шта е „горнѣ место"?

У олтару подъ средньимъ полукружіемъ одъ престола къ востоку при стѣни, на обадве стране други престолъ т. е. столницы, гди свештеницы са архиереемъ служећимъ нѣму спемоществуюћи стое , а у самой средини къ востоку возвишено Архиерейско особено место есть по св. Златоусту, горнѣ е место и горньи престолъ.

Шта знаменуе „горнѣ место?"

Горнѣ место знаменуе катедру Іисусову, а особыто знаменуе Господа Іисуса Христа вознесе-

ніе, гди се вознесао, „и кзыде керхѣ скакагѡ начала и класти аггелске съ плотію, и сѣде одесна Бога и отца.“ Горньи престоли са прочимъ столовима вообще именую се сопрестолїе, гди не само архиерей, но и служећи ереи са стране стоће столице имаю, и на њима седити дозволѣно имъ е, окромъ Діакона, кои стояти мораю; ербо Архиерей представля Христа, а Іереи апостоле.

Шта е „предложеніе или сосудохранителница?“

У олтару подъ сѣвернимъ полукружіемъ на страни есть столпъ, по нашемъ значеню жертвеникъ, и тай именуе се предложеніе или приготовленіе. На месту предложенія приготовлява се хлѣбъ и вино къ свештенодѣйствію. Место ово зове се по Грчкомъ називу „Проскомидія.“ — Подъ южнимъ полукружіемъ налази се сосудохранителница.

Какова е ова шайна предложенія и шта знаменуе?

Предложеніе или проскомидія при стени близу престола, знаменуе Витлеемъ и ону пештеру у коіой се Христосъ родно, и ясле гди е положенъ было; зато приготовленіе за св. службу есть, аки рождество Спасителя. Изобразуе ово вещественне; ербо на проскомидіи изображена е гдигди звезда, коя е предходила или довела волхве у Витлеемъ; покровцы означаваю пелене съ коима е роћени Господь повитъ было; дари принешени отъ волхвовъ: злато, ливанъ и смирну: Злато се представля чрезъ освећене сосуде златне или позлаћене, ливанъ изображава тиміамъ кадила, а место смирне служе покровцы и названый воздухъ; а место поклоненія волхвовъ и славословіе одъ пастыра, есу молитве ерею прописане при проскомидіи. Потомъ како предложеніе тако и све вещи при свештенодѣйствію, окромъ рождества Христова и друга знаменованія имаю; тако предложеніе есть Голгота и гробъ, зато се предложеніе и мећe близу жертвеника

„понеже близъ бѣ гроба, идѣже пропаша Іисуса.“ Іоанн. гл. 19. Затымъ при проскомидіи страданіе и погребеніе Христово опоминѣ се. Покровцы при рождеству значе пелене, при погребенію есу плащанице и сударі, воздухъ на верхъ путира окромъ плаштанице, означава каменъ привaленъ на гробъ; коплѣ съ коимъ се изрезую просфоре значи: копіе, съ коимъ е Христосъ прободенъ быо, а за тимъ е изъ ребра нѣговогъ истекла крвь и вода, ков се све то напоминѣ при проскомидіи.

(Продужиће се.)

Изясненіе

Псалма четвртогъ,

Молитва праведника и одбрана одъ оныхъ кои сумняю о божиіой помоћи.

Кнегда призвати ми оуслыша мѧ Богъ правды моеѧ. Кадъ самъ призвао, услишао ме е Богъ мое правде, Богъ, кои люби правду, за коіомъ и я тежимъ.

къ скорби распространилъ мѧ еси. — у туги си ми помогао, избавио, утешио.

оущедри мѧ и оуслыши молытвѹ мою. — смилуй се на мене, и чуй молитву мою о Господе!

сынове человѣчестіи, доколѣ тажкосердіи; — сынови човечіи, отмѣни люди, Господо, докле ћете бити несмислени, докле ћете лудовати?

вскѹю любите сѹетѹ и ищете лжи; — зашто любита суету, и тражите лажъ? Зашто сте отдани суети, и зашто чезнете за лаганѣмъ и варанѣмъ? Они, кои се неосланяю на божию помоћь, него у суетнымъ, ништавымъ пословима и у лажи налазе задовольсво, називаю се овде тажкосердіи, а то ће рећи, несмислени, безумни.

И оувѣдите ꙗкѡ оудиви Господь преподобнаго своего. — Та познвайте већ, да є Господь дивно прославио побожнога свога човека.

Господь оуслишитъ мѧ, внегда коззвати ми къ немѹ. — Господъ ће чути мене, кадгодъ ѫ узвичемъ къ нѣму.

Гнѣвайтесѧ и несогрѣшайте. — Ако се и срдите, али немойте и грѣшити, Ако се и мора човекъ кадъ разлютити, али треба да се одма поврати, и нетреба да зло срдце носи на онога одъ кога се увређенъ нашао. *)

Иже глаголете къ сердцахъ вашихъ на ложахъ вашихъ оумилитесѧ. — Што говорите у срдцима своима, што у срдцу помислите, о томе на постеляма вашима сажалѣвайте. Ако сте шта неваляло преко дана помнелили, а вы кадъ легнете спавати сетите се тога, и кайте се. Шта є дужанъ свакій правый Християнинъ у вече чинити пошто се Богу молио, и пре него што ће се сну предати? Дужанъ є испытати свою савесть, и ако є какво добро учинио, захвалити Богу, што му є по своіой милости допустио, да то учини ; ако ли є зло какво учинио, треба да се сажали, да се покаѥ, да моли Бога за опроштенѣ свога греха, и да се обеча у будуће поправити се и одъ тога зла чувати се. (види у зборнику поучение после молитава „На сонъ грѧдѹщымъ“) —

Пожрите жертвѹ правды и оупокайте на Господа. — Принесите Богу жртву правде, живите праведно и по вольи божиой, па се онда уздайте на Господа.

Мнози глаголютъ: кто ꙗвитъ намъ блага; — Многи говоре; ко ће показати нама блага; ко ће намъ одкрити, шта є добро?

*) Ово є опетъ єдна наука, кою школа у животъ увести има; єръ люди одъ садашнѣга света сасвимъ противно уче и на постояну срдню наводе.

Знаменасѧ на насъ свѣтъ лица твоегѡ Господи. — Показала се нама светлость лица твога Господе; сия на насъ светлость лица твога господе. Ово е одговоръ оныма, кои пытаю: „ко ће намъ одкрити и показати шта е добро,“ и значи; Самъ господъ одкрио намъ е шта е добро, и то найясние у светомъ своемъ одкровению, а притомъ дао намъ е и природный законъ, кои е у срдцу свакогъ одъ насъ уписанъ, и по коме смо мы кадри разликовати добро одъ зла.— (Ово изречение употребљява се за причастно на крстовъ данъ.)

Далъ єси веселїе въ сердцѣ моемъ. — Ты о господа дао си веселѣ у срдцу момъ кадъ годъ добро какво дело учинимъ.

Ѿ плода пшеницы, вїна и ѣлея своегѡ оумножишасѧ. — одъ рода пшенице, вина и зейтина своега, одъ свакога земальскогъ блага божиега люди уживаю, обдржаваю се и напредую.

Въ мирѣ вкупѣ оусну́ и почїю: — Ћу у миру заспати па и одпочивати.

ико ты ѣдинаго на оупованїи вселилъ мѧ єси. — Єръ ты мене самога на ухванѣ уселио си. Ты ми допушташъ да могу живити ухваюћи се на тебе *).

Н. Ђ. В.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

3.

„Са смрћу се све свршује!“

Да, тако е, драгій мой, ако ты то велишъ, за кокошке, керове, краве и волове. Но ты бы чини ми

*) Псаломъ овай чита се на великомъ Пачечерню, а у домаћемъ Богослуженю употребити се може, као молитва предъ спаванѣмъ.

се врло понизио себе, кадъ бы се овоме друштву причислио.

Ты си човѣкъ а не скотина. Између човѣка и скота велика е разлика. У човѣка има душа, коя е кадра мыслити, желити добро или зло, и та е душа безсмртна; напротивъ у скотова и у звѣрова нема такове душе, и за то они сасвимъ умиру. Човѣка човѣкомъ чини башъ душа, та частица нашега суштества, коіомъ мы мыслимо, коіомъ познаемо истину и любимо добро. Тымъ се мы одликуемо одъ животиня, и тога е отличия свакій одъ насъ подпуно свестанъ. Нитко нетрпи радо, кадъ га назову свиньомъ, воломъ или марвинчетомъ, еръ таквимъ се назывима човѣкъ безчести, одузима му се човеческо достоянство, и ставля се у кругъ нижій створеня, кое немаю безсмртну душу.

Али свакій онай, кои говори и држи да онъ само дотле живи докъ неумре, и да после смрти одъ нѣга ништа быти неће, тай самъ каже да е скотина и звѣръ, іоштъ горій одъ звѣра. Заиста кадъ добро само разсудимо, и увѣрићемо се да е таковый човѣкъ млого горій одъ псета; по томе што псето види далѣ, нюши яче, и трчи брже него онъ. Такавъ е човекъ горій и одъ кокошке; еръ кокошка види и ноћу, и немора се старати за одело и обућу. Єдномъ рѣчию, кои вели да се са смрћу све свршуе, тай каже за себе, да е онъ никакавъ човѣкъ, и да е подобанъ у свему немисленымъ скотовима. Коме се тай значай допада, на часть му, а мы ћемо велегласно говорити свима и свакоме: да смо люди, и да се са смрћу за насъ све несвршуе.

Драгій мой, шта бы было одъ овога свѣта, кадъ бы са смрћу човечиомъ за нѣга свему край было? Та онда бы овай свѣтъ было пештера разбойничка: онда бы правда и неправда, добродѣтель и порокъ быле

празне ништа незначеће речи. Поштенѣ, цѣломудреность, доброчинство и дѣтиньска любавь, не бы тада ни мало претежние быле, одъ краће, нечистоте, скаредности, вараня и убиства.

Та кадъ се я немамъ ничега бояти после смрти, а овамо самь тако хитаръ и опрезанъ да ме неможе нитко ухватити; то онда зашто я не бы крао, варао, и потайно убио макаръ и свога отца, кадъ знамъ да ћу одъ туда имати велику хасну, па ћу моћи лакше живити? Заштъ да се не предамъ свима страстима и разблудама, и заштъ да себи не угађамъ? Зашто да се чувамъ одъ неправде? — Вальда бы се имао бояти савѣсти? Лако е мени съ ньомъ, лако ћу е я угушити, кадъ држимъ да ћу са смрћу пропасти, и да одъ мене неће ништа быти. Мени се само валя чувати, да ме не ухвати полиция. А ако самь я тако вешто украо, да ме нитко неможе ухватити; то се я онда могу са украденымъ благомъ као са своіомъ собственошћу ползовати, на ћеду ме іошъ сви као богата и поштена граћанина хвалити и уважавати, а кадъ умремъ то и тако неће одъ мене бити ништа, и измећу мене и онога кога самь я до проспячкогъ штапа довео: само ће та быти разлика што ће мене у колитираномъ сандуку саранити, а онога ће можда у яму безъ сандука истрести.

Кои човѣкъ овако мисли, тай е готова луда, али е притомъ іошъ и опасанъ по друштво човечие и валяло бы га затворити и везати, ер е као грабльивый звѣръ кадаръ свако зло учинити.

Но ако е истина да се са смрћу све свршуе, онда е тай човѣкъ на своемъ мѣсту, и ты немашъ право што га грдишъ, нити бы му кадаръ быо доказати да онъ не мисли по себе добро. По нѣговомъ мишленю, онай кои е ячій и хитрии, тай треба да е

и богатии и срећнии па и поштовании одъ другихъ людій.

Да видимо, какови су то люди, кои говоре: „Са смрћу се све свршуе, кадъ човѣкъ умре, онда е био па и ние; нема Бога, нема душе; іоштъ нитко ние съ онога свѣта дошао разбиене главе.“ Покажи ми едногъ поштеногъ отца и вѣрногъ супруга, едну цѣломудрену вѣрну супругу, или едногъ поштеногъ и добродѣтельногъ човѣка, бои бы примао и одобравао такову науку.

Само е порокъ кадаръ люде навести да такву науку примаю, да бы съ ньомъ угушили свою савесть, да бы спокойние могли радити грѣшна и безбожна дѣла, а притомъ уживати поштованѣ кодъ света. Такови люди у своимъ бесѣдама и кньигама изявлюю обично да су ньихове мисли слободне одъ свакихъ предрасудака, да су ихъ они задобыли многимъ трудомъ и штудиранѣмъ, (*) па призиваю громко и безобразно да се люди за ньима поводе, и да буду тако красни и честити, као и они што су.

Вара се, ко држи, да такве безбожничке мисли долазе одъ правога срдачнога убѣђеня и увѣреня.

Помотри на многе безбожнике у часъ смрти ньихове, како променюю свое мысли. Реѣи ћешъ може быти да ти люди предъ смртъ сазнаше вѣру и увѣрише се о нѣной истини. Али ние тако. Они и садъ на самрти незнаю шта е вѣра, нису се увѣрили о ньой; али садъ стое предъ истиномъ, коя е готова да ихъ осуди. Страсти имъ се угасише предъ светлошћу истине; гласъ савѣсти, кога дуго загушиваху страстима, чуе се садъ ясно и разлеже се сло-

*) Овде ми на паметь пада сада нашъ ренегатъ Ч. кои се у своме Псеудо Православию хвали, како е 80 светыхъ отаца штудирао, докъ ние на ту мисао дошао да се порепи. На нуди и насъ да му веруемо и да за ньимъ поћемо. Алъ чини ми се даће му узалудна быти мука, бръ га знамо ко е и какавъ е.

бодно! Пређашный безбожникъ садъ већъ више непрезире свештенике, несмѣе се молитви, перуга се исповѣди и причешћу. Садъ онъ већъ више не држи да е небо и пакао само една сказка, коіомъ се дѣца плаше.

Истина има и противни случаева. Невнанѣ, губитакъ разума, надежда на оздравлѣнѣ и іогуната гордость бываю кадкадъ узроци, да безбожникъ умире онако као што е и живио. Али то су редки случаеви и могу се само као изузетци сматрати, кои другого непоказую, но само то, да су они люди, кои кажу да нема Бога и да душа ние безсмртна, — люди продрзьиви, упорни и окаяни грѣшници.

Не говоримо сами мы овде противу правила овога: "*Са смрћу се све свршује*!" Сви народи, цео родъ човечии одбацуе то лудо правило съ нама заедно, и играћуе се одъ лажне те науке. Покажи ми, ели было и има ли народа, у коега не бы было ни найманѣ вѣре и надежде у будућій животъ. У свима земляма, у свима народима, и у сва времена отдавало се почитание умрлима. Одъ памтивека свуда су люди почитовали покойнике, молили се за ньи, давали да се читаю молитве за родителѣ дѣцу и сроднике. На чему се оснива овай свеобштый обичай, ако не на дубокомъ предосѣћаню безсмртия, кое осѣћанѣ намъ говори: да е смрть само еданъ прелазакъ у другій животъ.

„За што вы плачете" — казао е нѣкада еданъ разуманъ човекъ на самрти, своіой жени и дѣци. — „Она честица моя, кою вы любите, неће престати живити. Мы се не разстаемо на дуго време: немойте дакле чинити да тай растанакъ и мени и вама тежакъ буде. Я осѣћамъ да оставлямъ само землю, а не животъ."

Такавъ е гласъ савѣсти, а то е и утѣшителный

и сладкій гласъ истине, гласъ Христіянске вѣре. Христіянскій законъ учи насъ да е садашный животъ, само привременно искушение и испытание, за кое е Господъ одредио вѣчно блаженство. Господъ требуе одъ насъ да заслужимо то блаженство добродѣтелію, и вѣрнымъ испуняванѣмъ своихъ дужоостый, и обеѣава да ће за чистимъ, светымъ, мирнымъ и смиренымъ животомъ слѣдовати вѣчность неисказаногa блаженства.

Далеко нека буде одъ насъ, и одъ православногъ народа Србскогъ продрзльива и погана суемудреность, коя руши и обара све што е на земльи добро, свето и утѣшително. Далеко нека буде одъ насъ жестоко правило невѣрия, кое страдаюћой сиротиньи, ядномъ болеснику и гонѣной невиности, ништа друго неоставля, — до едногъ крайнѣгъ очаяния. Свако срдце човеческо, кое се іоштъ ние заглибило у блато порока, праведно се клони таквога правила, и одбацуе такову безутѣшну науку.

(Продужиће се.)

Нешто о науци читања.

(Продуженѣ.)

Кодъ другихъ срећнихъ народа іоштъ пре 50 и више година избачено е сриланѣ и у место тога уведено *гласанѣ*. (Lautir Methode) Овымъ начиномъ уче деца познати гласове а не имена писмена, и познавши гласове и њихове писменне знакове, одма ихъ считаваю. Тымъ се начиномъ за две до четири недељ може у школи научити читати. Начинъ е овай добаръ али ние найбољій. Славный Немачки Педагогъ Граверъ изнашао е найновии и найбољи начинъ за

ученѣ читаня, а то е читанѣ после писаня. (Schreib-Lese Methode) По овоме начину науче дѣца найпре познати гласове изъ коихъ се састое речи, и потезе изъ коихъ се састое писмена; кадъ су то научили, онда уче писати найпре оно мало писме, кое се найлакше написати даде; съ тымъ уедно науче познати и нѣговъ велики рукописни, и печатни знакъ. Тако прелазе свакій данъ полагацко одъ писмена, коя се лакше написати могу, на она, коихъ е писанѣ съ већомъ тегобомъ скопчано. Чимъ неколико писмена науче, одма считаваю самогласъ са сугласникомъ, и сугласъ са самогласникомъ, и то раде са свима видовима писмена, те одма и исписую те слогове и погађаю речи, кое се съ ньима починю илъ свршую.

Кодъ насъ Србаля слабо се што знало за гласанѣ. Покойный многозаслуженый Професоръ Исайловићъ у своіой Педагогии каже, да е сричанѣ одъ многихъ мудрихъ наставника изоставлѣно и забранѣно, али инакъ налази, да е оно у нашимъ школама врло нуждно, зато што учитель често съ небрежльивомъ и тупоглавомъ децомъ посла има. (Види. Педагогия и Методика. Будимъ. 1816. стр. 181). Колико е мени познато, гласанѣ се кодъ насъ само у Трстанской и у последнѣ време у Темишварской школи употребльавало, пре докъ ние Гд. Др. Ђорђе Натошевићъ управу надъ нашимъ школама у Войводству Србскомъ у свое руке узео. Овай ревностный мужъ, своимъ неусипнымъ трудомъ и настоянiемъ, и своимъ високимъ педагогичнымъ знанѣмъ избавио е школу нашу одъ шлендрианства и педантериѣ, и извео ю е на оно место, на комъ ће напредовати и съ школама другихъ европскихъ народа успоредити се моћи. Тай истый многозаслуженый мужъ на зборовима учительскимъ год. 1857, 1858, 1859 и 1860, и чрезъ своя упутства, научио насъ е међу осталымъ и начину, коимъ

се најболѣ и најлакше деца до читања довести могу. Тако смо мы наеданпутъ олако стекли и задобили оно, што су други народи задуго, полагано и съ тешкомъ мукомъ добыяли. Уважаваймо дакле ову стечевину; и извештивши се у томъ, како ваља децу учити читати, обгрлимо и употребљуймо тай најбольи, најтемельнии и природи најсходнии начинъ.

Да є начинъ ученя читати после писаня природи дечиой најсходнии види се одтудъ, што деца много радие и свесрдние пишу него што читаю, а то за то єръ се при писаню и тело и душа више забавля и више ради него при самомъ читаню.

Премда деца овымъ начиномъ за дуже времена, најманѣ за четири месеца деца читати науче, ипакъ є овай начинъ много больи и савршении одъ простогъ гласаня; кое садъ вѣчъ у историю педагогие принадлежи. —

При ученю читаня после писаня умни се дари детиньи свестрано развияю, и добывена знаня, сдруженѣмъ више послова, као што су: писанѣ, читанѣ, размишлянѣ и разговаранѣ о ономе што се пише и считава, — вѣчма се утврђую и утемелюю.

Може се деци узъ писанѣ писмена, и име тога на пр. буки, рци, глаголъ, казати, али мени се чини, да бы се тако деца лако забунити могла, и зато држимъ, да є много болѣ, само гласове писмена учити, а имена и азбучни редъ оставити за оно време кадъ вѣчъ деца механично читати науче.

Милина є видити како се деца отимаю да новозадато писмо, коега гласъ вѣчъ познаю, и коега потезе направити умеду, — напишу, а чимъ то добро ураде, одма уче познати и све остале форме тога писмена сравнююћи велико рукописно с малымъ, мало граћанско съ малымъ рукописнымъ, а велико граћанско съ нѣговымъ малымъ. Чимъ пакъ съ тымъ готови буду,

одма спаю писмена у слогове, и изъ прочитанихъ слогова погађаю речи.

Садъ сравните овай разумни и одвећъ приятный посао са срицанѣмъ особито онаквымъ какво е кодъ насъ было, где се срицало: *буки азъ ба*, или *иокой рци иже ири, ша есть люди шелъ, пришелъ, цы ери, цы, пришелцы*, — не ћете ясно увидити и уверити се о преимућству садашнѣгъ начина, коимъ се учи читати, одъ оногъ старогъ.

Чисто небы човекъ могао вѣровати, де іошъ има на свету людій, кои се немогу да растану са своимъ премилимъ срицанѣмъ и бебуканѣмъ. Али е тако. Има кодъ насъ закованыхъ староволя, кои држе; да смо се пошокчили и у бресъ пали, што е срицанѣ изоставлѣно; Има учителя, кои еднако раде по старомъ, налазећи у томе „наслажденіе и прохлажденіе.“ Алъ има и мѣстныхъ школскихъ управителя, кои одъ зимусъ како престаде Войводовина, почеше учительима заповедати, да се ману новога начина и да раде по старомъ; еръ веле, оно е швабски методъ, а старый е маћарскій.

Такови люди показую да незнаю далѣ одъ носа, да незнаю ни то, да е новый чрезъ г. Натошевића кодъ насъ уведеный методъ примлѣнъ у целой просвећеной Европи одъ свию разумныхъ учителя, па и у Угарской, што више и у самой Русіи познатъ е овай начинъ. О првомъ увѣраваю насъ методичне кньиге на маћарскомъ езыку, и ньиховъ Школски Листъ (Tanodai Lapok), а тако е у Русіи, о томъ читати треба у руской беседи чланакъ подъ насловомъ „Основное народное Образованіе.“ (Р. Бесѣда 1858. I.)

(Продужиће се.)

Очински саветъ.

Єданъ побожни краль опраштаюћи се са своимъ синомъ рече му: Сине! кадгодъ што чинити предузимао будшеъ, сети се прво на Бога, и замоли одъ њега благослова себи; и гдегодъ ти што добро пође, благодари њему прво; а где ти зло пође, њему се прво потужи.

Богатство.

Єдног трговца запиташе: како е он могао до толикогъ силногъ богатства доћи: а онъ имъ одговори: до овога великогъ домао самъ и лако и брзо, али са онимъ првимъ малимъ ишло е богме и врло споро, и са великомъ мукомъ,

---

Єдна рачунска игра.

Єданъ царъ хтеде едномъ приятелю своме кои врло добаръ рачунция бияше, на некой любави, кою му овай учинио бияше благодарити, и рекне да иште што годъ жели, онъ ће му учинити. Изпредъ њи стояше една дашчица, на коіой шаха играше. Дашчица е ова као што е познато, поделѣна на 64 поля. Рачунция овай заиска, да му само толико зрна шенице поклони, колико ту поля има, тако, да на прво полѣ 1 зрно метне, на друго 2, на треће 4, на четврто 8, и тако далѣ, на свако следующе полѣ ошъ едаредъ онолико, само е на предходећемъ. Царъ се насмея на ово искане и рече, да е то врло сиромашка награда, него да онъ више што иште; алъ овай смешећи се цару, оста при своіой молби. Питанѣ е колико то зрна износи, и ели тай царъ, и есулъ сви царе-

ви на свету кадри толико зрна шенице уздаредъ дати?

Прескаканѣ ярца.

(Једна игра за децу у полю.)

Сви играчи стану у редъ, све по 8 до 10 корака еданъ испредъ другогъ, сви на једну страну окренути; сви се пригну, једномъ ногомъ узкорачено стоећи, и рукама се о колена ослањаюћи, лактове низа се стиснуто, и онда крайни съ леѣи натрчава и једногъ по једногъ прескаче докъ све непреѣе, а онда се самъ испредъ првогъ на 8 корака стави, пакъ ће онда преко нѣга други редомъ скакати. Скакаюћи одапире се на рамера оногъ преко кога скаче. Невештинимъ скакачима треба већма подлећи, вештинимъ може се већма исправити. Редъ некварисе, него све далѣ напредъ одмиче.

Учитељска места.

У Ороламошу упражнѣно је учитељско место са годишньомъ платомъ од 126 фор. а. вр. 30 фун. соли, 12 фун. лоиы свећа, 1 хватъ дрва, и 4 хвата сламе. — 36. пожунски мерова жита, 18 пожунски мерова ечма, 5 ланаца ораће землѣ, и слободанъ квартиръ. — Стечай траје до 18 августа 1861.

2. У Карлову је упражнѣно место I. разреда. Годишня је плата 186 фор. а. вр. у готовомъ новцу, 30 пожунски мерова чиста жита, 20 пожунски мерова ечма, 50 фун. соли, 16 фун. свећа, 4 хвата сламе. 2 хвата тврди дрва, једно свиньче од 3 године. у вредности 14 фор, а. вр. и слободанъ квартиръ. Стечай траје до 15. августа о. г.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 28. У Новоме Саду, 28. Юлія 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

(Продуженъ.)

ГЛАВА Ш.

О Иконостасу, Солеи, Амвону и Свѣтилницы.

Шта є Иконостасъ?

Олтаръ одъ молитвенногъ храма отдѣленъ єсть прегради̑емъ, коя є преграда у прва времена была изрешетана, затимъ иста преграда изрешетана измѣнѣна є иконостасомъ, тако названымъ одъ икона светыхъ, кое су на нѣму изображене.

Зашто є иконостасъ?

Иконостасъ или решетка између олтара и храма зато є, да бы у олтаръ т. е. ѕкатлѧ ѕкатыхъ, окромъ освеђены особа нитко неулазио, и што бы свештенодѣйствіе божественне літургіе, ради величества и светости, тайно а не явно или обштенародно было, єръ є тамо истиный Богъ, на когъ Херувіми и Серафіми не смеду гледати, зато крилама своима покриваю лица своя, а човеку тимъ манѣ дозволено єсть.

Какова є шайна знаменія иконостаса?

Између олтара и храма тако є раздѣленіе, као међу светима и мірскима дѣяніяма, или као између умныма и вештественныма, єрбо између чувствителны и умны равно єсть дѣланѣ; прво одъ крове и тѣла, а друго одъ душе провзилази, т. е. обиталиштемъ божіимъ и храмомъ, у комъ мірски люди стое, єсте стена по подобію утврѣена.

Зашто су светишеля образи на иконосшасу?

Образи светителя у православной цркви свагда одъ верны хрістіана чествовани су, ербо они изображаваю добродѣтельи света и богоугодни достойника, на коихъ иконе мы гледаюћи, подстрекаваю насъ и побуђаваю на подражаніе њиовы добродѣтелій као: н. пр. видимо образе св. апостола, мученика, кои возбуђаваю на ревность къ сахраненію вере православне, да бы готови были увекъ смѣло и самъ животъ нашъ положити, и крвь за веру пролити. Тако изображенія светы пророка побуђую насъ, да имамо тврду мисао о таинству вере, кои су нами предсказивали будућность у самымъ тайнама. Праздничне иконе показую нама исполненіе пророчества, коя су се у истини испунила.

Какова е шайна о икони и шша знаменуе?

Иконостасъ по ученю Симеона Солунскогъ изявлява и означава савезъ любавы и саединенѣ и совокупленѣ светы земнородны са Хрістомъ, заедно съ горньима светима Ангелима; потомъ што образъ на среди иконостаса, изображаваюћи Христа седећегъ на престолу у Архі-ерейскомъ одѣянію, а около њега са обадве стране образе св. Апостола, пророка и Ангела' и другій светителя, изявлява Христа у слави небесной, са своима угодницыма т. е. Апостолима, коима е іошть овде на земьли рекао: „Сешћете на 12. престола судећи 12. колѣнма Ізраилевима,— тамо су сѣли престоли на судъ, престоли у дому Давідовомъ, вели С. Германъ, съ коима ће у истой своіой слави, на свеобшти страшный судъ доћи, да свему свету суди.

Колико и какове мораю быши двери на Иконосшасу?

На иконостасу одъ олтара у храму троя су врата или двери, една двокрилна на среди; друга южна, а трећа сѣверна. Средня врата или двери называюсе царске двери, єръ на исте освећени дари цара слави

долазе, зато називаю се и **святыя**, изъ узрока што осимъ свештеника никомъ дозволѣно ніе крозъ ньы унићи. — Осимъ царскій двери есу една южна а друга сѣверна.

Чему су ове?

Южне двери често именую се діаконске одъ места „діаконикъ“ што крозъ ньи само діакони изилазе на ектеніе, а сѣверне двери називаю се пономарске одъ места тако названогъ, ербо крозъ исте двери унилазе служительи црквени препрaвляюћи ватру, свеће, воду и друге потребне ствари, кое служителѣмъ т. е. пономарима чинити опредѣлено е.

Шта значи завѣса?

Завѣса на царскимъ дверима естъ платно, или друга коя метерія, коя е на шнуру или гайтану привезана тако, да с' едне на другу страну превући се може; ова завѣса грчки *катапетасма* именуе се, т. е. *внутръ сущая*, или внутреная или горня дверь.

Шта е Солея?

Предъ иконостасомъ узвышено са еднымъ степеномъ место. Ово узвишено место св. Отцы назвали су Солеа одъ Римскоъ слова solium, кое значи малый престолъ, и зато што у цркви има два престола, еданъ у олтару, гди се сви дари освећаваю, а други изванъ олтара ербо съ тога места народъ прима св. Евхаристію т. е. причешће као што примѣчава св. Єронимъ и св. Златоустъ. Солеа и зато е установлена што бы народъ близу иконостаса нестаяо, и кандиложегателѣмъ и свѣштеносцемъ, да и самимъ Свештеникомъ и Діакономъ у извршиваню ньиовы дужности не сметао.

(Продужиће се.)

Изясненіе псалма петогъ.

Молитва праведника за помоћь противу напасти.

Глаголи моа кнѣши Господи. Речи мое чуй Господи.

разѣмѣй звканіе мое, разуми, свснай, мое званѣ, мое призиванѣ.

Конми гласѣ моленїа моегш царю мой и Боже мой, шкш кѣ тебѣ помолюсѧ Господи. Пази на гласъ моленя мога царе мой и Боже мой, єръ къ тебн ћу се помолити, о Господе!

Заѣтра оуслыши гласъ мой, заѣтра предстанѣ ти и оузриши мѧ. Изютра саслушай гласъ мой, изютра стат'ћу преда те и узрети ћешъ ме, видитћешъ ме. Кадъ сте чули да се ово изреченіе у цркви пое? А кадъ се чита овай псаломъ? (На првомъ часу; дома може се као ютреня молитва употребити).

Шкш Богѣ не хотѧй беззаконїа ты єси: не приселитсѧ кѣ тебѣ лѣкакнѣй. Єръ ты си Богъ, кои неће безаконія; ты немашъ радо невалялства и грехе: неће се приселити къ теби лукавый. Ко е неваляо, тай неће къ теби доћи.

ниже пребѣдѣтъ беззаконницы предѣ очима твоима.—нитће обстати безаконици, невалялци предъ твоима очима, предъ тобомъ.

Козненавидѣлѣ єси вса дѣлающыѧ беззаконїе. Ты си о Господе, омразио на све кои дѣлаю безаконя, ты мрзишъ на све кои чине невалялства.

Погѣбиши вса глаголющыѧ лжѣ. Ты ћешъ погубити истребити све оне кои говоре лажь. (На ово се имаю опоминати деца, кадъ што слажу, да бы се жестокомъ овомъ претньомъ одъ лажи одучила).

мѣжа кровей и лсти гнѣшаетсѧ Господь.—човека крвника и варалице гнуша се Господь. Богу е немио онай кои убия и кои вара друге люде. Противъ кое

Божіе заповести греше варалице? а противъ кое крвници?

Азъ же множествомъ милости твоеѧ вниду въ домъ твой, поклонюсѧ ко храмꙋ свѧтомꙋ твоемꙋ въ страсѣ твоемъ. А я по множини милости твое ући ћу у домъ твой, поклонитћу се къ светоме храму твомъ у страху твоме, са страхомъ твоимъ. Кои човекъ има у себи страхъ Божіи? (Кои се чува одъ свакога греха, и пази на свакій коракъ свой да небы учинио штогодъ чиме бы благога Бога увредити могао.) Какавъ е за насъ даръ страхъ Божіи? (Есть даръ св. Духа). Кажи све дарове Духа светога! —

Господи, настави мѧ правдою твоею. Господе, настави ме правдомъ твоіомъ, упути ме у правди твоіой.

краѕ моихъ ради исправи предъ тобою пꙋть мой. Због моихъ непріятеља поправни предъ тобомъ путъ мой.

Ꙗкш нѣсть во ꙋстѣхѣ ихъ истины, сердце ихъ сꙋетно, гробъ ѿверстъ гортань ихъ, ꙗзики своими лщахꙋ. Єръ нема у устима ньиховимъ истине, срдце е ньиховно сувтно — сувти отдано, грло е ньихово отвореный гробъ; они своимъ ѕыцима, своимъ речима лажу, вараю, притвараю се, едно мисле а друго говоре. Све ово особито се узноси на притворне люде, кои се показую предъ другима да су добри, а овамо су неваљали сасвимъ.

Сꙋди имъ Боже, да ѿпадꙋтъ ѿ мыслей своихъ. Суди имъ Боже, да отпадну одъ своихъ мыслій.

по множествꙋ нечестїѧ ихъ изрини ѧ, ꙗкш прѣгорчиша тѧ Господи. По множини ньиховыхъ невалялства избаци ихъ, одтури ихъ одъ себе, єръ су сувише огорчили, увредили тебе Господе.

И да возвеселятсѧ вси ѹповающіи на тѧ, во вѣкъ возрадꙋютсѧ и вселишисѧ въ нихъ. И да се развеселе сви кои се ухваю на тебе, о Господе, да се увекъ

радую, — и ты ћешъ се уселити међу њи; ты ћешъ съ њима пребывати.

и похвалатсѧ ѡ тебѣ любащіи има твое.— и хвалитће се тобомъ сви кои любе име твое.

Ꙗкѡ ты благословиши праведника Господи, ꙗкѡ оружіемъ благоволенїа вѣнчалъ єси насъ. Єръ ты благосиляшъ праведника, о Господе! Ты си га штитомъ*) благоволеня вѣнчао; ты си праведника своіомъ милошћу, као некимъ найячимъ штитомъ оградио.

Н. Ђ. В.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженъ.)

4.

„Случай влада у свѣту; одкуда бы иначе было толико переда и зла на земльи!“

Мыслишъ ли ты башъ тако као што говоришъ? Я се врло яко сумнямъ, да ты доиста тако мыслишъ, єръ су то такве мысли, кое се могу породити само у болестной памети и у болестномъ срдцу.

Не вѣруй много себи; неуздай се у себе отвећъ много. Страстъ є шкодльива исто тако као и вино, а познато є да се човѣкъ одъ вина оніе, па говори и булазни све ковшта.

Кажи ми шта є то „случай,“ кога ты ставляшъ у мѣсто Божіега промысла. Случай є нешто, што нитко незна шта є, управо да ти кажемъ, случай ние ништа. По твоме дакле мнѣнію то „ништа“ ради све и управля са цѣлымъ свѣтомъ.

Случай, судбина, судба єсу рѣчи безъ смисла, кое

*) Оружіе, овде значи штитъ, scutum. —

изумеше незнабожци и горій одъ ньихъ безбожници, да ихъ поставе у мѣсто промысла Божіегъ.

Случай неможе управляти ничимъ, еръ га нема. Само еданъ Богъ, найвећій Господаръ и створитель свију тварій, управля са свѣтомъ и са свима стварима што су на нѣму. Онъ води найбољимъ и найприкладнијимъ путемъ сва суштества скупа, и свако посебице къ главной цѣли, а та е цѣль онъ самъ. Као што е онъ безъ муке и утрућења све створио, исто тако онъ посредствомъ свога промысла управля са свима стварма безъ сваке тегобе, труда и напрезаня. У едно и исто време стара се Богъ за найманѣ тварке, када своіомъ премудрошћу, свезнанѣмъ и благошћу наставля и упућуе на праву стазу своя висша створеня. Безбожникъ се бои, да ће тако великій посао Бога утрудити и уморити. Но узалудъ му е сва нѣгова боязливость. Господъ Богъ бдие надъ свима створеняма, а особито надъ нама разумнимъ людма, кои добысмо быће тога ради, да нѣга познаемо и любимо, да му служимо, и тымъ да се удостоимо съ ньиме се саединити у блаженой вѣчности.

Ты одричешъ Божіе старанѣ о нами съ тога што се по твоме мнѣнію на свѣту налази много зала и нереда. Пыташъ: зашто е еданъ човѣкъ сиромахъ а другій богатъ, еданъ срећанъ а другій несрећанъ? Кадъ човѣкъ тебе слуша говорити, морао бы помыслити, да на свѣту влада найвећій нередъ, и да бы ты све то болѣ знао уредити. Но, ко е теби, умный човѣче, доказао, да е све на свѣту зло, што се теби недопада; да е све безполезно, што ты нисн кадаръ употребити. Ты држишъ да е едно или друго створенѣ Божіе зло и неупутно, еръ непознаешъ добра свойства створеня тогъ. Ко си ты, ограниченый и маломоћный човѣче, кои се усућуешъ тако дрзко судити о дѣлима прему-

дрога, свемогућега, свезнаюћега, найболћга и правосуднога Бога?

Представимо себи єднога невѣжу ил' незналицу, кои бы стао разгледати дѣло каквога знаменитога поєте. Онъ види и гледа како є написано црно по беломъ, опази редове єданъ краћій а другій дужій; єдно писме велико а друга мала и т. д. Кадъ бы садъ таквый незналица запытао: Нашто та кньига; зашто толикій новацъ да се издае на безполезну стварь кою немож' ни загризти; зашто є толико празнине у редовима оставлѣно; зашто нису сва писмена єднака? Томе, кои бы тако пытао, рекли бы мы: „Драгій мой, све є то тако разположио тай великій пѣсникъ, и разположио є тако зато, да с' тымъ изрази своє мысли. Кадъ бы се то све побркало и другачіе приредило, смисао бы се цѣлога дѣла тогъ покварио, и велике мысли списателѣве не бы се ту читати могле.“— Кадъ бы тай незналица и простакъ на то почео грдити кньигу, па рекао: „Та кньига неваля ништа; я бы умѣо болѣ и лепше написати;“ шта бы мы таковоме одговорили? Одговорило бы му то свой прилици овако: „Ты си невѣжа и неразумешъ ништа. Кньига є та добра и на свомъ мѣсту, а што ты то неувиђашъ, преніши самъ себи и своіой ограничености умной.“

Цѣо свѣтъ є као каква велика предъ нама лежећа кньига Божія. Столећа су стране у той кньизи, а године су врсте на тыма странама; сва створеня одъ анђела и човѣка, до незнатне травчице и маленогъ зрна песчанога єсу писмена, коя постави премудрый умѣтникъ, свако на своме мѣсту. Онъ єданъ знаде свой премудрый планъ; онъ га є єданъ кадаръ и извршити! А ты пыташъ: Зашто є єдна тварь савршенія одъ друге; зашто є ово метнуто овдѣ, а оно тамо; зашто є зими студено, а у лето жарко; зашто є башъ данасъ дажда, а не у друго време; зашто овдѣ влада

болештина, а тамо здравлѣ; зашто ово лѣпо младо дѣте умире, а онай старый кукулявый старацъ іоштъ живи; зашто умиру добродѣтельни, а за злочинце и неваляце и сама смрть заборавля? и т. д.

Ако мене питашъ зашто е све то тако, а я ћу ти одговорити овако: Све то уредила е безгранична премудрость, правда и благость Божія, и ямачно е у свему томе найболыій и найлѣпшій поредакъ, све ако га ты и невидишъ. Іоштъ ћу ти рѣи и ово: За моћи разумно судити о каквомъ годъ створеню, морамо га найпре подпуно познати, посмотрити у цѣло и по деловима, и сазнати цѣль на кою е оно створено.

Но, реци мы, кои е тай човѣкъ, кои бы у стаю было прегледати и разумети вѣчне планове Створителя свѣта? А то намъ е необходимо нуждно да можемо оцѣнити мудрость, справедльивость и благость Божію према людма обдаренымъ разумомъ и слободномъ вольомъ, людма, кои су кадри чинити добро и зло, и кои по томе могу быти награђени или казнѣни. Пыташъ: Зашто Богъ неказни овогъ и овогъ грешногъ човѣка? Зашто е тай и тай неваляцъ обасутъ даровима среће, а онай поштенъ човѣкъ страда и мучи се у найвећой не срећи? Где е ту Божій промысао? Гдѣ ти е правда, премудрость и благость? Драгій мой, ту ће намъ загонетку вѣчность разрѣшити. Съ едне стране правда изискуе, да се награде маловремономъ срећомъ овога живота, мала она добра, коя е починио иначе великій и непоправимый грѣшникъ, кои ће за свое грѣхе казнѣнъ быти у муки вѣчной. Съ друге стране опетъ и праведници, кое жалимо за ньихову земальску несрећу, своимъ патняма и трпельивошћу чисте се одъ маньихъ преступленя, коя учиниште по своіой слабости. И зато ће вѣчно блаженство быти награда за ньихове добродѣтели.

Вѣчность ће нама, ако Богъ да, показати, да су

страданя на овоме свѣту велика благодѣянія Божія за насъ смртне; да заиста, патнѣ и страданя обраћаю къ Богу нашу душу, коя у земальской срећи врло лако заборавля на себе и на Бога. Есть, тако е, многе душе на небу благодаре, и свагда ће благодарити Богу, што ихъ е на земльи искушеніяма и патняма посѣтио, и съ тымъ ихъ достойнима вѣчнога блаженства учинио. Напротивъ богатство и земальска слава и срећа, често служи людма на велико ньихово зло. Многи се у добру погорди, заборави на Бога, угаћа своимъ страстима, заборавля за свою сиромашну браћу, и тако изгуби вѣчно спасеніе. О како ће многи у вѣчности проклинати свою гордость, суету, славу земальску и богатство, кое га е на зло навело и одъ Бога одвратило.

Мѣромъ вѣчности валя мѣрити све што се съ людма на земльи догаћа. Другачіе нисмо мы кадри схватити Божій о нама промисао. Зато пре свега промѣнимо свое мысли, престанимо судити о дѣлима нашега врховногъ Судіе. Ни єданъ одъ насъ нема такве мудрости, ни такве правде, ни благости, каква е у Бога. Штогодъ онъ ради, те е све добро. Ако онъ кадгодъ и попушта на насъ какво зло, то чини онъ свагда за наше благо, и на нашу праву срећу.

Драгій мой! Поправи се, покай се, и немой се, више усуђивати говорити противъ Божіега промысла, но тврдо вѣруй, да е промысао Божій за све насъ спасоносанъ и благотворанъ.

(Продужиће се.)

Нешто о науци читаня.

(Продуженѣ.)

Кадъ учитель децу учи читати, а и при свакомъ другомъ школскимъ послу, треба да е трпељивъ и да

се ни пошто не разеди. Ако дете штогодъ неможе да погоди, нека учитель нетражи одма кривицу кодъ дѣтета, него кодъ себе, па нека покушава болѣ, лепше и разговетніе писме написати, показати и представити или дотично питанѣ задати. Само за осведочену и често као у инатъ повторавану непажню сме се дете казнити, а не зато што ніе погодило оно што учитель жели. Врло добро о овомъ предмету пыта славный педагог Стефани: „Ко є више пута заслужио каштигу, учитель кои казни, или ученикъ когъ казне?“ Ямачно є у найвише случаева кривъ учитель, што не уме изворъ непажнѣ, незнаня, илъ ма какве неуредности дечіе да изнађе, и да дете одь погрешке предохрани.

Кадъ є дете већъ научило писати и како рукописна тако и печатана (грађанска и црквена) писмена познати и считавати, онда се вештба у читаню са штица и изъ буквара. Вештбанѣ ово иде спочетка врло полагано, али се свакій данъ ради, и напредуе. Съ концемъ године иште се да букварацъ лако и безъ муцаня и заустезаня сваку Србску, рукописнымъ, грађанскимъ и црквенымъ писменыма написану кньигу читати може, али се іоштъ незахтева да чита тако, да га слушательи добро разумети, и радо слушати мораю; не иште се башъ ни то, да само читаюће дете садржай прочитаногъ предмета (осимъ онихъ што су у буквару) разумети мора.

Ово дакле читанѣ естъ читанѣ механично, кое се съ букварцима изтерати и постиѣи мора. Подъ именемъ механичнога читаня нетреба никако разумети читанѣ као што є оно одъ пре было, безъ свести, безъ смисла и разумеваня. Дете наше и кадъ механично чита, ипакъ гледа, пази, слуша и свестно прима ону науку, коя се у букварскимъ предметима садржи, а предмети тіи и онако су дечіемъ понятію сасвимъ сходни, и башъ за децу удешени. Осимъ тога учитель се

съ децомъ после сваке точке разговара и испитује ихъ о свему ономе што су прочитали. Съ концемъ године, одъ априлике последнѣга месеца имаю се већъ дотле прочитани предмети изъ буквара више пута прочитавати безъ свакогъ испитиваня, а то зато да бы се деца у течномъ читаню болѣ извештбала.

Буде ли учитель овако поступао, то ће му посао лакъ и мио быти, а и деци ће се ученѣ скакій данъ све већма милити па ће готово као у игри добро научити.

Іоштъ се има примѣтити и ово: Кадъ читаюће дете гдегодъ запне, невала да му учитель одма каже речь ону кою прочитати незна, него треба да га упути да погоди гласове, изъ коихъ се речь та састои, па онда да ихъ спои у єдно, и ето му желѣне речи. Не буде л' дете у кньизи знака познати могло, упутити га валя на штицу, да тамо погоди. Тако ће дете помоћи и до знања доћи, ал' уєдно тымъ самымъ учинити ће коракъ у вештини читаня, те неће више на томъ ни на подобномъ месту запиняти и застаяти.

Другій степенъ єстъ читанѣ логично. Ово се состои у томъ да чатацъ разуме оно што чита, и и да тако чита, нако ће га и слушательи разумети моћи. У часловской школи има се свойски настоявати, а у псалтирской има се подпуно постићи то, да дете прочитаный предметъ схвати, разуме, и своимъ речма казати уме. Тога ради има се свакій за читанѣ одређеный предметъ разчленявати, али не граматично, него по смислу и значеню ствари, т. є. логично.

На овомъ степену читаня има учитель после свакогъ одсека сгоднимъ начиномъ испитати, и дознати одъ деце, шта се у прочитанымъ ставовима и речма садржи; о коме є говоръ; шта се о нѣму каже; где, кадъ, како, коимъ се начиномъ то догодило; зашто

е тако было. Єли то добро или ніе? како бы валяло да мы радимо у таквомъ случаю? и т. д.

Ово разчлењиваньє тако е нуждно, да безъ пѣга доброуређена школа обстати неможе, и жалостна е свака она школа, у коіой старія деца читаю а не мисле шта читаю.

Кадъ е оно апостолъ Филипъ спазио дворянина арапске царице, где чита књигу пророка Исаіе, пытао га е: „Разумешъ ли ты што читашъ?“ Исто ово пытањє мора имати учитель у устима често, кадъ се ученикъ съ читањемъ занима. Ніе доста научити дете читати, него валя га упутити, како ће у животу праву користь одъ читања имати.

(Свршиће се.)

Црковне песме.

Свете ове песме, што су толика столѣтия преживиле, и опетъ овако снажно стое, на колико су благо бедноме людству биле, и на колико ће іошъ бити. Оне стое узъ усамлѣнога, и веселе га у нѣговой колебици! оне стое узъ бедника, и теше га у нѣговой тамници, у нѣговой нужди и муци и гробу. Когодъ ихъ пое, зоборавля на свою беду и на свое яде. Уморена и оиѣена душа добия снагу, и диже се с' томъ песмомъ у лепши светъ, у светъ мира и блаженства, пакъ се окрепльна враћа земльи, те трпи и с' новомъ снагомъ ради, и найпосле свлада зло свое; пакъ има ли икое награде, и има л' икое снаге ньима подобно!

Найпоузданни саветници.

Кад су св. цара Лазара запитали, кое одъ свои саветника найволие, одговорио е: оне, кои Бога веѣма волеу него мене, и веѣма се Бога бое негъ мене.

Свой собственъ посао.

Царъ Петаръ пружи єдаредъ іошъ детету матери своіой єданъ комадъ артие, на коемъ нешто написано беше, као да се похвали, како е прилѣжанъ, и како лепо у школи напредуе. Алъ мати опази многе поправке, кое одъ туђе руке начинѣне беше, пакъ врати папиръ натрагъ говорећи: волиемъ и лошии посао али твой собственъ видити, него одъ туђе руке найлепши. Памти сине мой! чимъ се наше руке на туђъ посао науче, тогъ часа се и срце полакоми, и онда никадъ ништа валяногъ ненаучисмо.

Маймунъ и лисица.

Єдаредъ се стане маймунъ предъ лисицомъ хвалити, како е онъ паметно и мудро звере, пакъ рекне: кажи ти, ималъ кое животинѣ, кою неби я подражавати умео; а лисица му одговори: а кажи ты мени єдну тако будаласту животиню, коіой би на умъ падало то што ты чинишъ чинити, и са таквима се будалаштинама іошъ хвалити.

Вилино коло.

(Једна игра за децу у полю)

За ову игру треба једна кеса, баръ као песница велика, одъ коже начињена, съ пескомъ напуњена, и на једанъ яки, баръ два хвата дугачакъ конопацъ вевана. Сви играчи поређаю се у коло, одъ среде кола толико сваки далеко, колико је тай конопацъ дугъ, а баръ по два корака једанъ одъ другогъ расмакнуто. Једанъ одъ играча, и тай мора вештъ бити, стои у среди, и вие ту кесу око себе тако као да би играче по ногама ударити хтео, а играчи пазе, да сваки у онай махъ у висъ скочи, кадъ кеса близу дође, да та изподъ ногу проће, и недирне никогъ. Кеса мора тако летити, да се ни по земльи неваля, нитъ високо изнадъ земль, већъ найвише по педля лети. Кога кеса удари, тай излази изъ игре, и мора чекати, докъ половина играча непадне.

Ово се игра на трави. Што је дужи конопацъ то је веће коло могућно, тимъ више ньи играти могу, тимъ спорие кеса подъ свакогъ долази, тимъ је лакша игра. Игра је ова врло лепа и врло занимльива.

ДОПИСЪ.

У *Сивцу* 8. Юлия. — Већъ одъ дужегъ времена, как любопитльиво пратимъ све броеве Ш. Листа, небя ли наишао на какавъ дописъ изъ места овогъ кои би читаюћемъ свету примѣра ради обелоданио ретду ревность нашій нови црквены обштинара; но видећи да нико ништа не явля, принуђенъ самъ слабачкогъ пера могъ латити се, да явности предамъ оно, што би греота било прећутати.

Кодъ насъ је текъ у половини прошле 1860. године цр-

квена обштина заведена; (премда такова, скоро већъ кодъ сви маньи, алъ срећніи обштина давно постои.) овде ћу да наведемъ само неколико похвале достойны дѣла нашій предхвалѣны обштинара за ово кратко време учинѣни. Іоштъ 1854. год. заключила е овдашня селска обштина, да се и друга училиштна класса заведе, будући да због великогъ броя дечице ние у стаю было еданъ Учитель дужности своіой задоста учинити. Услѣдъ тогъ заключеня, буде таки конкурсъ отворенъ, и учитель за исту класу одъ више власти наименованъ; одъ поменуте године па све до успостановленя црквене обштине, немогоше се између се старешине сложити, ка о, и на кои начинъ да за исту классу зданіе подигну. Ние могуће описани ватнѣ, кое мораде старіе классе учитель съ децомъ за то време подносити, потуцаюћи се по зданияма, коя су више штали подобна. — Првый и благословенъ коракъ новы и честиты нашій обштинара састояо се у томъ, да су таки у првой седници заключили нову школу што пре подиѣи, — у слѣдъ заключеня тогъ, буде одъ садашнѣгъ нашегъ врсногъ тутора М. Б. самоукогъ граѣара, планъ за школу поднешенъ, и то тако вешто и лепо израѣенъ, да ни найискуснія землѣмѣръ небы га у стаю было лепше и цѣлисходние израдити. — Затимъ майстори буду погоѣени, и школа се на три месеца такова подигне, какова се редко іоштъ у комъ месту у Войводовини налази, безъ да е народа и найманѣгъ труда и трошка стало, будући се ч. обштина наша постарала пронаћи изворъ, одкудъ да се трошкови поднамире. Путове одъ обе школе цркви идући дала е обштина, хватъ широко фластерисати. Све е то само съ настояванѣмъ и слогомъ нашій ревностны обштинара у дѣйство приведено, а као што чуемъ іоштъ ће идућегъ пролећа у име Бога и нову цркву започети правити. Дай Боже да имъ предузето свето дѣло срећно испадне за рукомъ, кое ће нама на дику, а Србству на угледъ служити моћи.

А. І.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 29. У Новоме Саду, 7. Августа 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

ГЛАВА III.

О Иконостасу, Солеи, Амвону и Свѣтилницы.

(Продуженъ.)

Шта е Амвонъ?

На среди мало далѣ одъ иконостаса у храмудруго узвишено место на три до четири степена именуе се *Амвонъ*, по слову св. Германа. Овай амвонъ изявлява образъ камена св, гроба Христова, кои е ангелъ одвалио одъ двери гроба сказуюћи женама мироносицама воскресение Христово.

Због чега е Амвонъ?

Зато што се зове каменъ гроба Христова, ѣр на томъ месту чита се и проповеда св. евангелие, с' тога истогъ места ђаконъ возглашава ектение. Амвонъ е напоследку место као престолъ ђакона, на комъ подђаконъ неможе и несме стати, ѣр ђаконъ представля ангела оногъ, кои е у свѣтломъ одѣянию на камену седећи найпре женама о воскресению благовѣстиће: „видѣша ангела на камени сѣдѧща; что ищете живиго съ мертвими, нѣсть здѣ, но коста. и т. д.

Зашто свеће и ламиаде у цркви гору?

Свѣтилници по разномъ расположению и по числу свећа различна своя наименования имаю: тако свећа у купѣли изображава звезду, такођеръ и други свѣтилницы, као: столпне свеће есу образъ оногъ огненогъ столпа, кои е Израилтянима у пустиньи светлио.

Светило на єдной лампади разнообразно поставлено образуе купину коју е Мојсеј видио, друга пакъ изображава колесницу у коју е усхићенъ био Илија. Далѣ трисиятелна или Трикѵ́рїонъ знаменуе св. троицу, Дикѣсіятелна или *Дикиріи* предлаже намъ два естества у Христу т. е. бежествено и човеческо. Међу таковимъ светилницима виси предъ св. дверма кандило и знаменуе вѣчно божество воплоћеногъ сына божијегъ, зато се и поставля предъ образомъ владичнимъ, изображава іошъ ясность и чистоћу светогъ слова нѣговогъ, и неоскверньену нѣгову светиню, на подобие старозаконске Скуніе, у коіой е свагда скѣтилникъ горео, за знакъ власти нѣгове божествене. Исх. гл. 27. Друге на разнимъ местима поставлѣне знаменую безсмертность светы, и нѣгови велики дѣла, коя су овде на земльи починили по ономе: „Такш да просвѣтится свѣтъ ваш предъ человѣки, да они виде ваша добра дѣла, и прославе отца вашегана небеси"

Зашто су свеће изъ воска?

Зато, єръ восакъ такоћеръ различна има знамена, говори св. Симеонъ Солунскій: Восакъ изъ разны мирисны цветова сакуплѣнъ есть, стварь найчистия, и гореча воштана свеча изявлява чистоту нашу, у нескверномъ приношеню; потомъ изявлява печатъ или знаменѣ крста у крштеню и миропомазанію на насъ бываемый; восакъ мекани и прегибаюћи изявлява нашу повиность у покаянию; восакъ изъ мирисны сабраны цветова изявлява благодать духа; а одъ премногій цветова слагани и покуплѣни изявлява приношенѣ чистогъ и нескверногъ живота нашегъ; восакъ огнѣмъ т. е. ватромъ изгорели изявлява наше обожение; на-

последку: восакъ изъ огня светлећи, или светлость у нѣму садржећи изявлява наше саединѣнѣ и крепость узаймной любави и миру, а знаменуе и охоту нашу к' подражанию божествены добродѣтелій, съ коима безсмертну божию славу заслужити желимо.

Зашто у кандилама зейтинъ гори?

Зато, ербо зейтинъ есть оно непорочно масло, кое невинимъ естествомъ производи се, и изъ међу прочій найчистие есть, и тога ради „ксесоженіе наше тѣчно бѫдетъ". Онъ за честь господу зажиже се: Єлей употрелява се, ербо е образъ божествене штедроте и милости.

Зашто се сажиже шиміанъ?

Тиміамъ или тамянъ принаша се се Богу као благовоный даръ: изображава тиміамъ божествену любавъ кою свима дае, и све свое верне еднако люби, но и изображава узнашанѣ гореће любави наши спрама Бога.

Шта е крстъ?

„Крестъ Іѫдеемъ соблазнь, Єллиномъ же безѹміе, а спасаемымъ сила Божіа есть." Крсть есть знаменѣ нашегъ спасения, и оружие противъ свакогъ душевногъ врага, есте застава подъ коимъ верный християнинъ воюе у овомъ животу; крсть напоследку есть оно судилиште на комъ сваки човекъ по дѣлу своме прима награду одъ Господа као што самъ говори: „Иже аще постидится мене предъ человѣки, постижѹся и азъ его предъ аггели" и пр. Зато крстъ не само поставля се на найвише место цркве као застава (Хорѹгва) победе, него и на самомъ престолу по свимъ црквама, такођеръ на сосудима, одеждама поставляю се, а найвише на св. престолу одъ свию внѣени высоко положенъ быти има, зато гди се савршава жертва, тамо

дужно быти и само жертвено оружие. Св. крстъ на олтару међу свећама нужно е да буде, еръ безъ њега и његовогъ знамења служба света быти не може; крстъ ради страданъ наше своевольно на овохъ свету, кое мы поднети морамо, ако оћемо вѣчно спасение да получимо, као што е Христосъ за насъ на чувственомъ крсту подстрадао, да насъ вѣчногъ осуждения ослободи, вели св. Германъ патриярхъ Цариградскій.

(Продужиће се.)

Изяснение црквеныхъ пѣсама

на Христово Преображеніе.

1. *Тропаръ.*

Преобразилсѧ ёси на горѣ Хрїсте Боже, Преобразио си се, променио си се на гори Христе Боже. Коя е то гора на коіой се Христосъ преобразио? Предъ коима се ученицима преобразио; кое се томъ приликомъ съ Христомъ разговарао? какавъ се гласъ съ неба чуо? Приповѣди повѣсть о Преображеню Христовомъ

показавый оученикомѣ твоимъ славѫ твою, ꙗкоже можахѫ. — Показавши ученицима твои,ма славу твою, како су они, или у колико су они могли славу ту схватити и појати.

да козсіетъ и намъ грѣшнымъ свѣтъ твой присносѹщній, — молимо ти се Спасителю благій, да засия и нама грѣшнима светлость твоя кое увекъ траје.

молитвамы Богородицы. молимо да по молитвама матере божие засия и нама чветлость божия, т. е. да живимо по божіой вољи, те тако да постанемо учестници славе небеске

свѣтодавче слава тебѣ. — Слава теби Христе,

кои свѣтлость даешъ, кои наукомъ своіомъ све люде и све народе обасиваш и просвѣштавашъ.

2. *Кондакъ.*

На горѣ преобразилса ѣси. — На гори преобразио се еси.

и ѡбожекмѣщахъ оученици твои славѣ твоюХрїсте Боже видѣша. — и ученици твои у колико су понати и схватити могли, видили су славу твоюХристе Боже.

да, ѣгда та оузратъ сраспинаема, — да, онда када виде да ты страдашъ и да те юдеи разапиню, —

страданіе оубо оуразѹмѣютъ колное, — да онда уразумеду, сазнаду, докуче, да ти своевольно страдашъ.

мірови же проповѣдатъ, ѡко ты ѣси воистинѣ отчее сіяніе, — а свѣту, народима, да проповѣдаю оученици твои Христе, да си ты доиста отчино сиянѣ, да си ты правый сынъ божій равнъ отцу.

Изясненіе

Псалма осмог.

Божие величаство и пѣгова милость према людима.

Предсказание о Христу.

Господи, Господь нашъ, ѡко чѹдно има твое по всей земли, ѡкш взатса великолѣпїе твое превыше небесъ. — О господи Боже нашъ, како е дивно име твое по свой земьи; слава твоя подигла се више небеса.

Изъ оустъ младенецъ иссѹщихъ совершилъ еси хвалѹ. — Изъ уста деце и оныхъ што су на сиси савршио си, приправио су хвалу. Кадъ се ово пророчство о Христу Спасителю испунило? Кадъ су деца

прославила нѣга? Кои є то праздникъ кадъ се овай стихъ пое као прокименъ? (Цвети). Има л' іошъ коя црквено-школска свечаность кадъ се то пое: (На призиванію светога духа, то є такође прокименъ). Чиме све могу деца Бога хвалити?

крагъ твоихъ ради, єже разрѹшити крага и местника. — Ради твоихъ неприятеля (дао си се одъ дѣце хвалити), да сакрушишъ, уништишъ неприятеля и осветолюбца.

Ꙗкѡ оузрю небеса, дѣла перстъ твоихъ, лѹнѹ и зкѣзды, ижє ты ѡснокалъ єси. — Єръ я ћу видити небеса, коя су дѣла твоихъ прстию; месецъ и звезде, кое си ты основао.

Что єсть человѣкъ, ꙗкѡ помниши єгѡ; или сынъ человѣкъ, ꙗкѡ посѣщаеши єгѡ; Шта є човѣкъ, да га се ты сећашъ; или сынъ човечии да га ты походишъ, да се за нѣга заузимашъ?

Ѵмалилъ єси єго малымъ чимъ ѿ аггелъ, славою и честїю вѣнчалъ єси єгѡ. — Умалио си га малымъ чимъ одъ ангела, славомъ и чашћу си га увѣнчао, крунисао.

И поставилъ єси єго надъ дѣлы рѹкѹ твоею. — И поставио си нѣга т. є. човека надъ дѣлима твоихъ руку, надъ створењама.

всѧ покорилъ єси подъ нозѣ єгѡ: овцы и волы всѧ єщє же и скоты польскїѧ. Птицы небесныѧ и рибы морскїѧ, прехождающїѧ стези морскїѧ. — Све твое твори Господе покорио си подъ ноге човекове: овце и волове све, па іошъ и скотове польске; птице ваздушне, и рибе морске, кое ходаю по морскимъ стазама, кое пливаю у води.

Господи, Господь нашъ, ꙗкѡ чѹдно имѧ твое по всей земли. — О господе, Боже нашъ, како є дивно име твое по свой земльи.

Н. Ђ. В

Нешто о науци читања.

(Свршетакъ.)

И овде на степену логичнога читања иште се одъ учителя найвећа точность и позорльивость. Ни една погрешка у читаню несме се крозъ прсте гледати. Чимъ ко рђаво чита, има се упутити да се самъ поправи; ако неможе, поправи га прозваный другъ ако ли ни єданъ одъ другова неможе, онда текъ каже учитель како бы валяло читати, и заповеди да дете на ново прочита како треба. Ово се особито тиче правилногъ изговараня речій, правилногъ ударана гласомъ, и пажнѣ на интерпункције.

Где се овако поступа, тамо су за читанѣ одређени часови права умна гимнастика како за учителя, тако и за ученике. У невалялымъ школама напротивъ сматраю учитељи часове читања за време свога одмора, и докле деца читаю, илъ сами другу какву књигу у себи читаю, па текъ се кадкадъ на децу продеру вичући; доста, далѣ, секвенсъ, вайтеръ и. т. д.

Кодъ єдногъ предмета застати треба све дотле, докъ га већій део деце ненаучи добро читати. Болѣ є да се єданъ предметъ по трипутъ прочита, него да се три предмета поєданпутъ овлашъ прећу. Више вреди кадъ є учитель при читаню тѣломъ и душомъ у школи, кадъ пази, испитуе, и упућуе, него кадъ пусти децу да по читавъ сатъ сама читаю безъ свакогъ надзора и упутства!

Ако се налази више деце, коя при свемъ настояваню учителѣвомъ немогу да правилно и разумльиво читаю, онда мора самъ учитель по кои путъ предметъ на гласъ лепо прочитати, да се деца одъ нѣговогъ примера науче шта є добро читанѣ.

Изъ свега досадъ реченога слѣдуе то, да вештбанѣ у читаню ние башъ тако лакъ посао, као што

многи мисле. него е посао кои изискује велику позорљивост и точност одъ стране учителя, а пажљивость и прилѣжание одъ стране ученика. Где е ово обадвоена своме месту, тамо ће се деца навикнути правилномъ, свестномъ и разумномъ читаню, и кадра быти прочитану науку себи присвоити и у животу употребити.

Ако е ученикъ у народной школи научио логично добро читати, тако да и самъ разуме оно што чита, и да слушательи нѣгово велегласно читанѣ разумети могу, притомъ ако е кадаръ прочитано и своимъ речма изговорити; онда се можемо подпуно задовольити са нѣговымъ успѣхомъ у овой основной школи, све ако се читанѣ учениково іошть и не бы могло сасвимъ лепымъ назвати.

Лепо или естетично читанѣ естъ трећій и найвишій степенъ при ученю читаня. На овоме се ште, да онай кои красне предмете чита, красоту ту и осећа, и да му се осећанѣ то на гласу види, чуе, и позна тако, да и саме слушателѣ своимъ приятнимъ читанѣмъ плѣни и у усхићенѣ доведе. За ради тога ште се умилятость гласа, изображено чувство красоте, лако обртанѣ речій, лакость у говору, савршено добро логично читанѣ и подпуно владанѣ съ езикомъ на коме се чита.

За овакову вештину приправля се дете већъ у школи правилнымъ и разумнымъ читанѣмъ и пристойнымъ ударанѣмъ гласа, али савршено неможе ю ту постићи.

Лепо читанѣ е такво савршенство, коя се неште одъ свакога. Неможе га свакій ученикъ, алъ ни свакій учитель имати. Алъ све ако бы учитель и кадаръ было лепо читати, неможе се одъ нѣга захтевати да у свако доба и свакогъ часа савршено лѣпо чита. Међутимъ особито се свакомъ учителю препо-

ручуе, да се пашти своmъ снагомъ савршенство ово придобыти, еръ лѣпо читанѣ учителѣво и у цркви, и у дружтвима, па и у самой школи, доводи слушателѣ до усхиѣеня и одушевленя и врло много допринози къ облагороѣеню њиховога срдца.

В.

Поянѣ.

Поянѣ е едно одъ найлепши знаня и вештина, еданъ одъ найлепши дарова божии. Поянѣ одбия одъ насъ зле и неваляле мисли, оно одбия одъ насъ жалость, и ожалошѣеномъ е найболѣ утешенѣ. Поянѣ срце задовольи, душу разведри и окрепи. Поянѣ е пола воспитаня, оно начини люде блажие и кроткие и разумние. Коя деца съ малена пояти науче, и тонепобаце, то ће све красни люди бити.

Я самъ поянѣ увекъ волио и хвалио, и хвалићу га довекъ. Ко годъ пояти зна, тай е већъ самимъ тимъ пола изображенъ и облагороѣенъ човекъ. За то е поянѣ у школи преко нуждно, и учитель мале деце мора пояти знати, другчіе ние за учителя.

Хваліша.

Мудри Цицеронъ опази едногъ човека кои се са великомъ припасаномъ мачиномъ по улицама понашаше, и приступивъ къ нѣму рече му: Тако ти Бога, ко те за ту мачину привеза.

Ко є найбогатши.

На пытанѣ ко є найбогатши, одговори мудри Клеантъ: ко найманѣ жели, и са онимъ се што има задоволява.

Оцрньиванѣ.

Мудромъ Аристотелу докажу едаредъ, како има люди, што га за леђи оцрнюю и грде: а онъ одговори: ако ће ме и ножемъ ударати, кадъ тамо нисамь.

Хвала.

Мудри Антистенъ дочуе едаредъ, да га неке уле хвале, и рекне: я се несеђамъ да самь, али морао самъ ма где што зла учинити.

Найтеже и найлакше.

На питанѣ, шта є найтеже, а шта найлакше, одговори мудри Талесъ: найтеже є себе познати, а найлакше є другогъ покудити.

Како право тако здраво.

Светый Наркисъ, єпископъ у хрістіянской обштини Єрусалимской живио є околъ тређегъ столеђа. Онъ се старао и отачески бринуо за спасение повереногъ

му стада, особито пакъ гледао е, да живымъ своимъ опоменама гвѣшнике къ покаянию приведе, те тымъ да се поправе. Опомене те навуку му многе непријателѣ, кои гледаху ма коимъ начиномъ, да му се освете. Троица одъ тыхъ невалялаца, кое е светый епископъ найжешће и найчешће саветовао и опоминяо, да се грѣшныхъ дела ману, договоре се, да га предъ обштиномъ оцрне, небы ли га она, као недостойна епископскогъ чина одъ себе одагнала. — И заиста кадъ удесну прилику улуче изиђу предъ обштину као тужительи, наводећи различна измишлѣна безаконя, коя е св. Наркисъ починио: и да би имъ се веѣма веровало, потврде тужбу свою заклетвомъ. Єданъ рекне: „Ако ние истинита тужба наша, да Богъ да ме ватра съ неба прождрла.“ А она двоица опетъ: „Ако ние истина, што рекосмо, Богъ дао обоица ослепили и бела данка негледали. Но обштина познаваюћи честитость и валяность своегъ доброгъ пастира, нехтеде ни заклетви ньиовой поверовати, еръ знадияше, да изъ невалялихъ уста изађе. —

После мало времена сустигне казнећа десница божія сва три заклетника. — Бурне єдне ноћи, удари громъ у домъ првогъ, запали га са више страна тако нагло, да се овай немогаше спасти, него буде димомъ задавлѣнъ и ватромъ сналѣнъ. На другогъ заклетника наиђе проказа, коя му се по целомъ телу распе. Онъ буде по ондашнѣмъ закону ванъ града изгнанъ, те се мораде пребияти по гори и гладанъ и жеданъ. Силна проказа одузме му видъ и напоследку умре обтереченъ проклетствомъ божіимъ. —

Трећій, чувши о страшной каштиги, коя е ону двоицу постигла, тако се страшно уплаши, да е явно изповедити морао, како су се ньихъ троица у кривду заклели, савесть га стане узнемиравати, и онъ почне каяти свой грѣхъ плачући горко и ноћу и даню. Одъ

силногъ тогъ плача ослепи и онъ, те немогаше више гледати бела данка. —

Превео
Милошъ Настасићъ
учитель у Беодри.

Правый Хрістіянинъ.

Робъ єданъ у Алгиру, кои ние было срећанъ, да окуси сладость науке хрістіянске, рекне садругу своме, съ коимъ є тежке польске послове радити морао, говорећи: „Брате, време є већъ да се осветимо. Глени тамо; ено нашегъ мучителя, где ождрт близу провале подъ онымъ китнастымъ дрветомъ спава, иди и тури га у провалу, некъ му се сво тело издроби, па насъ неће више овако, свирепо киньити и мучити. — Али овай нехтеде послушати свога осветолюбива друга, него му одговори: „Истина, онъ насъ сувише као нашъ надзорникъ пати и мучи, алъ опетъ нећу му се я светити; єръ самъ христіянинъ, па ми моя вера иште, да и непріятеля любимъ. Изговоривши то, приближи се къ спаваюћемъ надзорнику, и кадъ тамо, алъ грдна гуя извила се сиктећи, да га уеде. Честити робъ убие гую, па онда одвуче пияногъ мучителя своегъ далє одъ провале, врати се затымъ на трудный свой посао, дичећи се и радуюћи се, што є тако благородно дело учинио. —

Човекъ некій правыхъ духомъ христіянске науке заданутъ раздаваше велику честь одъ свога прихода убогима, те є и самъ више пута оскудицу трпети морао. Єданъ одъ нѣговыхъ знанаца упита га: „што ты тако млого сиромасима раздаешъ, те самъ себе заборављашъ? мислишъ, рећи ће ти ко „Фала". А овай

добротворный мужъ одговори му: „Ко є радъ на ономъ свету жнѣти, мора на овомъ добра дела сеяти.“ —

Превео
Милошъ Настасићъ.
учитель у Беодри.

Тко є найвеће важности.

Прети се међу собомъ препираху, кои би између њихъ найважнии быо. „Та я самъ найтемельнии и найснажнии,“ говораше палацъ прочима, „сви вы безъ мене невредите ништа; выше могу я самъ учинити него вы сви, зато ме морате за старешину признати, „Варашъ се,“ одговори му кажипрстъ, „та я вамъ ствaрамъ и найситние и найогромние ствари, я самъ вамъ найприлѣжнии, дакле и найважнии.“ „Заръ нестоимъ я,“ проговори садъ срећа, „као некій краль посредъ васъ; нисамъ ли найдужи и найвећи, дакле и найбольи између васъ?“ „Учите се пристойности!“ прихвати садъ онай до малога,„ та вама є свима врле добро познато, да мене по превосходству злато и драго каменѣ краси, кое є явный доказъ найвеће мое важности.“ — Тако се препираху они међу собомъ, и рекоше найпосле маломе прсту, кои се у ту распру нехтѣде мѣшати; „А одъ какве си ты потребе? Заръ ты у свою обрану ништа немашъ прословити? или се вальда и самъ презирешъ?“ „То не,“ „Подговори овай „али увѣренъ да є и мене, као и васъ Богъ створио, надамъ се, да нисамъ ни я безполезанъ, зръ є онъ све премудро уредио: и тко чини што може и што Богъ милуе, тай досда чини!“ Саслушавши нѣгове рѣчи погледе они єданъ другога и затымъ рекну: „Пре-

во велишъ, брате: Та и ты морашъ свое опредѣленѣ имати, и ты си, дакла тако важанъ, као ма кои одъ насъ!“

Аронъ Михайловићъ.
учителъ Сомборскій.

Лень пасъ и пужъ.

Єдаредъ се обклади пужъ и леньи пасъ, ко ће пре до неке определѣне мете дотрчати. Пасъ скочи неколико пута, пакъ обазревъ се и видећи, како пужъ едва мили, стане га изсмевати, и рекне му: я ћу се ситъ наспавати, докъ ты до пола пута дођешъ: и рекавъ то извали се подъ едно ладовно дрво и заспи. Кадъ подъ вече бияше, тргне се одъ сна, и брже болѣ полети на уречено место, али тамо већъ стояше пужъ кои дакгаюћемъ псу викне: доцне брайко, видишъ да дође до мете и ко лагано ходи, кадъ само неспава.

Узалудъ е леньомъ снага, кадъ е неће да употреби.

Єдна рачунска игра.

Три слуге путуюћи са своя три господара, договоресе да ове убию, али се бояше на ньи ускупу навалити, него вребаше, да ихъ по едногъ увате, Господари осете то, те се чуваше еданъ безъ другогъ остаяти. Путуюћи дођу на едну реку, кою прећи мораше, а ту бияше еданъ чамчићъ, на коемъ се само по двоица преважати могоше. Моралису се дакле на више превозити. Како су учинили, да никако ни съ едне ни съ друге стране реке по еданъ господаръ са два слуге неостане?

Скаканѣ преко и протрчаванѣ изподъ ужета.

(Една игра за децу на полю.)

За ову е игру нуждно едно одъ 4 до 5 хвати дугачко уже. Двоица њи узму то уже, сваки за е-данъ крај, и стану на толико хвати раздалеко, пакъ сложно вију уже тако, да се између њи као велики обручъ вие, а играчи гледаю, да у онај махъ изподъ ужета протрче, кадъ е уже у висъ отишло, или да га у онај махъ прескоче, кадъ е доле сишло. Ако се прескаче, онда играчи натрчаваю на уже, а уде се тако, да га онда прескоче, кадъ е близу земљѣ, алъ и да одма утекну далѣ, да ихъ неокачи, поново доле падаюћи. Ако ли протрчаваю исподъ ужета, оно гледаю, тако да удесе, да у онај махъ протрче, докъ е уже у висини, и да утекну толико, да ихъ неможе по леђи окачити. Кадъ она двоица што уже вију добро удесе, онда иде уже по такту, и лако е илъ преко њега прескакати, илъ исподъ њега протрчавати. Прескаче илъ протрчава илъ едно по едно, илъ по двое и трое, и удесе тако, да ни еданъ омахъ ужета напразно непролази, дакле како ко прескочи илъ протрчи, одма около обиђе, и опетъ у редъ се ставља, пакъ чека докъ опетъ на редъ недође.

Ова е игра врло лепа, само валя она двоица што уже вију, да то тако тио раде, текъ да уже лети. Брзо вијући сплету се деца и поквари се игра.

Учительска места.

У Столномъ Београду упразнѣно е учительско место съ годишњьомъ платомъ одъ 352½ фор. а. вр. 5 хватій дрва и слободанъ квартиръ. Рокъ стечая до 1. септ. 1861. Проси-

тельи имаю се обратити на правосл. српско обштество. Овде се узима у призрение знанѣ црквеногъ пѣния и мадарски езикъ.

У Чепину, Теньи, Беломъ брду и Бршадин упразнѣна су учительска места. Годишня е плата у Чепину, Теньи и Беломъ брду 315 фор. а. вр. 6 хвати тврди дрва и слободанъ квартиръ, с у Бршадину 210 фор. а. вр. 4 хвата дрва и слободанъ квартиръ. Рокъ стечая до 14. септ. ове године. Проситељи имаю се обратити на преч. госп. Атанасия Поповића протопресвитера Дальскогъ, и окружн. школскогъ надзирателя у Осеку.

У Сараволи упразнѣно е учительско место съ годишньомъ платомъ одъ 157 фор. 50 новч. а. вр. 60 кибли жита, 2 хвата тврди дрва, 10 хвати сламе, 1 цента сланине, 65 фун. соли, 13 фун. свећа, — 1 и по ланца ораће землѣ, квартиръ у натури и башта. Лична препорука и пѣние у цркви узима се у призрение. Стечай трае до 9. септ. 1861. г. Проситељи имаю се обратити на преч. г. Георгия Николића протопресвитера и дистрикт. директора у Вел. С. Миклеушу.

У Парданю упразнѣно е учительске место съ годишньомъ платомъ 126 фор. а. вр. 40 пож. мер. жита, 20 пож. мер, кукуруза, 3 хвата тврди дрва, 8 хватій сламе за школу и за учителя, 50 фун. соли, 16 фун. свећа, 3 ланца ораће землъ и слободанъ квартиръ. Проситељи имаю се обратити на сл. српско обштество. Стециште трае до 30. авг. ове год.

У Српской Боки упразнѣно е учительско место съ годишньомъ платомъ 84 фор. а. вр. 26 кибли наполице, 16 кибли кукуруза у зрну, 2 хвата тврди дрва, 3 и по хвата сламе, 10 фун. лоянй свећа, 32 и по фун. соли, 2 и три фрталя ланца ливаде и слободанъ квартиръ. Стециште трае до половине аугуста 1861. г. Проситељи имаю се на сл. српско обштество обратити.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 30. У Новоме Саду, 14. Августа 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

(Продуженъ.)

ГЛАВА IV.

О светымъ сосудима, стварма къ Богослуженію потребныма.

Шта се разумева чрезъ сосуде црквене?

Чрезъ сосуде црквене или свете разумеваю се орудия свештенодѣйствію неотложно потребна; и есу слѣдуюћа:

1. Дискосъ. 2. Чаша. 3. Звезда. 4. Ложица. 5. Покровцы. 6. Антиминсъ. 7. Копіе. 8. Дарохранителница. т. е. ковчегъ или кивотъ. 9. Крстъ. 10. Евангелие 11. Кадилница. 12. Рипида.

Шта е дискосъ?

Дискосъ е округли таньиријељ (блюдце) одъ архіерея освећено на раздробление тѣла Христова употребляемый. Дискосъ е освећеный сосудъ іоштъ одъ времена апостола, и ради увеличаня божествене службе, мора бити златанъ или сребрнъ, или ако е одъ другогъ кога метала ипакъ мора быти позлаћенъ. — Дискосъ тайно знаменуе ясле у коима се Богочовекъ родио, и знаменуе гробъ, у комъ е свето тѣло Христово одъ Іосифа и Никодима положено было.

Шта е чаша?

Чаша или потиръ есте сосудъ златный или позлаћеный за свештенодѣйствие свете крви Христове устроенъ: означава ону исту чашу коју е Господь давао ученицыма своима пити свою крвь; и узе чашу говорећи: „Пійте ѿ нея вси“ и т. д.

Шта е звѣзда?

Да бы свете частице одъ свакогъ прикосновеня сахранѣне быле, изнашао е св. Іоаннъ Златоустъ звездицу, на четири края као дугу савкену, увишену и укрепљену. Звезда она есте образъ оне звезде на востоку при рождению Христовомъ указавше се, коя е предъ волхвима ишла, и њима на поклонение Христу идућима путъ показивала, ставши надъ вертепомъ у комъ се Христосъ родио, близу Витлеема сущимъ. И ста верхъ идѣже бѣ отроча.

Шта е ложица?

У древна времена верни причешћующи се, примали су тѣло Христово у крьв т. е. освећено вино умочено, и тако мушки полъ на голу руку, као што садъ свештеницы примаю, а женски полъ на чисто платно; но светый Златоусть променио е тай обичай и заповедио е, да бы свето причешће т. е. евхаристию ложицомъ т. е. кашикомъ верним у уста давали. Ова ложица (кашика) мора быти златна или позлаћена, и потомъ освећена одъ архиерея, и такову кашику ниипошто на друго употребыти ние слободно.

Колико, и на што су покровцы?

Свети дари трима покровцима покриваю се, првимъ *дискосъ*, вторимъ *иоширъ*, а трећимъ и найвећимъ *обадвое*, ербо свештенодѣйство есть образъ живота, страданя и смрти Христове: „єлижди аще имсте хлѣбъ сей и чашу сію пїете, смерть мою возвѣщаете, — и — сіе творите комое воспоминаніе.“ И зато се именуе *предложение*, што се на нѣму предлаже нѣгово плотско *рождение*, *страдание* и у гробъ *положение*. Тако покровцы изображаваю пелене при рождеству, а сударъ коимъ е Христосъ Спаситель у гробу по лицу покривенъ быо; а овай найвећій што обое покрива именуе се *воздухъ*, кои сви дужни су быти благовонымъ тамяномъ окађени за успоменѣ Го-

спода и Бога и Спаса нашегъ Іисуса Христа. Тай воздухъ изображава каменъ навалянъ на гробъ Христовъ, а воздухъ зове се и зато, што представля мрачность оне ноћи у коіой е было *предание Христово* одъ ученика Юде, отвоћенѣ ка Канфи, и пр. каже Св. Германъ.

Шта е Антиминсъ?

Антиминсъ као што е у глави 2. показано полажесе на Илитонъ освећенъ отъ Архи-Ереа и св. мощима испунѣнъ. Есть онъ престолъ на комъ свештенодѣйство не само у цркви, но и на другомъ месту можно савершити; а безъ нѣга свештенодѣйство быти неможе.

Шта е копие?

Ножићъ ради раздроблене части или просфоре называ се копие, и изображава оно копие, съ коимъ е воинъ пробоо на крсту ребро Христово, изъ коегъ е истекла кръвъ и вода. „Копіемъ прободе ребро Его, и абіе изиде кровь и вода.

(Продужиће се)

Успеніе божіе матере.

Ученици Христа Спасителя почитовали су преблагословену Дѣву Марию као матерь свога учителя и Господа. Особито ю е почитовао возлюбленый ученикъ Христовъ Іоаннъ. Одъ оногъ часа, како е на крсту умирући Спаситель матеръ свою Іоанну препоручио, смаграо е онъ ню као свою роћену матерь, и она е одъ тога часа па до свое смрти у дому Іоановомъ пребывала, Богу се молећи и размашляваюћи побожно о великой тайни спасения нашегъ, коіой е она послужила.

Много година после Христовога Вознесения живила е Мати божия побуђуюћи вѣрне христіяне бо-

гоугодномъ животу и даваюћи имъ примѣръ добродѣтельи. Радость в нѣна была подпуна кадъ в доживила, да се вѣра сына нѣнога међу юдеима и язичницима по свима краевима свѣта разпростире, и да сви народи, кои Христа вѣрую, ню славе и блаженомъ међу женама називаю.

Пуна утѣхе и радости о томъ, силно зажели пречиста Дѣва преселити се са землѣ на небо, и видити пресладко лице сына свога, кои седи отъ десна Бога отца небеснога. У таквой жељи често в она излазила до горе Елеонске ронећи сузе и Богу се молећи, да се разстави одъ тѣла, и да се пресели у обитељи небесне.

Кадъ се она овако Богу молила, яви іой се Архангелъ Гаврилъ, и каже іой, да ће се до три дана преставити и отићи на небо, да живи и царуе са Христомъ сыномъ своимъ. А за знакъ да ни тѣломъ нѣнымъ неће смрть овладати, него да ће она смрћу само мало уснути и преселиги се у животъ, даде іой Архангелъ єдну особито лепу райску грану, коя ће се носити на погребу нѣномъ предъ самртнымъ одромъ нѣнымъ.

Овоме гласу врло се обрадуе пречиста Дѣва, и само іоштъ ту єдну желю имаћаше, да за живота види све Христове Апостоле, и да самъ Христосъ Спаситель дође и прими духъ нѣнъ у свое руке. Желю ову пречисте Дѣве живо изражава св. црква наша у свѣтилну, кои се на Успение богородичино пое, и кои овако гласи: „Апостоли отъ конецъ совокуплшеся здѣ въ Гетсиманійстѣй веси, погребите тѣло мое, и ты сыне и Боже мой, прими духъ мой!

Кадъ се причиста Богородица съ молитве дома поврати, саобшти она све што іой в явлѣно, Іоанну Богослову и покаже му грану райску; затимъ заповѣди домаћима да украсе собу и постелю, да окаде,

свеће запале и све за укоп приправе. Іоаннъ яви Іакову брату господнѣмъ, првомъ епископу Єрусалимскомъ и свима вѣрныма, да ће се скоро преселити са землѣ Мати господня. Ови дођу и почну горко плакати, но Богорица ихъ утѣши светујући ихъ да не плачу, него да се радују, єръ она прелази у бољи животъ, гдѣ ће се сыну и Богу своме за њи и за све вѣрне непрестано молити. После тога нареди она, да се њене две хальине, што ихъ є имала, даду двема сиротимъ удовицама, кое є она и за живота подпомагала, и да се тѣло њено сахрани у Гетсимании, гдѣ су были гробови њеныхъ родителя, и праведногъ Іосифа обручника и хранителя њеногъ.

Кадъ є преблагословена дѣва Марія овако све лѣпо за укопъ свой наредила, наеданпутъ зачу се лупа нѣка као громъ, и многи облаци окружише кућу у коіой се она находила. То су были Анђели божии, кои невидимо на облацима донесоше изъ свию краева свѣта апостоле Христове предъ кућу Матере божие. Они зачуђени гледаху єданъ другога, докъ несазнаше, да ихъ є Богъ, по жељи пречисте дѣве, сакупио на погребение њено. Пуни туге уђу у собу, у коіой Богородица на постељи сеђаше, и поздраве ю плачући. Она ихъ матерински утѣши и препоручи имъ да се после погреба њеногъ врате на своя места и продуже проповеданѣ слова божиега. На то дође и апостолъ Павелъ са седамдесеторицомъ ученика Христовыхъ и съ найзнаменитіимъ християнскимъ мудрацима, међу коима бѣше Діонисіе Ареопагитскій, Єротей и Тимотей. Мати божия призиваюћи свакога по имену, благосиляше ихъ, хвалећи вѣру њихову и труде, кое полагаху за Христа, и опростивши се са свима топло се помоли Богу за миръ и за благостанѣ цѣлога свѣта.

Напоследку наступи вѣкъ и часъ Успения божие

Матере. Запалише се многе ясне свѣће, и апостоли започеше умилно појвѣ у славу божию. На єданпутъ засија се сва соба одъ превелике и необичне свѣтлости. Спаситель съ ликомъ Анѣелскимъ невидимо сишавши се съ неба, приближи се къ своіой пречистой матери и позове ю къ себи. Пречиста дѣва добро є разумѣла позивъ сына свога, и изговоривши по други путъ оне свете рѣчи: „Бѫди мнѣ по глаголѫ твоемѫ,“ — преда духъ свой у руке Спасителѣве неосѣтивши бола самртнога.

У тай махъ зачу се умилно анѣелско појвѣ, и вѣрни приступивши цѣлуваоу матеръ живота, а немоћни кои се одра нѣнога дотакнуше, тай часъ се изцѣлише.

Апостолъ Петаръ съ Павломъ, Іаковомъ и другимъ Апостолима узму на рамена одаръ и понесу пречисто тѣло у Гетсиманию. Св. Іоаннъ Богословъ носио є предъ њима ону райску грану. Народъ є ишао предъ одромъ и за њиме, поюћи исходно пѣние. Спроводъ вѣаше са горе Сионске кровъ Єрусалимъ у Гетсиманию, а свѣтлый облакъ као вѣнацъ свудъ унаоколо окружаваше одаръ и спроводъ.

Силни народъ поврви на ову славу, Жидовски свештеници науме оружіемъ растерати спроводъ и потуѣи Апостоле, али Богъ имъ недопусти то учинити; еръ онай облакъ као каква стѣна закланяше са свию страна спроводъ божие Матере. Уѳданпутъ се на єдномъ мѣсту облакъ мало са землѣ подиже, и жидовски свештеникъ Атоние пунъ злобе и пакости, залети се к' одру; да преврне и на землю свали свето тѣло, алъ текъ што се онъ одра дотаче, невидимо Анѣео божіи одсече му обадве руке, ков се, на ужасъ свію, за одаръ прилепише. Атоние стаде викати и плакати, и покаявши се явно предъ свима, призна да є распетый Іисусъ правый сынъ божіи. Св. Петаръ му

заповеди, да стави ране одсеченыхъ руку на оне де,-лове што су на одру висиле. Атоние тако учини, и призвавши име пречисте Богородице, тай часъ му се руке изцелише. Тада Атоние и многи други Юдеи чудомъ овымъ поражени, приме Христову вѣру.

Спроводъ поће далѣ, и Анђели божіи у воздуху поюћи еднако славляху матерь божию. Дошавши у Гетсиманию, отдаху Апостоли последнѣ цѣлование пречистомъ и непорочномъ тѣлу Богоматере, и положе га у гробъ надваливши великій каменъ надъ двери гроба, па осташе ту три дана поюћи псаломске пѣсме.

Апостолъ Тома ние ту было, кадъ се Мати божия у вѣчность преселила. Трећій данъ после нѣногъ погребенія, по божіой наредби доће и онъ. Жао му буде, кадъ чуе да се она преставила, и замоли Апостоле да му покажу тѣло нѣно. Апостоли се сажале на нѣгову молбу и договоре се да отворе гробъ.

Кадъ одвале каменъ и погледе у гробъ, на велико свое удивленѣ ненађу у нѣму свето тѣло, него само самртничке покрове. Са страхомъ цѣлую они ове частне остатке и помоле се Богу да имъ открие, шта се догодило съ мртвымъ тѣломъ преблагословене Дѣве.

Тай данъ обѣдоваху они сви скупа, и кадъ су по обичаю после обѣда подизали хлѣбъ у славу пресвете Троице, чую они опетъ анђелско поянѣ, и подигнувши очи къ небу, опазе пречисту Богородицу на воздуху у неисказаной слави, са множиномъ Анђела. И она имъ рече: „Радуйте се, вр̀ъ самь я съ вама на веки:“ — Апостоли се на то поклонише, и рекоше:*) „Пресвета Богородице помагай намъ!“

*) Обичай подизаня хлебова после обѣда у славу св. Троице и пречисте Богородице примили су одъ првыхъ Христиана монаси, и све до скора обдржавали. Обичай тай зове се Панагия, или чинъ о Панагии.

. Овымъ чуднымъ виђенѣмъ увѣре се Апостоли да є мати божия трећій данъ после свога успенија и тѣломъ у небо примлѣна была. Одма дакле отиду на нѣнъ гробъ, па изваде изъ нѣга покрове за утѣху и свѣдочанство о томъ, да є она изъ гроба оживила, и да се тѣломъ цреселила у вишнѣ обитељи, где се свагда и безпрестанка за насъ Богу моли.

Праздникъ Успенија богоматере држи наша св. црква 15. Августа, а народъ нашъ назива данъ тай велика госпођа или велика госпоина. *) В.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

5.

Буди поштенъ човекъ, па то є доста! То є найболя вѣра; друга ти нетреба!

Быти поштенимъ човекомъ врло є добро и лѣпо. Али пытанѣ є: кога ты разумешъ подъ именомъ поштенога човека? То име присваяю себи много пута и они люди на коима су многа непоштења.

Запытай, на примѣръ, каквогъ младића, кои є отданъ грѣховима младости; кои пушта да му страсти господаре надъ разумомъ; запытай га само, є ли онъ поштенъ човекъ, па ћешъ се зачудити, шта ће ти на пытанѣ то одговорити. Онъ ће ти рећи: Мой весе-

*) Ово житие списано є по Синаксару, по књизи житие дѣве Марие одъ Берића, и по повѣсти о успенію Богородице, коя се налази у проповѣдима Архимандрита Петрановића. Изъ црквенихъ књига знања ради додае се іошть и ово: Година рођења и смрти дѣве Марие извѣстно се незна. Међутимъ држи се, да є она рођена године отъ створења свѣта 5483. До 14. године пребывала є у храму Єрусалимскомъ. У дому Іосифовомъ до благовѣсти пребывала є 15 месеци. Кадъ є родила Христа Спасителя было іой є 16 година. У време Вознесенија Христовогъ навршила є была 48. годину. У дому Апостола Іоанна провела є 15 година, и преставила се у 63. години живота своегъ. Други опетъ држе да є она после Вознесенија Христовогъ живила 24 године, а свега одъ рођења до успенија њеногъ, веле, да є протекло 72 године.

лый животъ, и пуштанѣ срдцу на волю не смета ни најманѣ моіой части, я самъ поштенъ у свачему, и ко є тай, кои бы се смео усудити мени у очи рећи да нисамъ поштенъ!

Запитай оногъ користолюбивогъ трговца, кои рђавъ еспапъ за добаръ подмеће и люде вара; пытай надничара, кои не ради свойски, и коега посао ни у пола невреди оне новце, што му ихъ газда даѳ; пытай фабриканта, кои изговараюћи се на рђава времена, неда своимъ млађима ни недельомъ одмора; пытай трговца, кои и на найвеће празнике, и у само време свете литургиѳ купуѳ и продаѳ: запытай ма коега одъ ньи: ѳсу л' они поштени? Свакі ће ти сместа одговорити: „Я самъ поштенъ човекъ, а што непазимъ на коякакве ситнице, него само на свою корисць, то ми іошъ већу часть чини предъ разумнымъ людма, ѳръ гледамъ за собомъ!“

Пытай раскошногъ човека и жену, кои узалудъ троше много на ѳло, одело, покућство и на увеселења, а овамо жале ѳданъ новчићъ издати на цркву и на школу, на књиге и на добро воспитанѣ свое деце; пытай тврдицу, кои на дукати седи, а сиромаху ни паре не удели; пытай гаднога пияницу, што по васданъ седи у крчми, запытай ихъ само, ѳсу л' они поштени? свакій ће ти одма одговорити, да є поштенъ, гдикои ће іошъ назвати себе и честнѣйшимъ, а свою любиму страсть ни ѳданъ неће за непоштенѣ држати; она є њему драга и роѣена; она му є изворъ сваковрстногъ наслађења.

И тако по сведочби свию овде наведеныхъ частныхъ лица могу се назвати поштенымъ людма и варалице, пиянице, ћир-јанѣ, и сви найневаљалији люди, само ако нису ухваћени были у краћи, и ако се ниѳ дознало да су кога убили или на смрть истукли.

Ала ми є лѣпа та нова нехристянска нравственость!

Ко ние седио у тавници, и ние носио окове, коме ние за главу суђено; тога држе по той новой нравствености већъ за сасвимъ поштена човека, и мисле, да му ни самъ Богъ судити неможе. По той нравствености ако желимо судити о честитости ковгъ човека, ние нужно гледати каквогъ е онъ срдца, него есу л' читава леђа.

Каква е дакле то вѣра, кою ты вѣромъ поштенога човека називашъ? Можешъ ли ты іошъ тврдити, да е она вѣра, коя све осимъ явне краће, отимања и убійства допушта, права и добра вѣра!

Тако нитко немисли, — велишъ ты — такова вѣра ние вѣра, него е развратность и проклетиня. Я подъ именомъ поштенога човека разумемъ много више него што се обично држи. Поштенымъ називамъ я само онога, кои свое дужности како ваља извршуе, и кои не чини никаквога зла!

А я опетъ искуство за сведочбу узимаюћи, на речи твое ово одговарамъ: „Ако си ты у самомъ дѣлу такавъ, за каквога се издаешъ, и ако си постао такавъ безъ силне помоћи спасителне вѣре; то си ты нѣкакво чудо на свѣту. Али я невѣруемъ, да си ты башъ тако сасвимъ добаръ, да у тебе нема невалялыхъ склоностій и страстій; еръ се те у свакога човека налазе. Па кадъ ты имашъ, на примѣръ, волю къ развратности, неумѣрености и сластолюбивости; то ко ће тебе обуздати, ако вѣре немашъ? Ако си ты склонѣнъ срдитости, леньости, злопамтеню и охолости; то ко ће управляти твоимъ страстима? Ко ће задржати твою осветльиву руку, ко ли ће обуздати оговорльивый єзыкъ? Све то кадаръ е учинити само страхъ божій, алъ о томе почетку сваке мудрости у вѣри твоіой ни спомена нема.

Реѣи ћешъ: Све е то кадаръ и разумъ учинити!

Алъ се варашъ. Мы по искуству знамо, да є све оно што разумъ чини немоћно за укротити буйне страсти, шта више да многе одъ ньи разумъ човечиѫ одобрава и држи ихъ да су на свомъ мѣсту. „Азъ проданъ подъ грѣхъ“ говори апостолъ Павле: „Азъ плотянъ єсмь проданъ подъ грѣхъ. „Не єже хощѫ, доброе, сіе творю: но єже не хощѫ, злое, сіе содѣваю. Сослаждаюсѧ законѣ дѣховномѣ по внѣтреннемѣ человѣкѣ: виждѫ же инъ законъ во оудѣхъ моихъ противѫ воющь законѣ оума моегѡ и плѣнающь мѧ закономъ грѣховнымъ сѫщимъ во оудѣхъ моихъ. (Римлян. VII. 14. 19. 22. 25.) Шта те дакле може у таквом одъ вѣре одпаѣеномъ станю задржати да не чинишъ зло? Ништа друго, но само страхъ одъ полиције. Но кажи ми, каква є то вѣра, и у колико є поштенъ човекъ, кога у реду држати може само єдна полиција? Не, не, само єдна християнска вѣра, дає нама довольна и дѣйствителна средства противъ страстій; само є она кадра противстати буйномъ стрему ньиховомъ и побѣдити силну снагу ньихову.

Као годъ што є истина да човекъ ниє анѣео, нити є безгрешанъ; тако є исто истина, да безъ помоћи християнске вѣре неможе човекъ свагда вѣрно испунявати све оне дужности и обвезаности, кое човека право поштенымъ човекомъ чине, а особито безъ помоћи християнске вѣре, неможе човекъ свое дужности и обвезаности испунявати съ чистомъ намѣромъ и одъ свегъ срца, а то се иште ако хоћемо да дѣло човечие нравствено достоянство има.

Слабость є наша човеческа тако велика, да и сами найдобродѣтельніи християни кадкадъ поклизнути могу; а ты єданъ хоћешъ, да си слободанъ одъ грѣха. Кадкадъ и сами найдобродѣтелніи християни погреше, премда изъ источника вѣре црпе снагу много већу, него што є снага човеческа; а ты отданъ при-

родным склоностима, и подчинѣнъ хилядама опасностій у свѣту, тврдишъ, да си кадаръ быти свагда вѣранъ своимъ дужностима! На све то я тя одговарамъ съ пунимъ увѣренѣмъ, да свакій онай, — кои неимаюћи у себи вѣре, држи себе за поштена човека у томъ смислу какавъ ты съ томъ речию сѣдињавашъ, — или самъ себе вара, или лаже па вара друге.

(Продужиће се.)

Къ 20-омъ брою Буквара.

Господь Богъ є са небеса каз'о:
„Седамъ има у недельи дана,
Шестъ вамъ даємъ да се потрудите,
Безъ разлике сложно да радите,
И ужитакъ себи заслужите.
А неделю данъ на брою седмый
Посветите мени створителю,
И долазте у свету црквицу,
Гдѣно ћу васъ лѣпо научити,
Како ваља мене поштовати,
Добрымъ быти и добро творити;
Уделити слепу и сакату,
Наранити и гладно и жедно.
Одѣнути што одѣла нема."
Слушай Сынко и запамти рѣчи
Творца твога отца небеснога,
Па овако светкуй и прославляй
Данакъ Божій свету недельицу.

Добрый сынъ.

Романъ сынъ старогъ нѣкогъ надничара, дође у сусѣдно село, и запыта богатога селянина, былъ га могао у службу примити. Съ драге волѣ, — одговори овай — ты ћешъ кодъ мене овце чувати, а я ћу те ранити и одѣвати; па ако се іоштъ поштено узвладашъ и будешъ вредань, даћу ти іоштъ къ томе шестъ форинти плате на сву годину.

Романъ се обеѣа да ће господара свога слушати и вреданъ быти, али га учтиво замоли, да му свакога мѣсеца припадаюћи део плате издае. А шта ће ти новци — запыта господаръ — вальда ћешъ да ихъ потрошишъ на коешта? Боже ме сахрани, како бы я новце потрошио, одговори Романъ. Я имамъ кодъ куће старота и слабога отца, кои неможе себи ужиткъ заслужити; зато самъ радъ нѣму у колико могу помоћи; и свакогъ мѣсеца мою плату дакати му.

Дѣтиньска любавь Романова допадне се селянину, онъ прими дѣчка у службу, и плаћао му е по петесетъ новчића на мѣсецъ, а добрый сынъ носио е отцу своме те новце, и што е годъ одъ уста своихъ заштедити могао, и съ тымъ е благословъ своге старогъ родителя у пуной мѣри заслужио.

Романъ е было благодаранъ сынъ. Така треба да су сва дѣца.

В.

Оклеветанѣ.

Кадъ мудромъ Платону доказаше, како неки люди за ньимъ зло говоре, одговори онъ: што ћу имъ; алъ я ћу тако живити, да имъ нико неверуе.

Брблянѣ.

Мудромъ Аристотелу дође єданъ брблявъ човекъ и говораше тако, да се ни репа ни ушию беседи незнаѣаше; а кадъ се на последку поче извињаватя, и са многимъ увињанѣмъ рече: я се боимъ, да ти нисамь са моимъ дугимъ говоромъ на досади, — одговори му овай: небой се, ни самь те ни слушао, шта си говорио.

Суєта.

Мудри Демонаксъ сукоби єдаредъ на улици єдногъ поношљивогъ младиѣа, кои се са своимъ новимъ и финимъ вуненимъ альинама врючише, и приступивъ къ нѣму, опипа мало альину и рекне: Єли, ту є вуну пре тебе неков марвинче носило?

Орао.

Єдаредъ упиташе орла, зашто онъ свое гньиздо онако високо вие; и свою децу на онакой висини одранюе; а онъ имъ одговори: а да одкудъ би се усуѣивали надъ облаке узлетати, кадъ би ихъ по низама и по рупама одраньивао?

Єдна рачунска игра.

Знаменитогъ броя 9.

Овай є брой у свима видовима обичногъ писменогъ рачуна врло знаменитъ.

Покушай на 9, додавати іошъ 9, и іошъ 9, и тако све далѣ, и добиваћешъ све онаке броеве, конхъ цифре поединце узете и адиранѣ опетъ 9 изнесу. Н. пр. $9\times9=18$, у цифри 18 има напредъ 1, натрагъ 8, а 1 и 8 всу опетъ 9. Н. пр $9+9+9=27$, или 2 и 7 опетъ 9, и тако ти е крозъ целу талицу адиције одъ броя 9, пакъ терай е и преко 100. Начини само ту таблицу.

Таблица адиције броя 9, кадъ се одоздо терати поѣе претвори се у таблицу субтракције тогъ истогъ броя; и ту е та иста знаменитость тогъ броя.

Умножи ма кои брой са 9, и изаћиће ти увекъ опетъ такавъ брой, ковгъ поедине цифре скупа адиране 9 даю, вдаредъ или више реда, исто као и кодъ адиције. Н. п. $9\times4=36$, или 3 и $6=9$. Н. п. $68\times9=612$, или $6+1+2=9$.

И кои годъ се брой са 9 начисто подели дае, тогъ е увекъ и сума поедини цифри опетъ 9, или вдаредъ или више реда узето. Н. пр. $324:9=36$, то е 3 и $6=9$, или то е 4 пута 9.

Исто е тако ако кои брой мултиплицирашъ са броемъ, кои се са 9 начисто поделити дае. Н. п. $345\times27=9315$. Сума ови цифри е $9\times3\times1\times5$, а то е 18, т. е. 1 и $8=9$, или $18=2\times9$.

Узми ма коя два броя, али такова кои се крозъ 9 начисто поделити даю, и сабери ихъ, опетъ ће изаћи сума цифри 9, или вдаредъ или више реда узето. Н. пр. 18 и $36=54$, или 5 и $9=9$ или $54=6\times9$. Н: пр. 81 и 108, оба крозъ 9 подельива броя, износе 189, или $1+8+9=18$, а то е опетъ 1 и 8 или 9, или е $18=2+9$.

Овако мошешъ сваки брой погодити, кои се крозъ 9 начисто поделити дае, кадъ нѣгове поедине цифре

саберешъ, и наћешъ да износе 9 вдаредъ илъ више реда узето. Н. пр. 4131, то е $4+1+3\times1$, износи 9. дакле брой 4131 дае се крозъ 9 начисто безъ остатка поделити. Н. Пр. 564732, износи $5+6+4+7+3+2$, а то е 27, а 27 да е се, дакле и 564732 начисто поделити.

Овако можешъ свакомъ човеку, ма кои брой онъ написао начинити, да ће онъ тай брой свой са 9 поделитя моћи начисто, кадъ оне цифре кое е онай написао сабере, и што недостае до найближегъ са 9 начисто подельива броя, дода. Н. пр. 276, то е $2+7+6=15$, найближи томъ крозъ 9 подельиви брой е 18, валя дакле да додамъ іоштъ 3, да буде 2763, и онда му подай нека самъ дели.

Ако га видишъ, да незна мултипликацие добро, пакъ и са дивизиомъ кубури, а ты га научи іошъ и ово: да квоциентъ у дивизии са 9, увекъ онолики излази, колики е први брой дивидента, ако овай са идућимъ за собомъ броемъ манѣ одъ 9 износи, а ако илъ управо 9, илъ више одъ 9, оно за 1 више него што е први брой. Н. Пр. 798696. дели се са 9. овако: Први брой у квоциенту биће почемъ 7 и 9 оба прва броя дивидента износе више одъ 9 са 1 више одъ првогъ броя, дакле 8, и тако далѣ. Покушай да видишъ елъ истина?

Учитилска места.

На новосадски салаши, кодъ Ченейске цркве, отвара се школа, и потребанъ е учитель. Годишня му е плата 320. фор. а. вр. 3. хвата дрва, и слободанъ квартиръ. Рокъ овогъ стечая трае до 1. септ. о. г. — Просительи имаю се обратити на плем. магистратъ Н. Садски.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврт год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 31. У Новоме Саду, 21. Августа 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

О светымъ сосудима, стварма къ Богослужению потребныма.

(Продуженъ.)

Шта е дарохранителница?

Ковчежићъ или кивотъ на сохранение светы дарова ради причешћа болесны, и ради *преѣосвећене литургие*, называ се дарохранителница, као што е споменуто у глави другой. Овай освећеный сосудъ есть на подобие едне чаше или на подобие мале цркве са покриваломъ, зато, да би освећени дари неповредили се, и стои застртъ на самомъ престолу.

Шта е крстъ?

Св. крстъ есть знаменѣ нашегъ спасения, и зато свакій християнинъ треба предъ очима да има као силу Божию; онъ е дужанъ на свакомъ сосуду изображенъ быти, а нарочито на светой трапези стаяти мора, као орудие страсти Христове, еръ безъ св. крста никакво богослужение чинити се не може. Тай св. крстъ изображава *распятие Христово*, и то по обичаю восточне цркве, не изрезанъ, но мованъ или фино одъ дрвета исеченъ быти има.

Шта е Евангелие?

Евангелие называ се књига, у коемъ се слово Божие новогъ завета одъ четири Еваггелиста, Матеа,

Марка, Луке и Іоанна написано садржи. Св. Евангеліе изображава самогъ Господа Исуса Христа живећегъ и говорећегъ, и на престолу присносущногъ; и зато што е у најболѣмъ почитанию драгоцѣно и сребромъ оковано има быти.

Шта е кадилница?

Кадилница есть сосудъ, у комъ се благовонный тамянъ сажише, и значи такођеръ гробъ Христовъ, „ко гробѣ плотски," а гвожђе или сребро, тѣло нѣгово, углѣвлѣ душу, а ватра божество, дымъ пакъ одъ тамяна благовонный мирисъ тѣла Спасителѣва, т. е. аромата коима су благочестиве жене Мироносице тѣло му помазале.

Зашто се кади шамяномъ по цркви?

Кађенѣ благовонногъ тамяна изъ многи узрока быва, а ово е:

1. За изявити желю нашу, да бы молитва наша, коя по падению ние могла безъ ходатая Христа сына божиегъ узићи на небо, садъ заступанѣмъ нѣговимъ, као кадило исправила се, и као дымъ у врхъ летећи возноси се ка Господу Богу, еръ и псалмопевацъ молећи се Господу говори: „Да исправится молитва моя, яко кадило предъ тобою" т. е. као што дымъ свойствено ненѣ се горе, тако и молитве наше, кое се у време богослужения творе, да се попну предъ престолъ божій, и нама божию милость исходатайствую.

2. За изявленѣ тога, што ангели молећимъ се людма при свакомъ каденю молитву свою узносе Богу, по реченому: „и дрѣги ангелъ пріиде, и ста предъ олтаремъ имѣя кадилницѫ златѫ" и пр. Апок. 8. 3.

3. И зато се кади, што мы каденѣмъ означавамо чистоту наше душе и срца као мисленогъ вертепа, у

ковмъ мы сакрушаваюћи нашу совѣсть обиталище св. Духа устроявамо, и кадећи св. храмъ, призивамо га да излие благодать свою на насъ, као што е на свете апостоле у време Пятдесятнице излио, по ономе: „излїю ѿ дѹха моегѡ на всакѹ плоть.“

4. За подражание старозаконогъ обреда; самъ е Богъ заповедио кадило приносити; „да кадитъ Ароно надъ кивотомъ дѹмїамомъ и пр. Исход. 3. 7.

5. Во образъ божествене славе: „и покадитъ Ароно надъ кивотомъ дѹмїамомъ, — и покри облакъ скинїю, и слави господни исполнисѧ скинїѧ“ Исход. 40 с. 34. и 3. цар. 8. 11.

6. При свакомъ каденю света места и ствари чествую се а престоће освећаваю се.

7. Каденѣ истогъ тимиамомъ збогъ чега се Господь почитуе, налаже црква света по 3. правилу апостолскомъ, іоштъ изъ почетка Християнства изданомъ.

8. Каденѣ на св. литургїи осимъ найвећегъ и найдублѣгъ страхопочитания у тайномъ изображеню, означава оне даре, кое при роћеню Христовомъ т. е. три цара принели есу, и онай благовонный мирисъ, показыва чисту молитву, и савршенѣ благій дѣла, изъ кои благовоние изилази. 2. Кор. 2 15.

(Продужиће се.)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

Хайдемо далѣ. Башъ и онда, кадъ бы се я увѣрио, да ты вѣрно извршуешъ све дужности граћанина, родителя, супруга, сына, друга, іоштъ и онда бы я теби рекао, да све то іоштъ ние доста!

Ние доста за то, што на небесима живи Богъ кои е тебе створио, кои те чува, кои жели тебе учинити за навѣкъ срећнимъ, и кои е теби дао законъ. Па съ тога имашъ ты іоштъ єдну дужность, коя превазилази све оне остале, а то є дужность почитания, побожности, благодарности, любави, преданости и молитве къ Богу найсавршенијемъ суштеству. Те дужности су важне, іоштъ важније, негъ оне што ихъ имашъ къ своимъ ближњима. Никада се оне не меняю ма ты у комъ предѣлу свѣта и ма у каквимъ околностима живио, свагда и у свако време дужанъ си ты вѣровати у Господа Бога, дужанъ си ухвати се у нѣга, благоговѣти предъ њимъ, благодаранъ му быти, нѣга више свега любити, и нѣму се молити!

Но ты велишъ; я самъ добаръ, и немогу себи ништа пребацити!

Тако неможе за себе говорити човѣкъ кои є неблагодаранъ. А ты си врло неблагодаранъ према Богу, за то што си нѣга сасвимъ заборавио. Онъ є твой отацъ; одъ нѣга си ты получио животъ, разумъ, човеческо достоянство, здравлѣ и земальска блага; онъ є створио овай свѣтъ теби на ползу и на радость, онъ є спремио за тебе неисказано блаженство на небу, онъ є твой Господь и господаръ; онъ ти є готовъ опростити твоя сагрешења; онъ є дуготрпељивъ и многомилостивъ; онъ люби тебе особито! Па чиме ты враћашъ нѣму за сва та добра? — Ты нѣга не любишъ, ты га непочитуешъ; ты у хладномъ срдцу своме подранюешъ пусте мисли кое измисліше противници божии, да бы себе ослободили одъ покорности къ Богу. Да, ни не само не служишъ Богу, него іоштъ презиреш и друге кои нѣму служе, изсмеявашъ и ругашъ се вери и оныма, кои по њой живе! — Безумный, неблагодарный ядный човѣче! И ты іошъ смешъ

рећи: Я самъ добаръ, я немамъ шта себи пребацивати!“ — и мислишъ да испуњавашъ свое дужности!

Немой се дуже варати, признай болѣ да ти се чини тешко иго вѣре, па желећи се њега опростити, измишлио си нѣкакво невѣрие, кое ты вѣромъ поштенога човѣка зовешъ. Вѣра е твоя гола, праздна рѣчь съ коіомъ желишъ предъ людма сакривати свое слабости, и заблуѣења, коя изцѣлити може само єдна вѣра християнска. Твоя вѣра можда е кадра єдиномишленике твое одъ човечие казни сачувати, алъ ихъ ние кадра у царство небесно довести.

6.

„Чинити добро ближньима — то є моя Вѣра.“

Чинити ближньима добро, — то е прекрасно дѣло. Башъ томе дѣлу и учи Християнска вѣра; то заповѣда она одма после прве свое заповѣди. Возлюбиши Господа Бога твоего всѣмъ сердцемъ твоимъ..... сія ёсть первая и большая заповѣдь. Вторая же подобна ёй: Возлюбиши искренняго твоего, яко самъ себе. Въ сію обою заповѣдію весь законъ и пророци висятъ, (Мат. XXII, 37. 39, 41.)

Ето у чему се састои нравственна страна праве вѣре. А у тебе драги мой, по твоимъ властитимъ рѣчма, сва се вѣра састои само у доброчинству къ ближньима.

Да може човѣкъ добро ићи, мора онъ имати двѣ ноге. Исто тако, ако хоћемо да наше дужности на земльи точно испунимо, и царство божие заслужимо, то смо дужни обадве оне велике заповѣди испуњавати. Любити Бога свимъ срдцемъ своимъ, а ближнѣга, као себе самога.

Друга ова заповесть редко се испуњава тамо, гдѣ

се прва недржи. Само Християни, кодъ коихъ се любавъ ближньима оснива на любави къ Богу, кадри су любити право, дѣятелно, чисто и постояно.

Ко су найвећи добротвори человеческога рода? Люди кои Бога любе! — Одкуда посташе они добротвори, ко ихъ упути да граде задужбине? Вера Христова то учини! — Коя се добротворна заведения у добромъ станю налазе и дуго постое? Она, коя основа Христова Вѣра.

Ко є подигао болнице? Ко прима и одранюе сиротну дѣцу; ко се стара за слабомоћне старце, и за страдалнике? Ко є побуђивао люде да подижу и држе добротворна заведения іоштъ у она времена, кадъ є духъ времена силне препоне дѣлу томъ на путъ стављао? Ко є уобште уредио сва многоразлична заведения ради спасителнога живота како тѣлеснога тако и душевнога? Све є то урадила Вѣра Християнска.

А християнска вѣра производи сва та доброчинства изъ любави къ Богу, коя є найчи темель, и найчистии изворъ любави къ ближнѣму, као што рече возлюблени ученикъ Христовъ Іоаннъ: ѡ семъ вѣмы, ако любимъ чада Божїа, ёгда Бога любимъ.“

Нис дакле чудо, што се у Християнскомъ животу найчешће и найрадиє говори о человеколюбию, о братской любави, о стараню за сиромаке.

Где међу Християнима нема овыхъ добрыхъ дѣла, тамо нема ни праве вѣре, ни Християнскогъ живота; такви люди зову се само Християни, али су управо незнабожци и гори одъ глупыхъ поганика. Ни єданъ радъ не може быти безъ причине, а причина и найболѣ побуђенѣ къ братинской любави, свагда є била и быти ће любавь къ Богу.

Не вѣруй, драги мой, онима кои ти кажу, да безъ любави къ Богу, може быти праве любави къ

ближньима. Безъ Спасителя и Господа нашега Іесуса Христа, нема доиста праве, чисте. и постояне любави къ ближнѣму. Ако се и наће кои, што у име свога разума, а не Бога ради, добро чини, мотри само добро на нѣга, па ћешъ се увѣрити, да онъ при своме доброчинству, предъ очима нема ползу ближнѣга, него свою какву себичну намѣру.

(Продужиће се.)

Пописъ библичнихъ икона,

кое се у нашимъ школама деци показую*)

A. Старый Завѣтъ.

1. Икона. Изгнание Адамово изъ Рая.
2. Смрть Авелѣва.
3. Потопъ.
4. Ноева жертва;
5. Зиданѣ куле вавилонске и разселиванѣ народа;
6. Авраамъ и три анћела;
7. Бежанѣ Лотово изъ Содома.
8. Жертва Авраамова.
9. Исакъ благосиля Іакова.
10. Браћа продаю прекраснога Іосифа.
11. Іосифъ се даје браћи познати.
12. Како в Фараонова кћи Мойсея изъ воде извадити дала.
13. Мойсей чини чудеса предъ Фараономъ.
14. Прелазикъ Израилтяна преко црвенога мора. стубъ облачный, и потера Фараонова.

*) Ово в по књизи: Bilder zum Anschauungs Unterricht, Stutgart Schreiber u. Schill. Пописъ се ставља овде на захтеванѣ многихъ учителя, кои немачки незнаду.

15. Мойсей доноси заповѣди Божие са горе Синайске. (На таблици првой треба да є 4, а на другой 6 заповѣди; а на икони є вальда због симетрие стављено на свакой по петъ. Ово бы требало да учитель самъ вешто поправи).

16. Бакарна змия коју подиже Мойсей на мотку;

17. Мойсеова последня молитва предъ смртъ и погледъ на землю обећану са горе Нававъ:

18. Честита сная Рутъ купи класѣ на њиви Воозовой, да свекрву свою зарани.

19. Анна и Елканъ предаю малога Самуила на службу Божию првосвештенику Илию.

20. Самуилъ помазуе малога Давида за цара Израильскогъ.

21. Давидъ и Голиятъ.

22. Смрть Авесаломова.

23. Зиданѣ цркве Соломонове.

24. Ровоама саветуе Самей Божій човекъ да нератуе противу народа Израильскогъ и противъ Іеровоама, и онъ га послуша и врати се съ войскомъ натрагъ. (Паралипоменонъ II, 11; 1—5).

25. Узлазакъ пророка Илие на небо, и пророкъ Єлисей.

26. Чудо пророка Єлисея, како умножава улѣ удовице, и избавля ню и нѣну децу одъ немилостивога займодавца. (IV. царства, 4. 1—8.)

27. Пророкъ Исаия долази болестноме Езекіи цару Юдейскомъ па му явля да уреди свою кућу єръ ће умрети; а пошто се овай помоли Богу и покая, по другій путъ му явля Исаия, волю божию да ће оздравити и іошъ 15 година живити. (Исаия, 38, 1—6.)

28. Пророкъ Данiилъ у лавовской ями. (Данил. 6. 16—23).

29. Товия съ анђеломъ Рафаиломъ, кодъ рѣке Тигра.

30. Іуда Макавей у Масифу кодъ Іесусалима износи свете књиге и одежде, и побуђује народъ противу угнѣтателя. (I. Макав. гл. 3; ст. 45—50.)

Б. Новый Завѣтъ.

1. Благовести.
2. Рођенѣ Іисусово.
3. Мудраци источни кланяю се Іисусу.
4. Дванайстолѣтный Іисусъ у храму.
5. Крштенѣ Іисусово;*)
6. Исусъ тера продавце изъ цркве.
7. Разговоръ Іисуса са Самарянкомъ на студенцу!
8. Іисусъ учи народъ са горе.
9. Іисусъ исцѣлюе разслабљенога кога крозъ кровъ унеше у собу (Луке 5. 17, 20.)
10. Младиħъ у Наину.
11. Іисусъ на мору у време буре избавля Петра, кои умало што се нѣе утопио было. (Мат, 14. 22. — 33.
12. Іисусъ нарани 5000 люди.
13. Преображение Христово.
14. Марія слуша проповедъ Іисусову, а Марта се тужи што има много посла. (Евангелие што се чита на богородичне празднике. Лук 10 38 — 42.
15. Христосъ благосиля малу децу.
16. Каянѣ блуднога сына.
17. Милостивый Самарянинъ.
18. Воскресение Лазарево.
19. Улазакъ Іисусовъ у Єрусалимъ.
20. Тайна вечера.
21. Іисусъ се моли Богу у Гетсимании; Петаръ Іаков

*) Иконе подъ 1. и 5. броемъ нису сасвимъ добре; зато место ни вала показати оне што су у цркви.

и Іоаннъ спаваю; Юда и войници съ буктињама и съ оружиемъ долазе.

22. Іисусъ предъ Каіафомъ. (Мат. 26. 57 — 75.)

23. Пилатъ предае Іисуса Іудеима да га распну. (Іоан. 19—1—8)

24. Іисусъ носи крстъ на Голготу. (Лук. 23. 33 — 48.)

25. Іисусъ на крсту.

26. Полаганѣ у гробъ.

27. Воскресение Христово.

28. Вознесение Христово.

29. Каменованѣ прводиякона Стефана.

30. Обраћенѣ апостола Павла.

Чему ваља школа да научи дете.

Кадъ дете првый путъ у школу дође, види се, да осимъ нешто мало недоступавногъ и тако реѣи несвестногъ разговора, ништа друго невна. Запиташъ ли га ма о каквой домаћой ствари, кою сваки данъ виђа, опетъ не уме одговора дати. Школа дакле мора неразумно почетниче то найпрво говорити научити, и извештити га, да продложена питаня не съ „естъ“ или „ние“ или съ „да“ или главомъ потврђуе и одриче, него да ихъ чистымъ у ставъ сложенымъ речма одговара. Садъ топрвъ кадро е дете оно учити, чега е ради доведено; а то е:

1. Да люби родителѣ свое, кои га родише, кои га ране и од-а зла бране, кои данъ и ноћъ надъ њимъ лебде, стараюћи се о њему и ереѣи његовой, кои и при самомъ самртномъ часу-при страшной оной борби душе и тела, сузама очи свое орошаваю жалећи што га сакца иза себе у широку оставляю свету. Заиста неизмерна е любавь родительска према

породу своме и ничимъ се другимъ наплатити не може, доли опетъ съ любављю-чудномъ вевицомъ што срдца людска веже любављю-злаћаномъ жицомъ, што волю къ вольи привлачи. Любавь ту има одкуда дете црпити. Ено му дивныхъ библичныхъ повѣсти, изъ коихъ видити и уверити се може, да благословъ отчинъ утврђуе деци домове, а клетва материна изкоренюе ихъ до основа. Ено му силно приповедчица за то згодно свроевыхъ, де видити може, како пролази онай ко своегъ отца люби и поштуе, како ли онай кои майку свою срамоти и вређа. Ено му напоследку мудрыхъ и светыхъ мужева изречения, коя му любавь ту довольно неговати могу; само ште се одъ учителя одважне волѣ, и да не мисли, да су то ситнице ништаве за децу.

2. Да люби Бога, невидимогъ отца свога, отца родителя нѣговыхъ, кои му очи даде, да може сматрати толике сяйне светове и толика тайне луна чуда у природи; кои му уши даде, да може слушати мудре зборе, љубко птичие пеянѣ и умилный жуборъ лађаныхъ потока, кои му говоръ даде, да може изляти осећаня душе свое, и хтенѣ и нехтенѣ волѣ свое; кои му разумъ даде, да може повяти сво светско биће свое, да може царовати надъ свыма поднебеснымъ ствармa: кои му умъ даде, да може схватити божанствену науку единца нѣговогъ, да при бури и непогоди осети свемогућство нѣгово, а при тишини благость му неизречену.

Любавь къ Богу оснива се на любави къ родительима, ер ко люби отца своегъ видимогъ, тай може любити и оногъ невидимогъ. Изъ любави те свако добро извире; она ће упутити дете, како ће поштовати родителѣ и бояти се Бога; она ће му показати, како ће имъ найболѣ угодити моћи: она ће га научити, како ваља ближнѣга любити, како старешине

предусретати, како ли съ млађима поступати; она му неће допустити, да прекорачи законе божиѣ ни налоге родительске; она ће га, крозъ беде и неволѣ, крозъ страсти и опачине светске срећно спровести и къ цѣли одвести. Житія повдиныхъ светыхъ и богоугодныхъ мужева єсу пространо полѣ, на комъ дете врле образце чисте любави наћи и млађано своѣ срце ньима питати може. Тако исто и св: изреченія старогъ и новогъ завета єсу добра средства, коима школа дете къ любави Богу приводити може.

3. Да люби веру свою, коя га є гола нага у очистително крило своѣ примила и съ Богомъ измирила, коя ће му путевођа овогъ живота бити, коя ће га обдржавати у умереномъ христіянскомъ животу, коя ће га наближе съ Богомь и свойствима божиима упознати, коя ће му омилити путове добродѣтели а огадити путе грешничке. Но познато є, да по природи своіой човекъ оно што сасвимъ непознае, не може свестно любити, дакле ни веру. Зато мора се школа постарати, да детету све што къ вери припада, разложи, разясни, да зна, да ни єданъ обредъ, ни єданъ сасудъ црквены, не постои голе параде ради, него ради душевногъ саздания послѣдователя Спасителѣвыхъ: єръ сваки є тай обредъ пунъ душеполезныхъ значая. Житія светителя и угодника божиихъ и чудеса она, коя они веромъ чинише єсу и овде такође сгодна средства, коима се любавь къ вери своіой у детету утврђуе, а и ова песмица неће бити одъ штете:

1.

Православну веру свою
Свагда бодро чувай сыне
Недай, недай, да є душманъ
Кивномъ своіомъ рукомъ дирне.

2.

У њој сыне, отци твои
Срећне веке вековаше,
Съ њомъ у беди и невољи
Съ њомъ у туги кликоваше.

3.

И кадъ оно грозни вуци
Попалише доме наше,
Кадъ за свету свою веру
Силна наша браћа паше,

4.

Тада-њоме обилато
Српска срдца изпунѣна
Не клонуше, већъ трпеше
И чекаше данка жељна.

5.

Православку свою веру
У коіой си крштенъ сыне,
Недай, недай, да є душманъ
Злобномъ своіомъ рукомъ дирне.

(Продужиће се)

Плаво небо и облаци.

Єдно дете загледа се у облаке, пакъ онда уздане и свом отцу рекне: Кад само неби облаци то лепо плаво небо замућивали! а отацъ му одговори: есте ведро небо лепо, а ние ни одъ њега увекъ асне; башъ ти облаци, што плаво небо кадкадъ скриваю, изливаю кадкадъ найвеће благослове на насъ.

Брбљанѣ.

Мудрогъ Демокрита упита после дужегъ говора єданъ брбљовъ: гди би те могао и сутра наћи, да мало съ тобомъ продиванимъ; а Демокритъ му рече: онде где я неби желио тебе наћи.

Хвалиша.

Неко дође у Шпарту, и стане се єдномъ Шпартанцу хвалити, како дуго на єдной нози стаяти може, и рекне: я ћу се обкладити о што оћешъ, да ти нисм у стаю толико издржати. „Да богме да нисамъ — одговори Шпартанацъ — алъ то свака гуска може.

Воспитанѣ деце.

Мудромъ Аристипу дође єданъ богатъ човекъ, и замоли, да му сина на науку прими, пакъ упита, шта ће зато платити имати; а кадъ Аристипъ рече, поплаши се ова тврдица и викну: за те ћу новце я себи роба купити, кои ми є башъ нужданъ. Купи — рече му Аристипъ, па ћешъ ихъ два имати.

Шта има учитель чинити да своє материялно станѣ побольша.

Учительско є звание єдно одъ први звания, материялно му є нѣгово станѣ єдно одъ последньи. Одъ учителя се млого ште, но одвећъ му се мало даe. — Онъ дѣла безъ престанка одъ ютра до мрака, и текъ да заслуженомъ корицомъ хлеба само себе и свою убогу породицу заранити може. Сви други званичници,

сви трговци, све занатлие и художници, а најпосле и сами простаци, приликомъ материялно се подижу и падаю, еданъ само народный учитель остае у томъ најпостоянии. Онъ нити шта изгубити, а іоштъ манѣ шта добити може. — Онъ материялно одъ свију на најнижемъ степену стои. — Сваки човекъ бію онъ ма каква му драго станя и звания, гледи начине и труди се свое материялно станѣ побољшати. Средства су овогъ побољшания различита. Єдни подижу се и напредую землѣдѣлиемъ, други трговиномъ, едни о-петъ занатомъ и рукодѣлиемъ, а многи и добромъ годишняомъ званичномъ наплатомъ. Учитель одъ овы средства нема ни едног, нити их имати може, почемъ е у дужности звания своегъ у толико ограниченъ, да се осимъ школе далѣ никудъ маћи не може. Латилъ се економие, напустио е и пренебрегао воспитание и изображение поверене му деце. Єлъ радъ трговиномъ подпомоћи свое материялно станѣ, и за ово се иште времена, и средство новчано? Ако е пакъ радъ да отъ годишнѣ свое заслуге за будућу свою старость неку частицу на страну метне и уштеди, сви су му напори суетни, ербо њему се едномъ заслужена плата његова па лотове и драмове мери, пакъ іоштъ илъ му се изда или не изда, а више пута и пропадне. И онъ мора све то равнодушно да гледа и сноси, ербо грамзити за богатствомъ и сувишкомъ, учителю непристои почемъ навлачи на себе *„грѣхъ смршный“*, и тако до вѣкъ мора да остае убогъ и сиромахъ.

Побољшаню материяльногъ своегъ станя, учитель другогъ средства имати не може, осимъ два слѣдующа; прво: да се гледа и утврди, да у едномъ месту учителѣмъ остане, доклегодъ е живъ, а не да се изъ едногъ места гони, и у друго прогони; ербо честомъ сеобомъ изъ едногъ места у друго, расне и оно што има. Наша пословица каже: *двапутъ се селити, и е-*

данашъ гореши, све едно е.“ И наши свештеници ни су наплаћени Богъ зна како и колико, ал’ опетъ су материялно свое станѣ кадри побољшати, а само зато што су непокретни. Ц. к. чиновници војничкогъ реда добро су плаћени, па опетъ материялко свое станѣ побољшати и утврдити не могу, почемъ се изъ едногъ места у друго, изъ едногъ краја царства у други край често премештаю, алъ зато су они пензиомъ осигурани. Тако дакле ово е друго средство, съ коимъ бы требало и учителѣ што пре осигурати, врбо осимъ ова два средства къ побољшаню материялногъ стања народный учитель другогъ имати не може. Са овымъ бы у нечемъ осигуранъ и утѣшенъ био, а иначе мимоиѣи га неће она наша пословица „*младъ воякъ, старъ просякъ.*“

Младенъ Бошняковићъ
Учитель.

Учительска места.

У Сент-Ђурђу кодъ В. Бечкерека управнѣно е учительско место Плата е годишня у готовомъ новцу 130 фор а. вр. 24. кибле чиста жита, 24. кибле кукуруза, 2. хвата тврди дрва, сламе колико треба 2 и по ланца ораће землѣ, и слободно обиталиште и башта Просителъи имаю се до 17 септ. т. г. на представника обштества Емануила Бокшана обратити

У Костајници (у Хрватской) управнѣно е учительско место, годишня му е плата 200. фор. а. вр. 8. хвати дрва, башта и слободанъ квартиръ. Просителъи до конца августа т. г. имаю се на костајничко обштество обратити.

У Мартоношу (срезу потиском) управнѣно е учительско место I. разреда. Плата е годишня 210. фор. а. в. 42. фор. а. в. у име квартира. 16. ланаца по 2200. квадр. хвати ораће землѣ, 2. хвата тврди или 4. хвата меканы дрва и 300. снопова треске. Просителъи се имаю до 14. септ. т. г. на обштинско поглаварство обратити.

У Новомъ Саду управнѣно е учительско место у филиалной нормалной школи при цркви свето-Іовановской Годишня е плата 315. фор. а. вр. 6. ф. паушала. 3. хвата дрва, и слободанъ квартиръ. Просителъи до 13. септ. т. г, на плем. магистратъ Н. Садскій обратити се имаю.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четн броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год ф. а.вр

БРОЙ 32. У Новоме Саду, 28. Августа 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

(Продуженъ.)

ГЛАВА V.

О светымъ даровима, т. е. о хлѣбу и вину освећеномъ.

Изъ чега ее састои богослужение наше, и каква е материя?

Богослуженіе наше састои се изъ жертве безкровне, у комъ истино тѣло и крвь Христа Спасителя приноси се у виду хлѣба и вина. Хлѣбъ на жертву употреблѣный матерію жертве представля, и называ се „просфора," или по простомъ говору, *поскурица.*

Шта е просфора и како се приуготовлява?

Просф. е пшеничный хлѣбъ съ квасцомъ умешенъ и печенъ, и изображава онай хлѣбъ, кои е Христосъ Спаситель на тайной вечери благословио и преломио, и на свето нѣгово тѣло промѣнио. На врху тога хлѣба стои печатъ, т. е. образъ св. кръста съ означенѣмъ овыхъ слова: ІС. ХР. НИКА.

Шта значе слова: ІС. ХР. НИКА?

Хрістолюбивый царъ Константинъ устроио е три кръста, драгимъ каменѣмъ украсио, и на њима исписао та слова: ІС. ХР. НИКА, кое значи: Іисусъ Христосъ побѣђуе. — Св. Никифоръ проповѣда, да е на првомъ одъ овыхъ кръстова написано было: Іисусъ, на

другомъ: Хрїстосъ, а на трећемъ: ника, и то имъ е као собствено наименование было, да и сама места где су ти крстови стояли, таквымъ именомъ называла се. И одъ тогъ времена св. отци на свакомъ крсту знакъ овы слова метали су. Зато и овай печатъ на просфори есть као знакъ побѣде Христове надъ адомъ и искупленіе наше проливеномъ на крсту крвлю нѣговомъ, и знаменѣ спасенія нашегъ. „Аще кто не возметъ креста свой и по мнѣ градетъ, не можетъ спасенъ быти.“

Изъ чега е просфора?

Просфора као и свакій хлѣбъ три ствари у себи садржи, т. е. муку пшеничну, воду и соль, кое се све заедно смешано ватромъ испече се, и то по свидѣтелству Симеона Солунскогъ за честь свете Троице; къ томе брашно пшенично съ квасцомъ назвлява душѣ; вода, крештење; а соль знаменуе оумъ и оученіе слова, по ономе Христовомъ изреченію, кое е казао ученицима своима: „Вы есте соль земли.“ Безъ тыхъ материя ние квасный хлѣбъ.

Приноси ли се цела просфора на жертву?

Не приноси се, но само средня часть, т. е. печатъ, и овай копиемъ на четири стране изрезанъ и извађенъ, называ се „агнецъ.“

Каковый треба да е тай печатъ или агнецъ?

Печатъ на просфори мора быти четвороуголный, т. е. форму на четири ћошка мора имати, и само та четвороугола средина коя се и агнецъ называ, изрезуе се, и изображава божество и човечество Христа сына Божия. — И као што е безначалный и безконечный сынъ Божій, истиный Богъ, због насъ на землю дошао, и ваплотио се и по човеческомъ есте-

ству пострадао; зато є требао и печатъ таковый на самомъ хлѣбу изображенъ да буде, представляюћи божество и човечество Христово.

(Продужиће се)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

7.

„Я вѣруемъ само оно, што схватити могу. Како да вѣруемъ оне шийне што ихъ вѣра проповѣда, кадъ се не могу схватити?“

Са свију страна окружаваю насъ предмети, коє разумъ нашъ постиће ниє кадаръ. Ты валяда невѣруешъ ни то, да живишъ, да говоришъ, да видишъ и да чуешъ? Єръ и то ты неможешъ постићи. Кажи ми молимъ те, шта є животъ, шта є рѣчъ, шта є звукъ, шта є мирисъ, шта є свѣтлость, шта су боє? Или можешъ ли ты мени дати точно понятие о топлоти и о студени? Можешъ ли ми разяснити: шта значи спаванѣ? Одкуда быва да ты ушима чуешъ кадъ си будань а кадъ спавашъ не чуешъ. Како се ты пробудишъ? Шта є уморенѣ, шта є болъ, шта є задовольство?

Ко може казати, да є онъ све то постићи и найточние схватити и разумети кадаръ? Како є могуће да очима, коє ништа друго нису него две мале круглице изнутра тавне и мрачне, — видимо не само около себе, него и много далѣ одъ насъ налазеће се предмете?

Све што є и нами, и около насъ у природи, све є то тайна за насъ. А то є знакъ, да є познаваюћа снага разума нашегъ веома ограничена. Онъ може

много познавати, али несравнѣно више има што онъ постиѣи и схватити кадаръ ние.

Тайна е такова истина, о коіой смо мы подпуно увѣрени да есть, али суштность нѣну нисмо кадри савршено разумети. Тайне се налазе у природи и у вѣри. Тайна лежи на свакомъ божиемъ створеню. Она е печатъ, кои показуе да е створевѣ то, божие створенѣ.

Где ѣе се наѣи тай ученикъ; кои бы кадаръ бію поняти и обяснити све природне појве, и проникнути у узроке и у послѣдице ньихове?

А ты, друже мой, хоѣешъ да постигнешъ онога кои е створио сва суштества што су у природи, хоѣешъ да схватишъ безкрайнога и вѣчнога, а неможешъ да схватишъ и да дознашъ ни оно што е овде на земльи, и што сваки данъ виѣашъ и уживашъ. Ты у изумленю стоишъ предъ еднымъ жиромъ, предъ комарцемъ, и предъ простымъ каменомъ, па се дивишъ и чудишъ нѣму и неможешъ да докучишъ како тай каменъ, комарацъ и жиръ постадоше, а овамо хоѣешъ да познашъ и постигнешъ Бога, и дамалимъ и ограниченымъ разумомъ своимъ докучишъ све оно што е Богъ тебе ради саздао, и теби одкрио!

Тайне вѣре могу се сравнити са сунцемъ. Мы нисмо кадри сунце подпуно и савршено познати, па оно ипакъ сия и свѣтли, и съ тимъ найвеѣе добро чини нама людма. Алъ продрзльиво око, кое се усуди управо и за дуго у сунце гледати засениѣе се, ослабиѣе, и изгубити видъ, па остати у найвеѣой тами.

Нашъ разумъ има право не примаги тайне вѣре само онда, кадъ бы оне быле противне една другой и себи саме. Али тайне вѣре нису нимало противне разуму, него само превазилазе нѣгову снагу. А то е велика разлика. Разумъ своіомъ снагомъ не може додуше, разумети истине, кое тайне те у себи садрже,

али неможе ихъ ни за противне себи самима, и за немогуће држати. На примѣръ, я истина немогу да поимамъ, како Богъ може быти свагдѣ савъ, а не само съ коіомъ честицомъ своіомъ, али не увиђамъ разумомъ моимъ, да є то не могуће и да неможе быти.

Исто тако я не могу понятн тайство свете Тронце: немогу докучити, како єдно и исто божество може у єдно и исто време быти у три лица. Али немогу доказати, да є то противно истини и да є немогуће по себи самомъ. Кадъ бы я рекао: „три лица єсу єдно лице“ то бы было противно разуму и лажно. Али кадъ кажемъ: „три лица имаю єдну нераздѣлну Божию природу, и по томе єсу єданъ Богъ,“ то є сасвимъ друго, и то разуму нашемъ ни мало ние противно, ако и превазилази снагу познаваня нѣговогъ.

То исто важи и за друге тайне кое намъ предаѳ наша света православна црква, као су: тайна воплоћеня, искупленя, светога причешћа, очекиванѣ вечите награде, итд. Я немогу по тнћи како се у Іисусу Христу божествена природа саєдинила са човеческомъ; како є онъ своіомъ смрћу очистио грехе наше; како онъ благодатию, кою намъ преко светыхъ тайна подаѳ, освећуе душе наше; како нѣгово прославлѣно тѣло присуствуе у св. Евхаристіи (у св. причешћу); како се лебацъ и вино на светой литургіи, после освећеня, претвара у тѣло и крвь Христову. Све то неможемо мы разумомъ нашимъ постићи, али неможемо ни потврдити да то ние могуће.

Тайне вѣре дакле нису противне разуму, него само надмашую снагу разума.

(Продужиће се.)

Педагогичне ситнице о воспитаню девойчица.

„Ништа ние тако занемарено, као воспитание дѣвойчица;“ Съ овымъ рѣчма започео е великій Фенелонъ свою књигу о воспитанию девойчица. Данашњимъ даномъ сматраюћи наше околности мора ли бы придодати къ рѣчи занемарено, іоштъ и рѣчи: „покварено“, изврнуто, недотупавно.“

Али како да се томе злу доскочи. Кудити и критиковати лако е, али поправити е тешко, особито кадъ е зло махъ отело, и кадъ се зло за добро држи.

Мы вѣруемо да е Богъ у ердце сваке матере материю любавь къ своіой дѣци усадио, и призваемо, да бы матере радо дѣцу свою добро воспитале, само кадъ бы знале у чему се добро воспитание састои. Што оне много пута рђаво воспитание даю своіой дѣци, а особито своима кћерма, то долази одтуда што оне таково воспитание за добро, за найболѣ држе, и одъ нѣга се найвећой сређи по свою децу надаю. Кадъ на примеръ мати држи у глави да бы по нѣну кћерь найвећа несрећа была, ако неудата остане; онда ние чудо, што свакояке врачбине и сама найлуђа средства употребліое, да мниму несрећу одъ своє кћери одклони. Кадъ бы мы могли такову матерь увѣрити да е гора несрећа удати се за невалялога, него неудата остати, и кадъ бы іой доказати могли да се добри мужеви обично не налазе тамо где ихъ она тражи т. е. на балови и у светскимъ друштвима; то бы онда зацело мати на правый путъ изишла, и праву срећу своіой кћери потражила.

Добро мисленье матере рећи ће намъ на то може быти: Нама ние поможено съ описиванѣмъ рђавогаоспитанія; него бы мы желиле знати, како се имамо изъ невалялыхъ обичая изкобеляти и децу нашу ра-

вумно и християнски воспитавати. Дайте намъ дакле савета вы, кои се воспитательи и учительи називате, да се по томе савѣту при воспитаваню кѣери владамо, и да све оно избегавамо, што бы њима у њиховой правой срећи вреда нанети могло.

На ово ћемо се постарати одговоре дати, кое е еданъ педагогъ сачинио сматраюћи радню добрыхъ матери при воспитанию дѣце њихове, и увѣривши се о благимъ плодовима таковогъ воспитания:

1. *Вера и молитва.*

Родительи су први и найбольи воспитательи дѣчии у вѣри. Добра мати моли се Богу за свое дѣте, и учи га што раније Богу се молити, да му то у наравъ пређе и права потреба постане. Кратке молитве црквене, или іоштъ болѣ просте молитве, кое сама мати за потребу свое дѣце смисли и дѣци казуе, оставе найвеће и найсветие упечатленѣ у млађаномъ срдцу њиховомъ. Таква би на примѣръ молитва била: „Преблагій Спасителю, дай да я данасъ и целогъ живота могъ добаръ будемъ, па да твое царство заслужемъ, и къ тебн доћемъ.“ Или: „Хвала теби Боже кои си насъ наранио.“ Или: „Хвала ти благій Боже што си ми допустио, да се овай данъ добро владамъ и да мое родителѣ слушамъ.“

Особито су лѣпе две молитве, кое се у грчкомъ у Бечу изишавшемъ Зборнику налазе, и кое самъ прилику имаю слушати, како ихъ една добра православна християнка своіой кѣерци напредъ казуе те е съ тымъ изъ малена у вѣри Християнской воспитава. Премда те молитве нигде нисамъ на славенскомъ езику читао, али оне су православне, вѣръ чистимъ духомъ наше цркве дишу: и као такове, я ихъ овде ставлямъ.

Прва е молитва ютреня и она овако гласи: „Го-

споди, свемогућій Боже, кои си изъ уста младенаца и напрчадій приправио себи хвалу, прими и изъ уста моихъ, изъ уста дѣтета твога, ову ютреню славу, и допусти ми да сваки данъ живота мога славимъ тебе Отца и Сына и св. Духа, Аминъ."

Друга е молитва вечерня, и овако гласи: „Господи Іисусе Христе, кои си примио къ себи дѣцу, кою матере къ Теби доведоше, да ихъ ты благословишъ! Молимъ те прими изъ уста моихъ, изъ уста дѣтета твога ову вечерню молитву. Сачувай ме подъ кровомъ крила твоихъ, да мирно заспимъ и спавамъ и да се у време пробудимъ на славу твою. Єръ си ты благъ и човеколюбацъ Богъ нашъ и теби славу шилѣмо са безначалнымъ твоимъ отцемъ и съ пресветымъ и благимъ и животвореѣимъ твоимъ духомъ, сада и свагда и у вѣкове вѣкова. Аминъ."

Добра мати приповѣда дѣци своіой и библичне приповѣдке особито оне о Христу Спасителю. Акодѣте већъ у школу иде, онда отацъ и мати захтеваю, да имъ оно сваки данъ приповѣди шта е у школи чуло и научило. Врло би добро было, кадъ бы свака србска мати найглавнія изречения изъ св. писма, изречения коя за правило живота служе, и мале оне тропаре одъ найглазнијихъ празника знала, и дѣци своіой, особито женской даномъ приликомъ казивала. Збирка икона, на коима су библиски догађаи и годишньи празници съ живимъ бояма насликани, требало бы да се у свакой куѣи налазе, на да ихъ мати своіой дѣци показуе, и съ тымъ приповѣдке и научене пѣсмице живо предъ очи стави.

Што е маня и простия молитва, кою мати дѣтету у ютру и у вече и у другимъ сгоднымъ приликама казуе и учи га, то све се већма дѣте навикава свое потребе Богу саобштавати, и нѣму на свакомъ примљеномъ благу одъ срдца благодарити. Тако на-

викнуто дѣте зацѣло ће се Богу и за свое родителѣ и за свою браћу и сестре молити, и ако е у чему свое старие увредило, молиће ихъ за опроштенѣ, и спомену ће грѣхъ свой и у молитви што ю Богу приноси.

Ово се све чине, да су ситне и маловажне ствари, али ние све онако, као што се нама чини да е. Нису то ситне ствари, нити е то маловажанъ посао, него е то темель на коме се цѣло нравно воспитание дѣчие оснива; то е пчоетакъ християнскога живота; то е клица вѣре, надежде и любави къ Богу, благодарности къ Спасителю, и любави према свима людма. Овымъ начиномъ задобия духъ науке Христове постояно мѣсто у срдцу младежи, одъ куда га никакве бурѣ страсти и сумньиченя изгнати неће.

Ио себи се разуме, да е оваково прво християнско воспитание само у християнскимъ породицама могуће, али и християнски родителъи мораю озбилъно на себе пазити, и свойски настоявати, да ньиховъ животъ одговара ономе чему они децу уче, иначе имъ е савъ трудъ пропао.

(Продужиће се.)

Чему валя школа да научи дете.

(Продуженѣ.)

Школа треба да научи деше

4. *Да люби родъ свой, име и езикъ свой.* То тройство земальскогъ суштествованя свакогъ народа, есть една одъ найнуждниихъ и найкрасниихъ врлина, кою и наши дедови яко ценише, и за кою толико векове

зла трпеше и іоштъ трпе. За то не штедише они ни крвъ ни иманѣ, него храбро бранише и свето чуваше. Задобие ли дете любавъ светиньи той народной то се не ће нигде, ни предъ кимъ свойштине стидити, него ће се дичити и поносити њомъ; неће праотачке свое благе обичае напуштати, нити ће трпети да га се туђи ништави обичаи лепе; неће презиранѣ свога рода, ни угнѣтаванѣ светыхъ вѣговыхъ права трпељиво само (женски) гледати и сносити, него ће ихъ очаяно бранити и животъ за њихъ драговољно положити: неће жалити блага свога на олтаръ напредка народнѣгъ принети, него ће угледаюћи се на задушне наше краљеве и мужеве и самогъ себе и иманѣ свое и знанѣ свое користи рода посветити. Доста има примера у истории србской, изъ коихъ ће дете моћи видити, како ваља родъ свой и отачбину свою любити, само иште се одъ учителя волѣ, да ихъ избира и показуе. Красне народне песме сву одъ найвеће важности за ову врлину. —

1

Родъ и име и свой єзикъ
верно люби сине,
Не дай, недай, да ихъ кивна
Душман-рука дирне.

2.

Зарадъ тога отци твои
Многе боѣ бише.
Зарадъ тога браћа твои
Топлу крвцу лише.

3.

Њина крвца аманетъ ти
Да ихъ свагда браниш,

И ка' ясне очи твое
Тако да ихъ хранишъ.

4.

Родъ и име и свой езикъ
Люби, чувай сине,
Не дай, недай, да ихъ злобна
Душманъ-рука дирне.

И на последку.

5. Да задобие основна знања, која ће му доцније као човеку нуждна бити. Тако знање есть читање, и писање и рачунъ. Читањемъ се може найвише научити: єръ свака струка раднѣ налази се у књигама, дакле сваку струку раднѣ може дете изъ књига научити, само ако оно читано и практично види.

Но и читање не може свагда одъ асне быти, него само онда, кадъ се разумно чита, зато и есте читање у школи найтеже алъ и найважние. Писање такође може служити за далѣ изображаванѣ. А рачунъ є по томе важанъ, што оштри разумъ и што є исто тако нужданъ у данашнѣмъ свету као и читање и писање.

Томе дакле треба да научи школа дете. Учителъи су средства или главна орудия школска, преко коихъ она задатакъ свой извршуе. Буду ли дакле учителъи непријателъи той благородной тежньи школской (а то може быти ради своги комодитета) онда савъ одговоръ на ньихъ спада. Трудимо се зато брађо и радимо па намъ благослова своги Богъ узкратити неће.

Колко кои може
Толко не чини,

Тако заповеда
Господъ на висини

У Беодри на Преображенѣ 1861.

М. Настасићъ
учитель.

Треба да смо задовольни са свачимъ што є природа уставила.

Ахъ! зашто є тако жарко сунце! зашто є тако страшно врућина! рекне Милева матери своіой, утираюћи зной съ горећегъ лица, — я едва дисати могу. —

Зашто є тако жарко, кћери моя, то ћу я теби послѣ нѣколико неделя болѣ казати моћи нежелъ садъ, одговори мати; а садъ ты само то напоминѣмъ, Богу да є угодно, да се тако топла жаркость на светъ простре, и да є онъ милосердный Отацъ, кои ништа нечини, што се небы на наше добро клонило.

Милева є на то уѣутала и повѣрила се матери своіой; еръ іой є ова свагда истину казивала.

Настаде месецъ Августъ, престаде жарка запара.

Любколадни вѣтрићи и умѣрена топлота воздуха иззывала є Милеву свакій данъ у поля и баште.

Већъ є жетва прошла, и свако є воће приспѣло.

Милева се дивила примамльивомъ наливу ябука, крушака, шльива и бресака, кохиъ сладость ништа превосходило ниє, нити є и самъ медъ слаћи быо.

Ахъ мати сладка! рекне Милева, какве намъ е Богъ плоде даровао! како е онъ милостивъ! како насъ люби!

Тако е, дете мое, рекне мати, онъ насъ люби и све као отацъ благій само на наше добро управля, макаръ да намъ се често начини, коима благодѣяния нѣгова примамо, чудни и често неприятни виде: знай да е самый онай жаръ, противъ кога си лѣтосъ роптала, дао красно руменило, и сладки вкусъ плодовомъ, коима се садъ наслађавашъ.

Тако дакле научи се, чедо мое! быти довольна са свачимъ, што е Богъ у природи уставио; ер ране или позние, али ћешъ се увѣрити, да онъ све добро чини.

У Румы

Георгій Видаковићъ
учитель.

Царскій воспитатель.

Малый Принцъ Велшки, Prinz v. Wallis, (тако се назива сваки престолонаслѣдникъ енглески,) стаяше у своіой соби кодъ прозора, кои е по ондашнѣмъ обичаю башъ до спода допирао. Требало е да учи лекцию, а онъ се сиграо претима по прозору. Воспитателька нѣгова госпођица Хилиардъ опомене га любезно да свою лекцию учи, али іой малый Принцъ одговори: я нећу. Е дакле ћу васъ морати у угао собный за каштигу одправити, рекне на то госпођица. Не боимъ се я васъ, — упорно іой одговори малый Принцъ; — ер самъ я престолонаслѣдникъ енглески. Ово говорећи удари ногомъ по прозору и разбие

едно окно. Воспитателька на то устане са столице и озбильно му рекне: Сире! Вы морате лекцию учити, или ћу васъ сместа у собный угао упутити! Башъ и зато нећу, — разсрђенъ одговори малый принцъ — па разбие и друго окно. — Госпоћица звзвони и собны служитель уђе. Преко овога поручи она отцу детинћмъ Принцу Алберту, да ю Нћгово Височество изволи што пре походити, будући да она у важнымъ дћлима сына нћговогъ има сь ньимъ говорити.

Чедолюбивый родитель одма доће, и чувши све по реду што се и како се догодило, озбильно се окрене своме сыну и показуюћи рукомъ на подножицу рекне му: Сћди ту докъ я недоћемъ. Затимъ оде у свою собу и донесе библию. Посадивши се на столицу према Принцу Велшкомъ, рекне му: Сынко, послушай шта светый Апостолъ Павао теби, и свакоме дћтету, кое е такво, као ты што си, говори. Затымъ прочита изъ Посланице къ Галатянима Гл. IV. ст. 1 и 2. кои овако гласи: „А я вамъ кажемъ, докгодъ е наслћдникъ младъ, нимало болый ние одъ слуге, премда е онъ господинъ свога имања; него онъ стои подъ заповћдници и старатељи одъ отца наређеногъ.“ Истина, — продужи отацъ далћ, — ты си Велшкій Принцъ, и ако се добро узвладашъ; можешъ постати отмћннымъ човћкомъ, можешъ по смрти свое майке, — кою да намъ Господъ Богъ дуго поживи — постати кралћмъ енглескимъ; али засадъ си ты іоштъ дћте, и зато морашъ свое наставнике и воспитателћ слушати, и заповести ньиховой покоранъ быти. Покрай тога морамъ ты іоштъ наспоменути шта премудрый Соломонъ вели: Кои штеди прутъ, мрзи на сына свога; а кои га люби, тай га и казни.“ (Притч. Г. XIII ст. 25) Ово изговоривши узме прутъ и казни съ ньиме енглескога престолонаслћдника, па онда га о-

тера у угао съ рѣчма: ту да си сва дотле остао, докъ ти госпиђица Хилиардъ неопрости. Алъ немой заборавити, да си ты као дѣте подчинѣнъ своимъ старателыима и воспитателыима, а кадъ нарастешъ подчинѣнъ ћешъ быги одъ Бога даномъ светомъ закону.

Ово е врло добро средство противъ упорности и іогунства. Родителѣи и учителѣи, кои своіой дѣци добра желе, нека одавдѣ примѣръ узму, како съ упорномъ и іогунастомъ дѣцомъ поступата валя. — В.

Поштено и непоштено.

Каква е разлика међу поштенимъ людма и непоштенимъ? — Поштенъ човекъ ненаће пре, докъ ко шта неизгуби; а непоштенъ наће пре, и текъ онда онай чие е види, да е изгубио. Пакъ онда, поштенъ човекъ врати шта е нашао ономъ чие е; а непоштенъ невраћа никадъ, него гледа да све више и више наће и однесе.

Господаръ.

Римскій царъ Антоние имаћаше обичай, кадгодъ рече о воденю рата бияше, рећи: волиемъ еднога могъ подданика главу сачувати, него илиду непријателски одкинути.

Освета.

Кадъ се мудрога Еуклида братъ едаредъ на нѣга разсрди, и у гнѣву викну: я ти се заклинѣмъ, да ћу ти се осветити; одговори Еуклидъ: и я се теби заклинѣмъ, и одъ садъ се тако владати, да ћешъ ты

одъ твогъ гнѣва одустати, и мене одъ садъ іошъ већма негъ досадъ волети.

Освета.

Кадъ Атинскогъ войводу Фокиона на смртъ ни крива ни дужна осудише и поведоше, и єданъ га одъ приятеля упита, имали шта своме сину поручити, одговори: я му заповедамъ, да на неправду, коя се нѣговомъ отцу чини сасвимъ заборави и никадъ на овсету и не помисли.

Вукъ и овца.

Вукъ издрпанъ одъ паса лежаше край некогъ потока. Не далеко одъ себе опази овцу, и стане є молити, да се смилуе и да му мало воде донесе. Я би ти радо учинила, одговори овца, али ма да си разчупанъ, и изсакаћенъ, опетъ си вукъ те вукъ, пакъ се боимъ, да ниси више гладанъ негъ жеданъ.

Тако пролази зао и невалио свудъ. Онъ є подобанъ овомъ вуку, пакъ ако и у неволю падне, и моли и плаче да му се смилую и помогну. ни онда му нико неверуе, него га се свакъ клони.

Учительско мѣсто.

У горньи Карловци (Карлштадтъ у Хрватской) отворено є место за србскогъ Учителя. Годишня му є плата 400. фор. а. вр. слободанъ квартиръ и 8. хвати дрва, съ коима се и школа греяти има. Просительи имаю на сл. обштину Горньо-Карловачку до 20. сент. т. г. обратити се.

Издае Епископска книгопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 33. У Новоме Саду, 7. Сентембра 1861. ГОД. IV.

Литургичный Катихисисъ.

(Продуженъ.)

О светымъ даровима, т. е. о хлѣбу и вину освећеномъ.

Колико се употреблява просфора на едной литургіи?

По правилу црквеномъ на свакой литургіи употреблява се 5. просфора. Изъ прве просфоре изрезуе се савъ печатъ „агнецъ“ названый, и полаже се на дискосъ по среди; изъ вторе просфоре вади се една триуголна часть за честь матере Божіе, и полаже се одъ десне стране агнца; изъ треће просфоре вади се деветъ малены частица за честь пророка, апостола, светителя, мученика, преподобныхъ и богоносныхъ отаца, чудотворацаи т. д. и полажу се одъ леве стране агнца. Изъ четврте просфоре ваде се частице за живе, као: цара, патріярха, епископе, и друге нама сродне и доброчинителѣ; а изъ пете просфоре ваде се частице за мртве, и ове се частице полажу доле у два друга реда.

Какво е знамење тайне овогъ расположеня?

Чревъ расположенѣ овыхъ частица видимо самогъ Іисуса Христа, и едну нѣгову цркву: еръ она частица на среди изображава самогъ Христа Спасителя, а одъ десне стране нѣга пресвету Дѣву Марію; одъ леве стране светителѣ, ниже пакъ све верне благочестиво живеће. И ово таинство есте живый образъ

свете саборне цркве. Есте оно такођеръ и образъ будућегъ живота нашегъ у небесномъ царству, где съ Господомъ и Богомъ нашимъ и светыма угодницима Божіима сви верни совокупляваю се.

Шта се ради са осталимъ хлѣбомъ, изъ коихъ су изваѣене частице?

Просфоре изъ коихъ су св. агнецъ и друге частице на божесвеной литургіи изваѣене, на више части раздробе се и исеку, и раздаю се народу као светыня; еръ овай хлѣбъ, изъ когъ е средина изваѣена, коя саму тайну изображава, молитвомъ е осветѣенъ; а нарочито раздае се онима, кои нису были приуготовлѣни къ светомъ причешћу.

Какво се вино приноша на жертву?

Вино мора быти изъ виновогъ грожђа исцеђено, савршено и вкусно, т. е. такво, као што е Спаситель на тайной вечери благословио и употребио. Вино одъ другихъ плодова, као: ябука, крушака, и т. д. никако за св. литургію употребити ніе слободно.

Зашто се додае вода у вино при свештенодѣйствію?

При свештенодѣйству божествене литургіе споминѣ се животъ и страданѣ Христово; и као што се словомъ обіаснява, тако се и у нѣму изображава. Зато за успомену прободеногъ светогъ ребра Спасителѣвогъ, изъ когъ е истекла крвь и вода, као образителни знаци улива се у чашу, т. е. потиръ вино и вода съ израженіемъ овыхъ речи: „ѩвїе изыдѣ кровь и вода.“

Шта е „рипида“ при свештенодѣйствію?

Рипида е начинѣна изъ танкыхъ кожица или пауновыхъ пера, или танкогъ платна зато, да бы діаконъ съ тымъ мале животинѣ, т. е. мушице, паукове и друге проче животне одъ освећеныхъ светыхъ дарова одагнао, да не би у потиръ пале.

Шта значи рипида у свештенодѣйственом виду?

Рипида ние само за растеривање летећих животных и за прохлађење воздуха, него се и на превосходнѣйше свештенодѣйствіе односи, по свидѣтелству Іова кои говори: „Когда Господне тѣло на свѧщенѣй трапезѣ возлагаетсѧ, тогда сѣ обоихъ странахъ при свѧщенодѣйственіи слѹжащіи Дїакони, во образъ шесть крилъ имѣющихъ серафимшкъ, оўстроенїа изъ перъ рїпїди, надъ приносимими тамо страшними таинствы да потрясаютъ, и да не попѹстатъ непросвѣщенныхъ къ оузрѣнымъ вещемъ оумомъ присгати, но да шведѹтъ ихъ, что бо они оума своегш шбратили на вышнее, нежели что въ вещественныхъ силъ дѣланїахъ видатъ, и чрезъ видимое сіе на невидимое зрѣніе, и на неизреченнѹю силъ красотѹ восходили.“ Рипида такође означава крила Серафимова. Дїакони съ рипидомъ светедаре хранећи, изображаваю шестокрилате Серафиме покриваюће свое очи.

(Продужиће се)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

Вѣра е найдрагоцѣнія помоћница разума. Она е найчистія свѣтлость, кою преблагій Богъ дарова у помоћъ слабой свѣтлости нашега разума. Око, наоружано зрительномъ трубомъ (очалиномъ), види и оно, што сбогъ удаљености само по себи неможе довидити. Но ты, друже мой, нећешъ вальда тврдити да е зритель-на труба противна виду очію твоихъ. Тако исто е и съ вѣромъ. Вѣра распростире и у редъ довода радню разума. Она оставља разуму, да истражује и испытује све што спада у нѣгову область; но тамо гдѣ се

нѣгове природне силе показую као недостаточне и недоступне, преноси вѣра умъ нашъ у више области и даѳ му могућность сматрати нове, надприродне божественѳ истине, а то су божиѳ Тайне.

Драгій мой, я признаѳмъ, да су Тайне вѣре истините, исто тако као што држимъ за истините тайне природе. Да имаде у природи много тайни, то ми доказую моя собствена чувства, и здравый човеческій смисао; и да има тайній вѣре, о томъ сведоче и мени и цѣломе свѣту вайбольи и у найвишемъ степену савршено истинити и неоспорими свѣдоци Іисусъ Христосъ и нѣгова света црква.

Разумъ нашъ служи намъ на то да њиме познамо важность тыхъ сведочанства. Но кадъ мы свѣтлошћу природнога разума разсмотримо дѣла, коя намъ доказую истинитость, божественость и непогрѣшимость тыхъ сведочанства; онда ѳ разумъ свршио свой посао, довео насъ ѳ къ истини, и мы смо дужни примити вѣру, као несумљиву истину. А вѣра свакоме одъ насъ говори: „слушай, отварай своѳ срдце, и смирено примай, све оно што ти говоримъ:“

По овоме вѣра у християнске тайне подпуно ѳ темельна и основана; она показуѳ, да умъ мисли вѣрно и слѣдствено. Заиста кадъ самъ разумъ мой мени говори: „Тіи сведоци немогу погрешити, нити те могу преварити; они ти доносе съ неба истину“; то бы я радио противъ самога разума, кадъ не бы овакимъ сведоцима вѣровао.

Не хтѣти ништа вѣровати, осимъ онога, што намъ ѳ сасвимъ понятно, показуѳ велику слабость ума.

8.

„Я бы радъ вѣроваши ал' немогу.“

Не можешъ вѣровати велишъ ты? Но ѳси л' ты употреблявао каква средства за придобити вѣру? Ко

жели постићи цѣлъ, тай мора да употребљава и нужна средства; а ко неупотребљава средства, тай явно съ тымъ показује, да му ние стало ни до цѣли. Ты или ниси употребљавао средства за придобити вѣру, или си употребљавао неправилна средства, а неправилна, неваљала средства немогу довести човѣка до онакове свете цѣли као што є вѣра!

Єси л' се ты молио Богу? Молитва є прво условие, подъ коимъ се добија сваки даръ Божіи, слѣдователно и вѣра; єръ вѣра є найдрагоцѣнїи даръ, основъ свию другихъ дарова божіихъ. Єси л' се ты Богу молио да ти даде вѣру? Да се ни си ты молио можда само у вѣтаръ, тако да срдце твое ни осећало ние, да мисли твое ни знале нису о чему се ты молишъ? — Єси л' ты имао кадъ си се молио, имашъ ли садъ праву желю вѣровати и быти Християнинъ? — Има люди, драги мой, кои моле Бога за различите добродѣтельи, а овамо се чисто бое, да имъ се молитва неиспуни!

Є си л' ты учио вѣру съ правомъ любави къ истини? Єси л' потражио ученога свештеника, или баремъ християнина, кои темељно зна свою вѣру, да му представишъ свою сумню и неразумеванѣ, и да га молишъ да те обучи, извѣсти, и на правый путъ изведе? О свему томе я сумнямъ; єръ гордость неда човѣку да одкрие другоме свое незнанѣ, и да пыта другога искусниегъ у знаню вѣре.

Єси л' ты наумио — ако ти Богъ даде способность вѣровати, — живити по науци вѣре, побеђивати свое страсти и рђаве навике, трудити се надъ дѣломъ свога спасения и чинити све оно што є Богу по вольи. По несрећи у овоме се башъ налази узрокъ невѣрія, кодъ врло многихъ противника вѣре. Ние ньима толико стало до разума, колико до тога да своимъ страстима и злымъ навикама, подъ маскомъ не-

вѣрія угађаю. То намъ сведочи и Христосъ Спаситель, кадъ каже: „Свѣтъ прїиде къ мірѣ и возлюбиша человѣци паче тму, неже свѣтъ: бѣша бо ихъ дѣла зла.“ (Іоаннъ III, 19.)

Ты драгій мой, старай се пре свега научити истине вѣре, и моли се често одъ свегъ срдца Богу, да те просвѣтли свѣтлошћу вѣре. За оно што ти ние ясно и понятно, смирено пытай каквога просвѣштеногъ и честитогъ свештеника, и буди готовъ да живишъ по вѣри, чимъ божествена свѣтлость нѣна озари твою душу. Ако тако поступао будешъ, то именомъ господа Іисуса Христа обећавамъ ти, да нећешъ дуго чекати на способность вѣрованя, и да ћешъ скоро постати правый православный христианинъ.

(Продужиће се.)

Педагогичне ситнице о воспитаню девойчица.

(Продуженѣ.)

2. Боязливость одъ смрти.

Єданъ одъ главнихъ послова при Христианскомъ воспитанию есть, привикнути дѣцу да се смрти не бое. Неразумни родительи плаше децу, да ће умрети ако неваляла буду, и описую имъ смрть као найвеће страшило. Ово е нехристиянски, и врло шкодльиво по дѣцу, коя тымъ начиномъ остаю цѣлога вѣка свогъ боязльива, и недоступна за понятие о безсмртию душе и о загробномъ животу.

Кадъ е пре 25 година м ӥ отацъ умръо, а я самъ тада у шестой години быо, опоминѣмъ се да ме е мати овако тѣшила: „Не плачи сыне, отацъ е твой на небу кодъ благога Бога, тамо ћемо се опетъ мы съ

њиме састати, кадъ и мы умремо, овако као што е онъ сада умръо". Я самъ се на ове рѣчи утѣшио, и вршняцима моима казивио, да е мой отацъ живъ, и да е на небу. Они су ме тада изсмеявали. али я и сада држимъ, да е утѣха, коју ми мати моя, томъ приликомъ даде, врло благотворно дѣйствовала на мене, и да се на њой цѣло воспитание мое оснивало.

Исто овакову утѣху препоручуе и славни Карло Раумеръ. Онъ вели: Ако мы кажемо дѣци кадъ имъ тко умре: „Онъ е сада кодъ Бога, њему е тамо добро," — ако ихъ узъ то научимо сгоднымъ изреченіяма изъ св. писма и црквенымъ пѣсмицама, кое науку утврђую; онда ће се дѣца брзо утѣшити, и неће сматрати у временой смрти пропасть свою.

Дѣца, коя за рана чую и науче, да добри люди после смрти одлазе къ своме Спасителю на небо, добит' ће тврду вѣру у Бога, и быти ће постояна у добродѣтельи.

3, *Любавъ између браће и сестара.*

Чини се као да е любавь између браће и сестара природна и урођена, па опетъ налазимо мы у многимъ породицама дѣцу, коя се немогу да сложе, и коя се готово сваки часъ свађаю и инате.

Нећемо рећи да су сами родителъи криви свему невалялству дечиемъ, али овой неслоги и свађаню често су башъ они найкривльи.

Свађа дечия долази найвише одъ распре о томе, шта е чие. Колико пута чуемо кадъ се дѣца отимаю о лутку или о играчку какву: „Дай мени то е кое; — ние твое већъ е мое!" Сваки остане при своме доказиваню, докъ се напослѣдку непосвађаю, па ту ти изиће онда читавъ белай између дѣце. Томе су злу повода дали за цело родителъи, подранююћи у дѣци

претерано самолюбие и грамзенѣ за иманѣмъ и добыткомъ. Ако се купи на пр. дѣтету играчка каква, обычно му онда каже отацъ: „То е твое, недай то брату; друга дѣца немаю таку играчку као ты!“ Тыме се начиномъ деца найвеѣма кваре; връ съ едне стране поджиже се у ньима завистъ и злоба, а съ друге грамзенѣ и лакома себичность.

У мѣсто таквога поступаня, валяло бы, да се дѣци каже кадъ годъ добию на поклонъ штогодъ што се подѣлити може, да то са своіомъ браѣомъ и сестрама или са своіимъ друговима подѣле; връ што имамо, двоструку цѣну добыя, кадъ смо тако срѣчни да съ другимъ подѣлимо. Ако ли е поклонѣна играчка такова, коя се безъ квара подѣлити неможе, онда треба допустити деци, да се даду и другима съ ньоме играти.

Зло чине много они родительи, кои едно дѣте мазе и одликую, а друго грде, и съ ньиме строго поступаю. Ово презрено дѣте постане огорчено и завидльиво, а оно одликовано постане охоло и поносито. Башъ ону дѣцу, коя су одъ природе слабиегъ умнога дара, или ружниегъ изгледа, требало бы да родительи, ако е могуѣе, веѣма надгледаю и око ньи лебде, него около лѣпе и бистроумние дѣце. Иначе нипошто неваля измеѣу дѣце свое разлику правити и едно превеѣъ одликовати а друго забаталити, занемарити и управо мрзити на нѣга. Примера где се овако ради, има на жалость много; алъ сви ѣе опакимъ плодомъ братомрзости, — одъ кое сахрани Боже свакога, — уродити.

Найсветіи задатакъ сваке добре матере треба да буде тай: злу наклоность къ неслоги и свађаню кодъ дѣце зарана искоренити, а любавь измеѣу ньи усельти и у срдцу ньиховомъ однеговати. Куколь мора се зарана изъ усева изтребити, ако мислимо чисто жито

добыти: исто тако зависть, грамзенѣ и лакомство, мора се зарана изъ срдца дѣтиега чупати, а любавь и слога у нѣга усађивати и брижльиво подраньивати, ако желимо да амъ ндѣца чистой пшеници подобна буду.

Нека намъ се овдѣ допусти іоштъ неколико рѣави обичая навести, кои у овомъ погледу дѣци врло шкоде.

Гдекое матере врло радо имаю свое прво дѣте донде, докъ не роде друго. Кадъ се ово догоди, онда постану ладніе према ономъ првомъ, а дружина куѣевна веѣъ напредъ улие ономъ стариемъ дѣтету у главу, да е изгубио важность, да ће морати дѣлити талъ съ бебомъ, да бебу мати веѣма воли и т. д.

Ово нимало неваля. Требало бы да е роѣенѣ новога дѣтета, старіой дѣци данъ радости и весели, да дѣца та иду на крштенѣ своегъ малогъ брата илъ сестрице, и да имъ се по нѣкій део одъ повойнице малога дѣтета даде, да тако запамте кадъ су брата добыли и да се томе радую. Оваковимъ поступанѣмъ учиниће се то, дв ће се старіи дѣца одъ срдца радовати и за велику срећу држати што имаю малогъ брата или сестрицу, па ће се тымъ самимъ и любавь према овоме малешномъ дѣтенцету у ньиовимъ срдцама побудити.

Друге опеть матере кадъ имъ се роди друго дѣте, имаю обичай стариемъ дѣтету говорити: „Ништа што се беба родила, ты си опетъ зато мое наймилие чедо, я тебе веѣма волимъ него ову малу бебу. — И овакавъ поступакъ нимало неваля, еръ се ньиме оно старие дѣте погордити и себе за поглавицу и старешину међу другомъ дѣцомъ сматрати може.

Кадъ дѣца толико одрасту, да се еданъ съ другимъ сиграти може, пакъ ако се у сиграню посвађаю, онда ние никада добро едно казнити зато да се дру-

го тымъ усаветуе; него е найболѣ измирити ихъ, али тако да се и неосети, ко е криваць.

Искуство учи да се дѣца па и она мала одъ 4 до 6 година, могу найлакше умирити са библичнымъ изреченіемъ изъ псалма 132, кое е особито лѣпо Гд. Горяновићъ у стихове свео овако:

Гле! како е то добро и красно,
Међу браћомъ кадъ любавь пребыва."

Старюй дѣци у случаю немира и сваће треба само изговорити по истомъ псалму сачинѣный црквеный Антифонъ; „Се что добро или что красно, но ёже жити братіи вкупѣ, въ семъ бо Господь обѣща животъ вѣчный.

Овако едно изречение у сгоданъ часъ озбилно изговорено, више е кадро кодъ дѣце а и кодъ одраслыхъ люди добра учинити него найвеће и найлѣпше проповѣди.

Ако за рукомъ поће отцу и матери свою дѣцу у миру и любави отдржати и слогу и единомисленость међу ньима утврдити: онда ће та дѣца и у школи са своимъ школскомъ дѣцомъ у миру слоги и любави живити, па те врлине блистаће и у доцньемъ животу ньиховомъ.

(Продужиће се.)

Важно втеченіе добры правила.

Човекъ безъ правила подобанъ е слабой трски, кою ветаръ тамо и амо люля: други се на нѣга немоту ослонити, како годъ што и онъ самъ къ себи никаково поверенѣ нема. Али правила или основоположенія, коя себи предузмемо, мораю быти добра и благородна; треба да на произведеніе свачега само правогъ и полезногъ теже, да почитаніе спрама люди узвышаваю,

и на благо свію управлѣна буду. Само по такимъ правилама быва човекъ честитъ, и онда му ползую, и одъ младости мора се на то навикнути, да ихъ себи присвои, да она нѣговой вольи као воѣа служе; єръ само таковъ човекъ служи на украшеніе рода човеческогъ, и усрећава како себе тако и друге.

За правило треба себи узети, да штедљиво и опазно съ временомъ поступамо, и паметно га употребљавамо. Кои у вече іоштъ мисли, шта ће сутра данъ радити, тай много себи одлакшава, послове свое радо и срећно отправля и оно чини, што се одъ поштена човека изискуе. Одъ ране младости треба отомъ настоявати, да што полезно и основано научимо, и што научимо, тако да усовршенствуемо, да у томе неку способность получимо, коя не само да започетый посао срећно и честно свагда сврши, него и неку желю у нама побуђава, да се све више у нашемъ занату, нашемъ художеству, нашой науки усавршенствуемо.

Никадъ неможемо изучити; наше є знанѣ тако раскомадано, као нашъ посао. Много се може поправити, гдѣшто опетъ згодніе учинити. Кои на людске послове добро пази, тай ће таки увидити, да скоро све што люди праве и раде савршеніе може быти, и да већа часть послова цѣлисходніе свршити се може.

Кои себи тврдо предузме, да свое дужности као човекъ у свакой струки савѣстно испуњава, тай получава тврдость карактера, и срећно крозъ све бурѣ нашегъ живота продире. Онъ на небо погледи, съ ньимъ се тѣши, и чиста совѣсть бодри га и крѣпка чини, тако да се онъ одъ никакве чретнѣ не страши.

Паметно поступати, и о свему као што валя расуђивати, то треба у животу да намъ непоколебимо правило буде; и ако се одъ наше младости на то навикнемо, то смо мы вооружани противъ сваке непри-

ятности одъ люди и противъ завистльиве судбе; мы смо непоколебими у непогодама, нашомъ бодростію и постоянствомъ напослѣдку достизазамо пожелѣну сваку цѣль.

Григорій Видаковиѣъ
учитель.

Учитель.

(по немачкомъ).

Некій Господинъ био е врло богатъ, и толико е имао новаца, да ихъ ние могао преброяти. Имао е врло лепу кућу. Нѣгове собе блистале су се одъ златнихъ и сребрнихъ украшая, а по вешто измаланимъ дуваревима висила су многа прекрасна изображуния.

Али истый Господинъ, ма да е толико богатство имао, опетъ ние срећанъ човекъ био.

Онъ е имао два сина, Миливоя и Воина. Обоица су били добра и послушна деца; али на жалость, изгледали су бледи и болешльиви, и чимъ ихъ е найманѣ оштаръ воздухъ задуную, одмахъ имъ е тако зло било, да су морали у креветъ лећи и лекове употреблявати. Због овогъ е отацъ врло несретанъ био; еръ е свою добру дечицу одъ свегъ срдца любио.

Кадъ су већъ мало порастли, дођу у школу. Учитель ихъ е врло любио, еръ су увекъ пазили што имъ е у школи говорио и приповедао. На скоро примѣти учитель због чега су та деца тако болешльива; еръ кадъ годъ су у школу дошла, увекъ су кое какви посластица по пупе џепове доносила, и по читавъ данъ жвакала.

Єдно ютро позове учитель обоицу къ себи, и

рекне имъ: „Драга дечице! одъ кудъ е то, да сте ви увекъ тако бледогъ и увелогь лица, уместо, да сте и ви, као и сви другови ваши, пуни и румени образчића? Ето, я ћу вамъ то садъ казати: свему су томе узрокъ, многе посластице што едете. Него молите вы вашегъ отца, нека вамъ у место посластица и колачића, парче црногъ хлеба и водице, свако ютро и и свако вече да, а на сладкишъ немойте ни помислити, па ћете видити, како ћете се за кратко време у здравлю поправити.

Што ћу я да едемъ црногъ леба, помисли у себи Миливой, кадъ я могу самъ шећеръ и сладкише ести. Али Воинъ добро е упамтио речи доброгъ учителя, и завери се, да неће никадъ више сладкиша ни у уста узети, ма му како тешко било.

Іошъ тай данъ Воинъ замоли отца, да му да хлеба и воде. А отацъ му то драговольно допусти, и Воин е во црногъ хлеба, премда му први дана баш' ние сладко пало. Сутра данъ опетъ е тако чинио, а на скоро е био и заборавио на посластице, и текъ што е неколико месеци прошло, а очице нѣгове светлиле су се и образчићи руменили су се као и у остале дечице, па на последку сасвимъ био е здравъ. То е била награда за нѣгово уздржаванѣ и умереность у елу и пићу.

Миливой остане болешльивъ и пре времена умре.

Михаило Д. Деановићъ.
Учит. Срб. Бечейски.

Найглавнїи законъ.

Св. Апостолъ Іоаннъ доживио е толику старость да напоследку одъ слабости ние могао ни у Християнске скупштине самъ долазити, већъ га е морала

младежъ овамо доносити. У той великой старости своіой ние могао више ни говорити много, већъ є само ово неколико речи врло често повторавао: Децо, любите се међу собомъ А кадъ га єдаредъ запиташе, зашто онъ толико пута све те па те речи њима повторава, одговори имъ: то є законъ божіи, и ко само то учини, довольно ће добра чинити, и довольно закона извршавати.

Дуга беседа.

Шпартанци имаше обичай, све што имаше у кратко казивати. Єдаредъ имъ дођу неки посланици изъ Самоса радъ уговараня мира, и єданъ одъ њи разврзе дугу предугу беседу, ковмъ на свршетку Шпартанацъ єданъ одговори: твоя є беседа тако дуга, да смо почетакъ заборавили, а свршетка неразумесмо, єръ почетка непамтимо.

Юнашство.

Кадъ Шпартанцима єдаредъ гласъ донеше, да є непријательска войска тако велика и силна, да одъ њиови стрела неће ни сунца видити моћи, одговорише Шпартанци: тимъ болѣ, баръ ће мо се у ладу бити.

Леонидъ.

Кадъ онай силный и гордый персискый царъ Ксеркссесъ шпартанскомъ войводи Леониду поручи, да оруже положи и нѣму изда, одговори овай: Дођи, да га ты однесешъ.

Шума и сикира.

Било е време кадъ сикира ніе имала држаля. Човекъ дође у шуму са ньомъ, и стане сећи дрва, алъ му безъ држаля иђаше посао врло неудесно и врло споро. И опетъ се млада дрва поплаше видећи то, те отрче старомъ дубу и потуже се.

„Єли ко одъ васъ, — занита ихъ дубъ — са сикиромъ у свези?

„„Ніе, — одговорише дрва, — сикира е сама самцата и голцата у руци човека.

„А ви се вратите, — рече имъ дубъ, — и небойте се, єръ намъ она сама безъ насъ и безъ нашегъ издаjства никадъ наудити неможе.

После краткогъ времена дође опетъ човекъ у шуму, али са сикиромъ насађеномъ на држало; са коіомъ е снажно изманьивати и ударати могао, те е часомъ найвећа дрва обарао. Онда дотрче опетъ млада дрва старомъ дубу у найвећемъ страу и потуже се, а старацъ ихъ опетъ занита:

„До ніе ко одъ васъ са сикиромъ у савезъ стао?

„„Єсте — одговорише дрва — дрво се неко са ньомъ сдружило.

На то старацъ узданувъ одговори: онда смо пропали сви, што годъ насъ има.

Ніе се плашити погибели съ поля, него одъ насъ сами. Докъ смо мы сложни и єданъ другомъ верни, немогу насъ приятельи потрти, макаръ колко силни били, али ће насъ макаръ и слабии били часомъ потрти, чимъ се међу нами невера и издаица нађе, и са нашимъ се непријателемъ противу насъ сдружи.

Поучна изречения.

Кои се съ чимъ добрымъ занима, тай заслужуе похвалу.

Зли люди немогу никадъ срећни быти.

Да бы были мудри, треба да имамо стрплѣнѣ съ другима.

Люди кои никога не вређаю уживаю сладко задовольство.

Наука е светило, и показуе намъ путъ кои ће насъ къ животу одвести.

Учительска места.

У варошици Шиду упразнѣно е учительско место III. разреда. Годишня е плаћа 210. фор. а. в. 24. пожун. мерова жита, и толико кукуруза у зрну; 5. хвати дрва и безплатежанъ квартиръ, или у место тога 60. фор. а. в. Просительи мораю точно немачки знати, и са своимъ молбеницама имаю се до последнѣгъ септембра т. г. на поглаварство обштине Шидске обратити.

У варошици Сенти упразнѣно е учительско место у нововоспостављѣной девоячкой школи. Годишня е плата 500. фор. а. в. квартиръ у натури или место тога 120. фор. а. вр. Ово е учительство са діаконствомъ неразлучно скопчано. Просительи кои су 8. шк., богословию и препарандию точно свршили, имаю се съ молбеницама и свидѣтелствима до 30. септ. т. г. на Андрию Николића варошкогъ старешину и школскогъ управителя обратити.

Явна кореспонденция.

Дѣловодителю читаонице Пожаревачке. — Мы вамъ „Шк. Листъ“ преко Београдске поште редовно шилѣмо, и до садъ смо вамъ послали 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. и 33. брой; а зашто вы Шк. Листъ не добыяте, мы незнамо

У. Шк. Листа.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 34. У Новоме Саду, 14. Септембра 1891. ГОД. IV.

Вопроси и отвѣти изъ Катихисиса, Методике и Катихетике *)

(одъ Симеона Добриевића.)

I.

Изъ Катихисиса.

Коя су свойства божія съ изясненіемъ свакогъ воособъ?

1. Богъ есть *вѣчанъ*, кое значи да ни начала ни конца нема, као што говори Св. Писмо: та погибнѣтъ, ты же пребываеши и вса яко риза ветшаютъ и яко одежду свѣеши а и измѣнятсѧ, ты же той же еси и лѣта твоя не скончаютъ.

2. *Всемогущъ*, т. є. єдинымъ хотѣніемъ све што є нѣговой премудрости сходно учинити може, као што є савъ овай видимый и невидимый міръ изъ ничшта произвео: С. П. у человѣкъ сіе не возможно, у Бога же вса возможна сѫть.

3. *Всевѣдущъ*, кое значи, да све што се годъ у дивномъ простору вселене догађа знаде, и да се ни найманѣ сбытіе одъ нѣгова свевидећегъ ока сакрыти не може: С. П. Нѣсть тварь не явлена предъ нимъ, и проч.

*) Досадашньи чланци Литургичногъ Катихисиса у овоме листу штампани, имаю се као нека или предходна часть одъ целогъ дѣла сматрати, кое ће г. Павао Симеоновићъ Парохъ Буђановачкій у особной књиги издати.

У. Ш. Л.

4. *Праведанъ*, т. е. да свако добро дѣло награђује а зло кажни: С. П. Праведенъ Господь и правдѣ возлюби и правоты видѣ лице его.

5. *Премударъ*, кое значи да е свакy ствaрь на овомъ свету тако мудро устроио, да іой ништа неоскудѣва за постигнути цѣль: С. П. Якш возвеличишасѧ дѣла твоѧ Господи всѣ премѣдростїю сотворилъ еси.

6. *Весдѣсущъ*, кое значи да е онъ духовно на свакомъ мѣсту: Св. П. Єда небо и землю не исполнямь азъ;

7. *Многомилосшивъ*, то есть, да онъ радо и у еданаестый часъ прашћа сагрешенія наша, ако се ова са сокрушенымъ покаянїемъ оставе.

8. *Долготерпѣливъ*, кое значи да се онъ напрасно као мы люди не гнѣви, и да онъ много времена свакомъ грѣшнику за покаяніе оставля. С. П. Не до конца прогнѣвается ниже ко вѣкы враждѣетъ, не по беззаконіемъ нашимъ сотворилъ есть намъ.

9. *Щедръ* т. е. да онъ свою благодать и на зле и добре обилно излива.

Што е таинство, и кое су шайне новога завѣша са пространїимъ изясненіемъ свакe воособъ?

— Таинство есть оно видимо дѣйствіе, врозъ кое се получава невидима благодать божія. — Новогъ завѣта има седамъ тайна.

Крещеніе, коимъ се човекъ одъ праотачаскогъ, а кадъ се возрастномъ подае и одъ праотеческогъ и собственогъ грѣха умива. — Видимо дѣйствіе тайне ове есть погруженіе човѣка у воду съ произношеніемъ прописаты рѣчій и проч. а невидима благодать есть омовеніе одъ грѣховъ. Оно е у првомъ реду тайна, зашто е самъ Христосъ рекао: Аще кто не родится водою и дѣхомъ, не можетъ внити въ царствїе небесное. Дакле кадъ се неможе безъ њега получити цар-

ство небесно, то є оно необходимо нуждно. Ако бы возраставъ не хрістіянимъ зажелио крещеніе, а то бы му силомъ прекраћено было, онъ бы се већъ у крепость желанія спасти могао, или ако бы єданъ не крштенъ у тавницу одъ незнабожника поставлћнъ и зато погублћнъ было, што є онъ наумио у законъ христіянски прећи, то бы се овай у крѣпость свое крви за законъ христіянскій проливене спасти могао.

Миропомазаніе есть тайна коіомъ се чрезъ мазаніе одъ архіереа освећенимъ миромъ по чувственимъ органима и инымъ частма тѣлеснимъ потврђую дарови духа св. при крещенію примлћни. — Видимо дѣйствіе есть мазаніе миромъ са рѣчма: печатъ дара Дѣха сватаго; а невидима благодать есть потврђенѣ дарова при крещенію примлћни.

Покаяніе, т. є. када човекъ призна свое грехе и завѣтуе се више на све не повраћати: С. П. Покайтесѧ, приближисѧ царствїе небесное. Видимо дѣйствіе есть исповѣдь и прописате молитве, и невидима благоддать есть проштеніе грѣхова.

Причащеніе коимъ се човекъ одъ духовника достойнымъ проглашеный очиштава учинћногъ грћха и са Богомъ сѣдинява. Самъ є Христосъ на тайной вечери хлѣбъ благословио, и своимъ ученицыма дао рекавши: пріимите ѣдите, сіе єсть тѣло мое, єже за вы ломимое во оставленіе грѣховъ. — Такођеръ и вино у чаши благословио рекавши: Пїите ѿ нея вси, сіѧ єсть кровь моа новагѡ завѣта, иже за вы и за многіѧ изливаемаѧ во оставленіе грѣховъ. — Видимо дѣйствіе есть причащеніе хлѣбомъ и виномъ у тѣло и кровь Христову претворенымъ, а не видима благодать есть оставленіе грѣховъ во животъ вѣчный.

Елеосвященіе, коимъ болный, кои се одъ срца кае и тврду у Бога вѣру има, чрезъ мазаніе освященимъ елеомъ по прописатымъ мѣстма на тѣлу, получава исцѣ-

леніе душе и тѣла. Видимо дѣйствіе есть освященый елей и мазаніе болногъ съ прописатомъ молитвомъ, а невидима благодать есть исцѣленіе душе и тѣла. Св. Ап. Іак. говори: Болитъ кто ко васъ, да призоветъ презвитери церковныя и да молитвѫ сотворятъ надъ нимъ помазавше его єлеемъ ко имя Господнѣ, и молитва вѣры спасетъ болящаго и воздвигнетъ его Господь, и аще грѣхи бѫдетъ сотворилъ ѿпѫстятся емѹ.

Свящeнство коимъ христіянинъ приправлѣный на спасеніе словесныхъ овецъ, чрезъ возложеніе архіерейски руку получава благодать духа светога за моћи св. тайне свршавати. Видимо дѣйствіе есть возложеніе (на главу) архиерейски руку (а рѣчма: Божественная благодать всегда немоћная врачѹюћи и оскѹдѣвающая восполняюћи и проч. а невидима благодать естъ полученіе власти ко свящеслуженію и и пасенію словеснога стада. Ову тайну архіереи савршую.

Бракъ када два лица мужеско и женско средствомъ ерейскогъ благословенія ступаю у до смерти нераздѣлимый савюзъ, ради узаймногъ споможенія и умноженія рода човеческогъ и ради воспитанія свое деце у духу благочестія христіянскогъ. Говори Ап: Тайна сїм велика єсть, азъ же глаголю ко Хрїста и ко церковь. — Видимо дѣйствіе есть благословеніе одъ ерея, а невидима благодать есть безгрѣшность у крепость благословенія получена. Бракъ честенъ и ложе нескверно.

Шта є молишва и како ова има быти Богу приносима?

Молитва есть прошеніе одъ Бога потребито за благополучіе и блаженство. Она есть внутреня и внѣшня. Внутреня есть, када мы имамо съ Богомъ у помишленію срца и душе тайный внутренїй разговоръ, а

внѣшня кадъ се на гласъ молимо, кланямо и друга движенія тѣлесна чинимо. — Има быти сакрушена, благоговѣйна и на волю божію ослонѣна са тврдомъ надеждомъ, да ће нами Господь дати, што буде за насъ болѣ, зашто онъ больма него мы зна, што є за насъ болѣ.

(Продужиће се.)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

9.

„Све су вѣре добре.“

То єсть, по твоме мнѣнію треба быти поштенъ човѣкъ, а све є єдно быо онъ Християнинъ, турчинъ, или незнабожацъ. Или може быти, да се подъ твоимъ изреченіемъ: „Све су вѣре добре,“ скрива наука да су све вѣре людска измышленя, и да Богъ за ньи ни мало немари.

Пре него што приступимо у разматранѣ овогъ важногъ предмета, запытаћу те: Одъ куда си ты дознао, да є Богу све єдно мислили люди како му драго о нѣму? Ко ти є казао, да су све врсте богослуженя, ков се на свѣту налазе, Богу єднако приятне, или напротивъ да Богъ ни за єдну немари.

Іоштъ ми кажи: заръ зато што има измышлѣныхъ вѣра на свѣту, неможе быти праве вѣре? Ако се ты налазишъ међу неискренымъ людма, заръ зато неможе на свѣту быти искреныхъ людій?

По твоме мнѣнію све су вѣре измишлѣне одъ людій, и по томе између себе равне. Ты дакле држишъ, да се савъ родъ човечески у заблуђеню на-

ходи. Но язичникъ, кои прекланя колѣна предъ идолима, мухамеданацъ кои се кланя своме лажномъ пророку, тврдо су убѣђени да Богъ ние оставио људе у дѣлима вѣре безъ свога непосреднога упутства. Множина суевѣрия, коя се налазе у Индијанаца, Китаяца (Хинеза,) и Махомеданаца, немогоше истребити ову вѣру. — А зашто? Зато, еръ е та вѣра урођеный гласъ истине, прека потреба човѣчие природе, предание кое е срасло и споило се съ родомъ човеческимъ,

Ты, драгій мой, велишъ да ние тако. Ты си дакле дознао вал›да, да Богъ сасвимъ съ еднакомъ љубави сматра на Христијанина, кои се кланя Господу Исусу, и на Еврея кои нѣга варалицомъ назива? Како ты дознаде, да е Богомъ дозволѣно и добро дѣло было, што су се стари Грци и Римљани кланяли умѣсто правога Бога, Јупитеру, Марсу, и самой Венери; што су Египтяни оддавали божию часть крокодилима и бику Апису; што су Финичани приносили свою дѣцу на жртву Молоху и. т. д. Како дознаде ты, да е предъ Богомъ све едно, кланяли се у Цариграду изъ дубљине душе Христу, или Мухамеду? — Я самъ увѣренъ да ты неможешъ тако незрело, и неосновано мыслити. Па зашто се дакле поводишъ за другима и говоришъ: „Све су вѣре добре.“ —

Признай одъ свега срдца да се ты ниси потрудио сазнати истину, да се ниси нимало старао научити и познати свету вѣру, еръ си е изъ предразсуде сматрао, као нѣкакву басну, коя е изишла изъ моде.

Усупротъ твое ни на чему неосноване мисли, я ти велимъ, да е Господь Богъ дао людма извѣстный законъ прописавши имъ, како га имаю почитовати, и да између свию вѣра на земльи има само една права, сасвимъ добра и у свакомъ смыслу истинита вѣра.

Посмотри павльивымъ окомъ на бѣдно станѣ човѣка, кои неће да призна вѣру одъ Бога даровану. Онъ е при слабой свѣтлости разума своегъ преданъ сумньиченю, нити е кадаръ угѣшителногъ одговора себи дати на пыганя: Ко самь я, одкуда самь постао? Чега ради живимъ? Шта е мое опредѣленѣ? Шта ће самномъ быти после смрти? и т. д

Шта ће одговорити на ова и друга важня пыганя себи оставлѣный човѣкъ? Онъ ние у станю дати достаточнанъ на то одговоръ, него ћути, или измишня мысли и поставля мнѣня о коима и самь неможе быти увѣренъ, и за кое вели само: „може быти да е тако или онако.“ Али то „може быти“ ние кадро побѣђивати силу нашихъ страсти, нит' насъ одржати на путу строге човеческе дужности! — Заръ е дакле Богъ, кои е єдина права и найвећа Свѣтлость, оставио човѣка, ово свое разумно створенѣ и вѣнацъ своихъ твари, у таковомъ неизвѣстномъ станю? Не, заиста не. Ние насъ Богъ оставио у неизвѣстности у погледу на найважния пыганя нашегъ живота, и наше бытности. Онъ намъ е одкрио, свою бытность, свое правосудие, свою благость и нашу последню цѣль. Господь Богъ даравао е людма свою небесну свѣтлость, коя се разликуе одъ сваке привидне свѣтлости, коя се одликуе одъ свию єзоіомъ чистомъ истинитошћу, и коя свагдѣ, куд' годъ допире, разпростире просвѣту, и позазуе свима людма ясно и откривено, путъ добра, што приводи къ вѣчноме блаженству, и путъ зла, што води къ вечитой несрећи.

Та небесна свѣтлость есть Христианско откровение, кое обасява разумъ, освећуе ердце и сво наше нравно савршенство поставля у познаваню и любленю Бога, и у любленю себе и свию люди Бога ради.

Ко е у стању изброяти сва она благодѣяния, коима е християнско откровеніе на изображаванѣ ума и на припитомлѣнѣ срдца людскога одъ почетка свѣта до данасъ принело. Баци погледъ свой на колевку рода човеческогъ. Наћи ћешъ Християнство у пророка кои о нѣму предсказиваху, у праотаца, кои га изчекиваху съ вѣромъ и съ любавию, у обредима богослужения юдейскогъ, кои бѣху слика и одблесакъ Християнскихъ истина.

Одъ почетка свѣта, па до данасъ была е и есте свагда само една вѣра, коя се у три тѣсно између себе свезана простора времена мало по мало развияла и указивала у вѣри Патрияраха одъ Адама до Мойсея, у вѣри юдейской, кою е проповѣдао Мойсей, и коя е траяла до Христовогъ долазка, и у християнской православной вѣри, коіой насъ е учио самъ Іисусъ Христосъ, и кою су апостоли свима народима проповѣдали.

Една и иста света вѣра одъ почетка свѣта полагано али величаствено развияла се, наликъ на човѣка кои е найпре дѣте, затымъ младићъ, па текъ онда мужъ, и наликъ на данъ, предъ коимъ се полагано появлюе найпре сумрачакъ, затымъ зора, па текъ онда ютро и подне.

Християнска е вѣра една, коя е кадра савъ родъ човѣчии усрећити, она се простире на сва времена, на сва мѣста и све народе. Она е изишла изъ вѣчности и враћа се у вѣчность. Сваки, кои ню добро познае увѣренъ е о нѣной истинитости, величию и светости, коя се представля у толико очевидния и великолѣпния, у колико ю човѣкъ савршение познае. Она чисти и усхићуе срдце, просвѣштава разумъ, и задоволява своегъ човѣка.

(Продужиће се.)

Педагогичне ситнице о воспитаню девойчица.

(Продуженѣ.)

4. *Боязливость и гадливость.*

Родительи се имаю свойски чувати, да ни они ни други люди дѣцу ньихову неплаше. Таква плашня особито кадъ изненада или ноћу быва, кадра е учинити да дѣте задуго остане плашльиво, а гдѣкоме ће и живци одъ тога ослабити, па ће съ нехатости родительске цѣлога вѣка своегъ несретно остати.

Неваля дѣцу плашити са животиньомъ н. пр. с' коньма или съ псегомъ. Неваля ихъ ни съ оцачаромъ ни съ дротаромъ плашити. Ньи се и онако дѣца бое; него имъ валя казати да е дротаръ и оцачаръ добаръ човѣкъ, само што неможе сваки данъ чистъ и измивенъ ићи, али у неделю кадъ иде у цркву опере се и преобуче и онъ, па изгледа бео и чистъ као и други люди.

Неваля трпити да се деца паука, гусенице, мишева и жаба бое. Ово ние никаква маленкость, него посао кои подпуну пажльивость воспитателѣву заслужуе; еръ коя се дѣца бое жаба и мишева, та ће се доцние бояти и гадити, кадъ узмораю гледати крвъ или рану. А света е дужность свакога човѣка, особито жене у своіой кући, и у сусѣдству услуге милосердия чинити кадъ се когодъ разболи, а то не бы могао онай чинити, кои се одъ свачега бои и гади.

5. *Поздравлянѣ, моленѣ, захвальиванѣ, и моленѣ за опроштенѣ.*

Навикнути валя малу дѣцу, да свакогъ стариегъ съ „помозъ Богъ“ поздраве; да захвале на свему што имъ се даде; да моле за оно, што имъ е нуждно. Ако

се дѣца не навикну молећи искати, и на добивеномъ дару захвальивати; онда имъ се чини, да су они заповедници, кое родитељи слушати мораю. Моленѣ и захвальиванѣ пробуђуе у дѣци чувство зависимости одъ старијихъ, кои њима изъ любави, а не изъ дужности многа добра чине. Но тымъ самимъ побуђую се дѣца на моленѣ и на захвальиванѣ Богу, кои намъ дае нашъ свакидашњій лебацъ.

Исто тако ваља навикнути дѣцу, да моле за опроштенѣ кадъ своє старие или другогъ кога увреде. Ко то пренебрегне чинити, тай ће одранити у своіой дѣци іогунасте и тврдоглаве самовольнике, кои ће кадри быти зла починити и у невалялству тврдоглаво пребывати; вруъ ће ихъ срамота быти своє кривице припознати и каяти се. Особито е добаръ и лѣпъ онай обичай, по коме у Християнскимъ породицама дѣца о великимъ праздницима, предъ почеткомъ великога поста, и предъ полазенѣмъ на исповесть и на св. причешће, родителѣ и еданъ другога за опрошгенѣ моле.

6. *Искреностъ и истинитостъ.*

Деци несмемо обећавати оно што се испунити неможе. Много пута родитељи завараваю дѣцу обећаваюћи имъ у награду штогодъ, што после испунити неће и немогу, или имъ прете съ тако великомъ каштигомъ, за кою сами знаю, да е немогу и несмеду извршити. Таквимъ поступанѣмъ губе дѣца вѣру у своє родителѣ.

Истинитость е темель нравнога воспитания. Ако матери за рукомъ пође кћерь свою до таковогъ степена искрености довести, да она одъ нѣ ништа затаити неће, и да сваку и наймању погрешку свою матери каже, онда се може мати срећномъ успѣху одъ

воспитания кћериногъ надати. Истина да успѣхъ у воспитанию, као и у свачему одъ божиегъ благослова найвећма зависи, али родительи су одъ Бога поставлѣни воспитательи, па зато су дужни одъ свое стране помоћи, да се благословъ Божіи на предметъ воспитания ньиховогъ у пуной мѣри излие.

Найболѣ средство за сачувати дѣцу одъ лаганя есть у руци родительской. Примѣръ ньиховъ и овдѣ найвећма дѣйствуе на дѣцу. Ако су они искрени, и дѣца ће быти такова; ако се они чувају одъ лаганя, и свагда истину говоре, то ће и дѣца истину говорити и неће умети лагати. — Кадъ дѣте случайно учини какву штету, па припозна да е скривило, онда га нетреба казнити, еръ тымъ бы дѣте натерали да други путъ слаже и лаганѣмъ себе одъ казни избави. За лажь треба дѣцу строго каштиголати, и притомъ ихъ често опоминяти на оне пословице, кое насъ уче како се лажа ухвати и како ономе кои еданпутъ слаже други путъ нитко невѣруе, ма да и истину каже.

(Свршиће се.)

Молбэно пѣние при почетку дѣчиегъ ученя.

Духъ Християнскогъ изображаваня дѣце, съ особитомъ вѣрношћу израженъ е у списанияма светыхъ отаца, и наиме у оной богомольи, коя се држи у почетку школе, и коя се зове „молбено пѣние при почетку дѣчиегъ ученя, или Призиване св. Духа.“ У овомъ црквеномъ послѣдованию открива се суштность Християнскогъ изображаваня, и показуе се цѣль къ коіой треба да е управлѣно право изображаванѣ.

Већъ самъ почетакъ овогъ послѣдованя показуе

ясно ко е податель праве просвете. „Благословлю Господа на всáкое врема, — Пріидите чада послýшайте мене, страхъ господню навчу васъ. — приступите къ немъ и просвѣтитеся и лица ваша непостидятся.“ Често найсяйние изображенѣ, ако непроизлази изъ божиега откровения, и ако ние озарено свѣтлошћу божествене мудрости, — повлачи за собомъ ядне слѣди и увлачи човѣка у несрећу и пропасть. Али просвѣта кою човѣкъ на основу божиега закона добыя, ако и ние свагда са споляшњомъ сяйношћу скопчана ипакъ приноси нѣму велику ползу, и онай, кои за њомъ тежи, неће быти постиданъ.

У другимъ пѣсмама овога послѣдования изражава се учестие свакога лица св. Троице у дѣлу християнскогъ изображеня, особито се у молитви „Царю небесный“ призива треће лице св. Троице Духъ светый, кои по науци еванђелской наставля вѣрне на свáку истину. Онъ е духъ истине и утѣшитель, живота податель, кои вѣрнима дае благодать што раћа у њима духовный животъ, и што е вѣрной души тако нуждна, као што е воздухъ животу тѣлесномъ потребанъ. — Само еданъ Духъ светый може дати божествену светлость и животъ, неразвиенымъ іоштъ дѣтиимъ душама и очистити њи одъ сваке скрнавости. Много пута у књигама ученыхъ люди читамо, како они признаю потребу вишега наданућа за израћенѣ каквогъ ваљаногъ умногъ производа. То што они готова безсвестно предчуствую, осећа и познае подпуно православный Християнинъ увѣренъ будући, да е сваки даръ благи одъ Бога и да Духъ светы уселюе у насъ премудрость, разумъ, совѣтъ, знанѣ, и остале даре свое.

Апостолъ се чита изъ посланице къ Ефесцима главе I ст. 16 — 21. „Братіе, не престаю благодарѧ ѡ васъ, поминаніе ѡ васъ творѧ въ молитвахъ моихъ: да Богъ Господа нашего Іисуса Христа, отецъ

славы, дасть вамъ Дха премдрости и Откровенія, въ познаніе Его: просвѣщенна очеса сердца вашего, ако увѣдѣти вамъ, кое есть упованіе званія Его." Предъ овымъ апостоломъ пое се као прокименъ стихъ изъ осмога псалма: „Изъ уста младенца и сисавца совершилъ Си хвалу."

У Евангелію (Марк. X, 13 — 16.) приводи се изъ земногъ живота Спасителѣвогъ, онай за родителѣ и за дѣцу утѣшительный случай, кадъ е онъ съ превеликомъ любави своіомъ дѣцу благосиляо. Ученици Христови забрањиваху родительима томъ приликомъ, да неносе дѣцу къ Іисусу; али Іисусу то бы неповольно и онъ имъ рече: Оставите дѣтей приходи комнѣ, и не браните имъ, такоихъ бо есть царствіе божіе

Ово е доиста найясния и света заповѣсть, коя веже све родителѣ, старателѣ и воспиталѣ Християнске. Іисусъ Христосъ и данашньимъ даномъ съ ономъ истомъ любави и благоволенѣмъ прима дѣцу, коя къ нѣму долазе и благосиля ихъ своимъ божественымъ благослозомъ, а негодуе исто тако и садъ према оныма кои непуштаю дѣцу къ нѣму.

Спаситель нашъ особитый е позоръ имао на дѣцу. Као познаватель срдца и мисли, онъ се безъ сумнѣ наслађивао добрымъ свойствама дѣчіима, на примеръ: кротошћу ньиховомъ, кою е за угледъ стављо ученицима своима, а такође искреношћу и чистотомъ срдца, коя се показа кадъ оно дѣца дочекаше Господа при улазку нѣговомъ у Єрусалимъ. Притомъ добро е познато было човеколюбивоме Господу Іисусу, да ће науку нѣгову старешине юдейске одбацити и презирати, и да ће ю текъ младо поколенѣ и будуће нараштай примити, схватити и отдржати. На ово смѣраю и оне рѣчи Списателѣве „Не ливасе ново вино у мѣшине старе, иначе се мѣшине продру и вино се проліе, и мѣшине пропадну. Него се лива вино ново у мѣшине нове и обое се сачува."

Како е важанъ за воспитателѣ и за воспитанике благословъ Христовъ то намъ показуе у молебномъ пѣнию онай тропаръ: „Благословенъ ёси Христе Боже нашъ, иже премѫдри ловци ѡбогативъ, и рибарѣ показавъ вселенѣй.“ Овдѣ та мысао, да е Христосъ безкньижне ученике, кои бияху пре тога рибари, учинио премудримъ учительима цѣлога свѣта пославши имъ светога Духа, особито е управлѣна на то, да подрани и утврди у учительима у ученицима вѣру да ће се и на ньиховъ трудъ сиѣи благодать божия, коя лечи немоћи наше и попуньое оно што нама недостае, еръ безъ сваке сумнѣ и сада шилѣ Господь Исусъ Христосъ благодатъ светога Духа у срдца онихъ учителя и ученика, кои се приближую къ нѣму чистымъ срдцемъ и живомъ вѣромъ.

Ова вѣра у спасительну благодать божию коя ученицима и учительима дае науку и мудрость, неисключуе нимало саморадню ученика, нити уништава трудове учителя. То намъ е особито лѣпо посведочио апостолъ Павле кадъ е ка Коринѣанима казао; „Я посадихъ, Аполосъ зали, а Богъ даде те узрасте!“ Дѣчие способности ѳсу земля, више или манѣ сгодна за приманѣ семена; трудъ учителя ѥсть сѣтва и заливанѣ; а благодать Божия е то, што е свѣтлость сунчана, коя огрева землю и посѣяна сѣмена те производи растенѣ, напредованѣ и приспеванѣ ньихово. И премда по смислу рѣчи истога Апостола, нити много значи онай кои сади, нити онай кои залива, него сва слава припада Богу, кои дае благодать да могу израсти сѣмена науке; ипакъ и они кои саде и заливаю, кои се труде и уче, сви ће примити одъ Бога наплату по своме труду.

(Продужиће се.)

Леонидъ.

Єдаредъ чуе Леонидъ, како єданъ одъ нѣгови войника гласъ донесе: непријатељи су намъ већъ близу, — викну му онъ: ниє тако, него смо ми њима близу.

Шпартанци.

Кадъ неко Шпартанце заплашити хтеде и рече: како є силна војска непријатељска што на њи иде, рече єданъ Шпартанацъ: тимъ већа нама дика и слава; а други викну: не говори колико ихъ є, већъ говори, гди су.

Шпартанка.

Кадъ Шпартанки єдной гласъ донеше, да є нѣнъ синъ у битки противу непријателя пао, одговори она, тако самъ га и родила, да има срца, за свое отечество умрети.

Млада и матора риба.

Єдна млада рибица пливаюћи уза свою матерь, рану тражећи, опази єдногъ црвића, кои се люто савияше.

Гле како се онай црвакъ савия, рече млада риба матери своіой, смемъ ли га повести?

Нипошто тогъ недирай, викну устрашена мати, нѣга су люди на удицу натакли, да насъ преваре и ухвате, ако га прогуташъ, биће ти іошъ горе, него нѣму што є.

А я ћу да га огледамъ само, рече ова у себи, пакъ одплива тамо. Малко окушати неће ме убити, помисли у себи, пакъ страшљиво приступи и малко чупне. То іой се ослади, те чупне и други редъ малко већма. Ослобођена тимъ увати опетъ, али зло прође, при свой пажньи остаде на удици. Одма стане трзати да се одчупа, али се тимъ све дубљ задираше и ваташе. Узалудъ поче и матерь у помоћь викати, ни ова іой више помоћи немога.

Іошъ болѣ родитељи са своіомъ децомъ мисле, пакъ ко њихове науке неслуша, тогъ увекъ іошъ веће зло и каштига стигне.

Учительска места.

У Гргуревци са 200 а. вр. 20 пож. мерова жита, 6 хват. дрва, 6 фун. лоіни свећа, и безплатежанъ квартиръ. Рокъ пріяве до 14. (26.) окт. тек. год. кодъ обштине Гргуревачке.

У Шульму са 120 фор. а. вр. 20 пож. мер. жита, 6 хвати дрва, 6 фун. лоіни свећа, и станъ безплатанъ. Рокъ пріяве до 13. (25.) окт. тек. год. кодь речене обштине.

У Язку са 260 фор. а. вр. и обиталиште у нарави. Рокъ пріяве до 15. (27.) окт. о. г.

У Срб.-Керестуру са 370 фор. а. вр. 3 ланца ораће землѣ и слободанъ станъ съ баштомъ за зеленъ, Рокъ пріяве до 8. (20.) окт. тек. год. на обштину Срб.-Крстурску.

У Н. Саду IV. норм. и 2. девоячке класе, свака са 450. фор. Рокъ пріяве до 12. окт. т. г.

У предградію Темишварскомъ фабрика са 420. фор. и безплатежнимъ станомъ, или место тога 150. фор а. в. — Рокъ пріяве до 31. октобра. т. г.

Издаѳ Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 35. У Новоме Саду, 21. Септембра 1861. ГОД. IV.

Вопроси и ответи изъ Катихесиса, Методике и Катихетике.

(Одъ Симеона Добрієвића.)

(Продуженъ.)

II.

Изъ Методике

Каковы се правила у начину обучаваня има катихетъ држаши, да бы нѣгова наука дѣцы користна была?

У начину обучаваня дѣце нека су правила обшта, а нека особита, єрбо у науки христіанской може се трефити или таковыхъ кои нешто понятія о начелу христіянства имаю, или таковыхъ кои нимало немаю, следователно за малу дѣцу коя су нѣжна, друга т. є. особита правила быти мораю, а друга за одрастнію и ячегъ понятія младежь.

Обшта у призрѣнію свію катихумена катихетъ мора наблюдавати:

1. Молитвомъ започети и свршити лекціе.
2. Познати способности свои ученика и соразмѣрно овыма науку преподавати.
3. Настояти побѣдити трудности, кое бы се случиле при преподаваню наука.
4. Толико се у израженію ограничити, колико є нуждно да дѣца предметъ разумѣду.
5. Свако предложеніе или питаня чисто разговѣтно и укратко дѣцы представляти.

6. Не изискивати на вопросе отвѣта, докле годъ не увѣри се, е ли ученикъ добро разумѣо, иначе ће дѣте одбити волю одъ науке, видећи теготу борити се са онымъ што не разуме.

7. Настояти да дѣца никадъ непропусте у прописате дане и часе у школу доћи.

8. Настояти обратити вниманіе дѣце на преподаваему науку, ербо безъ вниманія бадава су сва душевна дарованія.

Особита правила есу:

1. Да катихетъ не обтерећава слабе способности маленой дѣцы; него да снисходећи слабости нѣговой, задае имъ само оно што она постигнути могу и то у кратко и просто.

2. Да имъ одма разказуе штогодъ, чимъ бы почела у сердцу страхъ божіи зачињати (започињати) и проч. У призренію оны кои штогодъ знаю о вѣри, треба да имъ разкаже штогодъ у чему се нека спасителна начела садрже и да ій озбилніе къ благонравію руководи.

Како ће катихетъ изобразити силу памятствованія дѣцы?

Памятствованіе се изображава са постепенымъ на паметъ ученѣмъ молитава, изреченія изъ св. писма, и текстова за поянѣ одређеныхъ, кое катихетъ дѣцы задае; зато треба да имъ измысли лакъ начинъ н. п. хоћу дѣте да научимъ „*Достойно*“ треба да му выше пута две три прве рѣчи кажемъ; кадъ видимъ да е оне запамтило, онда приложимъ къ оныма іошъ толико и т. д. Садъ га понудимъ да повтори све у еданпутъ; ако се неможе осѣтити одма, а оно пишемъ му на табли прво слово о свакой рѣчи н. п. Д, е, я, в, б, Б, п, б, и, п, и, м, Б, н, и проч. када по овомъ буду врѣдна очитати до кроя „*Достойно*“, онда избришемъ сва писмена и понудимъ ій да выше пута очитаю на паметъ.

Како се поступа са дѣцомъ различите нарави?

Дѣца коя су страшива треба съ ньима поступати тихо и умилято; дѣца коя су продрзльива съ ньима мало озбилніе; коя су упорна и склона на преступленія, руководити ій да се предохране одъ развратности; коя су немирна близо себе намѣстити, а коя су мирна подалѣ одъ себе и т. д.

(Свршиће се.)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженъ.)

9.

Да е Христіянство дѣло Божіе, и да никакве силе човѣчіе нису у станю таково дѣло измислити и одржати, о томе намъ сведочи:

Высокій, несравнѣный и вишечовеческій характеръ Основателя христіянства, Господа Іисуса Христа; нѣговъ божественый животъ; нѣгова найсветія наука; чуда, коя припознаше и сами злотвори нѣгови; нѣгова страданя, коя е онъ унапредъ предсказао, и сила нѣговога крста; нѣгово славно изъ гроба воскресеніе, являнѣ ученицима и вознесеніе на небо предъ ньиховымъ очима; надприродно распространенѣ Христове науке по свима краевима свѣта у супротъ толикихъ препона, и посредствомъ людій, кои одъ простыхъ рибара наеданпутъ постадоше найвећій мудраци, Учительи, и духовни завоевательи свѣта; надприродна сила деветъ миліона' христіянскихъ мученика; узвишеный духъ Светыхъ Отаца', кои уништише сва заблуѣеня расколничка, и изложише право христіянско Вѣроученѣ; Светый животъ правыхъ христіяна' у сравненю са природномъ слабошћу и развратношћу

човеческогъ рода; великій превратъ кои є чревъ христіянство у свима народима, што га примише, мирнымъ путемъ учинѣнъ, и обстанакъ христіянства све до данашнѣгъ дана.

Све ово сведочи да є надъ Христіянствомъ особытый промысао Божіи; єръ гдѣ є тай човѣкъ, кои бы могао измыслити тако величественый планъ? Гдѣ є тай кои бы кадаръ быо тай планъ у дѣйство привести и приведено дѣло у добромъ станю за толико вѣкова оддржати?

И тако, драгій мой, садь видишъ, да има праве вѣре, и да є та Вѣра, Вѣра христіянска, коя насъ право учи свему ономе што є Богъ людма казао о себи, о своимъ дѣлима; о нама, о нашимъ дужностима и о нашемъ вечитомъ опредѣленю.

Све друге вѣре, као што су Мухамеданство, и разне врсте идолопоклонства и многобожтва єсу човеческо измышленѣ и криво подражаніе праве Вѣре, као што є Фаличанъ новацъ криво подражаніе правога новца.

Шта бы ты казао, драгій мой, за онога човѣка, кои бы те увѣравао да є и тантузъ златанъ зато што є жутъ? Ты бы га назвао по свой прилици глупакомъ. Али ако ты и сада држишъ да су све вѣре еднаке и добре, то си ты или іоштъ веѣій глупакъ, или леденый и безчувственый безбожникъ.

Разликовати треба стару Еврейску Вѣру одъ садашнѣгъ Юдейства. Еврейска Вѣра была є по Божіой намѣри, приправлянѣ за долазакъ Спасителѣвъ. Она є, као другій степенъ развитка праве Вѣре была у свое време истинита и света, но одъ како є Іисусъ Христосъ Св. Евангеліе приповѣдао, и новозавѣтну цркву основао, престала є црква старозавѣтна, и съ њомъ Вѣра Еврейска. Она є сачинявала као нѣке скеле, кое подигнуте быяху за зиданѣ огромнога зданія

новозаветне цркве. Кадъ є зданіе ово довршено, морале су се скеле уклонити, престала є сѣнка закона, када се появила на свѣту благодать Божія спасителна по све људе. Одъ времена, како є Іерусалимскій храмъ разрушенъ; юдейскій народъ нема ни храма, ни олтара ни жертви, онъ є разсѣянъ свуда, и свуда носи за собомъ трупъ свое вѣре, нити ће га икада нестати са свѣта, вѣра и онъ своимъ обстанкомъ свѣдочи о христіянству тако као што сѣнка, коя одъ тѣла пада, доказује присутство самога тѣла.

10.

„Православна є вѣра остарила, и скоро ће се разрушити.“

Рѣчь врло продрзљива и несмышлѣна! Православна Вѣра постои већъ скоро 1900 година', и одъ постанка нѣнога чую се те исте рѣчи. Противници православія држали су іоштъ у време крстоносныхъ ратова, кадъ су Латински народи Цариградъ освоили, да ће Православна црква пропасти, али Крстоносни ратови іоштъ пре седамъ столећа прођоше, а Православна црква и садъ постои.

Іоштъ у првомъ столећу после Христа писао є Плиніе намѣстникъ Римскій у Юдеи императору Траяну о христіянской вѣри овако: „Та ће секта быти подавлѣна уредным гоненѣмъ, и престаће се говорити о распетомъ Богу. Па Траянъ є одавно умрѣо, нѣгова држава одавно пропаде, нѣговога народа нестаде са лица землѣ, а распетый Богъ іоштъ се еднако слави и царствує на свѣту. У четвртомъ вѣку после Христа одпадникъ одъ вѣре Юліянъ царъ Римскій хвастао се да онъ приправля гробъ Галилеянину, т. є. да ће онъ упропастити и уништити вѣру Христову. Па Юліянъ наскоро затимъ погибе, а Галилеянинъ и

нѣгова црква и данасъ живе, и немисле о гробу, него о безсмртію и вѣчности.

Было е и другихъ оштроумныхъ хвалиша, кои се подсмѣваху са вѣромъ христовомъ и прорицаху нѣну пропасть, — али ни єданъ іой немогаше наудити, него свакій самъ себе упропасти. Волтеръ е писао єдномъ своме пріятелю: „Мени е већъ додіяло слушати, како е дванаистъ людій кадро было основати вѣру христіянску, али я ћу доказати, да ће ю єданъ човѣкъ кадаръ быти уништити.“ Другоме опетъ писао е истый Волтеръ: „За двадесетъ година пропастће Галилеянинъ!“ — Али после двадесетъ година лежао е тай истый Волтеръ на смртной постельи у ужасномъ очаянію бовћи се вѣчнога осуђеня, и последня речь, кою у страшнымъ мукама изговори, быяше име: Іисусъ!

Кадъ су Турци Србію, Бугарску и Грчку освоили; кадъ е Цариградъ пао, кадь су Монголи Русію покорили и надъ ньомъ до двѣста година владали, — у свима тымъ, а и у многимъ другимъ случаєвима была е православна вѣра у найвећой опасности, али е промысао божіи сачувао ню непоколебиму, и даровао іой е у наша времена іоштъ и нѣшто напредка.

Сва нападаня, преживила е и претрпила православна црква мирно, и она опетъ постои и осланя се непрестано на оне рѣчи божественогъ основателя свога: „Се азъ съ ками єсмь во всѣ дни, до скончанїа вѣка.“ — Она е дѣло Божіе, а тко е кадаръ на свѣту разрушити оно, што е Богъ саздао?

Драгій мой, православна вѣра неће се разрушити; нѣнъ земальскій обстанакъ свршиће се текъ онда, кадъ дође край самоме свѣту. Црква се ничега небои, єръ зна да е створена одъ Бога, и тврдо се нада, да ће побѣдити и све своє садашнѣ непріятеле као што е побѣдила прећашнѣ.

(Наставиће се.)

Педагогичне ситнице о воспитанію девойчица.

(Свршетакъ.)

7. *Покорносшь.*

Мало треба дѣци заповѣдати, и само онда кадъ є нуждно да се заповѣда. Што є єданпутъ заповеѣено, то треба настоявати и да се изврши, а нипошто се несмѣ крозъ прсте гледати. Што се извршити неможе, то неваля ни заповѣдати.

Матере погрешаваю обично у томъ, што гдѣшто недопусте дѣтету докъ моли, а кадъ стане плакати и дречати, онда му допусте. Ово є законима воспитанія сасвимъ противно. Башъ оно за чимъ дѣте дречи, несмѣ му се дати. Дѣцу треба изъ малена на безусловну покорность превикавати, и недопуштати да они о своіой вольи раде, и да опазе, да ньихова дрека и вика родителѣ склонити може да заповесть свою натрагъ узму. Ако дѣте плаче, плакаће па ће и уѣутити, ал' ако се мы дамо навести, па му по вольи учинимо, досаѣиваће намъ непрестано съ плачемъ, и постаће неваляло, непокорно, и своевольно. А одъ свега тога врло ихъ є лако одучити. Само є нуждна родительска озбильна воля и постоянство, па є ствaрь свршена.

8. *Забаве дѣчіе.*

Мати мора непрестано пазити на радню и забаву дѣчію, али тако да дѣца и неприметѣ да она башъ управо на ньи и на ньиховъ посао мотри.

За дѣвойчице нема згодніе забаве одъ игре съ луткама. Као што оне докъ су іошъ врло малене радость свою налазе у томъ кадъ лутку држе, люляю, успавлю, и съ ньоме све оно чине, што виде да мати съ маломъ дѣцомъ ради; исто тако кадъ су

мало веће налазе оне пріятну забаву у куваню и правленю хальина' за свое лутке. Мати треба да то допушта и да поощтрава девойчице свое на игранѣ съ луткама; єръ то є врло добро припрaвлянѣ за доцніи возрасть ньиховъ и за испуняванѣ дужностій, кое ихъ у животу чекаю. Само небы требало дѣци давати многе лутке, и по моме мнѣнію доста є да свака дѣвойчица има само єдну лутку, па та да іой є тако мила као да бы іой мала сестрица была. Коя се дѣвойчица забавля съ правленѣмъ малыхъ простыхъ хальиница' за свою лутку, та ће у маломе томъ послу научити се шити, па ће іой доцніе и лакше и миліе быти кадъ стане одъ озбиля учити шити.

Исто тако кадъ дѣвойчице у малимъ лончићима и шерпеняма куваю за свое лутке, тымъ самымъ и незнаюћи на врло пріятанъ начинъ уче оне кувати, и справляю се за єдну одъ поглавитыхъ своихъ дужностій, коя ихъ у животу чека. Но овдѣ примѣтити имамо, да оно сигранѣ госпоя, и скупоцѣно обучаванѣ лутака', кое є одъ некога времена по варошима махъ отело, нимало неваля; єръ тымъ се дѣца све већма драже на раскошность, на грамзенѣ за господствомъ и на суету. Добре матере на ово имаю бодримъ окомъ мотрити, и нипошто недопустити да се ова иначе врло добра забава съ луткама, изопачи.

Карта, коцке, томбола, срећка, лутрія и ове игре на новце и на срећу, єсу по дѣчіе воспитаніе убиточне и нипошто ихъ дѣци неваля допустити, нити ихъ у ньиховомъ присутству проводити. У мѣсто тога лети се препоручуе особито движеніе у слободномъ воздуху, а зими у вече валя да родитељи после вечере дѣцу около стола сакупе, па да имъ задаю згодне загонетке, рачунске игре; игре сећаня, представляня и сравньиваня. (види у Шк. Листу год. 1859. 1860. и 1861. на више места'). Томъ прили-

комъ валя имъ приповѣдати и испытивати ихъ изъ приповеданога; валя имъ дати да одпое по кою црквену пѣсмицу, и да науче и рецитую по кои део ил' кою цѣлу народну пѣсму. Такова забава ніе дангубна, него е по развитакъ дѣчіе умне и моралне снаге проботачна, а што е притомъ одъ велике важности при таквимъ забавама се дѣца у веселомъ расположеню духа одржати могу. Сигранѣ залоге или вота', кое е врло уобичаено, непрепоручуе се.

Молебно пѣніе при почетку дѣчіегъ ученя.

(Продуженѣ.)

Друге мисли изражене у молебномъ пѣнію при почетку дѣчіегъ ученя односе се на суштность христіянскогъ изображеня и на главне овога цѣли.

Суштность христіянскогъ изображеня полаже се у ученю, алъ много веѣма у воспитанію. Прва мисао види се изъ самогъ наслова молебнога пѣнія, а притомъ изъ слѣдующихъ молитвеныхъ мѣста: „ѿверзи сердца и оумы ихъ къ пріатію наказанїа добрыхъ ученій.“ — „Єже пріати и разѹмѣти и памятствовати всѧ добрѧ и дѹшеполезнаѧ оученїа“ — во єже скорѡ пріати и спѣшнѡ накивнѹти божественнагѡ закона єгѡ наказанію и всемѹ благомѹ и полезномѹ оученію.“ Друга мысао изложена е сасвымъ ясно у овѣмъ рѣчма послѣднѣ молитве: „Господи Боже и Создателю нашъ образомъ своимъ почтый насъ человѣки. . . . . ѿверзи сердца, во єже пріати силѹ закона твоегѡ . . . да тако предѹготовани прославятъ пресватое имѧ твое, и бѹдѹтъ наслѣдницы царствїа твоегѡ.

Ето какво изображенѣ жели ученицима св. црква. Она моли Бога, да бы се ученици навикли по-

дражавати Богу и нѣму се уподобљавати. Она сматра ученике, као люде створене по образу Божіемъ, као христіяне, кои су призвани на дѣла добра и на заслуженѣ царства небесногъ, и по томе захтѣва да свако ученѣ коимъ се нѣна чеда напаяю подпомаже ньихово христіянско воспитаніе, а нипошто недопушта да ученѣ овоме противно буде.

Изъ молебногъ пѣнія види се и то да у школи главный предметъ обучаваня има быти Божественый законъ, т. е. науке вѣре и добродѣтели христіянске. Но съ овимъ предметомъ имаю се сдружити и друге светске полезне науке, кое се у овомъ црквеномъ послѣдованію називаю именомъ: „всякое доброе и полезное ученіе.“ Да су доиста науке и вештине човѣку одъ полze, и да се покрай главногъ предмета свойски у школи учити имаю, о томъ насъ врло лѣпо учи св. Григорїе богословъ, кои овако говори: „Држимъ да свакій разуманъ човѣкъ признае, да е прво и найвеће благо за насъ ученость; и не само ова найблагороднія христіянска ученость коя презирући сва укрешенія и плодовитость рѣчій, држи се за само спасеніе и за красоту умну; но и ученость споляшна. Одъ наука' смо мы позаймили изслѣдованя и умна доказиваня; — извукли смо изъ ньихъ користи и за само благочестіе чрезъ слабіе научивши се болѣму и слабость наука' споляшньихъ обративши у тврдость нашега ученя. Зато неваля презирати науке и ученость; као што о томъ неправо суде некій люди, кои съ тымъ показую да су глупе незналице па бы желили да и други ньима равни буду, како бы у обштемъ незнаню прикрили свое недостатке.“ (Творенія Св. Отцевъ въ Русс. прев. IV. стр. 63—64.)

Но да бы ученость духовна и свѣтска една другу подпомагале нуждно е по смислу молебнога пѣнія дѣцу обучавати при свѣтлости божественогъ богора-

зумія (види сугубу ектенію), т. е. при оной свѣтлости кою намъ наука православне цркве дае.

Основана на земльи одъ самога Спасителя црква православна предлаже, свима оныма кои мудрость траже, правый погледъ на истину, коя е една, као што е еданъ Богъ на небу. Тко се годъ ма и найманѣ удальи одъ овогъ погледа, тай остае безъ свѣће у мраку, у средъ човѣческихъ мнѣнія' основаныхъ на различитомъ начину мишленя, и на различитомъ воспитанію поединыхъ людій и народа', и напоследку долази до тако грубогъ заблуђеня да држи, да е истина свагдѣ една и иста, у храму христіянскомъ, у џамію турской и у самомъ капишту незнабожачкомъ. Напротивъ чимъ ближе и ясніе буде предъ очима нашима свѣтлила она свѣћа, кою намъ дае православна црква, тымъ ћемо болѣ, ясніе и савршеніе постићи праву полезну и спасителну науку.

Ученѣ само се може воспитаваюћимъ назвати, кадъ се ньиме развіяю снаге ученикове, и изазиваю на саморадню; кадъ оно свакой снази душевной доставля сходну рану за одржанѣ и крепленѣ нѣно, а притомъ уклоня све чиме се развіянѣ тыхъ снага' вређа. У таквомъ виду представля се унутреньій течай обучаванія и у молебномъ пѣнію. Она израженія: „ѿкрѣзи сердца и оумы“ . . . . „да дасть вамъ проскѣщена очеса сердца.“ . . . ѡ еже преспѣвати имъ премѫдростію“ : . . . „да преспѣютъ въ разумѣ“ — ясно показую да ученѣ несмѣ быти механично, него да се сва примљена наука има тако рећи у крвь и у сокъ дѣчіи претворити, постати ньиховомъ собственошћу, изобразити умъ и срдце ньихово, и управляти ихъ на стази живота. Примѣтба она тиче се особыто оныхъ учителя, кои натовариваю на дѣцу много посла, и уче ихъ многима наукама, немислећи нимало на то, да л' се тимъ поступанѣмъ ньиховымъ бого-

даный разумъ дѣтіи развія или тупи, и кои неће да науку прилагоде дѣчіемъ возрасту и понятію, него муче дѣцу са абстрактнымъ формама. Жалостне послѣдице оваквога предаваня есу; слабость и тупость умныхъ сила', и колебанѣ у мишленю. —

У молебномъ пѣнію на нѣколико мѣста говори се: „Шкерзи сердца, оумы и оуста.“ Овдѣ се указуе на потребу свестранога изображеня и сагласія између свію снага' воспитаниковыхъ, и тежи се затымъ, да бы човѣкъ и мислио и говорио и осећао право, и да небуде разногласія између ума, сердца и уста' нѣговыхъ. Преимућство се дае сердцу предъ умомъ єръ є по светомъ писму сердце изворъ живота. (Притч. IV. 23.), а по ученю светыхъ отаца'; свѣтлость ума управля се по свойству сердца, тако да кадъ є чисто сердце, онда быва и умъ чистъ и свѣтао, а кадъ є покваренo сердце, онда є покваренъ и умъ.

(Свршиће се.)

Гди су држани седамъ вселенскій сабора. *)

Првый, у Никеи у найпространіой тогъ града цркви отъ 318. светыхъ отаца. — Другій, у Константинополю у цркви свете Ирине отъ 150. — Трећій, у Єфесу у цркви светогъ Богослова отъ 200. — Четвртый, у Халкідону у саборной митрополитской цркви отъ 430. — Петый и шестый у Константинополю, єданъ у свете Софіе цркви отъ 160. а єданъ у палатномъ храму Труллана званомъ отъ 170. — Седмый по другій путъ у Никеи отъ 367.

В. Бороцкій.

---

*) Изведено изъ житія светы подъ 11-ымъ октовр. и изъ псалтыра подъ 16-ымъ Іуліемъ.

Гдн су држани собори противъ єдиносущія, и колико? *)

Првый у Тору, другій у Антіохіи, трећій у Селевкіи, четвртый у Константинополю, петый у Никеи, шестый у Срему (год. 351),**) а по многомъ времену седмый у Ефесу.

В. Б.

Тко є сазыдао цркву светыхъ врховныхъ Апостола Петра и Павла у Риму и цркву свете Софіе у Цариграду?***)

Благочестивый царь Константинъ (306.—337.) сазыдао є цркву Светыхъ врховныхъ Апостола Петра и Павла у Риму, и цркву свете Софіе у Цариграду, а Іустініанъ правоверный царь грчкій (528—565) Бугаринъ Славянинъ, ову є обветшавшу, наново сазыдао, болю и найславнію.

В. Б.

Парамитнє.

8. Пророкъ Илия.

Ватреногъ духа бияше Илия, ватра и пламенъ духъ нѣговогъ пророчства, коя онъ више реда съ неба скидаше, али с' њима и себе сама жива єђаше.

Єдаредъ труданъ и уморанъ на гори Хоривъ самъ седећи уздану говорећи: доста є за мене, садъ

*) Изъ житія светы подъ 21-ымъ Іануар. стр. 345.

**) Подъ Констанціемъ царемъ, сыномъ другимъ Константина Великогъ.

***) Види житія светыхъ подъ 23. и 14 Ноември.

прими Господе душу моју! — А ту га Анђео божји привати тешећи, и налогъ божји испоручивши, да теретъ пророчства са свои рамена скине, и на Єлисију метне. Илија учини тако; и кадъ вдаредъ са Єлисиомъ мимо Іордана пролазаше, а ту падоше међу њи пламена кола и пламени коњи, што Илију примише, и буромъ у небо однеше.

Први ликъ што предъ Илију на ономъ свету изађе бијаше Мојсије, Илиинъ идолъ. „Ти си жестокъ био — рече Мојсије, десну му крозъ пламенъ руку пружаюћи — ти си сувише жестокъ био, мој брате; и с' твое си ватре сила препатио одъ свое браће. Оди садъ к' престолу судије Свемилостивога.“ Илија дрктућимъ корацима к' облаку престола приђе.

Шта ћешъ ты овде Илија? — упита га гласъ изъ облака, а Илија рече: я самъ викао и горео за моимъ Богомъ Савaотомъ, и преостао у томе самъ, и сви о моіой глави радише.

Тада севну пламенъ изъ облака, али у пламену небијаше Господа; онда дуне яки стене рушећи ветаръ испредъ Илије, алъ ни ту небијаше Господа; затимъ се зачу благи шумъ неки, и у томе се яви Господь. Пророкъ се осети крозъ и крозъ зараженъ, и пламенъ нѣгове душе сину као она ютреня зора. „Миръ — викну гласъ изъ облака, — ублажи се и ти Илија, Господъ є свеблагъ и свемилосрданъ; па ћешъ силазити к' людма и учићешъ іи алъ блажив, и љубавно ћешъ іи тешити и спашавати.

Илија долазаше одъ то доба чешће на землю алъ у другомъ не ономъ пламеномъ виду нѣговомъ. Невидимо илъ у туђемъ лику улази онъ у разговоръ с' онима, што мудрость траже, те њиове уединява душе; онъ обраћа срца радостна к' деци а децу родительима; онъ спашава беднике одъ напасти и зла, и ублажава и теши молеће се. У лику оанаа иђаше онъ

као преодница звезда испредъ раћаюћегъ се сунца, и сина божие любави Спаса нашего тешише и крепляше онъ на оной светой гори радости и преображеня.

Безочни просилацъ.

Неки младъ човекъ, што се само на заслуге своегъ отца осланяше, поднесе цару Іосифу прошение, и моляше, да му звание какво даде, али прикладко онимъ заслугама, што е нѣговъ отацъ држави учинио.

Мудри царъ опазивши незнанѣ и безочность просиоца, пошлѣ му одма едно запечаћено писмо с' налогомъ, да га управителю нормални школа своеручно преда. Овай пошти, надаюћи се незнаюћи ни самъ шта тамо примити; а кадъ управитель писмо отвори, наће ове речи написано:

Овай листоноша жели са наукама нормалне школе што то упознати се, да би ме баръ колко толико съ образомъ за кое звание салетати могао. Іосифъ.

Лисица и рода.

Айде ми — рече лисица роди — што лепо приповеди одъ они многи страни земаля, што си ій ты у твомъ путованю видила.

Рода поче приповедати, алъ шта? стаде све баре и брлѣ брояти, гдегодъ е кою дебльу змию илъ жабу ухватила и поела.

Леганѣ и устаянѣ безъ помоћи руку.

(Једна гимнастична игра.)

Скрсти руке на прса, и покушай на землю сести, а да руке с' прсиу немичешъ. Кадъ си сео, покушай и лећи сасвимъ на леђа опружено, алъ руке да се немичу с' прсиу; после се опетъ дигни и седни, и устани сасвимъ у висъ, а руке све непрестано на прсима скрштено да стое. Колико се то лако чини казати, али ће са многи живо измучити, докъ то учиннити узможе.

Iошъ теже е леганѣ на трбу и устаянѣ, са скрштенимъ рукама. Овде се клекне, затимъ спусти на трбу, ноге натрагъ опружећи, да лице близу землѣ дође, а онда се опетъ повуку ноге къ себи толико да се на колена дигнути може, и съ колена сасвимъ у висъ.

Учитељска места.

У Маринци (срезу вуковарскомъ) са годишньомъ платомъ 120 фор. а. в. 2 хвата дрва, и безплатежанъ станъ. — Рокъ пріяве до 20. окт. т. г. кодъ обштине Мариначке.

У Мохову (срезу товарничкомъ) са 160 фор. а. в. 3 хвата дрва и слободанъ станъ. — Рокъ пріяве до 31. окт. т. г. кодъ поглаварства речене обштине.

У Товарнику, (сремской жупаніи а срезу товарничкомъ) са 210 фор. а. в. 8 хватій дрва и слободанъ станъ. Рокъ пріяве трае до 31. окт. т. г. кодъ поглаварства поменуте обштине.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 36. У Новоме Саду, 28. Септембра 1861. ГОД. IV.

Позивъ на предплату.

Съ овымъ 36. броемъ свршује се III-ћа четврть Шк. Листа, зато коме је рокъ предплате истекао, и жели и далѣ реченый листъ имати, нека съ предплатомъ изволи пріявити се.

Због оскудости словослагателя са Школскимсмо Листомъ задоцнили; али то не бы требало да Г. Г. Предплатнике одъ држаня овогъ листа одврати, єръ ће они опетъ све броеве подпуно добыти.

Уредн. шк. Листа.

Вопроси и отвѣти изъ Катихисиса, Методике и Катихетике.

(Одъ Симеона Добрићевића.)

III.

Изъ Катихетике.

Кое су дужности катихете и какоеа онъ добра свойства имаши мора?

Дужанъ је катихета обучавати дѣцу у моралу т. е. у науки христіянской коя се оснива на вѣри, любави и надежди, а чрезъ то изобразити њіово срце тако, да крозъ цѣлый свой животъ омразе на грѣхе

и пороке, а возлюбе добродѣтели христіянске и да буду добри Христіяни и поштени граѣани.

Дужанъ е катихета самымъ своимъ владанѣмъ посведочити све оно што катихуменима у школи излагао буде, иначе ће дѣломъ разоравати све што бесѣдомъ зиѣе.

Дужанъ е свагда предъ очима имати да дѣца текъ владанѣмъ посвѣдочаваю успѣхъ катихизираня, а тако исто и настоянѣ нѣгово.

Дужанъ е' тако саюзно, кратко и разумително вопросе задавати, да дѣца сама постепеннымъ разсужденіемъ до едне или друге истине доѣу. А катихетъ мора имати добра свойства моралня, душевна и вѣжествена, т. е. да самъ по начелима науке христіянске живи; да има здрава тѣлесна чуства, красно говоренѣ и крѣпость тѣлесну; да има здраво разсужденіе и досѣтливость; да познае богословске науке, исторію церковну, житія светы отаца, и проч.

Како бы китихетически изясньо быжіе бытіе, и каково бы одъ шудъ практическо употребленіе извео?

Дѣци треба обратити внимание на све предмете, кое около себе видимо; затымъ запытати ій: можели икакавъ предметъ самъ себе учинити? Кадъ добіемъ одговоръ да неможе, онда запытати ій, имали ико на овомъ свѣту, ко бы могао савъ овай свѣтъ устроити; кадъ добіемъ одговоръ да нема, онда заключити, дакле кадъ нема нико на овомъ свѣту, то мора быти неко другій ванъ овогъ свѣта, а то есть Богъ. — Оволико изъ здравогъ разума, а иначе може се доказати изъ св. писма безчисленнымъ доказателствама, н. п. Невидимая божія одъ созданія міра, твореми помышляема видима сѣть, — оно невидимая значи свойства божія, а што има свойства то мора имати и бытіе. Практическо одъ тудъ употребленіе може катихетъ извести: Да мы сматраюћи како е' пре-

благій Творацъ све красно на овомъ свѣту на нашу користь устроио, морамо быти Богу благодарни живећи по заповѣдма нѣговымъ.

Како бы дѣцы изяснио предложенѣ ово: мы се морамо владаши сирама создашеля као сынови сирама родишеля.

Треба представити дѣцы шта є владатель и да како годъ што се наши родительи стараю за срећу свое дѣце, да се исто тако и владательи стараю за срећу свію вообште поданика и зато да смо, како годъ спрама родителя, тако исто и спрама владателя любави почитаніемъ и послушаніемъ соотвѣтствовати дужни, а у случаю потребе за ньи и самый свой животъ жертвовати.

У Отоку.

Молбено пѣніє при почетку дѣчнѣгъ ученя.

(Свршетакъ.)

Благостанѣ обште и среѣа поединыхъ людій онда ће се само увеличати, кадъ изъ учебныхъ заведеня изилазили буду люди доброга и племенитога срдца и постояногъ нравногъ характера, кои су готови подвизавати се за правду и добродѣтель, и борити се противу заразе порока' и нѣвалялства', кое све веѣма махъ отима. Знаня наша само онда постаю благотворна за обштество и за човечество, ако смо мы доброга срдца, ако смо задахнути христіянскомъ любави према ближньима, ако смо одушевлѣни за родъ и за домовину те іой желимо служити искрено а не изъ пусте користи и себичности. Безъ овыхъ усло-

вія, воде насъ науке наше къ претераной себичности, коя упропашћује обштинскій и грађанскій животъ.

Одъ велике е важности при обучаваню деце, развіянѣ њиховыхъ снага', али е іоштъ много важніе сматранѣ њиховыхъ склоности, кое се іоштъ у раной младости и у самомъ дѣтињству започињу. Већъ кодъ дѣце опажамо мы знаке своевольности, непокорности, и упорности. Съ возрастомъ дѣчињѣ расту у њима и ове ядне послѣдице прворођнога грѣха, тако да ако се дѣте остави самомъ природномъ развитку своме, то онда узрасту ове клице зала, до лудости и порочнога беснила. И то е узрокъ што св. црква у првой ектенїи овога молебна умолява Господа, да бы онъ страхомъ своимъ божественымъ одагнао одъ срдца ученика' лудило младости. (буйство юности).

Истина да у дужность воспитателя' спада одвраћати дѣцу одъ зла и слабити рђаве наклоности њиховe, али св. црква добро знаюћи, да воспитательи, као люди, немогу све знати, нити су у стању предвидити и одклонити свяку опасность одъ своихъ воспитаника', па с' тога обраћа у молитви мисли и воспитателя' и воспитаника' къ свевишњему Господу, да бы онъ, предъ лицемъ ковега свршава се христіанско изображенѣ, своимъ божественымъ страхомъ одагнао изъ срдца младића' опасне страстій и зле наклоности, и уселио у њихово срдце сыновнѣ повѣренѣ и разумну покорность къ учительима, а у срдце учителя отчинску бригу и старанѣ о благу повѣрене имъ младежи. Страхъ божїи е почетакъ мудрости; онъ е найснажніе средство, коимъ се и природне наклоности къ злу умалити, и срдце дѣчіе припитомити може.

Садъ посмотримо на цѣли христіянскогъ изображеня, кое намъ се у молебномъ пѣнію излажу:

Прва и найближа цѣль есть, развіянѣ свію способностій: срдца, ума и волѣ „ѣже преуспѣѧти премоудростію и разумомъ и всѣми дѣлы благими. Развіянѣ ово уроѣевыхъ способностій духа дѣтіега, несмѣ быти само формално, него мора быти живо, дѣйствително, и основано на животъ и стварномъ присвоеню главныхъ истина' вѣре христіянске, и добрыхъ и полезныхъ свѣтскихъ наука'. Формално изображенѣ духа нашегъ, кое се састои у добрини и оштрини ума, у питомости срдца, у вольи управлѣной на добро, — све то неможе само по себи обстати него мора быти прилагоѣено къ животу човѣчіемъ и появима овога. Умъ изображенъ треба да мисли о предметима човеческога знања, да се упозна са тайнама царства божіега, да се ослободи одъ предразсуда' и суевѣрица'; срдце треба да осеѣа любавь къ правоме добру, а валя да се упражнява у свему што е угодно Богу!

Ніе се заборавило у молебномъ пѣнію ни на развіянѣ и снаженѣ тѣлесне природе, еръ измеѣу осталыхъ прошенія, кое се читаю, стое и ова два: „дарокати имъ здравіе и долголѣтны ихъ соткорити," и „ѣже преспѣѧти имъ премоудростію и возрастомъ."

Друга цѣль христіянскогъ изображеня есть приправлянѣ дѣце за раденый и полезный животъ у цркви, породици, обштини и држави. На то смѣраю ове рѣчи молитвене: „ѣже быти имъ премоудростію и добродѣтельнымъ житіемъ и благостояніемъ къ православнѣй вѣрѣ, радость и оутѣшеніе родителемъ своимъ, и церкви Православно-Кадолической оутвержденіе. (Изъ прве ектеніе). Цѣль ова може се достаточно постиѣи, само онда, ако се постигне она прва. Множина знања безъ подпунога и свѣстнога развитка душевныхъ и тѣлесныхъ сила неѣе приносити плода ни обштини ни цркви, па зато е нуждно да сваком

понаособномъ или шпеціялномъ изображеню, за основъ служи изображенѣ обштечовеческо.

Трећа и найвиша цѣль христіянскога изображенія, коя собомъ обузима и оне две предидуће, састои се у приправляню наслѣдника' царства небеснога, кои ће и овдѣ на земльи прославляти Бога приближуюћи се нѣму своимъ добрымъ мыслима и богоугоднымъ дѣлима. — а тамо на небу удостоити се вѣчите милости божіе, да тако предѣготовани — (съ овыма се рѣчма завршуе молебно пѣніе) — прославатъ пресватое има твое и бѣдѣтъ наслѣдницы царствїа твоегѡ. Ꙗкѡ ты̀ єси Богъ силенъ въ милости и благъ въ крѣпости, и Тебѣ подобаетъ слава честь и поклоненіе Отцѣ и Сынѣ и Сватомѣ Дѣхѣ нынѣ и присно и во вѣки вѣкѡвъ, Ꙗминъ. —

Изъ Дук. Бесѣде превео Н. Ђ. В.

Нѣка типична примѣчанія за пѣвце.

(У Юлію, Августу и Септембру.)

Іул. 11. — Сватыа и прехвалныа мѹченици Єѵфиміи. И преставленіе блаженныа Олги кнагины Россіискіа. Овде є заедно ставлѣно правило св. Еѵфиміи и Олги, али само се Еѵфиміи правило чита, а Олги изоставля.

Іул. 13. 14. 15. 16. 17, 18. и 19. — Кодъ овыхъ данова у Минею ради незаборавности треба назначити: Дніе єсть недѣла поетсѧ правило и св. Отцемъ. А правило св. отаца налази се подъ 16. после правила св. Антиногена.

Іул. 14. Подъ овымъ даномъ стои у Минею правило св. апостолу Акили, и св. муч. Кирику и Іулити

заедно, али се само држи правило св. апост. Акили, а правило св. Кирику и Іулити сасвимъ се изоставља

Іул. 15. Подъ овымъ е даномъ ставлѣно правило св. Владимиру великомъ князу Россійскомъ; тако нѣгово се правило изоставља, а држи се правило св. Кирику и Іулити, кое се налази подъ 14. даномъ овогъ месеца.

Іул. 20. — Сватаго славнаго пророка Илїи. Овде е све у своимъ реду, но „величаніе“ равлично му пою. Између прочихъ, ово е найобичніе: Величаемъ та пророче Божій Иліе, и чтемъ єже на небеса съ плотїю огненное восхожденіе твое. Псаломъ изврaный: Блаженъ мѫжъ боиїсѧ Господа.

Августа. — У неделю попразднства Преображенія на литургіи после входа пои се: Пріидите поклонимсѧ и припадемъ ко Христѹ: спаси ны сыне Божій, преобразивыйсѧ на горѣ, и т. д. а не: воскресый изъ мертвыхъ, єръ у уставу стои: сице поемъ и до ѿданїѧ.

Августа 15. — Успеніе Богородицы. Овде на литургіи после входа ако ніе неделя пои се овако: Пріидите и т. д. Спасы ны сыне Божїи, молитвамы Богородицы, а не: во сватыхъ дивенъ сый, или као што неки пою: во сватыхъ дивна сый.

Августа 30. — Сватыхъ апостолъ Сїлы и Сїлѹана, и иже съ нымъ. Овде іоштъ треба у Минею назначити: И преподобныѧ матере нашеѧ Аггелины Деспотицы Сербскїѧ. Правило св. Сїлы и Сїлуану држи се на „повечерю,“ а само се изъ Срблѧка пои, ако ніе неделя.

Септемвр. 8: По входу исто онако као и 15. Августа.

Септемвр. 14. — Всемирное воздвиженіе честнаго креста. — На ютреню после евангелія, место:

Слава: Молитвами апостолъ милостиве, и т. д. неки пою овако: Силою честнагѡ и животворящагѡ креста твоегѡ, сохрани насъ Господи.

Септемвр. 24. — Сватыя первомученицы и равноапостолныя Ѳеклы. — Овде треба додати у Мінею ради незаборавности: И память преподобнагѡ Отца нашегѡ Симеона, бывшаго Стефана, первовѣнчанагѡ краля Сербскагѡ.

Септемвр. 23. 24. 25. 26. 27. 28. и 29. — У једанъ одъ овыхъ данова, у кои се догоди Субота, држе се обычно „задушнице,“ премда се у уставу о томе ништа неспоминѣ, и пои се канонъ усопшимъ настоѣегъ гласа.

Правила русійскимъ светительнима свуда се изостављаю, а правила србскимъ светительнима налазе се у особной кньизи, подъ именомъ: „Правила молебнаа Сватыхъ Сербскихъ Просвѣтителей“ или просто „Срблякъ.“

Парамитє.

9. *Пророкова штака.*

Кадъ оно Соманиткиня Єлисия моляше, да нѣзиногъ сина одъ мртви дигне, рече Єлисиє слуги своме Гиезии: опасуй се и узми ову штаку, пакъ иди тамо, и ако те ко сретне не поздравляй, ако ли поздрави невраћай, него иди право своимъ путемъ, и кадъ дођешъ, положи штаку на лице детиє, и нѣгова ће се душа повратити.

Радостно похити Гиезиє са пророковомъ штакомъ, да чуда учини, за чимъ одавно чезняше. Куда итишъ Гиезиє, упита га Иуя синъ Намесинъ. Єдногъ мр-

твогъ да пробудимъ, одговори Гиезия, ево пророкове штаке у мене.

Любопитљиво окупи се гомила људи и трчаше за њимъ; изъ сви места и села коя пролазаше, поврви народъ за њимъ, да види чудо оживлѣня мртвогъ. А кадъ у Соманъ дођоше, приступи Гиезия мртвомъ, и положи штаку на лице нѣгово, али се мртви непробуди, ни гласа и знака живота одъ себе даде. Гиезия окрену штаку другчие, и положи с лево и десно и озго и оздо, алъ све бадава, дете се непробуди, и свѣтина Гиезию грдно изсмея, и овай застиђенъ и осрамоћенъ врати се пророку и яви, да се дете ние пробудило.

Онда узе Елисие штаку и поити Сомѣну и кадъ у кућу уђе, врата за собомъ затвори, и непусти никога у нутра, него се ту Богу помоли и попе и леже на дете, и притиште своя уста на уста мртвогъ, и обгрли мртвога и постоя, докъ се тело оногъ неогрея, и онъ своіомъ скромномъ молитвомъ и своіомъ некористолюбивомъ љубави дете пробуди, и предавши га матери рече: ево ти твогъ сина; а Гиезия оста као окаменѣмъ одъ чуда.

Љубавь науке.

Диогенъ Синопски дође као младићъ у Атину, да одъ филозофа Антистена науке слуша; али Антистенъ огорченъ на неваљялство онога времена одрече се друштва људскогъ, и некте ни ђака примати, те тако и Диогена одбияти стане; али се Диогенъ недаде одбити, него тимь већма Антистена салеташе. Овай га отискиваше и разсрђенъ врата отвори да га наполѣ истера, али се Диогенъ ни тимъ одбити не-

даде, него іошъ већма салеташе, докъ напоследку сродити Антистенъ штапомъ непотеже; алъ Диогенъ ни тимъ незбунѣнъ рече: удри, само ме и учи. На ову тврду волю к' науци преокрену се Антистенъ, и зауze се око овога новогъ ђака са найвећомъ любави учити га.

Две ноћи.

(По немачкомъ.)

Неки старацъ, кои е у своіой младости млога зла починио, едне ноћи лежао е у своіой старости боланъ на постельи, коя е поредъ прозора намештена била, и гледао е са самртнимъ очаянѣмъ у висину ведрогъ неба, кое са сяйнимъ звездама искићено беше, и ово е први погледъ одъ нѣга, посланъ био дивной природи.

Очаранъ лепотомъ неба, први путъ опомене се Творца кои га е створио, и у еданъ махъ, помисломъ на Бога тронутъ, подигне склоплѣне руке къ небу говорећи: „Господе! толике самъ године у животу моме провео, већъ ми е тело изнемогло, една ми е нога у мрачномъ гробу и у целомъ момъ грешномъ животу, садъ се први путъ Тебе сећамъ. Охъ Господе! само іошъ еданпутъ да ми се младость поврати, знао би те целогъ века славити и почитовати.“

Дани нѣгове младости пролетаху му испредъ очию као неке аветинѣ, сва зла коя е онъ тада починио, излазила су му предъ очи, а онъ у исти махъ дрктао е као танакъ прутъ на великой олуи.

У тако грозномъ страху санъ га свлада и заспи. — Чимъ е очи склопио, сни да му е ангелъ божіи

дошао съ речма: „Смиловао се Богъ на твою молбу и што желишъ друге ноћи испуниће ти се!

У ютру жељно е очекивао идућу ноћь и у његовой нестрпељивости проведе цео данъ у лютой болести, — а ние се ни Бога опоменуо.

Дође вече, али е тай данъ старца већма болесть мучила него икадъ, и зато већъ прође полноћь докъ е у радости, шта ће те ноћи съ њимъ бити, заспао. Данъ већъ свануо беше, сунце е већъ одскочило, а ядногъ старца нађоше мртва на постельи; єръ Богъ недаде му да се покае.

Сине, врати се натрагъ докъ е рание, ако будешъ по хрђавой стази пошао! Овай страшанъ санъ биће ти судия; єръ ма кол'ко викао: „Врати се мила младость," — уверенъ буди да ти се никадъ повратити неће!

Михаилъ Д. Деановићъ
Учитель Срб. Бечейски.

Лавъ и зецъ.

Єданъ зецъ дође случайно до познанства съ лавомъ. Єли то збиля истина — упита лава — да се ви лавови одъ кржавогъ петла и његове крике поплашите и утекнете? — Єсте — одговори лавъ — и ако незнашъ ето ћу ти казати, да сви ми велики зверови по кою малешну и чудну слабость имамо, тако ћешъ чути, да се слонъ колики е горостасъ, одъ прасећегъ гуриканя тако поплаши, да се савъ задркће одъ стра. — Тако — придода зецъ, — е онда ми ние чудо, што се и ми зецови тако страовито одъ паса боимо.

Физикалне игре.

Да се на здравъ чашавъ левакъ а у празну флашу ништа насути неда.

Узми празну флашу, само са танкимъ грломъ, и узми левчићъ са іошъ таньимъ вратомъ, обмотай тай вратъ са поквашенимъ танкимъ платномъ илъ папиромъ, и заглави га тврдо у грло флаше, пакъ успи воде у левакъ, и ако є добро заглављѣнъ, само ће неколико капьи воде поћи и онда стати, па ако ће читаве дане стояти, ни каплѣ више изъ левка у флашу пасти неће, него ће у левку у воздуху висити.

Ово се оснива на ономъ физикалномъ закону, да никое тело у свое место друго непушта, докъ само неуступи. У флаши є воздухъ, кадъ би имао кудъ изаћи, могла би вода ући (одглави левакъ), алъ кадъ нема кудъ изаћи (поредъ заглављѣногъ левка) неможе ни вода у нутра ући. —

Да неможе вода у празну чашу ући ма да чашу иодъ воду загнюришъ.

Изврни чашу стрмоглавце и безъ накривльиваня, тури є у шафоль пунъ воде до дна шафоля; у чашу неће нимало воде ући.

И ово бива по истомъ предпоменутомъ закону. У чаши є воздухъ, и будући да нема кудъ изаћи, зато неможе ни вода у чашу ући.

Да свећица иодъ водомъ горе.

Прелепи малецно парченце свећице илъ провлака у празну ораову люску, и удеси (кантаръ) тако, да люска и свећица на води узправо пливаю, да се незагнюрую. Кадъ си удесио то, а ти запали свећи-

цу ту, стави є са љоскомъ на средъ шафоля пуна воде; онда узми єдну повећу чашу, најболѣ пиварску, пакъ стрмоглавце као и горепоменуту тури преко те љоске и свеће до дна шафоля. Отиће ће и љоска и свећица на дно шафоля, као подъ воду, и тамо ће доникле горети.

Овако се може у обкладу марама илъ папиръ, банка, подъ воду турити и извући а неоквасити, а то, сабити ихъ у ту пиварску чашу, пакъ тако подъ воду турити.

И ово є све на истомъ горепоменутомъ физикалномъ закону основано.

Лежанѣ прошца.

(Єдна гимнастична игра.)

Узми три столице, седни на средню и измичи ону єдну толико, да само потилкомъ на њој лежећи останешъ; после измичи другу ногама толико, да на њој само петама одапретъ останешъ. Кадъ си учинио то, онда се укочи тако, да на тимъ двема столицама а само потилкомъ и петама ослонѣнъ лежећи останешъ, а да оне изподъ кръста столице нетребашъ.

Іошъ ако мошешъ, ту трећу столицу изподъ себе онако лежећи рукомъ извуци и преко себе на другу страну претури, и изподъ себе провуци, пакъ іошъ єдаредъ и више реда преко себе претури, а све непрестано прошца лежећи.

Приложници на фонд Школског Листа.

правимъ подобаетъ похвала. Пс. 32. 1.

ИЗЪ СОМБОРА.

Пречастны г. Урошъ Стойшићъ катихетъ и привр. управитель срб. препарандіе. 20 фор. Г.Г. Іованъ Вуићъ варошкій представникъ, 2 фр. — Владимиръ Ковачевићъ землѣмѣръ 2 фр. — Антоніе Коньовићъ землѣмѣръ 1[0] фр. — Константинъ Стойковићъ жупанійскій подбележникъ, 2 фр. — Павао Радовановићъ ц. кр. окр. суда саветникъ, 2. фр. — Лука Стоячковићъ пензионованый сенаторъ, 2 фр. — Антоній Янковићъ трговацъ, 2 фр. — Александръ Панаотовићъ землѣмѣръ, 2 фр. — Василій Груићъ адвокатъ, 2 фр. — Симеонъ Костићъ свештеникъ и катихетъ, 1 фр. — Павао Станимировићъ трговацъ 2 фр. — Ѳвтим. Поповићъ трговацъ. 2 фр. — Г. Дракулићъ жуп. суда предсѣдатель, 2. фр. — Трива Атанацковићъ ц. кр. окр. суда подпредседникъ . . . 2 фр. — Дим. Поповићъ намѣстникъ, 2 фр. — Павао Бикаръ приватник . . 2 фр. — Марко Бикаръ трговацъ . . 2. фр. — Мих. Костићъ вар. вицефишкалъ, 1 фр. — Боголюбъ Костићъ трговацъ. 1 фр. — Сима Бикаръ трговацъ, 1. фр. — Коста Ѳрасовићъ трговацъ, 1 фр. Стева Поповићъ трговацъ, 1 ф. професоръ препарандіе Никола Вукичевићъ положіо е свой іошъ године 1858. обећани прилогъ кои износи 20 ф. а. вр.

ИЗЪ ВРАНЂЕВА.

Димитрие Ћаковачки 5. фр. Алекса Бранковићъ 1 фр. Вранѣвачка црква 1. фр. Коя Блажинъ 1 фр. Сава Влашкалићъ 10 новч. Живанъ Ранчевъ 20 новч. Васа Радоницъ 20 н. Леша Играчки 20 н. Васа Пичарекъ 20 н. Глиша Дуинъ 10 н. Ѳвта Блажинъ 10 н. Іоца Пеинъ 20 н. Лаза Манѣъ 20

н. Сима Поповъ 10 н. Арсенъ Малешевъ 20 н. Аронъ Рарчевъ 20 н. Игнятъ Майнски 10 н. Филипъ Новачевъ 40 н. Анд. Стойшинъ 10 н. Ана Стойкова 40 н. Филипъ Павловъ 10 н. Срећа Давидовићъ 10 н. Д. Радивоевићъ 1 фр. Дим. Вучерићъ 20 н. Ал. Михаиловићъ 10 н. Іованъ Костићъ 10 н. Вл. Главашъ 1 фр. Орести Іовановићъ 1. Ф. G. L. 10 н. Илия Поповићъ учитель 1 фр.

ИЗЪ КИКИНДЕ.

ГГ. Живанъ Капришъ вар. контролоръ 2 фр., Павелъ Недићъ рачуноводитель, 2. Ф., Обштество вел. Кикиндско 12 фр., Васили Ристо обшт. начелникъ 5. Ф., Софрони Јаконићъ парохъ 5 фр., Георги Русъ трг. 5 Ф., Коста Марковићъ трг. 1. Ф., Іованъ Јанковићъ трг. 1 Ф., Димитрия Трифковићъ трг. 1 Ф., Димитрие Адамовићъ трг. 1. Ф. —

Попуштена цена

за Школски Листъ.

Ко жели или све броеве Школскогъ Листа одъ почетка до данасъ имати, илъ одъ поедини година, или поедини четврти њиови, или найпосле и поедине броеве, за допуненъ свои погублѣни или подерани, имамо слѣдующе са много попуштеномъ ценомъ на раздаю:

а, све листове одъ год. 1858, за 40 новчића, а поедине окромъ бр. 1, по 3 новч.

б, све листове одъ год. 1859. за 3 фр. а поедине окромъ бр. 12, 15, 16, 18, 28, и 46, по 6 новч.

в, све листове одъ год. 1860 за 3 фр. 50 новч., а поедине окромъ бр. 2, 3, 22, 34, 41, по 9 новч.

г, све листове одъ I-ве четвр. за 1859 год. за 50 нвч.
д, „ „ „ III-е „ „ „ „ „ 50 нвч.
е, „ „ „ IV-е „ „ „ „ „ 50 нвч.
ж, „ „ „ III-е и IV-е заедно везано 1 фр. —
з, „ „ „ II-е четвр. за 1860. год. — 70 нвч.
и, „ „ „ III-е „ „ „ „ — 70 нвч.
і, „ „ „ III-е и IV-е „ „ „ 1 ф. 40 н.

Најпосле има сви листови одъ 1859, изузето бр. 15, за 2 ф. 50 новч. а безъ бр. 15 и 16, те исте год. за 2 ф. 30 новч.

Ове попуштене цене дршаћемо до свршетка ове године, а онда ће опетъ наступити пуна цена, т. е. за целу годину 4 ф. за по године 2 ф. зо четвртъ год. 1 ф. а поедини листови по 12 новч.

Ради порука молимъ да се сваки направце на насъ обрати. На 10 плаћени екземплара дођиће по еданъ кои се узиште на даръ. —

Уредн. Шк. Листа:

Учительска места,

У Фелдварцу за девоячку школу са 400 фор. а. в. и слободанъ станъ. Рокъ пріяве до 1. Новембра т. г. кодъ управителя школе Луке Крстића.

У Турской Каньижи са 168 фор. а. в. слободанъ станъ и башча. Рокъ пріяве до 26. Окт. 1861. кодъ Георг. Николића протопресвитера.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 37. У Новоме Саду, 7. Октобра 1861. ГОД. IV.

Библичне приповедке у библичнимъ речима.

1. *О створеню света.*

(Мойс. кнь. I. гл. 1. и 2.)

У почетку створи Богъ небо и землю; алъ земля бияше неустроена, и тама връ бездне; а духъ божии ношаше се изнадъ вода. И рече Богъ да буде светлость; и би светлость. И Богъ разлучи светлость и таму, и назва светлость данъ, а таму назва ноћь. И би данъ први.

И рече Богъ, да буде тврдо по средъ вода; и би тако. И Богъ створи тврдо, и назва га небо. И би данъ други.

И рече Богъ, да се саберу све воде уедно, и да се появи суво; и би тако; и назва суво земльомъ, а воду моремъ; и рече, да израсте изъ землѣ траве и биля, и плодна дрва, свако са семеномъ по своме роду; и би тако; и би данъ трећи.

И рече Богъ, да буду светила на небу, што ће светлити земльи, и и делити данъ ноћь, и бити знаци времена дана и година. И Богъ створи едно велико светило, да влада даномъ, и друго манѣ, да влада ноћи, и звезде. И би данъ четврти.

И рече Богъ, да изведу воде мноштво животиня, и да тице полете изподъ неба; и би тако; и Богъ ихъ благослови говорећи: растите и множите се. И би данъ пети.

И рече Богъ, да изведе земля животинѣ четвороножне и зверинѣ свакога рода; и би тако; и онда рече: да створимъ и човека, по моме образу и подобію, што ће владати надъ рибама морскимъ и тицама небеснимъ, и надъ своимъ земльомъ, и свимъ живимъ, што се по земльи миче; и створи човека по своме образу и подобію, и благослови га, да влада земльомъ, и да господуе на њойзи. И би данъ шести.

Тако сврши Богъ за шестъ дана дело свое, а седми данъ одпочину, и благослови данъ тай и осветити га.

Први грехъ.

(Мойс. кнь. I. гл. 2 и 3.)

И Богъ створи човека одъ землѣ, и дуну у лице нѣгово духа живота, и поста човекъ живомъ душомъ.

И Богъ насади рай башту у Едему на истоку, са свакимъ дрвлѣмъ лепогъ погледа и добро за ело; али и дрво живота насреди рая, и дрво познаня добра и зла. И узе човека, и уведе га у башту рая, да е обраћуе и чува; и заповеди Адаму говорећи: одъ свакога дрвета што е у раю ешћешъ, али одъ дрвета познаня добра и зла да неѣдешъ, єръ ћешъ оногъ дана, кадъ уѣдешъ одъ нѣга, смрћу умрети.

И рече Господь Богъ: није добро да е човекъ самъ, него да му створим помоћника прикладна за нѣга. И како створио бияше свакояке зверинѣ и тице, приведе ихъ Адаму, да види како ће ихъ звати. И Адамъ даде имена свима животинѣма, али се ту ненаће помоћника прикладна нѣму. Онда пусти Богъ санъ на Адама, и овай заспа; и узе єдно одъ ребара Адамови, и створи одъ ребра жену, и приведе е Адаму,

а Адамъ рече: То є кость одъ мои костию, и месо одъ моегъ меса. Зато остави отца своегъ и матерь, и прилепи се узъ жену свою.

Ал' змия биняше лукавия одъ сви зверова што ихъ створи Богъ, и рече жени: шта вамъ є рекао Богъ, да неєдете одъ свакогъ дрвета райскогъ? А жена рече змии: ми одъ свакога єдемо, само одъ плода съ дрвета што, є на средъ рая рече, Богъ, да неєдемо, ни да се прикоснемо нѣга, єръ ћемо умрети. А змия рече жени: нећете умрети, него зна Богъ, да ће у онай данъ, кадъ узедете одъ тога, отворити се очи вами, и биће те као Богъ, и познавати добро и зло.

И виде жена да є добро съ тога дрвета єсти, єръ є мило очима гледати га, и да є лепо мударъ постати, те узе одъ плода тога, и єде, іошъ даде и мужу своме сама, и єдоше; али и зачуше гласъ Господа Бога, и сакрише се изпредъ лица нѣговогъ међу дрвлѣ у раю.

Изясненіе псалма 10.

Уздан҃ѣ у Бога кадъ смо у нужди.

На Господа оупокахъ, какш рєчєте дѣши моей: прєкитай по горамъ ако птица. — Я се на Господа Бога уздамъ. На како можете вы люди рећи души моіой (мени): бѣжи, кри се по горама као птица! Коју заповесть Божію испуњава онай, кои се на господа Бога узда? (I. и II.). Знаљ кои погодити оне рѣчи изъ Псалтира, гдѣ се назива срећнымъ, блаженымъ онай, кои се у Бога узда. (Блаженъ ємѣже Богъ Іаковль помощникъ єгш). —

Ѥкш се грѣшницы налякоша лѹкъ, оуготоваша стрѣли къ тѧлѣ, сострѣлати ко мрацѣ правыа сердцемъ. — Єръ гле, грѣшницы, невалялцы напеше лукъ,

приправише стреле (игле, коима се стреля) у тоболцу, да устрелюю у мраку оне, кои су прави срцемъ, кои су поштенога срдца. Неваляци изъ потае нападаю на добре и поштене люде. —

Зане ѩже ты совершилъ еси, они разрушиша. — Єръ оно што си ты начинио, што си ты уредио, неваляцы покварише.

Праведникъ же что сотвори; — а праведникъ шта е учинио?

Господь, во храмѣ святѣмъ своемъ. — Господь Богъ е у светомъ своемъ храму.

Господь на небеси престолъ єгѡ; очи єгѡ на нищаго призираетъ, вѣжди єгѡ испытаетъ сыни человѣческія. — На небу е престолъ Божіи. Очи нѣгове на сиромаха погледаю. Веђе нѣгове, (трепавице) испытую све сынове човеческе.

Господь испытуетъ праведнаго и нечестиваго. — Господь испытуе праведнаго и неваляога. Богъ зна свако дѣло, сваку рѣчь и све мисли наше. Онъ зна ко е између насъ добаръ, а ко е неваляо.

Любай же неправдꙋ, ненавидитъ свою дꙋшꙋ. — Онай човекъ, кои воли неправду чинити, мрзи самъ на свою душу, и самъ себе упропашћуе.

Ѡдождитъ на грѣшники сѣти. — Господь ће пустити на грѣшнике замке.

огнь и жꙋпелъ и дꙋхъ бѣренъ часть чаши ихъ. — Ватра и сумпоръ и виоръ то е део њихове чаше; та ће имъ у талъ пасти. Неваляци ће быти казнѣни за своя зла дѣла. (Сравни 12. членъ вѣре). —

Ꙗкѡ праведенъ Господь, и правды возлюби, и правоты видѣ лице єгѡ. — Єръ е праведанъ Господь, и правду люби, и гледи што е право.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

11.

„У мене е своя вѣра. Сваки човекъ властанъ е испуняваши свою вѣру, како ю разуме. Я служимъ Богу своимъ начиномъ.“

Какавъ е то у тебе особеный начинъ, Богу служити. Я бы рекао да се онъ састои башъ у томъ, да ни найманѣ неслужишъ Богу. Ты се угледашъ на оне люде, кои подъ слободомъ савести разумеваю слободу одъ сваке савести, своевольство, и разузданость. Али, драгій мой, знай да нитко несмѣ служити Богу како хоће, него смо сви дужни служити Богу, као што е нѣму угодно.

Теби се се чини, да е довольно испуняваши вѣру по своме разумеваню и по своіой вольи. А несѣћашъ се, да има нѣтко другій, коме е оставлѣна одъ Бога власть толковати и разязснявати свету вѣру.

Сынъ Божій Іисусъ Христосъ предъ своимъ вознесеніемъ на небо, казао е апостолима: „Идите научите све народе . . . , , учеѣи ихъ да хране све што самъ вамъ заповедио. И ето, я самъ съ вама до скончаня вѣка.“

Само єдина света саборна и апостолска црква саборомъ своихъ православно вѣрующихъ духовныхъ пастира и учителя, властна е показивати и правацъ давати, како валя вѣровати, и вѣромъ своіомъ Богу служити.

По науци ове свете цркве има се служенѣ Богу састояти:

1. У вѣрованю свию овихъ, кое се садрже у слоу ву Божіемъ, и кое су у кратко изложене у Символ-

Никео-Константинопольскомъ, а разяснѣне у правилима седамъ вселенскихъ и деветъ помѣстнихъ сабора.

2. У постояномъ и строгомъ испуняваню десетъ заповѣди Божіихъ.

3. У чуваню одъ грѣха, и упражняваню у добродѣтелномъ животу.

4. У употребленю спасителныхъ средства, кое православна црква чедама своима предлаже, а особито у употребленю молитве и светыхъ тайна.

Кадъ човекъ овымъ начиномъ не служи Богу, тай му неслужи онако како валя и како е нѣговой светой вольи угодно, па съ тымъ можда и оскорблява преблагога Бога радећи противно ономе, што намъ е онъ заповедио.

И тако, драгій мой, ние теби на волю оставлѣно, да можешъ Богу служити, како ти се хоће, него си обвезанъ служити Богу, као што е нѣму угодно.

12.

„Епископи и свештеници су људи, као и други људи. Зашто да их ја слушамъ, кадъ могу и самъ читаши? Бога самъ ја готовъ слушаши, алъ они, који су људи као и ја што самъ, нећу да слушамъ!

Драгій мой, твое речи значе то исто, као кадъ бы какавъ воякъ рекао: „Я ћу цара слушати, алъ мога полковника, маіора и капетана нећу да слушамъ, еръ они су поданици цареви, као и я што самъ.“

Да су епископи и свештеници људи, то е истина. Али те људе е самъ Господъ нашъ Іисусъ Христосъ обукао духовномъ влашћу, и дао имъ е право, да насъ уче и наставляю.

Апостоли су были први епископи у цркви. Ньи е поставио самъ Іисусъ Христосъ, и мы повинуюћи се

њима, повинуемо се не људма но самоме Господу Исусу, а презирући и неслушаюћи њи, презиремо и одмећемо се самогъ Христа. Када мы дакле слушамо преемнике апостолске епископе и свештенике, онда угађамо самоме Богу, кои посредствомъ тыхъ духовнихъ лица на пасъ благотворно дѣйствуе.

Кадъ дакле треба слушати и извршивати заповѣди вѣре, то онда неваля обраћати пажню на лична свойства епископа и пресвитера, кои средства къ спасению преподае, него на светый чинъ и високо духовно достоянство, кое та лица на себи носе.

Погрешке, слабости и сами пороци, кое гдекои свештеници на себи имаю, нетреба да умаляваю у срдцима нашима побожность и чувство вѣре и любави къ закону Божиимъ. Слабости то есу дѣло човечие а не свештеничкога чина; оне нису у стању окаляти чинъ свештеничкій, ако га и недостоянъ на себи носи. Тако дакле причешће, исповѣсть, крштенѣ и т. д. кое свршуе грѣхомъ обременѣный свештеникъ имаю исто онакову силу као да ихъ е праведный свештеникъ свршио. Порочанъ свештеникъ навлачи на свою душу смртный грѣхъ, ако недостойно свршуе св. тайне, али свештено дѣло ипакъ остае у своіой снаги; врбо га е савршио самъ Исусъ Христосъ.

(Наставиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(Єдна лекция за старию децу.)

Земля е велико тане, и стои сама о себи у воздуху, управо съ воздухомъ у простору света.

Она се двояко миче: окрене се свако 24 са-

та ѳдаредъ сама око себе, и обиђе свако 365 дана ѳдаредъ свое коло око сунца. Своимъ свакидашньимъ окретанѣмъ чини намъ данъ и ноћъ, своимъ токомъ око сунца чини месеце и годину, а косимъ положенѣмъ на своіой стази око сунца чини различита годишня времена, и у ньима различито дугачке дане. (Ово се има с телуромъ а за неволю и с' глобусомъ показати.)

Ове обе точке, на коима се земля окреће зову се обртне или Поли, и има іи два: овай на северу зове се северни, а овай на югу южни.

Овай поясъ землѣ, што изъ међу оба пола на среди одъ оба на ѳднако удалѣнъ стои зове се равнитель екваторъ; онъ дели землю на две ѳднаке поле, северну и южну.

Сви остали поясеви с' обе стране екватора зову се припаси, паралеле; ни ѳдна одъ ньи несече землю на две ѳднаке, него на све неедначие поле, што є коя ближе полу, ербо є тимъ све маня.

Ове одъ пола до пола преко сви паралела и екватора пружене линиє илъ кола зову се подня кола, меридияни; ови су сви ѳднаки, и сваки сече землю на две ѳднаке поле, источну и западну.

Паралеле и меридиани кола су, и као такови поделюю се на 360 ѳднаки делова, то су степени; сваки степенъ на 60 минута, а сваки минутъ на 60 секунди. Ѳданъ степенъ заузимлѣ 15 мильи дужине.

Међу паралелнимъ колама найзнатния су: 1, оба поларна кола, северно и южно; одъ ньи до полова леже ладни краєви землѣ, ово є северни, а овде южни;

2, оба повратна кола, северно зове се друкиє и раково, и южно или козорогово; између ньи око екватора стои врели край землѣ; а између повратни и поларни кола и с' едне и с' друге

стране екватора простиру се умерени или средњи предели, ово е северни, а ово јужни. (Ово и све остало показује се на већемъ глобусу и већимъ картама.)

Површность землѣ нешто е суво а нешто вода. Вода покрива више одъ две третине землѣ, а сува нема ни една третина пуна.

Суво е поцепано на 5 већи делова, то су: Европа, Азија, Африка, Америка Аустралија, (ево ји). Ове три прве землѣ, биле су још старима познуте, зато се зову стари светъ, а ове се две текъ изъ новиег доба знаю, зато се зову нови светъ.

Већа целокупна сува зову се континенти, и има ји три: највећи е стари светъ, маньи е Америка, а најманьи Новахоландија. (ево ји.)

Сва она остала сува, што су одъ сви странаводомъ обколѣна, и нигде ни с коимъ континентомъ неспојена зову се острова; аколи су обколѣна водомъ, ал' с' једне стране, са коимъ већимъ сувомъ спојена, оно су полуострова; а сваки ужакъ сува, што се између два мора пружа, и две веће землѣ везује, зове се землѣузъ.

Сва вода поделѣна е на 5 велики мора: ледено северно и ледено јужно, атлантски индиски и велики океанъ.

Свако одъ ови велики мора има своја маня мора; она места, где се море у суво увлачи нешириħи се врло яко зову се заливи; а они природни узови морски између два сува зову се мореузи.

Северно ледено море обувата северни полъ и простире се до северногъ поларногъ кола; оно се с' удара с' Европомъ (овде, овде съ) Азиомъ, Беринговимъ мореузомъ илъ пролазомъ, северномъ Америкомъ и атлантскимъ океа-

номъ. Нѣму спадаю, у Европи: б е л о м о р е, (ево га) у Азии: к а р с к о море или о б с к и з а л и в ъ, у Америки б а ф и н с к и з а л и в ъ, кои се са Д е в и с в и м ъ п р о л а з о м ъ, а овай са атлантскимъ океаномъ слива.

Ю ж н о л е д е н о м о р е обувата южни полъ и простире се до южнога поларногъ кола, а слива се са атланскимъ, с' индискимъ и с' великимъ океаномъ.

Велики океанъ простире се одъ Беринговогъ пролаза до южногъ леденогъ мора, и съ ударасе источно с' Америкомъ и атлантскимъ океаномъ, западно съ Азиомъ, индискимъ океаномъ и Ново Холандиомъ. Нѣму спадаю: низъ Нову холандию *Бресов и Торсов пролазъ*, и *карпетааски и ботански заливъ*: низъ Азию ова мора: *хинеско, жуто, јапанско, охоцко и камчатско илъ берингово*; низъ Америку: *залиев калифорнски и панамски.* Велики океанъ слива се на беринговомъ пролазу између Азие и Америке са сверномъ леденимъ моремъ, а на *магеленовомъ пролазу* на южномъ краю Америке и острову Фаерландии са атланскимъ океаномъ.

Индиски океанъ с' удара се северно са Азиомъ, источно са новохоландиомъ и великимъ океаномъ, южно са южнимъ леденимъ моремъ, а западно са атлантскимъ океаномъ и Африкомъ. Нѣму спада низъ Африку: *мозамбиски каналъ*; низъ Азию: *арапски заливъ илъ црвено море* са *пролазомъ Баб-ел-*М а н д е б ъ, п е р с и с к и з а л и в ъ, з а л и в ъ б е н г а л с к и и м о р е у з ъ м а л а к с к и.

А т л а н т с к и о к е а н ъ простире се одъ северногъ до южногъ леденогъ мора, и с' удара се источно с' Европомъ Африкомъ и индискимъ океаномъ, а западно са Америком и великимъ океаномъ. Нѣму спадаю: у Европи с е в е р н о и и с т о ч н о м о р е,

каналъ, мореузъ гибралтарски, средиземно и црно море: у Африки гинејски заливъ; у Америки магеленски пролазъ, што у велики океанъ води, карајбско море и заливи: Мејчки лореначки и Худсонски.

(Продужиће се)

Парамитіє.

10. Єремија.

Кадъ оно Єремија на порушенимъ зидинама светога храма плакаше, приставше узъ њега и анђели храма, а и духъ Давида и Соломона дође, те Єремију крепише, доказиваюћи му оне плачевне гласе, съ коима онъ разоренъ њиовогъ дела и народа оплакиваше. „Слава божија, викаше Єремија, оде одъ насъ; Господъ насъ остави и оде у свој обитео.“

Неби л' хтео Єремија — рече му анђео ватре, — пламенъ изъ светинѣ примити, да га ти чуваш, вальда ће се смиловати Господъ, и вратити на престо у свети домъ свој.“

Єремија узе седамъ свештенпка, и сакри свети огань у єданъ дубоки лагумъ, у коемъ ни каплѣ воде не беше.

После неколико дана дође да обиђе пламенъ, али га не нађе, него место њега густу воду неку, и тому се тако на жао даде, да у плачъ удари, алъ ту анђео светлости предъ њега изађе говорећи: „неплачи Єремија, пламена господња неповрати више; али ће изъ те воде потећи извори живота, што ће сву землю наплодити; доћи ће време и неће се господња гора полазити, ни питати за место његове земне обители; Єръ в његовъ савъ светъ; изаћиће една светлость одъ

господа, у њой ће сви народи сияти"; нити ће другъ друга ни братъ брата питати: ко е Господъ; ѳръ ће га сви познавати, мало и велико, и сви ће се снажити и наслађавати на извору живота".

Анђела нестаде; и Єремия умре; алъ кадъ после више столћа други нови храмъ дизаше, нестависе у њега више ни онога светога огня, ни скиние, и свесвето стояше празно; али изъ оне таме у светиньи изађе светлост и изъ мутногъ извора у храму потекоше реке блаженства за све народе на свету.

Маймунъ и лисица.

Покажи ми — рече маймунъ лисици хвалећи се, — покажи ми едно едино тако бистроумо и итрозвере, ков би шта учинити могло, што неби и я исто онако умео.

А лукава лисица рече: а покажи ти мени едно едино тако лудоглаво звере, коемъ би и на умъ падало, све оне лудости чинити, што ихъ чинишъ ты.

Физикална игра.

Да вода сама изъ чаше у чашу пређе.

Узми едну пуну чашу воде; стави низъ ню другу празну чашу, и тури едно парче пантљике памучне илъ кончане или и одъ папира тако, да еднимъ краемъ у пуной а другимъ у празной чаши виси, и остави да кои часакъ постои, и вода ће изъ пуне у празну чашу прелазити.

Ошешъ ли да сва вода онамо пређе, задени пантљику у пуну чашу до дна, а у празну само до врха. Ошеш ли да само наполе пређе, задени пантљику до

поле једне и друге чаше. Очеш ли да се прелива изъ празне чаше, а ты узми ту да є маня, а пуна већа.

Ово се оснива на физикалной снази капиларитета. Тако се пенѣ вода или друга течность у висъ на пантљики флиспапира, платна, чое итд. и ако є комадъ дугачакъ, кадаръ є пуну чашу попити. Тако се пенѣ вода у висъ у сунѣеръ, кадъ се само єданъ краичакъ у воду задене, исто тако и у беломъ шеѣеру. Исто се тако пенѣ зейтинъ у кандилски фитиль. Исто се тако пенѣ сокъ у травама и дрвима изъ землѣ одъ корена до у врхъ граня.

Провлаченѣ и скаканѣ крозъ руке.

(Єдна гимнастична игра.)

Увати претима обе руке заедно сбодеѣи прстѣено у другу, и сагни се па покушай найпре єдну после и другу ногу туда између руку натрагъ а онда и напредъ провући, а после обеношке уедаредъ проскочити.

Ово є врло тешко учинити, и найболѣ є найпре преко мараме или парче ужета у шакама држато и разапето вештбати се: после преко парче обруча или штапа найпре дужегъ после све краћегъ покушавати, тако ћешъ мало по мало дотерати, да ћешъ и крозъ саме голе руке то учинити моћи.

Урошъ и Мрлявчевићи.

(За на изустъ ученѣ у срб. нар. школ.)

Састала се четири табора
На убаву на полю Косову
Кодъ биеле Самодреже цркве:
Єдно таборъ Вукашина краля,

Друго таборъ деспота Углѣше
Треће таборъ воеводе Гойка,
А четврто царевић - Уроша;
Цареви се отимлю о царство,
Међу се се хоће да поморе,
Злаћенима да пободу ножи,
А не знаду, на коме е царство.
Краль Вукашинъ вели: „На мене е;“
Деспотъ Углѣшъ: „Ние, нег‘ на мене;“
Войвсд‘ Гойко: „Ние, нег‘ на мене;“
Ћути неякъ царевићъ Урошу,
Ћути дѣте, ништа не бесѣди,
Єръ не смие одъ три братиенца,
Братиен‘ца, три Мрнявчевића.
Пише књигу Вукашине кралю,
Пише књигу, и шилѣ чауша
До Призрена града биелога
До онога протопоп-Недељка,
Нека дође на Косово равно,
Да онъ каже, на коме е царство;
Онъ е свѣтла цара причесито,
Причестио и исповѣдио,
У њега су књиге староставне.
Пише књигу деспоте Углѣша,
Пише књигу, и шилѣ чауша
До Призрена града биелога,
До онога протопоп-Недељка;
Трећу пише воевода Гойко,
И онъ шилѣ огнѣна чауша;
А четврту царевићъ Урошу,
Пише књигу и шилѣ чауша.
Сва четири ситне књиге пишу
И пошилю огнѣне чауше
Све потайно єданъ одъ другога.
Састаше се четири чауша

У Призрену граду биеломе
Кодъ дворова протопоп-Неделька,
Али прота дома не бияше,
Но у цркви бѣше на ютреню,
На ютреньи и на летурђии.
Кол'ко с' силни огнѣни чауши,
Колико су силни одъ силнiехъ,
Те не кѣше конѣ одяхати
Но у цркву конѣ нагонише,
„Брже хайде, протопоп-Неделько,
„Брже хайде на Косово равно,
„Да ти кажешъ, на коме е царство;
„Ти си свѣтлогъ цара причестио,
„Причестио и исповѣдио,
„У тебе су књиге староставне;
Сузе рони протопопъ Неделько,
Сузе рони, па њима говори:
„Одбійте се, силни одъ силнiехъ,
„Докъ у цркви законъ савршимо,
„Знати ће се, на коме е царство.“
Тако су се они узмакнули.
А кадъ законъ Божии савршише,
Излѣгоше предъ биелу цркву,
Тад' говори протопопъ Неделько:
„Ѣецо моя, четири чауша!
„Я самъ свѣтла цара причестио,
„Причестио и исповѣдио,
„Ал' га нисамъ питае за царство,
„Већъ за грие, што е сагрѣшио;
„Но идите у Прилипа града
„До дворова Кралѣвића Марка,
„А до Марка до моега ђака,
„Кодъ мене е књигу научио,
„Кодъ цара е Марко писаръ био,
„У њега су књиге староставне,
„И онъ знаде на коме е царство;
„Ви зовите на Косово Марка,

„Хоће Марко право казивати,
„Єръ се Марко не бои никога,
„Разма єдногъ Бога истинога.“

(Продужиће се.)

Обява.

У епископской књигопечатњи У Новомъ Саду, трошкомъ фонда Школскога Лйста печатана є недавно књига:

„КРАТКО УПУТСТВО ЗА СРБСКЕ НАРОДНЕ УЧИТЕЉЕ“

Књига ова есть друго, прерађено и знаменито умножено изданѣ, подъ тимъ истимъ насловомъ пре четири године изишавшега дела, има у себи 8 и по печатани табака, и две литографисане таблице. Савъ приходъ ове књиге, — пошто се трошак излиши и у фондъ Школскога Лйста унесе, — обратиће се на корйсть сада осиваюћегъ се фонда учительскихъ сирота. Цена є књиге према важности нѣной и према благородной нѣли на кою є прйходъ наменѣнъ врло умерена, и састой се само изъ 50 новч. а. вр. Добйти се може у Сомбору кодъ професора препарандие Николе Вукићевића; у Новомъ Саду кодъ уреднйштва Школскога Листа, и у епископской књигопечатњи. Осимъ тога може се добити кодъ гг. Димитрия Чобића дистр. директора у Панчеву, Теоф. Димића дистриктуалногъ директора у Митровици; — Николе Максимовића учйтеља I. разреда у Земуну; — Глигория Видаковића учителя у Руми; — Димйтрия Бакића учителя у Вршцу; — Јов. Вуића учителя у Сенти; — Стевана Петровића учителя у Кикинди; — Косме Стаића свештеника у Вуковару; — Ђорђа Јовановића професора у Темишвару; — й кодъ пречастне господе протопресвитера и школскихъ управителя у Осеку, у Качфали и у Столномъ Београду. — Осимъ тога умоляваю се ова пречастна господа свештеници, господа учителы и сви родолюбци, да ову врло полезну књигу народу нашемъ препоруче и да распродаю нѣну подпомогну.

У свое време ће се рачунъ о изданомъ и прймлѣномъ за ову књигу новце путемъ явности обнародовати.

Учителъска места.

У Добринци са 210 фор. а. вр. 800 ока жйта, 400 ока кукуруза, 6 хвати дрва, 6 фунти лояни свећа, и безплатанъ станъ. Рокъ прияве во 1 новем. 1861. кодъ поглаварства обштине добриначке.

У Руми два места т. є. за I. и III. разредъ. за свако место годишня є плата 315 ф. а. вр. 6 хвати дрва, и безплатанъ станъ. Рокъ прияве до 1. Новембра 1861. кодъ румскогъ магистрата.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 38. У Новоме Саду. 14. Октобра 1861. ГОД. IV.

Библичне приповедке у библичнимъ речма.

3. Изгнанѣ изъ рая.

(Мойс. кнь. I. гл. 3. 9—24.)

И призва Господь Богъ Адама, и рече му: „Адаме, гди си?“ А овай одговори: „Я чу' гласъ твой, и поплаши се, и сакри.“ Нѣму рече Богъ: „Я заповеди тебе одъ онога еднога дрвета неести?“ А Адамъ рече: „Жена, што е даде узъ аме, она ми даде, и я едо?“ Онда рече Богъ жени: „Зашто учини то?“ А жена рече: „Змия ме превари, те едо.“ Тада рече Богъ змии: „Зато, што учини, проклета да си међу свимъ скотовима и звериняма на земльи, трбухомъ ћешъ се по земльи вући, и землю ести целогъ живота своегъ. Я ћу мрзость начинити између тебе и жене, и међу твоимъ семеномъ и нѣзинимъ; они ће твою главу вребати, а ти њихове пете.“ Жени рече: „Тебе ћу намножити мука и уздисаня; у боловима ћешъ рађати децу твою, и твой ће мужъ съ тобомъ владати.“ А Адаму рече: „Кадъ си послушао жену, и ео одъ дрвета, одъ коега ти заповеди неести, проклета земля тебе ради, съ мукама ћешъ се ранити одъ нѣ, трнѣ и коровъ рађаће ти; у зною лица своегъ ешћешъ хлѣбъ свой, докъ се не вратишъ у землю, ербо си земля, и у землю ћешъ отићи.“

И нарече Адамъ жену Ева (животъ) еръ е она мати свихъ живећи. И Богъ створи Адаму и нѣговой

жени одело кожно, и изагна их изъ рая, да обдела-ваю землю, а постави Херувима са пламенимъ оружжемъ, да чува приступъ къ дрвету живота.

---

4. Каинъ и Авель.

(Мойсей књига. I. гл. 4.)

Адамъ и Ева родише два сина Каина и Авела. Авелъ бияше пастиръ кодъ оваца, а Каинъ земљедѣлацъ.

И би', те принесе Каинъ одъ плодова земни жртву Богу, а и Авелъ принесе одъ првенаца оваца свои. И Богъ погледа на Авела и на даръ нѣговъ; а на Каина и на нѣгову жртву нехте. То Каина люто разерди, и онъ обори главу; а Богъ рече Каину: „Зашто се разерди, и зашто обори главу; ако ниси право учинио, нисил' сгрешио; и теби се обраћа грехъ, алъ ти га и свладай.“

И рече Каинъ Авелу брату своме: „Айдемо у полѣ.“ И кадъ беше у полю, уста' Каинъ на Авела брата своегъ и уби га.

И рече Господь Богъ Каину: „где е Авелъ братъ твой? А онъ рече: „Есамъ ли я заръ стражаръ брату момъ!“ На то рече Господь: зашто учини то; гласъ крви брата твогъ вапе къ мени са земљѣ; проклетъ да си на земльи, коя прими крвь брата твогъ одъ руке твое. Кадъ узрадишъ землю, нека ти неда ране свое, и нека ты неда мира нигде.“ И рече Каинъ Господу: већи е грехъ мой, него да ми се може опростити! Кадъ ме ти гонишъ на земльи, и одъ твогъ се лица крити моранъ, то нигде мира имати нећу, и когодъ ме нађе убиће ме!“ И оде Каинъ изпредъ лица Божиегъ у землю Наиду према Едему.

И Адамъ доби трећегъ сина, и назва га Ситъ (накнада) говорећи: васкрсну ми Богъ семе на место Авела, кога уби Каинъ.“ И поживе и умре Адамъ одъ 930 лета. И Ситъ доби сина именемъ Еноса, што први поче призивати име Господа Бога; а овогъ прапраунукъ бијаше Енохъ, кои Богу врло угоданъ беше, те га Богъ безъ смрти себи узе, у 365-ој години живота. Иза овога оста синъ Матузала, кои поживе 969 лета, најдужи векъ људски, и бијаше отацъ Ламеху, а ово отацъ Ною.

Изясненіе псалма осамнаестогъ.

Слава божија у природи; врлине божијега закона и жеља по њему се владати.

Небеса повѣдаютъ славу Божію, твореніе же рукъ его возвѣщаетъ твердь. — Небеса приповедаю, казую славу божію, а твердь т. е. сводъ небесный или цѣли просторъ овога света навешћује, да е дѣло руку божијихъ.

Дѣнь дни ѿрыгаетъ глаголъ, и ноштъ ноши возвѣщаетъ разумъ. — Данъ дану испушта речь, данъ дану бесѣди; и ноћь ноћи навешћује знање, доноси гласъ о премудрости, свемогућности и величеству божијемъ. — Коимъ начиномъ беседи нама свакій данъ о слави божиой? Шта све видимо даною на небу? Ко намъ даје светлость сунца? На што намъ служи сунце? Бы л' мы могли обстати безъ сунчане светлости? Шта мы све ноћу видимо на небу? Ко е створио месецъ и звезде? На што насъ дакле опомиње звездама обасуто небо?

Не сѫть рѣчи ниже словеса, иѫже не слышатся гла-

сн ихъ. — Нису то речи нитъ су беседе, коихъ се небы могли гласови чути.

Ко всю землю изиде вѣщанїе ихъ, и къ концы вселенныя глаголы ихъ. — По свой земльи иде говоръ њиховъ, и до краева света речи њихове. Данъ и ноћъ проповедаю и разносе славу божию на све стране и по свима краевима света. Кадъ сте чули, да се овай стихъ као причастно пое? Зашто се башъ на празнике апостолске пое овай стихъ? За то, што су апостоли по целоме свету науку Христову проповедали.

къ солнцѣ положи селенїе свое. — У сунцу поставио е Богъ свое селиште, свой станъ. Сунце, као найвеће за насъ тѣло небесно, найясние намъ казуе славу створителя Бога.

И той (солнце) ꙗко женихъ исходяй ѿ чертога своегѡ, возрадуетсѧ ꙗко исполинъ тещи пѫть. — И сунце излази као женихъ изъ свое собе, и радуе се као юнакъ што иде на путъ.

ѿ краѧ небесе исходъ егѡ, и срѣтенїе егѡ до краѧ небесе, и нѣсть иже оукриетсѧ теплоты егѡ. — Съ едногъ края неба сунце изалази, и срета се чакъ до другога края, и нема тога, кои ће се сакрити одъ топлоте сунчане. Сватко ма где у свету живио, ужива благотворну светлость и топлоту яркога сунца. —

Законъ Господнь непороченъ шбращаѧй дꙋши. — Законъ божи е безъ мане; онъ обраћа, привлачи къ себи душе.

Свидѣтелство Господне вѣрно, оумѫдрающее младенцы. — Сведочанство божие е вѣрно, кое дѣцу чини мудрацима. Дѣца коя знаю законъ Божи и по нѣму се владаю, мудрия су одъ найвећихъ мудраца, кои незнаю божиега закона.

Шправданїа господнѧ права, веселѧщаѧ сердца. — Наредбе божие су праве, што веселе срца. Ко се влада по божиимъ заповестима, томе е срце весело а савесть мирна. Кое су то божие заповести? Кое су две главне заповести о любави къ Богу и ближнѣму? —

Заповѣдь Господнѧ чиста, просвѣщаюшаѧ очи. — Заповѣдь божия е чиста, што намъ просвѣтлява, обасява очи. Ко слуша божие заповѣди, тай се у свѣтлости налази, тай ће се одъ грѣха сачувати.

Страхъ Господнь чистъ пребыкаѧй во вѣкъ вѣка. — Страхъ Господань е чистъ и остае до вѣка. Шта е за насъ християне страхъ божи? Кажи ми све дарове духа светога!

Сѫдбы Господни истины, шправданны вкупѣ, вожделѣнны паче злата и камене честна многа, и слаждша паче меда и сота. — Правице Господнѣ су истине и праведне сасвимъ, оне су желѣние (веѣма ихъ треба желити) него злато и много каменѣ драго и слаѣе су одъ меда и одъ саћа.

Ибо рабъ твой хранитъ ѧ. — И слуга твой чува њи т. е. заповѣди твое. *)

кнегда сохранити ѧ, коздаѧнїе много. — А када слуга твой заповеди твое сахрани, велика га награда чека.

Грѣхопаденїа кто разѣмѣетъ; — грѣхе, погрешке свое, ко ће сазнати?

Ѿ тайныхъ моихъ шчисти мѧ. — Одъ потайнихъ моихъ грѣхова очисти ме. Одъ оныхъ грѣхова, кое сазнати немогу, очисти ме.

И Ѿ чѣждыхъ пошади раба твоего. — И одъ ту-

*) Ибо овдѣ нема значеня „еръ“; него „и“ или „па.“

ѣихъ грѣхова поштеди о Господе слугу твога. Кои су грѣси туђи? Кадъ быва да други грѣш.е, а нама се грѣхъ тай приписуе? Како ћемо се сачувати одъ туђихъ грехова?

Аще нєвладаютъ мною, тогда непорочєнъ бѫдѫ, и вчищєсѧ ѿ грѣха велика. — Ако грѣси туђи не буду надамномъ владали, то ѣу я онда безъ мане быти и очистићу се одъ великога грѣха. —

И бѫдѫтъ ко благоволєніе словєса оустъ моихъ, и поꙋчєніе сердца моегѡ предъ тобою выну, Господи помоштниче и избавителю мой. —

И быти ће речи уста моихъ теби миле, и мишленѣ срца мога быће предъ тобомъ свагда приятно, Господи помоћниче и избавителю мой.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

13.

„Нема пакла! Нитко ниє дошао съ онога свѣта
съ разбиєномъ главомъ!“

Доиста нико намъ ниє дошао натрагъ изъ пакла. Али, ако кои између насъ, по несрећи у пакао доће, то небы ни онъ могао овамо доћи, као што немогу ни други, кои су садъ тамо.

Кадъ бы могао ко изъ пакла само єданпутъ нама доћи; то бы мы вама, што велите да нема пакла, саветовали, да отидете само тамо, пакъ да дознате како є тамо, и да се увѣрите о томъ да пакла доиста нема. Но будући да се изъ пакла натрагъ не-

долази, зато васъ светуемо одъ свегъ срца; чувайте се пакла, и сиђите съ пута, кои унь води! —

Ты велишъ: „нема пакла! — Еси л' ты о томе доиста подпуно увѣренъ, или ты хоћешъ само съ томъ речию да угушишь гласъ савести, кои те одъ зла одвраћа. Ово ће последнѣ кодъ тебе по свой прилици быти. Ты си невољо, па бы радъ био да нема пакла, како бы те заслужена казань мимошла.

И безбожници прошастога вѣка нису имали подпуно увѣренѣ о томъ да пакла нема. Кадъ су Руссо-а запытали: „имал' пакла.“ Онъ е одговорио: „незнамъ!“ — Волтеру писаше нѣкій другаръ, да е нашао важне доказе, съ коима се засведочити може, да нема пакла. А онай му одпише: „Ви сте врло срећни, али я іошъ нисамь довольне доказе на то нашао, ма да ихъ врло желимъ наћи!

И тако сами безбожни падри мудраци, нису у стању ништа сталнога доказати, него само веле: „може быти нема пакла.“ Съ тога и речи ньихове неможемо низашто друго сматрати, но за празне и суетне речій людій безсавестныхъ и заблуђеныхъ.

Мы нетреба да слушамо таковe, него треба да слушамо онога, кои е сишао съ съ неба и насъ ради постао човекомъ. А то е Господь нашъ Іисусъ Христосъ, кои намъ на многи мѣсти у евангелию говори, да има пакла, и да е пакао тако страшанъ, да се у нѣму ватра никада не гаси, нити ће се кадъ погасити. (Марк. IX. 43—48. Мат. XXV)

Господь е многомилостивъ — говоре наши мудраци — па насъ неће казнити мукомъ вѣчномъ.“

Истина Богъ е многомилостивъ. Онъ е радо праштао свагда, а и сада пашта грѣшницима, кои се одъ срца каю. Онъ е опростио грѣхе Маріи Магдалини, Закхею и разбойнику; кои съ ньимъ бѣше разапетъ. Шта више, онъ е самъ себе, за велико милосрдие свое,

на смрть предао, само зато да насъ помилуе, и да намъ грѣхе опрости. Тако е онъ отвећъ према нама милостивъ. Онъ намъ говори: „Покайте се, ербо се приближило царство божие. Покайте се и вѣруйте у у евангелiе," али притомъ ясно додае: „ако се непокаете сви ћете пропасти. (Лук. XIII. 3)

Покварено срце и зле страсти наводе човека на тврденѣ о томъ, да нема пакла. Неваляо човекъ само зато вичe: "Богъ е милостивъ; нема пакла!" — да съ тымъ загуши гласъ будуће се свое савести, коя мучи грѣшника iошъ и овога свѣта.

Но, заръ е крикъ страстiй кадаръ уништити истину? Кадъ слепацъ доказуе, да нема светлости, заръ е доиста зато нема? Илъ ты признавао грѣшниче да има пакла, илъ не хтео признавати, пакао зато ипакъ постои, и тай е пакао вѣчанъ!

Свѣту е неповольна мисао да има има пакла, па ипакъ е мисао та дубоко урѣзана у свѣсть свию людiй. Сви народи стари и нови, неизузимаюћи ни саме дивяке, вѣровали су, и вѣрую, да има пакла. Међу християнима нема ни едне секте, коя бы учила да нема пакла.

О вѣчности небеныхъ награда никоя секта ние се сумняла; а ученѣ о вѣчности пакленыхъ мука потврѣено е на ономъ истомъ месту, гдѣ и ученѣ о вѣчности небесне награде. Свое ученѣ о последнѣмъ суду завршуе Господь съ овымъ рѣчмма: — „И идѹтъ сiи, — козлища, — въ мѹкѹ вѣчнѹю, праведницы же въ животъ вѣчный."

Драгiй мой! Буди при себи, немой се тѣшити и заваравати лажномъ мислию да нема пакла, него се старай о поправленю своемъ, своемъ снагомъ ума свога пази на себе и на свое владанѣ, окани се злихъ навика и худыхъ страсти, чувай се да никомъ зла не учнишъ, чини добра за живота. Ако си у чему

сгрешио, покай се и моли се крѣпко Богу да ти опрости праведно и богоугодно, па онда нећешъ имати узрока говорити, да нема пакла, и да нису пакленe муке вѣчите.

(Продужиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(Продуженъ.)

Части света.

1. *Аустралия.*

Аустралия се састои изъ овогъ већегъ између индискогъ и великогъ Океана лежећегъ сува Нове Холандие, и ови многи острова, што источно и северно овуда у великомъ Океану стое.

Одъ Нове Холандие познато е само источно приморѣ, изове се Нови южни велсъ (валес) енглеске колоние са престолнимъ градомъ Сиднай на пристаништу Портъ Яксону, у ботани байскомъ заливу.

Найглавния су Аустралска острова:

Вандиемско, лежи южно одъ Холандие и оделѣно е пролазомъ Басъ одъ нѣ;

Нова Гинея, лежи северно, оделѣно пролазомъ Торесъ одъ Холандие;

Нова Селандия, лежи югоисточно, позната съ дивлячства и ратоборства свои прељашњи жителя, састои се изъ два едно мимо другогъ лежећа острова.

Одъ остали многи ситнии острова и островски рпа найзнаменития су, северно одъ Селандие острова пријателска; источно одъ они острова дружевна съ главомъ Тахити, а северно одъ обои острова сендвичка (санвихска) съ главомъ Оваихи.

2. *Америка.*

Америци су границе ово: на северу северно ледено море, и заливъ бафински съ Девиевимъ пролазомъ; на истоку атлански океанъ, Заливъ Мехико и карибско море; на югу велики и атлански Океанъ везани съ Магеленовимъ пролазомъ; на западу велики Океанъ с' беринговимъ пролазомъ. Америка е разделѣна на два велика комада, южну и северну, обе су свезане землѣузомъ Панамомъ, а трећи део сачињаваю западоиндиянска острова у карибскомъ мору.

а, *Южна Америка.*

Брда и Планине. Андске планине (кордилеросъ де лосъ Андесъ) на западномъ приморю, протежу се одъ южногъ края Америке, дужъ великогъ Океана до землѣуза Панаме; а одатле се една грана пружа источно одъ реке Магдалине карибскомъ мору, и дужъ тога приморя све до ушћа реке Оренока. На целой планини той има многи ватрени брда (вулкана). Највиши е врхъ Сората, има преко 23600 стопа, лежи близу одъ Језера Титикака (18 степени южно одъ екватора,) кое и само на 12,000 стопа висини стои. Други е највиша врхъ, Чимборасо кодъ Квита на екватору, има 20,100 стопа.

Остале су планине: Ориночке, мимо реке Оринока; планине марске, на приморю атланскомъ, изъ кои истичу реке: Санфранцишко Парана и Уругвай; и планине Пареско изъ кои истиче река Парагвай.

Реке. Маранонъ или Амазонъ у Бразилии, найвећа река на свету, прима с' десне о-

бале реку Укаяну, Пуру, Мадеру, Тапаязу и Токантинъ а са леве Запуру и Негру.

Остале су реке: Оринокоу Венецуели, стои рекомъ Негромъ у свези са Амазономъ. Лаплата у ню се уливаю Парагвай, Парана и Уругвай. Санфранциско у Бразилии. Ове све четиръ реке сливаюсе у атлански Океанъ; а река Магдалина са своіомъ речицомъ Каукомъ утиче у карапбско море.

Найвеће су равнице около Амазонске реке, и око Оринока, (Ланосъ назване и равнице Пампасъ око Парагвая и Лаплате.

Землѣ и градови. Колумбия на западосеверу, састои се изъ три државице: Венецуела са престолнимъ градомъ Каракасъ; Гранада и нѣнъ градъ Богота; и Екваторъ са градомъ Квито. На западу ювжно одъ Колумбие стои држава Перу, и нѣнъ престолни градъ Лима, Южно одъ Перу лежи Боливия са своимъ великимъ среброкопляма кодъ Потоси. Южно одъ Боливие, протеже се на приморю држава Чиле (Хиле) и нѣни главни градови Сантияга и Валпарезо. Источно одъ Хиле леже саединенѣ државе Лаплатске, и ньиовъ престолни градъ Буеносаиресъ Низъ нѣга на атланскомъ приморю лежи државица Уругвай, и нѣнъ градъ Монтевидеа, на левой обали ушћа Лаплате. Између река Паране и Парагвая лежи државица Парагвайска; а више овихъ к' северу велика држава Бразилия и нѣпъ на атланскомъ приморю лежећи престолни градъ Риодеянеиро. Северовсточно одъ Бразилие лежи Гуяна одъ ушћа Амазона до Оринока одъ кое е Кавна француска, Суринамъ холандеска, а Есекиба енглеска.

Далѣ долазе слободне землѣ Арауканска

южно одъ Чиле на приморю великогъ Океана; Патагония, и сироти Пешере на острову Фаерландиа; ове обе државице леже на южномъ краю Америке.

К' южной Америци припадаю іошъ и острова Фалкландска мимо Патагоније у атланскомъ Океану, и острова Фернандеска и робинзонска у великомъ Океану. Найюжнии крај южне Америке зове се Капхорнъ на острову Ермити южно одъ Фаерландиа.

(Продужиће се)

СОЛОНЪ.

Мудрогъ Солона упита царъ Крезъ, кои међу царевима найбогатии беше, да л' е онъ видио сретнијегъ човека одъ њега, а Солонъ рекне: Сретнии е Атинацъ Телъ, онъ е истина само простъ граћанинъ, али е имао добро воспитане синове и унуке, пакъ е живио и умро задовольно међъ њима.

Крезъ зачуђено погледа и опетъ упита: а кога држишъ онда за найсретниега? Браћу Клеобиса и Битона изъ Аргоса одговори Солонъ, єръ обоица умреше истогъ оногъ дана, кадъ цела Грчка виде, како они свою стару матеръ поштоваше; њима остаде красно за навекъ име, да огледало беше у поштованю родителя.

Да где броишъ мене упита Крезъ пола срдито, а Солонъ одговори: я признаємъ да си ти богатъ благомъ, и непознаємъ никога на свету, ко би се у томъ съ тобомъ мерити могао, али те немогу за сретна пре признати, докъ и животъ свой неокончашъ сретно.

Єдна вештиница при рачуну.

(За найстарију децу.)

При Сабиранію. Обичнимъ поступкомъ говори се врло много, и кодъ старије деце часомъ се забуна начини.

Имамо н. п. слѣдујуће броєве да саберемо: 5+4+7+3+8+6+2.

Обичнимъ поступкомъ говоримо овако: 5 и 4 єсть 9, 9 и 7 єстъ 16, 16 и 3 єстъ 19, 19 и 8 єстъ 27 27 и 6 єстъ 33, и 2 єстъ 35.

Ово потвораванѣ поєдини сума, по млађу є децу врло нуждно, єръ њиову спору мисао ясанъ говоръ гура, те живлѣ мисле и памте; али за старију є децу тай многи говоръ забуњивъ, єръ овихъ итлену мисао споръ говоръ смета и задржава само, зато валя ову децу вечбати, да само єдаредъ сваку суму кажу, овако: 5 и 4 єстъ 9, и 7 єстъ 16, и 3 єстъ 19, и 8 єстъ 27, и 6 єстъ 33, и 2 єстъ 35. Іошъ валя и ону речцу єсть изоставити, и саме голе броєве говорити; а найстарију децу валя вечбати, да ни толико на гласъ неговоре, и само голе суме да казую, као: 9, 16, 19, 27, 33, 35, а само прстомъ на дотичне цифре показујући. Овимъ ће начиномъ моћи после не само у себи рачуне правити, него ихъ и безъ многогъ премишляня єднимъ прегледомъ израдити.

Магарацъ.

Єдаредъ ношаше магарацъ товаръ соли. Случайно дође до воде и ту се постакне и падне. Кадъ се изъ воде диже, осети да товаръ много лакши постаде, єръ се много соли одтопило. Магарацъ утуби то, и кадъ

други редъ опетъ натоваренъ тимъ истимъ путемъ доће, алъ тада сунћеръ ношаше, а онъ у воду уће, у мисли да теретъ одлакша; али сунћеръ толико воде навуче, да се магарацъ више дићи немогаше, него тупод товаромъ и пропаде.

Урошъ и Мрлявчевићи.

(За на изустъ ученѣ у срб. нар. школ.)

(Продуженѣ(.

Отидоше четири чауша.
Отидоше ка Прилипу граду,
Б'елу двору Кралѣвића Марка.
Кадъ су били предъ биеле дворе,
Ударише звекиромъ на врата,
То зачула Ѳросима майка,
Па довива свога сина Марка:
„Сине Марко, моѳ чедо драго!
„Тко удара звекиромъ на врата?
„Башъ ка' да су бабови чауши.“
Уста Марко, те отвори врата,
Чауши се поклонише Марку:
„Божя т' помоћъ, господару Марко“
А Марко ихъ омилова рукомъ:
„Добро дошли, моя ћецо драга;
„Ѳсу л' здрави Србьи витезови,
„И честити цареви и кральи?“
Чауши се смѣрно поклонише:
„Господару, Кралѣвићу Марко!
„Све ѳ здраво, али ние мирно:
„Господа се тешко завадила
„На Косову полю широкоме
„Кодъ биеле Самодрже цркве,
„И они се отимлю о царство,
„Међу се сехоће да поморе,
„Злаћенима да пободу ножи,
„А не знаду, на коме ѳ царство;
„Тебе зову на Косово равно,

„Да имъ кажешъ, нс коме е царство“,
Оде Марко у господске дворе,
Пакъ дозива Євросиму майку:
„Євросима, моя мила майко!
„Господа се ссу завадила
„На Косову полю широкоме
„Кодъ биле Самодрже цркве,
„И они се отимлю о царство,
„Међу се се хоће да поморе,
„Злаћенима да побуду ножи,
„А не знаду, на коме е царство;
„Мене зову на полѣ Косово,
„Да имъ кажемъ, на коме е царство“.
Кол'ко Марко тежио на правду,
Тол'ко моли Євросима мајка:
„Марко сине едини у майке!
„Не била ти моя рана клета,
„Немой, сине, говорити криво
„Ни по бабу, ни по стричевима,
„Већъ по правди Бога истинога;
„Немой, сине, изгубити душе;
„Болѣ ти е изгубити главу,
„Него свою огрѣшити душу“.
Узе Марко књиге староставне,
На опреми себе и Шарина,
Шарину се на рамена баци,
Отидоше у Косово равно,
Кадъ су били кралѣву шатору,
Рече тада Вукашине кралѣ:
„Благо мене до Бога милога!
„Ето мене мога сина Марка.
„Онъ ће казат', на мене е царство,
„Одъ отца ће останути сину“.
Марко слуша, ништа не говори,
На шатора не окреће главу.
Кадъ га виђе Углѣша војвода,
Тад' Углѣша ричъ говорио:
„Благо мене! ето ми синовца,
„Онъ ће казат' на мене е царство;
„Кажи, Марко, на мене е царство,
„Оба ћемо царски царовати“.
Ћути Марко, ништа не бесѣди,
На шатора не окреће главу.

Кадъ га виђе воєвода Гојко,
Таде Гојко ријечъ говорио:
„Благо мене! ето ми синовца,
„Онъ ће казат' на мене є царство;
„Кадъ є Марко іошъ неячакъ био,
„Я самъ Марка врло миловао,
„У свилена нѣдра увијо,
„Кано красну одъ злата ябуку;
„Кудъ самъ гоѣе на коню ходио,
„Све самъ Марка са собомъ водио;
„Кажи, Марко, на мене є царство,
„Ти ћешъ, Марко, први царовати,
„А я ћу ти бити до колѣна".
ћути Марко, ништа не говори,
На шатора не окреће главу,
Право оде биелу шатору,
Ка шатору неяка Уроша,
Догна Шарца цару до шатора,
Онѣе Марко Шарца одсѣдиіуо.
Кадъ га виђе неяки Урошу,
Лако скочя са свил'на душека,
Лако скочи, паке проговори;
„Благо мене! ето мога кума,
„Ето кума, Кралѣвића Марка,
„Онъ ће казат' на коме є царство".
Руке шире, у грла се грле,
У биело цѣливаю лице,
За юначко питаю се здравлѣ,
Па сѣдоше на свил'на душека.

(Свршиће се.)

Првый брой Школскогъ Листа за 1861. прештампанъ є на ново: зато комъ годъ га одъ г. г Пренумеранте дугуемо, нека се прияви, да му пошлѣмо.

Уредн. Шк. Листа.

Брзотискомъ Епіскопске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 39. У Новоме Саду, 21. Октобра 1861. ГОД. IV.

Библичне приповедке у библичнимъ речма.

5. *Потопъ.*

(Мойс. кнь. I. гл. 6 и 7.)

И дође, те се люди почеше множити на земльи, и кадъ виде Богъ, да се и зла умножише, еръ свакы у срцу своме само на зло мишляше, раская се Богъ што створи човека, и рече: „Я ћу ихъ све истребити са земље.“

Само Ное бияше у милости предъ Господемъ, еръ бияше праведникъ и угоди Богу. И рече Богъ Ною: „ево дође край свимъ людма, напуни се и земля неправде одъ ньи, пакъ ћу да ихъ погубимъ све; него начини себи ковчегъ одъ дрва, 300 лаката у дужину, и 50 у ширину, и 30 у висину, и на три тавана начини га; еръ ћу напустити потопъ на землю, и погубићу све живо, да све што е на земльи сконча; а съ тобомъ ћу заветъ учинити, и ты ћешъ ући у ковчегъ, и синови твои, и жена твоя, и жене синова твои, и одъ сви зверова и птица двое и двое узећешъ собомъ; и узећешъ сваке ране, што ће те имати вести.“ И Ное учини све, као што заповеди Богъ.

Ною бияше 600 год. кадъ потопъ дође; и онъ уђе у ковчегъ, и нѣгови синови Симъ, Хамъ и Яфетъ и жене, и сви зверови земни по роду двое и двое као што заповеди Богъ; и тада се растворише сви из-

вори изъ дубльина, и небеса се отворише, и удари киша 40 дана и 40 ноћи, и умножи се вода, и диже ковчегъ, и преоте вода махъ, и покри сва брда што найвиша подъ небомъ беше съ 50 лаката више: ту погибе све живо на земльи, птице, живадъ, зверинѣ и сви люди, и све што живу душу имаѣаше умре, и вода стояше надъ земльомъ 150 дана.

---

6. Завѣтъ съ Ноемъ.

(Мойс. книига I. глава 8 и 9.)

И сети се Богъ Ноя у ковчегу, и наведе ветаръ на землю, и преста вода; и затворише се извори изъ дубльина и склопише се небеса, и престаде киша, и доле поѣе вода, и нестаяше ѳ. И наседе ковчегъ на гори Араратской, и появише се врхови гора. И би после 40 дана, те отвори Ное оканце ковчега; и посла гаврана (да види, ел' усанула вода), и овай изишавъ неповрати се. После нѣга посла голубицу, алъ ова ненашавъ (сува) одмора ногама своимъ, поврати се у ковчегъ; и после іошъ 7 дана посла поново голубицу, и ова повративъ се подъ вече, имаѣаше гранчицу масличну у усти свои, и позна Ное, да ѳ усанула вода; и откри кровъ съ ковчега, и виде суво.

И рече Богъ Ною: „Изаѣи изъ ковчега ты и жена твоя, и синови твои, и жене синова твои, и сви зверови, што су съ тобомъ.“ И изаѣе Ное, и начини жртвеникъ Богу, и узе одъ чисти животиня и тица, и принесе на жртву. И беше Богу жртва мила, и рече: „Нећу више проклинати землю са безделия людски.“

И Богъ благослови Ноя и синове нѣгове и рече

имъ: ето вамъ заветъ даемъ, да неће више помора бити одъ потопа; мою дугу стављамъ у облаке за знакъ завета вечнога између мене и земље."

Изясненіе молитава изъ часловца.

I.

Молитва св. Троици.

Всесвятая Троице единосущнаа державо, нераздѣлное царство, всѣхъ благихъ вина. — Найсветија Троице, Боже нашъ, кои си единосушна власть; кои си снага единога суштества, — и свију добара узрокъ, кои си створио сва блага и сва добра на овоме свету.

благоволи же и о мнѣ грѣшнѣмъ. — Учини милость и мени грешноме. —

Оутвѣрди, вразуми сердце мое. — утврди, и уразуми, усаветуй, научи ердце мое: утврди и упути ме у свакомъ добромъ дѣлу и у свакой доброй намери; дай да я свагда добаръ будемъ.

и всю мою шими скверну. — И сву мою одузми скрнавость, ослободи ме одъ свакога грѣха, опрости ми мое грѣхе, и дай ми снагу да одсада не грѣшимъ. Съ коима се речма у молитви Господньой молимо, да насъ Богъ сачува одъ грѣха? А у молитви „Царю небесный" кое рѣчи то исто значе? —

Просвѣти мою мысль. — Просвѣти мою мысао; обасяй мою моћь мишленя, мой разумъ разбистри.

да выну славлю, пою, и покланаюсь, — да свагда славимъ, пѣвамъ и кланямъ ти се.

и глаголю: единъ святъ: единъ Господь Іисусъ

Хрістосѣ во славѣ Бога Отца, Аминѣ. — и да свагда говоримъ: Само е єданъ светъ, єданъ е Господь Іисусъ Христосъ у славу Бога отца, аминъ.

II.

Молитва Господу Іисусу на трећемъ часу.

Скоре и извѣстное даждь оутѣшеніе рабшмѣ твоимѣ Іисѣсе, кнегда оуныкати дѣшамѣ нашимѣ. — Брзо и извѣстно, сигурно утѣшенѣ дай нама слугама твоима о преблагій Іисусе, кадъ намъ душе наше у унилость падну; кадъ душомъ мы малакшемо, ты намъ Іисусе буди у помоћи.

неразлѹчайсѧ ѿ дѣшѣ нашихѣ ѵ скорбехѣ. — неразлучавай се одъ душа нашихъ у тугама; неоставляй насъ кадъ смо у туги.

не оудалайсѧ ѿ мыслей нашихѣ ко обстоѧніихѣ. — не удалявай се одъ мислій нашихъ кадъ смо у неволяма. Дай о Господе, да мы тебе на уму имамо свагда а особито, кадъ смо у нужди и невольи.

Приближисѧ намѣ, приближисѧ вездѣ сый. — Приближи се нама, приближи се нама и буди кодъ насъ ты кои си свагдѣ и на сваком месту.

ꙗкоже со апостолы твоими всегда еси, сице и желающымѣ тебе соедини себе, щедре. — Као што са апостолима твоима свагда еси; тако и оныма, кои те желе, и кои за тобомъ чезну, саедини себе, Ты о милостивый Іисусе. — Іисусъ Христосъ обрекао е пре вознесения свога ученицима своима, да ће съ њима быти свагда и до вѣка; а мы као ученици Христови молимо нѣга, да и съ нама буде, и да се съ нама саедини. Мы се саединюемо са Христомъ, кадгодъ се по нѣговой науци владамо; особито кадъ свету литургію побожно слушамо, а найвећма и сасвимъ кадъ

достойно примамо у св. причешћу само суште тѣло и крвь Христову.

Да совокупльени тебѣ поемъ и славословимъ всесвятаго дѹха твоего. — Да сабрани овдѣ у храму светомъ, поимо теби и славимо пресветога духа твога.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

14.

„Християнска вѣра говори све єднако о будућемъ животу, а болѣ бы было да се она са садашњимъ животомъ бави, да одлакшава людма терете живота овогъ и да срећу ствара на земльи.“

Желити земальску срећу ние грешно, и Господь Богъ по своіой великой благости створио є насъ на то, да будемо не само срећни, него и блажени. Зато, драгій мой, света вѣра не крати теби, да тражишъ срећу свою, само се чувай да се непревариш у избору средства за постигнуће те цѣли. Предъ нама стоє многи путови кои къ срећи воде, алъ измећу свию безбѣданъ є и правый само єданъ єдиный путъ. Тешко теби, ако по нѣму непоћешъ!

Чувай се съ тымъ већма, што є у наше време много лакше сићи се съ тогъ правогъ пута, и заћи на странпутицу, него што є то до сада било. Нѣки люди ово изъ зле намѣре, ово изъ заблуђења стараю се, свимъ могућимъ начинима, лажне и пагубне науке о овомъ предмету по свету разносити. Єдни увераваю неискусне и лаковѣрне читаоце и слушаоце, да су люди само за земальску срећу створена; да є надежда на загробный животъ само єдно машгание; да

се права срећа састои у материялномъ благостаню, у новцима и у онымъ милинама, што се за новце купити могу. Други распростирательи лажне науке придодаю къ томе, да су сва средства дозволѣна, коима човекъ до земальске среће и богатства допрети може, да е садашнѣ станѣ света сасвимъ неваляло и покварено ; да бы требало савъ поредакъ државни и нравственн изменути и земльи нови видъ дати. Тако бы овай светъ по ньиховомъ мнѣнию срећанъ постати могао. —

Драги мой, пре него што се о овомъ предмету разговарати почнемо, морамъ ти казати, да жеља за самимъ земальскимъ благама, врло яко понижава човека, и лишава га човеческогъ достоянства. Жеља та уништава све оно, чиме се мы одъ безсловесныхъ скотова разликуемо. Добродѣтель, пожртвованѣ, одреченѣ себе, и цела нравственость, пропада у срцу оныхъ людій, кои су одъ желѣ за самимъ земальскимъ наслађама обузети и заражени. — Кадъ бы то тако было, кадъ бы наслада земальске среће была едина цѣль нашега бытя; те бы се онда човекъ одъ псета разликовао само по кожи, и по стасу и форми тѣлесной: еръ и човекъ бы као и псето сву срећу налазио у намиренію своихъ склоностій и нагона, и своихъ чувственыхъ жеља.

Свеобшта земальска свећа свию людій, кою лажльивци проповѣдаю, есть права немогућность, ево ти доказа за ове речи:

Мы сви знамо, да морамо умрети. Та намъ е судбина са нашимъ земальскимъ бытемъ скопчана. Одъ нѣ нити су были слободни наши предци, нити су слободни савременици, нити ће быти слободни потомци. Нема силе на земльи, коя бы насъ одъ смрти сачувала. Исто тако сви знамо, да е было свагда на свету туге и жалости, болова и несреће, па тако ће и

быти. Свагда ће быти удовица и сирочадій, тужныхъ матерій што плачу надъ пустомъ колевкомъ умрлогъ дѣтенцета. Колика непріятельства се пораћаю изъ судара различитыхъ характера, и изъ борбе противныхъ склоности. Може ли новый канавъ му драго поредакъ стварій учинити да небуде на свету гровнице, костоболѣ, суве болести и колере, да намъ неумиру други и сродници? Може л' коя обштина, или ков царство учинити, да неосећамо у лето прекомѣрну жегу и врућину, а у зиму студенъ и ладноћу? Є ли икоя држава уредба кадра сачувати људе одъ охолости, насилія, сваће, мржнѣ и користолюбля?

Свега тога налази се на земльи и налазиће се увекъ. Нити има тога, кои бы кадаръ быо доказати и увѣрити насъ о противномъ. И зато мы тврдимо, да є постигнуће свеобште земальске среће и наслађеня само празно маштание и варльивый санъ, кои се нигда испунити неможе.

Ал' зато опетъ, драгій мой, валя да тражимо срећу; еръ среће има. Благость, свемогућность и премудрость Божія ню намъ дае. Само треба да ю тражимо, тамо где се она налази. Християнство насъ учи, да се права срећа овде на земльи само зачинѣ, а савршава на небесима.

Християнство необећава да ће насъ избавити одъ тѣлесне смрти, одъ болести и жалости; него насъ учи, да є смрть за добре люде прелазакъ у бољи животъ, да намъ отацъ небесный туге, беде и жалости шалѣ зато, да се поправимо, и да своіомъ покорношћу и трпельивошћу вѣчно блаженство заслужимо. Християнство помаже намъ, да можемо трпельиво сносити свако земальско страданѣ, и съ любавію благосиляти отеческу руку, и онда кадъ насъ казни.

(Продужиће се.)

Кратакъ прегледъ земљописа.

(За найстарију децу.)

(Продуженъ.)

б,) *Северна Америка.*

Брда. Анде пружаю се преко Мехике, где силно вулкана има, дужъ приморя великогъ Океана чакъ до севера, где и онай близу 17000 стопа висони вулканъ св. Илия стои.

Упоредъ са овомъ планиномъ пружа се одъ юга на северъ друга планина Орегонъ или каменита планина; а трећа е сѣвероамериканска планина Алеганъ на южноисточной страни.

Језера и реке. У северной Америци има 5 велики језера у Канади; горнѣ мичиганско, уронско, ериско и онтарско. Између ова оба последня стои онай велики водопадъ Ниягара. Обшти одливъ ови сви 5 језера е река Лоренца, коя се излива у заливъ истогъ имена.

Найвећа е река Мисисипи излива се у заливъ мехички; у ту реку утичу више одъ 200 маньи речица; найглавние су, съ десне обале Мисури, а съ леве Охио.

Рио делъ Норте, излива се у заливъ мехички. Колумбия или Орегонъ, излива се у велики Океанъ.

Окромъ ови има іошъ и други алъ маньи река што се понайвише у атлански океанъ изливаю.

Цео северни край ове Америке пунъ е небройни језера; сва су међу собомъ везана, и сва се илъ са северномъ моремъ, илъ съ худсонскимъ заливомъ сливаю.

Највеће су равнице (Саване) око Мисисипи. Земље и градови. Државица Гватемала и њена главна варошъ Нова Гватемала.

Саединѣне земље мехиканске, и њиови главни градови: Мехико, Веракруцъ. Пуебла и Акапулко, и полуострова Јукатанъ и Калифорния.

Саединѣне државе североамериканске и њиови градови: Васингтонъ, Бостонъ, Новиоркъ, Филаделфия, Балтиморе, Нови Орлеанъ и т. д Овамоспада и полуостровo Флорида, и Мехики придружене земље Тексасъ и Нова Калифорния.

Енглеске су земље: горня и дойна Канада и градъ Кебекъ на реци Лоренцу; полуострова: Нови Брауншвайгъ, и нова Шкотска и њиовъ градъ Халифаксъ; острово Нова Фундландия, хутсонбайске земље и све остале северно одъ 49 степена лежеће.

Руиске су насељбине на северозападномъ приморю, као и оне на лисичимъ и алеутскимъ островима.

Ослободили су се: Ескими на полуострову Лабрадору, Гренландезци на полуострову Гренландии, и готово сви Индиянци, што по просторима худсонбайскимъ одъ лова и рибарства живе.

в. Средня Америка или западна Индия.

Састои се изъ три рпе острова:

1, Бахамска острова, међу коиме е найзнатние Сансалвадоръ, єръ е на њега Колумбусъ при откровеню Америке год. 1492 прво наишао.

2, Велике Антиле, међу коима су најглавнија острова: Куба са градомъ Хаваномъ, Хаити или Сандоминго, Гамаика и Порторико. Куба е и Порторико шпаньолско, Гамаико енглесхо, а Сандоминговци су се отели и ослободили.

3, Мале Антиле, међу коима су најглавние Барбадосъ, Антигва, Тринидадъ, Гваделупа, и т. д. Овде е највише енглески, алъ има нека и француска, холандска и денемаркска.

(Продужиће се)

Правилно употребляваић писмена.

(Една правописна игра за наймлађу децу.)

Највише погрешака праве деца на писменима ћ, ђ, ч, џ, ков едно место другогъ уписую, исто тако греше са й, л, н, а, у, е, међуећи ихъ место и, љ, њ, я, ю, е, а подешто и на писменима ж и ш, д и т, ц, с, з, и проча.

Да би се одъ ови погрешака одучили, ваља само неколико реда ову устмену игру с' ньима проћи. Ваља накупити речи, у коима гореспоменути гласова има, било на почетку на среди илъ на краю (види упутство за букварске науке стр. 277 до 288, и I Єзикослов. читанку стр. 164) и деци како седе редомъ по едну речъ задавати питаюћи: Како би ты ту речь написао? где ће дете речь гласати и дотични знакъ (писмо) рукомъ у воздуху показати.

Пазећи примети ће учитель да неправе сва деца едне исте погрешке, него свако свое; при задаваню речи, мора се дакле на то обазирати, и свакомь детету речи са онимъ гласовима у коима греши задавати.

Са неколико оваки игри научиће сви сва писмена правилно употреблявати, особито ако буде учитель пазио на децу найлошию, и ньи найвише вештбао.

Кадъ су се деца мало упутила, онда ихъ валя іошъ увекъ запитати: како би се могло погрешно та речь написати? и дете ће мислећи и казуюћи іошъ већма се утврдити у правилномъ употребленю писаня.

Цела игра иде устмено, зато, што се брже и више примера изради, недангуби се ни арчи папиръ улудъ, и больи успехъ буде, ѳръ се много примера проће; а овде сва деца мисле, ако учитель уме наредити, да сва пазе, да єданъ другогъ у погрешки вреба, да лошии болѣгъ и млађи стариегъ поправля.

Єдна вештинница при рачуну.

(За найстарию децу.)

При Сабираню. Кадкадъ се догоди, да се посте изъ такови броева састоѳ, где су сви исте вредности броеви само у єдну єдиницу єданъ одъ другогъ већи или маньи. И у томъ ѳ случаю и бржи и сигурнии посао умноженѣмъ суму наћи. н. п. имамо ови броева суму наћи:

1357+2468+3579.

Овде су сви єдинични броеви само за 1 єданъ одъ другогъ већи, а исто су тако и десетични и остали. Овде ѳ найбрже свршенъ посао, кадъ средню посту умножимо са броемъ поста. Овде ѳ брой поста 3, дакле:

$3\times8=24$ остае 2, $3\times6=18+2=20$, остае 2, $3\times4=12+2=14$ остае 1, $3\times2=6+1=7$, свега дакле 7404.

Разуме се по себи, да се само средньи брой умножити сме, и то не средньи местомъ него величиномъ, вредносћу, као што е овде 2468.

Ако би се међу овима догодио кои другчій брой, онда се тай сабиранћмъ додае. н. п: имамо iошъ 3561. онда се додае къ првомъ продукту 24 iошъ $1=25$, къ другомъ 20 iошъ $6=26$, къ трећемъ 14 iошъ $5=19$, къ четвртомъ 7 iошъ $3=10$, сума 10965.

Исто се овако ради, ако има више оваки различни броева.

Парамитие.

11. *Престо славе.*

Неки смирени сматратель задубльиваше се и превише у сматранћ Невидимога, и заборави у томъ на свое грублћ дужности и службу, преке нужде свакогъ смртника на земльи.

Єдаредъ ноћу поредъ кандила дубоко замишлћнъ седећи засни, и у сну му се отворише врата небесна, и онъ виде, што е давна желио престо славе, кои савъ у затри а у седмороструком облаку стояше изъ когъ силне мунћ севаше, и страотно громови грмише.

Устрашенъ тргне се одъ сна, алъ мало наученъ; онъ желяше и ликове около престола видити, и паде опетъ у то сматраюће сневанћ, и опетъ му се исти санъ появи, пакъ садъ виде, како четири живота престо славе ношаше, крилма на све четиръ стране све-

та' трептећи и заповести Вечнога извршујући. Ватренъ зной потокомъ се ливаше с' њи, и одъ неуморногъ трептаня чисто забунѣни беше, и чисто незнаше, како близу престола стаяше, и кою славу носише.

Сматратель овай хтеде ближе приступити, алъ у тай махъ нестаде сна, и онъ іошъ незадовольнии оста. Онъ хтеде и анѣеле видити, и нѣговъ чаровни санъ увати га и трећи редъ; и онъ виде серафиме, кои први низъ пламени престо стояше, али њиови ликови беше умотани, те ихъ немога сагледати, а ни њиове славопеве немога разумети, докъ єданъ нѣму приступи и сажальиво рече: „Неусуђуй се яданче желити да видишъ оногъ, когъ ни ми сагледати неможемо, него се задовольи ликовима што и около престола видишъ".

На ове се речи трже сневаюћи одъ сна, а у исти махъ мува летећи око кандила усуди се ближе пламену и паде съ опалѣнимъ крилама доле. „Нисамъ ли я лудъ, рече садъ самъ себи, тражимъ да ме анѣео научи ономъ, чему ме спалѣна мува толико реда научити могла" и одъ тада се остави сматраня и желя серафимскихъ, и прнвати се оногъ, чега ради є човекъ овде на земльи створенъ.

Лептиръ и чела.

„Да є лепо време, я бы у полѣ изишао, да се поиграмъ!" рече лептиръ. „А я би богме — одспори чела — ишла на мой посао, да є лепо време.

Урошъ и Мрлявчевићи.

(За на изустъ ученѣ у срб. нар. школ.)

(Свршетакъ.)

Тако мало време постояло,
Данакъ прође, тавна ноћца дође;
Кадъ у ютру ютро освануло,
И предъ црквомъ звона ударише,
Сва господа дошла на ютренѣ,
У цркви су службу савршили,
Излѣгоше изъ биеле цркве,
У столове предъ цркву сѣднули,
Шећеръ ию, а ракию пию,
Марко узе књиге староставне,
Књиге гледа, а говори Марко:
„А мой бабо, Вукашине крало!
„Мало л' ти е твое кралѣвине?
„Мало л' ти е? Остала ти пуста!
„Већъ с' о туђе отимате царство.
„А ты стриче, деспоте Углѣша!
„Мало л' ти е деспотства твоега?
„Мало л' ти е? Остало ти пусто!
„Већъ с' о туђе отимате царство.
„А ты стриче, воевода Гойко!
„Мало л' ти е войводства твоега?
„Мало л' ти е? Остало ти пусто!
„Већъ с' о туђе отимате царство.
„Видите ли, Богъ васъ не видио!
„Књига каже, на Урошу царство,
„Одъ отца е оставнуло сину,
„Тетету е одъ колѣна царство.
„Њему царство царе наручио
„На самрти, кадъ е почивнуо,"
Кадъ то зачу Вукашине крало,
Скочи крало одъ землѣ на ноге,

Па потрже злаћена ханџара,
Да убоде свога сина Марка.
Бѣжи Марко испредъ родителя,
Єръ се нѣму, брате, не пристои
Са своимъ се бити родителѣмъ,
Бѣжи Марко око бѣле цркве,
Око бѣле цркве Самодрже,
Бѣжи Марко, а тера га кралю,
Докъ су трипутъ коло саставили
Око бѣле Самодрже цркве,
Готово га бѣше сустигао,
Ал' изъ цркве нешто проговара:
„Бѣж' у цркву, Кралѣвићу Марко!
„Видишъ, ће ћешъ данасъ погинути,
„Погинути одъ своегъ родителя,
„А за правду Бога истинога."
Црквена се отворише врата,
Марко бѣжи у бивлу цркву,
За њиме се врата затворила.
Краљ допаде на црквена врата,
По дреку удари ханџаромъ,
Изъ дрека крвца покапала,
Тад' се кралѣ био покаяо,
Те є ричъ био говорио:
„Леле мене до Бога єдног!
„Ѣе погубихъ свога сина Марка."
Ал' изъ цркве нешто проговара;
„А чуешъ ли? Вукашине кралю!
„Ти нисси посѣкао Марка,
„Већъ посѣче Божѣга анѣела."
На Марка є врло жао кралю,
Те га люто куне и проклиње:
„Сине Марко, да те Богъ убие!
„Ты немао гроба ни порода!
„И да би ти душа неиспала,

„Докъ Турскога цара не дворио!“
Краль га куне, царъ га благосиля:
„Куме Марко, Богъ ти помогао!
„Твое лице свѣтло на дивану!
„Твоя сабля сѣкла на мейдану!
„Нада те се не нашло юнака!
„Име ти се свуда споминяло,
„Докъ е сунца и докъ е мѣсеца!“
Што су рекли, тако му се стекло.

Огласъ.

Кодъ професора препарандие Г. Николе Вукићевића у Сомбору налазе се образи (иконе) св. отца Николая, — св. св. велмуч. Георгія и Димитрия, — и св. Іоанна Крестителя. Те су иконице издане трошкомъ Фонда Школскогъ Листа, и по одбиєню трошка чистъ приходъ иде на фондъ учительскихъ сирота. Єданъ комадъ одъ тихъ образа стои 3. новчићъ, а 100. комада заедно дае се по 2. фор. 50. новч. а. в. — Препоручуемо ове иконице нашимъ обштинама, да бы ихъ куповале, и данимъ приликама доброй деци у награду давали.

Уредн. Шк. Листа.

Нека ГГ. предчисленици за неке броеве Шк. Листа іоштъ одъ 1858. и 1859. год. рекламираю, и ишту да имъ се бадава пошлю; зато являмо, да се броеви Шк. Листа за 1858. 1859. и 1860. год. само за новце могу добыти, и само за 1861. год. ако коме кои брой фали, и за три месеца (одъ дана недобиеногъ броя рачунаюћи) рекламира, томе се бадава шиље, а после три месеца рекламация нема места, него за свакій исканый брой 12. нов. послатисе има.

Уредн. Шк. Листа.

Брзотискомъ Епіскопске кньигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 40. У Новоме Саду, 28. Октобра 1861. ГОД. IV.

Библичне приповедке у библичнимъ речма.

7. *Ноеви синови и Вавилонъ.*

(Мойс. књ. I. гл. 9. и 11.)

И поче Ное обделявати землю, и насади виноградъ, и напи се вина, и опи; и виде Хамъ срамоту отца, и поруга се; іошъ изаће, те каза обоици браће своє; али ови закрише отца своги; а кадъ се истрезни Ное и разуме, шта му учини синъ наймлађи, онъ га прокле, люто га прокле, а Сима и Яфета благослови; и поживе Ное іошъ 350 лета, и навршн 950, и умре.

Симу и Яфету и Хаму родише се синови, и одъ овихъ се разделише родови, и разсеяше народи по свой земльи. Али сва земля бияше єзикъ єданъ и єданъ народъ; и кадъ пођоше одъ истока, наиђоше на полѣ у земльи Сенаару, и населише се ту; и рече єданъ: айде да савидамо градъ и торонь врхомъ до неба, да начинимо себи спомень, пре негъ што се разсеемо по свой земльи.

И сиђе Господъ да види градъ и кулу што савидаше люди, и рече: „гле єданъ народъ, и єзикъ єданъ, и то починю чинити, неће одсадъ ништа одпустити, штогодъ узхтеду чинити, зато ћу да забунимъ єзикъ ньинъ, да неразуме єданъ другога.

Тако ихъ разсея Господъ по свой земльи, и престаше зидати градъ. Отуда га назваше Вавилонъ (забуна) єръ ту забуни Господъ єзике, и разсея ихъ по

свој земљи; и Симовогъ праунукова праунука праунукъ беше Тара, отацъ Аврамовъ.

8. Аврамово изселење миролюбиво и некористољубиво.

(Мојс. књ. I. гл. 12 и 14.)

И рече Господъ Авраму: „изађи изъ земље рода твогъ, и изъ куће отца своѓъ, и ѓди у землю што ћу ти показати, и начинићу те великимъ народомъ и благословићу те и увеличати име твое, и благословити у теби сва племена земна.“ И пође Аврамъ као што му рече Господъ, и узе Сару жену свою, и Лота братића своѓъ, и све иманѣ, и пођоше у землю Ханаанъ, и кадъ дођоше начини Аврамъ жртвеникъ и призиваше име Господа.

Аврамъ бияше врло богатъ марвомъ, сребромъ и златомъ; али и Лотъ имаѣаше оваца и марве много, и немогоше живити у скупу; и бияше распра између пастира Аврамови и Лотови, и рече Аврамъ Лоту: „да не буде распре међу нама и међу пастирима моимъ и твоимъ, ер смо люди и браћа, ето земље предъ тобомъ, одлучи се, ако ћешъ ти лево, я ћу десно, ако ли ти десно, я ћу лево.“ И виде Лотъ околину Іорданску као рај божіи, и избра себи околину ту, и разлучише се, и Аврамъ се усели у землю Ханаанску, а Лотъ у пределе Іордана до Содоме. И Богъ рече Авраму: погледай, сву землю што видишъ теби даемъ и семену твомъ на веке, и учинићу семе твое као песакъ земни, ако ко може избројати песакъ, то ће и семе твое.“ И усели се Аврамъ подъ дубове Мавриске, што беше у Хеврону, и начини ту жртвеникъ Богу.

И дође те се цареви завадише, царъ содомски и гоморски, и други узъ њи подигоше се на бој противу цара еламскогъ и друге узъ њега, и кадъ се по-

бише, побеже царъ содомски и гоморски, и они отеше све благо содомско и гоморско, и узеше и Лота и иманѣ нѣгово собомъ; али дође єданъ одъ бегунаца и яви Аврaму, и кадъ чу Аврамъ, да є заробљенъ Лотъ, скупи челядъ свою ньи 318, и окупи оне (цареве) и нападе на ньи ноћу, и потуче ихъ, и поврати све иманѣ содомско, и Лота братиħа своегъ, и сво иманѣ нѣгово; и кадъ се враħаше съ боиштa изаħе царъ содомски на сусретъ, и Мелхиседекъ царъ селимски, кои беше свештеникъ Бога вишнѣга изнесе леба и вина, и благослови Аврама, и царъ содомски рече: „дай ми люде мое, а благо узми себи," а Аврамъ рече: „ево дижемъ руку Богу вишнѣму да ти неби ни єдне жице узео одъ имања твога."

Изясненіе молитава изъ часловца.

III.

Молитва матери Божіой на почетку ютреня.

Предстателство страшное и непостидное. Заступленѣ, покровительство страшно, и непостидно; заступнице, посредственице, помоћнице, молитвенице велика, коя се никада нећешъ постидити, єръ свaку молитву Твою Богъ саслуша и прима. Ко се за насъ найвећма и свагда Богу моли? Зашто се мы молимо матери Божіой? Кадъ се мы матери Божіой молимо, шта онда иштемо одъ нѣ? (Да се она за насъ Богу моли). — Кое молитве матери божіой већъ досада знате? — И ово што садъ читати почнѣмо есть молитва матари Божіой! —

не презри блaгaѧ молитвы нашиχъ, всепѣтaѧ Богородице. Немой презрети молитве наше, о блага бо

городице, коя си одъ свію хвалѣна и прославлѣна, кою сви мы найвеѣма хвалимо.

оутверди православныхъ жителство. Утврди и сталномъ учини државу ову у коіой мы православни Христяни живимо.

Спаси всепресвѣтлѣйшаго и державнаго Імператора и кел. воєводѫ нашегш Франца Ішсифа Перваго. Спаси пресвѣтлога и моћнога, силнога цара и вел. войводу нашегъ Франца Іосифа првога.

Ємѹже повелѣла єси царствовати. Комъ си заповедила да царуе; кога си наредила да буде нашъ царъ.

и подаждь ємѹ съ небесе побѣдѫ. И дай нѣму т. е. нашемъ цару съ неба побѣду. Измоли кодъ Бога, да нашъ царъ побѣду одржи надъ свакомъ злоћомъ и надъ свима противницима.

Зане родила єси Бога єдина благословенная. За све то молимо те Богородице и увѣрени смо да намъ твое молитве помоћи могу, єръ ты си родила Іисуса Христа правога Бога, о єдина благословена!

IV.

Молитва машери божіой на шреѣемъ часу.

Надежда и предстателство, и прибѣжиште Хрїстїанъ, нешборимая стѣна, изнемогающымъ пристанище небѹрное, Ты єси Богородице пречистая. — Ты Пречиста майко Божія єси надежда, заступница, и прибѣжиште (окрилѣ, уточиште) Христіяна; Ты си као бедемъ, кои се не може оборити; Ты си као оно пристаниште, у комъ се лаће одъ буре и ветрова закланяю.

но ꙗко мїръ спасающаѧ, непрестанною твоею молитвою, помѧни и насъ дѣво всепѣтаѧ. — Но ты, — коя свѣтъ спасавашъ твоіомъ непрестаномъ молитвомъ коя людма помажешъ молеѣи се за ньи свагда Богу — помени и насъ, сети се и насъ Дѣво, што си одъ свію славлѣна, кою сви православни Христіяни славе и почитую.

V.

Молитва Богородици на шестомъ часу.

Ꙗкш не имамы дерзновенїа за премногїа грѣхи нашѧ, Ты иже ѿ тебе рождшагосѧ моли Богородице дѣво. Будуѣи да мы немамо слободе због врло многихъ грѣхова нашихъ сами молити се Богу: то моли Ти Богородице дѣво онога, кои е одъ Тебе роѣенъ, моли Христа Бога за насъ.

многш бо можетъ моленїе матернее ко благосердію Владыки. — Єръ много е кадро учинити моленѣ материно ꙗодъ добросрдачнога Господа нашегъ.

не презри грѣшныхъ молбы всечистаѧ. Немой да презрешъ молбе насъ грѣшнихъ пречиста дѣво, него ихъ прими и моли за насъ сына твога.

ꙗкш милостивъ єсть, и спасти могіи, иже и страдати ѿ насъ изволивый. — Єръ милостивъ е и кадаръ насъ е спасти Господъ нашъ, кои е и страдати за насъ изволио.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

14.

Християнство обузима цѣлога човѣка, и све нѣгове потребе поднамируе; оно незаборавля ни тѣло нѣгово, ни душу, ни живота на овомъ свѣту, ни живота будућега у вѣчности.

Дочимъ таконазваный комунизамъ стара се о благостаню самога тѣла, а заборавля за душу; дотле Християнство, не заборавляюћи тѣло, найвећма се стара о души, и явно проповѣдаюћи, да е душа много важния одъ тѣла, односи све къ души, къ вѣчности, къ Богу.

Благимъ и кроткимъ начиномъ чисти Християнство душу човѣчию одъ гордости, одъ неситости, развратности, и одъ свию порока, и мало по мало истреблюе коренъ зала, што се у нами угнѣздише. Найвише беда нашихъ произлазе одъ страстій и порока; а страсти обуздати и пороке неправити може само Християнство, и кадъ то учини, онда оно повраћа срдцу нашемъ радостъ и тихій миръ кои е плодъ чисте савѣсти.

Вѣра намъ показуе путъ къ правоме блаженству. На томъ путу оживлюе насъ надежда и любавь а съ њима постаю намъ дужности наше миле, лаке и приятне.

На тѣло сматра Християнство као на храмъ безсмртне душе, и стара се о томъ да се по могућству одлакшаю страдания тѣла, и да се предупреде. Погледай благотворне заводе за сиромахе и болестнике, кое е Християнска рука подигла! Где люде свимъ срдцемъ примаю науку Христову и по њой животъ свой управляю, тамо се умалява сиротиня! богатый постае другомъ сиромашнога брата своге, и дѣли му одъ своега сувишка, на такимъ начиномъ ако се и неможе си-

ромаштво са свимъ истребити, ипакъ се оно знаменито одлакшава и сноснимъ чини.

Христіяство чува тѣло наше умѣреношћу, постомъ, уздржаванѣмъ, и цѣломудриемъ; освећує га сполашньимъ богослуженѣмъ а особито приманѣмъ тѣла и крви Христове у тайни Евхаристие. Оно прима последньій уздисай умирућегъ човѣка, и частно га пропрати до последнѣга обиталишта, съ тврдымъ увѣренѣмъ, да ће тѣлеса добрыхъ людій, очишћена смрћу, са славомъ воскреснути, и саединивши се съ душомъ, съ ньомъ заедно наслађивати се неисказаныхъ радостій на небесима.

Тако ради Християнство! оно намъ тврдо обећава вѣчиту срећу, а кадкадъ намъ дає іоштъ и овдѣ нешто среће. Обећанѣ пакъ своє оснива оно на необоримимъ доказима, и свакій правій Християнинъ подпуно є увѣренъ, да у будућемъ животу праведнике подпуна и вечита срећа очекує.

Но да видимо, шта чини комунизамъ съ людма, кои се нѣму повѣре? Онъ имъ обећава блага, коя не може дати никоя човѣчия сила, и вара ихъ съ лажнымъ обећаняма, коя се никадъ испунити немогу.

Сиромаштво се неможе никада уништити, зато што се немогу уништити узроци сиромаштва. Првый къ томе узрокъ єстъ разлика узмеђу людій, по снази, по здравлю, по душевнымъ способностима, по знаню, по ваљности, радиности, и т. д. Може л' когодъ учинити, да люди нигда у свему томе сасвимъ равни буду.

Другій узрокъ сиромаштва лежи као и првый дубоко у коренѣнъ у нами, а то су пороци псврећене наше човѣчие природе, као што су леньостъ, нехатостъ, пиянство, раскошность и т. д

Сиромаство млого пута є каштига и послѣдица невалялства. Съ тога и кадъ бы се могло, не бы га ваљало сасвимъ уништити. Али ипакъ има средства коима се оно умалити и одлакшати дає.

Сва тайна коіомъ се сиромаштво умалити дае састои се у овомъ начелу: „Настой, да сви богати постану прави Християни и да свесрдно испуняваю дѣла милости и правде према сиромашнима; а сви сиромашни да буду такође прави Християни трпељиви сноситељи своихъ неволя.“

Учитељи комунизма веле: Люди ће онда быти срећни, кадъ се сада постоећій поредакъ у свету промене. — Можда и тако, — али кадъ ће се то учинити. Имаю л' учитељи комунизма снаге, да уведу у свету редъ другачій, него што е овай што постои? Доиста немаю, нити ће икада имати, слѣдователно обећанѣ ньихово неможе се никада испунити; оно е наликъ на крчмара кои на цимеру има написане речи: „Данасъ за новце, сутра за бадава!“ А кадъ е то сутра? Никада. —

Неслушайте дакле оне кои вамъ обећаваю безъ труда и подвига сваку земальску срећу, и сласти овога живота, кое би одъ васъ можда скотове начиниле; него обратите се свимъ срдцемъ къ светой вѣри. Старайте се да вѣра проникне у умъ, у срдце, у волю нашу, у наше обичае, и наше законе. Онда само ћемо мы срећни быти колико е могућно, и колико е за насъ потребно, и овдѣ на земльи, а после смрти удостоићемо се и вѣчногъ блаженства на небу.

(Продужиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(За найстарию децу.)

(Продуженѣ).

3. Африка.

Границе: на северу средиземно море, на западу атлантски океанъ, на югу сутока атланткогъ и

индискогъ океана, на истоку индиски океанъ, мозамбиски каналъ, арапски заливъ, и землѣузъ Суецъ.

Планине: найзнатния су прибрежия: Зелено прибрежие, найзападния точка; Прибрежие добре надежде, или Капъ, найюжния точка, и Капъ Гардафуй, найисточния точка Африке.

На северномъ приморю пружаю се планине Атласа; южно низъ ове простиру се пустаре Белад ел Церидъ, а низъ ове она велика пустиня Сахара, са гдекоимъ Оазама као островима.

Средня е Африка бреговита. ту су источно планине абешке, на южномъ краю црвенога мора; средомъ се пружаю месечне планине и незна имъ се края; западно се шире планине конгске на северномъ краю гинейскога залива; у южной е Африки само капска планина позната.

Реке: Нилъ, извиче на два извора, еданъ на абешкой а други месечной планини, и излива се са два, (одпре 7) ушћа у средиземно море.

Нигаръ истиче на Конгпланини, и излива се у гинейски заливъ; са те исте планине теку и реке Сенегалъ и Гамбия, и утичу у алтантски океанъ.

Землѣ и вароши. На арапскомъ заливу лежи а, држава Абешъ, едина одъ старине преоставша християнска земля у Африци, са главнимъ градомъ Гондаръ;

б, Нубия, и нѣнъ градъ Сенааръ,

в, Египатъ и нѣни градови Каиро и Александрия.

На средиземномъ мору леже три айдучке државице, Триполисъ, Тунисъ, и Алгиръ и истогъ имева градови, али ову су последню Французи пре 30 год. освоили.

На атлантскомъ океану леже:

а, царство мароканско на високомъ Атласу, и нѣгови градови Фецъ и Мароко.

б, Сенегамбия, или земля на рекама Сенегалу и Гамбии, са француским и енглескимъ насеобинама;

в, Горня Гинея пружа се одъ Капа Сиера Леоне енглеске насеобине са градомъ Фритауномъ, до Капъ Лопеца, найглавнијега тржишта съ роблѣмъ;

г, дойна Гинеа, одъ Капъ Лопеца до Капъ Негра, и у ньой землѣ Лоанго, Конго, Анголаи Бенгвела, све мало познате;

д, Капска земля где Хотентоти живе, и нѣнъ градъ Капъ, припада Енглеской.

На индискомъ приморю лежеће землѣ найманѣ су познате; ту су приморске землѣ Мозамбикъ, Заигвебаръ и Ацанъ.

Средина Африке ни данасъ се іошъ незна, какве државе тамо стоѳ, какви л' народи тамо живе.

Острва. У индискомъ океану леже:

1, Мадагаскаръ найвеће африканско острво пуно брда. 2, Острва маскаренска, одъ коихъ ѳ Бурбонъ француско, а св. Маурицие или другчие названо Исльдефрансъ енглеско. 3, Острва амирантска, 4, острва сейчелска, и Сокотора.

У атланскомъ океану леже:

а, Св. Єлена, где ѳ Бонапарта умрьо, енглеско острво; б, острва зеленоприморска, одъ коихъ ѳ Санъ Яго найглавние, португалска су; в, острва канарска као: Феро, Тенерифа, шпаньолска су; г, Мадера знаменита са нѣнога славногъ

вина, португалска є; и д, острва азорска, и међу њима Терцеира и Санъ Мигуелъ португалска су.

(Продужиће се.)

Парамитиє.

12. *Данило.*

Уморенъ одъ његови привиђаня будућности што га често са страомъ изпуняваше, и доста реда му сьу снагу одузимаше, лежаше Данило, кадъ му изъ савета вечногъ вестникъ еданъ дође и рече: „Оди Данило, да се одсадъ одмарашъ, докъ недође край света, да онда опетъ устанешъ.

Мирно саслуша Данило те речи и упита овогъ у беле алвине умотана вестника: „мислишъ ты, да ће се ове кости мое кадъ подиђи и подмладити?“ Вестникъ га уве за руку и показавши на небо пуно звезда рече: „Сви што подъ земльомъ леже устаће, али учитељи ће сияти као они небесни светови, и они што су найвише добра чинили, као оне одъ вечности сияюће звезде.“

То рекавъ дирну Данила по оку, и онъ подъ ведримъ небомъ и његовимъ ясно трептећимъ вечитимъ звездама заспа на веке.

Родитељи треба да су помоћници учитељскогъ рада.

Права є истина, да дете ма какво добро воспитанѣ у школи добияло, само ако є оно у домаћемъ неваля-

ломъ друштву, онда школско воспитанѣ никакве вредности и напредка нема, — онда се савъ трудъ у школи осуетн, дете све добре наклоности, а учителъ, свако повереиѣ кодъ детета изгуби.

Дете кадъ е у добромъ домаћемъ друштву, па ма найневалялие било, кадро е добро постати и одвратити се одъ зла; а у невалялому друштву, найболѣ дете проневалялиће се.

Свагда е дете пре склонитие на зло него на добро, па іошъ ако е оно окружено съ невалялима, то онда никадъ неће болѣ бити одъ свое околине, па ма какво добро воспитанѣ у школи добияло, єръ права е истина, да што троица направе, єданъ ће разкварити.

Више се прилика догодило, гди таково размажено и распуштено дете у школи, ма єдно има, па ако учитель на нѣга добро непази, кадро е цео учителѣвъ трудъ, не само себи, него и свой деци уништити.

Учитель е наставникъ, штоно веле и деломъ и словомъ. — Онъ децу речма, своимъ добримъ примеромъ и богоугоднимъ владанѣмъ наставля; а родительи, они треба да ихъ обучаваю обдржавати то наставленѣ, и по нѣму се, и у дому и ванъ дома владати. Па као што реко, ако то не буде кодъ родителя, онда се и найболѣ дете поквари, науке у найболѣ време остави, презре и омрзне, а хрђаво владанѣ оволе, и тако на велику несрећу и убиство, и себи и отцу а и целомъ човечеству на найвеће зло расте.

Доста самъ матери чуо, коя за свог сина вели: „Само некъ ми е живъ и здравъ, па ма майку и за косе вукао.“ Нису ли то неваляле речи кое и деци и родитељима на несрећу слуте? Ние ли то опровргнуће учителѣве науке, а и саме Божие заповести?

Такове речи отровъ су, съ коимъ мати свое чедо залаже. Да кога ће дете любити, чествовати и пошто-

вати, ако неће онога, кои га е на светъ призвео, животъ, раану и негу му дао?

Башъ те неразумне матере кое тако веле, и дочекаю да ихъ деца за косе вуку. — Па зашто ихъ онда проклиню? Нису ли ихъ саме томе злу научиле? — Болѣ би било да саме себе проклиню, што су ихъ тако воспитале. — Али такови су родитељье вечъ одъ самога Бога проклети.

Хилядама примера има да деца одъ добри родитеља постану неваляла. Па кое томе узрокъ? — Узрокъ су родитељи, кои съ неразумномъ любави спроћу детета своѓъ до тога доћу, да су после са свакимъ невалялствомъ окаляли се и найпосле целомъ роду на срамоту, а людма на поругу и штету били.

Праведно добра мати вели своме сину: „Ако ћешъ бити неваляо, болѣ да те Богъ прими.“ — Ни еданъ родитель нетреба да заборави ове прекрасне речи, еръ нашто животъ невалялцу и злочинцу?

Така мати, коя то вели, доброту болѣ одъ живота цени, та и себи и сину а и целомъ човечеству добро жели; еръ опетъ питамъ, каква е хасна одъ жи-
вота, кои живи Богу на грехъ, людма на срамоту и штету, а себи на убиство?

Учитељи! обучавайте и саветуйте поверену вамъ младежь, речма, деломъ и добримъ примеромъ предходите, будите достойни тогъ светогъ имена когъ на себи носите, одвикавайте ихъ одъ зла, а упућуйте ихъ на добаръ путъ, наводите имъ послѣдице зли дела, па некъ сама увиди, да се зло злимъ враћа. А родитељи! будите учитељима помоћници у овой важной, великой и тешкой радьи, — пазите и на домаће свое, еръ доста дете и одъ ьихъ научи. Пакъ ако тако будете обое чинили, онда ће те свою свету дужность испунити, онда

ће те оставити и за себе млађи свет, кои ће вас споминяти и благосиляти до века.

У Срб. Бечею

Михаило Д. Деановићъ.
учитель.

Друштво.

Ко се са злимъ сдружи, на зло некъ с' нетужи.

Мали Мирко изађе едаредъ са осталомъ децомъ ванъ села. Ту беше богати шљивици, све се ломише гране одъ рода. Лакома деца стану се каменѣмъ и штаповима бацати, те гранѣ ломећи воће свальивати. Кадъ ихъ газда опази, онъ ихъ съ едномъ камциомъ окупи, и деца сташе што игда могоше бегати, само Мирко немога као остали, и газда га увати. „Я се нисамъ бацао“ викаше Мирко и моляше се, али му непоможе; газда му живо туръ нажири, едва на ноге стати мога, кадъ га пусти.

Избиенъ онако едва се одвуче кући, и стане се тужити отцу, али неказујући како се управо сбило, него како є по нѣга болѣ. „Право ти є, рече отацъ, ты си знао, да су оно невалъяла деца, пакъ ниси требао ни нѣи съ ньима. „Я нисамь знао, да ће у крађу, рече Мирко крозъ плачъ; а отацъ придода: „алъ ты си ихъ требао оставити, чимъ су се почели вурати; да си одма отишао, неби те газда видио ни уватио; садъ ћешъ запамтити и одсадъ се чувати; когъ съ невалнлимъ увате, држе да є невалио, те заедно съ ньима извуку.“

Крешница (светла бубица.)

Завистъ е найгадния слабость.

Єдаредъ сеђаше крешница у мекой трави, милу светлость свою безазлено на све стране разсиплюћи, и не сневаюћи на кое зло; а изъ смрдљивогъ блата гмижући довуче се гадна жабетина нека, и приближивъ се савъ едъ на ову невину кукавицу суну. „А шта самъ ти учинила“ викну крозъ плачъ безазлена крешница, а гадъ онай одзивну: „а зашто светлишъ.“

Правилно употребљаванђе мали и велики писмена.

(Єдна правописна игра за наймлађу децу.)

И у овомъ праве деца многе погрешке, пишући мало писмо место великогъ или велико место малогъ, било на почетку речи или на почетку изражая. И одъ ови ће се погрешака одучити овомъ устменомъ игромъ. Кадъ имъ е найпре учитель казао, кое се речи увекъ, а кое текъ кадкадъ са великимъ писменомъ започиню, онда задае згодне изражае, изречения, и пита дете по дете: кою би речь съ малимъ, а кою съ великимъ писменомъ започняо, покажи форме писмена рукомъ у воздуху. (Види радъ овогъ упутство за букварске науке стр. 297. до 302. и у I.-ой езикосл. читанки стр 152.

Са два тиредъ предузетомъ овомъ игромъ изучиће сва деца правилно писати, и неће ови погрешака правити.

И при овой игри поправля едно дете друго, и гдегодъ е могућно валя пуштати лошије на болѣ и млађе на старије, радъ отиманя и болѣ пажнѣ.

Єдна вештиница при рачуну.

(За найстарију децу.)

При сабираню. Ако се догоди, да су све посте при сабираню сасвимъ еднаке, онда се далеко брже мунтипликациомъ сума нађе, н. пр. имамо ове посте:

$324\times324\times324+324$. Наместо да овде говоримо 4 и 4 естъ 8, и 4 естъ 12, и 4 естъ 16, подпишемъ 6, остае 1 и 2 естъ 3 и 2 естъ 5 и т. д. много брже е овако:

4×4 естъ 16 остае 1,
4×2 естъ 8 и 1 естъ 9,
4×3 естъ 12 дакле свега 1296.

Догоди л' се међу овакимъ постама по една или више другчији, и онда се ове еднаке умножаваю, а оне неједнаке къ продукту доброе, н. п. кадъ би међу горньи поста имали іошъ и 567, онда би казали: 4×4 естъ 16 и 7 естъ 23, 4×2 естъ 8, и 2 естъ 10 и 6 естъ 16, и 4×3 естъ 12 и 1 естъ 13, и 5 естъ 18, дакле 1863.

Брзотискомъ Епископске книгопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 41. У Новоме Саду, 7. Новембра 1861. ГОД. IV.

Изясненіе псалма покаятелногъ.

(Една лекция изъ часловца.)

Помилуй мѧ Боже, по велицѣй милости твоей и по множествѣ щедротъ твоихъ шчисти беззаконіе мое. — Смилуй се на мене Боже, по великой твоіой милости, и по многомъ милосрђу твомъ очисти преступке, погрешке мое. Кадъ годъ мы у молитви кажемо: „Помилуй ме Боже, или Господи помилуй“ то треба да се сетимо, да смо мы грешни, а Богъ милостивъ, па треба да се нѣму молимо, да насъ онъ помилуе, алъ уедно да се старамо и за поправленъ наше, напредованѣ у добру.

Наипаче шмый мѧ ѿ беззаконіѧ моегѡ, и ѿ грѣха моегѡ шчисти мѧ.

Іошъ веѣма изми ме, опери ме одъ невалялства мога, и одъ грѣха мога очисти ме.

Ꙗкѡ беззаконіе мое азъ знаю, и грѣхъ мой предомною єсть кынѣ.

Єръ преступакъ мой я познаемъ, и грѣхъ мой предамномъ є свагда.

Тебѣ єдиномѹ согрѣшихъ и лѹкавое предъ тобою сотворихъ. — Теби самоме я самъ сагрѣшио, и оно, што є зло предъ тобомъ учинио самъ.

Ꙗко да шправдишисѧ во словесѣхъ твоихъ, и побѣдиши кнегда сѹдити ти. — Да се оправдамъ у речима твоима, да се потврди истина твоихъ речи,

(съ коима си обећао праштати оныма кои се истинито покаю), и да побѣдимъ, када о теби неправо люди суде; зато да милошћу твоіомъ према грешницима победишъ и задобиешъ оне, кои држе да ты нисси благъ, молимъ те Господе смилуй се на мене! —

Се бо въ беззаконіихъ зачатъ есмь, и во грѣсѣхъ роди ма мати моя.

Єръ гле, я у невалялству зачетъ есамь, и у гресима родила ме е мати моя.

Се во истинѣ возлюбилъ еси, безвѣстнаа и тайнаа премѫдрости твоеа шкилъ ми еси. — Єръ гле ты Боже любишъ истину, ты си мени знаня, обичнымъ людима незнана, и тайне твое мудрости явио, показао, открио.

Шкропиши ма ѵссопомъ и шчиѥ́ся, шмыеши ма и паче снѣга оубѣлюся.

Пошкропит' ћешъ ме исопомъ, па ћу чистъ быти, опраћешъ ме, па ћу се већма него снѣгъ бѣлити. (Исопъ е мирисава и низка трава, коя у камену расте; ню су Израильтяни на прутићъ одъ Кедровогъ дрвета везивали, па замакали у крвь живине Богу на жртву принешене, те ихъ е съ ньоме свештеникъ шкропио, а то быяше слика нашега крштеня и очишћеня одъ грѣха прародительскогъ.)

Слухъ моемъ даси радость и кеселіе, возрадѫ́тся кости смиренныа.

Момъ слуху, момъ чувеню, ушима моима, датћешъ радость и веселѣ; датћешъ да благе вѣсти чуемъ; па ће се мое смирене кости обрадовати.

Шврати лице твое ѿ грѣхъ моихъ, и всѣ беззаконіа моа шчисти.

Одкрени лице твое, о Боже, одъ моихъ грѣхова, и сва невалялства моя, све злоће мое очисти. Дай да се я у свему поправимъ, и да одъ сада добаръ човекъ постанемъ!

Сердце чисто созижди во мнѣ Боже, и дѹхъ правъ wбнови во оутробѣ моей.

Срдце чисто сазидай у мени Боже, и духъ правый обнови у унутреньости моіой. Дай Боже да мое срдце буде чисто, и правый у добру постояный да буде духъ мой! —

Не wкержи мене w лица твоегw и дѹха твоего сватаго не wими w мене. — Не одбаци мене одъ твога лица, не одтури ме одъ себе, о Боже; и твога светога духа не одузими одъ мене, неодузимай одъ мене твое свето надахнуће.

Коздаждь ми радость спасенїа твоегw, и дѹхомъ владычнимъ оутверди мѧ.

Дай ми радость твога спасеня, твое помоћи, и духомъ владарскимъ утврди мене. Дай ми снагу да могу све наваде на зло побѣдити.

Наѹчѹ беззаконныа пѹтемъ твоимъ и нечестивіи къ тебѣ wбрататсѧ. — Я ћу научити невалялце твоимъ путовима, па ћеду се нечастиви т. е, безбожници и невалялци теби окренути.

Избави мѧ w кровей Боже, Боже спасенїа моегw, возрадѹетсѧ ѧзыкъ мой правдѣ твоей.

Избави ме одъ крви одъ крвнога дѣла Боже, о Боже спасенія мога, па ће се радовати ѣзыкъ мой твоіой правди; не дай Боже да крвно дѣло учинимъ, да убіемъ кога, ни да злоставимъ, па ћу ѣзикомъ своимъ пѣвати и славити твою правду. Коя Божія заповестъ забрањює убіяти? Какавъ е грѣхъ то, кадъ човѣкъ зло срдце носи на другога? (Смртный, и зове се злопамтенѣ, или по славенски: памятозлобіе.)

Господи оустнѣ мои wкерзеши и оуста моѧ возвѣстятъ хвалѹ твою. — Господе, устне мое отворићѐшъ, па ће уста моя навешћивати хвалу твою. От-

вори Боже моя уста, да ньима тебе хвалимъ. Шта мы треба да устма радимо? Валял' и рђаве речи говорити? Противу кое заповести Божіе греше они, кои говоре срамне речи? (7).

Ѥкш аще бы восхотѣлъ еси жертвы, далъ быхъ оубш, всесожженіа неблаговолиши. — Ер кадь бы ты захтѣо, зажелио жртве и прилоге, я бы ти ихъ дао. Алъ ты немашъ радо оне жртве што се на ватри спалюю.

Жертва Богу дхъ сокрушенъ, сердце сокрушенно и смиренно Богъ не оуничижитъ.

Жртва пріятна Богу есть духъ скрушенъ, срдце скрушено и смерно, понизно, Богъ неће презрети. Човѣка, кои се боли и кае за грѣхе, и кои е понизанъ, неће Богъ презрети, него ће га радо имати. Знал' кои одъ васъ примѣръ изъ св. еванђелія о човѣку смиренога срдца? (Митаръ; — Закхей;). Како се молио Богу Митаръ или царинникъ? А како онай хвалисавый фарисей? Па чія е молитва была Богу пріятнія? А зашто е царинникова молитва была Богу пріятнія него фарисеева? — Како се Закхей каяо? Шта дакле има радити онай, кои другогъ превари и огложи, ако хоће да му Богъ опрости? —

Оублажи Господи благоволеніемъ твоимъ Сіона, и да созиждутся стѣны Іерусалимскіа. Усрећи Господе своіомъ благомъ вольомъ, своіомъ великомъ милошћу Сіонъ, да се савиђаю видови Іерусалимски. Допусти ми Боже да савиђемъ у славу твою цркву! Тако се моляше Давидъ, но ову желю нѣгову недаде Богъ да испуни онъ, него сынъ му Соломонъ.

Тогда благоволиши жертвы правды, возношенїе и всесожигаемая, тогда возложатъ на олтарь твой телцы. Тада ћешъ милостиво примати жертву правде, ри-

носе, и жртву што се сажиже; тада ће люди метати на олтаръ твой теоце : Кадъ храмъ Божіи готовъ буде, онда ће се у вѣму Богу приятне жртве при носити.

Божићъ.

Неколико лекция за старію децу.

I.

Божићъ е великій онай Праздникъ, на кои мы свечано прославлямо Рођенѣ по плоти Господа Бога и Спаса нашега Іисуса Христа. Праздникъ овай зове се у црквеномъ езыку „Рождество Христово," и светковао се у прва християнска времена у єдянъ данъ съ Богоявленіемъ, а одъ четвртога вѣка држи се Божићъ на 12 дана испредъ Богоявленія, т. е, 25. Декемврия.

Предъ праздникомъ Рождества Христовогъ одредила е св. Црква наша постъ одъ 40 дана, да бы се мы за то време оставивши сва бурна веселя , части, и вику, у тихой побожности и умѣреномъ животу, у посту и молитви припремали за достойно дочеканѣ свѣтлога Праздника, съ коимъ е роду човечаскомъ Сунце Правде засійнуло. Постъ Божићни опоминѣ насъ на време старозавѣтно, кадъ су праведници чезнули за спасеніемъ и ишчекивали съ найвећомъ чезньомъ одъ Бога обећанога Месію; зато сло и мы обвезани особито у те дане дѣла милости чинити, каяти се за грѣхе свое, увреде одъ другихъ нама нанешене праштати, и тако примирени съ Богомъ и людма причешћивати се Тѣла и Крви Христове.

Постъ божићньи починѣ се 15. Новембра, на данъ Св. Мученика Гурія, а седмый данъ овога поста т. е. 21. Новембера слави се успомена онога догађая, кадъ су родительи Преблагословене Дѣве Маріе, свою ћерку у храмъ Іерусалимскій довели и Богу посветили. (Ви-

ди Шк. Листъ годъ 1860:) На овай Праздникъ кои се Ваведение или Входъ Богородице зове, о ютреню започне се пояти Божићна Катавасия, коіомъ насъ Св. црква позива да се припремамо за весело предусретанѣ божественогъ Спасителя нашегъ. На лицу побожныхъ люди появлюю се сузе радости, кадъ се ова дивна Катавасія првый путъ запов, и весели гласи народа сдружую се у тай паръ съ гласовима одабраныхъ пѣваца, те се тако као изъ едногъ срдца и едныхъ уста разноси по сводовима храма Божиегъ одъ св. Григорія Богослова сачињена пѣсма: „Христосъ раждается славите, Христосъ съ небесъ срящите, Христосъ на земли возноситесѧ: пойте Господеви вся земля и веселіемъ воспойте людіе, ꙗкѡ прослависѧ.“

Свакоме, кой у св. цркву прилѣжно на ютренѣ долази, мила е ова пѣсма, а у колико човѣкъ точние и подпуние схваћа високи нѣнъ смисао, у толико све већа дивота и све већи жаръ побожности обузима му душу и срдце, и побуђуе у нѣну чувства найплеменития.

Ево смисла тыхъ св. Пѣсама, кое сачињаваю Божићну Катавасію, што се одъ Ваведеня па до уочи Нове године, свакогъ Праздника и сваке неделѣ на ютреню пое.

„Христосъ се рађа,— славите га! Христосъ съ неба долази,—сретайте га! Христосъ е на земьи,—узносите се, дичите се, поносите се! Слави Господа сва земьо, и весело запойте народи, єръ се онъ славно прославио.

Христу Богу, кои е пређе свию вѣкова одъ Бога отца по божеству рођенъ, и кои се у последня времена одъ Дѣве Маріе, нама непостижимимъ начиномъ, као човѣкъ родио, возопимо! Ты кои си узнесао рогъ нашъ, ты кои си спасио насъ, светъ еси Господе!

Дрво*) изъ корена Іессеовогъ, и цвѣтъ съ тога дрвета ты о Христе, родио си се одъ Дѣве; изъ хвалѣне

*) Управо: прутъ, шибљика. Есей е было отацъ Давидовъ, а одъ Давидовогъ племена была е Дѣва Маріа.

горе, изъ ладовногъ густогъ луга*) дошао си и постао си човекомъ, а ниси престао Богомъ быти. Нека дакле буде слава твоіой снаги Господе.

Боже цѣлога свѣта, и отче милосрђа, ты си послао нама великога ангела твоега савѣта, кои намъ миръ дае. Ньиме упућени къ свѣтлости богопознања, рано ранећи славимо тебе човеколубче.

Морскій звѣръ Іону пророка, изъ утробе е изблювао онаквогъ истогъ каквогъ га е и примио, а Слово божие, примивши на себе плотъ нашу, родило се одъ Дѣве Маріе надприродньимъ начиномъ. — И као што Сынъ Божій када е постао човѣкъ ние ништа изгубио одъ свога божества; тако е и мати нѣгова по плоти, остала и после рођеня Дѣва.

Младићи у побожности заедно воспитани, заповесть невалялу окрутнога тиранина пренебрегли су, нити су се уплашили претнѣ да ће у ватру бачени быти; него у средъ пламена стоећи пояху: Боже нашихъ праотаца благословенъ еси.

Чуда надприроднога слику представила е пећь росодатна у Вавилону, у ньойзи неизгореше она три младића, а то быяше предзнаменованѣ, да ће се Христосъ одъ Дѣве Маріе родити. Зато пѣваюћи поймо: нека слави сва природа Господа, и нека га преузноси на вѣке.

Я видимъ тайну необичну и преславну: вертепъ постаде небо; Дѣва постаде престолъ херувимски; а ясле постадоше место у комъ е лежао Хрістосъ Богъ, кои се сместити нигдѣ неможе, еръ е свагде и на сваком мѣсту. Нѣга съ пѣсмама величаймо.

(Продужиће се.)

*) Пророци старо завѣтни у сликама представляюћи Дѣву Марію, називаю е горомъ, и ладовнымъ лугомъ (чаща, значи честаръ, густа шумица.)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

15.

„Има ученихъ и разумнихъ людій, кои се недрже вѣре християнске."

Па шта изъ тога слѣдуе? Драгій мой! То неговори ни найманѣ у твою користъ. — Зарадъ тога да когодъ постане добрымъ християнином и да добие одъ Бога даръ вѣре, неишите се многа свѣтска наука, неишите се свагда ни оно што у свѣту називаю разумомъ и оштроумиемъ; него се иште пре свега поштено, чисто, смирено, покорно и на свако добро склонѣно срдце. — Но то в башъ чега обично немаю они учени люди, кои се вѣре одричу.

Нѣки одъ таковыхъ наученика удубљени су сасвимъ у своя физична, математична, астрономична занимања, тако да имъ ни на умъ непада помисао на Бога и на свою душу. Они су што се вѣре тиче найвеће невѣже и незналице, пакъ зато нису кадри судити о вѣри, исто тако као што ние кадаръ судити глуваъъ о музики, а слепацъ о боима и о светлости. Има на жалость, особито у нашемъ народу, токорсе наученыхъ людій, кои ни толико о вѣри незнаю, колико дете одъ 10 година што се изъ катихизиса учи. Кои се на рѣчи ованковогъ слепца у вѣри ослања, тай съ ньиме заедно по помрчини блудити мора.

Често быва да се научени люди погорде на оно нешто мало знања што га имаю, и у гордости своіой усуђую се слабачкимъ своимъ разумомъ говорити противъ Бога и божиегъ слова, само зато да ихъ свѣтъ за врло учене држи. Ядни люди, до чега ли васъ неће гордость и суета ваша довести! Та башъ

съ те гордости ваше лишени сте праве светлости, коју Богъ онима даје који су чистога срдца.

Учени и тако названи разумни люди, ако у себи вѣре немаю, есу врло често отдани злимъ страстима, и разврату. Пакъ знаюћи да е угађанѣ страстима противно Христовой науци, а желећи и при страстима остати, и себе предъ свѣтомъ оправдати, постаю противници истини Божіой.

Међутимъ нема међу ученимъ людма толико невѣрника, као што се обично мисли, а и они који су по већой части осећаю потайно у срдцу своме нагонъ къ вѣри, који се у самртномъ часу силно појавлюе. Оваковима принадлеже и нека знаменита лица изъ школе Волтерове, као што су: Монтескиє, Бюфонъ Лагарпъ и т. д.

Самъ Волтеръ, када се у Паризу разболио, на мѣсецъ дана предъ смрть заповедио е да му дозову свештеника. Но наскоро опасность живота проће, а съ њомъ проће и страхъ Божіи, и тако свештеникъ небуде пуштенъ. Болесть се поврати, и Волтеръ по сведочби лѣкара што га е лѣчио, пошлѣ по други путъ по свештеника; алъ безбожни другови који у првый махъ не быяху кодъ Волтера, садъ су непрестано око њега стаяли нехотећи къ њему свештеника пустити, те тако Волтеръ безъ добивене последнѣ утехе у найлюћимъ мукама и трзаню савести скоча се.

Исто тако другъ и ученикъ Волтеровъ Даламбертъ желио се на самрти исповѣдити, али притомни безбожници, ков тада философима називаху, нису му то допустили, него су безпрестанка съ найвећимъ позоромъ бдили око њега само да му свештеникъ приступити неможе. Єданъ одъ тыхъ безбожника рекао е после: „Но да смо га были на само оставили, то бы се онъ за цело пореметио и християниномъ постао.“

Кадъ є тако неосновано и непостояно невѣрство коловоѣа незнабожачкихъ и безбожничкихъ, да како стварь съ другима тога рода людма стои? — Вѣруй ми драгій мой, мало врло, мало има право ученыхъ людій, коихъ се наука съ вѣромъ слагала небы, и кодъ коихъ є невѣрность дубоко укоренѣна. Напротивъ много више има правыхъ ученыхъ а притомъ добродѣтельныхъ людій, кои осећаху да имъ є вѣра найвећа потреба, и кои ю као светиню свою почитоваху.

Нетреба да ти говоримъ о дивнымъ мудрацима и учительима, какви су были: Атанасіе Великій, Амвросіе, Василіе Великій, Григоріе Богословъ и Іоаннъ Златоустъ и Іоаннъ Дамаскинъ. Има и у нашемъ столећу много славныхъ мужева, кое вѣра христіанска, своимъ сыновима назива. Драгій мой, ютромъ пре него што те обузму страсти, узми какву свету црквену књигу и поучивъ се у њой увѣрићешъ се да се вѣра са ученошћу найболѣ слаже, и да су они учени люди, кои вѣре немаю, текъ жутоклюни колетарци у озбильнымъ наукама, наспрамъ оныхъ врстныхъ и вѣре пуныхъ мужева и умныхъ светилника васелѣнскихъ. —

(Наставиће се.)

Искупуйте време!

Развіянѣ, изображаванѣ управлянѣ младога човѣка къ полезномъ и дѣятелномъ христіянскомъ животу, то є посао народне школе. Поштеню, разборитости, вѣри, любави, мудрости и свима врлинама христіянскимъ и граћанскимъ почетакъ є и заметакъ у дому родитељскомъ, али моћно и цѣлисходно неговане свега тога спада у школу. Искуствомъ є осведочено, да одъ валя-

ноети учителѣве одъ реда доброгъ заита и одъ паметногъ начина предаваня нейвеѣма зависи правый успѣхъ и напредакъ ученика! Науке, навика, и учителѣво владанѣ есу сѣмена, коя се у душу и у срдце дѣтинѣ сѣю, да тамо расту и временомъ плодъ принесу.

Одъ добре и у свое време уряѣене сѣтве веома много зависи будуѣа жетва. Исто тако одъ средства, коя се при изображаваню дѣце употреблюю, много зависе послѣдице тога изображаваня. Особито пакъ има се учитель обзирати на време, има пазити на време школско, и савестно га има на изображаванѣ своихъ ученика употреблявати.

Време е капиталъ. Ако посмотримо, како се кратко текъ време за обучаванѣ дѣце одредити може, како су дѣца разумомъ слаба и неяцка, и како одъ прве навике зависи понайвише среѣа или несреѣа дѣчия; онда ѣемо се увѣрити да е брижьиво и разумно употребленѣ времена у школи веома нуждно, и да оно у дужностъ учителѣву спада.

Време е новацъ. Разуманъ човѣкъ штеди свой новацъ, ал' требало бы да іоштъ веѣма штеди свакій учитель време, и да га на ползу своихъ ученика савестно употребп.

Савестно испуняванѣ дужностій есть плодъ живе вѣре и правога благочестія. Безъ вѣре и безъ одушевленя неможе се ништа валянога урадити на духовно нравственомъ полю.

Да бы християнски учитель, испунѣнъ живомъ вѣромъ и любави према Богу, дужности свое точно извршивати могао, чуждно е да се слѣдуюѣихъ опомене:

Пре свега валя започети обучаванѣ башъ онда кадъ прописаный часъ избия, а свршити валя опетъ у одреѣено време. Овдѣ е точность и уредность одъ свега найнуждния. Іоштъ бы валяло, да се учитель и пре од-

ређеногъ школскогъ часа у школи наће, те бы тако и на долазећу дђцу мотрити могао, и сачувао бы ученике свое одъ многихъ ђачкихъ непристойностій, кое бываю кадъ су они заедно а на само безъ учителя оставлѣни. Где учитель съ неколико минута касније у школу долази, ту се пола школскога времена изгуби; ту и сама дђца неће на време у школу да доћу ма имъ се то колико заповѣдало; еръ примери обично насъ већма за собомъ повлаче, него речи и наредбе.

Но ако касно долазенѣ учителѣво у школу укора заслужуе; то му се исто тако нема у заслугу уписати кадъ дђцу дуже одъ одређеногъ времена у школи задржава. Валя само пазити, како дђца после два три часа школска, радо чекаю да желѣный сатъ избие, па да се иде куѣи, и како сву волю и пажню изгубе, ако ихъ учитель преко тога рока 10 — 20 минута задржи. Тай дакле додатакъ школскога времена управо е губитакъ, съ коимъ се дђца кваре. Но неваля опетъ ни то, да учитель раније изъ школе излази него што треба, и да жељно погледа на сате, хоћел' већъ 11 или 4 избити. У дђце е врло оштро око, па кадъ они еданпутъ опазе, да е учителю у школи не мило, и да едва чека да изъ нѣ изиће; онда одма изгуби онъ у њиховимъ очима право поштенѣ, и они га несматраю више као доброга пастира своегъ, него као наемника и невѣрнога радина, те тако у души омразе на њега, ал' у едно и сама се покваре.

(Наставиће се.)

Преступлѣнѣ и каштига.

Деца Непокорности Преступлѣня пођоше едаредъ у светъ, да леба траже, еръ га кодъ куће неимаше. Али кудгодъ пролазаше, све пусто за њима остаяше, поля као опалѣна, шуме опустошене, њиве безъ рода,

путови пуни змия и гуя, воздухъ пунъ густе магле и савуљага; толика клетва лежи на Непокорности и нѣзиной деци Преступлѣньма.

Идући єдаредъ се обазреше, па кога опазише за собомъ? Каштигу, коя као пребиена єдва вукући се опетъ за њима узастопце иђаше. „Нећешъ насъ уватити“ повикаше ова невалялчадъ, и сташе бегати, алъ каштига викну за њима говорећи: бежате, бежите, алъ нећете утећи, я ако и лагано ходимъ, и кадкадъ подоцне алъ опетъ известно доћемъ“ и ово изрекавъ сустиже и увати ји.

Два житна влата.

Єданъ влатъ, комъ глава сасвимъ празна беше, поносећи се и вркочећи упита друга своґъ, кои пунъ класъ зрна имаћаше: Како є то, да твоя глава тако ниско пада? То є зато одговори овай, єръ є пуна; а да є празна као твоя, био бы лудъ као и ты, и вркочио бы се као и ты.

Драго каменѣ.

Неки богати Кинезацъ поносаше се и вркочише са своіомъ пуно драгимъ каменѣмъ изкићеномъ альиномъ; а єданъ лоше одевени Бонацъ имаћаше обичай, кадгодъ би га на улици видио стати, и одъ главе до пете прегледавши га, до землѣ се поклонити, и найсрдачније му на драгомъ каменю благодарити. Кинезацъ га гледаше неколико реда сасвимъ немарно, алъ єдаредъ му се додия, и онда га упита: на чему ми благодаришъ, та я ти іошъ никадъ каменя непокло-

ни? То е истина, придода Бонацъ, алъ ми прилику дајте драго каменѣ гледати, а друге радости ни ви одъ нѣга немате, нитъ има међъ нами у томе погледу друге разлике до те, што ји вы вуѣи морате и чувати, и страшити се, да вамъ ји ко неукраде илъ неотме, а я ни те бриге ни страа немамъ.

Правилно раздељиванѣ речи.

(Єдна правописна игра.)

И у раздељиваню речи на слогове (као оно на краю линиа) праве деца многе погрешке. И одъ овогъ ће се одучити следећомъ устменомъ игромъ. Учитель задае свакомъ детету другу речъ, и пита: како бы ты ову речь (на краю линие у писму илъ диктанду) на слогове раздељио? Питано дете одговара, а сва остала пазе, да неби погрешку начинио.

Найпре задае лакше, после и теже речи; лакше су са два, теже са три и четири гласа у едномъ слогу. Задаваюћи изговора ји съ почетка разговетно гласомъ на слоговима засецаюћи, а после све слаблѣ, найпосле и неправилно засецаюћи, да види колко су деца у правилности тврда, и онда ји пита: а како би се могло и неправилно раздељити, како ошъ невала и т. д. (види упутство за буквар. науке стр. 302 и 303. и 1 езикосл. читанку стр. 149).

Са овомъ игромъ неколико реда учинѣно, научиће сва деца правилно раздељивати, ако само учитель игру по правилама метода изтеризао буде.

Неколико примера за рачунъ.

Европа има 115000 □ миля равнице а 53000 □ м брда, колико е то простора?

Највеће европске висице: на пиренејскимъ планинама Пикъ Нету има 11500 стопа; на алпискимъ Монбланкъ 14700 ст. на апенинскимъ Етна 10200 ст. на балканскимъ Чардакъ 9000 ст, на карпатскимъ Айсталъ 8000 ст. колико є кои одъ когъ већи?

Дужине европски река: Уралъ има 510 миля, Дунавъ 380, Донъ 270, Волга 240, Дина 216, Темза 190, Елба 170, Райна 150, Рона и Вишля по 140, Лоаръ 130, Таіо и Одра по 120, у колико є већи Дунавъ одъ свакогъ пособце? (Биљ умео то све и на карти наћи и показати?)

Азиятске висине: на Хималайскимъ планинама има Кинганчунга 26,400 стопа на паропамискимъ Хиндукъ 19000 ст. на кавкаскимъ Елбрусъ 17000, на таурскимъ Арарать 16000, Ливанъ има 9000, Синай 8000, Уралъ 5000 стопа, колика є разлика између ови и европски висина?

Дужине азиятски река: Янчекіянгъ у Хинеской, има 720 миля, Єнисей у Сибирји 700, а Лена 600 Амуръ у Моголской 590, Обь у Сибирји 580, Хоанго у Хинеской 570, Индъ у Индостану 490, Гангъ у Индии 420, Еуфратъ у Турской 370, каква разлика између ови и европски? (Покажи све ово и на карти.)

Висине американске: на кордилерама Аконкања има 22000, Сехамъ 21000, а Чимборацо 20000 стопа. Кое су и у колко више а кое мање висови азиятски и европски?

Реке американске: Мисисипи има 890, Амазонъ 770, Макенци 530, Ланлата 480, Лоренцо 450. Кое су одъ сви земни река највеће, и како би по реду величине долазиле?

Сва азиятска острова износе 72600, американска 4600, африканска 10500, европска 8300, аустралска 160,000 □ миля. Колико є то свега?

Европа износи 168800, Азия 882600, Америка 667600, Африка 544700, Аустралия 160,000 □ миля, колико є то свега?

Велики Океанъ има $3\frac{1}{2}$, атлантски $1\frac{3}{4}$, Индиски $1\frac{1}{3}$, и оба ледена мора $\frac{3}{4}$ милиона □ миля, колико є то свега простора воде? Колико є свега сува и воде на земльи? Колико є пута манѣ сува?

У Европи има 296, Азіи 652, Африки 275, Америки 47, Аустралiи само 2 милиона люди, колико є то свега?

Одъ ньи є 335 милиона Християна, (170 мил. римляна, 89 мил. протестаната и 76 мил. православни) 5 милиона Юда, 600 мил. Язичника, 160 мил. Мухамеданаца и до 200 мил. Незнабожаца.

Єзика и народа има у Европи 53, Азіи 153, Африки 115, Аустралiи 117, Америки 422. Колико є народа свега?

Єдна физикална игра.

Да се на врелой пећи таньиръ заледи.

Узми у єданъ таньиръ пуно снега, тури у нѣга шаку соли и измешай, поли горньи банакъ зелене илъ друге земляне вреле пећи водомъ, и стави тай таньиръ на то мокро место на пећь; за неколико часа таньиръ ће се на топлой пећи заледити, єдва ћешъ га одчупати.

Како буде то? По закону физикалномъ: кадгодъ се тврдо тело у течно претвара, овде со и снегъ у воду, увекъ силну топлоту потребує, а ту погради изъ свое околине, зато ова мрзло ладна остане.

Брватискомъ Епископске книгопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 42. У Новоме Саду, 14. Новембра 1861. ГОД. IV.

Библичне приповедке у библичнимъ речма.

9. Обећанѣ Авраму.

(Мойс. кньг. I. гл. 15. и 18.)

И рече Богъ Авраму у виђеню ноћномъ: „Небой се Авраме, я ћу те заштитити, и награда ће твоя бити велика.“ А Аврамъ рече: „Господе! я ћу и умрети безъ деце, пакъ ће синъ могъ укућанина Елиезера мой наследникъ битн.“ Господъ рече: „не, не, ты ћешъ родити сина, и тай ће бити наследникъ твой.“ И изведе Господь Аврама на полѣ и рече: погледай на небо, и изброй звезде ако можешъ, толико ће бити семена твогъ.“ И верова Аврамъ Господу, и намену му се вера у правду.

И бияше Аврамъ 99 лета, и яви му се Господь и рече: „я самъ Богъ твой, угађай мени и буди безъ порока, и положићу заветъ мой, и намножићу те. И паде Аврамъ на лице, а Богъ рече: „ево ти заветъ мой, бићешъ отацъ мноштва народа, и нећешъ се звати одъ садъ Аврамъ (високи отацъ) него Авраамъ, (отацъ мноштва) и ставлямъ заветъ мой съ тобомъ и твоимъ потомствомъ, заветъ вечни, и даемъ теби и семену твомъ сву землю Ханаанску у вечито иманѣ, али да држите заветъ мой, ты и твое потомство. И жена твоя Сара, неће се звати Сара (госпоѣа) него Сарра (кнегиня) и благословићу е, и даћу ти одъ нѣ

чедо, и биће у народе, и цареви народима изъ њега ће изаћи. И пзде Авраамъ на лице и обрадова се, а Богъ рече: „Заиста, Сара ће ти родити сина Исаака у ово доба на годину.“

И опетъ се яви Богъ Авраму изподъ дубова Мавриски. Ту сеђаше Авраамъ на врати сенице свое у подне, и подигнувши очи виде три човека предъ собомъ, и притрча имъ на сусретъ и поклони се до земле и рече: „Господе, ако самъ у милости предъ тобомъ, непрођи слугу твога; ето донеће се вода и омиће се ноге вама, и разладите се овде подъ дрветомъ, и донећу хлеба да едете, и онда идите путемъ своимъ.“ Они рекоше: „а ты учини као што рече.“ И отрча Авраамъ Сари и рече: „ускори и умеси колача, и отрча кравама, и узе теле младо, и даде слуги, да га брзо сготови; и узе масла и млека и теле сготовлѣно и предложи имъ, и едоше, а онъ стаяше предъ њима подъ дрветомъ. И онда му рече Господь: „у повратку доћићу тебе на годину, и онда ће ти родити Сара сина.“

10. Пропасть Содоме и Гоморе.

(Мойс. књь. I. гл. 18 и 19.)

И усташе отудъ и окренуше се Содоми и Гомори, и Авраамъ пође съ њима, а Господъ рече: „Вика содомска и гоморска намножи се и греси су њиови велики.“ А Авраамъ приближивши се рече: „Заръ ћешъ погубити и праведне съ нечастивима; ако буде 50 праведника у граду, заръ нећешъ поштедити све радъ 50 праведни?“ Господъ рече: „ако буде у Содоми 50 праведника, опростићу свом граду.“ Авраамъ рече: „я се усуди говорити съ Господомъ моимъ, я земля и пепео, ако л' би 45 праведни било, заръ би погубио

савъ градъ?“ Господъ рече: „не, ако 45 праведни нађемъ.“ Авраамъ рече далѣ: „а ако нађешъ 40?“ Господъ рече: „не, ни онда.“ „Не срди се Господе, да іошъ рекнемъ, придода Авраамъ: „ако се нађе 30?“ Господъ рече: „нећу ій погубити.“ Опетъ рече Авраамъ: „кадъ смемъ говорити съ Господомъ, а ако се нађе 20?“ Господь рече: „нећу ій погубити.“ „Не срди се Господе, придода Авраамъ, ако рекнемъ іошъ једну, „а ако се нађе само 10?“ Господь рече: „нећу ій погубити.“ И чимъ Господь оде, а Авраамъ се поврати.

И дођоше два анђела у Содомъ подъ вече, а Лотъ сеђаше предъ врати, и кадъ ій виде, устаде на сусретъ и поклони се и рече: „Господо, склонити се у домъ слуге вашегъ и одпочините, и принуди ій и уђоше, и испече имъ колача, и једоше. Али пре спаваня дођоше Содомљани и обколеше домъ, младо и старо, и изиваше Лота говорећи: „где су људи што дођоше теби ноћасъ, изведи ій.“ И изађе Лотъ и рече: „браћо нечините овимъ људма зла.“ Алъ они насилице навалише на Лота и приближише се да разбію врата, алъ анђели увукоше Лота унутра и врата заключаше, а оне предъ врати поразише слепоћомъ и немогоше врата наћи; и рекоше анђели Лоту: „имашъ ли овде зетова или синова и ћери, или кога другогъ рода у граду, изведи ій изъ овогъ места, връ насъ посла Господь да погубимо све.“

И изађе Лотъ и разговори се са зетовима своимъ и рече: „устајте и изалазите изъ места овогъ, връ ће Господь да упропасти градъ.“ Али се овима учини, да се Лотъ шали, а кадъ ютро би, понудише анђели Лота да изађе, да не погине са безаконицима, и узеше га за руку, њега и жену и две кћери његове, и изведоше говорећи: „спаси своју душу, и необазири се нити стой у овомъ пределу.“ И Господь

пусти съ кишомъ сумпоръ и ватру на Содому и Гомору, и преврну градове и сву околину, и погибе све живо у граду. Али жена Лотова обазре се, и постаде каменомъ сланимъ. И уставши Авраамъ съ ютра оде на оно место где стояше съ Господомъ, и погледа Содоми и Гомори и виде како иђаше пламенъ одъ землѣ.

Божићъ.

Неколико лекция за старию децу.

(Продужено.)

II.

На Воведение, на Николь-данъ и на друге црквене празднике, што у време божићнѣга поста спадаю, у мѣсто обичныхъ пѣсама у славу Майке Божие, пою се вечъ на вечерню и на ютреню пѣсме, у коима се изявлюе радость о Христовомъ долазку.

Две последнѣ неделѣ предъ праздникомъ Христовога Рождества посвећене су успомени Христовыхъ праотаца. Прва одъ тыхъ неделя зове се неделя св. Праотаца, єръ се тада у духовнимъ песмама споминѣ Адамъ и Ева, коима є Богъ найпре обећао, да ће искупителя послати; затымъ се споминю праведници: Енохъ и Ное; патриарси: Авраамъ, Исаакъ и Яковъ са нѣговыхъ 12 синова, на последку сви пророци и други праведници, кои чезнуше за спасениемъ и отчекиваше долазакъ Месие искупителя и Спасителя свѣта. У апостолу тога дана светуе насъ апостолъ Павле, да нашу тѣлесну природу покоримо духу, да чисто и цѣломудрено живимо, да се клонимо грамзеня за многимъ богатствомъ и сребролюбия; да сваку злобу, мрзость и срдитость одбацимо одъ себе; да неговоримо срамне

речи, да никога неоговарамо, нити да лажемо єданъ на другога; да сбацимо са себе старога човѣка, са свима нѣговимъ дѣлима, па да се обучемо у новога човѣка, кои се обнавля у познаванѣ по обличию Божиемъ, предъ киме су сви люди єднаки, были они ма коега рода и племена, само ако се владаю по божиймъ заповѣстима. Изъ светога евангелия чита се ове неделѣ причта спасителѣва о великой вечери на кою нехтѣдоше доћи званице, него мораде домаћинъ съ пута довести себи друге госте. (Лук. 76). Евангелие ово, а исто тако и апостолъ садрже у себи ту за насъ науку, да су Богу сви люди мили, ма коега они рода были, и да сви могу быти удіоници царства Божиега, само ако хоѣе да слѣдую светой науци, кою сынъ Божій людма съ неба донесе.

Друга одъ овыхъ неделя назива се неделя предъ Рождествомъ Христовымъ, или неделя св. Отаца. У црквенымъ песмама ове неделѣ поглавито се споминѣ пророкъ Данійлъ и она три младића Анания, Азария, и Мисаилъ, кои осташе одъ огня неповређени. У апостолу слушамо ове неделѣ дивна дѣла, коя праведници у старомъ завѣту починише снагомъ вѣре у Бога, и у обећаногъ Спасителя; слушамо силне патнѣ и муке кое они претрпише, пакъ ипакъ не доживише за свога живота испуненѣ обећаня Божиегъ, и благодати Божие, коя се показала са долазкомъ Христовымъ (Евр. 330). Затымъ се чита прва глава евангелия по Матею, у коіой се садржи родословие Христово почињуюћи одъ Авраама праотца, и описание ређеня Христовогъ одъ Дѣва Марие.

* * *

По дѣцу нашега народа знамените су обе ове неделѣ с' тога што се у очи прве држе „Материце," а у

очи друге „Отцеви.“ То су праве побожне и многозначеће народне светковине, кое бы требало да се свагда употребе као средства за благонравно и благочестиво воспитаније. У те дане дѣца честитаю своимъ родительима, па бы валяло, да се томъ приликомъ заветую, да ће ихъ свесрдно слушати и добри быти; родитељи пакъ дариваюћи свою дѣцу лѣпимъ кньижицама, иконицама, хальинама и новцемъ, и приправљаюћи имъ избрану вечеру, изявлюю тымъ знацима ону жарку любавь, кою у срдцу према дѣци своіой осећаю. Споменъ овыхъ светковина остаће за свагда неизгладимъ у срдцу дѣчиемъ, и добра дѣца сећаюћи се оныхъ милостій, кое су изъ руку доброга отца и нѣжнолюбеће матере примали, стараю се да имъ сваке године све веће радости причињаваю, а за споменъ и спасеније душевно, покойныхъ родителя, моле се особито у ове дане Богу, те даю читулѣ своихъ предака, о Отцевима и Материцама у цркви читати.

III.

На петъ дана испредъ Божића, а то с лицемъ на данъ успомене св. Игнатија, започинѣ се предпразнованѣ роѣења Христовогъ, кое се на вечерню у очи тога дана отвори са овомъ духовномъ песмомъ:

„Предпразднствѹимъ людіе Хрїстоко рождество, и вознесше оумъ къ Видлеемѹ вознесемсѧ мыслію: и оусмотримъ дѣкѹ дѹшевными очеси, идѹщѹю родити во вертепѣ всѣхъ Господа и Бога нашего. Єгоже Іωсифъ видѣкъ чѹдесъ количество, мнѧше человѣка зрѣти, ꙗко младенца пеленами повиваема, поразѹмѣваше же ѿ вещей Бога быти истиннаго, подающаго дѹшамъ нашымъ келію милость.

Овако краснымъ рѣчма призива насъ св. црква, да се мислію подигнемо к' Витлеему, и да душевнымъ

очима угледамо Дѣву Марію, како путує у Витлеемъ да тамо у сиромашкой пећини роди онога кои е Господь и Богъ нашъ. Тога дана на утрењу увъ стихове изъ хвалитбеныхъ псалмова, пою се сладкопѣво и полагано, како по гласу тако и по саставу найлѣпше стихире одъ коихъ ћемо мы овдѣ само две прве навести.

„Ангелскїа предидите силы: йже во Вндлеемѣ оўготокайте послы: слово бо раждается, мѫдрость происходитъ, пріемлетъ цѣлованїе церковь на радость Богородицы. Людіе рцемъ: благословенъ пришедый, Боже нашъ слава тебѣ.“

„Горы сладость да каплютъ, се бо приходитъ Богъ ѿ нга: язычы покарайтеся, радѫйтеся пророцы, патріарси взыграйте, человѣцы косплещите рѫками. Крѣпкій и великій князъ Хрїстосъ раждается, царь небесъ на землю приходитъ.“

Овимъ истымъ духомъ дишу и све остале пѣсме кое се за време четиредневногъ предпразнованя, у славу долазећегъ Спасителя пою, а круна свимъ тымъ пѣсмама есть тропаръ, кои овако гласи:

„Готовиса Вндлееме, ѿверзися всѣмъ Єдеме, красѹйся Єѵфрадо: яко древо живота въ вертепѣ процвѣте ѿ Дѣвы: рай бо оноа чрево явися мысленный, въ немже божественный садъ, ѿ негоже ядше живїи бѫдемъ, не якоже Адамъ оўмремъ. Хрїстосъ раждается прежде падшїи возставити образъ.“

Значенѣ овога тропара есть слѣдующе:

„Припремай се Витлееме, отвори се свима раю, дичи се Ефрато плодна долино витлеемска; еръ дрво живота у пећини процвѣта изъ Дѣве. Њена утроба постаде умный рай, у комъ е божаствена воћка, съ кое едући живи ћемо быти, а нећемо као Адамъ умрети. Христосъ се рађа, да подигне обличие Божие у човечаству, кое е пређе пало было!“

(Продужиће се.)

Свећа у тами и у сумраку.

(Продуженѣ.)

15.

„Я се држимъ чистога евангелія, и тежимъ за правимъ савршенствомъ!“

А заръ мы хоћемо шта друго? И мы се држимо правогъ чистогъ светогъ еванђелия, и мы желимо онаково правно савршенство коимъ се одликоваху Хришћани првихъ вѣкова. У православной цркви наћи ћешъ друже мой, и едно и друго. Свакій честитый и вѣрный сынъ православне цркве стара се да живи по св. Евангелию, и да испунява свое обвезаности съ онаквомъ точношћу, с' каквомъ ихъ испуняваху прва чеда св. цркве. Време кодъ насъ ниѳ ничега измѣнило. Промѣнуле су се може быти у течаю толикихъ вѣкова' неке споляшнѣ форме, а суштностъ вѣре и закона остала е у цркви нашой она иста, коя быяше у прве вѣкове после Христа.

Обреди богослужения и споляшнѣ великолѣпіе, каквога ниѳ было првыхъ вѣкова' после Христа, проистичу изъ суштности св. вѣре наше, садрже у себи велико символично значенѣ и разясняванѣ найсветіихъ тайна' и наука'. А и ньи е света црква у разна, премда врло давна времена према потребама и околностима усвоила, држећи се оныхъ речій Апостола Павла: Кса камъ благообразна и по чинѣ да бываютъ. (Коринт. XIV. 40.)

Човѣкъ свое седме, десете и тринайсте године, есть еданъ и истый човѣкъ, само што се мало по мало развия и постепенно долази до своега савршенства.

То исто быва и съ дѣлима Божіима у свѣту нравственно духовномъ. У време апостолско, была е пра-

вославна црква у своме постанку. Тада се іоштъ немогаше видѣти сво нѣно богатство и сва слава, коя се течаемъ више вѣкова развияла. Што мы више испытуемо древности Хистиянске, све то веѣма се увѣравамо о томе. Учена изслѣдованя вешъ су многе странце, и саме нѣке невѣрнике у нѣдро православне цркве привела. У спомеиицима изъ прва три християнска вѣка, налазе учени испитатељи, темель и порекло свию садашньихъ установа' цркве православне. Тамо се налази постояна духовна Іерархия, епископи, као послѣдници апостола, св. литургия, кое садашньи готово сви обреди, одъ апостолскихъ времена постое; призиванѣ молитвено пресветой Дѣви Меріи; призиванѣ светаца, почитанѣ светихъ икона' и моштию, употребленѣ свихъ седамъ тайній новога завѣта, исповѣстъ предъ свештеникомъ, и т. д.

И зато люто вараю народъ они кои уче да е християнство у прва времена было сасвамъ друго, него што е сада у православной цркви. Правый православный Християнинъ разликуе се одъ Християна' прьихъ вѣкова' само своимъ езыкомъ и одѣломъ, — а вѣра, срдце и дѣла, есу и мораю быти онаква, као и у прва времена.

Православна се црква нигда ния меняла, нигда ние одступала одъ науке Христове, нити е речи Спасителѣве по людскомъ суемудрию толковала. И кадъ бы сви люди, оставивши сваку човѣческу измишльотину, у дѣлима вѣре слѣдовали православну цркву; то бы се започео вѣкъ мира и духовне среће.

(Продужмѣе се.)

Искупуйте време!

(Продуженъ.)

Друго средство, коимъ се време школско на добро употребити може есть точно и строго држанѣ реда и запта. Запть е подпора ученя и напредованя добродѣтельима, а редъ е душа сваке добре школе. Планъ предаваня ние само за то, да на виду приковань стои, него онъ е свакидашньи часоказъ учителѣвъ, на кои онъ гледати, и коега се придржавати мора, ако е радъ да му посао напредуе. Ко се недржи реда у предаваню; ко при томъ и ствари свое школске и учебне у реду недржи; тай никадъ временомъ на край неизиѣе, и свагда се тужити мора, да нема доволно времена за посвршивати све оно, што се одъ нѣга изискуе. У последньимъ броевима Школскога листа одъ године 1858. и у првымъ броевима одъ 1859. показанъ е редъ и путъ, когъ се нашъ учителъ при предаваню држати има; тамо су особито изъ Християнске науке за почетнике, забележене и свакидашнѣ лекције. Тога реда и тога упутства ко се годъ држи, тай ће съ временомъ школскимъ башъ како валя на край излазити моћи, и опетъ ће му ученици више и болѣ научити, него кодъ онога, кои се заузме съ еднымъ посломъ непазећи на меру и на време, па текъ и неосети како часови школски брзо проћу, а онъ инакъ съ дѣцомъ ништа урадио ние.

Найвише учителя има, кои съ вечбанѣмъ у механичномъ читаню по читаве сате проводе, непазећи ни мало, служи л' то на изображенѣ умне и душеве снаге дѣчие, ил' ихъ навади на унилостъ и непажню. Читаво ято веселе и живе дечице сѣди у скамияма гледећи еднако у киньигу, али они гледе само мртва писмена, а на живый смисао онога што читаю и не мисле. Духъ се ньиховъ покрай таковога читаня одмара ил' управо рећи успавлюе. Учитель, кои често овако механички дае читати у своіой школи, губи съ тымъ много времена,

и сво таково читанѣ иде у ветаръ. Само оно што се добро схвати, позна и разуме, може у глави детиой заостати, и у животу плода принети. Часови читаня, имаю быти особито плодотворни а то ће текъ онда быти, ако се учитель постарао буде разяснявати дѣци оно, што неразуму, и после свакогъ одсека испытивати дѣцу о смислу оне матеріе, кою су прочитали. Овимъ начиномъ ће се истина манѣ предмета прочитати моћи, али оно што се прочита прећи ће у крвь и у сокъ дечій, постаће ньиховомъ душевномъ собственошћу и служиће имъ на умноженѣ користныхъ знаня, припитомленѣ сердца, и изображенѣ ума. Шта намъ помажу найболя ѳла, ако ихъ желудацъ нашъ неможе сварити; шта ли помажу дѣтету найлепше и найкрасније науке, ако нестои покрай нѣга онай, кои ће га свакій часъ съ любавию вешто питати: „Разумешъ ли ты збиля што читашъ?“

Гдекои учительи налазе задоволство у многомъ говору, па кадъ се упусте говорити, чисто забораве, да имаю предъ собомъ дѣцу, коя по своіой нарави нису кадра многе предмете уѳданпутъ схватити, и коя само онда съ пажньомъ науку слушаю, кадъ знаду да сваки часъ запитана быти могу. Добаръ ће учитель дакле науку у кратко предавати и одма дѣцу испытивати, да се увери ѳсу л' пазила, и шта су научила; а где се годъ нада да ће дѣца сама одговорити моћи на нѣгово пытанѣ, ту ѳ найболѣ да имъ ништа неговори, него да ихъ одма пыта.

Свакій добаръ учитель треба да се приправи за предаванѣ, да небы морао у школи предъ ученицима шепртльити, натезати и съ тымъ време губити.

Безъ свакидашнѣга приуготовленя немогу како валя отправляти своѳ дужности ни сами вештіи и искусніи учительи, а за младе и нове учителѣ оно ѳ неизоставно и особито нуждно. Шта ћу я данасъ или сутра у школи предузимати? и — како ћу радити, да

моя наука на користъ и свестрано изображенѣ моихъ ученика найболѣ и найлепше дѣйствује? — то су питаня, коя честитъ учитель свако ютро и вече, свако пре и после подне самъ себи задавати, и на коя своимъ трудомъ и приправлянѣмъ валяно одговорити има пре него што у школу поѣе. Тако поступаюћи доћи ће учитель свагда приправлѣнъ за свое предаванѣ у школу, а съ тымъ ће и лакше и болѣ предмете свое предавати, и дѣца ће га свесрдние и радие слушати, болѣ ће га разумети, и иматће одъ школе праву ползу, коя ће се на велику учителѣву радостъ на скоро показати.

(Свршиће се).

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(За найстарию децу.)

(Продуженѣ).

4. Азия.

Границе: На северу ледено море, на истоку велики Океанъ, на югу индиски океанъ са нѣговимъ заливима, на западу арапски заливъ, землѣузъ Суецъ, средиземно море, црно море, и Европа.

Ширине на висинама и планине. Ширина и пустиня Гоби, има на югу планину Хималаю, на истокосеверу амурска брда, на северу планину Алтай, одъ кое се пружаю гране до полуострва Камчатке, а на западу брда Белуръ и Хиндукъ. На Хималаи е връ Давалагиръ преко 26000 стопа високъ, една одъ найвиши висина на земльи.

Ширина Иран има на северу планину Албурсъ низъ касписко море, и планину Хиндукъ; на истоку Соли-

манову планину на Инду; на югу и западу брда на персискомъ заливу и реци Тигрису.

Ширина Ермениска, на њој истичу реке Тигрисъ и Еуфратъ, на њој ен брдо Араратъ.

Са овимъ ширинама стое у свези: планине кавкаске између каспискогъ и црногъ мора; планине таурске и антитаурске у малой Азии; Ливанъ, на средиземномъ приморю у Сирии; Синай и Хоривъ између оба северна залива црвеногъ мора; Уралъ између Сибериe и европске Русиe: Гачъ, и Виндия у Индостану.

Равнице около ширине Гоби: на северу и западу Татарска и Сиберия, на истоку Хина, на югу Индостанъ.

Ѣзера и реке: найвећа су Ѣзера касписко и аралско.

Найвише се река разлива са околине Гоби и то на югъ: Индъ ил' Синдъ, Гангъ, и Брамапутра, све три у Индостану ил' предњой Индии; Иравади и Камбоџа обе у стражњой Индии.

На истоку: Янчекиангъ илъ плава река и Хонго илъ жута река обе у Хини: Амуръ у Манџурской, изливаю се у велики Океанъ;

На северу: Лена, Ѣнисей и Оби све три у Сиберии, изливию се у северно ледено море;

На западу; Суръ и Аму обе се изливаю у аралско Ѣзеро.

Са Ермениске висине истиче Еуфратъ и Тигрисъ, кое обе споене подъ именомъ арапске реке Шателарабъ у персиски заливъ утичу.

Землѣ и градови. Русиске су землѣ: Сиберия и њени градови Тоболскъ и Иркутскъ. Полуостро Камчатка са пристаништемъ Петропавловскимъ, и неке одъ курилски острва; землѣ черкеске између реке Урала и Иртиша; и Кавказия са градовима Тифлисъ и Ериванъ.

Турске су земљ: Мала Азия илъ Леванта и нѣнъ градъ Смирна; Ермениска са градомъ Ерзеромъ; земљ на Еуфрату и Тигрису, са градовима Багдадъ и Басора; Сирия са градовима Дамашкомъ и Алепомъ, Палестина са Ерусалимомъ; острво Кипаръ у средземномъ мору; Арапска са градовима Мека и Медина и Мока; а само е Аденъ енглески.

Персия илъ западньи Иранъ са градовима Таурисъ Техеранъ и Испаханъ; и источни Иранъ са држамомъ Авганистанъ и градовима: Кабулъ и Ератъ, и држава Белуџистанъ и градъ Келатъ.

Слободна татарска на Суру и Аму рекама, и градови Бухара Самаркандъ и Кива.

Индостанъ илъ предян Индиј, найвише е енглеска, са градовима Калкута на Хоглаю едномъ ушћу реке Ганга; Мадрасъ на источномъ, и Бомбай на западномъ приморю. Енглеско е и острво Цајлонъ и Трангвебаръ.

Португалско е: Гоа и Дию, а француско Пондичери.

У стражньой Индии има: 1, држава бирманска и градови Ава и Умерапура. 2, држава Сиямъ и градови Банкокъ и Сиямъ. 3, источни крај зове се Анамъ са државама Тонкинъ и Кохинкина. 4, полуостро Малака са градомъ Малака и Капъ Романия. 5, Острво и градъ Сингапора на югу Малаке.

Царство Хинеско, коемъ припада: Хина са градовима Пекингъ, Нанкингъ и Кантонъ; само е острво и варошь Макао португалско, а острво Хоанконгъ кодъ Кантона енглеско. Тибетъ поделѣнъ е на велики и мали са градомъ Ласа. Монголска, Манџурска и полуостро Кореа на великомъ Океану и острва Хайнанъ и Формоза.

Царство Јапанско састои се изъ сами острва;

највећа су: Нипонъ са градомъ Едо; Кіюсію са градомъ Нангасаки; и пека одъ курилски острва.

Острва Заиндиска, леже између Заиндие и Аустралие, и поделѣне су на више рпа:

1. Велике Сунде: Суматра, Ява са градомъ Батавия, острво Борнео и Целебесъ.

2. Мале Сунде, источно одъ Яве, Флоресъ, Тиморъ и пр.

3. Молуке између Целебеса и нове Гинее као: Церамъ, Амбоина, Чилоло и пр.

4. Филипине, као Манила и пр.

(Продужиће се.)

Царство ћорави.

У стара доба бияше една земля, где сви люди ћорави и разроки ил' сасвимъ слепи беше, и ромо ходити за највише воспитанѣ држаше.

Єданъ странацъ здрави очию и ногу дошавъ ту и опазивши то, помисли у себи: теби ће се овде сви дивити, докъ виде како лепо ходишъ и гледашъ, те подиже главу іошъ већма негъ досадъ и поче іошъ поносите ходити; али текъ што га они опазише, сташе се сви изъ гласа смеяти и викати: „гле како та будала ходи, дела научите га, како ходити валя.“

Узалудъ се странацъ браняше говорећи имъ, да башъ они ружно ходе и гледе, и да се они одъ тога одучити имаю. Ови надигоше іошъ већу вику, и онъ у той слепой земльи оста изсмеянъ —

Тако учини навика, да се и нама наша зла допадну, особито изъ детиньства и младости научена, и онда намъ узалудъ мудрии казую да грешимо, мы држимо ньи за луђе зато, што су паметнии одъ насъ.

Соломонова звезда.

У ово 25 писмена има 6 речи. 1-ва е речь одъ 2 слога, а тако и 2-а и 5-а и 6-а само е 3-а са 3, а 4-а са еднимъ слогомъ и еднимъ гласомъ. у 1-ой речи има 6 гласова, а тако и у 3-ой, у 5-ой има 5, у 6-ой 4, у 2-ой 3, у 4-ой еданъ гласъ.

Све речи садрже у себи први и найглавнии законъ за децу. Ко ће изчитати? Писмена су разметнута по закону звезде.

На фоядъ Школскога Листа приложили су у Стеяновци: гг. Іоахимъ Николаевићъ 2 ф., Душанъ Св. Николаевићъ 5 ф.; Теодоръ Петковићъ 2 ф.; Стеванъ Николаевићъ 1 ф.; Веселинъ Вас. Николаевићъ 1 ф.; Петаръ Тан. Николаевићъ 2 ф.; Влайко Илићъ 1 ф. — Свега 16 ф. а. вр. —

Брзотискомъ Епископске книгопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 43. У Новоме Саду, 21. Новембра 1861. ГОД. IV.

Божићъ.

Неколико лекция за старију децу.

(Продужено.)

IV.

Данъ у очи самога Божића назива се Бађній данъ а у црквеномъ єзвыку: „Навечеріе Рождества Христова,“ и есть данъ строгога поста.*) На овай данъ пре подне читаю се царски часови саставлѣни изъ псалмова у коима царъ Давидъ прорицаше роѣенѣ Спасителѣво; изъ пѣсама, у коима свети Отци наши прославише роѣевѣ Христово; из пророчныхъ книга старога завѣта, у коима се показуе и мѣсто гдѣ се Христосъ родио, и тайна нѣговогъ божаства и човечества. Ктоме се на свакомъ часу чита по єданъ одѣкъ изъ посланица апостола Павла, у коима се доказуе: да се у Христу появила благодать Божия спасителна свима людма, учѣи насъ да одбацимо светске желѣ, па да чисто и богоугодно поживимо за овога живота очекиваюћи блажену надежду; да є Іисусъ Христосъ правый Сынъ Божій, чрезъ коега є све постало што є годъ на небу и на земльи, да є онъ сиянѣ славе отчине и слика суштества нѣговогъ, па да є постао човекомъ за то, да насъ избави одъ грѣха. На пр-

*) Име Бађній данъ мислимъ да є єдногъ порекла са словенскимъ „Райу дѣй“ т. є. данъ Господньій.

вомъ часу чита служећій свештеникъ евангеліе о рођеню Христовомъ, отъ Матеја (зач 2); на трећемъ часу одъ Луке (зач. 5); на шестомъ часу чита се о томъ како су се источни мудраци Христу поклонили (Мат. 3); а на деветомъ часу чита се о Ісусовомъ бѣгству у Египетъ, и о томъ како є безаконый Иродъ невину дѣцу витлеемску поубияти дао. (Мат. 4).

Повнѣ духовныхъ пѣсама на овымъ Божићнымъ часовима завршује се овомъ стихиромъ:

„Днесь раждается ѿ Дѣвы, рѣкою всю содержай тварь, пеленами плоти земнѣ повивается, иже сѫществомъ неприкосновенъ Богъ: во яслѣхъ возлежитъ оутвердивый небеса словомъ къ началѣхъ: ѿ сосцевъ млекомъ питается, иже въ пустини манну ѡдождивый людемъ: колхвы призываетъ женихъ церковный: дары сихъ пріемлетъ сынъ Дѣвы. Поклоньемся рождеству твоему Христе, поклоньемся рождеству твоему Христе, поклоньемся рождеству твоему Христе: покажи намъ и Божественнаа твоа богомовленіа."

Ови часови, као што є горе речено, држе се на самый бађный данъ пре подне, а ако є данъ тай субота ил' неделя, онда се они држе у преидућій петакъ.

После подне на бађный данъ служи се на вечерню литургия св. Василија Великога. Дивне стихире св патріарха Германа и Анатолија подижу мысли побожныхъ пояча и слушалаца къ свѣтломе празднику, што настае, оне гласе овако:

„Ходите да се радуемо Господу, садашню тайну приповедаюћи: преграда мржнѣ се разруши, ватрено се оружие окреће натрагъ, и херувимъ одступа одъ древета живота, а я се причешћуемъ ране изъ раја, изъ когъ самъ истеранъ быо са непослушности. Єръ непроменљиво обличие Бога отца, обличие нѣговове вечитости прима обликъ слуге; рађаюћи се одъ дѣве матере, ние претрпио никакве измене: єръ што быяше

дотле, то остаде и опетъ као правый Богъ; а оно што дотле небыяше, примио е на себе поставши човекомъ заради любави къ людма. Нѣму се сви поклонимо и молимо: Боже, кои си се одъ Дѣве родио, смилуй се на насъ.

Када се Господь Іисусъ одъ свете Дѣве родио, тада се просвѣти и засия све. Дочимъ у частъ нѣгову пастири свираху, мудраци се кланяху и анѣели пояху; дотле се Иродъ колебао и лютио, што се у тѣлу появио Богъ спасъ душа' нашихъ.

Царство твое Христе Боже есте царство свию вѣкова, а господство твое е у свакоме нараштаю. Ты, кои си се восплотио одъ духа светога и одъ Дѣве Марие човекомъ постао, свѣтлость нама засия долазакъ твой Христе Боже. Ты си светлостъ одъ светлости и сиянѣ Бога отца, сву природу обасяо си. Све што дише хвали тебе обличие славе отчине. О Ты кои еси, и кои си одпре быо, и кои си се родио одъ Дѣве Боже помилуй насъ.

Шта да ти на даръ принесемо Христе, што си се явио на земльи као човевъ зарадъ насъ. Та ето свака тварка, кою си ты створио приноси теби захвалность: Анѣели приносе ти поянѣ; небо звѣзду; мудраци дарове; пастири ти приносе чуѣенѣ свое, земля пеѣину, пустиня а ясле, мы матерь Дѣву. Боже, кои си висшій одъ вѣчности, помилуй насъ.

Пошто се ове стихире одпою, излази свештеникъ съ евангелиемъ а пѣвци запою:

„Када Августъ самъ владаше на земльи, престаде владати млого людій, а када ты постаде човѣкомъ родивши се одъ пречисте Дѣве, тада се укиде многобожие идолско, подъ еднымъ свѣтскимъ царствомъ бияху сви градови, и едну владу Божию увѣроваше сви народи; пописиваху се люди по ѣесаревой запо-

вести, а мы се, — у име твое Боже нашъ, кои човекомъ постаде, — уписаемо међу вѣрне. Велика е твоя милость Господе слава теби.

(Продужиће се.)

Светитель Христовъ Николай архиепископъ Мир-Ликійскій.

а. Дѣтиньство светогъ оца Николая.

У време кадъ е мучитель Валериянъ у царству римскомъ владао родио се у Патари граду, у области Ликіи, коя у малой Азіи на прибрежію средиземнога мора лежи, великій светилникъ цркве Христове светый отацъ Николай. Отацъ му се зваше Теофанъ, а мати Нонна. Обое су были побожни, и имућни. За дуго нису имали деце, и топло су се Богу молили, да ихъ съ еднимъ детенцетомъ благослови. Богъ испуни желю њиховy и даде имъ сына единца коме они име Николай даду, а то значи побѣда надъ простотомъ, надъ глупошћу, и надъ невѣрношћу.

Чудно нешто приповедаю за овогъ Светителя у детиньству његовомъ. Іоштъ докъ га е майка доила, средомъ и петкомъ нигда није хтео сисати дотле, докъ се вечернѣ није свршило. Овай обичай задржао е Светитель крозъ целый животъ свой, а и осимъ тога было е особито умеренъ у елу и пићу.

Родительи Николини навикли су своегъ единца изъ малена на добро владанѣ. Они су га учили Бога познати, њему се молити и њега свимъ срдцемъ любити. Како е то красно было видити, кадъ се онъ као де-

те са склоплѣнымъ рукама за здравлѣ и срећу своихъ родителя' Богу молио!

Подъ надзоромъ своихъ честитыхъ родителя' напредоваше ово дете у добродѣтельи и страху Божиемъ, тако, да е за примеръ и угледъ вршняцима своима служило.

Николай бяше покоранъ, миролюбивъ, задоволянъ, милостива срдца, прашташе увреде, и чуваше се свакога дела, за кое знадияше, да е Богу неповольно.

Родительи даду га у школу на науку. У школи е онъ радо пазио, прилѣжно се учио, и съ вольомъ примао савете, опомене и мудру науку своихъ учителя'. Благодетно семе науке падало е кодъ нѣга на благу землю, и принело е у свое време обилне плодове. У школи превазилазио е онъ своіомъ чистотомъ, уредношћу, прилѣжношћу, богобоязьливошћу, покорношћу и добримъ владанѣмъ све свое саученике. Свакій посао ишао му е одъ руке; вѣръ га е съ Богомъ и у име Божие започиняо, а съ вольомъ и постоянимъ трудомъ радио, докъ га годъ израдио ние.

Кадъ е годъ у школу ишао, морао е покрай цркве проћи. Ту предъ домомъ Божіимъ увекъ се онъ Бога сећао, и кадъ годъ е цркву отворену нашао, свагда е унутра сврнуо, и предъ св. олтаромъ се за благословъ да може своя дела тай данъ у славу Божію одправляти, молио. Осимъ тога изъ детиньева е радо ишао у цркву на службу Божию; ние се нигда хтео съ неваляльимъ друштвомъ дружити, и дружио се само са добромъ и побожномъ децомъ.

Кадъ е годъ одъ отца или одъ матере на поклонъ новаца добио, нигда ихъ ние трошио на послastице, ни на играчке, него ихъ е деліо онымъ своимъ саученицима, кои су добри а притомъ сиромашни были. И одъ ова' што е добыяо, давао е оной децы,

коя су гладовала. Добротворство, коме се Светитель у детињству навикао, пратило га е целогъ живота.

б. Свешый Николай поставе свешеникомъ.

Кадъ е светый Николай већъ одрастио, и законъ Божій и друге науке добро изучио, науми онъ ступити у чинъ свештеничкій. Стрицъ нѣговъ архиепископъ града Мира у Ликіи постави га најпре за клирика, а после за пресвитера мирске цркве, връ Николай беше мударъ, добродѣтелянъ, у светоме писму искусанъ, и кадаръ лепымъ речма народъ поучавати. Кадъ га е стрицъ за свештеника рукоположио, ове е речи о нѣму прорекао: „Съ Николаемъ засияће светой цркви ново светило; благо стаду, комъ га Богъ за пастира одреди!“ Ово се догодило около 287-ме године после Христа.

Ове се речи у свое време испунише. Николай, као свештеникъ Бога вышњега дѣлао е неуморно у винограду Христовомъ учећи и на путъ спасенія изводећи словесно стадо Христово. Особито се онъ око тога старао, да се Христіянска деца у духу св. цркве воспитаваю, и зато ихъ е вѣри учио, приповедаюћи имъ красне библичне повѣсти и толкуюћи еванђелску свету науку. Добру децу утврђивао е у добродѣтельи своимъ благословима, а невалялу исправляо е саветима, опоменама и кашћигомъ.

За толику доброту нѣгову архіерей града Мира постави га своимъ наместникомъ, а самъ отиде у свету землю, да се светымъ местима поклони.

Међутимъ умру родитељи св. Николая, кое онъ лепо сарани, и велико иманѣ, што му они оставише употреби на подпомаганѣ сирота'. Рука нѣгова свагда бяше простръта онымa, кои помоћи требоваху, као

рѣка коя се богато излива изъ свога корита и сву околну землю напая.

в. Доброчинство св. отца Николая.

Некій отличанъ и имућанъ човекъ у своіой старости пострада и осиромаши тако, да ние имао штаести, нит' се чимъ оденути. Онъ є имао три кћери, али и оне нису могле нигде посла добити, да себи и отцу своимъ зараде, и морали су съ њимъ заедно гладъ и сваку оскудицу трпити. У лютой той невољи отацъ и кћери помысле, да є Богъ на њи сасвимъ већъ заборавио.

Светый отацъ Николай био є тада свештеникъ. Онъ чуе у каквомъ се бедномъ стању та пострадавша породица налази, и хтеде іой помоћи, али тако да то нитко недозна, ни они сами, коима є онъ помоћи наумио; єръ є онъ добро знао за оне речи Господа нашегъ Іисуса Христа: „Кадъ даешъ милостиню, да незна левица, што дае десница.“

И тако причека св. Николай докъ ноћь ненаступи, па онда узме кесу съ новцы, упути се кући, у коіой онай пострадавшій човекъ живяше, и крозъ отвореный прозоръ бацы кесу у собу, па онда брже болѣ, да га нитко неопази, оде своіой кући натрагъ.

Кадъ у ютру старацъ устане и опази кесу съ новцы, врло се зачуди, ал' се немогаше сетити од' куда тай даръ. Новаца' є у кеси толико было, да є старацъ съ њима дуже времена живити, и свою найстарію кћерь, кадъ іой се срећа явила, лепо оправити и удомити могао.

После некогъ времена наће старацъ опетъ єдно ютро пуну кесу новаца у своіой соби. То га врло обрадуе, и онъ съ кћерима своима захвали Богу на милости и зажели дознати, ко є тай великій добротворъ

преко когъ му е милостивый Богъ ето вѣкъ по другій путъ помогао.

На скоро затимъ уда онъ и другу кћерь, и остане са наймлађомъ кћеромъ у кући. Кадъ ал' дође нетко и по трећій путъ подъ старчевъ прозоръ, и баци у собу кесу съ новцы. Старацъ осети, кадъ е новацъ о собный сподъ звекнуо, пробуди се, истрчи на сокакъ, и стигне светога Николая, па упознавши га падне предъ њимъ на колена називаюћи га своимъ избавителѣмъ. Светитель га подигне са землѣ, и запрети му, да никоме не казуе за нѣгове дарове, и посаветуе га да кћери свое учи да буду богобоязљиве и добродѣтелне, па га онда остави, и своимъ путемъ отиде.

(Продужиће се.)

Искупуйте време!

(Свршетакъ.)

Има некихъ послова у школи, кои су нуждни а тегобни и некако немили. Таково е резанѣ пера и поправлянѣ прописа' и диктанда'. Резанѣ пера' само онда може учитель у школи предузимати, кадъ дѣца пишу оно, што су на паметъ научила, као што то при диктандима быва, иначе мора се посао тай кодъ куће радити. Што се поправляня тиче найболѣ е да свако дѣте себи, и едно другомъ поправля, а учитель само да прегледъ о свему држи. Тымъ ће се начиномъ времена уштедити, а дѣца ће опетъ пре увидити где су погрешила, него да имъ е самъ учитель свакоме наобашка поправляо быо.

Онай одморъ што се између часова по 5 или 10 минута држи, ние никаква дангуба, него башъ на опо-

равленѣ и оснаженѣ како учителю, тако и ученицима служи, и особито е онда нужданъ кадъ се дуже одъ два сата школа држи, као што то изутра кодъ насъ быва. У осталомъ учитель и за време овога одмора несме дѣцу оставити безъ свога надзора, него мора съ њима быти, и управляти ихъ у игри или у гимнастичкомъ вештбаню њиховомъ. Тако, кои поступа, тай са уредным одмором одъ петъ минута после свакога часа, ил' съ одмором одъ десетъ минута после другогъ школскогъ часа добыя великій удесъ да му дѣца после тога живля и бодрия буду, па радие назе и болѣ науку схваћаю.

Напоследку учитель се има чувати, да за време предаваня неизлази изъ школе безъ преко нуждног посла. Съ таковымъ честымъ излазенѣмъ губи се прво много времена, а друго дае се дѣци рђавъ примеръ. Исто тако ние дозволѣно дѣцу за време школско на послове какве домаће употребити, или пустити по неколицину да прате. Высока властъ е іоштъ пре неколико година наредбу издала, да се дѣца за време школско т. е. одъ 8—11, и одъ 2—4 несмеду на пратню употребити, и ако е башъ нуждно у зимнѣ време после подне због мрака одъ овогъ правила у нешто одступити, то онда могу се у то доба године у полакъ четиръ сата после подне на пратню дѣца шиляти, а у друге часове школске никошто таково што допустити нетреба. Кадъ пакъ сва дѣца ил' учитель на укопъ иде, онда изузимаюћи повдине изванредне случаяве, валяло бы да се укочъ у време школскихъ часова никошто држати не смѣ; връ се съ тымъ нередъ у школу увлачи, и школско време губи.

По себи се разуме, да се, писанѣ писама, макаръ то и званична писма была, читанѣ кньига, леньиранѣ и сви други учителѣви послови, изванъ школскога времена посвршивати имаю, а школско се време съ та-

ковымъ стварма проводити несмѣ, еръ то е онда и по дѣцу и по школскій напредакъ права дангуба.

Да неспоминѣмъ овде жалостну ону навику, по коіой гдекои учитељи после подне у школи за катедромъ спава, па га дѣца, коя се међутимъ сиграю и разговараю, у 4 сата мораю будити, да ихъ кући пусти. Ово е текъ найвећа дангуба, због кое бы таковогъ несавестногъ учителя, ако е младъ, сместя касирати валяло!

Пространо е полѣ на комъ е учитель за радина поставлѣнъ. Нѣговъ е посао важанъ, по будућность обштине и народа у коме онъ дѣла. Дѣцу за полеванъ и дѣятеланъ животъ у породици, обштини у роду и у цркви припраляти; ньихове душевне снаге будити и развияти, и срдце ньихово за вѣру любавь и надежду, за истину, правду, и нравствену крѣпость, ednомъ рѣчию за небесный животъ припремити и припитомити: то е задатакъ свакогъ народногъ учителя, и сваке добре народне школе.

Браћо учитељи! будимо верни, савестни, точни и поштени, будимо ревностни у одправляню свога звания, подаймо животомъ нашимъ и дѣлима нашима добре примѣре ученицима и цѣлой обштини у коіой служимо; употреблюймо ово време живота нашегъ на ученѣ; учити и учити се, то нека намъ буде наша девиза; чувайме се одъ дангубленя, еръ изгублѣно време никада се не врати, а време е по насъ врло скупо, врло драгоцѣнно. Настоймо своимъ снагомъ да намъ школа наша сваки данъ све напредния буде, и то чинећи испунитћемо найсветию дужность нашу и спасти ћемо себе и оне, кои насъ слушаю, и кои су намъ повѣрени!

В.

Кратакъ прегледъ земљописа.

(За најстарију децу.)

(Продуженѣ).

5. Европа.

Границе: на истоку Азија, на југу средиземно море, на западу атлантски океанъ, а на северу северно ледено море.

Мора и заливи: 1, Бело море. 2, Северно море. 3, Скагерракъ између Норвешке и Итланда. 4, Категатъ између Шведске и Итланда. 5, Сундъ мали и велики Белтъ, између Шведске, Дански острва и Шлезвига. 6. Источно море, са ригајскимъ, финскимъ и ботниским заливомъ. 7, Каналъ са пролазомъ Кале. 8, Ирландско море са Бурђевимъ и северним каналомъ. 9, Заливъ бискајски. Крозъ пролазъ гибралтарски дође се 10, у средиземно море, и ту в знаменитъ 11, заливъ лионски и ђеновски. 12, Тиренско море између Талијанске, Корзике, Сардиније и Сицилије. 13, Пролазъ св. Бонифаца између Корзике и Сардиније. 14, Пролазъ месински између Талијанске и Сицилије. 15, Јонско море са заливомъ тарентскимъ. 16, Ядранско море са заливомъ Млетачкимъ. 17, Архипелагъ или Егејско море. 18, пролазъ дарданелски или Хелеспонтъ. 19, Марморско море или Пропонтисъ. 20, Пролазъ цариградски или Босфоръ. 21, Црно море, и 22, Азовско море.

Брда и планине. На југу: 1, пиренејске планине између Француске и Шпаньолске. Западно отудъ пружаю се астурске планине, а јужно-источно одъ ови планине иберске, граница између атлантскогъ и средиземногъ мора. Низъ ову планину пружа се планина Сиера Неведа до Гибралтара.

2, Алпске планине са њиовимъ гранама као: Апенинска, пружа се дужъ целе Талиянске одъ Ђенове до Сицилие. Морске Алпе на заливу Ђеновскомъ. Праве Алпе пружаю се кровъ северозападне крајеве Талиянске, крозъ Швайцерску и южну Немачку. Найвиши су висови Монбланкъ южно одъ генфскогъ језера, има 14,800 стопа у висъ; Ортлесъ на граници Талиянской, Тиролской и Швайцерской, и Глокнеръ на югу Салцбуршке.

Єданъ део Алпа пружа се на источномъ приморю ядранскомъ южно крозъ Далмацию у Турску и дели се источно на Балканъ илъ Хемусъ до црногъ мора, а іошъ далѣ южно пружа се планина Пиндъ и нѣгове гране у Грчку до Капъ Матапана найюжние точке европске.

Планине у средньой Европи. 1, Карпатске планине обколюю Угарску одъ севера до истока, где се са балканскомъ планиномъ сутичу. Северно одъ Карпата дижу се 2 ческе планине, коима припадаю: борска, рудна, и дивска планина, моравска и ческа брда. 3, Турингска планина између реке Вере и Сале. 4, Ренска планина између реке Майне и Фулде. 5, Шварцвалдска планина, између реке Райне, Некара и Дунава. 6, Юра планина пружа се изподъ Генфа до Райне кодъ Базла у Швайцерской. 7, Ардене на Маси. 8, Вогезе на левой обали Райне. 9, Севене западно одъ Роне, и осамљено стоећи 10, Хардъ у северной Немачкой.

На северу Европе: у Енглеской. 1, Корнвалске планине са Капъ Ландесендъ. 2, Валеске планине и Пеякъ у Шотландской: Грампиянъ и шотска висина. У Норвешкой: лонгфилдске и довреfилдске планине, и Киеле са Нордкапомъ на острву Магере найсевернiомъ точкомъ Европе. У Русии Валдайске горе или Волхонске шуме.

Ватрена су брда: Етна у Сицилии, Везувъ у Талиянской, и Хекла у Исландии.

(Наставиће се.)

Правилно употребляванѣ писмени знакова.

(Єдна правописна игра.)

При писаню се найвише са знацима греши; редакъ е и одъ старии люди, кои зна, где кои знакъ метнути валя; а то могу и деца, са неколико игри лако научити.

Найпре има учитель децу обавестити, где се и зашто кои знакъ употребльое, и онда ће накупити згодни маньи саставака и изречения, и свакомъ детету друго задавати, да каже, где се кои знакъ метнути има, и зашто мора тай, а не други доћи.

Неке є знаке лакше, а неке теже сазнати; лакше су: ? ! . „ “ теже , : ; зато валя найпре оне лакше изтерати. (Види и упут. за буквар. науке стр. 304. и II-у єзикосл. читанку стр. 315 и пр. Са неколико такови устмени игри, и устмено израђени примера деца ће брже научити негъ са Богъ зна колико писмено истериванима.

Гусеняци.

Єданъ човекъ имађаше башту, и у ньой пуно младица воћака. Кадъ подъ есенъ лишће опаде, изађоше сва гусеничка гнѣзда на видело. Човекъ тай заповеди своіой деци, да те гусеняке поскидаю и спале. То се могло са малимъ трудомъ учинити, и ти шкодльиви црви сви потаманити; алъ лакоумна деца мишляше, има томе каде и сутра, и прекутра, и кадъ се после некогъ

времена сетише, шта е отацъ рекао, и пођоше да гусенице отребе, беше ове већъ све измилиле, и по младимъ пупцима и лишћу разишле, и кадъ требаше воћке у најлепшемъ цвету да стоје, стояше као опалѣне, тако беше гусеница све поела.

Магаре и конь.

Ко другу ни у невољи не помаже, некъ се чува, да веће недопадне.

На магаре навалише одаредъ толики теретъ, да га едва пртити могаше. Узань иђаше клюсе сасвимъ празно. „Теби ништа ненатоваришe, рече магаре, а мене ће да уморе, него помози и прими мало терета, половина ће теби шала бити, ако ли ми непомогнешъ, я ћу свиснути.“ „Како да ние, рече конь, да я твога терета вучемъ, вуци га самъ.“ Мало за тимъ доиста паде магаре и погибе, а шта би съ товаромъ? Навалише на коня све, іошъ и магарећу кожу радоша.

Пропасть царства србскога.

Полетио соко тица сива
Одъ Светинѣ одъ Єрусалима,
И онъ носи тицу ластавицу.
То не био соко тица сива,
Веће био светитель Илия;
Онъ не носи тице ластавице,
Веће књигу одъ Богородице,
Однесе є цару на Косово,
Спушта књигу цару на колено,
Сама књига цару беседила:
„Царе Лазо, честито колено!

„Коме ћешъ се приволети царству?
„Или волишъ царству небескоме,
„Или волишъ царству земальскоме?
„Ако волишъ царству земальскоме,
„Седлай конѣ, притежи колане,
„Витезови саблѣ припасуйте,
„Па у Турке юришъ учините,
„Сва ће Турска изгинути войска;
„Ако л' волишъ царству небескоме,
„А ты сакрой на Косову цркву,
„Не води іой темель одъ мермера,
„Већъ одъ чисте свиле и скерлетэ,
„Па причести и нареди войску;
„Сва ће твоя изгинути войска,
„Ты ћешъ, кнеже, шньоме погинути."
А кадъ царе саслушао речи,
Мисли царе мисли свакояке:
„Мили Боже, што ћу и како ћу?
„Коме ћу се приволети царству?
„Да или ћу царству небескоме?
„Да или ћу царству замальскоме?
„Ако ћу се приволети царству,
„Приволети царству земальскоме,
„Земальско е за малено царство,
„А небеско у векъ и до века."
Царъ воледе царству небескоме,
А него ли царству земальскоме,
Па сакрои на Косову цркву,
Не води іой темель одъ мермера,
Већъ одъ чисте свиле и скерлета,
Па дозива Србскогъ патрияра
И дванаестъ велики владика,
Те причести и нареди войску.
Истомъ кнеже наредио войску,
На Косову ударише Турци.
Маче войску Богданъ Юже стари
Съ деветъ сина деветъ Юговића,
Како деветъ сиви соколова,
У свакогъ е деветъ илиндэ войске,
А у Юга дванаестъ илиндэ,
Па се бише и секоше съ Турци:
Седамъ паша бише и убише,

Кадъ осмога бити започеше.
Ал' погибе Богданъ Юже стари,
И изгибе деветъ Юговића,
Како деветъ сиви соколова,
И њиова сва изгибе войска.
Макош' войску три Мрнявчевића:
Банъ Углеша и войвода Гойко
И са њима Вукашине кралю,
У свакога триестъ иляд' войске,
Па се бише и секоше съ Турци:
Осамъ паша бише и убише,
Деветога бити започеше,
Погибоше два Мрнявчевића,
Банъ Углеша и войвода Гойко,
Вукашинъ е грдни рана доп'о,
Њга Турци съ коньма прегазише;
И њиова сва изгибе войска.
Мече войску Ерцеже Степане,
У Ерцега млога силна войска,
Млога войска, шестдесетъ иляда,
Те се бише и секоше съ Турци:
Деветъ паша бише и убише,
Десетога бити започеше,
Ал' погибе Ерцеже Степане,
И нѣгова сва изгибе войска.
Мече войску Српски кнезъ Лазаре,
У Лазе е силни Србаль био,
Седамдесетъ и седамъ иляда,
Па разгоне по Косову Турке,
Не даду се ни гледати Туркомъ,
Да камо ли боякъ бити съ Турци;
Тад' би Лаза надвладао Турке,
Богъ убио Вука Бранковића!
Онъ издаде таста на Косову;
Тада Лазу надвладаше Турци,
И погибе Србски кнезъ Лазаре,
И нѣгова сва изгибе войска,
Седамдесетъ и седамъ иляда;
Све е свето и честито било
И миломе Богу приступачно.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири брои. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 44. У Новоме Саду, 28. Новемѣра 1861. ГОД. IV.

Божићъ.

Неколико лекция за старију децу.

(Продужено.)

После входа са евангелиемъ читаю се паримие изъ старога завѣта. Найпре се чита изъ књиге бытия о постаню свѣта, за доказъ да е роѣеный на земльи Спаситель правый Богъ и створитель свѣта. Затимъ долази изъ књиге Мойсеове „Число“ прорицанѣ Валаамово о роѣенію Христовомъ, па онда се читаю речи пророка Михеи, кои доказа да ће се Христосъ у Витлеему родити, и да е Христосъ као Богъ свагда быо. Знамените те пророчке рѣчи овако гласе: „И ты Виѳлееме, доме Ефратовъ, ничимже меншій еси во владыкахъ Іюдовыхъ; изъ тебе бо мнѣ изидетъ вождь старѣйшина, еже быти емў въ князя во Ісраили, исходи же его изъ начала ѿ дней вѣка.“ Затимъ се пов овай тропаръ

„Тайно родилсѧ еси во вертепѣ, но небо та всѣмъ проповѣда, шкоже оўста звѣздў предлагаѧ Спасе. И волхви ти прикеде вѣрою покланающыѧсѧ тебѣ, съ нимиже помилўй насъ.“ А то значи: „Ты си се Спасителю у тайности родио у пећини, али небо те е свима проповедило, поставивши звезду као каква у-

ста. И доведе ти мудраце, кои се вѣромъ теби клањаху, съ коима муцрацима помилуй и насъ.“

Пошто се овай тропаръ одпое, продужи се даљ читанѣ и то изъ пророка Исаие, кои предсказуе, како ће изъ Іесеовога корена израстити младо дрво и цвѣтъ на нѣму, и да ће на томъ починути духъ Божій, духъ мудрости и разума, духъ савѣта и страха Божиега; онъ неће на лица гледати, него ће праведанъ судъ судити, и онда када онъ доће пасти ће вукъ съ ягнѣтомъ, а рисъ съ яретомъ, теле и лавъ и юне заедно ће иѣи и мало дѣте водит' ће ихъ; тай потомакъ Єсеевъ владаће надъ свима народима и на нѣга ће сви народи ухванѣ свое полагати.

Овомъ живомъ прорицаню о спасителѣвомъ долазку слѣдуе прорицанѣ друго пророка Єремие, кое ясно каже, да ће се самъ Богъ сиѣи на землю и међу людма поживѣти. (Варухъ гл III ст. 36—38 гл. IV ст. 1—5). Затимъ се чита како е пророкъ Данилъ цару Навуходоносору толковао санъ о образу, коме беше глава златна, прси и мишце сребрне, трбухъ одъ бакра, бутови одъ гвожђа а стопала земљана, и како се изненада одвали самъ собомъ каменъ одъ горе, и разруши образъ, а самъ постаде велика гора и напуни землю. А томе е по казиваню св. пророка ово значенѣ: „Богъ ће поставити небеско царство, кое нигда неће пропасти, и кое ће вечито постояти. (Дан гл. II).

За овымъ ясним доказима Старога Завѣта о Христовомъ долазку, о нѣговомъ Божеству, и о сталности нѣгове цркве, пое се овай тропаръ:

„Возсіялъ еси ѿ Дѣви, разумное Христе солнце правды, и звѣзда ти показа во вертепѣ кмѣщающаяся некмѣстимаго. Колѣни настакилъ еси на поклоненіе твое, съ нимиже ти величаемъ жизнодавче слава тебѣ.“ Т. е. Засіяо си изъ Дѣве Христе, ты умно сунце правде, и звезда показа свима тебе, кои се смешташъ

у пећини, а овамо се нигде сместити неможешъ ѳръ си свуда као Богъ. Ти си упутио мудраце да ти се поклоне, съ коима и мы величамо тебе, животодавче, слава теби.

Напоследку прочитаю се іошъ два одсѣка изъ пророка Исаіе, у првомъ се описуе божаствена власть Спасителѣва, а у другомъ нѣгово роѣенѣ одъ Дѣве, и пророштво ово завршуе се съ рѣчма: „Съ нами Богъ разумѣйте языцы и покарайтеся ꙗкѡ съ нами Богъ.“

На овой литургіи чита се почетакъ посланице апостола Павла къ Евреима, где се излаже, како е Богъ много пута и на многоразличите начине говорио праотцима преко пророка, а напоследку говорио е нама преко свога сына. — У евангелію одъ Луке чита се повѣсть о роѣеню Исуса Христа.

Ако баѣный данъ падне у Суботу ил' у Неделю, онда не быва у те дане строгій него само обичный постъ, а служба Василіева онда се држи на самъ Божићъ. У томъ случаю држи се на баѣный данъ обична Златоустова служба пре подне, и на ньой се пое „Благослови душе,“ и „Блажени,“ а после подне быва вечернѣ само безъ литіе и безъ стихира на стиховнѣ, кое се у свакій путъ на Божићъ у ютру на повечерню пояти има. На оваковомъ суботномъ или недельномъ вечерню у очи Божића чита се апостолъ изъ посланице Павлове къ Галатянима (зач. 207) у комъ се доказуе, како е Богъ обеćанъ Аврааму дано испунио, пославши на землю Исуса Христа. Изъ евангелія одъ Матея читаю се причте о зрну горушичномъ, кое посѣяно изникне и узрасте те постане дрво, на комъ птице становати могу, и о квасцу кои ускисне те лебацъ узрасте, обадве те причте означаваю царство Божіе и разпространенъ свете цркве Христове на земльи. (зач. 53).

После литургие или вечерня на баѣный данъ изнесу свештеници икону роѣеня Христовогъ и поставе

ю на налону на средъ цркве, а они съ запаљнымъ у руци свећама стану сви испредъ иконе, и представљајући пастире витлеемске, — кои необичномъ светлошћу и анђелскимъ благовѣстіемъ упућени, први дођоше и Христу се поклонише, — овако запою:

„Рождество твое Христе Боже нашъ, возсіа міроки свѣта разума, въ немъ бо сѣздамъ служащіи сѣздою оучахуся, тебѣ кланатися солнцу правды, и тебе вѣдѣти съ высоты востока, Господи слава тебѣ.

„Дѣва днесь пресушественнаго раждаетъ, и земля вертепъ неприступному приноситъ: Аггели съ пастырми славословятъ, волсви же со сѣздою пѫтешествуютъ: насъ бо ради родися отроча младо превѣчный Богъ.“ *)

Тако се завршн црквена светковина у очи Божића, али садъ текъ започинѣ се побожна домаћа светковина.

Први Христіяни имали су обичай о празницима и у очи празника држати заедничке обѣде любави. Као остатакъ ованковыхъ побожныхъ обѣда, може се сматрати и сада іоштъ кодъ православныхъ Србаля у обичаю налазећа се вечера у очи Божића са свима овамо спадаюћима обичаима, кои одъ прилике овако бываю. Пошто се изъ цркве съ вечерня дође, и мракъ се хватати почне, домаћинъ съ своимъ домочадцима прекрстивъ се уноси сламу у собу, у споменъ да се Спаситель свѣта у пећини гдѣ е сламе было родио, и да га е мати у ясле на сламу положила. Обичай тай живо предъ очи ставля дѣци повѣсть о Христовомъ роћеню. Пошто се овако слама унесе и по свой соби па и по самомъ столу разметне, домаћинъ прекрети собу на све четири стране у име отца, сына и св. духа, и баци у свакій угао собни по єданъ орахъ, а остале орахе подѣли дѣци, те су имъ она уздарѣ празнично, као оно румена яя о Ускрсу. Затимъ се постави столъ, запали

*) Изясненіе овыхъ пѣсама види у шк. листу г. 1859. бр. 41. —

свећа на столу, а кандило предъ икономъ. Ту се на єданъ чанакъ, у комъ є доле жито и воће, намести божићный колачъ, а на гдѣкои мѣсти за поученѣ и обрадованѣ мале дѣчице изнесе се и вертепъ, у комъ се представля роѣенѣ Спасителѣво. Пре него што се вечера започне стану сви чланови породице предъ икону, и прекрстивши се одпою: „Рождество Твое“ и „Дѣва днесъ.“ Затымъ посѣдаю и узъ варениkъ и остала постна єла у место обичнога леба єду здравлѣ. *) После вечере отацъ и мати приповѣдаю дѣци повѣсть о роѣеню Христовомъ, казую имъ шта значе обреди и обичаи Божићни и помоливши се съ ньима Богу, лежу на време спавати, єръ се сутра данъ врло рано устати и у цркву ићи мора.

(Продужиће се.)

Светитель Христовъ Николай архиепископъ Мир-Ликійскій.

(Продужено).

г. Св. Николай посшав епископомъ.

Пошто се стрицъ св. Николая у вечностъ пресели, састану се сви епископи и свештеницы Ликійске области, да на нѣгово место изберу новога првостолника Мирликійске цркве. Овай свештеный саборъ држанъ є бьо у граду Миру. Сви чланови сабора ишли су єдинодушно на то да за мирскогъ архиепископа поставе наймудриегъ, найспособниегъ и найпобожниегъ свештеника, и зато се пре избора помоле Богу, да имъ онъ открие, кои є одъ свию найдостойнии да управля надъ

*) Здравлѣ се зове на Бадный данъ умешеный постный дугуласти колачъ, коега є горня кора запарана и посолѣна.

црквомъ Ликійске области. Богъ услыша топлу молитву духовнога сабора, и откри волю свою у сну једномъ епископу, заповедивши му, да са другимъ духовнимъ лицама врло рано у ютру у цркву отиде, и оногъ свештеника, кои први у цркву на ютренѣ дође и коме е име Николай, да приведе сабору духовномъ, да га овай за архиепископа посвети и прогласи. Богобоязльивый епископъ саобшти ово откриванѣ осталымъ члановима сабора, и они уране сутра у ютру врло рано, и отиду у цркву, а онай, коме е откривенѣ дато, стане кодъ врата' црквеныхъ.

Кадъ буде време къ ютреню, ал' св. Николай по обичаю своимъ упути се управъ къ цркви. У притвору дочека га онай епископъ и ухвативъ га за руку запыта: „Како се зевешъ синко?“ Светый му смирено одговори: „Я се зовемъ Николай, владико светый, и есамь слуга твое светости!“ Епископъ позна не само по имену, и по раномъ у цркву долазу, него и по смиреномъ овомъ одговору, да е то онай свештеникъ, кога сви очекую; одведе га дакле у кругъ архиерея, кои га у присутству млогога народа за епископа посвете, и на степенъ архиепископства Мирликійскогъ узведу.

У овомъ великомъ достоянству владао се св. Николай са свимъ, онако као што е Христосъ Спаситель учио. Онъ е народъ не само у цркви, него и по домовима и на улицама и при свакомъ састанку саветовао на добро, младежь е воспитавао, болнике надгледао, сужне искупльивао, тужне и жалостне е тѣшио, и грѣшнике исправляо.

Кадъ оно безбожный царъ римскый Діоклетіянъ подиже последнѣ али найжешће гоненіе на Християне, тада е и светитель Николай за праву веру млого стр..дао, и све дотле у тавницы чамио, докъ милость Божия судбу Християна на болѣ обратила ние.

Царъ римскій Константинъ, победивши силомъ частнога крста свое противнике, даруе слободу свима християнима, и заповеди, да се сви, кои за вѣру страдаю незаслуженога сужанства, опросте. Томъ приликомъ одпуштенъ буде изъ тавнице и св. Николай, и добые одпуштенѣ, да се на свою архиепископску столицу слободно повратити може.

Дошавши у градъ Миръ, опази светый архиепископъ, да се млоги люди кланяю у капишту елинске лажне богинѣ Артемиде (Диана), и одма даде, како то, тако и сва друга скрнава мѣста са земльомъ сравнити, а оне, кои съ правога пута сишли бяху строго изобличи, и на путъ спасения своимъ саветима изведе ихъ.

д. *Св. Николай иушуе у Палестину.*

Кадъ е мати цара Константина царица Єлена место гроба господнѣгъ и Голготу очистити и надъ ньима цркве сазидати дала, и кадъ е частный крстъ Христовъ великимъ трудомъ пронашла, онда су побожни християни не само изъ близа, неко и изъ дальныхъ земаля долазили у Єрусалимъ, да очима виде и да се поклоне частноме крсту, мѣсту страданя и гробу господнѣмъ. И у срдцу светителя Николая појависе горећа жеља посѣтити света места, гдѣ е нѣкада Господь Исусъ живио, и дѣло спасения нашегъ савршио. Зато сѣдне на корабаль и упути се моремъ у свету землю.

Кадъ е Светитель у корабаль ступио, было е лѣпо време, но онъ одма прорекне да ће се на скоро страховита бура подићи. Бродари се ругаху Светителю, и уздаюћи се у свою вештину изсмѣяваху га, што се усудио говорити о ономе што неразуме. Али наскоро се навуку густи тмасти облаци, и ужасна бура стане бродъ морскій часъ у висъ бацати, часъ у дубльину спуштати. И сви, кои бѣху у броду уплашесе и падну предъ

ноге Николаяве молећи га да буру утиша. Светитель се помоли Богу, и Богъ даде те вѣтаръ престане и море се утиша. Плачъ и вапай путника' и бродара промене се садъ на еданпутъ у едногласну хвалу Богу и нѣговомъ угоднику. У тай паръ попне се еданъ бродаръ на врхъ катарке, да едрила намѣсти, и кадъ се отуда сићи хтѣде, изгуби равновѣсие и као мртавъ стропошта се на кровъ корабля. св. Николай, кои е свагда готовъ было помоћи несрећнима, помоли се Богу, и Богъ даде, те се бродаръ у животъ поврати.

Затимъ се пловенѣ продужи, и св. Николай срећно се извезе на брегъ Палестине, одкуда сувимъ отиде у Ерусалимъ. Ушавши у светый градъ, поклони се онъ живоностнимъ гробу господнѣмъ и месту Голготи, а када у цркву Воздвижения частнога креста ући хтѣде, врата се црквена предъ ньимъ сама отворише. Дуже времена остане Светитель у Палестини, да се очима нагледа дивныхъ оныхъ места', о коима е често у св. еванђелию читао. После се опетъ науми моремъ вратити у Ликию, да небы стадо нѣгово за дуго безъ пастира было. Нашавши лађу на едномь палестинскомъ пристаништу, уговори съ лађарима да га одвезу у Ликію. Ови пристану на то и погоде се с' ньимъ, но у путу науме га преварити и стану на другу сасвимъ противну страну пловити. Бадава ихъ е Светитель молио и преклиняо, бадава ихъ е на задато обећанѣ и учинѣный уговоръ опоминяо, лађари га ни слушали нису, него остану упорно при своіой намери. Али Богъ неоставля у нужда онога, кои се нѣму моли, и кои нѣгове заповести слуша. На еданпутъ дигне се противанъ ветаръ, и противъ волѣ лађара' однесе лађу управъ къ Ликійской страни, у едно тамошнѣ пристаниште. Садъ се бродари уплаше, мислећи да ће имъ се св. Николай осветити. Али ова света душа опрос-

ти одъ свегъ срдца своима злотворима, и не рече имъ ни едне преке рѣчи, него благосиляюћи ихъ отиде своимъ путемъ.

(Наставиће се.)

Прва Божія заповедь.

За читанѣ, писанѣ, на изустъ ученѣ, разговоръ и приповеданѣ у нар. школи, на помоћь учительима.

I. Законъ. Азъ есмь Господь Богъ твой, да небудутъ тебѣ бози йни разкѣ мене. Я самъ Господъ Богъ твой, да немашъ другихъ богова осимъ мене.

Шта заповѣда Богъ у овой заповѣди?

У овой заповѣди заповѣда Богъ да мы нѣга вѣруемо, да га више свега любимо и почитуемо, и да на нѣга сво ухванѣ наше полажемо.

Изреченія изъ св. писма „Люби господа Бога свога, свимъ срдцемъ своимъ, и своимъ душомъ своіомъ, и своимъ мислію своіомъ, то є прва и найвећа заповѣдь," — говори Христосъ Спаситель.

Духъ є Богъ, и кои се нѣму кланя, духомъ и истиномъ треба да се кланя, говори Спаситель. (Овамо принадлеже изреченія евангелска у Шк. Листу год. III. бр. 21-омъ подъ 12. и 15, на Славенскомъ езыку, коя се испытую псалтирци, и изъ Шк. Листа год. II. бр. 19. стр. 200. о жртви и любави, на Срб. езыку, коя се испытую и часловци).

Изреченія изъ књига Мойсеовихъ.

Люби господа Бога твогъ свимъ срдцемъ своимъ, и своимъ душомъ своіомъ, и своимъ снагомъ своіомъ.

Будите свети, као што самъ светъ я Господъ Богъ вашъ.

Туђимъ боговима некланяйте се, ни служите, ни чините по њима; него служите господу Богу вашемъ, пакъ ћу благословити вашъ хлебъ и вино и воду, и одвратићу болести одъ васъ, и благословићу васъ съ дѣцомъ и плодовима, и съ дугимъ животомъ, и страхъ ћу слати предъ вама, да се устраве сви народи, на кое ударите, и да сви непріятельи ваши беже испредъ васъ.

Ко жртву узприноси боговима, а не Богу едноме, убіенъ да буде.

Соломонова изреченія о богопочитаню.

Почетакъ мудрости есть страхъ господань.

Бой се Бога и одъ зла се укланяй.

Богъ праведнике брани, и чува ихъ на њиховымъ путовима.

Богъ куће добрыхъ благосиля, а куће невалялыхъ проклинѣ.

Богъ горде мрзи а смерне милуе.

Ко бедногъ гони Бога вређа; ко Бога люби, тай е и бедномъ милостивъ.

Изреченія Сирахова.

Ко се Бога бои бытће срећанъ и на умрломъ часу благословенъ

Ко се Бога боя тай и свое родителѣ слуша и служи имъ као поглаварима.

Ко се на Бога уздa, тога неоставля Богъ.

Нитко ніе оставлѣнъ быо, ко се у Бога уздао.

Нико се ние постидио, ко се на Бога осланяо.

Вѣнацъ мудрости есть страхъ господань изъ кога изниче миръ и здравлѣ, а то двое есу дарови Божіи и распростиру веселѣ онима кои любе Бога.

Страхъ господань отеруе грѣхе.

Ако желишъ мудрости, а ты храни заповѣди, па ће ти ю Господь дати.

Изреченія Товишова.

Свакій данъ поминьи Бога нашегъ и немой да ти се захте грешити, ни нѣгове заповѣди преступати.

Благосиляй Бога у свако доба и моли му се, да онъ путове твое управля, и штогодъ предузимао будешъ, држи се Бога, єръ само онъ срећу зна, и само онъ благословъ дели.

Не бој ини се сыне мой, ако и всмо сиромаси, опетъ ћемо многа блага наслѣдити, ако се Бога бояли, право чинили, и одъ зала се чували будемо.

Изреченія апостолска.

Свакій ко има любави одъ Бога є, а кои нема любави непознае Бога; єръ ко не люби брата своегъ коегъ види, како може любити Бога, коегъ невиди?

Не пуштай у немаръ каранья господня, нити губи волѣ кадъ те онъ покара; єръ кога Богъ люби, онога и кара, и біе свакога сына, коега прима.

(Продужиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(За найстарију децу.)

5. Е в р о п а.

(Продуженѣ).

Равнице. 1, Око реке По измеђъ Алпа и Апенина. 2, Угарска равница северно и источно Карпатомъ

а южно и западно Алпама обколѣна; кровъ ню тече Дунавъ и Тиса. 3, Ческа равница, обколѣна ческимъ планинама. 4, Моравска равница између моравски планина Судета и малогъ Карпата. 5, горня дунавска равница у Баварской измеђъ Алпа и Дунава. 6, Райнска равница измеђъ Вореча и Шварцвалда. 7, Гонска равница Севена, Алпа и Юре. Найвећа равница пружа се одъ Пиренеа кровъ западню Француску поредъ северногъ и источногъ мора кров северну Немачку и целу Русию све до уралске планине.

Реке. У северно ледено море утиче Печора, у бело море Двина, у источно море Нева, што износи воде изъ ладокскогъ, онегскогъ, саймаскогъ, илменскогъ и остали езера у фински заливъ; Нарова износи воду изъ пейпускогъ езера; Дина утиче у ригайски заливъ, у ово море утичу и Мемелъ и Вишля съ Бугомъ изъ Польске; Моталаелфъ изъ Шведске износи воду изъ ветерскогъ езера; Одра съ Вартомъ изъ Немачке дотичуѣи.

У Кетегатъ утиче: Гломенъ изъ Норвешке, Гетаелфъ изъ Шведске износи воду изъ венарскогъ езера;

У северно море утичу изъ Немачке: Елба са Молдавомъ, Егромъ, Мулдомъ, Саломъ и Хавеломъ; Везеръ са Веромъ, Фулдомъ и Алеромъ; Райна са Аромъ, Некаромъ, Майномъ, Ланомъ, Мозломъ и Липомъ; и Маса изъ Нидерландске и Шелда, и енглеска Темза;

У каналъ утиче Сена изъ Француске;

У атлантски океанъ утичу: Лоаръ и Гарона са Дордономъ и Жирондомъ изъ Француске; Дуеро, Таіо, Гвадияна и Гвадалквивиръ изъ Шпаньолске;

У средиземно море утичу: Ебро изъ Шпаньолске Рона са Саономъ изъ Француске: Арно и Тиберъ изъ Талиянске;

У ядранско море утичу: По и Еча изъ Талиянске;

У црно море утичу: Дунавъ са Илеромъ, Лехомъ, Изаромъ, Иномъ, Моравомъ, Вагомъ, Дравомъ, Тисомъ,

Савомъ, Прутомъ и пр. и Днепромъ; Донъ се улива у Азовско, а Волга у касписко море.

Полуострва. 1. Шкандинавско, заузима Шведску и Норвешку. 2. Итландъ. 3. Пиренейско заузима Шпаньолску и Португалску. 4. Талиянско. 5. Мореа заузима Грчку. 6. Кримъ.

Острва. 1, Енглеска и Ирланъ. 2, Исландъ сва у атлантскомъ океану. 3, Селандъ и Фине између Категата и источногъ мора. У средиземномъ су мору: балеарска острва Маіорка и Минорка; Корзика, Сардиния, Сицилия, Елба, Малта, Іонска острва; Кандия илъ Крета; и у Архипелагу многа грчка и турска као Тасо, Сталимене, Негропонтъ, Паросъ, Наксосъ, Хидра и пр.

(Продужиће се.)

Ко є сретанъ.

Єдаредъ упиташе Сократа: држи ли да є Македонски царъ Архелай сретанъ? а онъ одговори: то незнамъ, єръ іошъ нисамъ са њимъ дивано.

Заръ се то неможе другчиѣ знати? бияше далѣ питанѣ; а онъ одговори: не.

Пакъ ты се онда сумняшъ, да л' є и велики Персиски царъ сретанъ?

Неумемъ ни за нѣга казати, єръ незнамъ да л' є добаръ човекъ или не.

Заръ само у томе срећу држишъ?

Само у томе, и уверенъ самъ, да є сваки добаръ човекъ и сретанъ, а сваки зао и неваљао довека несретанъ.

По томе є дакле и Архелай несретанъ, єръ неправде чини.

Ако є тако, онда є за цело и несретанъ.

Стена и поточићъ.

„Ядни кукавче, и ти си се подузео да мене подронишъ“ рече горда и поносита стена маломъ поточићу, и стаде га свакояко прескакивати; а поточићъ ћуташе, и тио жуборећи иђаше мирно далѣ, све мало помало брегъ ронећи, докъ найпосле стену непрори.

Увекъ постоянство победу одржи.

Пустанє.

Три пустаие поараше єдногъ богатогъ човека, и однеше благо у свой лагумъ. Наймлађи мораде иђи у градъ, да што за єло купи. Кадъ є отишо, договорише се она двоица: „а што би ми са ньимъ делили; да га убиемо, пакъ да сами делимо.“ Исто тако помисли и онай наймлађи: „я би найсретнии био, да є све мое, него ћу я ньи обоицу да отруємъ пакъ ће све мое бити.“ У вароши купи онъ єла и вина, и тури у вино отрова, пакъ се врати.

Текъ што у лагумъ уђе, скоче она обоица и ножевима га убию. Затимъ седну да еду, ал' текъ што се вина напише, сташе се страотно одъ болова савияти, и умру, и сву ихъ троицу нађоше около поараногъ блага мртве. Тако є свако зло само себи судия, само себи найвећи душманинъ.

Како се курякъ поправля.

Єдаредъ падне курякъ у замке, што му неки простакъ заметнуо беше; кадъ овай батину диже, и убити га хтеде, моляше курякъ плачући и обричући, да никадъ више оваца ни друге живади и живине давити неће, него ће одсадъ одъ биля и кореня живети, и ако му се кадъ зажели меса, и неузможе одолѣти, онъ ће у бару ући, и рибу ватати. Простакъ га на веру пусти, курякъ се обрадова превари и као свака ула одма онога часа, опазивши у брљи некой крме, тогъ часа на зло помисли, и рече: „животиня у води риба е, а рибу смемъ ватати, и то е у брљи риба, и у исти махъ скочи, те крме сграби и однесе; а простакъ гледећи за њимъ рече: „матора се ула нигда непоправи, и одма изговоръ наће, ма да кое зло учинити намери.“

Єдна вештинница при рачуну.

(За найстарију децу.)

При одузиманю.

Имамо н. пр. да одъ 342 одузмемо 121 обичнимъ начиномъ радећи говоримо овако: 1 одъ 2 остае 1, подпишемъ 1, 2 одъ 4 остае 2, подпишемъ 2, 1 одъ 3 остае 2 подпишемъ 2.

За малу е децу оваки радъ врло добаръ, изъ оногъ истогъ узрока, како е озго споменуто, алъ би іошъ болѣ било, да одма и узрокъ кажу, зашто е то башъ тако, т. е. да кажу: 1 одъ 2 остае 1, ербо 1 и 1 есть 2, и ово говорећи подписуе се 1, 2 одъ 4 остае 2, ербо 2 и 2 есть 4, и тако далѣ; овимъ се начиномъ одма и проба рачуна тогъ свршуе, а говоръ и радъ овай зато е важанъ, да се доцније ни толико неговори,

него само овај мало пре поменути додатакъ, дакле место говора: 1 одъ 2 остае 1, имао би само у себи помислити: одъ 1 до 2 треба 1, и подписао би 1 говореhи 1 и 1 есть 2, показуюhи на рестъ субтрахенда и минуенда, н. пр. има се одъ 611 одузети 567, на место говора: 7 одъ 1 неможе, одъ 11 остае 4, 6 одъ 0 неможе, одъ 10 остае 4, 5 одъ 5 остае 0, каже се: 7+4=11, 6+4=10. 5 и 5 бришу се.

На фондъ Школскогъ Листа приложили су:

Изъ Вршца:

ГГ. Ђорђе Манойловићъ адвокатъ 10 фор. — Іованъ Матеинъ сапунџия 5 фор. — Гавр. Е. Обрадовићъ трговацъ 2 фор. — Іосифъ Ірговићъ, бележникъ 2 фор. — Димитр. Милошевићъ трговацъ 2 фор. — Марко Мириновићъ сапунџия 2 фор. — Лазаръ Милошевићъ трговацъ 2 фор. — Алекс. Ђуришићъ докторъ 1 фор. — Н кола Фармаћъ граћанинъ 1 фор. — Іованъ Мирковићъ савр. богословъ 1 фор. — Арс. Токинъ кабаничаръ 1 фор. — Павле Ѳкићъ кожухаръ 1 фор. — Алекса Поповићъ чизмаръ 1 фор. — Ѳвта Гойковићъ кабаничаръ 1 фор. — Викент. Богдан вићъ варга 1 фор. — Коста Панићъ кабаничаръ 1 фор. — Жива Петровићъ чизмаръ 1 фор. — Вас. Костићъ казанџия 1 фор. — Вас. Токинъ економъ 1 фор. и Никола Мильковићъ варга 70 новч.

Изъ Бингуле:

Г. Игнятъ Арсениевићъ учитель 3 фор.

Ове прилоге обелоданююhи, гг. приложницима явну благодарность изявлюемо.

Уредн. Шк. Листа.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири брое. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 45. У Новоме Саду, 7. Децем(б)ра 1861. ГОД. IV.

Божићъ.

Неколико лекция за старију децу.

(Продужено.)

На самый праздникъ роѣења Христовога у четири сата после поноћи, а на многи мѣсти іоштъ раніе, звона' позиваю у цркву православне христіяне да прославе славу роѣења Спасителѣвогъ. Мало и велико, старо и младо хити тада у цркву; родитељи воде свою дѣцу за руку, и пре него што трећій путъ звона ударе напунисе народа, многимъ свећама и кандилима осветлѣный храмъ Божій. На полю е тавна помрчина, као што быяше помрчина у срдцима незнабожныхъ народа, пре роѣења Христовога, а храмъ Божій сія се одъ свѣтлости, као што е засіяла слава небеска пастирима, оне ноћи, кадъ се Іисусъ родио, и ка[illegible] што е свѣтлостъ нѣгове науке просвѣтила савъ свѣтъ, и на нѣму многе народе. О роѣеню Христовомъ Ангели славляху на небесима, а у овай светый часъ успомене роѣења Спасителѣвогъ наша света црква понавља пѣсму анђелску усклицаваюћи много пута: „Слава во вишныхъ Богу и на земли миръ.“

Ноћна ова служба Божія саставлѣна е изъ великогъ повечерія и ютреня.

На великомъ повечерію пошто се прописани псалми прочитаю, и начелствуюћій свештеникъ сву цркву окади, пою се стихови пророка Исаіе о божаству и човѣчаству, о снаги моћи и власти Христовой и о распространеню нѣгове свете науке по цѣломе свѣту: „Съ нами Богъ разумѣйте языцы и покарайтеся, яко съ

нами Богъ! Услышите до послѣднихъ земли, яко съ нами Богъ. и т. д.

После овогъ свеченогъ пояња, продужи се обично велико павечернѣ, и чита се дондѣ, докле се не сврши молитва „Слава во вышнихъ Богу и на земли миръ въ человѣцѣхъ благоволеніе.“ На то се царске двери одворе, и свештеноеци съ пѣвцима, а за њима свештеници съ литіомъ отиду у западный део цркве, у комъ се у стара времена трапеза за заедничке обѣде држала. У тай часъ пою се прекрасне духовне пѣсме, кое на србски ово значе:

„Нека се небо и земља — као што пророци предсказаше, — съ нама данасъ весеље; анђели и люди нека духовно светкују: еръ Богъ се у тѣлу показа онима кои чаме у тами и кои у засенки сѣде. Рођенога одъ Дѣве вертепъ и ясле примише. Пастири казују чудо, мудраци са истока у Вителемъ даре доносе. А мы недостойнима устма хвалу нѣму принесимо, као што га ангели прославише: слава Богу на висини и на земльи миръ, еръ ето доће онай коега народи изчекиваху и дошавши спасе насъ изъ робства непријательскога.

Небо и земља састаше се данасъ, када се Христосъ родио; данасъ се Богъ на землю сиђе, и човѣкъ на небо узиђе; данасъ онай, кои се по суштеству своме видити неможе, види се тѣломъ зарадъ спасења човечаскогъ. С' тога и мы славећи га поймо нѣму: слава Богу на висини, и на земльи миръ, еръ тай миръ намъ дарива твой долазакъ, Спасителю слава теби.

Мудраци, перзиски цареви, упознаши явно на земльи рођенога цара небескога, воћени сяйномъ звѣздомъ, стигоше у Витлеемъ, носећи изабране дарове: злато и тамянъ и мирисаво улѣ, и паднувши предъ тобомъ ничице поклонише се теби; еръ видише у пећини лежеће мало днете, коме се немогу године брояти: (зато еръ е вѣчный Богъ:)“

Затимъ се читаю обичне молитве за спасеније људій, за цара и владику, за свагу тужећу и уцвилѣну душу християнску, и да бы сачувао Богъ св. храмъ, и мѣсто то одъ глада, помора, землѣтреса, одъ ватре, воде, рата, поколя, и међусобне борбе, да бы милостивъ быо грешнима и избавио насъ одъ сваке бѣде. По свршетку овыхъ молитава враћа се литија и застане близо амвона, на коме е поставлѣна петохлѣбница. Овдѣ се запое ова весела духовна пѣсма:

„Веселисе Іерусалиме, светкуйте, сви вы кои любите гору сіонску (:т. е. красоту храма Божіега:); данасъ се дреши привремена свеза на кою бы осуђенъ праотацъ намъ Адамъ; рай намъ се отвори; влада ђаволова укиде се, еръ ону, кою е онъ некада преварио да окуси одъ забранѣне воћке, сада е видио где постаде Створителѣва мати. О каква е то дубльина богатства, и премудрости и разума Божіега! Слабіи полъ човечій, кои некада принесе смрть свему човечаству, постаде сада почетакъ спасенія целоме свѣту чрезъ Богородицу. Еръ ето она роди младенца, кои е правый Богъ, па остае и после роѣења Дѣва. А светый младенацъ људске окове грѣховне раздрешуе своима пеленама, и своимъ дѣтиньствомъ исцѣлюе горке патнѣ и болести Евине. Нека дакле пѣва и игра сва природа; еръ Христосъ доће да ню обнови и да спасе наше душе.“

Кадъ се „Рождество твое“ трипутъ одпое, и најстаріи свештеникъ благослови петъ хлебова: пшеницу, вино и улѣ, онда се съ благословомъ павечернѣ завршн, и сва звона на кули црквеной у трипутъ едно за другимъ звонећи даю християнима знакъ да се утренѣ починѣ.

На часъ завлада дубока тишнина у цркви, и изъ тишине те зачуе се у трипутъ: „Слава во вышнихъ Богѣ и на земли миръ, въ человѣцѣхъ благоволеніе.“ После овогъ анђелскогъ усклика, започне се, као обично, „шестопсалмие,“ кое христіяни побожно слушаю, ус-

носећи ютренѣ молитве предъ престолъ онога Господа, кои є зарадъ насъ людій и ради нашега спасеня примио на себе човечаство, и родио се у Витлеему одъ Дѣве Марие.

(Продужиће се.)

Светитель Христовъ Николай архиепископъ Мирликійскій.

(Продужено).

в. Св. Николай на првомъ вселенскомъ сабору.

Кадъ є великій Константинъ царъ римскій вѣру Христову примио, и господствующомъ ю учинио, тада се появи єданъ свештеникъ и учитель у Александрійской великой школи по имену Арија. Овай є учио да Іисусъ Христосъ ніе правый Богъ, него да є онъ одъ Бога саздано найвише и найсавршеніе створенѣ Божіе. Млоги у науци вѣре нестални и на разумъ свой отвеђъ уздаюћи се свештеници и епископи придруже се Аријевой науци, и тако се породи у срдцу Христове цркве великій раздоръ. За утишати овай раздоръ и довести у редъ дѣла црковна сазове великій Константинъ године 325, у градъ Никею све знаменитије епископе и друга духовна лица, изъ свију краева, гдѣ християни живляху, да се посаветују о дѣлима вере и да редъ уведу у цркву. Саборъ овай зове се првымъ вселенскимъ сабором, на нѣму є было 318 светыхъ отаца, а међу њима и св. Николай архиепископъ Мирликійскій. И онъ се съ Аријемъ о православной вѣри препирао, и съ яснымъ доказима опровргнуо є нѣгову богохулну и лажну науку.

По свршетку овога сабора позове царъ Константинъ све тамо бывше Владике у градъ Византију, кои ово мѣсто, као новый престолный градъ царства рим-

скога свечено освете, прозвавши га Константиновымъ градомъ, или Константинополѣмъ.

ж. Св. Николай иомоћникъ у бѣди.

Єданпутъ быяше у Ликіи велика гладь, тако да сиромаси люди нису имали што єсти, и дѣчица су с' родительи свои долазили къ Светителю, да имъ у нуждн помогне. У то доба быо є у Италіи єданъ трговацъ, кои є имао пуну лађу жита. Св. Николай яви се ноћу на сну овоме трговцу, даде му три златника капаре и уговори съ њимъ, да жито у градъ Миръ донесе и тамо за новце прода. Трговацъ тай, чимъ се пробуди, одма се крене съ лађомъ на море и доплови подъ градъ Миръ, гдѣ ово чудо приповѣди и свое жито брзо разпрода. Граћани одъ глади избавлѣни захвальиваху заєдно са своіомъ дѣчицомъ прво Богу, па онда своме архипастиру, кой ихъ є одъ очевидне пропасти спасао.

Догоди се єданпутъ буна у Фригіи. Царъ Константинъ пошлѣ своя три войводе: Непотіана, Урса и Ерпиліана, да оружаномъ силомъ буну утишаю. Лађа на коима є войска была извезе се у єдномъ пристаништу Ликійске области, и войници почну тумарати по околны мести и плячкати. Народъ се томе противио, и тако є често долазило до сваће и тученя између граћана' и войника'. Св. Николай чуюћи то, доће у место, кое се звало Плакоматъ, и войводе приятельски угости, и замоли те ови войницима плячканѣ и свака друга изступленя строго забране, и с' тымъ се миръ поврати. Башъ кадъ є св Николай у томе мѣсту быо, сребролюбивый нѣкій Начелникъ Евстатие, одсуди три невина граћанина на смрть, желећи тымъ начиномъ њихово иманѣ присвоити. Приятельи осуђеника' доћу къ Светоме, яве му у чему є ствар, и како цѣла околина жали ове невине страдалнике, кои ће садъ на заповесть Начелникову погубљени быти. Св. Николай поведе са собомъ цареве

војводе на мѣсто, куда су извели были она три невина човѣка, да их погубе. Они су већ са свезанымъ рукама и покривенымъ лицемъ клечећи изчекивали смртный ударацъ, кадъ ал' на ванпутъ св. Никола изкрсне, и изтрнувши мачъ изъ руке губителѣве, бацы га на землю, а осуђеницыма окове раздреши и пусти их на слободу. Све ово учинио е Светитель с' пуномъ важношћу и господствомъ, нити се нађе и кога, кои бы му на путъ стао, ѣръ сви знадияху, да е онъ правый слуга Божій, и да се за невине и праведне люде заузима. Избављени одъ смрти падну на колѣна предъ своимъ избавителѣмъ и са сузама благодарности захвале му, а савъ народъ с' усклицаванѣмъ хваляше и славляше Бога и нѣговогъ угодника Николая. На то дође и началникъ Евстатие. Нѣга Светитель предъ свима жестоко изобличи за нѣгово сребролюбие и неправедный судъ, претећи му, да ће за дѣло то самоме цару явити. Невалялаць овай бацаше найпре лягу на друге старешине, кои су га баяги рѣаво извѣстили были и на зло навели, али видећи да е Светителю цѣла стварь добро позната, и да му лажь непомаже, призна напоследку явно свое сагрешенѣ и исповѣди да е онъ самъ было свему злу узрокъ.

Три царева војводе чудише се великой ревности Мирскога архиепископа, и примивши одъ нѣга благословъ, отиду съ войскомъ у Фригію, гдѣ народъ умире, и свршивши свое послове поврате се у престолный градъ царства Константинополь. За заслуге њихове награди их царъ стымъ, што их постави за чланове своега савѣта. Али было е ту людій, кои су завидили и накостили њиховомъ узвишеню. Ови неваляли люди подплате царевогъ надворника Авлавию, те их овай цару као издаице оклевета, и они у тавницу бачени и на смрть осуђени буду. У очи самога онога дана, кадъ ће ова три војводе погублѣни быти, уђе тавничаръ у тавницу њихову и обяви имъ смртну пресуду. Војводе, знаюћи да су невини, жалили су што за правду Божию умрети

мораю, и видећи да имъ нитко другій непомаже, сѣте се св. Николая кои є оно три невина граѣанина њима наочигледце одъ грозне и безчастне смрти спасао, на припадну Бога на молитву, да ихъ онъ самъ преко свога угодника Николая одъ напрасне и срамне смрти избави.

Ту ноћь, кадъ є царъ Константинъ мирно у кревету спавао, яви му се на сну єданъ архиерей, кои овако проговори: „Устай царе брзо, и одма одпусти изъ тавнице неправо облагана три войводе! еръ ние право да они за права Бога погублѣни буду!“ Царъ уплашенъ запыта: „Ко си ты, кои се усуђуєшъ такове претнѣ мени у очи казивати?“ А светый му одговори: „Мени є име Николай и я самъ архиерей Мирске Митрополие. — Исто се тако Светитель яви и Авлавию царевомъ надворнику, и заповеди му да войводе одпусте. Обоица се уплаше с' тимъ већма, што се и єдномъ и другомъ єднако приснило. Войводе буду предъ цара изведени, и пошто се овай увѣри о невиности њиховой, и о предстательству светога Николая, помилуе ихъ сву троицу са овимъ рѣчма: „Не даруємъ вамъ животъ я, но Николай великій Божій служитель, идите дакле къ нѣму и захвалите, а одъ мене му реците: „Ето што си ми заповедио, то самъ учинио, не срди се на ме Христовъ угодниче!“ Ово изговоривши преда царъ войводама св. еванђелие у позлаћенымъ корицама, єдну скупоцѣну кадіоницу и два свѣћняка, да те царске поклоне Мирской цркви лично однесу. И тако се ова три войводе одъ смрти избаве, и съ радошћу отиду у градъ Миръ, изруче царевъ поздравъ и предаду дарове, и захвале Богу и светоме Николаю, а сиротиньи велике милостинѣ подѣле. Гласъ о овомъ чудесномъ предстательству светога отца Николая брзо се распростреo по цѣломъ християнскомъ свѣту, и доцние є у споменъ томе сачињено више духовныхъ пѣсама, кое Светителя са овогъ нѣговогъ дѣла славе. Између пѣсама тыхъ наводимо овдѣ само єдну, коя се у очи

Николая дне на вечерню пое и коя овако гласи: „Явился еси Константину цару, и Авлавію во снѣ, и симъ страхъ вложивъ, сице тѣмъ реклъ еси: разрѣшите убо вскорѣ яже держите связанныя въ темницѣ, неповинни бо суть беззаконнаго заколенія. Обаче аще преслушаеши мене, мольбу сотворю царю на тя, къ господу моляся.“

На скоро после овога догађая ухвати буря на мору недалеко одъ града Мира корабаль еданъ, кои е изъ Египта пловио. Бродари и путници у найвећой опасности призову у помоћъ св. Николая, за кога су чули были да е већъ многе одъ бѣде спасао. Светый Николай брзо се појави на мору, уђе у корабаль, кои страдаше, и рекне зачуђенымъ путницима: „Вы сте ме призвали, и ево ме дошао самъ да вамъ помогнемъ; небойте се дакле. С' тымъ узме у руке кормань и управљаюћи лађу срећно е одъ пропасти спасе, па га онда наеданпутъ нестане. Мећутимъ се бура утиша, и путници поспѣшнымъ вѣтромъ ношени увезу се у пристаниште, и ушавши у градъ спазе свога благодѣтеля гдѣ башъ у цркву иде. Одма му приступе и припадну къ ногама нѣговыма захвалююћи на помоћи. Светитель имъ одговори: „Дѣцо моя, подайте хвалу Богу, онъ васъ е самъ избавио, а я самъ човѣкъ грѣшанъ, као и вы што сте.“ Дивный архиерей Божій незадовольи се само с' тымъ што е морепловце одъ тѣлесне смрти Божіомъ помоћу избавио, него се одма' постара и за спасеніе душе ньихове. Провидећи духовнымъ окомъ, да су се тіи люди дотле неваляло владали и раскалашанъ животъ проводили, одведе ихъ онъ на страну, у даде имъ овакавъ савѣтъ: „Чеда моя, испытайте свакій свое сердце, равсмотрите дѣла своя, одбаците зле и богопротивне навике свое, поправите се у владаню, и исправите животъ свой по Божіимъ заповестима. Ако бы вы штогодъ одъ людій и сакрити могли показуюћи се добри предъ ньима, али предъ Богомъ се ништа утаяти неможе. Зато се брижльиво паштите, да сачувате светиню душе и чистоту тѣла свога. Вы

сте, по рѣчма апостола Павла, храмъ Божій, ако ко храмъ Божій поквари, тога ће самъ Богъ казнити „ Тако поучивши и довольно посавѣтовавши ове люде, съ благословомъ и съ миромъ Божіимъ одпусти ихъ св. Николай.

(Свршиће ее.)

Прва Божія заповедь.

(Продужено.)

II. Како намъ се валя владати, ако желимо да насъ Богъ као свою дѣцу люби? На кога треба да се уздамо кадъ смо у невольи? Кога треба да молимо? Коме треба да захвалюемо на свакомъ добру? Чиме ћемо мы найболѣ Богу угодити моћи?

Коя Божия заповестъ заповеда да у славу Божию неделю светкуемо? Коя забранюе да се не кунемо именомъ Божіимъ? Коя црквена заповесть заповеда да се Богу молимо? — Коя е молитва после ручка? шта се у той молитви каже? Коя е молитва у вече кадъ лежемо спавати? Шта мы иштемо одъ Бога у той молитви? Где смо о страху Божиемъ учили? Кое речи изъ верованя сведоче да есть еданъ Богъ? —

Кажи ми изъ Часловца оно изречение, кое насъ учи о жертви Богу?

Жертка Богѣ дѣхъ сокрѣшенъ сердце сокрѣшенно и смиренно Богъ неѣничижитъ. Съ коима речма се мы у часловцу Богу молимо да исправи животъ намъ по нѣговымъ заповестима? (стр. 7).

У коіой молитви ютромъ молимо за милость Божию и ухвамо се да ће насъ десница нѣгова спасти? (Боже, Боже мой, стр. 16).

Кажи ми ону молитву у коіой се молимо да намъ Богъ покаже путъ, коимъ намъ иѣи валя, и да насъ научи чинити волю нѣгову? (Господи оуслышимолитвѣ мою: стр. 19; и „келико слабословіе" стр. 20.)

Кои умѣ на изустъ ону молитву у коіой молимо

Господа Іисуса да намъ даде утѣху кадъ смо у туги, и да буде съ нама кадъ смо у невољи? (Скоро и извѣстное оутѣшеніе даждь рабомъ твоимъ Іисусе: стр. 17). —

Кое насъ речи упућују да се у нужди на Бога ослањамо? (Возверзи на Господа печаль твою и той та препитаетъ, не дасть во вѣкъ молки праведника). Шта то изречение на србски значи?

Кое речи у пѣсми „Благослови дѹше“ показују да ће Богъ помиловати оне, кои га се боју? — изговори на изустъ: „Хвали дѹше моа господа.“ Чему се све учимо у овомъ псалму? (надежду у Бога; нашой земальской ништавости; о срећи онога коме Богъ помаже; о свемогућности, правди, и милости Божіой).

III. *Найглавнія изреченія изъ псалтира о богопочитаню, о призиваню Бога, и о надежди у Бога.**)

Блаженъ мѫжъ, иже не идетъ на совѣтъ нечестивыхъ, — но къ законѣ гдни вола его, и къ законѣ его поучится день и ноць. (пс. I.)

Работайте Господеви со страхомъ и радѹйтеся емѹ съ трепетомъ. — (псал. 2).

Пожрите жертвѹ правды и оуповайте на Господа. (псал. 4).

Помощь моа ѿ Господа спасающаго правыа сердцемъ. (псал. 7).

За словеса оустенъ твоихъ азъ сохранихъ пѹти жестоки. Соверши стопы моа во стезяхъ твоихъ да неподвижатся стопы моа. Сохрани ма господи ако зѣницѹ ока къ кровѣ крилъ твоею покрыеши ма. (пс. 16).

Благословлю Господа на всакое крема, кынѹ хвала его во оустѣхъ моихъ. — Взыскахъ господа и оуслыша ма, и ѿ всѣхъ скорбей моихъ избави ма. (цео пс. 33).

Всѣкѹ прискорбна єси дѹше моа и всѣкѹ смѹ-

*) Ово истражую, читаю, и на србски преводе само псалтирци. Значенѣ тыхъ изреченія изнаћи ће учитель у броевима Школскогъ Листа одъ ове и идуће године.

цѣеши мѧ; иповѣмсѧ емꙋ, спасеніе лица моего и Богъ мой. (псал. 41).

Богъ намъ прибѣжище и сила, помощникъ въ скорбѣхъ ѡбрѣтшихъ ны sѣлѡ, сегѡ ради не оубоимсѧ внегда смѣшаетсѧ земля. (псал. 45).

Пожри Богови жертвꙋ хвалы и воздаждь вишнемꙋ молитвы твоѧ. И призови мѧ въ день скорби твоеѧ, и измꙋ тѧ, и прославиши мѧ. (Ово говори Богъ праведнику. Види псал. 49).

Вся земля да поклонитсѧ тебѣ и поетъ тебѣ, да поетъ же имени твоемꙋ Вышнїй. (псал. 64).

Кто Богъ веліи, ꙗко Богъ нашъ, ты еси Богъ творѧй чꙋдеса. (псал. 76).

Блаженъ мꙋжъ, емꙋже есть застꙋпленіе егѡ ѹ тебе, косхожденїѧ въ сердцѣ своемъ положи. —

Милость и истинꙋ любитъ Господь, Богъ благодать и славꙋ дастъ. Господь не лишитъ благихъ, ходѧщихъ незлобіемъ. (псал. 83).

Живый въ помощи Вышнягѡ, въ крокѣ Бога небеснагѡ водворитсѧ. (псал. 90).

Благо есть исповѣдатисѧ Господеви, и пѣти имени твоемꙋ Вышнїй. (псал. 91.)

Любящіи Господа ненавидите злаѧ: хранитъ Господь дꙋшы преподобныхъ своихъ, изъ рꙋки грѣшничи избавитъ ѧ. Свѣтъ возсїѧ праведнику, и правымъ сердцемъ веселіе. Веселитесѧ праведніи ѡ Господѣ, и исповѣдайте памать святыни егѡ. (псал. 96.)

(Псаломъ 96 цео.)

Начало премꙋдрости страхъ Господень, разꙋмъ же благъ всѣмъ творѧщимъ и. (псал. 110.)

Блаженъ мꙋжъ боѧйсѧ Господа въ заповѣдехъ егѡ косхощетъ sѣлѡ. (и све остало у псалму 111.)

Возведохъ очи мои въ горы. (савъ псаломъ 120.)

Помощь наша во имѧ Господа сотворшагѡ небо и землю. (псал. 123.)

Надѣющіися на Господа, ꙗко гора сіѡнъ, не подвижится во вѣкъ. (псал. 124.)

Блажени вси боящіися Господа, ходящіи въ пу́техъ его. (псал. 127.)

Имене ради твоего потерпѣхъ тя Господи, потерпѣ́ дꙋ́ша моя слово твое, оупока дꙋ́ша моя на господа. (псал, 129).

Хвалите имя Господне, хвалите раби Господа, благословите Господа. (псал. 134).

Коззвахъ къ тебѣ Господи, рѣхъ: ты еси оупованіе мое, часть моя еси ты на земли живыхъ. (пс. 141).

Очи всѣхъ на тя Господи оупокаютъ, и ты даеши имъ пищꙋ вовлаговременіи. Шверзаеши ты рꙋ́кꙋ твою, и исполняеши всякое животно благоволенія. Близъ Господь всѣмъ призывающымъ его, всѣмъ призывающымъ его въ истинѣ. (псал. 144).

И напоследку псалми 146, 147, и 148. у свой своіои цѣлости.

(Свршиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписа.

(За найстарию децу.)

5. Е в р о и а.

(Продуженѣ).

Землѣ и градови. На югу и западу: 1, кралѣвство Португалско са престолнимъ градомъ Лисабономъ на реци Таіи, и градъ Опорто на реци Дуеру; и

2, кралѣвство Шпаньолско, са престолнимъ градомъ Мадритомъ на реци Манзанари, и градъ Барцелона на средиземномъ, Кадицъ на атлантскомъ мору, и Севила на реци Гвадалквивиру.

3, Царство Француско и нѣговъ престолни градъ Наризъ на Сени, Лионъ на Рони, Марсель на средиземномъ мору, Бурдо на Гарони и Штрасбургъ на Райни.

4, Дойна Талиянска бивше кралѣвство Неапольско са престолнимъ градомъ Неапольомъ и Сицилия са Палермомъ.

Средня Талиянска, и у ньой папина земля са прест. градомъ Римомъ на Тибру; Тошканска са Флоренцомъ на Арни; и Парма и Модена;

Горня Талиянска и кралѣвство Сардинско са престолнимъ градомъ Туриномъ на Реци По; Ломбардеска са градомъ Миланомъ, и Млетачка са градомъ Млеткама. (Венециомъ).

5, Швайцерска и нѣне вароши Бернъ на Ари, Базлъ на Райни, Цурикъ на цуримскомъ езеру, Генѣъ на генѣскомъ езеру.

6, Нидерландска са две државе: кралѣвствомъ Белгиомъ, и овогъ главни градови Брислъ и Антверпна на Шелди; и кралѣвство Холандия, са градовима Амстердамомъ, Хагомъ, и Ротердамомъ;

7, Велика Британия, кралѣвство Енглеско, и главне вароши Лондонъ на Темзи у Енглеской, Единбургъ у Шотландской, и Дублинъ у Ирландской.

На северу и истоку:

1, Кралѣвство Шведско са градомъ Штокхолмомъ на Шеларскомъ езеру:

2, Кралѣвство Норвешко и нѣнъ градъ Християния;

3, Кралѣвство Данско (Денемаркъ) и градъ Копенхага на острву Селандъ.

4, Царство Руско и главни градви: Петробургъ на Неви, Москва на Москви, Одеса на црномъ мору, Киевъ на Днепру; овамо спада и кралѣвство Польско са главнимъ градомъ Варшавомъ на Висли

5, Царство Аустриско и престолни градъ Бечъ на реци Бечу и Дунаву; овамо спада кралѣвство Ческо и престолни градъ Прагъ на Молдави, Угарско кралѣвство са градомъ Будимомъ, Комораномъ и Пожуномъ на Дунаву, кралѣвство Галиция и градови Лвовъ на Бугу и

Краковъ на Висли; Моравска са градовима Брномъ и Оломуцомъ; горня Аустрия са Линцомъ, Штаерска са Грацомъ, Далмација са Задромъ, Хрватска са Загребомъ, Истрија са Триестомъ, војводство српско са Новимъ Садомъ, Ердељ са Сибиньомъ.

6. Царство Турско и престолни градъ Цариградъ (Стамболъ, Константинополь) овамо спадаю: Бугарска са Шиштовомъ, Караблашка са Букурешћомъ, Србија са Београдомъ, Босна са Сараевомъ, Херцеговина са Мостаромъ;

7, Црна Гора са Цетинћемъ.

8, Краљевство Грчко са Атиномъ.

У средньой Европи стое немачке државе. Овамо спадаю окромъ неки аустриски земаля краљевство Прайско са главнимъ градомъ Берлиномъ на реци Шпре, Кенигсбергъ на Прегли, Бреслава и Штетинъ на Одри, Магдебургъ на Елби, Кобленъ и Келнъ на Райни;

Краљевство Баварско и градъ Минхенъ на Исару, Нирнбергъ на Пегницу, Аугсбургъ на Леху, Регенсбургъ на Дунаву;

Краљевство Виртембершко, и градови Штутгардъ и Тибинга на Некару, Улмъ на Дунаву:

Краљевство Саксонско и градъ Дрезда на Елби, (Лайпцигъ) Липска на Елстру;

Хановеръ и Брауншвайгъ; Хесенъ са Дармштатомъ; Баденъ са Карлсруомъ; Олденбургъ, Мекленбургъ, Ваймаръ, Гота, Кобургъ, Насава, и слободне вароши Хамбургъ на Елби, Либекъ на Трави, Бременъ на Везеру и Франкфуртъ на Майни.

Бисеръ.

Єданъ арапинъ залута негде у пустиньи и већъ би, да одъ глади и жеђе умре, кадъ на єданъ бунаръ наиђе, и ту неку торбицу нађе, што є трговци забора-

вили беше. Обрадованъ дигне е, одъ свегъ срдца уздануви: „хвала Богу, ово су урме или су ораси, те ћу се и приватити.“ Алъ кадъ у торбицу завири, и само бисеръ у њой нађе, онъ преваренъ, съ нова уздану: „та то е само бисеръ“.

Освета.

Сданъ сиромашакъ дође и замоли одъ богатоша некоегъ милостиню, а овай га се свакояко нагрди, и одтера, најпосле и сданъ каменъ за њимъ баци. Сви люди што то видоше чисто се забунише, а сиромашакъ се саже, и каменъ у торбу метнувши оде, безъ да ко знаде зашто каменъ узе, а и не помишляше нико, да ће онъ каменицу ону собомъ носити.

Те исте године учини онай богаташъ велико неко безделие, и не само да му све иманѣ судомъ узеше, него іошъ на магарца метнуше, и у срамоту по целой вароши кровъ све улице носише, и савъ светъ га грдише и ругаше се. Ту беше и онай сиромашакъ с' каменицомъ, коегъ овай ни крива ни дужна онако грдно нагрдио беше. Кадъ га виде сиромашакъ, онъ се у торбу маши и каменицу извуче, пакъ ближе опоме своимъ душманину приступивши каменомъ замане, алъ небаци, већъ каменъ низа се на землю спусти. Овомъ се учуде сви, кои знаше, што измеђъ обоице беше, а онъ имъ одговори: „Осветy терати на непријателю моћномъ лудость е, и на несрећномъ нечовечно и срамотно.“

Непонеси се у срећи, нити буди немилостивъ, да бедне и невольне гонишъ: часомъ се догоди, те у вече будешъ нико и ништа, кои си с' ютра први био, пакъ ко то ние онда може ти садъ наудити. Чувай се, да ко и твогъ камена у своіой торби и освете на те у своимъ срдцу непонесе.

Магаре у лављой кожи.

Едаредъ наће магаре лавлю кожу, обуче е и пође ковкудъ мутити, те животиню и люде плашити, и видећи, како све живо испредъ њега бежи, обрадуесе, пакъ хтевши іошъ више стра задавати стане се и дерати; алъ га ту познаше, еръ то небеяше страотно оно лавлѣ урланѣ већъ само магараћа дрека, те съ батинама нагрнуше и магаре готово на мртво име намецкаше.

Вештинице при рачуну.

(За найстарию децу.)

При умножаваню. Кадъ има у мултипликатору више цифри, посао е много брже готовъ, почевши га не съ найнижомъ већъ съ найвишомъ цифромъ мултипликатора, а онда наравно слѣдуюће продукте не лево већъ десно наполѣ подписуюћи, а последньи и непишући башка, већъ одма са осталима у главни продуктъ саберући.

Н. п. има 7836 да се узме 453 пута. 7836×453

Прво се ради са 4, и ово е продуктъ 31344

онда се ради са 5, и ово е продуктъ 39180

а садъ са 3 и сума свега ово е 3549708 овако

3×6=18, пиши 8 изван 0 другог продукта, и остае 1,

3×3=9+1=10+0 из другогъ, пиши 0 на друго место остае 1,

3×8=24+1=25+8 из другогъ =33+4 из првог продукта=37, пиши 7 на треће место, остае 3,

3+7=21,+3=24,+1 изъ другогъ и +4 изъ првогъ =29, пиши 9 на четврто место, остае 2,

а садъ остале само доадираюћи овако 2+9 из другогъ =11+3 из првог=14, пиши 4 на пето место, остае 1,

1+3 изъ другогъ и +1 изъ првогъ =5, пиши то на шесто место, найпосле 3 изъ првогъ есть 3, пиши га на найвише место у главномъ продукту.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 46. У Новоме Саду, 14. Децембра 1861. ГОД. IV.

Божићъ,

Неколико лекция за старију децу.

(Продужено.)

Као што су дивне оне пѣсме, што се на повечерню божићнѣмъ пояху, исто су тако прекрасни сѣдални што се на ютреню пою, и коихъ е садржай овай:

„Дуготрпељивый Спасителю, ты си положенъ было у яслима безсловесныхъ скотова, и дѣтетомъ своевольно постао ради нашега спасења! И пастири славляху тебе съ анѣелима поюћи: Слава и хвала буди на земльи роѣеноме Христу Богу нашемъ, кои е земнородне люде привео къ Богу.“

„Пречиста дѣво Богородице, ты си у утроби тѣлесно носила сына Божіега, кои е надъ свима вѣковима, непостижимъ, и свагда и у свему еднога суштества са невидимимъ Богомъ отцемъ, велика е милость, ков си се ты пресвета дѣво удостоила; еръ тобомъ се цѣломъ свѣту одкрило едино и несливено божество св. Троице. Съ тога сви мы тебе ваиѣмо: „Слава теби пречиста дѣво и мати.“

„Одите вѣрни да видимо гдѣ се Христосъ роди; поѣимо унапредъ, куда иде звѣзда са мудрацима источнима, и слѣдуймо ономе, кога анѣели прославляю непрестано тамо на мѣсту роѣеня нѣговога, а пастири узъ свирку припѣваю сличну пѣсму: „Слава Богу у

висини — говорећи — кои се данасъ у пећини родио одъ дѣве Маріе, у Витлеему граду Юдейскомъ.“

Овдѣ споменуте три пѣсме називаю се сѣдалнима, и између друге и треће пою се псалми: „Хвалите имя Господне,“ и „Исповѣдайтеся Господеви.“ Као што то о свима заповеднымъ празницима быва, а кадъ се сврши поянѣ овыхъ псалмова онда свештеници са запаленымъ воштаницама стану предъ икону роѣеня Спасителѣвогъ, и пою: „Величаемъ та жикодавче Хрїсте, наса ради нынѣ плотїю рождшагося ѿ безневѣстніа и пречистыа Дѣвы Маріи.“ Овай величаюћій стихъ пою после тога на изменце пѣвци съ народомъ придодаваюћи узъ нѣга изъ псалмова цара Давида стихове, у коима се садржи пророчество о Христовомъ роѣеню.

Евангеліе о ютрењу чита се по Матею, и садржи у себи повѣсть о роѣеню Исусовомъ. —

После евангелія, и пѣсме почињуће се съ анѣлскимъ славословіемъ Бога вишнѣга, коега као новороѣеногъ младенца прима данасъ Витлеемъ, слѣдуе позната већъ нама катавасія: „Хрїстосъ раждаетсѧ славите!“ заедно съ канонима божићнѣгъ праздника. На шестой пѣсми сва црква свечано пое кондакъ божићный: „Дѣва днесь пресѫщественнаго раждаетъ,“ а после овога быо е обичай у стара времена, да пастиръ духовный говори народу слово поучително о роѣеню Христовомъ. На деветой пѣсми кади свештеникъ или діаконъ цркву и народъ у цркви стоећій, а затымъ будући да већъ зора свитати почиње пою пѣвци „свѣтиленъ“ кои овако гласи:

„Посѣтилъ ны єсть свыше Спасъ наша востока востокшкъ, и сѣдѧщіи въ тмѣ и сѣни ѿбрѣтохомъ истинныя: ибо ѿ Дѣвы родиса Господь.“ На погледу чувствене видиме зоре, узноси се овомъ пѣсмомъ духъ православнога Христіянина на Спасителя, съ коимъ е умна и нравствена зора роду нашемъ засіяла, и ко-

ега долазкомъ у тами и у мраку чамеће човечаство нађе истину, што ю в онъ съ неба донео; зато се онъ и назива истокъ надъ истоцима и сунце правде, сунце добродѣтельи, и свѣтлость кои све люде обасява.

Докле се у канону и у хвалитбенымъ стихирама прославля одъ дѣве роѣеный Спаситель, и нѣгова преблагословена мати, дотле, по уредби свете источне цркве наше, христіяни и христіянке, найпре старіи па онда млађи, све два и два приступаю къ икони роѣеня Христовога, и устма ю цѣлуюћи узносе благодарну молитву Спасителю, а свештеникъ съ улѣмъ изъ кандила, кое в предъ икономъ празничномъ горело, мироноше т. в. на челу крстъ прави свакоме и поздравля га съ поздравомъ: „Христосъ се роди!“ на кое се има одговорити: „Ваистину роди.“ Поздравъ овай употреблява се и у домаћемъ и дружевномъ животу, и добри Христіяни починюћи одъ Божића па све до у очи нове године, єданъ другогъ при састанку поздравляю съ рѣчма: „Христосъ се роди!“ а одпоздравляю съ: „Ваистину роди!“

Докле се у стихирама слави мати Божія, коя в Христа родила и съ тога постала превосходнія одъ свію анђела, дотле се обично и сунце на истоку укаже, и садъ при светлости овогъ видимогъ одъ Бога створеногъ свѣтила, запоѳ савъ народъ велико славословіе, пѣсму, коя намъ іоштъ одъ апостолскихъ времена приостаде: „Слава теби, кои си намъ показао свѣтлость; слава Богу на висини, и на земльи миръ, међу людма добра воля!“ *)

На истоку држи се служба Божія на овай свѣтли данъ одма после ютреня, али кодъ насъ быва у обично време около 10 сати пре подне. На служби овой за антифоне одабрани су изъ 110., 111. и 109. псалма

*) Изасићно у Шк. Листу год. 1839.

стихови, у коима царъ Давидъ пророчески описуе божество Исуса Христа, коега ће правда и слава пребывати на вѣки, и кои е правимъ поштенимъ за спасенѣмъ чезнућимъ людма свѣтлость донео, кои е одъ Бога отца роѣенъ, пре него што постаде звѣзда даница, и кои е вѣчный свештеникъ по реду Мелхиседековомъ. — Апостолъ чита се изъ посланице къ Галатянима, о томъ: како е Богъ, послао свога единороднога сына на землю, да насъ искупи и да чрезъ нѣга постанемо синови Божіи. А почемъ смо сынови Божіи; то слободно смѣмо Бога отцемъ своимъ називати, и нисмо више робови, него смо сынови Божіи и наслѣдници нѣгови крозъ Исуса Христа. (Зач. 209.).

У евангелію чита се повѣсть о мудрацима, кои су звѣздомъ воѣени тражили Христа, и нашавши га нѣму се поклонили и принели дарове. (Мат. гл. II-га зач. 3.).

Ирмосъ е Божићный: „Величай дꙋше моѧ, честнѣйшꙋю и славнѣйшꙋю горнихъ воинствъ *) Дѣвꙋ пречистꙋю Богородицꙋ. Таинство странное вижꙋ и преславное: небо, вертепъ: престолъ херꙋвимскій, Дѣвꙋ: ясли, кмѣстилище: въ нихже возлеже некмѣстимый Христосъ Богъ: егоже воспѣвающе величаемъ.“

У време причастнога пои се стихъ: „Избавленіе посла Господь людемъ своимъ,“ а затымъ обично чита свештеникъ поученіе и поздравъ областнога архіерея.

У Русіи првый данъ Божића после службе чини се сваке године благодареніе Богу, што е избавио ньи и св. цркву одъ нападаня Француза и другихъ 20 народа, кои е гордый Наполеонъ год. 1812. приморао био, да съ ньиме у Москву иду.)

(Свршиће се.)

*) Анѣели Божіи овдѣ се називаю горньомъ небескомъ войскомъ.

Светитель Христовъ Николай архиепископъ Мир-Ликійскій.

(Свршетакъ.)

з. Блажено Успеніе св. отца Николая.

Св. Николай доживи дубоку старость управљајући словесно стадо Христове цркве, и помажући оне кои бијаху у бѣди чудесномъ помоћу своіомъ. Према свакоме бијаше онъ љубезанъ, кротакъ и снисходителанъ. Споляшньость нѣгова бијла е прекрасна и лице му е било тако лѣпо и сјајно, као лице каквога анђела Божіегъ. Ко е годъ нѣга очима видио, био е већъ плѣненъ нѣговимъ светинѣ пунимъ изгледомъ, а савети нѣгови, кадри су били и саме окорѣле грѣшнике потрести и на каянѣ привести. Онъ е доиста Христово Евангеліе испунио, то есть са свимъ се онако владао, као што насъ е Исусъ Христосъ учио.

Тако е св. Николай млого година поживио сіајући своіомъ наукомъ и своимъ добродѣтельнымъ животомъ у граду Миру, као звезда Даница посреди облака, као пунъ месецъ у свое доба, као сунце што вселену обасјава, као бѣлый кринъ украј извора, и као скупоцѣно миро, кое мирисомъ своимъ сву околину испуњава. У дубокой старости мораде и онъ обштый дугъ природи отдати. После краткога боловања причестивъ се светыхъ тайна пресели се онъ тихо и блажено изъ овогъ привременогъ живота у нестарећій и вечитый животъ. Предъ саму смрть свою, у последнѣмъ подвигу, видио е онъ анђеле Божіе, кои се съ неба сишли бѣху, да спроведу нѣгову добродѣтельну душу у блажене обители райске. Последня молитва бијаше му псаломъ тридесетый: „На тѧ Господи уповахъ, да не постижѹ́ся во вѣкъ.“ — И кадъ е ове рѣчи изговорио: „Въ рѹ́цѣ

твои предложѣ дѣхъ мой," — онда е изданую и у Господу упокоио се.

Тѣло великога архипастира овогъ буде одъ сабравыхъ епископа, свештеника и причетника у притомности млогога народа опоянo и сахрањено у саборной цркви Мирске митрополіе. Блажено успевіе Николаево догодило се 6-огъ декемврія.

Више стотина годѣна почивало е тѣло светога Николая у Миру граду цѣло и нетлѣно издаваюћи одъ себе благовонно миро. Люди су изъ свію предѣла долазили поклонити се земнымъ остатцима великогъ угодника Божіегъ и помоћника свію оныхъ кои се у бѣди налазе. Као што е Светитель овай за живота помагао спромахе, и чудеснымъ начиномъ млоге люде на суву и на мору изъ опасности избавио, тако му е Богъ дао даръ чудотворенія, те су његовымъ молитвама и његовомъ помоћу млоги люди одъ напрасне смрти, одъ утопленя, одъ спромаштва и одъ другихъ зала и искушенія ослободили се. Због тога и призивамо мы Светителя отца Николая, као нашегъ заступника и одъ Бога данога помоћника у свакой туги и невольи, у свакой бѣди, напасти и опасности.

Кадъ се Србскій народъ у вѣру Христову обратио, онда су врло млоге породице на празникъ св. Николая крштене, и све те породице, — готово една четвртина цѣлога народа, — славе и данасъ светога отца Николая, као свога покровителя. Друге опетъ породице, зато што имъ е едногъ или другога предка св. Николай одъ зла избавио заветне су, и славе такође споменъ светога Николе, тако да се Николь-данъ, као еданъ одъ найвећихъ праздника сматра, а светый отацъ Николай као великій Светитель Божій почитуе особитимъ и дивнымъ духовнымъ пѣсмама.

Ако желимо да наше споляшнѣ почитаніе, и наша любавь према овоме Божіемъ угоднику, њему повольна

буде, те да намъ онъ у свакой нужди скорый помоћникъ и кодъ Божіега престола заступникъ буде; то смо дужни пре свега угледати се на нѣгове ѓрлине. Онъ є было правило вѣре и образъ кротости, зато валя да и мы имамо живу и сталну вѣру у Бога, и да будемо кротки и миролюбиви; онъ є было учитель умѣрености и уздржаваня, и мы треба да смо умѣрени у елу и пићу, да се уздржавамо одъ срдитости, ярости и зависти, и да чувамо свое здравлѣ и свое поштенѣ; онъ є напоследку сиротама, удовицама и свакомъ невольнику и патнику помоћникъ, утѣшитель и заштититель было, и мы смо дужни по могућству Богомъ дарованыхъ намъ сила сироте и удовице угледати и помагати оне, кои наше помоћи потребую. Тако чинећи задобытѣемо благословъ прославлѣнога Светителя Божіегъ, св. отца Николая, и постатѣемо права и истинита чеда Божія.

и. Пренесеніе мошшію св. ошца Николая.

У еданайстомъ столѣтію после Христа беззакони Турци освое готово све у Азіи лежеће области источногъ римскогъ, иначе названогъ Византійскогъ или Грчкогъ царства. Куда су годъ ови нелюди долазили, свуда су бѣдне Христіяне убіяли, у робство одводили и мучили, а цркве, манастире и друга полезна заведенія рушили су и опустошавали. И самъ градъ Миръ изложенъ є было нападаню и навальиваню Турскомъ тако да су млоги жители тога града на страну бѣжали.

У то доба налазиле су се у дольньой Итоліи млоге цркве, кое су подъ Цариградску патріяршію подпадале. Тако є и црква града Бара у Апуліи на Адріятичкомъ мору у область Цариградске патріаршіе принадлѣжала. Єдноме побожномъ свештенику Барске цркве яви се у сну св. отацъ Николай и ово му рекне: „Иди и яви народу и освећеномъ сабору, да узму мое тѣло изъ

Мира у Ликіи, и да га пренесу у градъ Баръ; ер ніе угодно Господу, да оно остане у пустомъ и готово безлюдномъ мѣсту!“ Кадъ се свештеникъ пробуди, отиде у цркву и приповѣди клиру и народу, све што е на сну чуо и видио. Жители Барски томе се врло обрадую, и имуѣни трговци одма натоваре три лађе пуне ране и са свештеницима, кои као трговци преобучени быяху, крену се моремъ путъ Ликіе.

То е было у почетку године 1087. *) На путу свърну ови трговци у Антохію, гдѣ продаду жито и купе друге ствари. Ту се састану съ Млѣтачки трговци, и разабравши да и ови намераваю у градъ Миръ иѣи да тѣло св. Николе у Млѣтке пренесу, брже болѣ никомъ ништа некажуюѣи продуже путованѣ къ Ликіи и срећно доплове подъ градъ Миръ. Ушавши у цркву застану тамо четири монаха, одъ коихъ чую да е тѣло светителѣво страха ради непріятельскогъ подъ земльомъ сакривено. Одма разкопаю раку и свето тѣло съ страхопочитаніемъ потайно унесу свештеници у лађу и 13. априла крену се натрагъ у свое отачество поведши са собомъ двоицу одъ оныхъ монаха, кои чуваху тѣло светителѣво. Гореозначене године 9-огъ мая приспѣду путници ови съ тѣломъ светога Николая подъ градъ Баръ. Была е баш неделя, и то предъ вече. Епископи, свештеници и млоги народъ слегне се къ брегу морскомъ и свето тѣло пренесено буде съ велелѣпномъ свечаношћу у цркву св. Іоанна Предтече. Тай данъ и слѣдуюѣихъ дана, млоги хроми, слепи, глуви, и бѣсомучни, кои су се съ вѣромъ дотакнули светыхъ моштію угодника Божіегъ, были су одъ свога недуга исцѣлѣни. На три године доцние сазидаю жители Барски у споменъ св. Николая нову великолѣпну цркву, пренесу у ню мошти светителѣве и положе ихъ у сребрну по-

*) Овако стои у Духовной Бесѣди год. 1860., а по Синаксару было е пренесеніе године 1096.

злаћену раку, коя се у олтару подъ частномъ трапезомъ у той истой цркви налази. Млоги дарови овой цркви даровани су одъ Србскихъ кралѣва, а особито одъ св. Стефана Дечанскогъ, коме е св. Николай чудеснымъ начиномъ видъ очію повратио.

У нашой православной источной цркви празднуе се споменъ чудотворца Христовогъ Николая 6-огъ декемврія, а споменъ пренесенія моштію нѣговыхъ изъ Мира у градъ Баръ држи се 9-огъ мая сваке године. Осимъ тога свакога четвртка чита се у црквама правило св. отцу Николаю; Млоги свечари читаю правило овоме Светителю одъ 6-огъ до 13-огъ декемврія, и у овай данъ држе отданіе, називаюћи данъ тай малымъ Николяднемъ. У Фрушкой гори два знаменита манастира: Хопово и Гргетегъ; саборна патріаршіе Карловачке црква, и млоге друге православне цркве славе св. Николая. Нѣму се препоручую особито путници, кои на води путую, трговци, и сви православни Христіяни молећи га да ихъ молитвама своима одъ свію бѣда сахрани, и одъ напрасне смрти избави.

У духовнымъ пѣсмама и молитвама спомену Светителя овогъ посвећенима, назива се онъ: човѣкъ Божій, вѣрный слуга; сасудъ избраный; стубъ цркве; наслѣдникъ царства Божіега; свѣтило, кое обасява све краеве свѣта, увређеныхъ обранитель, топлый къ Богу молитвеникъ; чистый домъ добродѣтелый, помоћникъ побеђеныхъ, тыхо пристаниште, у комъ се спасаваю страдалници овога живота; найкраснія слава и хвала свію владика; добрый наставникъ човечества; побѣде именякъ, и огледало свію врлина.

„Благій рабе и вѣрный, дѣлателю вїнограда Хрїстова! Ты и таготѣ днєвнѣю понесль єси, ты и данный тебѣ талантъ возрастилъ єси, и по тебѣ при-

шедшимъ незакидѣлъ еси. Тѣмже врата небесная ѿверзошася тебѣ: вниди въ радость Господа твоегѡ, и моли о насъ свате Николае.

Прва Божія заповедь.

(Свршетакъ.)

IV. *Примѣри богопочитанія, вѣре и любави къ Богу, и уханя у Бога изъ библичне повѣсти.*

Како Авель приноси Богу жертву съ вѣромъ и чистымъ сердцемъ.

Како Енохъ угађа Богу, и Богъ га себи прима. Бытія гл. 5.

Како е Ное богобоязльивъ, добаръ и послушанъ, па Богъ га зато сачува у време потопа. Како Ное Богу благодари, што е нѣга и нѣгове сачувао. Бытія гл. 6.

Како Авраамъ послуша заповесть Божію, и остави свою землю, па се одсели у землю обећану. Бытія гл. 12.

Како Авраамъ има толику вѣру у Бога, да е и сына своегъ готовъ био по Божіой заповести на жртву принети. — Бытія гл. 22. —

Како Богъ благосиля Авраама за нѣгову вѣрность и послушность, и обећава да ће се потомство нѣгово умножити, и одъ потомства нѣговогъ да ће сви народи срећни постати.

Како се слуга Авраамовъ моли Богу, за срећу свога господара и нѣговогъ сына. Быт. 24.

Како се Яковъ заветуе Богу, кодъ клетвенога студенца. Бытія. 28.

Како Богъ благосиля Якова съ иманѣмъ у туђинству. Бытія гл. 29. и 31.

Како Іосифъ има Бога свагда предъ очима и у срдцу па се чува да не сагрѣши. Бытія гл. 39.

Како Богъ добродѣтельногъ Іосифа избавли, и подиже га на велико достоянство. (Быт. 41.).

Како Мойсей воли се съ народомъ израильскимъ патити, него Богу невѣранъ быти и у Египту међу незнабожцима остати, Исход. гл. 2. и 4.

Како Богъ дае людма заповѣди да се по ньима владаю. Исходъ гл. 20.

Како Исусъ Навинъ вѣромъ у Бога и помоћу Божіомъ преводи Израильтяне преко Іордана, и како падаю Ерихонске стѣне. (Ис. Нав. гл. 4.).

Како добра сная Рутъ неће да се одрече правога Бога; како она свою свекрву почитуе, и како іой збогъ тога Богъ срећу дае. — Кньига Рутъ.

Како е малый Самуилъ Богу послушанъ, па с' тога срећанъ и напреданъ. (I. кнь. царства.).

Како Давидъ слави Бога у псалмови; како почитуе законъ Божіи, и како га Богъ зато чува и избавля одъ свакоякихъ беда. (2. кньига царства.)

Како Соломонъ моли одъ Бога премудрость и правду, како Богу на славу цркву зида. (III. кньига царства).

Како Илія ревнуе за славу правога Бога; како га Богъ чува одъ сваке беде и узима къ себи на небо. (IV. кнь. царства.).

Како се Іона Богу моли, и како га Богъ избавля изъ утробе морскога звѣра.

Како се Товитъ влада по Божіой вольи, и како му Богъ у добромъ и срећномъ сыну утѣху доживити дае. (Кнь. Товитъ).

Како Богъ избавля три побожна младића изъ ужарене пећи. Дан. гл. 1. и 2.

Како Богъ избавля пророка Данила изъ лавове яме. Дан. гл. 6.

Како Захарія и Елисавета побожно живе, и како ихъ Богъ у старости съ чедомъ благосиля. Лук. I.

Како преблагословена дѣва Марія велича Господа у дивной оной евангелской пѣсми, коя се на ютреню пое. Лук. I. стр. 39—56.

Како пастири, славе новорођенога Исуса. Лук. гл. 2.

Како мудраци изъ дальне землѣ долазе, да се поклоне Исусу Христу. Мат. 2.

Како се Исусъ радо бави у храму Божіемъ. Лук. 2. стр. 41—52.

Како Исусъ растерује изъ цркве оне, кои ю безчесте своимъ невалялымъ владанѣмъ. Іоан. гл. 2.

Како Исусъ Самарянки казује да є Богъ духъ, и да се Богу духомъ и истиномъ кланяти валя. Іоан. 4.

Како сотникъ изъ Капернаума пунъ вѣре, моли Христа Спасителя само да едну речь рекне па ће се исцѣлити нѣговъ слуга. (Мат. 8.)

Како апостоли поюћи хвале Бога после тайне вечере.

Како є Корнелів побожанъ и како добра дѣла чини, па му зато Богъ милость свою показује, и одкрива му путъ спасенія. (Дѣян. гл. 10.)

Како се Апостолъ Павао у граду Филипи за слово Божіе затворенъ бывши Богу моли, и како га Богъ избавля изъ тавнице. Дѣян. гл. 16.

Додашакъ.

Примери изъ буквара и читанака о богопочитаню, о надежди у Бога и о Божіой милости.

О побожной Милеви или така треба да су деца. — Види букваръ.

Како мати учи дѣте да намъ Богъ свако добро дае. I. читанка бр. 1.

Како Богъ све види штогодъ мы чинимо. Бр. 2.

Како Богъ у нужди преко добрыхъ людій помаже. Бр. 25. 31. 36. 58. и 60.

Песмице у славу Божію. (Бр. 21.)

Како се Богъ стара и за тице, а некмол' за люде. Бр. 28. и 29.

Слика небеснога отца. Бр. 35.

Како Богъ дае те намъ рана и цвеће изъ землѣ ниче. Брой 70.

Како Богъ и грмлявину шалѣ на наше добро. (79.)

Гдѣ живи благій Богъ. (81.)

О томъ како е Богъ нама и осимъ ове земальске отачбине, другу домовину на небу приправио. (82.)

Како Кирилъ и Методіе изъ любави къ Богу незнабожнима Славенима евангеліе проповѣдаю. (83.

Како Стефанъ Немања, светый Сава и краль Милутинъ задушбине Богу подижу. (84. 85. 86.)

Како Богъ избавля одъ смрти побожнога цара Максу. (91.)

О томъ како Богу валя захвалити што намъ е видъ даровао. (107.)

Како све съ Богомъ почињати валя. (II. чит. бр. 1.)

Како Богъ све уређуе на добро. (5.)

Како дивлякъ захвалюе Богу, што га е одъ зала сачувао.

Како пролази она поштена и трудолюбива надничарка, и како се Богу моли. (Бр. 11.)

Како се Катица обећава, да неће заборавити на благога Бога. (30.)

Како зло пролази онай, кои заборавля на Бога и на свою сплу се узда, и како се снага Божія появлюе у ономъ кои се у Бога узда. (43.)

Како Богъ преко добрихъ людій помаже удовицу и нѣну сирочадь. (51.)

Како животъ човечій треба да се по вольи Божіой управля. (Сунце и месецъ бр. 86.)

Примѣри изъ Бисера и драгогъ камења.

Помени Бога.
Отчевъ ликъ.
Найболя молитва.
Божіе писмо на насъ.
Старый и новый обичай.
Ко се Бога сећа и нѣга се Богъ.
Найвећа трпеза.
Све што Богъ даѥ добро ѥ.
Старацъ.
Простакъ подъ растомъ.
Муве и пауци.
(Ови су примери у Бисеру одъ стр. 1—17.)

Путникъ и чела.

„Неиди на тай цветъ, то ѥ отровъ“ рече ѥданъ путникъ чели; а она му одговори: „я само сласть бирамъ, а на отровъ нећу ни да погледамъ.“

Слепи и роми.

Ѥдаредъ наѣе слепи ромога и обрадуе се, да ће га овай водити моћи. Роми чувши желю рече слепоме: „Та я немогу ни собомъ да ходимъ, а како би и тебе водио, него ти си яки, узми мене слаба и лака на плећа, а я ћу ти путе и стазе казивати, те тако ће твое ноге бити и мое, а моя очи и твое.“ Тако се погодише, и што неможе свакъ собомъ, то учинише обое заѥдно.

Курякъ у овчіой кожи.

Єдаредъ се обуче курякъ у овчію кожу, и увуче у стадо, пакъ свако вече по єдну овцу прождираше. Овчаръ приметивши да му овца нестаяше, стане вребати и увати улу и уби. Овчаровъ синъ небияше ту кадъ се то зби, и кадъ дође, те куряка у овчіой кожи мртва виде зачуди се и рече: „ко би то помислио, да се може и у овчію кожу курякъ увући!“ а отацъ му одговори: „башъ то и єсу найгори, упамти синко, и кодъ люди исто као и кодъ зверова валя гледати на њиово дело, а не на одело.“

Вештиница при рачуну.

(За найстарію децу.)

При умножаваню: Познато є, да є кодъ овогъ рачуна све єдно, ма кои брой за мултиприкатора узео; али є далеко бржи посао, кадъ се маньи брой за мултипликатора узме.

Н. пр. 453 има се узети 7836 пута.

Много є бржи посао, кадъ се 7836 узме 453 пута, и онда се израђуе по начину у прошастомъ брою овогъ листа поменутомъ.

Исто ово правило важи и кодъ они броева, где између значайни цифри нуле стое, кое се, почемъ у мултипликацији никое вредности немаю, прескоче и њиова места празна оставе.

На пр. 7008 има се узети 4578 пута. Овде є брой 7008 због нула згоднии за мултипликатора и валя ставити, да се 4578 има узети 7008 пута, и ради овако:

Прво продуктъ одъ 7 ово є: 32046,
ово су због нула прескочена места . . . . .
а ово є продуктъ одъ 8 и сума одъ свега 32082624

Фундація Илије М. Коларца.

Г. Илија М. Коларацъ, рачунаюћи одъ 15. юния о. год. па до свое смрти, дае годишнѣ по сто дуката цесарскихъ на подпомаганѣ србске књижености. По његовой е жељи саставлѣнъ одборъ одъ седамъ лица кои ће прегледати књижевна дела и одређивати награде. За председателя за ову годину изабранъ е г. Коста Цукићъ.

Да би се гг. књижевници знали управляти, саобштавамо имъ изъ правила, коя е одборъ за правацъ своимъ деланю прописао, следеће точке: „Сва књижевна дела на єзику србскомъ, коя честность, родолюбие и полезна знања распростиру у народу, могу овимъ новцима бити награђена. (§. 6.) — Списатељи слаће свое рукописе председателю одбора. Они ће поредъ дела послати залечаћено писмо, на комъ ће бити написана каква пословица или цифра, коя е и на делу назначена, а у писму написаће свое име и место где живе. Ако одборъ нађе да дело не може бити награђено, вратиће рукописъ заедно съ писмомъ, кое неће ни отварати. (§. 7.) — Одборъ ће према делу одређивати сачинителю или преводнику награду, коя ће се издавати кадъ се дело напечата. (§. 8.) — На свакомъ делу, кое буде ма колико награђено, стаяће напечатано: „Ова е књига награђена изъ фонда Илије М. Коларца. (§. 9.) — Право на награду престае, ако списатель за годину дана не штампа дело, рачунаюћи одъ дана кадъ е награда одређена (§. 10.)“

У Београду 10. Новембра 1861.

Изъ одбора фонда Илије М. Коларца.

☞ Съ 28. бројемъ свршује се цео течай Шк. Листа за 1861. годину. — Ко годъ намъ што за њега дугује, молимо да намъ се одужи. — Програмъ Шк. Листа за 1862. саобштићемо у следующима бројевима Шк. Листа, и у Србскомъ Дневнику. Уредн. Шк. Листа.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. в.вр

БРОЙ 47. У Новоме Саду, 21. Децембра 1861. ГОД. IV.

Божићъ.

(Неколико лекция за старию децу.)

(Свршетакъ.)

У домаћемъ кругу после св. литургіе при обѣду Божићномъ, продужую се они красни и побожни обичаи, съ коима е баћнѣ вече проведено. На столу е запаљена воштаница, до нѣ стои Божићный колачъ, кои се у славу Спасителѣвогъ роћеня на неки мѣсти іоштъ тай данъ, на други мѣсти трећій данъ Божића, а по найвише на младый Божићъ сече. Где се колачъ првый данъ Божића не сѣче, тамо се износи на столъ *Честница* т. е. листната погача съ медомъ, кою домаћица рано на Божићъ умеси, у ню єданъ сребрнякъ скріе, и испече. Наши стари веле да се честница у славу новороћенога Спасителя меси, да се дѣца на тай праздникъ уздарѣмъ обрадую, и да памте какву е милосгь Богъ людма дао съ тымъ што е сына своѓъ послао, да се роди на овай свѣтъ. Честницу сматра побожни нашъ народъ као повойницу новороћенога Спасителя. Честницу ломе сви што су при обѣду поюћи „Рождество твое Христе Боже нашъ.“ А оставе се делови и за оне чланове породице, кои се на страни налазе, на примѣръ: за дѣцу коя се у туђинству на наукама, на трговини иль на занату бліве, и коя свѣтле Божићне празднике не могу кодъ свое куће провести. Исто тако остави се єданъ комадъ честнице за пугника, и даде се просіяку, кои први нађе.*) На

*) Име „Честнице“ држимъ да долази одъ речи „честь“ т. е. део комадъ, будући да се на комаде дѣли, а може быти да се тако зове

божићный обѣдъ призива свакій Србинъ домаћинъ по єдногъ или двоицу страныхъ єдиновѣраца, кои се у мѣсту томъ баве, а гдѣ се у мѣсту налази становника друге кое христіянске вѣроисповѣди, кои неславе у єданъ данъ съ нама Христово роѣенѣ, тамо се обично по неколицина одъ ньихъ у знакъ братске любави позива на ову домаћу свеТковину и на овай обѣдъ любави. Гости божићни називаю се полаженици.

За знакъ духовне радости на Божићъ и на доидуће дане све до у очи Богоявленя дозволява св. црква да се мрсна єла и средомъ и петкомъ єду, єръ праздникъ роѣеня Христовогъ єсть праздникъ радости и веселя духовногъ. Но притомъ не смѣмо мы съ ума сметнути, да є умѣреность главна христіянска добродѣтель, коюсвагда а особито у дане свете и праздничне испуняватн валя. Тога ради врло греше они, кои о Божићу и о другимъ празницима неумерено єду, и опіяю се. Напротивъ побожни и прави христіяни сећаю се особито у те дане сиромаха, и шилю имъ делове одъ своега обѣда, да се и они омрсе, и баръ у те свѣтле дане утѣше.

VI.

Другій данъ Божића зове се у црквеномъ єзику „Соборъ Богородице“ а Србльи га зову „Божіи данъ.“ У тай данъ на вечерню и на ютреню пою опетъ свечано пѣсме у славу роѣеня Спасителѣвогъ, а на служби чита се евангеліе о бѣгству Іисусовомъ у Египетъ, и о избіенію невиныхъ младенаца, кое є Иродъ погубити дао. Исто то евангеліе чита се и у неделю после Божића.

Трећій данъ Божића, споминѣ се узъ славу роѣеня Христовогъ, првомученикъ Христовъ и архидіаконъ Стефанъ, кога Іуден каменѣмъ побише на седамъ година после Христовогъ вознесенія. Споменъ првогъ овогъ мученика, кои се и у часу самртноме молио Богу за свое

одъ туда, што доноси срећу ономе кои наће новацъ; єръ и срећа се зове другчіе честь (щастіе), одтуда честитати, срећу желити.

убице, ознаменованъ е осимъ многихъ другихъ прекрасныхъ пѣсма и овымъ кондакомъ:

„Владика вчера намъ плотїю приходаше, и рабъ днесь ѿ плоти исходитъ: вчера царствѣй родисѧ, днесь рабъ каменіемъ побиваетсѧ: тогѡ бо ради и скончаваетсѧ первомч҃ченикъ и божественный Стефанъ.

Осимъ одъ цркве прописаныхъ духовныхъ пѣсама, имаде у народу нашемъ читавъ кругъ црквено-народныхъ пѣсама, кое се по свима сербскимъ домовима, а гдѣкое и у цркви сва три дана Божића после свршетка службе у славу Божію пою. Такове су пѣсме: Ликуй днесъ Сіоне; Слава во вышнихъ Богу; Шедше тріе цари, ко Христу со дары; Вси язычы восплещите рѣками; Єгда пріиде конецъ кѣка Богъ отъ дѣвы акисѧ. и. т. д.

У недељу, коя између Божића и Новогъ лѣта долази, а кадъ првый данъ Божића у Недељу пада, онда на Божіи данъ, држи се споменъ царa Давида изъ коега се потомства Христосъ по плоти родио; Споменъ светогъ и праведногъ Іосифа хранителя преблагословене Дѣве Маріе и одранителя Христовогъ, и споменъ свет. Якова сына Іосифовогъ, кои е было првый епископъ Єрусалимскій, и кои се називао „братомъ Господньимъ“ зато што е после смрти Іосифове одъ заоставшегъ имања нѣговогъ, свой део са Христомъ подѣлио, дочимъ друга нѣгова браћа то учинити нехдѣдоше.*)

Последньій данъ мѣсеца Декемврія, држи се отданіе Божићнѣга праздника, и слави се у цркви съ поянѣмъ оныхъ истыхъ духовныхъ пѣсама, кое се на Божићъ пою. Будући да се съ тымъ даномъ завршуе граћанска година, то е у гдѣкоимъ црквама обичай, да се тога дана на св. Литургіи чита благодарителна молитва, што насъ е Богъ удостоио годину ту проживити.

Н. Ѣ. В.

*) Види: св. Яковъ братъ Господенъ. У духов. Бесѣди год 1859.

Свећа у тами и у сумраку.

(Продужено.)

16.

„Шта ћу у цркви. Могу се и кодъ куће Богу молити!“

Кодъ куће Богу се молити не само можешъ, него си башъ и дужанъ. Но пытамъ я тебе, молишъ ли се ты доиста, и кодъ куће Богу одъ свегъ срдца. Я се сумнямъ о томе, да се ты кодъ куће тако усрдно можешъ Богу молити, као у цркви. Светый Іоаннъ Златоустъ вели: „помолити се Богу дома могуће е, али онако се молити као у цркви, ніе могуће. (Слово о непостижимомъ III:)“ Ове рѣчи Светителѣве потврђуе и свакидашнѣ искуство наше. Кодъ куће сналазе насъ свакій часъ нужде и суете, кое развѣяваю духъ нашъ, и одводе насъ одъ душеполезнога размышляня. Наше домаће околности више пута чине кодъ куће немогућнымъ молити се Богу и узводити душу нашу одъ земальскихъ дѣла къ небеснима. Ал' у цркви, када се сви съ побожномъ намѣромъ сакупляю, ту е мѣсто нaйболѣ и найсходніе за молитву.

У осталомъ овдѣ ніе пытанѣ о томъ, може л' се човѣкъ дома исто тако усрдно Богу молити као у цркви, него о томъ ели Богу угодно, да се мы нѣму молимо у недельне и праздничне дане само кудъ куће, а не и у цркви.

Господь Богъ заповѣда, да се мы нѣму и у цркви молимо. На то насъ обвезуе четврта Божія заповѣсть, као што су ю разяснили свети отци, и као што ю и сада толкуе света саборна и апостолска црква наша. Богъ е данъ седмый одредио за данъ покоя, да бы се мы у те дане особито сећали непрестанныхъ и безбройныхъ добара', коя онъ роду човеческомъ чини, и да бы се осо-

бито у те дане справљали за вѣчностъ, коя ће за вечито суботствованѣ быти. А гдѣ се мы вѣћма можемо Бога сѣћати, гдѣ ли вѣћма нѣга хвалити и дужности наше упознати, него у храму Божіемъ?

Веома є важанъ узрокъ изъ когъ є установлѣно обште и заедничко Богослуженіе. Мы живимо не само као поедина лица свакій са себе, него и као чланови свете задруге, као сынови едине свете и апостолске православне цркве. С' тогъ смо обвезани єданъ другоме добре примѣре давати; єданъ другога у любави и у добры дѣли пооштравати. Све пакъ то найболѣ и найлакше, дае се учинити у заедничкой скупштини у дому Божіемъ Ту се одкрива расположенѣ срдца нашегъ къ отцу небесномъ; ту оживлює у нама чувство ухваня любави и благодарности према благоме отцу небесномъ, ту се и прославлянѣ имена нѣговогъ утврђує и на многе распростире.

Заедничка служба христіянске обштине у цркви, у време свете Литургіе єстъ по насъ одъ свію найважнія, єръ тада присутствує међу нами у светоме причешћу самъ Іисусъ Христосъ. Когодъ дакле неће да у недельне и празднične дане на свету литургію долази, тай се некако одриче свога христіянскога имена, и оныхъ преимућства, коя му се даю као ученику Іисуса Христа, као члану вселенске цркве, као чеду Божіемъ.

Не быти на литургіи сваке неделѣ и свакогъ заповедногъ праздника, єсть грѣхъ, єсть преступленѣ дужности наше, кою намъ св. црква у своіой првой заповѣсти налаже.

Литургія єсть безкрвно повторенѣ жертве, кою є Господь нашъ Іисусъ Христосъ принео Богу отцу за грѣхе наше, за грѣхе цѣлога свѣта. На свакой литургіи Іисусъ Христосъ невидимо пребива съ нама, и съ нова свршує найважніе дѣло свога земальскогъ живота, свою за насъ искупительну жртву. Іисусъ Христосъ искупио є насъ и даровао намъ є светога духа — веч-

ный животъ души нашой. Ако се мы по Божіой милости сединимо са Христомъ, ако нѣговъ духъ оживлюе и освећуе тѣло наше, онда е у нами заметакъ вѣчнога живота: и ако се мы у часу смрти у срећномъ станю благодати налазимо; онда прелазимо у славу небеску.

Садъ смотри: служба Божія или света литургія есть споменъ велике жртве Іисуса Христа, кои се споменъ храни и до данасъ у св. цркви. Међу жртвомъ Христовомъ на крсту, и жртвомъ св. Евхаристіе (св. причешћа,) нема никакве суштне разлике. То е една и иста жртва, само што се у различномъ виду приноси. На Голготи принео е Господь Іисусъ Христосъ себе на жртву Богу отцу видимо, а на престолу приноси онъ себе невидимо чресъ свештеника. Благій Спаситель е уредио свету ову тайну Евхаристіе зато, да бы сви люди могли притомни быти при савршенію искупительне нѣгове жртве, и да бы сви мы лично могли одъ нѣга добыти благо, кое онъ свима даруе.

У часъ преложеня, кадъ свештеникъ „о достойну“ молитвене рѣчи изговори, быва на св. престолу оно исто найвеће чудо любави, кое се првый путъ догодило на тайной вечери. Хлебъ и вино претвара се у тѣло и крвь Іисуса Христа.

Ово „преложеніе“ есть главный део св. литургіе. Све што се чита, пое и чинодѣйствуе до преложенія, есть само припреманѣ за ову найсветію жртву, а оно што после „преложенія“ слѣдуе, есть само приношенѣ те жртве и благодарность за ню!

Ходи дакле, драгій мой, у цркву на св. литургію. На ньой приноси себе Христосъ Спаситель на жртву, за тебе и за све люде. Особито, по заповести св. цркве, долази недельомъ и у заповедне празднике и храмъ Божій, а пре него што пођешъ у цркву разсмотри брижльиво, како си провео прошлу неделю дана, и кай се учинѣныхъ грѣхова молећи Бога, да ти даде снагу да можешъ доидућу неделю богоугодніе провести.

17.

„Я немамъ кадъ ићи у цркву.“

Немашъ кадъ? а свакій данъ имашъ кадъ ести, ели ? —

Молимъ те, кажи ми, зашто ты ѳдешъ? — Чудно пытанѣ, я ѳдемъ зато, да неумремъ одъ глади, да могу мой животъ одржати, и да ми тѣло немалакше.

А што ѳ у тебе важније: душа или тѣло? —

Опетъ чудно пытанѣ. Та душа ѳ важнія одъ тѣла, то сви добро знамо!

Е дакле добро! Ты и самъ признаешъ да ѳ душа важнія одъ тѣла. А ако ѳ тако, то си се ты дужанъ и за ню старати, баремъ одъ све неволѣ толико, колико се старати морашъ за свое тѣло.

Представи само себи ово: кадъ бы какавъ газда оставио свога радина за нѣколико мѣсецій безъ ела, шта бы было съ тымъ радиномъ? Ѳл' да бы онъ умрчо? — Исто тако, ако ты свою душу оставишъ безъ ране, мора и она духовно умрети. А душа наша — по рѣчма Спасителѣвима — живи *глаголомъ Божимъ.* (Мат. 4. 4.) кои се особито у цркви проповѣда.

Старай се дакле, драгій мой, да сачувашъ у здравлю и у животу свою душу, ову благородніо половину бића свога; та ты добро знашъ, да душа човѣка човѣкомъ чини, да насъ она одликуе одъ скотова и звѣрова'! —

Душа наша живи найболѣ вѣромъ; ѳръ вѣра намъ даѳ найболѣ свѣдочанство о Богу, и показуе намъ найясніе све наше дужности и обвезаности.

„Немамъ се я кадъ съ вѣромъ занимати“ рѣки ћешъ ми ты. То ніе истина, драгій мой, ты нећешъ да се съ вѣромъ занимашъ, а овамо си радъ да небрежљивость свою са неманѣмъ времена извинишъ.

Законъ Божій одређуе намъ, и свакій данъ, и сваке неделѣ, извѣстно време, кое смо мы дужни съ молитвомъ и са изученѣмъ вѣре проводити. Нема тога,

кой при доброй вольи небы было кадаръ ову лагку заповѣсть извршивати. Ни еданъ човѣкъ нема право тебе одъ испуненя овогъ светогъ дѣла задржати, ни твой газда, ни учитель, ни сами родительи твои. Свакій, было онъ богатъ илъ сирома; властникъ илъ подчинѣный, господаръ илъ слуга, има право на вѣчно спасеніе свое душе, нити насъ тко смѣ овога права лишити. А кадъ бы се невалялацъ какавъ усудио одъ тебе захтѣвати, да се лишишъ овогъ светогъ права, онда се имашъ владати по ономъ правилу апостола: „Богу се валя повиновати већма него людма“ (Дѣян. 5, 29). Ты велишъ: „мое званіе, моя дужность, мои послови недопуштаю ми да се старамъ за спасеніе душе мое!“

Далъ є то у самой ствари тако? Размисли само добро, пакъ ако то исто рекнешъ и после зрѣлогъ промышленя: онда, ако положай твой одъ тебе зависи, остави твой посао и избери другій начинъ живота, друго занимане; ако ли пакъ положай твой одъ тебе независи, а ты у време службе недельнѣ, помоли се одъ свегъ срдца Богу, гдѣ се наѣешъ, помоли се за све твое потребе и нужде, потужи се и за то, што ти ніе могуће вѣи у цркву, али тужи се само предъ Богомъ, у души своіой. И Богъ ће молитву твою саслушати; онъ ће ю примити съ онаквомъ милошћу, съ каквомъ бы ю примио, да си му се у цркви молио.

„Зашто да све тако чинимъ„ запытатѣешъ?

Зато, єръ временный нашъ животъ брзо пролази и за време трае, а вѣчный животъ за навѣкъ трае, па съ тога валяло бы да намъ є у временомъ животу свагда главна мысао управлѣна на вѣчный животъ. „Кая полза человѣкꙋ, аще мїръ весь пріобрѧщетъ, дꙋшѹ же свою шкетитъ.

Будимо искрени! Вара се свакій онай, кои вели: я у моме званію и заниманю немогу живити христіянски. Заръ ты немашъ доиста нимало времена ютромъ и вечеромъ Богу се помолити; пре и после ручка и вечере

узнети мысли свое къ Богу, и сетивши се Спасителя свога старати се дѣла своя по нѣговой светой науци управляти.

Я видимъ, да ты покрай свогъ посла, имашъ кадъ празне разговоре водити, походити кафане и друга свѣтска увеселеня, па заръ бы ти могло сметати послу твомъ оно нѣколико минута, што си ихъ у ютру и у вече съ молитвомъ проводити дужанъ.

Исто тако я мыслимъ лако бы се могло свако вече или баремъ у очи неделѣ, по свршетку дневныхъ послова', по кои четвртъ часа жртвовати на читанѣ или слушанѣ какове побожне назидателне кньиге, изъ кое бы се научити могао, како валя честитимъ човѣкомъ и добрымъ христіяниномъ быти.

Ето видишъ, да се при свемъ послу и заниманю твомъ опетъ може добыти времена за молитву и за разговоръ съ Богомъ. Не говори дакле више, „я се немамъ кадъ съ вѣромъ и съ молитвомъ забавляти.“ Съ таковимъ рѣчма ты себе силно варашъ и грѣшишъ Богу.

(Свршиће се.)

Додатакъ краткомъ прегледу землѣписа.

Людски родъ.

Одъ површности землѣ само $^1/_3$ суво, кое износи око $2^1/_2$ милиона четвероуги миля, и то е обитео людскогъ рода, коегъ данасъ на 12 стотина мил. душа има; на сваку милю дакле дошло би, кадъ би у свимъ земляма еднако люди било, 450 душа; али то ние, него по найновиемъ рачуну има у Европи на 168000 □ миля 260 милиона люди, дакле на 1 мильи 1547 душа; у Азии на 882000 миля. 650 мна д. дакле на 1 мль. 736 д. у Африки на 550,000 мль. 150 мн. д. дакле на 1 мль. 275 д. у Америци на 700.000 мль. 60 мн. д. дакле на 1 мль. само 85 д. а у Аустралии на 180.000 мль. само 3 мн.

д. дакле на 1 мљ. само 16 душа. У Европи живи дакле на 1 мљ. двaредъ више негъ у Азии, 7 путъ више негъ у Африци, 18 пута више негъ и Америци, а 96 пута више негъ у Аустралии.

На свима краевима живе люди, и живе на разне начине, како где свойство землѣ допушта, илъ како є где обичай и законъ, и ма да су сви люди єдногъ рода, опетъ ихъ се разликуе више колена, єзика и вера, начина живота, и држава и степени изображеня.

Сви су люди єдногъ порекла, то сведочи єднакость сполашнѣгъ и унутрашнѣгъ створа телесногъ и єднакость умни и душевни дарованя, а и св. писмо казуе, да сви люди одъ єдногъ праотца свое порекло воде, и єданъ людски родъ сачињаваю; алъ по разлики предела землѣ, начина живота и дуго векова оцеплѣня народа єдно одъ другогъ изашле су особности у изгледу, боіомъ коже, косомъ и костима главе, пакъ као оно кодъ поєдини фамилия и народа, тако су іошъ већма овде изашле неке наслѣдне физиономіе, и по њима има 5 различити колена люди: каукаско, моголско, етиопско, американско и малайско.

Кавкаско илъ бело колено, найлепше є и найвѣгъ изображеня кадро; амо спадаю сви европци изузето лапонци и финци; сви западо азианци съ ове стране Оба каспискогъ мора и Ганга; сви Северо-Африканци и сви у северной Америци настанѣни Европци. Близу $^1/_3$ целогъ людства припада овомъ колену.

Моголско илъ жуто колено, са црномъ оштромъ редкомъ косомъ, малимъ кривимъ дубокимъ очима, дебелимъ вељама, пљоснатимъ лицемъ и изпалимъ ябучицама на образима. Овамо спадаю найсеверни европци лапонци и финци; найсеверни Американци Ескими на лабрадору и гренланду, и готово сви южно — и источно азиянци, калмуци на каспискомъ мору, самоѣди и тунгузи у Сиберии, сви моголи у моголской и сви кине-

зи и Іапанезци. Ово е колено највеће, нѣму спада више одъ $^1/_3$ људства.

Етиопско илъ црно колено, са кудравомъ косомъ, изпупченимъ вилицама, дебелимъ устнама, пљосната утинѣна носа. Овамо спадаю остали Африканци западны и южни краева: Нигри, Кафри Хотентоти, и сви у Америку у робљѣ однешени црнци, окромъ тогъ іошъ многи аустралски островляни. Близу $^1/_8$ људства припада овомъ колену.

Маланско илъ мрко колено, држи среду измеђъ кавкаскогъ и етиопскогъ. Овамо спадаю сви жители југоисточни азиятски и заиндиски острова, као и они на южномъ океану; износи около $^1/_{16}$ целогъ људства.

Американско илъ мрко црвено колено држи среду измеђъ кауказкогъ и моголскогъ. Овамо спадаю сви староседиоци у Америци изузето Ескима. Колено ово яко се губи, и износи данасъ око $^1/_{40}$ целогъ људства.

Алъ као што се у фамилияма изметну погдекое главе сасвимъ на другу фамилию наликъ, и како у свакоме народу, исто тако и у свакомъ овомъ колену има поедини глава илъ сасвимъ илъ више манѣ на друго колено наликъ; тако има међу етиопима читава племена изузето црне бое сасвимъ на кауказане наликъ, као што и међу наши гдекое лице изузевъ бое, илъ сасвимъ, илъ више манѣ моголску, етиопску илъ малайску форму има.

Начиномъ живота и степеномъ изображеня разликую се три класе народа: дивльи, пастирски и земльедълски народи.

Дивльи народа има іошъ найвише у Аустралии, алъ и у Азии и Африки и Америки понешто. Ови нитъ сею ни саде, не брину се ни за идући данъ, иду онда ране тражити, кадъ ім стегне гладъ, седе у рупама илъ у сеницама одъ грана, живе одъ лова на води и суву лов-

лѣи рибу илъ дивлячъ; немаю села, ни обштина, ни власти ни закона: найячи имъ є воѣа само кадъ на веѣи и опаснии ловъ илъ на ратъ полазе. Тако живе сви староседиоци у Америки и Аустралии, бушмани у Африки и Самоѣди у северной Азии.

Пастири живе само одъ стоке, стада су имъ све иманѣ, съ кима се одъ места до места вуку, скитаю, паше тражеѣи. Ни ови немаю стални станова ни седишта, живе подъ чатрляма и чергама, има ии сила лопова и пустаія; тако живе сви Черкези и силни Моголи и Арапи у Азии, и Маури у Африки.

Земљедълски су народи найизображении: у земљедълию є основа изображеня. Ови имаю стална седишта, домове; више фамилия населе се заедно и начине обштине и села, одъ коихъ найзгодние положена мало по мало манѣ и веѣе вароши буду. У ови народа има различити заната, вештина и наука, то више и различние, што є кои изображении. Ту є трговина, ту су фабрике, ту ниже и више школе и науке, ту дружеванъ животъ, ту су закони и права, власти и уреѣене државе; царства, кралѣвства кнѣжевине војводства и пр. овако живе сви старіи и новіи и исторични народи.

(Свршиће се.)

Човекъ на зими и врућини.

(Єдна лекция изъ природословля.)

Многи одъ насъ, кои у вреле летнѣ дане мисли изгорети одъ врућине, а о іовановскимъ меѣавама несме да се макне одъ пеѣи, едва ће веровати, шта ћу овде да приповедимъ, и опетъ є истина.

Свакоме є познато, да нису ни летнѣ врућине ни зимньи мразеви свудъ и свакадъ еднаки. Има предела, где зима целу годину и вековечито држи, и страотно люта, где се снегови и ледови никадъ нетопе, воде ни земля никадъ неодкравлява, еръ сунце по више месеци

неизаће, а и кадъ изаће, ма да по више месеци безъ залазка и прекиданя ваѣ, опетъ врло слабо грее, ѳръ се све краемъ неба Вие, пакъ зракомъ своимъ врло косо землю вата, те никое снаге нема. А има опетъ предела, где сунце целе године све изнадъ темени врхомъ висине неба прелази, и зракомъ своимъ сасвимъ стрмо пада, па тако жестоко грее, особито на равницама где ние ни брда ни вода што врућину разблажую, да се ѳдва подносити може. Тамо є вечиго найжешће лето, о зими, снегу и мразевима ни сневова нема.

У тима є пределима све алъ све другчие негъ кодъ насъ, и опетъ люди живе онде као и овде. Ни ѳданъ родъ животни ние се тако разсеяо по земльи као човекъ. Ладни и топли предели имаю свое собственe животинѣ, што никадъ своєвольно изъ ти свои постойбина не ваћу; люди су ии покушавали уза се водити, алъ ии се врло мало нашло, што є могло и ону врућину и ову зиму поднети, свако є пре илъ после страдало и пропало, манькаюћи ово одъ глади, оно одъ зиме. Исто се тако сбуде и са растиняма ма найтврће биле. Свако дрво има свой предео, у коемъ найболѣ прия, а изванъ нѣга закржаве и пропадну, сама ѳла и растъ, што сила зиме поднети могу, претворе се у ладномъ пределу, у низакъ невнатанъ шушань и шипрагъ. Алъ човекъ поднесе свакн предео, гдегодъ жива душа обстати може, и уме се свуда одомаћити, било у найладниемъ илъ найврелиемъ пределу; сама му се наравъ мало по мало окрене и прекали по пределу у комъ живи, іошъ уме обитео свой тако удесити, да му ту мило и приятно буде; тако га є Богъ створио, кадъ га є съ онимъ благословомъ благословио: „и будите родни и напуните землю и свладайте ньоме.“

Я ћу овде само неколико примера да наведемъ, колику страотну и зиму и врућину уме човекъ поднети.

У єнисейску у Сибирии така є зима, да су ѳдаредъ 1735 год. у Јануару врабци и остале тице мртве и смрз-

ле изъ воздуха падале, и све се штогодъ се смрзнути могло у ледъ претворило, и опетъ су люди живи и здрави остали. У Красноярску у Сиберии била е 1772. 7. Декем. тако страшна зима, да се живва у таньиру наполю стоећи тако смрзла и стврдла, да су е као олово савияли и ковали, и люди су и ту зиму живо и здраво издржали. Іошъ већу зиму подносе люди у севернимъ крайма Азие и Америке: у угреянимъ собама смрзава се ракия, и ние могућно течно е одржати за оно време докъ зима яче стеже; при найжешћой ватри, што е ложе да собе загрею, ние могућно сачувати дуварове и кревете, да се одъ паре у ледъ непретворе.

А какву страшну врућину умеу люди поднети видимо найболе у стакларницама, топионицама, ливницама и пр. где е навекъ толика врућина, да люди сваки часъ посао прекидати те се разлађивати мораю.

Има люди што сила на зной држе, пакъ се у болестима у вреле пећи после изваћена леба увуку, само толико главомъ вирећи, да дисати могу, и ту се зное: тако су се неки 1848 год. холере избивили.

Єдаредъ су ньи четворица учени люди покушенъ правили, да виде колику врућину може човекъ поднети, пакъ су се у єдну малу собицу затворили, и ту што се већма могло ложили, и дотерала е врућина дотле, да е вода у соби безъ ватре врила, и они су пуно 10 минута ту издржали. Єданъ одъ ньи терао е іошъ далъ, и издржао е 9 минути у врућини, где су се яя у соби безъ ватре скувала и тако тврдо, као да су у ключалой води дуже времена стаяла.

Алъ исто тако има и на земльи предела и прилика, кадъ ние врућина сила блажия. Тако дуне у врелимъ пределима кадкадъ съ пескова сувъ тако врео ветаръ, да лишће на дрвима оногъ часа смагне и изгоре. Люди, кои се тада наполю нађу, загнюре се одма као и све животинъ лицемъ у землю, да ии неудави, и при свему томъ имаю

сила изтрпити. У затворенимъ собама тада едва се чо-векъ одъ умора спасе, пакъ и то све мирно и здраво поднесе.

Примери особите снаге.

Казуе се за некаква Милона изъ Кротоне, да е гимнастикомъ толико дотерао, да е могао четворогодца вола на рамену носити и песницомъ га на место убити. — О ономъ юнаку изъ крстоносни ратова Готфриду Бойлону казуе се, да е могао одъ шале медведа и друге такве зверове ћушкомъ на место убити, камили еднимъ ударцемъ главу и трупъ просећи, оклопника еднимъ ударцемъ мача одъ главе до на край трупа по поле разсећи. — Польски краль Аугустъ савияо е одъ калая таньире као папиръ, прекрхао е сваки талиръ прстима, и расчупао е сваку потковицу голимъ рукама. — Неки грофъ Кирхбергъ ударао е прстима ексере у дуваръ. — Неки прайски ћенералъ Фавратъ могао е по више велики люди на листу свое ноге люляти, носио е трифунташа топа на рамену као и пушку, сломио е своимъ коню, кои му ние едаредъ хтео парирати вратъ, и у старости одъ 66 година извукао е своя тешка кола самъ изъ блата, око кои се ћегове обе слуге заедно са поштанскимъ слугомъ и два офицера и секретаръ узалудъ измучили беше.

Нерастъ и прасци.

Дивльи нерастъ оштраше едаредъ зубе. Прасци видећи то поплашени викнуше: „по насъ е зло, кадъ и ти већъ зубе оштришъ.“ „Не, одговори нерастъ, я се само спремамъ, да спреманъ дочекамъ зло.“ Доцне е онда се противу зла спремати, кадъ е већъ ту.“

Магаре узъ лава.

Єдно магаре дође до пријательства съ лавомъ, и стане се тако узносити, као да тимъ сасвимъ друго створенѣ постаде. Наишавъ на њега друго магаре и братски га поздрављаше, кадъ виде да га овай ни познавати нехте, рече му: „Будало, ти си магаре и остаешъ то, и ни помислити немой, да си тимъ, што те є лавъ уза се примио, друго нешто постао.“

Вештинице при рачуну.

(За найстарију децу.)

При умножаваню. Ако има у фактурима съ десногъ краја нула, онда се мултиплицираю само цифре, и кадъ є савъ посао готовъ, онда се къ суми толико нула съ десногъ краја дода, колико у оба фактора има.

Нп. 720 има се узети 450 пута. Ово є као да би се увело 72 × 45 пута и додато две нуле.

Продуктъ прве цифре, 4 пута 72	288
а продуктъ 5 и сума свега	3240

коемъ кадъ се іошъ две нуле додаю, оно є: 324000.

Учишељско место.

☞ У Сомбору III. разреда съ годишномъ платомъ 420 фор. а. в. Рокъ прияве до 3. Янн. 1862.

Брзотисковъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 48. У Новоме Саду, 28. Децембра 1861. ГОД. IV.

ПОЗИВЪ

на

ПРЕДПЛАТУ ШКОЛСКОГЪ ЛИСТА

ЗА 1862. ГОДИНУ.

Големой потреби учителя и школски управителя, као и родителя у помоћь притекавши започе уредништво листъ овай пре три год. издавати, и издржа га не само безъ икое наплате, него и са великомъ жртвомъ своіомъ.

У листу овомъ изађе гомила врстни чланака, не само за учителъ и младежь, него и за родителъ и све остале люде, коима напредакъ школе и дечие науке и воспитаня на срцу лежи, а одъ наши найвештии школски люди написано. Окромъ многи изредни чланака о задатку школе и учителя, вештинама, начинима и средствама задатакъ тай извршити, и гомиле све найодабрании прича, басни и приповедки, найсветие ране за дечие срце и душу, семена найкраснии добродетельи, ако се вешто употреби, изађе у листу овомъ много чланака о црковнимъ обредима, многа жития светихъ, библичне приповедке старогъ и новогъ завета, црковне молитве и песме, недельна и празднична евангелия и апостоли, много изтумачени молитава и песама изъ часловца и псалтира, више чланака изъ Географие и Историе србске и обште, изъ наравне Историе, Физике и осталога Естествословля, изъ Економие, Диететике, Гимнастике и т. д. и т. д. у колико ово на воспитанъ и науку дечию уплива има. Листъ овай заступаше намъ целу школску и учителъску, и целу дечию и родителъску библиотеку.

Ту важность нѣгову увидише сви честити управительи и учительи, и много изображенихъ родителя, те га за се и за свою децу држаше, само на жалость изповедамо, да овихъ врло мало беяше; и ма да є валяло да су га баръ сви учительи и управительи држали, опетъ прошле год. єдва 150 предбройника бияше, кои за нѣга платише, а трошакъ око издаваня листа изнесе близу 1000 ф. за годину.

Листъ ће и одсадъ своме завету веранъ доносити учительма, управительима, родительима и осталимъ приятельма србске школе и напредка, найодабранне у струци школскогъ знаня вештине и забаве; али са овако малимъ броємъ плаћаюћи предбройника више обстати неможе.

Уреднишство се усилявало листъ овай издавати, не само одрекавши се сваке и найманѣ наплате, него и многе жртве чинећи, и опетъ листъ сила дуга кодъ штампарие на гомила.

То є узрокъ што насъ примора овимъ позивомъ на нашъ свестнии публикумъ обратити се, молећи за веће саучешће.

Истина є, ми имамо и фондъ радъ овогъ листа, и у нѣму до близу 2000 фр., али одъ интереса тогъ фонда єдва би се неколико броева листа годишнѣ штампати могло, а ако би капиталъ на то издавати почели, то би му за часъ край начинили.

На помоћь фонда неможемо се дакле іошъ обзирати, онъ мора іошъ много порастети, докъ намъ узможе у помоћи бити, него ми овимъ позивамо све учителѣ и све местне управителѣ кои іоле поноса имаю, да га они о своме а ови о обштинскомъ трошку exofficio држе, и позивамо све имућние родителѣ, и све приятелѣ школе, да листъ привате, а найвећма се обраћамо на ревностне скупителѣ, (очекуюћи да ће се учительи за ово найсвойские заузети), за кое ће на сваки єдамъ ексемплара по єданъ на даръ добити.

А да би и држанѣ листа одлакшали, излазиће одъ садъ само свакога 10. 20. 30., дакле триредъ на месецъ, али на већемъ формату, на лепшемъ папиру, и с' лепшимъ словима

штампанъ, а ценомъ за 1 фр. ниже него досадъ, за целу год. дакле 3 фр., на по год. 1 фр. 50 новч., а на краће се време предплата неприма.

ГГ. предплатнике молимо, да намъ покрай разговетно написана имена и характера своегъ и последню пошту где ће листъ добивати означе.

Овомъ приликомъ являмо и то, да са свима листовима сви прошасти година іошъ доникле послужити можемо, и даваћемо ГГ. скупительма и на ове листове на сваки седамъ екземплара било засве ил' само поедине године, по єданъ на даръ, а даваћемо ихъ іошъ неко време по ону попуштену цену, као што є у брою 36. Шк. Листа год. 1861. обявлѣно, т. є. за год. 1858. 40 новч. за 1859. 3 фр. (ил' 2 фр. 50 ил' 2 фр. 30 новч.) а за 1860. и 1861. 3 фр. 50 новч.

Уєдно молимо и сву ону ГГ. предбройнике кои су досадъ листъ овай држали, *а неплатили* (има ихъ преко 300, и то не неотмѣни люди,) да свой дугъ оддуже, да би се и листъ своегъ опростити могао; а да неби више оваки случаева било, слаћемо одсадъ листъ само онима, кои напредъ плате и њиова ћемо имена у листу штампати, а кои неплате немогу ни листа добити.

У Новоме Саду на св. Стефана 1861.

Уреднишство Школскогъ Листа.

Кондакъ богородици на изобразителныма, и на служби.

(Види школскій Часловацъ стр. 36.)

Предстателство Хрїстіанъ непостыдное. Заступнице христіяна непостидна.

Ходатайство ко Творцѹ непреложное. Посредственице наша кодъ Бога непроменьљива, стална, постояна; ты пречиста дѣво мати божия, коя се свагда за насъ Богу молишъ.

непрезри грѣшныхъ моленій гласи. Непрезри молитвене гласове насъ грѣшныхъ.

но предкари ѥко благаѧ на помощь наса вѣрнѡ зовѹщихъ ти. Но као добра помоћница наша предтеци на помоћъ нама, кои теби зовемо, помози намъ чимъ те замолимо, и пре него што те молимо!

оускори на молитвѹ, похити на молитву, молисе Богу скоро за насъ.

и потщисѧ на оумоленіе, попаштисе да умолишъ Бога за насъ.

предстателствѹюши присно Богородице чтѹщихъ тѧ. — заступаюћи свагда Богородице оне, кои почитую тебе. — Молимо те пречиста Богородице буди свагда заступница предъ Богомъ, оныма кои тебе почитую.

Свећа у тами и у сумраку.

(Свршетакъ.)

18.

„Зашто да се молимо пречистой Дѣви Маріи и другимъ свецима? како насъ могу они чути?

Допусти, драгій мой, да те запитамъ: како ты можешъ чути, кадъ я теби штогодъ говоримъ?

Ты велишъ: „я чуемъ моимъ ушима!“ — есть, тако є. Али коимъ начиномъ то быва да гласъ изъ моихъ уста крозъ толикій воздухъ допре до ушію твоихъ, и да ты чуешъ и схватишъ оно, што я говоримъ, одкуда да потресъ воздуха причинѣный моима устма произведе у слуховомъ бубню твомъ то чудо, да мысао моя проникне у твою душу. —

Єли, ты ниси кадаръ дознати, како быва да ты чуешъ, поняшъ и разумешъ оно што я на неколико карачаій одъ тебе удалѣнъ говоримъ, па опетъ си увѣренъ да то доиста быва. Богъ кои теби даѥ могућность

да можешъ чути мене, онъ самъ даѳ могућность и Светима, да насъ чути и наше молитве саслушати могу.

Самъ Господь Исусъ узвисио ѳ пресвету Дѣву Марію на достоянство свое матере; онъ самъ указивао ѳ њой почитанѣ и послушность, — па како да іой мы, вѣрни послѣдовательи божественогъ учителя, одкажемо почитанѣ наше?

Самъ Господь Исусъ любио ѳ преблагословену Дѣву Марію, као свою матерь; заръ дакле да неуказуемо њойзи любавь мы, кои непрестано добыямо найвећа благодѣянія одъ сына нѣногъ, Спасителя нашегъ?

Заръ се и помислити може, да Исусъ Христосъ неслуша и неприма моленѣ свое майке, кадъ се она за насъ грѣшне моли и нама утѣхе и спасенія проси! —

То што самъ ты рекао о пречистой Дѣви, важи у дотичномъ отношеню и о почитаню Светыхъ. Свети су найлюбезнія чеда Божія. Они су за временогъ живота свога ходили неуклонно по стопама Божіихъ заповестій, и своимъ дѣлима и примѣрима друге люде на правый путъ изводили; они и садъ у слави небеской уживаю велику милость, и имаю велико дрзновенѣ къ Богу. Кадъ мы дакле ову нашу найболю браћу молимо, да се они Богу за насъ моле; то онда поступамо исто онако, као што поступаю непослушна дѣца, коя, желећи одъ отца каквугодъ милость добыти, обраћаю се съ молбомъ на добру свою браћу, коя су са свое полушности отцу милія!

Бѣдни су доиста и суемудрени они люди кои неотдаю пристойно почитаніе Дѣви Маріи, кою ѳ самъ Господь изабрао и осветио, съ кое споменомъ скопчано ѳ по плоти роѣенѣ, дѣтиньство, домаћи животъ и страданѣ Спасителѣво. —

Православни народи као што се свагдѣ стараю почитати Исуса Христа, тако свагдѣ указую приличеће почитанѣ и нѣговой матери.

Између свію христіянскихъ учителя, починюћи одъ преемника' апостолскихъ, св. Игнатія Богоносца, Иринея, Епифанія, Кирила, нема ни једнога, кои се није съ чувствомъ душевногъ благоговѣйнства одзивао према преблагословеной Дѣви, прибѣгаваюћи подъ милосрдный покровъ и заштиту нѣну. — Неслушай дакле ни ты велерѣчиве савѣте оныхъ кои те желе одвратити одъ почитаня Дѣве Маріе, и светыхъ Божіихъ угодника; него буди благодаранъ, па почитуй майку Божію и свете нѣгове угоднике, угледайсе на ньихове добродѣтельи, препоручуй се ньиховыма молитвама и заступленю, пакъ вѣруй ми много ћешъ съ тыме души твоіой помоћи.

19.

„Нашто да се исповѣдамъ. Каква е користъ одъ исповѣди?“

Непріятельи свете истине измислили су свакояке клевете и насмѣшке противу исповѣди. Али, я теби опакъ слободно и у очи кажемъ: да е исповѣсть дѣло добро и свето, дѣло установлѣно самымъ Господомъ Іисусомъ, ради једне благе и мудре цѣли. С' тога те светуемъ не бѣжи одъ исповѣди, него иди на исповѣдь, па ћешъ се у самомъ дѣлу увѣрити да е она отвећъ полезна за твою душу.

Ал' ты желишъ іоштъ напредъ знати, каква е полза одъ исповѣсти? Иди и наћи каквога човѣка, кои е одпре было невалялогъ характера, тако да су га се сви люди клонили, а садъ се одъ нѣкогъ времена поправио; па га запитай шта е онъ радио, и одъ куда та у нѣму промена? Онъ ће ти ямачно казати, да одпре ніе ишао на исповѣсть, а одъ како е на ню ићи почео, одъ тогъ се времена и поправлянѣ нѣгово започело.

Ено видишъ онога занатлію. Онъ е недавно было отвећъ развратанъ ходио е по крчмама, пио, опіяо се,

и трошио новце, а жена и дѣца одъ глади су му скапавали. Одъ нѣкогъ времена почео е онъ свакогъ поста ићи на исповѣсть, и вечъ се на нѣму знаци поправленя опажаю. Садъ се онъ више неопія, неиде у крчму, нетроши у залудъ драге свое новце, него рани поштено себе и свою породицу; нѣгови другови, нѣгова жена и дѣца, а особито онъ самъ найболѣ ће ти казати, каква е користь одъ свете исповѣсти.

Ено тамо едне жене. Ню и нѣну дѣчицу дуго е злоставио невалялый и развраштеный мужъ. Она е сирота много премного одъ нѣга трпила, и често е на ту мисао долазила, да самоубиствомъ край учини патньи своіой, па само любавь къ дѣчици своіой, и помисао на Бога и на душу, задржаше ю одъ те грозне намѣре. Та жена отишла е еданпутъ на изповѣсть. Шта іой е томъ приликомъ духовникъ казао, незнамъ; али толико знамъ, да се изъ цркве у свою кућицу съ мирномъ савешћу и спокойнымъ срдцемъ повратила. Садъ она трпельиво сноси свое яде, кротко и безъ одговараня сноси увреде мужевлѣве. А онъ, спочетка се чућаше овой промѣни па мало помало стаде одступати одъ свогъ тирянства, и постаде валянъ човѣкъ, те садъ у любави живи са женомъ, рани и воспитава свою дѣчицу, и види му се у свему домаћемъ животу напредакъ и божіи благословъ.

У нѣкомъ селу живио е богатый властелинъ, кои е угнѣтаваюћи свое подвинике силно благо имао и трошио на забаве и веселя, а село е было сасвимъ опало и люди осиромашили. Тако е было пре десетъ година, кадъ ал' наеданпутъ богатошъ тай стаде са своимъ людма човечние и христіянски поступати, оправи цркву, подиже школу; основа болницу за немоћне, и садъ више нетроши много на забаве, него са своимъ примеромъ и новцемъ подпомаже сређу и напредакъ обштине, те се већъ село то тако подигло, по-

могло и оячало, да бы га едва могао познати онай, кои е пре десетакъ година у нѣму быо. — Селяни изъ тога села добро знаю, да е ньима одонда сунце засiянуло, од кадъ е властелинъ ньиховъ къ св. исповѣсти сваке године приступати почео. —

Могао бы ти iоштъ много людiй псказати, кое е св. исповѣсть учинила срећныма, спокойнима и валянима. Али нека е ово нѣколино примѣра доста.

Да, любезный мой, света исповѣсть е найболѣ средство къ добродѣтельи; она е лѣкъ противу душевныхъ болестiй, само кадъ се прима съ вольомъ, са скрушенымъ срдцемъ, и съ тврдомъ намѣромъ покаяти се и исправити. —

* * *

Лубезный Читателю! Я самъ ти овде представио у правомъ виду своме само нека изреченiя, коя у данашнѣмъ свѣту често чути можешъ одъ людiй, кои су надмени гордошѣу разума и споляшнѣ просвѣте свое. Видио си и могао си се увѣрити, да изреченiя та носе на себи само видъ истине, али су то у самой ствари лажна, и неоснована мнѣнiя, коя примити могу само люди порочни, маловѣрни и леньиви на подвиге духовне. —

Неслѣдуй тымъ лажнымъ мнѣнiяма, неповоди се са ньиховимъ суемудренымъ и досетльивымъ доказима и насмѣшкама; него напротивъ поучавай се ревностно у вѣри. Што болѣ будешъ свою православну вѣру познавао; то ћешъ ю све већма любити, а кадъ ю истинито узлюбишъ, онда ћешъ радо испунявати нѣну науку. Вѣруй ми, само они нелюбе вѣру православну, кои е непознаю, и кои е непредставляю себи онаковомъ, каква е она. —

Да Богъ да, да се овымъ моимъ бесѣдама, пробуди у срдцу твомъ уваженѣ къ вѣри, любавь къ добродѣтельи и вѣчномъ спасеню твомъ. То е моя найискрения желя. Съ Богомъ.

Додатакъ краткомъ прегледу землѣписа.

Людски родъ.

(Свршетакъ.)

Начиномъ државногъ живота разликую се три класе народа: патриярхални, монархични и републикански.

Найстария е и найнаравния влада патриярхална, Огацъ е господаръ у своіой кући и своіой фамилии; кадъ се фамилия умножи избере старешину; кадъ се іошъ већма умножи и мора више старешина да буде, онда се избере старешинска глава, кнезъ, и ово господарство буде после наслѣдно. Тако е кодъ сви номадски пастирски народа.

Дивльи народи немаю никаквогъ државногъ живота нити свезе, живи сваки за се; имаю старешину или воћу само кадъ у ратъ иду, и онда га слушаю, а кадъ ние рата, нико за нѣга и непита.

Већма е уређенъ и утврђенъ државни животъ и влада кодъ сви земльделски народа, и ту су или монархие или републике.

Монархия е она влада, где е сва власть и снага у шаки едногъ човека, кои или безъ икаква закона и правде сасвимъ по своіой вольи жари и пали, и суди и заповеда, и то е деспотска влада; подъ таковомъ живе готово сви азиятски народи; у Европи е деспотска влада само у Турской; или влада монархъ по закону, коегъ е начинио онъ са господштиномъ; то е аристократска монархия, илъ ій прави са одборницима народнымъ, то е конштитуционална монархия. Монарси су илъ цареви, илъ кралѣви, илъ кнезови, илъ войводе.

Републиканска е влада оно, где е власть у шакама ньи више, и то илъ у шакама саме господштине, то е аристократска република, или савъ народъ власть и право има себи старешине бирати, и законе гради-

ти, то е демократска република. У Европи има само една република, то е Швайцерска, а све остале државе монархие су више ил манѣ ограничене. —

Што се вере тиче, разликую се људи на побожнике кои верую у Бога, и незнабожце, што незнаю Бога. Побожници су илъ єднобожци, што єдногъ Бога верую, илъ многобожци и язичници што више божества верую, и ковкакве ствари обожаваю.

Пре Христа Спасителя били су Чивути єдини, што су єдногъ Бога веровали, али не у овомъ чистомъ виду, као што е Христосъ учио. Христова вера распростре се брзо по свемъ свету, и на 300 год. посл. Хр. била е цела западня Асия до Еуфрата и Тигриса, цела северна Африка и све землѣ дужъ Нила као и цела источна южна и западна Европа до Райне и Дунава християнско. Онда су биле две християнске цркве, источна коіой е припадала Азия, нешто Африке и истокъ Европе, и западна коіой е припадала остала Европа и западосеверна Африка.

Око 600 год. после Хр. изађе на истоку у Арапской Муамедъ, ков своіомъ веромъ Ислямомъ скрпљѣ имъ изъ язичке старе чивутске и християнске вере, а највише оружѣмъ, на источне Християне, кои сила развраћени беше навали, и силне ін поби, ил' у свою веру претера, и одъ то доба овлада муамеданска вера по целой западной Азии, северной Африки, а понешто и по источной Европи, и туга живећи Християни Срби, Бугари и Грци трпе іошъ и данасъ силна гоненя одъ Муамеданаца како од прави турака, іошъ више одъ потурченика.

Докъ е муамеданство источну христову цркву гонило, дотле се западна црква яко осилявала и заузе целу Европу окромъ Русие, іошъ се простре и у Азию у Хину и Индию и у Америку. У 11. столетию поцепаше се са сваће источна и западна христова црква сасвимъ, а у 17. столѣтию одцепише се опетъ са сва-

ће силни приврженици западне цркве подъ именомъ Протестаната, кои се опетъ на две поделяше, лутеранску и калвинску. Ово последнѣ 300 година, прѣже сила незнабожаца и язичника у Христову веру, већи део острова у южномъ океану, многи Гренландци и Ескими, многи Хотентоти и Кафри, многи Нигри и силни Индиянци у Хиндостану и у Америци, и опетъ е едва 320 милиона Християна, одъ кои е 160 мил. западне римске, 80 мал. протестантске, 75 мил. источне православне, и 5 мил. старе источне цркве. Чивута има бливу 10 мил. Муамеданаца око 170 мил. а преко 600 милиона е іошъ Язичника, Ламаянаца, Браминаца, Будаиста и Идолопоклоника.

Найпосле се разликую люди езикомъ коимъ говоре, и почемъ е езикъ найизвестние огледало умногa живота людскогъ, то се по нѣму найболѣ степенъ изображеня свакогъ народа познати и оценити дае Одъ езика зависи народъ, и кои народъ свой езикъ неволе и занемари, занемари самъ себе и наскоре ће пропасти ма найвећи био. По найновиемъ рачуну има на свету до 3000 различити езика, дакле и народа. Одъ ти има іи сила незнатни; найзнатнии су у Европи латински, немачки и славенски езици, у Азии индиянски хинезски и япански. Одъ ови езика има іи неки, кои се само іошъ у кньигама налазе, а неговоре се, еръ су народи изумрли или су се у друге претворили, тако е старо грчки, старо латински и старо славенски езикъ, и то се зову мртви, а остало су живи езици. Међу овима найвећма су по свету овладали енглески и француски, с' ньима се може найвише света проћи. Кадъ би сви латински алъ особито сви славенски народи примили свой стари езикъ и сви на єданъ прешли, као што су Немци све свое манѣ побацили, накъ се єдногъ примили, они би силно у просвештеню напредовали.

Несретна игра.

Пре годину дана догоди се у Паризу єданъ врло жалостанъ случай.

Єданъ трговацъ имаѣаше ѣва синчића, єдногъ одъ осамъ, другогъ одъ седамъ година. Трговацъ тай мораше често на путъ ићи, зато увекъ два пуна пиштоля уза се носаше. Онъ обичай имаде, кадгодъ се дома враћаше пушке избацити, ал' опетъ и деци забранити, да се неусуђую дирати у пушке. Єдно вече дође съ пута и остави пушке на свое место, ал' неизбачене, єръ мораде сутра данъ опетъ одъ куће. Сутра данъ, кадъ се спремаше на путъ, и изађе да кола намести, дограбе се деца пушака. Шта су радила незна се, доста, на єдаредъ се чу изъ собе праска; отацъ и мати поплашени утрче, ал' имаю шта видити, оба детета лежаше на земльи мртва. Сва прилика є, да су се солдати играла, и съ пиштольима уєдаредъ єданъ на другогъ опалили. Плачъ и лелекъ родителя беше неописанъ. Тако та оба детета съ несташлука и непослушности дођоше єданъ другомъ главе, а свое родителѣ у найвеће зло и жалость бацише.

ОБЗНАНА.

Као овай слѣдующи садржай Школ. Листа за 1861, тако имамо и садржае за 1858, 1859 и 1860. год. штампано, и ко ихъ имати жели, нека се изволи на насъ обратити, ми ће мо ихъ бадава послати.

Уреднишшво Школск. Листа.

САДРЖАЈ.

О школи и учителю.

О манама на школи, и како могу учитељи помоћи 41. Учитељ као грађанинъ, његовъ животъ, одело. 75. Школа као воспиталиште 179. Шта могу учитељи учинити, да школска здавия боля буду 187. Мисли о школи и учитељма 193, 209, 225 и 241. Како ће учитель деци омилити школу 243. Сдан дан из живота доброг учителя 262. Шта има учитель чинити, да се девоячке и главне школе отворе 341. Како ће учитељ љубав дечии родителя задобити 357. Учитељ у цркви 374. Народно училиште и народни учитељ 393. Чему валя школа да научи дете 490. Шта има учитељ чинити да свое материялно станѣ поправи 494. Искупуйте врема 650.

Из Педагогије и Методике:

О слепой деци стр. 28. О воспитаню кћери 90. Рђаво воспитанѣ 103. Образи домаћегъ воспитаня, лаж 168. Неколико правила при обучаваню 195. Како се науче деца на прилѣжност 199. Како се науче деца на пажню 294. О воспитаню девойчица 502. Родители треба да помажу учитељма 635.

Метод при читаню друге езикосл. читанке 70, 85, 116. О науци читаня 411.

Из науке християнске и црковни обреда.

Опомене духовной младежи 66. Задаће за погађанѣ 102. Разговор Свештеника са християнином 148. Одкад се почело св. причешће 186. Света петдесетница 247. Свето писмо 330 и 358. Литургични катихисис 385. Свећа у тами и сумраку 390, Молитва 414. Вопроси из катихисиса 529. Божић 645. Прва божия заповед 697.

Из библични приповедака.

Субота св. Лазара 177. Успение божие матере 467. Попис библични икона 487. Библичне приповедке у библичним речма 577.

Изъ житија светихъ.

Живот св. Василија великог 4. Жит. Св. Григорија богослова 49. Св. четрдесет Мученика 145. Св. Іована богослова. 337. Св. Николая 676.

Из Црковног Пѣнија.

Песме на Сретение 65. Неколико мани ва пояню 184. Песме ускршње 289. Црковне песме 445. Песме на Преображенъ 452. Поянѣ 457. Молебно пѣние при почетку ученя 539. Примечания из Типика 566.

Из Часловца.

Изтумачене песме: Се жених 17. Ден он страшни 19. Тебе необоримую стену 20. Помяни Гди яко благ 33. Глубиною мудрости 33. Блажим тя вси роди 34. Со святими упокой 34. Помяни Гди в' надежди 35. Всесвятая троице 611. Скорое и извѣстное 612. Прѣдстателство страшное 627. Надежда и предстателство 628. Яко неимами 629. Предстателство христианъ 755.

Из Псалтира.

Изтумачени псалми: 1-ви Блажен муж 388. 3-ћи Гдѣ что ся умножиша 405. 4-и Внегда призвати ми 420. 5-и Глаголи моя внуши 436. 8-и Господи Господ наш 463. 10-и На Господа уповах 579. 18-и Небеса повѣдают славу божию 595. 50-и Помилуй мя Боже 641.

Из Рачуна.

Рачунске игре и задаће стр. 302, 334, 352, 365, 383, 399, 415, 431, 462, 478. Вештинице при рачуну 605, 619, 640, 703, 720, 735, 652.

Из Єзикословля и Пѣтилистике.

Загонетке 57. Тумаченѣ имена 173 Правилно употребљенѣ писмена 618. Правилно употребљенѣ мали и велики писмена 639. Правилно разделиванѣ речи 654. Правилно употребљене писмени знакова 685. Соломонова звезда 672.

Задатци за диктанда.

Пословице 13. Мудра изречения св. Іована Златоуста 161. Мудра изречения 208.

Песме народне и друге.

Вечера кнежева 94. Одломак једне косовске песме 110. Милош у Латинима 141. Цар Лазар и царица Милица 236. Урош и Мрлявчевићи 589. Пропаст царства српског 686. Песма за Маялес 271. К' 20-ом брою буквара 476.

Басне.

Сребро и гвожђе 140. Лисица и риба 155. Рчак и мрав 382. Несит пас 399. Слепи мишеви 399. Детлић и голуб 415 Маймун и лисица 446. Леньи пас и пуж 462 Орао 478. Вук и овца 512. Шума и сикира 527. Млада и матора риба 543. Лисица и рода 559. Лав и зец 571. Маймун и лисица 588. Магарац 605. Лептир и чела 621. Крстница 639. Преступлѣнѣ и каштига 652 Два житна влата 653. Царство ћорави 671. Магаре и коњ 686. Стена и поточић 702. Како се куряк поправля 703. Магаре у лавльой кожи 720. Путник и чела 734. Куряк у овчиіой кожи 735. Нераст и прасци 751 Магаре уз лава 752.

Приповедке, Савети, Осматрања ил мудри одговори.

Сирото просяче 10. Парамитие 27, 43, 56, 79, 206, 221, 252, 269, 346, 557, 568. 587 620, 635. Бољи свет 44. Пролеће и младост 54. Колевка и гроб 140, Мрак и светлост 158. Засведочевѣ 189 Чудесна ограда 190. Три домаћа саветника 253. Правда и кривда 302. Роб 331, Царско воспитанѣ 332, Краља и батине 333, Хвалиша 333. Зли и добри дани 360. Найсигурние благо 361. Млади мученик 362. Сан и смрт 379. Поштованѣ старии 380. Добро употребљѣно време 382. Лубав рада 397. Права чест 398. Како се може човек обогати 397. Очин савет 431. Богатство 431. Найбољи саветници 446. Свой собствен рад 446. Хвалиша 457 и 494. Ко е найбогатии 458. Оцрньиванѣ 458. Хвала 458. Найтеже и найлакше 458. Како право тако здраво 458. Прави Християнин 460. Ко е найвеће важности 461. Добри син 477. Оклеветанѣ 477. Брблянѣ 478 и 494. Суета 478. Плаво небо и облаця 493. Воспитанѣ деце 494. Буди задоволян 508. Царски воспитателъ 509. Поштено и непоштено 511. Господар 511. Освета 511 и 512. Втечение добри правила 522. Учителъ 524. Найглавнии закон 525. Дуга беседа 526. Юначство 526. Леонид 526 и 543. Шпартанци 543. Шпартанка 543. Безочни просилац 559. Лубав науке 569. Две ноћи 570, Солон 604.

Дружство 638. Драго камен 653 Гусеняци 685. Ко е сретан 701, Пустаие 702. Бисер 718. Освета 719. Слепи и роми 734. Несретна игра 764.

Из Географије и Историје.

Садашњи народи Европе 24. Почетак христијанства 284. Живот први Христијана 342. Цар Константин 359. Примери мученичке смрти 378. Калуђери и манастири 395. Где су држани вселенски сабори 556. Сабори против Єдиносущија 557. ко е зидао Петрову и Софију цркву 557.

Кратак преглед земљописа 583. Примери за рачун из Географије 654. Додатак кратком прегледу земљописа 745.

Из наравне Историје.

Кукавица 332. Мрав 363.

Из Физике.

Физикалне игре 364, 415, 572, 588, 656. Човек на зими и врућини 748.

Из Дијететике.

О чувању здравља 8. О светлости 152. О топлоти 202. О воздуху 218. 297.

Из Гимнастике.

Друго коло гимнастични игри 107. о гимнастичним играма 300, Треће коло гимнастични игри 347 Примери особите снаге 751.

Игре у полю: Скривалица 334. Сакриванѣ 366. Вученѣ едека 383, Борба на коню 400. Прескаканѣ ярца 432, Вилино коло 447. Протрчаванѣ испод ужета 463. Леганѣ и устаяннѣ без помоћи руку 560, Лежанѣ прошца 573. Скаканѣ кроз руке 589.

Из Економије.

О свилодѣлию 123.

Известия.

Штатистични податци о школи 14. Попис обштина са фундацијама за сироту децу 30. Попис учителски плата по контрактима 46.

Дописи из Сомбора 64. из Даља 239. Из Сивца 447.

Приложници из фонд листа 143, 159, 223, 287, 303, 335 366, 574, 704.

Фундација Илие Коларца 736.

Брзотискомъ Епископске књигопечатнѣ у Н. Саду.